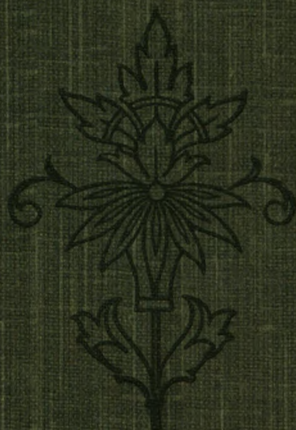
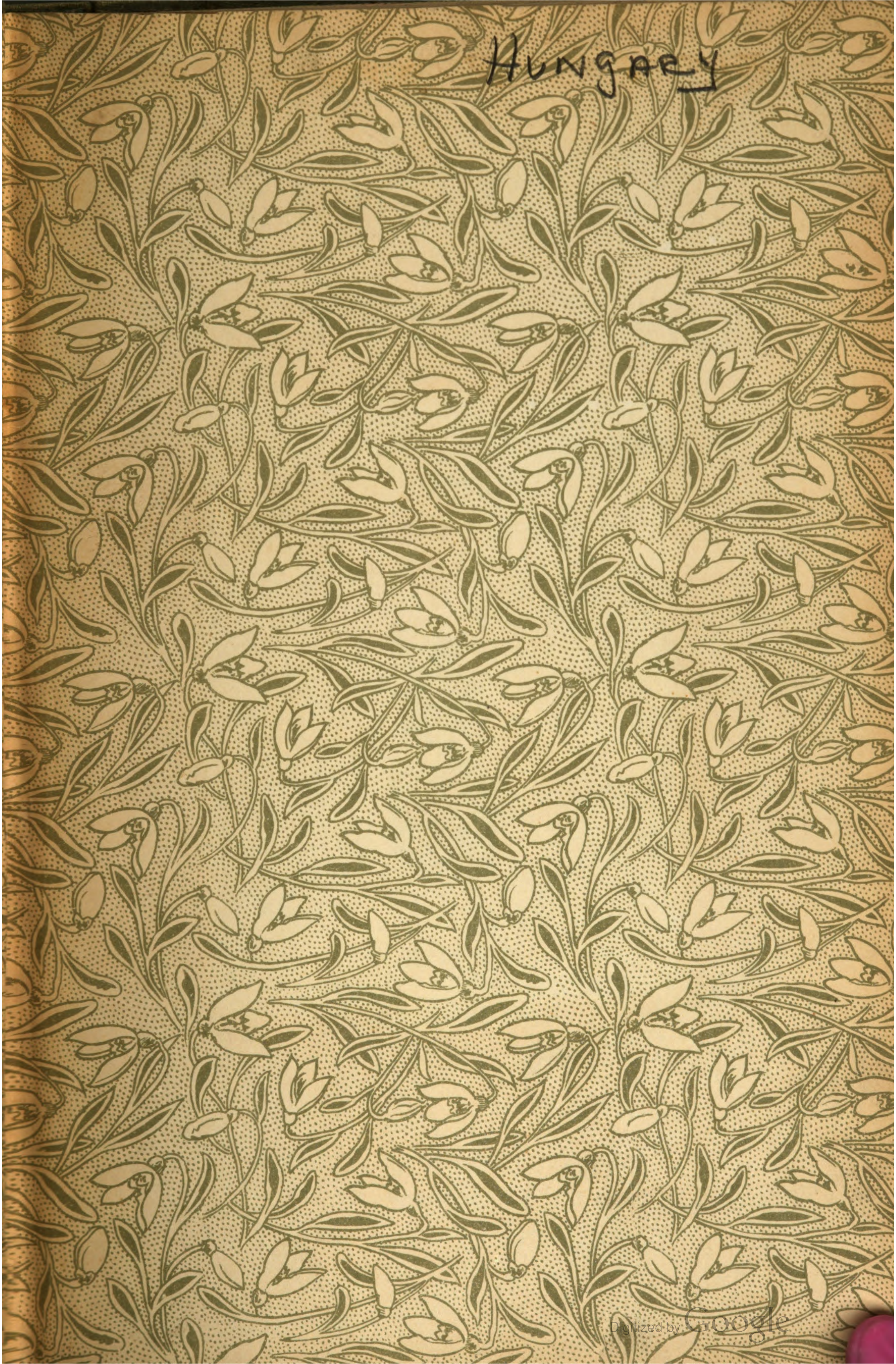

A JOGÁLLAM DÖNTVÉNYTÁRA

VE RI
TAS

HUNGARY

A JOGÁLLAM DÖNTVÉNYTÁRA

KIADJA

A JOGÁLLAM SZERKESZTŐSÉGE.

I. KÖTET.

1903. ÉVI FOLYAM.

BUDAPEST
A JOGÁLLAM KIADÓHIVATALA
IV., Havas-utcza 7. szám.
1904.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TARTALOM-MUTATÓ.

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

A) **A képviselőház határozatai mentelmi ügyekben.**

Lap

B) **A képviselőház határozatai összeférhetetlenségi ügyekben.**

(1901. évi XXIV. t.-cz.)

C) **A képviselőház határozatai a képviselőküldési jog felfüggesztése tárgyában.** (1899: XIV. t.-cz.)

D) **A minisztertanács határozatai hatásköri összeütközések tárgyában.**

E) Miniszteri határozatok.

F) A Curia határozatai képviselőválasztási ügyekben.

(1899 : XV. t.-cz.)

G) A Curia határozatai fegyelmi ügyekben.

(1887 : XXVIII. t.-cz.)

H) A közigazgatási biróság határozatai.

(1896 : XXVI. t.-cz.)

1. *Közigazgatási osztály.*

2. *Pénzügyi osztály.*

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

A) **Büntetőtörvénykönyv a bűntettekről és vétségekről.**

(1878:V. t.-cz.)

C) Vegyes büntetőtörvények.

D) Bűnvádi perrendtartás.

5. Döntvények.

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

A) Magánjog.

1. Családjog.

2. Dologi jog.

3. Kötelmi jog.

4. Öröklési jog.

B) **Eljárás.**

C) **Döntvények.**

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

A) **Kereskedelmi törvény.**

(1875:XXXVII. t.-cz.)

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

1.

A mentelmi jog felfüggesztésének megtagadása nyilvános rágalmazással vádolt L. K. országgyülési képviselő ügyében.

Az országgyülés mindkét házának határozatai, a melyeket mentelmi ügyekben hoz, ezideig csak a napi sajtó utján, tehát csak kivonatosan és legtöbbnyire fölületesen közöltettek. Már pedig, positiv törvény hiányában, e határozatok alapján fejlődik nálunk a törvényhozás függetlenségére nézve annyira fontos jog.

Döntvénytárunk tehát figyelemmel kiséri a képviselő- és a főrendiháznak közjogi jelentőségü határozatait is; s minthogy az eddig hozott határozatok között is több olyan van, a melyeknek a döntvények közé való felvétele szükséges: ezeket utólagosan szintén közöljük.

Az alábbi határozat tárgya és előzményei a következők: Budapest székes-főváros törvényhatósági bizottságának több tagja értekezletet tartott az 1901. év elején, a melyen L. K. országgyülési képviselő elnökölt. Az értekezlet lefolyásáról több napilap közleményt hozott, a melyek szerint az elnök megnyitó beszédében a székesfővárosi tisztviselői kart sulyosan gyanusitó kijelentéseket tett. A tanács e közlések alapján megkereste a budapesti kir. ügyészséget, hogy a mennyiben L. K. a neki tulajdonitott nyilatkozatokat megtette: ellene a bünvádi eljárást rágalmazás miatt inditsa meg. Erre az értekezlet tagjai bemutatták a tanácsnak az elnöki beszéd hiteles szövegét, a melyben egyebek közt a következő kijelentések foglaltatnak.

«Ha a fővárosi bizottsági tag befolyását gyakorolja saját érdeke mellett, a főváros érdekeinek rovására: ugy a főváros direct kárt szenved. De még nagyobb kárt szenvedhet indirecte, ha egyes szegény-sorsu tisztviselő, ki csekély fizetéséből kell, hogy magát és családját fönntartsa, természetszerüleg ugy fog gondolkozni, hogy ha a jómódu, a gazdag, az előkelő fővárosi bizottsági tag a saját maga anyagi érdekeit tartja szem előtt: miért ne tegyem én, szegény ördög, ugyanazt, és miért ne dolgozhatnám én is a saját magam zsebére. Ebből következik, hogy az a nézet, mely a külföldön, de magában a fővárosban is el van terjedve, *hogy egyes tisztviselő,* — tisztelet a kivételeknek, — *baksisokat fogad el:* még inkább el fog terjedni, a mi csak a főváros administratiójának hátrányára szolgálna. Azon kell tehát

lenni, hogy fővárosunk administratiójában a tiszta erkölcs minden irányban uralkodjék».

A székes-főváros tanácsa ebben is rágalmazást látván: fönntartotta a kir. ügyészséghez intézett megkeresését. A kir. ügyészség ennek folytán meginditotta az eljárást, s a befejezett nyomozás iratait azzal mutatta be a törvényszékhez, hogy ez jelöljön ki vizsgálóbirót, a ki L. K. mentelmi jogának fölfüggesztése végett tegye meg a törvényes lépéseket. A vizsgálóbiró a kir. főügyészség utján fordult a képviselőházhoz; a képviselőház azonban nem függesztette föl L. K. mentelmi jogát.

(Képv.-Ház). A Ház fölállás és ülvemaradás utján megejtett szavazással a mentelmi bizottság javaslatát elfogadja és L. K. képviselő mentelmi jogát ez ügyre vonatkozólag nem függeszti föl (719. ülés, 1901. junius hó 19. 8671. sz.).

A mentelmi bizottság jelentésének érdemleges része a következő:

«A mentelmi bizottság — tekintettel az értekezleten elmondott elnöki megnyitó beszéd teljes tartalmára; tekintettel *a helyre, a hol, és az alkalomra, a melynél elmondatott; figyelemmel továbbá a czélra, a melyet maga elé tüzött,* és a melyért az értekezlet tartatott; tekintettel arra is, hogy a beszédnek éle azok ellen irányult, a kik mint fővárosi bizottsági tagok incompatibilisek, nem pedig a székes-fővárosi tisztviselői kar ellen; de tekintettel arra is, hogy a beszédből kiszakitott és a vád alapjául szolgáló részlet, kellő elemzés mellett az egész beszéddel és annak czéljával kapcsolatban a rágalmazás tényét nem tartalmazza, végre pedig nem hagyva figyelmen kivül azt sem, *hogy a jelen esetben a zaklatás czélzata fennforogni látszik, ez pedig hasonló eseteknél igen alkalmas eszköz a vélemény szabad megnyilatkozásának korlátozására és elfojtására,* mindezeknél fogva tisztelettel inditványozza a t. Háznak, hogy L. K. országgyülési képviselő urnak mentelmi jogát ezen ügyben ne méltóztassék felfüggeszteni».

Érdemes megemliteni, hogy a budapesti kir. ügyészség, a képviselőháznak alkotmányos szellemtől áthatott határozata után is ujra meginditotta az eljárást, midőn az országgyülés bevégződése után L. K. mentelmi joga megszünt. Ez eljárásnak azonban nem lett eredménye, mert a kir. ügyészség utóbb mégis elejtette a vádat, minthogy a székes-főváros tanácsa is az eljárás megszüntetését kivánta.

2.

Birósági zárgondnok részére szükséges karhatalmat a biróság vagy a közigazgatási hatóság eszközli-e ki?

A zárlatot szenvedő a birósági zárgondnokot az ingatlanba nem engedte be, mire a zárt kérő az aradi járás főszolgabirájától karhata-

lom kirendelését kérte. Ezt ugy a főszolgabiró, mint az aradi kir. járásbiróság hatáskör hiánya okából megtagadta.

A minisztertanács kimondta, hogy a zárgondnok birósági megbizott lévén, a mennyiben tisztének ellátásában gátolva van, a biró-sághoz kell fordulnia orvoslásért, annál is inkább, mert a zárlat végrehajtásához nem csupán a zárgondnok bevezetése, hanem a biróság felügyelete alatti zárgondnoki kezelés és ennek lehetővé tétele is tartozik. A netalán szükséges karhatalom kieszközlése tehát a biróság s nem a közigazgatási hatóság feladata (1902. évi Ig. Közl. 82. lap.).

3.

Mezőrendőri kihágás vagy birtokháboritás?

(1894 : XII. t.-cz. 94. §. *d*) pont; 1893 : XVIII. t.-cz. 1. §. 5. *m*) pont.)

Alperes a felperes urbéresek erdejéhez vezető és utóbbiak által 35 év óta használt utból 8 méter szélességü területet elfoglalt, felszántott és zabbal bevetett. E kérdésben hatásköri összeütközés merült fel a lőcsei kir. törvényszék és a szepesváraljai járás főszolgabirája között.

A minisztertanács kimondta, hogy alperes cselekménye nem az 1894 : XII. t.-cz. 94. §-ának *d)* pontja szerinti kihágás (közös dülő-utnak jogosulatlan elszántása és megrongálása), hanem birtokháboritás, mert felperesek követelésüket magánjogi alapra fektetik és szolgalmi jog birtokának megháboritása miatt visszahelyezést kérnek.

E keresetnek elbirálása pedig a kir. biróságnak (1893 : XVIII. t.-cz. 1. §. 5. *m)* pont) hatáskörébe tartozik. (1902. évi Ig. Közl. 57. l.).

4.

Biróság vagy gyámhatóság határoz-e a gyermekek tartása kérdésében, ha a szülők törvényesen el nem váltak, de tartósan különválva élnek?

(1877 : XX. t.-cz. 13. §.)

A férj a házassági együttélést megszakitotta és sem nejéről, sem gyermekei ellátásáról nem gondoskodott; neje gyermek-tartási dij iránt pert inditott ellene. E kérdésben hatásköri összeütközés merült fel Udvarhely megye árvaszéke és az oklándi kir. járásbiróság között.

A minisztertanács kimondta, hogy ha a szülők tartósan különválva élnek, ideiglenesen, t. i. addig, a mig a tartás kérdésében a házassági per birósága határoz, az 1877 : XX. t.-cz. 13. §-a értelmében a gyámhatóság van hivatva határozni. (1902. évi Ig. Közl. 259. lap).

1*

5.

Éjjeli csendháboritás miatt inditott ügyben ki jár el?

Terheltek éjjel az utczán daloltak és botrányt okozó módon kiabáltak. Feljelentés folytán negativ hatásköri összeütközés merült fel a szolgabiró és a járásbiróság között.

A minisztertanács kimondta, hogy a csendháboritás sem törvény, sem miniszteri rendelet által nem lévén a kir. biróság hatáskörébe utalva, a közigazgatási hatóság által birálandó el a cselekmény, illetőleg, ha a csendháboritást tiltó szabályrendelet nem létezik, a közigazgatási hatóság által mondandó ki, hogy a cselekmény nem büntethető (1902. évi Ig. Közl. 219. lap).

6.

Törvényhatósági tisztviselő özvegyének ellátásra való igénye, ha férje halálakor férjétől külön élt.

(1896: XXVI. t.-cz. 45. §.)

B. vármegye községjegyzői nyugdij-intézetének igazgató választmánya és a törvényhatósági bizottság B. J. körjegyző özvegyét nyugdij igényével abból az okból utasították el, mert férjével annak halálakor együtt nem élt, azt pedig, hogy a különélésnek nem ő, hanem férje volt az oka, nem bizonyitotta. A törvényhatósági bizottság e határozata ellen özv. B. J.-né az 1896: XXVI. t.-cz. 45. §-a alapján panaszszal élt.

A közigazgatási biróság a panaszt elutasitja, a következő indokolással:

A b. vármegyei községjegyzői nyugdijszabályrendelet a különélést az özvegyre nézve kizárási okul ugyan nem emliti fel, ebből azonban csak az következik, hogy ezen kérdés szabályrendeleti rendelkezés hiányában az általános jogelvek szempontjából jön elbirálás alá. Ezek szerint a férj különválva elő nejének eltartására nem kötelezhető az esetben, ha az együttélés megszakitására a nőnek jogos oka nem volt, minthogy pedig a férj halálával az özvegy eltartásának a feladata a nyugdijszabályokban meghatározott módon azon nyugdijintézetre hárul, a melynek a férj tagja volt, az özvegy ellátása a nyugdijintézetet sem terhelheti oly esetekben, a midőn arra a férj nem lett volna kötelezhető. Világos kifejezést is nyer ez ugy az állami, mint a törvényhatósági nyugdij-szabályzatoknak abban a rendelkezésében, hogy ellátásra nem tarthat igényt az a nő, a ki a férj

halálakor férjével együtt nem él, ha csak be nem bizonyitja, hogy az együtt nem élés nem az ő hibájából következett be. Panaszló pedig ezt be nem bizonyitotta. (1083/902. K. sz.)

7.

Részvényektől járó illeték fizetése.

(Illetéki dijjegyzék 89. tétel 1. B. *a)* pont.)

A gy—i szeszgyár r. t. 1901. évi rendes évi közgyülése az alapszabályokat módositotta és elhatározta azt, hogy az eddigi 1,000.000 koronányi alaptőkét 5000 drb 200 kor. névértékű uj részvény kibocsájtásával 2,000.000 koronára emeli fel. A részvénytársaság az 1901. évben csakis 1000 drb uj részvényt bocsátott ki, a gy—i adóhivatal azonban az 5000 drb részvény után bocsátott ki fizetési meghagyást és a pénzügyigazgatóság a gyár felebbezését elutasitotta.

A közigazgatási biróság a panasznak helyt ad és kijelenti, hogy az illeték közvetetlenül a részvények kibocsájtása előtt válik esedékessé, mert: a részvényektől járó illeték az 1869. évi XVI. t.-cz. 7. §-a szerint a részvények kibocsájtása előtt fizetendő és igy panaszos részvénytársaság jogosan igényelheti, hogy az 5000 drb. uj részvényből az iratok szerint még ki nem bocsájtott 4000 drb. uj részvénytől járó illetéket közvetetlenül azok tényleges kibocsájtása előtt fizethesse csak. (740/1902. p. sz.).

8.

Bélyegilleték lerovása a beadvány másodpéldányán.

A közigazgatási biróság a panasznak helyt ad és kimondja, hogy a bélyegrövidités tényálladéka nem forog fenn, ha peres fél a felebbviteli beadványtól járó egész bélyegilletéket tévedésből nem a beadvány első, hanem másodpéldányán rótta le. (5368/1902. p. sz.)

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

9.

Mérsékelhető-e a Btk. 92. §-a alapján a halállal vagy életfogytiglani fegyházzal büntetendő büntettek kisérletének büntetése?

(Btk. 279., 280., 65., 66. §§. Bp., 385. §. 3. pont, 434. §. 3. bek.).

Az újvidéki kir. törvényszék mint esküdtbiróság vádlottat a Btk. 279., 280. és 65. §-aiban meghatározott, házastársa ellen elkövetett

szándékos emberölés kisérletének büntette miatt öt évi fegyházbüntetésre itélte.

Az itélet ellen a védő s csatlakozóan a vádlott is a Bp. 385. §-ának 3. pontja alapján a Btk. 92. §-ának nem alkalmazása miatt semmiségi panaszokat jelentettek be.

(C.) A semmiségi panaszok, mint a fennforgó esetben a törvényben kizártak a Bp. 434. §-ának 3. bek. alapján visszautasittatnak; mert habár a bünt. törv.-ben nem foglaltatik oly rendelkezés, melynél fogva egyáltalában kizártnak volna tekinthető a kisérlet büntetésének kiszabásánál a Btk. 66. §-a mellett a Btk. 92. §-ának alkalmazhatása, sőt a mennyiben a Btk. 66. §-a az enyhités határairól tüzetesen nem rendelkezik, az enyhitésnél a Btk. 92. §-ának rendszere irányadó: viszont azonban a Btk. 280. §-a a szándékos emberölés bevégzett büntettére életfogytig tartó fegyházbüntetést állapit meg, a Btk. 66. §-ának harmadik bekezdése szerint pedig oly esetben, a melyben a véghezvitt büntettekre a törvény életfogytig tartó fegyházbüntetést határoz, a kisérlet büntette miatt három évi fegyháznál kisebb büntetés nem szabható ki s következésképen a *Btk. 92. §-ának alkalmazásával a kiszabott fegyházbüntetés sem kisebb mértékre le nem szállitható, sem pedig enyhébb büntetési nemben, tehát fegyház helyett börtön nem állapitható meg.*

Ekként tehát a fennforgó esetben a Btk. 66. §-a mellett a Btk. 92. §-a nem érvényesithető s igy a Bp. 385. §-ának 3. pontjára alapitott semmiségi panasz használhatása ki van zárva (9986/902. B.).

*

A Curiának ahhoz a kijelentéséhez nem fér szó, hogy a halállal vagy életfogytiglani fegyházzal büntetendő büntettek kisérlete esetében a Btk. 92. §-a nem alkalmazható; mert hiszen ez azt jelentené, hogy a biróság az öt, illetőleg három évi fegyháznál kisebb büntetést is kiszabhat, mit pedig a törvény expressis verbis kizár. Ebből a kétségtelen tényből azonban az az anomália következik, hogy a Curia a legsulyosabb büntettek kisérlete miatt kiszabott büntetést, bármi tulszigoru volna is az, a Bp. 385. §. 3. pontja alapján sohasem mérsékelheti. Ez pedig ismét egy példája annak, hogy a Btk. és a Bp. rendelkezései nincsenek kellő összhangban.

10.

Társtettesség lopásnál. Közveszélyesség mint sulyositó körülmény. Semmiségi panasz helytelen bejelentése.

(Btk. 70., 92., 333., 334., §. és 338. §§.; Bp. 385. §. 3. p., 390. és 430. §§.)

A szombathelyi kir. törvényszék, mint büntetőbiróság vádlottakat bünösnek mondta ki a Btk. 333. §-ába ütköző s a 338. §. szerint

minősülő lopás büntettében, melyet az által követtek el, hogy Kemperiben 1902 február 10-én a vasuti állomáson F. D. győrmezei lakos mellénye belső zsebéből a bünjelként lefoglalt pénztárczát 692 kor. tartalommal, nevezettnek beleegyezése nélkül, jogtalan eltulajdonitási czélzattal együttesen elvitték; ezért őket az itélet foganatba vételétől számitandó két évi és hat havi fegyházra, továbbá a büntetés kiállását követőleg három évi hivatalvesztésre és politikai jogaik felfüggesztésére itélte. A kiszabott szabadságvesztés büntetésből pedig előzetes letartóztatásuk és vizsgálati fogságuk által három hónapot kitöltöttnek vett.

A győri kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletét a vádlottak szabadságvesztés büntetésére vonatkozó részében megváltoztatta akként, hogy ezek büntetését egyenként 3 évi fegyházra emelte fel, a mely büntetésből a kiállott vizsgálati fogság által 5 hónapot vett kitöltöttnek.

Ez itélet ellen a vádlottak azért jelentettek be semmiségi panaszt, mert ártatlanok s a büntetést sokalják.

(T.) Az ugyan nem volt beigazolható, hogy a vádlottak közül a tárczát melyikük vette ki a sértett zsebéből, az pedig nyilvánvaló, hogy a vádbeli cselekmény oly jellegü, melyet a dolog természeténél fogva csakis egy egyén hajthat végre; mégis, *miután vádlottak cselekménye a lopásra irányuló közös akaratelhatározásra vezethető vissza s a vádlottak mindegyike a másik számára a büncselekmény elkövetését megkönnyitendő, a sértett figyelmét elvonni igyekezett és csak a véletlen kinálta alkalom döntötte el, hogy a tárczát melyikük emelje ki: a biróság a vádlottakat tettestársaknak tekintette.*

Vádlottak e büncselekménye az I. rendü vádlottra nézve a Btk. 334. §. alapján az ezen §-ban meghatározott értékhatárnál fogva, a II. és III. rendü tekintetében pedig tekintet nélkül a lopott dolog értékére a Btk. 338. §-a folytán bünteté minősül, mert lopás, illetőleg sikkasztás miatt már két izben voltak büntetve.

Az I. rendű vádlott büntetése kiszabásánál enyhitő körülményül vétetett fiatal kora, mindhárom vádlottnál ellenben sulyositóul vétetett tanult voltuk s hogy cselekményükkel egy tisztességes embert halálba kergettek, mert ez pénze elvesztése miatt öngyilkossá lett (3333/902 B.).

A kir. tábla az okból változtatta meg az elsőbiróság itéletét vádlottak szabadságvesztésbüntetésére vonatkozó részében, mert figyelembe vette, hogy az összes vádlottak, a vád alapját képező lopásban tanusitott eljárásukból is itélve, a vagyonbiztonságra *közveszélyes* egyénekül jelentkeznek, hogy a II. és III. r. vádlottaknak a vád alapjául szolgáló büncselekménye, az ellopott dolog értékére való tekintettel már a Btk. 334. §-a szerint is lett volna minősitendő, s hogy a vád-

lottak azon cselekményt, miszerint a károst összes vagyonától megfosztották, ezt önmagával való meghasonlásba, tehát oly lelki állapotba hozták, hogy az ennek hatása alatt követhette el az öngyilkosságot (1423/902. B.).

A Curia a semmiségi panaszokat, minthogy vádlottak kijelentései a Bp. 430. és 390. §-ai szerint megjelölendő semmiségi okot nem tartalmaznak, a Bp. 434. §. 3. bek. értelmében visszautasitotta. A védő által a Bp. 385. §. 3. pontján alapuló semmiségi panaszt pedig a Bp. 437. §. 4. bekezdése szerint, mint alaptalant elutasitotta, mert a fennforgó sulyositó körülmények mellett a Btk. 92. §-ának alkalmazása egyáltalán nem lenne indokolható (10233/902. B.).

*

A Curia a társtettesség kérdésében az objectiv álláspontot képviselte. Csupán abból a tényből, hogy a közremüködők a büntetendő cselekményt mindnyájuknak közös delictuma gyanánt akarták s a közös czélra közremüködtek, a társtettességet nem állapitja meg. Különösen a lopásnál megkivánja, hogy az elvétel tényében mindegyik közremüködő tettleg részt vegyen.

Az alsófokú biróságok fennebbi határozatai ettől az állásponttól eltérnek.

Szó fér ahhoz is, vajon helyes-e sulyositó körülményül venni oly tényt (a meglopott öngyilkosságát), a melynek bekövetkezhetését a tettesek előre nem láthatták, s a melyről nem is bizonyos, hogy a lopás tényével okbeli összefüggésben áll.

II.

Gondatlan emberölés jogos védelemben.

(Btk. 79. §.; Bp. 384. §. 10. p.)

A nagyváradi kir. törvényszék mint esküdtbiróság fölmentette vádlottakat a Btk. 280. §-a szerint minősülő szándékos emberölés bűntettének vádja alól annak alapján, hogy az esküdtszék özv. T. J.-néra vonatkozólag erre a főkérdésre: «bűnös-e T. J.-né abban, hogy 1901 julius 14-én Bihar községben törvényes házastársát T. J.-né erős, felindulásban keletkezett és rögtön végrehajtott ölési szándékkal életétől megfosztotta az által, hogy a nyakára hurkolt kötélnél fogva leánya Sz R. segitségével felakasztotta, igen-e vagy nem?» hétnél több szavazattal nemmel felelt, ama kisegitő kérdésre pedig, «ha ebben nem bűnös, bűnös-e abban T.-né, hogy 1901 julius 14-én Bihar községben férje halálát okozta abbeli gondatlanságával, hogy abban a hiszemben, miszerint a nevezett már meghalt, annak nyakára hurkot téve és leányával a hurkot a konyha gerendáján levő szögre felakasztatva, T. J.-t ily helyzetben hagyta, a nélkül, hogy az eszméletlen állapotban levő T. J. haláláról a huroknak nyakába tétele és annak leányával a gerendán levő szögre akasztása előtt meggyőződést szerzett volna, igen-e vagy nem?» hét-

nél több szavazattal igennel felelt; végül arra a mellékkérdésre: «ha az első főkérdésben vagy kisegitő kérdésben foglalt cselekményben bűnös, azon védekezésére tekintettel, hogy leányát férje leteritette s annak nyakára hurkot tett s ekként a leányát fenyegető jogtalan és közvetetlen megtámadásnak el háritása okából fogta meg férjének heréjét s ennek megfogásával huzta le férjét leányáról és rugta azt ágyékon, beszámitható-e vádlott cselekménye, igen-e vagy nem?» nyolcznál kevesebb szavazattal igennel felelt; Sz. R. II. rendű vádlottra nézve pedig annak alapján, hogy az esküdtszék arra a főkérdésre vonatkozólag vajjon «bűnös-e Sz. R. abban, hogy 1901 julius 14-én Bihar községben T. J. halálát okozta abbeli gondatlanságával, hogy abban a hiszemben, miszerint a nevezett már meghalt, anyjának T. J.-nénak fölakasztani segitett a nélkül, hogy az eszméletlen állapotban levő T. J. haláláról meggyőződött volna, igen-e vagy nem?» hétnél kevesebb szavazattal igennel felelt. (5632/902. sz.)

A kir. *Curia* az I. rendű vádlottra vonatkozólag az itéletet megsemmisitette a Bp. 384. §. 10. pontja alapján s a biróságot uj itélet hozatalára utasitotta.

(C.). Az esküdtszék a kisegitő második főkérdésre hétnél több szavazattal özv. T. J.-né I. rendű vádlottra vonatkozólag megállapitotta, hogy ez a vádlott néh. férje T. J.-nak halálát gondatlanságával okozta, a mellékkérdésben foglalt beszámithatóságra vonatkozólag pedig az esküdtek hét szavazattal igennel feleltek. Minthogy pedig a Bp. 368. §-ának 1. bekezdése szerint az esküdtek ama határozatához, mely a vádlottat bűnösnek mondja ki, vagy a Btk.-nek külön rendelkezései értelmében súlyosabb büntetési nemnek vagy tételnek alkalmazását vonja maga után, legalább nyolcz igenlő szavazat szükséges, minden más esetben azonban egyszerű szótöbbség dönt, ellentmondó: ennélfogva az esküdtbiróság itéletének indokolásával az itéletnek ama rendelkezése, a mely szerint T. J.-né I. r. vádlott beszámithatatlansága állapittatott meg, holott az indokolás szerint az esküdtek hét szavazattal igenlőleg válaszoltak, tehát a Bp. 368. §. 1. bek. utolsó pontja szerint vádlott beszámithatóságát mondották ki. Ezzel az esküdtbiróság a Bp. 384. §. 10. pontjába ütköző semmiségi okot követett el. (1902 junius 13-án 5632/902. sz.)

*

A Curia határozata a 384. §. 10. pontja alapján semmisitette meg az esküdtbirósági itéletet és igy a kérdések feltételében rejlő semmiségi okra ki sem terjeszkedhetett. V. ö. *Jogállam* I. 350., 599. lapjain közölt birálatunkat: a mely szerint a gondatlan cselekmény megállapitása egyrészt, s ugyane cselekmény elkövetőjének jogos védelem czimén fölmentése másrészt összeférhetetlenek, vagyis: a jogos védelem a gondatlan cselekmények köréből ki van zárva. Erre

az esetre vonatkoznak még a Jogt. Közl. 1902. évi folyamának 255., 318., 373. és 391. lapjain közölt cikkek is.

A Curia fönti végzését az első fokon eljárt biróság eleinte akként értelmezte, hogy uj főtárgyalás is tartandó; beidézte ennélfogva az esküdteket, a feleket s a tanukat. A főtárgyalás megnyitása után azonban mind a vád, mind a védelem tiltakoztak az ujabb esküdtbirósági tárgyalás ellen, amaz azért, mert a Curia nem érintette a verdictet, mely a II. rendü vádlottat feltétlenül felmentette, az I. rendüt pedig gondatlanságból okozott emberölés vétségében mondotta ki bünösnek; a védelem, mert nyiltan kijelentette abbeli félelmét, hogy az ujabb verdict eshetőleg szándékos emberölést fog megállapitani. A vád hozzátette még, hogy tekintettel a Curia végzésére, más vádat nem is emelhet, mint gondatlanságból elkövetett emberölésre irányulót, minthogy a szándékos emberölésre irányuló vádat az első esküdtszék elutasitotta, a gondatlanságból okozott emberölés pedig szakbiróság elé tartozik. Ezek alapján a törvényszék az esküdteket elküldte, és mivel uj tanács müködött, a tanukat a sulyositó s enyhitő körülmények tekintetében kihallgatta és az I. rendü vádlottat gondatlanságból elkövetett emberölésért egy évi fogházra itélte, a melyből a vizsgálati fogság által négy hónapot kitöltöttnek vett.

12.

A Curia jogköre az enyhitő körülmények megállapitása tekintetében.

(Btk. 301., 302., 92. §§.; Bp. 385. §. 3., p. 437. §. 1. p.).

A *kir. tábla* a vádlottat sulyos testi sértés büntettében mondotta ki bünösnek; a büntetés kimérésénél enyhitő körülményekül vette figyelembe a vádlott büntetlen előéletét, beösmerését és némileg ittas állapotát, sulyositó körülményként állapitotta meg azonban, hogy a sértettet minden elfogadható ok nélkül bántalmazta.

A vádlott semmiségi panaszszal élt a Bp. 385. §. 3. pontja alapján.

A *Curia* a semmiségi panaszt elutasitotta, mert azok a törvényszabta feltételek, melyek a büntetésnél a Btk. 92. §-ának alkalmazását indokolták, a fenti enyhitő és sulyositó körülmények mérlegelésével nem mutatkoznak fennforgóknak, annál kevésbbé, minthogy *a kir. tábla által megállapitott ama tény, hogy vádlott a sértettet veszélyes eszközzel, nevezetesen késsel sérelmezte meg, szintén sulyositó körülmény gyanánt veendő figyelembe* (9879/902. B.).

*

Mikor a Bp. 437. §-a azt rendeli, hogy a Curia köteles határozatát az alsófokú biróság — jelen esetben a kir. tábla által — valóknak elfogadott tényekre alapitani, ezzel a kijelentéssel a törvény csak a ténymegállapitások bizonyitottságát nyilvánitotta hozzáférhetetlennek. Az azonban, hogy a kir. tábla által megállapitott tények közül azok, melyek a büntetés mértékére befolyással birnak, helyesen minősittettek-e enyhitőknek vagy sulyositóknak, a Curia jogkörébe esik. Ily

értelemben veendő a Curiának az a számos esetben ismételt kijelentése, hogy a legfelső biróságnak a Bp. 437. §-ában foglalt megkötöttsége a büntetéskiszabás körül befolyással biró enyhitő és sulyositó körülményekre is kiterjed. (V. ö. 5401/900. és 5875/900. számu curiai határozatokat a Bj. Döntvénytárban I. 1., 5.).

13.

Biróküldés.

(Bp. 29. §.)

Folyamodó az erzsébetvárosi kir. törvényszéknek elfogultságát s ezen az alapon más biróságnak kiküldését azzal okolja meg, hogy ellene ennek a királyi törvényszéknek két birája állitólag ellenséges indulattal viseltetik.

A kir. *Curia* e kérelmet elutasitotta.

Vádlott a kir. törvényszéknek két birájára nézve hozta fel, hogy azok irányában ellenséges érzelemmel viseltetnek; a többi birák ellen azonban kifogást nem tett; minthogy az kizártnak tekintendő, hogy a collegiális tekintet miatt részrehajlatlan itéletet várni a nem kifogásolt biróktól nem lehetne;

s minthogy e szerint az erzsébetvárosi királyi törvényszéknél van annyi biró, a kiket kizárási okból mellőzni nem lehet, hogy a vádlott ügyének elintézése teljesen elfogulatlan biróság által eszközölhető:

ehez képest a Bp. 29. §-a 2. pontjának esete fenn nem forog.

De egyébként is a Bp. 68. §-a jogot ad vádlottnak, hogy annak a két birónak az ügyben való mellőzését kérhesse, a kikről azt állitotta, hogy ellene ellenséges indulattal vannak s ennek megtagadása esetén a Bp. 69. §-ában meghatározott perorvoslattal élhet (1902 november 24-én. 6026/902. B.).

*

A Bp. életbelépte óta kifejlett gyakorlatot a következőkben ismertetjük:

Hely adatott a biróküldés iránti kérelemnek, mikor a feljelentésből kitünő ügyállás szerint az eljárni hivatott járásbiróságnál alkalmazott albirónak tanuként való kihallgatása előre volt látható, s az illetékes járásbiróság másik birája, t. i. a biróság vezetője ellen a védő azt hozta fel kifogásul, hogy az a feljelentővel szoros baráti viszonyban van (Bj. Dt., I. 140.); továbbá mikor a vádlott az illetékes törvényszék egyik biráját fosztotta meg életétől, mi által nemcsak ama törvényszék tagjait, hanem az egész ottani társadalmat saját maga ellen nagy mérvben felháboritotta (u. o. 141.); mikor a kir. ügyészség vezetője volt a sértett fél, s ez által ki volna zárva, hogy a fennforgó, rendszerint főmagánvádra üldözendő vétség esetében a vád képviselete a sértett által átvétethessék, a menynyiben ekkor épen a sértett fél által, illetőleg az ő utasitása szerint eljáró helyet-

tese által lenne a közvád érvényesitendő (Márkus: XII. 19272.); mikor a vádbeli cselekménynyel az illetékes biróság egyik tagja terheltetett (u. o. 19273.); mikor sértettként a vármegye főispánja lépett fel, de az esetleges bizonyitásnak a törvényben megengedett széles keretének fogva a per kimenetele az egész megyei tisztikarra sem lehet közömbös (u. o. 19274.); mikor a vádlott a kir. tábla összes tagjai ellen követte el a rágalmazást, minthogy a táblák a területükön lévő biróságok felett felügyeleti hatóságot gyakorolnak s ez alapon befolyás alatt állóknak tekintendők (u. o. 19276.); végül mikor a hivatalos adatokból megállapitható volt, hogy a bünügyekkel foglalkozó albiró érdekelt, a többi biró pedig a sértettel ellenséges viszonyban áll, a telekkönyvvezetőkkel pedig oly viszonyban vannak, hogy az elfogultság gyanuja nélkül nem biráskodhatnak (1902 november 21-én 7408/902. B.).

Megtagadta ellenben a Curia a birókületést, mikor annak egyedüli indoka az volt, hogy az alapperben eljárt biróságnak a megujitandó perben való részvétele nem kivánatos (Márkus: 19276.).

14.

A vizsgálatot elrendelő hatóság a Bp. 110. §-a esetében.

(A Curia IV. sz. döntvénye.) (Bp. 110. §.)

A Bp. 110. §-a azt rendeli, hogy a vádtanács a vizsgálat teljesitését fontos okokból vagy tulnyomó czélszerüségi tekintetekből a székhelyén kivül levő járásbiróságra bizhatja. Nem szól azonban arról a törvény, vajon a már elrendelt vizsgálat foganatositásával bizható-e meg a székhelyen kivül levő járásbiróság, vagy pedig a bünper vizsgálati szakában eszközlendő minden teendő s igy a vizsgálat elrendelése is átruháztatik-e ily esetben a delegált járásbiróságra?

Az alsó biróságok nem egyöntetüen jártak el; ugyanazon táblának sem volt a kérdésben biztos gyakorlata. (V. ö. Bjogi Dtár, I. 46., 49.)

Az igazságügyminiszter is indittatva érezte magát nyilatkozni, s 1900 szeptember 28-án 43017. sz. rendeletében arra utasitotta az ügyészségeket, hogy mindazokban az esetekben, hol a vádtanács az ügyészi inditványtól eltérőleg önmaga rendelné el a vizsgálatot, mielőtt a járásbiróságot annak teljesitésével megbizná: e határozat ellen jogorvoslattal éljenek.

A kolozsvári táblának III. s a marosvásárhelyi táblának V. számu ellentétes döntvénye után a Curia az 1890: XXV. t.-cz. 13. §-a alapján a következő teljes-ülési döntvényt hozta:

A Bp. 110. §-a esetében a vizsgálatot, ha azt a vizsgálóbiró még el nem rendelte, a vádtanács rendeli el.

Indokok: A vizsgálat elrendelésének kérdésében a határozathozatal a Bp. 105. §-a értelmében rendszerint a vizsgálóbirót illeti.

E rendes eseten kivül a Bp. még a vádtanácsot (262. §.), a törvényszéket (283. §.) és az itélőtanácsot (318. §. 3. bekezdése, 322., 325. §. 3. bekezdése, 337. §.) jogositja fel a vizsgálat elrendelésére.

Oly intézkedést, mely szerint a vizsgálatot a járásbiróság is elrendelhetné, a Bp. nem tartalmaz, sőt a Bp. 104. §-ából kitünik, hogy az a kir. járásbiróságnál nem is inditványozható.

Ebből következik, hogy a törvény rendszerének az a magyarázat felel meg, a mely a vádtanács megbizásából eljáró kir. járásbiróságot a vizsgálat elrendelésére nem tekinti hatáskörrel birónak.

Ezt az értelmezést nem zárja ki a Bp. 110. §-ának 2. bekezdése, mert ez szoros összefüggésben van az idézett szakasz 1. bekezdésével, azt tehát helyes értelmezés szerint csak azon vizsgálóbirói intézkedésekre lehet vonatkoztatni, melyek a vizsgálat «teljesitése» körül felmerülnek.

Minthogy továbbá a vizsgálat «teljesitése» logikailag feltételezi, hogy a vizsgálat már el van rendelve s az ellenkező értelmezés azon elfogadhatatlan eredményre vezetne, hogy a teljesitéssel megbizott kir. járásbiróság magának a vizsgálatnak elrendelését megtagadhatná; minthogy végül az ügymenet egyszerüsitése és gyorsitása is azt javasolja, hogy a vádtanács ne csak perorvoslat esetén vagy ismételt határozattal szerezhessen hatályt végzésének:

a két kir. itélőtábla ellentétes elvi megállapodása folytán felmerült vitás kérdést a jelen határozat szerint kellett eldönteni.

Kelt Budapesten, a kir. Curia büntető szakosztályainak 1901. évi deczember hó 2-án tartott teljes üléséből. Hitelesittetett az ugyanazon évi deczember hó 18-án tartott teljes ülésben.

A kir. Curiának teljes ülése ellentétes táblai döntvények folytán e decisión kivül még három határozatot hozott. Az *I. számut* még a Bp. életbelépte előtt alkotta meg, az ügyész felebbezési jogának köre tárgyában; e döntvény a Bp. rendelkezései alapján immár elavult. A II. és III. számu döntvények pedig a jövedéki büntetőjog körébe vágnak. Ez utóbbiakban a következő elvi kijelentés foglaltatik: a *II. számuban:* szeszes folyadékoknak egyik beszedési körzetből a másikba bevitele, ha engedély nélkül történik, az adó 10—20-szoros összege erejéig büntettetik (Bjt. XXVII. 209.); a *III. számuban:* adókihágás esetén a pénzügyi hatóságnak csak oly intézkedése szakitja félbe az elévülést, mely a kérdőrevonás jellegével bir. (Bjt. XXXII. 133.)

15.

A Curia által valóknak elfogadott tények hézagos felsorolása.

(Btk. 333., 334. §§., 336. §. 4. p.; Bp. 385. §. 1. *a)* p., 437. §. 1. bek.).

Az *alsófokú biróságok* a vádlottat egy rendbeli lopás büntettében (Btk. 333. §., 336. §. 4. p.) s ezzel anyagi halmazatban (Btk. 96. §.) egy rendbeli lopás vétségében (Btk. 333., 334. §§.) mondották bünösnek.

A vádlott semmiségi panaszszal élt a Bp. 385. §. 1. *a)* pontja alapján.

A *Curia* a semmiségi panaszt elutasitotta, mert az alsóbiróság által megállapitott s a Curia által valóknak veendő következő tények: hogy nevezetesen a vádlott mint bejáró takaritónő 1900 szeptember

14-én a sértett lakásán takaritás közben a szőnyegen talált kulcscsal a ruhaszekrényt kinyitotta, abból 3 korona készpénzt kivett s azt jogtalan eltulajdonitási szándékkal elvitte, továbbá ugyanaz nap más sértettől záratlan helyről 4 zsebkendőt is elvitt, a Btk. 333. §-ába ütköző s a 336. §. 4. pontja alapján minősülő lopás büntettének, továbbá az ugyanazon §-ba ütköző s a 334. §. szerint minősülő lopás vétségének tényálladékát kimeritik. (1902. szeptember 12-én 7965. sz.).

*

A lopás büntette, valamint a lopás vétsége törvényes ismérveinek fölsorolása e határozatban hézagos, mert hiányzik belőle az, hogy a tettes a sértett beleegyezése nélkül, jogtalanul, s eltulajdonitási czélzattal követte el a lopást. Nem kétséges, hogy ha az alsófokú biróság valóban csak a felsorolt ismérveket állapitotta volna meg, a Curia sem az első s még kevésbbé a második esetet nem nyilvánitja criminalitásnak.

16.

A kir. törvényszék mint felebbezési biróság jogköre a járásbiróságnak ötven koronát meg nem haladó pénzbüntetést kimondó itélete tekintetében.

A C. 82. számú döntvénye (Bp. 547. §. 3. bek. 1. p.).

Felülvizsgálhatja-e a törvényszék mint felebbezési biróság a vádlott részéről a bünösség vagy a minősítés tekintetében felebbezett kir. járásbirósági itéletnek a büntetésről rendelkező részét, ha a kiszabott büntetés a Bp. 547. §. 3. bekezdésének első pontjában meghatározott mértéket meg nem haladja és az itélet a bünösség és minősités kérdésében helybenhagyatik? (A 9082/900. és 527/902. számokhoz).

A kir. törvényszék a vádlott részéről a bünösség vagy a minősités tekintetében felebbezett kir. járásbirósági itéletnek a büntetésről rendelkező részét akkor is felülvizsgálhatja, ha a kiszabott büntetés a Bp. 547. §-a 3. bekezdésének 1. pontjában meghatározott mértéket meg nem haladja és a kir. törvényszék a kir. járásbiróság itéletét a bünösség és a minősités kérdésében helybenhagyja.

Indokok: A kir. törvényszék felülvizsgálata alá tartozó ügyekben a Bp. 547. §. 3. bekezdésének a felebbezést csupán a büntetés kiszabása tekintetében korlátozó rendelkezése szorosan értelmezendő kivételt állapit meg az ugyanazon szakasz 2. bekezdésében foglalt amaz általános szabály alól, mely szerint a bünösség vagy a minősités kérdésében vagy alaki hiányok miatt bármily csekély büntetést kimondó kir. járásbirósági itélet felebbezéssel megtámadható.

A törvénynek az a szövegezése: «csupán a büntetés kiszabása

tekintetében nincs helye felebbezésnek», világosan kifejezi azt, hogy a törvény a felebbezést csak arra az esetre kivánta megszoritani, ha az kizárólag a büntetés kiszabása ellen irányul.

A Bp. 555. és 387. §-ai szerint a felülvizsgálatnál a felebbezés kerete irányadó; már pedig a bünösség vagy a minősités kérdésében használt felebbezés a büntetésre is kiterjed, mert az előbbi az itéletet egész terjedelmében támadja meg; az utóbbi pedig enyhébb minősités megállapitását és ezáltal a büntetés enyhitését is czélozza.

Ezekből következik, hogy a bünösség vagy a minősités miatt felebbvitt ügyet a kir. törvényszék a büntetés tekintetében nemcsak felülvizsgálhatja, hanem felülvizsgálni köteles is.

A büntetés kérdésének felülvizsgálatára csak akkor szoritkozhatik, ha egyedül a büntetésre vonatkozó rendelkezés van megtámadva.

Ezt az esetet a bünvádi perrendtartás szigoruan elválasztja a bünösség vagy a minősités miatt közbevetett felebbezés eseteitől és ehhez képest a felülvizsgálat módját is különbözőképen szabályozza.

Ha a felebbezést csak a büntetés kiszabása miatt használták, a felebbezett ügyet a kir. törvényszék az 550. §. 4. bekezdése értelmében tanácsülésben vizsgálja meg, azonnal az érdemben itél és a kir. járásbiróság itéletét helybenhagyja vagy megváltoztatja.

Ellenben, ha a felebbezés a bűnösség vagy a minősités kérdésében használtatott, a kir. törvényszék az ügyet az 550. §. utolsó bekezdéséhez képest felebbviteli tárgyalásra utasitani köteles, a melynek eredménye szerint a vádlott sérelmére szolgált semmiségi okok alapján is intézkedhetik.

A bünvádi perrendtartás eme szabályaival nem volna összeegyeztethető az 547. §-nak olyan értelmezése, hogy a bünösség vagy a minősités kérdésében felebbvitt ügynél a felebbviteli biróság felülvizsgálata a büntetésre nézve megszorittatnék vagy kizáratnék csak azért, mert a kiszabott büntetés az 547. §. 3. bekezdésének 1. pontjában meghatározott mértéket meg nem haladja.

De czélszerüségi szempontok sem szólanak a felülvizsgálat jelzett megszoritása mellett.

Ugyanis az 547. §. 3. bekezdésében foglalt korlátozó szabály felállitásánál a kir. törvényszékek teendőinek apasztása czéloztatott.

Ez a czél csak akkor érhető el, ha a felebbezés pusztán a büntetés miatt használtatott és az 547. §. 3. bekezdesének 1. pontjában körülirt eset forog tenn, a mennyiben ebben az esetben a felebbezés tanácsülésben visszautasitható

Ellenben akkor, ha a felebbezéssel a bünösség vagy a minősités megtámadtatott, a felebbviteli biróság az ügyet amugy is felebbviteli tárgyalás alapján érdemileg elbirálni tartozik, ily esetben pedig a büntetésre vonatkozó rendelkezés felülvizsgálása a biróság teendőit nem szaporitja.

Kelt Budapesten, a kir. Curia büntető szakosztályának 1902. márczius 12-én tartott teljes üléséből. Hitelesittetett az ugyazon évi április 3-án tartott teljes ülésben.

17.

A semmiségi panasz bejelentésének módja.

(Bp. 390. §., 430. §. 3. bek., 434. §. 3. bek.).

Vádlott és védője a Bp. 385. §. 1. *a)* pontja alapján élt semmiségi panaszszal, és pedig eme §. idézett pontjára hivatkozással.

A *Curia* a semmiségi panaszt visszautasitotta.

A Bp. a felülvizsgálati fórumoknál használható perorvoslatokat korlátozni akarván, egyenkint felsorolja azokat az eseteket, a melyekben semmiségi panasz használható.

Hogy már most a biróság a perorvoslat megengedett vagy kizárt voltának, vagyis a perorvoslat elfogadásának kérdésében határozhasson, szükségképen *már a semmiségi panasz bejelentésekor meg kell jelölni azokat a ténybeli adatokat, melyekből megitélhető, vajon a törvényben megjelölt sérelem tétetett-e panasz tárgyává;* igy pl. a Bp. 385. §. 1. *a*) pontja alapján emelt semmiségi panasznál reá kell mutatni, hogy az alsóbiróság által megállapitott büntetendő cselekménynek valamely ismérve hiányzik, a mely miatt az a Btk. rendelkezése alá nem vonható; vagy a Bp. 385. §. 1. *b*) pontjára fektetett semmiségi panasznál, hogy a felsorolt ismérvek mely más büntetendő cselekmény tényálladékát alkotják meg?

Minthogy a jelen ügyben a Bp. 385. §. 1. *a*) pontja alapján használt semmiségi panasz bejelentésekor pusztán a §-ra történt hivatkozás, a nélkül, hogy a semmiségi panaszt megállapitó tények megjelölve lennének, az a semmiségi ok tüzetes megjelölésének nem tekinthető (1902 november 11-én 2392/902. B. sz.).

*

A Curia a Bp. 390. §. 2. pontjának e kitejezése alá «megjelölés» túlsok követelményt subsummál. Mig a Bp. életbeléptének első esztendejében gyakran azt is elégnek tekintette, ha a semmiségi panasz bejelentése egyszerüen a Bp.

385. §. 1. *c)* pontjára utalással történt, hol pedig a beszámithatóságot s büntethetőséget kizáró okok egész sorozata fordul elő, ma már a megtámadott itélet kritikáját is követeli a Curia, továbbá azt is megkivánja, hogy a perorvoslattal élő utmutatást szolgáltasson a legfelső biróságnak abban a tekintetben, mi az utja s módja a neheztelt itélet corrigálásának.

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

18.

A kir. Curia 72. számu polgári döntvénye.

Az 1881 : LIX. t.-cz. 6. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezés kiterjed-e azokra a keresetekre, melyekkel a tulajdonjog előjegyzésének igazolása czéloztatik, és a mely keresetek az 1868 : LIV. t.-cz. 44. §-ával a telekkönyvi hatósághoz utalvák?

(A 2193/901. P. számhoz.)

Határozat: Az 1881 : LIX. t.-cz. 6. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezés nem terjed ki a tulajdonjogi előjegyzés igazolását czélzó keresetekre, s ezek a keresetek, ha a per tárgyának értéke meghaladja a 400 koronát, a telekkönyvi hatóság hatásköréhez tartoznak.

Indokok: Az 1881 : LIX. t.-cz. a polgári törvénykezési rendtartásról szóló 1868 : LIV. t.-cz. módositása tárgyában hozatván, annak egyes szakaszainál kifejezetten meg van említve, hogy azok a módositott törvénykezési rendtartás melyik szakaszai helyett lépnek életbe.

Igy az 1881 : LIX. t.-cz. 6. §-a a törvénykezési rendtartás 18. §-ának helyébe lépett. E törvényszakasz szerint a kir. törvényszékek mint birtokbiróságok hatásköréhez tartoznak mind azok a keresetek, melyek valamely ingatlan vagyonra vonatkozó dologi jog érvényesitését, vagy ilyen jognak megszüntetését czélozzák, ideértve a tulajdonostársak közötti osztály, a rendes határ- és birtokpereket és a telekkönyvi kitörlési pereket.

A tulajdonjog előjegyzésének igazolását czélzó keresetek az 1881 : LIX. t.-czikk 6. §-ában megemlitve nincsenek, és mivel a törvénykezési rendtartás 44. §-a, mely az előjegyzés igazolására inditott kereseteket a telekkönyvi hatósághoz utalja, és a mely törvényszakasz azt is kimondja, hogy az előjegyzéssel biztositott tulajdonjogról az a telekkönyvi hatóság itél, mely az előjegyzést elrendelte, az 1881 : LIX. t.-cz. egyéb rendelkezései által sincs hatályon kivül helyezve: kétségtelen, hogy az előjegyzés igazolására irányzott keresetek az alább emlitett kivétellel a telekkönyvi hatóság hatásköréhez tartoznak. De hogy az 1881 : LIX. t.-cz. 6. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezés a tulajdonjog előjegyzésének igazolására irányuló

keresetekre ki nem terjed, abból is nyilvánvaló, hogy az idézett törvényszakasz a birói hatáskör meghatározása tekintetében az ingatlan vagyonra vonatkozó dologi jog érvényesitését czélzó keresetek iránt általános rendelkezést, az 1868:LIV. t.-cz. 44. §-a ellenben az ingatlan vagyonra előjegyzett dologi jog igazolását czélzó keresetek iránt különleges rendelkezést tartalmaz, mely különleges rendelkezésével az előjegyzés igazolási perekre nézve a telekkönyvi hatóságot mint ügybiróságot jelöli meg.

Kivételnek e tekintetben csak azokra a perekre nézve van helye, melyek tárgyának értéke a 200 forintot — 400 koronát — meg nem haladja, a mennyiben az ily pereket az 1893:XVIII. t.-cz. 1. §-ának 2. pontja sommás eljárás alá, és a kir. járásbiróságok hatásköréhez utalja. De ez a későbbi törvény is idézett szakaszának 2. pontjában megkülönbözteti az 1881:LIX. t.-cz. 6. §-ában a birtokbiróságok hatásköréhez utalt pereket az 1868:LIV. t.-cz. 44 §-ában a telekkönyvi hatóságokhoz utasitott perektől, s ezáltal az utóbb emlitett törvény 44. §-át a fentjelzett kivétellel az igazolási perekre nézve általánosságban fenntartotta.

Kelt Budapesten, a kir. Curia polgári szakosztályainak 1901. évi november hó 22-én tartott teljes üléséből.

Hitelesittetett az ugyanazon évi deczember hó 20-án tartott teljes ülésben.

19.

A kir. Curiának 73. számu polgári döntvénye.

A vasuti társaságok kártéritéssel tartoznak-e abban az esetben, ha az illetékes hatóság által jóváhagyott terv szerint elkészitett vasuttest, vagy annak egyes alkatrészei közelsége vagy magassága a szomszédos birtokosok telkeire károsító befolyással van, a mennyiben a bemutatott épitési terv feletti helyszini tárgyaláson, vagy eme tárgyalási jegyzőkönyv végleges elintézése előtt az illetékes hatóságnál az érdekelt birtokosok az épitési terv ellen kifogásaikat előadták, de az eredményre nem vezetett?

(A $\frac{3192.}{P. 900.}$, $\frac{2945}{P. 899.}$ és $\frac{1051.}{P. 900.}$ számokhoz)

Határozat. Az a körülmény, hogy valamely vasuttársaság az engedélyezett vasutvonalat a kereskedelmi miniszter által jóváhagyott terv alapján épiti ki, a szomszéd birtokosokat nem akadályozza abban, hogy a létesitett épitmény által telkeik állagában vagy azok használata tekintetében okozott káraik megtéritését a vasuttársaság ellen birói uton követelhessék.

Indokok: Általános jogszabály, hogy tulajdonáról mindenki szabadon rendelkezik, s ebből következően mást a tulajdonára való mindennemü jogtalan befolyástól kizárni jogositva van. Megszoritás csak

annyiban áll fenn, hogy állami czélokból és egyéb azzal kapcsolatos közérdekből külön törvényben meghatározott esetekben a tulajdonos tulajdonát átengedni vagy annak használatában korlátozást türni tartozik. De a vonatkozó törvények — némely egyes esetben tett kivétellel — az átengedésre vagy a használatban korlátozás türésére a tulajdonost csak teljes kártalanitás feltételével kötelezik.

A vasutak épitése czéljából sem tesz e tekintetben a törvény kivételt, és az elv alkalmazásánál különbséget az sem állapit meg, ha vajjon a vasut az 1880 : XXXI. t.-cz. 11. §-ában foglalt engedély alapján közuton, avagy az 1881 : XLI. t.-cz. alapján engedélyezett kisajátitás utján nyert területen vezettetik.

Ennek a felfogásnak felel meg az 1868. évi április 20-án 4973. sz. alatt az akkor fennállott közmunka és közlekedési miniszterium által kiadott s jelenleg is érvényben levő rendelet 6. §-a és 10. §. *b)* pontja, melyekben határozottan ki van mondva, hogy a vasuti vállalatok a köz- vagy magántulajdonon a vaspálya épitése által okozott minden kárt megtériteni tartoznak.

Az 1881 : XLI. t.-cz. 15. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy a létesitendő vasut által a szomszéd birtokosok birtokainak használata nem akadályozható, s a szükségen túl meg nem nehezithető — és hogy a most jelzett czéloknak elérése végett az idézett szakasz többi részében a vállalkozóra több rendbeli kötelezettséget ró — szintén az következik, hogy a vasutat épitő társaság a szomszédbirtokosoknak az okozott károkért felelősséggel tartozik.

Mindezeknek figyelembe vételével kérdés tárgya csak az lehet, hogy a szomszéd birtokosok kárköveteléseiket mi módon érvényesithetik.

Olyan esetben, mely a jelen vitás kérdés felmerülésének alapjául szolgált, midőn a vasut az 1880 : XXXI. t.-cz. 11. §-ában foglalt engedélynél fogva közuton vezettetik, és igy kisajátitási eljárás foganatba sem vétetik, a szomszéd birtokosok, ha a tervezett vasut a közúton oly alakitást idéz elő, mely reájuk nézve vagyoni hátrányt okoz, a törvény nem szabván meg a kisajátitáshoz hasonszerü eljárást, a tulajdonosok nem is lehetnek abban a helyzetben, hogy a tervezet megállapitása iránti eljárásban érvényesithessék követeléseiket, reájuk nézve tehát, ha az épitkezés hátrányosan hajtatik végre, a kártalanitás tekintetében csakis a megegyezés, vagy ennek létre nem jötte esetében a birói ut marad fenn.

A szomszédbirtokosoknak ezt a jogát az a körülmény, hogy az épitkezés felsőbb hatóság által jóváhagyott terv alapján eszközeltetett, ki nem zárja, mert a jóváhagyás csak a teljes kártéritési kötelezettség fentartásának feltételével tekintendő megadottnak.

Kelt Budapesten, a kir. Curia polgári szakosztályainak 1902. évi február hó 18-án tartott teljes üléséből.

Hitelesittetett az ugyanazon évi ápril hó 25-én tartott teljes ülésben.

20.

A kir. Curiának az 1890. évi XXV. t.-cz. 13. §-a alapján hozott XIV. számu polgári döntvénye.

Abban az esetben, midőn felperes keresete elutasitásával perköltség viselésére köteleztetik, ha az elsőbiróság itélete a másodbiróság által helybenhagyatik, a perköltség iránt a kielégitési végrehajtás elrendelhető-e akkor, a mikor a másodbiróság itélete ellen a törvény által megengedett további felebbezés adatik be?

(Vonatkozással a kolozsvári kir. itélőtábla 10. számu és a debreczeni kir. itélőtábla 7. számu polgárjogi teljes ülési döntvényeire.)

Határozat. Abban az esetben, midőn felperes keresetének elutasitásával perköltség viselésére köteleztetik, ha az elsőbiróság itélete a másodbiróság által helybenhagyatik, — habár a másodbiróság itélete ellen felperes a törvény által megengedett további felebbezést adott is be, a perköltség iránt a kielégitési végrehajtás rendes perekben elrendelhető.

Indokok: Az 1888 : LIX. t.-cz. 48. §-a értelmében, ha a másodbiróság az elsőbiróság itéletét egészben vagy részben helybenhagyta, a helybenhagyott itéletnek vagy az itélet helybenhagyó részének végrehajtását a különben törvényileg ki nem zárt felebbezés nem gátolja.

A törvénynek most idézett rendelkezése a midőn kimondja, hogy a másodbiróság helybenhagyó itélete ellen használt felebbezésnek a végrehajtásra halasztó hatálya nincs, nem tartalmaz megkülönböztetést arra nézve, hogy a felperes által közbetett felebbezésnek az alperes javára megitélt perköltség tekintetében a végrehajtásra nézve halasztó hatálya lenne, jóllehet az idézett szakasz második bekezdésében a megitélt eskü letételére a felebbezés halasztó hatályát fenntartotta, tehát csakis e részben tett kivételt az első bekezdés általános rendelkezése alól.

Az idézett 48. §. rendelkezésének megfelel az 1881 : LX. t.-cz. 1. §. *b)* pontja is, mely szerint kielégitési végrehajtásnak van helye a polgári biróságoknak jogerőre nem emelkedett azon marasztaló itéletei alapján, melyek ellen a végrehajtásra halasztó hatálylyal nem biró felebbezés használtatott, a nélkül, hogy a törvény itt is megkülönböztetné, hogy a marasztalás a per főtárgyára vagy a perköltségre terjed ki, holott ezzel ellentétben a törvénynek a biztositási végrehajtás elrendelését szabályozó 223., 224., 225., 226. és 227. §-aiból kitünik, hogy az azokban a §-okban meghatározott esetekben biztositási végrehajtásnak csak a per főtárgyára nézve van helye.

Nincs tehát törvényes alapja annak a feltevésnek, hogy a pernyertes alperes a megitélt perköltségnek végrehajtás utján való behajtását a másodbiróság helybenhagyó itélete alapján további feleb-

bezés beadása esetén ne szorgalmazhassa, a minek megtagadása különben ellenkeznék is azzal az elvvel, hogy a perben a törvény mindenik peres félnek egyenlő jogot biztosit.

A mennyiben azonban sommás perekben a másodbirósági itéletek végrehajthatóságáról a S. E. t. 169. §-a kapcsolatban a 117. §-szal az 1881 : LIX. t.-cz. 48. §-ától eltérőleg rendelkezik, ennek a §-nak hatálya tehát most már csak a rendes perekre terjed ki, a határozatban ennek a körülménynek is kifejezést kellett adni.

Kelt Budapesten, a kir. Curia polgári szakosztályainak 1902. évi január hó 17-én tartott teljes üléséből.

Hitelesittetett az ugyanazon évi február hó 18-án tartott teljes ülésben.

21.

Házasság felbontása. Felperes vétkessége kimondható-e viszontkereset hiján?

(1894 : XXXI. t.-cz. 85. §.)

A nagyváradi kir. törvényszék 1712/902. sz. itéletével a házasságot mindkét fél hibájából felbontja.

Indokok. Alperes részbeni beösmerésével s tanuk hit alatti vallomásával beigazolást nyert, hogy alperes férjét, felperest, a házból kilökte azzal, hogy házától eltakarodjék s férje holmiját is kihányta, a mely cselekménye alperesnek az 1894 : XXXI. t.-cz. 80. §. *a)* pontja alá eső bontó okot, a házastársi kötelesség szándékos és sulyos megsértését képezi; minthogy pedig ezen okok miatt a házasság felbontása kérhető és azt mindkét fél kéri is; minthogy a kir. törvényszék arról győződött meg, hogy jelen esetben a már több mint 10 éve megszakitott házassági viszony mindkét házastársra lehetetlenné és a további életközösség reája elviselhetetlenné vált, ugyanezért a házassági köteléket az 1894 : XXXI. t.-cz. 80. §. *a)* pontja alapján mindkét fél hibájából felbontani kellett.

A nagyváradi kir. itélőtábla 1902 május 26-án kelt 1326/902. sz. itéletében az elsőbiróság itéletét azzal a helyesbitéssel hagyta helyben, hogy a felbontást csak alperes hibájából mondotta ki.

Indokok. A kir. törvényszék az itéletében kifejtett tényállás alapján helyesen mondotta ki a felbontást alperes hibájából s vétkessé nyilvánitása mellett s helyesen rendelkezett az irányban is, hogy felperest is vétkesnek nyilvánitotta; minthogy azonban alperes viszontkeresetet nem támasztott s a házasság egyedül felperes keresete folytán bontatott fel s ily esetben a Ht. 85. §-ának megfelelő értelmezése mellett, habár ugyanezen törvényhely 3-ik bekezdése alapján az alperes is vétkesnek nyilvánittatott, csakis a főkérdésre nézve marasztalt alperes hibájából mondható ki a felbontás: ennélfogva a kir. törvényszék itéletét, a fenti helyesbitő változtatással, egyébként azonban vonatkozó indokai alapján, a kir. itélőtábla helybenhagyta. (Curia: 6474/902. sz. a. helybenhagyja).

22.

Házasság felbontására irányuló igény elévülése.

(1894 : XXXI. t.-cz. 83., 84. §§.)

Felperes keresetében azt adja elő, hogy alperest 34 évi házas együttélés után 1898 szeptember 11-én azért kergette el házától, mert iszákossá vált, felperest meglopta és botrányos életmódra adta magát.

Minthogy azonban ennek daczára felperes a házasság felbontása iránti keresetét csak 1900 augusztus 21-én adta be, alperesnek az együttélés tartama alatt állitólag elkövetett kötelességszegései az 1894 : XXXI. t.-cz. 83. §-a, illetőleg 84. §-a értelmében, még bizonyitás esetében is csak akkor volnának figyelembe vehetők, ha felperes alperes ellenében olyan bontó okot bizonyitott volna, melyre nézve kereseti joga a kereset beadásakor nem szünt meg.

Ilyen bontó okul azonban Cs. M. és S. V. tanuknak vallomására alapitott az a felperesi állitás, hogy csak 1900 julius vagy augusztus havában tudatták felperessel azt, hogy alperes több férfivel házasságtörést követett el, nem fogadható el, mert ezen tanuk vallomásából a házasságtörés ténye meg nem állapitható (Curia 1902 márczius 12. 1321. sz.).

23.

Házasságon kivül született gyermek anyja utáni örökösödési joga törvényes gyermek mellett.

Felperes, mint az 1869. évi julius hó 14-ik napján végrendelet hátrahagyása nélkül elhalt H. J.-né, szül. H. I. törvénytelen gyermeke, alperes mint most nevezett örökhagyó törvényes házasságból született gyermeke ellenében örökösödési jogának megállapitása és ebből folyólag nevezett örökhagyó után maradt javak felerészének örökösödés jogczimén megitélése iránt inditja keresetét.

A kecskeméti kir. törvényszék felperest keresetével elutasitotta, *mert:* alperessel mint a végrendelet nélkül elhalt örökhagyó anya törvényes gyermekével szemben, felperest mint ugyanazon örökhagyó törvénytelen gyermekét törvényes örökösödési jog meg nem illeti és mert az ideiglenes törvénykezési szabályok 9. §-a értelmében a törvénytelen gyermek a törvényes gyermekkel szemben az örökségből kizártnak tekintendő és mert ennek rendelkezésével szemben nem fejlődött ki olyan birói joggyakorlat, a minőnek létezését felperes vitatja, hogy t. i. a törvénytelen gyermek, a törvényes gyermekkel egyenlően örökösödnék, hanem épen ellenkezőleg a törvényes gya-

korlat szerint a törvénytelen gyermek végrendelet nélkül elhalt anyja után csak akkor örökösödik, ha az anya után törvényes gyermek nem maradt (1208/901. sz., Curia 7472/901. sz. a. helybenhagyja).

*

Ugyanezt mondja ki a Curia 1884. január 9-én 3941. sz. a. (Dtár ujf. VIII. k. 8. sz.), 1900 ápril 24-én 4985/1899. sz. a. (Dtár III. f. 17. k. 141. sz.).

24.

Sommás visszahelyezés. A telekkönyv szerepe az ingatlan térmértékének a meghatározásánál.

A keresetben felperes azt adja elő, hogy alperesek, mint földszomszédjai az ő ingatlanaiból 3028 □ ölet elfoglaltak és azt öt év óta jogtalanul használják.

Kéri alpereseket az elfoglalt terület visszabocsátására, továbbá a kereset beadásáig lejárt időre 688 kor. 20 fill. és ettől kezdve 137 kor. 64 fill. elvont haszon megfizetésére és a perköltségek viselésére kötelezni.

Alperesek a kereset elutasitását kérték. A foglalás tényét tagadják és hivatkoznak arra, hogy mindenik peres fél jogelőde a most is fennálló határok között birtokolta és használta az ingatlanokat.

A gyulai kir. törvényszék az ügyet egyedül a telekkönyvben kitüntetett és a természetben talált térmértékek összehasonlitása és egybevetése alapján döntötte el.

Igaz ugyan, hogy az általános jogelvek szerint *a telekkönyvek az ingatlan térmértéke tekintetében feltétlen bizonyitékul nem szolgálnak, hanem közokirati jellegük csak a tulajdoni és zálogjog tekintetében domborodik ki,* azonban az alább kifejtettek szerint a telekkönyvnek adatai a jelen ügyben alkalmas kiinduló pont gyanánt használhatók fel.*

Miután pedig felperes keresete a tulajdonjog érvényesitésén alapszik, alpereseknek az a kifogása, hogy a birtoklásnak ez a terjedelme már régebbi eredetü, figyelembe nem jöhet, mert *jogszerzés csak 32 évet meghaladó idő után, vagyis csak elbirtoklás által következik be.*

A *nagyváradi kir. itélőtábla* az első biróság itéletét felebbezett abban a részében, a mely szerint az alperesek 412 □ öl terület átengedésére és elvont haszon fizetésére köteleztettek, megváltoztatja és a keresetnek ezt a részét is elutasitja a következő *okokból:*

* Itt kifejti az indokolás, hogy a beszerzett szakértői vélemény szerint az ingatlanok tényleges és a telekkönyvben feltüntetett térmértéke közt csak elenyésző csekély lehetett az eltérés.

Minthogy a telekkönyv az abban feltüntetett ingatlanok térmértéke tekintetében bizonyitékul nem szolgál és a foglalás ténye pusztán azon az alapon, hogy a felperes ingatlanainak területe kisebb, az alperesek ingatlanainak területe nagyobb, mint a telekkönyvben feltüntetett terület, meg nem állapitható, s minthogy felperes a tekintetben, hogy az alperesek az ő ingatlanaiból tényleg valamely területet elfoglaltak volna, más módon nem bizonyitott, sőt az alperesek által felhivott tanuk vallomásával az nyert bizonyitást, hogy az alperesek ingatlanaikat az 1886. év óta ugyanazon határok közt birják, a *felperes tehát a természetben látott határok közt szerezte meg később ingatlanait,* tehát az, hogy az alperesek foglalás által nagyobbitották volna saját ingatlanaik területét, bizonyitást nem nyert: annálfogva az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával a keresetet egészen elutasitani kellett (nagyváradi kir. itélőtábla 1901. évi október 21-ik napján. 2201/901. sz. *Curia:* helybenhagyja, 173/902. sz. a.)

*

Állandó gyakorlat nyilvánul a Curia álláspontjában. A bizonyitási teherre nézve sommás visszahelyezési perben lásd: Curia 1895 augusztus 28. 7280., Dtár III. folyam 3. kötet 54. szám.

25.

Precarium.

Felperes keresetében előadta, hogy a maklári 40. sz. tkvi betétben az ő nevére felvett ingatlanokat saját tetszésétől függő időre bármikor visszavonhatólag használatra leányának, II. rendü alperesnek engedte át, mely ingatlanok birtokába I. rendü alperes, mind II. rendü alperes férje is belépett. 1897. év tavaszán felperes elhatározta magát arra, hogy az emlitett ingatlanokat visszaveszi, mikor II. rendü alperes felperest sommás visszahelyezési keresettel támadta meg, s felperes arra köteleztetett, hogy fentebb jelzett ingatlanokból 2 hold 600 ☐ ölnyi területet I. rendü alperes birtokába bocsásson vissza, és I. rendü alperes ez alapon magát eme 2 hold 600 ☐ ölnyit területbe végrehajtás utján vissza is helyeztette.

A sommás visszahelyezési perben csupán a megelőző egy évi tényleges birtoklás kérdése lévén a döntő, a birtokláshoz való jog kérdése birói itélet tárgyát nem képezte, kéri tehát felperes a jelen keresettel, mikép alperesek a fenti birtokrészleteknek felperes részére való birtokba bocsátására, egyuttal a kereset beadásától a tényleges átadásig járó évi 100 frt elvont hasznok megfizetésére köteleztessenek, s a perköltségben is marasztaltassanak.

I. rendü alperes elleniratában tagadja, hogy felperes csak visszavonásig adta volna át az emlitett ingatlanokat alpereseknek, s hogy I. rendü alperes mint II. rendü alperes férje jutott volna birtokba,

tagadja, hogy felperes 1897. évben azért vette volna vissza amaz ingatlanokat, hogy azokat ő maga használja. Előadja I. rendü alperes, hogy felperes mind a két alperesnek minden kikötés nélkül s azért adta át a kereseti ingatlanokat, mert ő maga már öreg lévén, s kocsit, lovat és a gazdasághoz szükséges egyéb holmikat nem tartván, nem akart azokkal bajlódni és igy egyszersmindenkorra adta oda amaz ingatlanokat alpereseknek. II. rendü alperes nem védekezett. Az *egri kir. törvényszék* 3867/900. sz. a. felperes keresetének helyt adott a következő indokolással:

A járásbiróságtól beszerzett iratok, nevezetesen a másodfoku itélet alapján a kir. törvényszék megállapitja, hogy itteni felperes jelenlegi alperes kérelme folytán 1898. évi május hó 20-ik napján arra köteleztetett, mikép a maklári 40. sz. tkvi betétben felvett ingatlanokból 2 hold és 600 □ öl területet itteni alperes részére 15 nap alatt birtokába bocsássa vissza. Megállapitja továbbá a kir. törvényszék, mert alperes nem is tagadta, hogy utóbbi a fenti itélet alapján magát ama terület birtokába végrehajtás utján vissza is helyeztette. Eme ténynyel szemben alperesnek kellett igazolni abbeli állitását, hogy ő 1898. év nyarán még a jelen kereset beadása előtt a kereseti ingatlanokat felperesnek átengedte s hogy a felperes még a kereset beadása előtt azokat használatba is vette.

Alperesnek azonban ebbeli állitását beigazolnia nem sikerült.

A kir. törvényszék megállapitotta, hogy felperes a kereseti ingatlanokat nem ajándékozás jogczimén ruházta át alperesekre, hanem csak visszavonásig használatra engedte át azokat. Ez okból alpereseket a rendelkező rész értelmében az ingatlanok visszabocsátására kötelezte.

Ebből kifolyólag alperesek a kereset beadásától kezdődőleg feltétlenül rosszhiszemü birtokosoknak tekintendők és mint ilyenek az elvont hasznokat megtériteni tartoznak annál inkább, mert bár a sommás visszahelyezési perben I. rendü alperes nyertes lett is, tekintve, hogy ama perben csak a tényleges birtoklás kérdése tétetett vizsgálat tárgyává, I. rendü alperesnek a fentiek értelmében már a sommás visszahelyezési kereset beadása idején sem volt joga a birtokhoz és igy az egész 1898. évi terméshez sem lett volna joga, felperes azonban az elvont hasznokat csak a kereset beadás idejétől követeli.

A *budapesti királyi itélőtábla* 7004/900. sz. alatt az elsőbiróság itéletének felebbezett marasztaló részét megváltoztatta. — *Indokok:* Azt a körülményt, hogy a vitás ingatlanok a kereset meginditásakor az alperesek birtokában voltak, a felperes tartozott bizonyitani, mert

az I. r. alperes a jelzett körülményt tagadta, a mennyiben azt adta elő, hogy a kérdéses ingatlanokat a felperes birta már a kereset megindítása előtt. — A felperes azonban a jelzett körülmény bizonyitására semmi bizonyitékot sem hozott fel, s azért a mennyiben az alperesi részről megnevezett tanuk vallomása alapján sem állapitható meg az, hogy a vitás ingatlanokat a kereset meginditásakor ki birta, a szóban forgó körülményt bebizonyitottnak tekinteni nem lehetett.

A *Curia* a kir. itélőtábla itéletét 465/902. sz. alatt indokai alapján helyben hagyta.

*

Jelen határozat adalék ahhoz a jelenleg is még vitás kérdéshez, vajjon a precarium intézménye jogunkba befogadást nyert-e vagy sem; igaz, hogy a kérdés megoldása elől a felsőbb biróságok kitértek.

26.

Végrendelet érvénytelenitése alaki hiányok okából.

(1876: XVI. t.-cz. 5. §.)

Keresetében előadja felperes, hogy 1897. év november hó 3. napján elhalt néhai N. Zs. örökhagyó által 1897. év október hó 29-én alkotott és a hagyatéki iratoknál fekvő eredeti irásbeli magánvégrendelet érvénytelen, mert az okiraton nem igazoltatik, hogy az örökhagyó a végrendeletet aláirt tanuk együttes jelenlétében kijelentette volna, miszerint ez okirat az ő végrendeletét tartalmazza és hogy azt sajátkezüleg aláirta. — A *lőcsei királyi törvényszék* 2519/901. sz. itéletében a végrendeletet érvénytelennek mondotta ki a következő okokból:

Igaz ugyan, hogy a végrendeletet aláirt tanuk, u. m. F. M., P. F., V. M. és Sz. I. eskü alatti vallomásukkal bizonyitották, hogy az örökhagyónő végakaratát együttes jelenlétükben szóval elmondotta, hogy előttük kijelentette, mikép az irásbeli végrendelet az ő végakaratát tartalmazza, végre, hogy azt előttök sajátkezüleg alá is irta.

Tekintve azonban, hogy az 1876 : XVI. t.-cz. 5. §-ában foglalt határozata értelmében törvényes kellékeknek a betartása magán a végrendeleten igazolandó a tanuk által, a mi a jelen esetben nem történt meg, és mert joggyakorlatunk szerint a törvényes kellékek betartása tanuvallomásokkal nem pótolható, ezek alapján az örökhagyónő kifogásolt végrendelete érvénytelennek mondandó ki. (*Curia* 1902 november 20-án 7538/901. sz. alatt helyben hagyta).

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

27.

A szerződéses hatáskörében csorbitott gyárigazgató követelheti-e akkor is a felmondási időre járó illetményeit, ha épen e csorbitás miatt szolgálatát elhagyta?

(1875 : XXXVII. t.-cz. 58. §.)

Felperes komáromi üveggyáros keresetet inditott alperes volt gyárvezető igazgatója ellen 1050 kor. s járulékai iránt, a mely összeget neki 3 havi felmondási időre járó illetménye fejében fizetni volt kénytelen ama elsőfokú iparhatósági határozat folytán, melynek tárgyalásán ő (az iparhatósági eljárásnál alperes) nem jelent meg. Alperes azzal védekezett, hogy felperes a neki történt felmondással egyidejüleg más gyárvezető igazgatót vezetett be a gyárba s ezért ő jogosan távozhatott.

A komáromi kir. törvényszék alperest *kötelezte* a kereseti összeg megfizetésére:

Indokok. Alperesnek az az álláspontja, hogy ő jogositva volt szolgálatát a fölmondási idő letelte előtt elhagyni, mivel felperes más gyárigazgatót állitott be, törvényes alappal nem bir, mert a főnök bármikor jogositva van kereskedelmi segédjeit az üzlet körébe tartozó más-más foglalkozási ágban alkalmazni és a segéd főnökének erre vonatkozó rendelkezéseitől az engedelmességet meg nem tagadhatja.

A midőn tehát alperes azért, hogy felperes M. J-t, mint gyárigazgatót alkalmazta, a szolgálatot azonnal elhagyta, jóllehet H A., W. H. és M. J. tanuk szerint eddigi hatásköre épségben tartatott, a szolgálati szerződést jogtalanul ő bontotta fel és igy ez időponttól fogva felperestől járandóságot követelni jogositva nem volt (4753/900).

A győri kir. itélőtábla felperest keresetével elutasitja.

Indokok. Felperes beismerte, hogy a közte és alperes között fennállott szolgálati szerződés értelmében alperest gyárvezető igazgatókép alkalmazta és beismerte azt is, hogy 1898 február 10-én M. F.-et tette meg gyárvezető igazgatójának és ezt bizta meg az igazgatói teendők ellátásával s alperesnek csak az uj igazgató bevezetése után mondott fel.

A felmondás mellett elbocsájtott alkalmazott a felmondási időre járó illetményeit rendszerint csak akkor követelheti ugyan, ha a felmondó irányában a szerződésben kikötött szolgálatait a felmondási idő alatt is teljesiti, minthogy azonban felperes maga beismerte, hogy alperestől azt a hatáskört, a melynek betöltésére ez a köztük fennálló szerződés értelmében jogositva és kötelezve volt, a felmondás

alkalmával megvonta és ekkép őt a további alkalmaztatása tekintetében olyan helyzetbe hozta, a mely az alperes mint önállóan rendelkező gyárvezető alkalmaztatásának meg nem felelt, ezzel a tényével felperes maga tette lehetetlenné, hogy alperes vele szemben eddigi szolgálatát teljesithesse, másnemü szolgálatokat pedig teljesiteni nem tartozott.

Ezekből következik, hogy *alperes annak ellenere, hogy a felmondás után felperes gyárában többé nem müködött, a felmondási időre járó pénzbeli illetményeit felperestől jogosan követelheti*, a miért is az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával alperes részére a felmondási időre lejárt összeg is megállapitandó volt (2139/901.; *Curia* 1902 nov. 12. 81/1902. sz. a. helybenhagyta).

(Ugyanez elvet mondotta ki a kir. Curia az 1509/94. sz. határozatában.)

28.

Tőzsdei differentiák biztositására adott zálog.

Felperes szeredi lakos, szatócs, keresetet inditott alperes budapesti lakos bankár ellen ama értékpapirok kiadása, illetőleg azok értékének megfizetése iránt, melyeket ő felperesnek a vele 3000 mm. buzára vonatkozó különbözeti tőzsdei ügyletből netán származó differentiák biztositására zálogba adott.

A *budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvenyszék* felebbezési tanácsa alperest a kereseti kérelemnek megfelelőleg marasztalta.

Indokok. Jogszabály az, hogy a tőzsdei árkülönbözetre irányuló szerencseszerződésből származtatott követelések birói uton nem érvényesithetők.

Minthogy pedig a peres felek a *B.* alatti kötlevéllel tényleg tőzsdei árkülönbözetre irányuló szerencseszerződést kötöttek,

minthogy alperes ebből az ügyletből származott követelésének, t. i. a kikötött 540 forint dijnak kifizetését fentebb emlitett birói gyakorlat által állandóan követett jogszabály szerint birói uton nem követelheti,

minthogy a keresetben emlitett értékpapirok nem a dij fejében, tehát fizetésül, hanem a fizetendő præmium biztositására zálogba adattak,

minthogy az elzálogositó abban az esetben, ha a zálog által biztositott követelés ellen oly kifogás tehető, mely a követelés érvényesitését kizárja, a zálogtárgynak a visszaadását követelheti,

minthogy alperesnek a dij iránti követelésének érvényesitése a fentiek szerint ki van zárva:

felperes az ezen követelés biztositására zálogba adott értékpapirokat jogosan követeli vissza (1900. D. 481.).

A *budapesti kir. itélőtábla* alperest felülvizsgálati kérelmével elutasitja (II. G. 61/1902. október 21-én).

*

E határozat azt a jogszabályt mondja ki, hogy a biróilag nem érvényesíthető (díjügyletekből eredő) követelés biztosítására adott zálog visszakövetelhető Ez elvi jelentőségü határozatot a *Jogállam* I. évf. 822. l.-ján tettük kritika tárgyává.

29.

Kinek megbizottja a biztositási ügynök?

(1875: XXXVII. t.-cz. 505. §.)

Felperes biztositó-társaság keresetet inditott alperes ellen 761 K 16 f tőke s járadék, mint az alperes által kötött életbiztositás után fizetendő első évi biztositási dij iránt. Alperes azzal védekezett, hogy ő felperes ügynökével negyedévenkinti dijfizetésben állapodott meg, s az e részben kitöltetlenül hagyott ajánlat is ily módon lett volna kiállitandó, s miután a kötvény nem e megállapodásnak megfelelőleg töltetett ki, a biztositási szerződés nem is jött érvényesen létre.

Az *első-* és *másodbiróság* kötelezte alperest a kereset értelmében.

A kir. *Curia:* Mindkét alsóbiróság itélete megváltoztattatik, — és abban az esetben, ha alperes leteszi a póteskiit arra, hogy ő R. J. ügynökkel abban állapodott meg, hogy az ajánlat nem egész évi, hanem negyedévi dijfizetési kötelezettség kitüntetésével lesz kitöltendő, — felperes keresetével elutasittatik.

Indokok: Helytelen az alsóbiróságok itéleteinek az a jogi megállapitása, hogy felperes ügynökeinek az az eljárása, hogy a biztositási ajánlatot nem a létrejött megállapodásnak megfelelőleg töltötte ki, — a jelen esetben alperes terhére esik. *Mert általánosságban nem áll az, hogy a biztositási ügynök a kitöltetlenül átvett ajánlat kitöltése tekintetében, rendszerint a bebiztositott megbizottjának tekintendő.* A jelen esetben alperes a biztositási ajánlatot a dijfizetési kötelezettségre nézve az abban foglalt háromféle fizetési módok kettejének kitörlése és igy a választott fizetési mód kitüntetése nélkül irta alá, — és az ajánlat igy is jutott a felperes társaság birtokába. A fizetési módnak ezen kitüntetését pedig P. Gy. tanu vallomása szerint R. J. ügynök vállalta magára olykép, hogy abban a negyedévenkinti dijfizetési kötelezettség lesz kitüntetendő. Az eljárt ügynök a tekintetben hogy nem megállapodásszerüen járt el, hanem az ajánlatban a választott fizetési módozatot ki nem tüntetvén, az később a társasági igazgatóság által pótoltatott és pedig az évi dijfizetéssel — nem tekinthető az alperes megbizottjának, és ebbeli eljárásának joghátrányai nem alperest, hanem a felperes társaságot terhelik, — mert ebben az esetben *R. J. mint a felperes társaságnak ügynöke mindenesetre megbizottnak tekintendő arra, hogy a biztositási ajánlatban foglalt különféle fizetési módozatok tekintetében a biztositottal megállapodásra jusson;* a miből folyóan, ha alperes a fenti értelemben a póteskiit leteszi, — nyilvánvaló, hogy a peres felek között a biztositási szerződés nem jött létre, és igy fel-

peres a szerződés alapján követelt biztositási dij iránti keresetével elutasitandó. (781/902 október 1.)

*

Eddigi ama következetes joggyakorlatunkkal szemben, a mely szerint az ajánlat kitöltése körül az ügynök, a biztositott megbizottjaként tekintetett, e határozat nagyjelentőségü reformot jelent.

30.

A váltókibocsátónak, mint váltóbirtokosnak keresete az elfogadó ellen, ha a váltó a rendelvényes birtokába nem jutott.

(Váltótörvény 7., 23., 36., 39. §§.)

A keresethez csatolt váltó az s—i takarékpénztár rendeletére volt kiállitva és ez intézet birtokába sohasem jutott. Felperesként a kibocsájtó lépett fel az elfogadó ellen, a ki a felperességi jogosultság ellen tett kifogást.

A balassagyarmati kir. tvszék szerint: nem volt figyelembe vehető a felperes váltóbirtokos jogosultsága elleni kifogás. Igaz ugyan, hogy a váltó a s—i takarékpéztári rendeletére van kiállitva és igy a mennyiben valaha e takarékpénztár birtokába került volna, a V. T. 3. §. 5. pontjából és a 36. §-ból kifolyólag csupán ezen takarékpénztár által megnevezett forgatmányos lett volna a V. T. 9. §. szerint fizetés követelésére legitimálva, azonban a váltó sohasem volt az s—i takarék birtokában, igy tehát a váltótörvény 23. §. 2-ik bek. értelmében a váltó birtokosaként a felperes, mint kibocsájtó, annál inkább elfogadandó, mert a váltót ő birtokolta és csatolta keresetéhez. Nem igazolta alperes azon állítását sem, hogy felperes a váltó birtokához rosszhiszemüen jutott, illetve ezen állitásának támogatására még gyanuokot sem hozott fel. Ezek szerint a törvényszék felperes váltóbirtokosi minőségét megállapitotta (171/901. p. sz.).

A *budapesti kir. itélőtábla* a somm. végzés hatályának megszüntetése mellett felperest keresetével felperességi jog hiánya miatt elutasítja. A V. T. 7. §-a a kibocsájtónak, 23. §. 1. bek. az elfogadónak váltójogi felelősségét elvileg állapitja meg annak meghatározása nélkül, hogy a kötelezettség kinek irányában áll fenn. Megjelölik az adóst, de nem jelölik meg a hitelezőt. Azt a kérdést, hogy a váltókövetelés kit illet, a törvény egyéb rendelkezései szabályozzák. Ezek szerint a váltó birtoka mindig szükséges (39. §.), de másrészt a váltónak puszta birtoka sohasem elegendő a váltókövetelés érvényesitéséhez. Legitimálva van nem forgatott váltónál a rendelvényes, forgatott váltónál a hátiratok összefüggő és hozzá lenyuló lánczolatá-

val igazolt forgatmányos (36. §.) lejárat után, ha az intézvényezett nem fizetett a váltókapcsolatban és visszkereset alatt álló személyek közül az, ki a váltót beváltotta. A mi különösen a kibocsájtó jogait illeti, a 23. §. 2-ik bek.-vel szemben az 1840. évi XV. t.-cz. 80. §-ának ellenkező rendelkezésével, annak kimondására szoritkozik, hogy az elfogadás az intézvényezettet a kibocsájtó irányában is váltójogilag kötelezi, de nem határozza meg a kibocsájtó kereseti jogának megállapitásához kivánt feltételeket s igy a legitimatio kérdését meg nem oldja. Magában az a puszta tény ugyanis, hogy az intézvényezett elfogadói nyilatkozatát a váltóra ráirta, nem jogosithatja fel a kibocsájtót, hogy tőle fizetést követeljen, mert ehhez okvetlen a váltó birtoka és a legitimatio szükséges. De a törvény mi támpontot sem nyujt arra, hogy épen a kibocsájtónál a váltó birtokának puszta ténye elegendő lenne a perlési jog megállapitásához; tehát reá nézve is áll az általános szabály, hogy a váltóbirtokos csak mint rendelvényes, vagy mint forgatmányos vagy akkor léphet fel fizetésre irányuló keresettel, ha visszkereset alatt állván, a váltót visszaváltotta. A váltó birtoka megállapitja ugyan a vélelmet, hogy a kibocsájtó, mint visszkereset alatt álló előző beváltás utján jutott más rendeletére szóló váltó birtokába, ezt a vélelmet azonban a jelen esetben lerontja a tanunak az S. T. 64. §-a alapján mérlegelt vallomása, mely teljesen bizonyitja, hogy a váltó a rendelvényesként megjelölt s—i takarékpénztárnál soha sem volt, hogy tehát a kibocsájtó soha visszkereset alatt nem állott, s a váltót vissza sem válthatta. (1036/1901. V.; *Curia* helybenhagyja 1902 nov. hó 25-én 611/902. sz.).

31.

Megtámadási keresetek illetékessége.

(1881: XVII. t.-cz. 26. §-a, 1881: LIX. t.-cz. 59. §-a.)

Felperes mint vb. B. és K. czég csődtömegének gondnoka, 5.386 kor. 38 f. s járulékai iránt megtámadási keresetet inditott alperes részvénytársaság ellen a budapesti kir. törvényszéknél. Alperes pergátló kifogást emelt s a kereskedelmi biróság illetékességét vitatta.

I. *A budapesti kir. törvényszék* alperes illetőségi kifogásának helyet ad, s *felperes keresetét hatáskör hiányából visszautasitja.*

Indokok. A megtámadási keresetek az alperesre egyébként illetékes biróság elé tartoznak. Felperes maga sem vonja kétségbe, hogy alperes is kereskedő s a megtámadott ügylet a felek közt kereske-

delmi ügylet volt. Ily körülmények közt a kereset elbirálása a kereskedelmi biróság hatáskörébe tartozván, az alperesi kifogásnak helyet kellett adni (28407/901.).

II. A *budapesti kir. itélőtábla* az I. biróság végzését *megváltoztatja*, alperes illetékességi kifogását elveti, s az elsőfoku biróságot illetékességének megállapitásával további szabályszerü eljárásra utasitja.

Indokok. A megtámadási perek illetékessége tekintetében az 1881: XVII. t.-cz. rendelkezést nem tartalmaz, s a sommás eljárásról szóló 1893:XVIII. t.-cz. is csak annyiban intézkedik, a mennyiben a per tárgya 1000 kor. értéket meg nem halad. Abból azonban, hogy az 1893:XVIII. t.-cz. 1. §-a a megtámadási pereket 1000 kor. értékhatárig a személyes keresetek közé tartozóknak tekinti, egyedül az a helyes következtetés vonható le, hogy azok a megtámadási perek is, melyeknek tárgya 1000 kor. értéket felülhalad: a személyes keresetekkel szintén egy tekintet alá esnek, minélfogva ezek illetékességére nézve a törvénykezési rendtartásnak a személyes keresetekre vonatkozó általános szabályai irányadók. Miután e szabályok szerint *felperes megtámadási keresetét, a mely törvénynél fogva sem kivételes, sem ügybiróság hatáskörébe utalva nincs, a köztörvényi személyes biróságnál is megindithatta* és igy annak illetékessége ellen alperes által emelt kifogásnak alapja nincs: az elsőfoku biróság illetékességét megállapitani s alperest, mint az illetékesség kérdésében ügyvesztest az 1868:LIV. t-cz. 251. §-a értelmében a tárgyalási s ezzel egy tekintet alá eső felebbviteli költség viselésére kötelezni kellett (916/902.).

III. *A kir. Curia* alperes felfolyamodását visszautasitja. *Indokok.* A csődtörvény I. része III. fejezetén alapuló megtámadási kereseteket a törvény nem utasitván valamely ügybiróság kizárólagos illetékességéhez, a másodbiróságnak a jelen megtámadási keresetre nézve az eljáró budapesti kir. törvényszéknek, mint köztörvényi biróságnak hatáskörét megállapitó végzése nem tartozik azok közé a másodbirósági végzések közé, a melyek ellen az 1881:LIX. t.-cz. 59. §-a s különösen e §. 4. pontja értelmében további felfolyamodásnak van helye, a miért is a törvény által kizárt eme jogorvoslati beadványért az ügyvéd dijának és költségének megtéritését jogosan saját felétől sem követelheti. (1227/1902.)

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

32. Megsértetik-e a mentelmi jog azáltal, ha a katonai becsületbíróság a képviselőház valamelyik tagja ellen megindítja az eljárást?

Nessi Pál orsz. képviselő, a ki egyszersmind szolgálaton kívüli tartalékos honvédtiszt, a kolozsvári Mátyás-szobor leleplezésére a képviselőház küldöttségével Kolozsvárra utazván, ott az ifjúságtól megtudta, hogy tüntetés készül abból az alkalomból, midőn a katonai zenekar József Ágost királyi herczeg megérkezésekor a «Gott erhalte»-t fogja játszani. Az ifjúság tüntetésül a Kossuth-nótát akarta énekelni, Nessi Pál tanácsára azonban elhatározták, hogy e helyett Kölcsey «Hymnus»-át és a «Szózat»-ot éneklik.

A tüntetés ily módon Nessi Pál részvételével meg is történt. Erre a tömeget lovasrendőrök akarták szétoszlatni, de Nessi ezt megakadályozta és ő oszlatta szét a tüntetőket. E közben szóváltásba keveredett a rendőrökkel, a kik állítólag tettlegességgel is illették.

Nessi Pál képviselő ellen e viselkedése miatt a honvédkerületi parancsnokság becsületbirósági eljárást indított, a nélkül, hogy ehhez előzőleg a képviselőház engedelmét kikérte. A nevezett képviselő ebben mentelmi jogának megsértését látta, ezt a képviselőház elnökének bejelentette, a ki erről 1902. évi november hó 7-én jelentést tett a háznak. E jelentés folytán a képviselőház az esetet a mentelmi bizottsághoz tette át, a mely az ügy megvizsgálása után november 14-én kelt jelentésében indítványként előterjesztette: «Mondja ki a képviselőház, hogy a Nessi Pál által bejelentett esetben a képviselői mentelmi jogot megsértve nem látja.» Minthogy azonban a mentelmi bizottság kisebbsége ellenkező véleményben volt: a jelentéshez mellékelve ennek határozati javaslatát is bemutatta.

(Képv.-Ház). A Ház névszerinti szavazás útján a mentelmi bizottság javaslatát 170 szavazattal 65 szavazat ellenében elfogadja és ennélfogva kimondja, hogy a Nessi Pál által bejelentett esetben a képviselői mentelmi jog nincs megsértve (157-ik ülés, 1902 november 27-én).

A mentelmi bizottság jelentésének érdemleges része a következő:

«A ki valamely testület kötelékébe belép, tartozik e testület szabályzatát megtartani. Igy van a tartalékos tiszten kívül a pap, az egyetemi tanár, ügyvéd, múzeumi igazgató és több hasonló állású egyénre nézve, ki egyúttal orsz. képviselő is lehet. Ha az illető e külön állásának szabályzatát meg nem tartja: eddig is fegyelmi eljárás alá vonatott a nélkül, hogy ehhez a képviselőház engedélye kikéretett volna, mert a mentelmi jog nem lett az eddigi gyakorlat szerint úgy magyarázva s tágítva, hogy az egyes képviselők külön személyi állapotából folyó

ügyek a képviselőház elé tereltettek volna s a fegyelmi és ehhez hasonló ügyek elintézésénél is a relativ mentelmi jog kérdése felvettetett volna.

Katonai becsületügyi eljárás eddig is nem egy esetben indíttatott és fejeztetett be oly tartalékos tisztek ellen, kik egyúttal országgyűlési képviselők is voltak, a nélkül, hogy ez eljárásukban a mentelmi jog alapján valamelyes akadályba ütköztek volna. Ebből joggal következtethették azt, hogy Nessi Pál, mint tartalékos tiszt ellen is az országgyűlés felhatalmazása nélkül szintén megindítható a becsületügyi eljárás.

Ez eljárás Nessi Pál mentelmi jogát nem sérti, mert nem a házban s nem országgyűlési képviselői állásából folyó kötelességének gyakorlása közben elkövetett cselekedete miatt keletkezett, biróság elé nem állíttatott, közkereset alá vonva nem lett s a becsületügyi eljárás legrosszabb esetben beálló végeredménye sem von maga után nevezett orsz. képviselőre oly következményt, mely őt országgyűlési képviselői állásából folyó jogai és kötelességei gyakorlatában legcsekélyebb mértékben megakadályozná.

Az eddigi gyakorlat szerint csak bűnügyi vétség és kihágás, vagy rendőri intézkedések járhatnak oly következményekkel, melyek alkalmasak a képviselői jogok és kötelességek teljesítésének megakadályozására, ez eset azonban fenn nem forog, birói vagy rendőri eljárás folyamatba téve nem lett.»

A kisebbség által szerkesztett határozati javaslat szerint kimondandó lett volna: 1., hogy N. P. képviselő közjogi feladatához hiven járt el, mikor az esetet a képviselőháznak bejelentette; 2., hogy Bihar altábornagy rendeletében N. P. képviselő mentelmi jogának törvényellenes megsértését látja; 3., hogy utasítja a kormányt, hogy B. altábornagy ez eljárását megfelelő módon megtorolja. A képviselőház több napi beható vita után, a melyben *Plósz Sándor* igazságügyminiszter két nagy beszéddel vett részt, fogadta el a közölt határozatot.

Ez eset a napi sajtóban és a szaklapokban is élénk vita tárgya volt. A *Jogt. Közl.* 1902. évi 48. számában *Grecsák Károly* curiai biró, a *Jogállam* I. évf. X. füzetében dr. *Balogh Artur* és *Edvi Illés Károly* irtak e kérdésről.

33. Összeférhetetlenség megállapitása L. M. országgy. képviselő ellen, vármegyei magánjavaknál elfoglalt igazgatói állás miatt.

(1901 : XXIV. tcz. 4. és 24. §§-ok; képvház házszabályok 146. §.).

Az országgy. képviselők összeférhetetlenségi eseteit az 1901. évi XXIV. tcz. 1—12. §-ai, a bejelentett összeférhetetlenségi eset tárgyában követendő eljárás szabályait a képv. házszabályok 144—187. §-ai határozzák meg.

A házszabályok szerint két külön bizottság itél az összeférhetetlenségi esetekben, mihez képest ezek is két csoportba oszthatók. Az

egyikbe a törvény 1—4. és 12. §-aiban meghatározott esetek tartoznak, a melyek tárgyában «az összeférhetetlenségi *állandó bizottság*» biráskodik (Házsz. 146. §.); a másodikba az 5—11. §-ok alá foglalt összeférhetetlenségi eseteket sorozhatjuk, a melyek tárgyában a sorshuzás utján alakitott «összeférhetetlenségi *itélő-bizottság*» biráskodik, oly módon azonban, hogy tárgyalását, a melyen itéletet hoz, az állandó bizottság előkészitő vizsgálata előzi meg.

L. M. képviselő esetében az összeférhetetlenségi állandó bizottság itélt, mert a bejelentés a törvény 4-ik §-ára volt alapitva. E §. szerint az országgy. képviselőséggel össze nem férő állást foglalnak el: «1. a törvényhatósági és községi tisztviselők».

A kérdés e rendelkezéssel szemben az volt, hogy megyei tisztviselőnek tekintendő-e a vármegyei magánjavaknál alkalmazott igazgató.

A tényállás szerint Csik vármegyének van mintegy hatvanezer hold területű ingatlan vagyona, melyet a volt székely gyalog- és huszár határőrezredeknek 1851-ben elkobzott vagyonából a király 1869-ben ajándékozott a vármegye közönségének. E vagyont a vármegye közgyülése által választott bizottság (igazgató-tanács) kezeli; ugyane javak jog- és jószágigazgatóját pedig az igazgató-tanács hármas kijelölése mellett szintén a megyei közgyülés választja meg. A jószágigazgató az igazgató-tanácsnak számol be, ez viszont a közgyülésnek felelős.

Csik vármegye magánjavainak igazgatója az 1902. év végéig L. M. volt; mert habár ő már május hóban nyugdijaztatását kérte, és habár az igazgató-tanács nyugdijaztatását junius 20-án el is határozta, minthogy azonban az új igazgató csak 1903 január 1-én foglalta el hivatalát: L. M. ez ideig köteles volt állását megtartani. E határidő lejárta előtt azonban összeférhetetlenség jelentetvén be ellene: az összeférhetetlenségi állandó bizottság ennek folytán kénytelen volt ügyével foglalkozni.

(Összeférh. állandó bizottság). Lázár Menyhért a képviselői megbizással össze nem férő helyzetben van, mert a *Csik vármegyei magánjavaknál igazgatói állást tölt be;* rosszhiszemü mulasztással azonban nem terhelhető. Az 1901 : XXIV. tcz. 24. §-a alapján tehát felhivatik, hogy e határozatnak a Házban való bejelentését követő nyolcz nap alatt vagy szüntesse meg összeférhetetlen helyzetét, vagy mondjon le a képviselői megbizásról.

Indokolás: Az 1883 : XV. tcz. 15. §-a és a szóban levő alap iránt a megye közgyülése által megalkotott szabályzat alapján megállapitja az összeférhetetlenségi állandó bizottság, hogy a Csik vármegye magántulajdonához tartozó javak felett, a melyeknek jövedelmei azonban csakis a megye közgazdasági és culturális czéljaira használhatók fel, a vallás- és közoktatásügyi miniszter felügyelete alatt és jóváhagyásával a törvényhatósági bizottság és ez által átruházott hatáskörben az alap igazgató-tanácsa rendelkezik.

Ebből kifolyólag és mert az emlitett javak igazgatóját is a vármegye közgyülése hat évről hat évre és nyilvános pályázat utján választja meg: a Csik vármegye magánjavainak igazgatói hivatala, noha az 1886 : XXI. tcz. 67. §-ában felsorolt tiszti állások közt nincs megnevezve, a nagy értékű és terjedelmű megyei alap kezelése végett szükségessé vált és a vármegye közönsége által autonóm jogkörében szervezett (1883. évi XV. törvényczikk 15. §-a és 1886. évi XXI. törvényczikk 4. §-ának *c)* pontja) állandó jellegű, rendes fizetéssel javadalmazott és nyugdijképes hivatalnak, illetve törvényhatósági tiszti állásnak tekintendő.

Minthogy pedig az 1901. évi XXIV. törvényczikk 4. §-a szerint törvényhatósági tisztviselők az országgyülési képviselőséggel össze nem férő állást foglalnak el, Lázár Menyhért esetében ki kellett mondani az összeférhetetlenséget annál inkább, mert nyugdijaztatása elhatároztatott ugyan 1902 junius 20-án, de csak 1903 január 1. naptól kezdve, a meddig az igazgatói teendőket rendes fizetése folyóvá tételével ellátni köteles.

Rosszhiszeműséggel azért nem terhelhető, mert az általa betöltött igazgatói állás nincs megnevezve az 1886 : XXI. tcz. 67. §-ában felsorolt tiszti állásoknál és mert nyugdijazás iránti kérvényét az igazgató-tanácsnál az összeférhetetlenségi bejelentés beérkezése előtt adta be, sőt a bejelentés a közbeesett nyári szünet miatt csak f. évi október havában jutott tudomására.

Az állandó összeférhetetlenségi bizottságnak indokaival együtt élőszóval és nyilt ajtóknál kihirdetett határozata írásba foglalandó és a Ház elnökének jelentés kapcsán bemutatandó. (Kelt Budapesten, 1902. deczember 16-án. — 3604. sz.)

Ez a határozat a Ház 1902 deczember 23-iki 177. ülésében felolvastatott és az összeférhetetlenségi bizottság határozata a házszabályok értelmében vita nélkül tudomásul vétetett.

34. Országgyülési képviselő-választás ellen intézett kérvény elutasítása. — A választási és a küldöttségi elnök jogköre. — A «szükséges ellátás» fogalma. — Az anyagi előny, a községnek, mint jogi személynek tett, — s a teljesithetetlen igéret mérlegelése vesztegetésnél. — Szavazók jóhiszemü visszautasítása.

(1899 : XV. 3. §. 2., 6., 10., 13. pontok, 7. §. és 154. §.).

Kérvényezők a gödöllői kerületben megválasztott Wolfner Tivadar képviselő választása ellen feltétlen és viszonylagos érvénytelenségi okok alapján adtak be kérvényt. Az előbbieket részint a II. szavazat-

szedő küldöttség elnökének szabálytalan eljárására, részint arra alapitották, hogy maga a képviselő vesztegetett s a választók szükségen tul való ellátásával törvényellenesen etetett és itatott. Viszonylagos érvénytelenségi ok gyanánt főleg azt panaszolták, hogy a választási és a küldöttségi elnökök jogtalanul utasitották vissza az Olaj Szilárdra szavazni akaró választók egy részét. A Curia mindegyik pontra nézve érdekes elvi kijelentéseket tett.

(C. II. t.). I. Az *1899 : XV. 154. §-a* szerint a választás vezetése és a rend fönntartása a választás egész folyama alatt a választási elnök föladata és kötelessége lévén, — ha az egyik vagy másik küldöttségi elnök eljárása törvényellenesnek vagy sérelmesnek tapasztaltatnék: az ellenjelölt bizalmi férfiainak s a többi hivatalból eskü alatt közremüködő egyéneknek s mindazoknak, kiknek a törvény értelmében föladatuk a választási aktust ellenőrizni, orvoslásért a választási elnökhöz folyamodhatnak, sőt kell is, hogy folyamodjanak. Hogy azonban az illetékes választási elnöknél ily panasz emeltetett volna Illek Vincze küldöttségi elnök ellen, bármily irányban is, akár a bizalmi férfiak, akár a községi elöljárók, akár a választó-polgárok részéről: azt a kérvényezők maguk sem állitják. Nem hagyhatja egyébként a kir. Curia megjegyzés nélkül a kérvényezők azt a tévedését, mintha a szavazatszedő küldöttség elnökének föladata és szerepe a képviselő-választásoknál azonos volna a választási elnökök jogaival és kötelességeivel. A törvény ugyanis ez utóbbiak szerepkörét szorosan elkülöniti az előbbeniekéitől; mert mig a választási elnök törvénybe ütköző eljárását a 3. §. 16., 17., 18., 19. és 28-ik pontjai alatt föltétlen érvénytelenségi okokként sorolja föl, — a küldöttségi elnöknek, mint ilyennek, törvénytelen eljárását külön okképen csak a 3. §. 13. és 20. pontjaiban emliti; azonban kérvényezők utóbbi pontra nem is hivatkoztak, a nevezett küldöttségi elnök ellen az abban foglalt szabálytalanságot nem panaszolták.

II. A törvény 7. §-ának rendelkezése szerint: — «Nem esik az 1878 : V. 185. és 186. §-ai és a jelen törvény 3. §-a alá»: «*b*) oly választó-kerületekben, melyek több községből állanak, a választóknak szükséges ellátása a választás helyén és annak ideje alatt.» Minthogy a «szükséges ellátás» fogalma, valamint az élelmi szerek mennyisége és minősége, úgy az ellátandó személyek egyénisége szempontjából viszonylagos; minélfogva a legtágabb tér van engedve azon ingatag egyéni fölfogásnak, — hogy hol végződik a szükséges ellátás határa és hol kezdődik annak tulhágása, mint érvénytelenségi ok; — mintha a törvény megsértésére irányuló szándékosság nélkül ez érvénytelenségi ok nem állapitható meg; — minthogy a fönnforgó esetben a különböző

községekből összesereglett ama választók száma, a kik W.-re szavaztak, 2574-et tett ki és a választás reggeli 9 órától másnap hajnali 5 óráig tartott, tehát reggeliről, ebédről, vacsoráról és újból reggeliről kellett közel 2½ ezer ember részére gondoskodni; — minthogy ily nagyszámu választónak ellátásáról ideje-korán akként kellett intézkedni, hogy élelemben és italban szükséget ne szenvedjenek; — minthogy az ellátás mennyisége különösen ily nagy ember-tömegnél suly- és űrtartalom szerint előre ki nem számitható: a választáskor a Wolfner-párt tanyáján a képviselő által állitólag szétosztatott ételek és italok nem tekinthetők annyira tulzottaknak, hogy azokból a szükséges ellátásnak tulhágására, — annál-kevésbbé a törvény szándékos megsértésére lehetne következtetni.

III. Kérvényezők föltétlen érvénytelenitő okként hozzák föl, hogy a képviselő Malevits Alajos ujpesti asztalosnak becsületszavára örökös kenyeret igért, ha ez reá szavaz. Ily igéret azonban már határozatlanságánál fogva is méltán kétséget támaszthat annak értéke és tulajdonképi jelentősége felől, holott meg kell kivánni, hogy a törvény által a föltétlen jellegű választási visszaélésekhez kötött súlyos következményeknél fogva ezek határozott és kétségtelen tényeken nyugodjanak. De ha W. T. gyárvezetője meg is állapodott volna Malevits-csel heti 30 korona munkabérben: e megállapodásnak visszterhes szerződés az alapja, *mely tehát gazdasági szempontból birálandó meg.* Ez esetben pedig szolgáltatás és viszontszolgáltatás forogna fönn, melynél az anyagi előny, a mennyiben erről szó lehet, kölcsönös, esetleg nagyobb a munkaadóra, mint a munkásra nézve. A jelen esetben még csak nem is állittatik, hogy ez az igért 30 korona hetibér oly előny volna, mely a teljesítendő viszontszolgáltatás értékét fölülhaladja. A törvény oly értelmezése azonban, mely az ily természetü szerződéses viszonyt annak sulyos sanctiója alá vonná, ellentétbe helyezkednék a mindennapi életviszonyokkal és tulzása által csak a törvény valódi czélját és szándékát hiusitaná meg.

IV. Föltétlen érvénytelenségi okként hozzák föl a kérvényezők azt, hogy a képviselő állitólag Szt. Mihály községnek községháza épitésére 12,000 korona letételét igérte. Minthogy az állitott ajánlat nem a választóknak, vagy hozzátartozóiknak egyenkint és nem is közvetetlenül az ő anyagi előnyükre, *hanem a községnek, mint jogi személynek tétetett:* igy az mint egy-könnyen föl sem osztható tartalmu s igy egyeseknek föltétlenül és közvetetlenül előnyt nem is biztositó állitólagos igéret nem vétethetett a törvény 3. §-ának 2. p. alá eső érvénytelenségi oknak.

V. Föltétlen érvénytelenségi okként hozzák föl a kérvényezők azt is, hogy pár nappal a választás előtt W. T. személyesen két egyénnel elment az ujpesti szatócsok szövetkezetébe és az ott jelenlévőknek kijelentette, hogy ha reá szavaznak, akkor a fogyasztási pótadót eltörlik, a már befizetett pótadót pedig a testület tagjainak visszatéritik. De ez sem vehető tekintetbe, mert komoly és az értelmiség szinvonalán álló egyének előtt, mint az ujpesti kiskereskedők, nem lehetett kétséges az, hogy ily igéret teljesítése nem függ a képviselőtől; — tehát ez nem oly előny-igérés, a melylyel a választók elhatározására döntőleg hatni lehetett volna.

VI. A viszonylagos érvénytelenségi okokat illetően sem tettek eleget a kérvényezők a törvény által megkivánt szükséges előfeltételeknek. A törvény 3. §-ának 10. pontja értelmében a szavazat érvénytelenségéhez megkivántatik, hogy a választó, kivel szemben a 2., 3., 4., 6. és 9. pontokban meghatározott cselekmények valamelyike elkövettetett, a képviselőre szavazott, vagy pedig a szavazástól tartózkodott; úgy de a kérvényezők ezt legtöbb esetben nem csak, hogy ki nem mutatják, de nem is említik föl. De *nem volt figyelembe vehető a kérvényezőknek*, a törvény 3. §-ának 13. pontjára *alapitott az a vádjuk sem, hogy egyes választók*, a kik O. Sz.-ra akartak szavazni, jogtalanul visszautasittattak: mert az «Elutasitott szavazatok jegyzékeiből» kitünik, hogy a küldöttségek *jóhiszeműleg* utasították vissza a fölhozott szavazni akarókat; de még ha tévesen utasitották volna is vissza azokat: a törvény a törvényellenesen visszautasitott szavazatok érvénytelenségéhez azt az előföltételt is köti, hogy e választók számbavételével a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét el nem nyerte, — ennek az előföltételnek azonban a kérvényezők egyáltalában nem tettek eleget. (367/1902. c. b.).

35. Községi biróválasztás megsemmisitése összeférhetetlenség miatt.

(1896:XXVI. t.-cz. 25. §.).

K. H. mészáros és szatócsüzlettulajdonos L. községben községi biróvá választatott. Ezt a választást a törvényhatóság megsemmisitette. L. község képviselőtestületének panaszát a közigazgatási biróság a következő indokokból utasitja el:

(Közig. bir.). A fennálló törvények és szabályok értelmében az említett üzleteknek közrendészeti, köz- és állategészségügyi érdekekből való ellenőrzése a községi biró kötelességei közé tartozik, a ki azonban e

kötelességét önmagával szemben a dolog természeténél fogva nem teljesitheti. Minthogy pedig minden oly mellékfoglalkozás űzése, mely az illető elöljárót valamely hivatalos kötelessége teljesitésében közvetetlenül akadályozza, ama törvény vagy szabály czélzatába is ütközik, a mely ezen kötelességet az illetőre nézve előirja s igy az elöljárói állással összeférhetetlen, a törvényhatóság a K. Hermannak községi biróvá történt megválasztását törvényes alapon semmisitette meg s annál is inkább, mert az ügyiratokból kitünik, hogy a községi képviselők választása és községi tisztujitás ugyanazon napon október 22-én történt, a mely eljárás az 1886 : XXII. t.-cz. 53. és 78. §-ainak világos rendelkezéseibe ütközik. (1238/1902 k. szám).

36. Törvényhatósági bizottsági tag választásának megsemmisitése.

(1896 : XXVI. t.-cz. 41. §. 2. p. és 145. §.).

Á. Gy. körjegyző, ki a választás alá eső bizottsági tagságra jelölve volt és szótöbbséggel meg is választatott, a választási helyiségben a szavazás folyama alatt a választási elnököt, jegyzőt a pártjához tartozó néhány egyénnel megvendégelte, és az ebéd alatt borozgatás közben egyes szavazókat is borral megkinálta.

A *közigazgatási biróság* a panasznak helyt ad, a tagválasztást megsemmisiti és a választási elnököt és Á. Gy. körjegyzőt az eljárási költségekben egyetemlegesen marasztalja, mert a választási helyiségnek a választás tartama alatt a jelölt által ily czélra való felhasználása s az elnöknek hozzájárulása és részvétele, a választási eljárás hivatalos jellegével összeférhetetlen és a biróság e szabálytalanság miatt a választást megsemmisitendőnek találja. (1932/1902 k. szám).

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

37. «Törvényes képviselő» fogalma a magánindítvány és a magánvád szempontjából.

(Btk. 113. §., Bp. 47. §.).

A Btk. 113. §-a szerint az inditvány előterjesztésére a sértett fél «törvényes képviselője» van jogositva, ha a sértett életkorának 16-ik évét még be nem töltötte; a Bp. 47. §-a szerint pedig az ily koru sértett helyett szintén csak törvényes képviselője képviselheti a magánvádat. Ki ez a törvényes képviselő, ha mindkét szülő életben van, igy különösen az anya is ilyennek tekintendő-e: ez iránt még mindig nem állapodott meg a birói gyakorlat. Az alábbi itélet szerint az anya nem

törvényes képviselője kiskoru gyermekének, ha a törvényes atya még életben van.

Vádlott erőszakos nemi közösülés kisérletét követte el a hétéves Sz. Róza ellen. E miatt a leány anyja kellő időben előterjesztette az inditványt, az atya azonban, habár a vizsgálóbiró őt ismételve megidézte, nemcsak nem tette azt magáévá, hanem az idézésre meg sem jelent.

A szegedi kir. törvényszék ennek daczára, az anya feljelentése alapján elitélte vádlottat; a kir. tábla azonban felmentette őt azért, mert az inditványt nem a törvényes képviselő terjesztette elő. Ez itélet ellen a kir. főügyészség a Bp. 385. §. 1. *c*) pontjára alapitott semmiségi panaszszal élt.

(C.) A semmiségi panasz elutasittatik. Indokok: A Btk. nem határozván meg azt, hogy ki tekintessék a kiskoru sértett törvényes képviselőjének: e tekintetben az 1877: XX. t.-cz. irányadó. Ennek 15. és 35. §-ai szerint pedig a kiskoru törvényes gyermeknek törvényes képviselője az atya és csak ennek nem létében az anya.

Helyes tehát a kir. táblának az a megállapitása, hogy ez esetben a bünvádi eljárás meginditása iránt inditvány előterjesztésére a kiskoru sértettnek atyja tekintendő jogosultnak. A kiskoru sértettnek anyja által ez ügyben előterjesztett inditvány nem tekinthető arra jogosult képviselő által beadottnak; mert a Bp. 47. §-ának sem tulajdonitható oly kiterjesztő értelem, miként azt a kir. főügyész vitatta, hogy t. i. törv. képviselők alatt mindazok értetnek, a kik törvénynél fogva kötelesek a gyermek érdekeire felügyelni.

Minthogy ehhez képest a bünv. eljárás meginditását kizáró ok forog fenn: a kir. tábla a büntető törvény rendelkezését nem alkalmazta tévesen azáltal, hogy a törvényes vádinditvány hiányában a bünvádi eljárás meginditását kizáró ok miatt a B. P. 385. §. 1. *c)* pontja s ugyane §. végbekezdése alapján a kir. törvényszék itéletét megsemmisitette és vádlottat a B. P. 326. §. 4. pontjához képest a vád alól felmentette. (1902 október 16-án, 8950. sz.).

Ez itélet minden szükség és ok nélkül összezavarja a magáninditványt (Btk. 113. §., Bp. 13. §. 9. bek.) és a magánvádat (Bp. 47. §.). Az erőszakos n. k. esetében, mig a kir. ügyészség képviseli a vádat (Bp. 2. §.), miként a jelen esetben, nincs magánvádló, hanem csak sértett, illetőleg magáninditványra jogosult. Arról pedig, hogy a kiskoru sértett helyett ki terjeszsze elő az inditványt: csak a Btk. 113. §-a rendelkezik, a melyhez a Bp. 47. §-ának mindaddig semmi köze, mig a vádat a kir. ügyészség képviseli. Az utóbbi §. belevonása tehát ez eset eldöntésébe csak a fogalmak összezavarására alkalmas. A fogalomzavar egyik jelensége az is, hogy a C. «törvényes *vádinditvány*» hiányáról beszél, holott ez esetben nincs szó vádról és vádinditványról, hanem csak magáninditványról.

A vádinditvány perjogi fogalom, de a Bp. szerint itt is csak a jbirósági

eljárásban fordul elő (Bp. 525. §.), és pedig kapcsolatban a főmagánvád eseteivel (41. §.).

Nem tartjuk helyesnek a C. érdemleges megoldását sem. Az 1877. évi XX. tcz. 15. §-a az atyai hatalom, ugyane törvény 35. §-a gyámság és gondnokság szempontjából határozza meg az atya jogait. Ebből tehát alig lehet azt kimagyarázni, hogy az anya kizárásával egyedül az atya legyen az a törvényes képviselő, ki a kiskoru gyermekén elkövetett büntetendő cselekmény esetében a magáninditványra jogositva van. A C. felfogása e mellett a Bp. 523. §-ával is ellenkezik. E §. negyedik bekezdése ugyanis kimondja, hogy a szülő, tehát az anya is, gyermekének képviseletében külön megbizás nélkül is eljárhat és a magánvádra üldözendő büntetendő cselekmények miatt (41. §.) vádat is emelhet. Ha tehát az anya jogositva van a törvény szerint arra, hogy pl. a gyermeke ellen elkövetett rágalmazás, becsületsértés esetében magáninditványt tegyen és vádat emeljen: ugy nem volna érthető, hogy miért ne illetné meg az anyát a magáninditvány joga abban az esetben, ha kiskoru gyermekének becsületét és testi épségét még durvábban érintő büntettekről (pl. nemi erőszakról) van szó. Ez nemcsak a jog- és igazságérzetet sértő, hanem a törvény szempontjából is helytelen felfogás volna.

38. Gyermekölésben részes extraneus büntettének minősitése. — Semmiségi panasz visszautasitása helytelen megjelölés miatt.

(Btk. 69. 74. 278. 284. §§., Bp. 434. §. 3. bek.)

A zilahi kir. törvényszék, mint esküdtbiróság: Mojszi Simonné vádlottat bünösnek mondotta ki gyilkosság büntettében (278. §.), minthogy az esküdtek arra a kérdésre: «Bünös-e vádlott abban, hogy Halmosd községben 1902. május hó 19-én virradóra Onyicza nevü hajadon leányának élveszületett fiugyermekét előre megfontolt szándékkal a gyermek fejére és tarkójára mért kőütések által megölte, a nélkül, hogy ez alkalommal akaratának szabad elhatározási képességével nem birt volna»: hétnél több szavazattal igennel feleltek; s ezért őt a Btk. 92. §-ának alkalmazásával 15 évi fegyházra itélte.

Ellenben Mojszi Onyicza vádlottat felmentette a gyermekölés (284. §.) vádja alól, minthogy az esküdtek arra a kérdésre: «Bünös-e vádlott abban, hogy 1902. évi május hó 19-én Halmosdon házasságon kivül született fiugyermekének özv. Mojszi Simonné által közvetetlenül a szülés után történt megölését szándékosan előmozditotta és megkönnyitette azáltal, hogy özv. Mojszi Simonnéval való közös egyetértés folytán a szülést titokban végezte és az ujszülött életfeltételei iránt a köteles gondozást szándékosan elmulasztotta s igy a tettes elhatározásának megerősitéséhez és ezáltal az eredményhez is hozzájárult»: nemmel feleltek. A büntetés kiszabásánál enyhitő körülményül vette a törvényszék vádlott töredelmes beismerését, hogy tettét házas-

ságon kivül teherbe esett leánya szégyenének elpalástolása miatt felindult állapotban és azért követte el, mert félt attól, miszerint az ujszülött életben maradása esetén kenyérkereső támasz nélkül marad, a mennyiben ő mint béna és aggkorban lévő magát fenntartani nem képes.

Közvádló a főtárgyalás folyamán ellenezte azt, hogy a védelem által özv. Mojszi Simonné vádlottra nézve javaslatba hozott beszámitást kizáró okra alapitott kérdés feltétessék. A törvényszék a védő kérésének a közvádló ellenzése daczára helyt adott és pedig hivatkozással a Bp. 358. §-ára. E §. azonban egymagában nem irányadó, hanem csak a 361. §-szal kapcsolatosan értelmezhető, mely szerint a biróság a beszámitást kizáró körülményre irányuló kérdés feltevését a törvényből meritett ok alapján mellőzheti.

Curia: A semmiségi panasz visszautasittatik. *Indokok:* özv. Mojszi Simonné szül. Mojszi Mária a kir. törvényszéknek, mint esküdtbiróságnak itélete ellen semmiségi panaszt azért jelentett be, mert a büntetést tulsulyosnak tartja. Minthogy ezzel a kijelentéssel a semmiségi ok, miként azt a Bp. 430., 390. §-ai megszabják, világosan megjelölve nincsen: a semmiségi ok világos megjelölése nélkül használt e semmiségi panaszt a Bp. 434. §. 3. bekezdéséhez képest visszautasitani kellett. (1902. évi november hó 27-én. 9822.)

A judicatura ma már végleg megállapodottnak tekinthető abban, hogy az anya akár tettesi, akár részesi minőségben müködik közre a házasságon kivül született gyermeknek közvetetlenül a szülés utáni megölésében: cselekményére mindig a Btk. 284. §-a alkalmazandó, miglen az akár részesi, akár tettesi cselekedetet elkövető extraneus a Btk. 278., esetleg 279. §-a alá esik. V. ö. a Bjt. XX. k. 84. l.; XXIV. k. 232. l.; XLIV. k. 255. l. és Márkus: Elvi hat. IX. 15828. sz. a. közölt határozatokat. Elszigetelten áll a Bjt. XVIII. k. 354. l. — szám alatt közölt itélet, a mely szerint a részes extraneus a 284. §. alapján büntetendő.

A semmiségi panasz ez esetben azért lett volna visszautasitandó, mert vádlott a gyilkosságra kiszabható legkisebb büntetésre itéltetvén: az ez ellen érvényesiteni óhajtott semmiségi panasz a törvény szerint *kizártnak* tekintendő.

39. A pactum reservati dominii joghatálya a sikkasztás szempontjából.

(Btk. 1. 355. §§., Bp. 7. 442. §§.

Je. é. 37. sz. hat.*

Vádlott a The Singer Manufacturing Company czégtől egy varrógépet vett azzal a kikötéssel, hogy a gép csak a vételár teljes le-

* Je. é. betűkkel a jogegység érdekében hozott határozatokat jelezzük. Az előző határozatokat a 31. számig a *Jogállam* I. kötetében 84., 416. és 488. l. közöltük.

fizetése után megy át az ő tulajdonába; de azt a vételár teljes lefizetése előtt a czég tudta és beleegyezése nélkül eladta s a vételárt saját czéljaira forditotta.

A *szigetvári kir. járásbiróság* nem látott büntetendő cselekményt fenforogni, mert a vádlott a gép tulajdonjogát annak átadásával, illetőleg átvételével megszerezte; az emlitett kikötésnek a tulajdonjog megszerzésére nézve korlátozó hatálya nem lehetett; tehát a birlalatában volt géppel, tekintet nélkül a kikötésre és a vételár törlesztetlen voltára, mint sajátjával rendelkezhetett.

A kir. járásbiróságnak a sértett fél részéről felebbezett ezt az itéletét a *kir. törvényszék* a sikkasztás vádjának a kir. ügyész által történt fentartásával szemben — indokainál fogva — helybenhagyta.

Curia: E határozatokkal a törvény megsértetett.

Ugyanis a jelen bünügyben annak megállapitása, hogy forog-e fenn a Btk. 355. §-ában körülirt sikkasztás, annak a magánjogi kérdésnek előleges eldöntésétől függ: vajjon ingó dologra vonatkozó oly adás-vevési szerződés, mely szerint az eladott ingóság csak akkor megy át a vevőnek teljes tulajdonába, ha a vételárt teljesen kifizette, joghatálylyal bir-e?

Ebben a kérdésben a Bp. 7. §-ának első bekezdése szerint a bünvádi perrendtartás szabályainak alkalmazásával a büntető biróság határoz; és az idézett szakasz második bekezdésében foglalt szabályhoz képest kétségtelen, hogy a polgári biróságnak ily előleges magánjogi kérdésre vonatkozó határozata a büntetőbiróságra a büntethetőség kérdésében nem kötelező.

Mindamellett kétségtelen az is, hogy a büntető biró ily előleges magánjogi kérdések elbirálásánál csak az anyagi magánjog terén irányadó szabályokat veheti alapul, vagyis, hogy a döntésnél a fennálló magánjogi törvényekhez vagy az ezek helyét pótló törvényes gyakorlat megállapitásához kötve van.

Már pedig nem létezik oly hazai törvény, melynél fogva ingóságok iránt kötött adás-vételi szerződéseknél, a mennyiben azok egyéb tiltó törvénybe ütköző feltételt nem tartalmaznak s tiltott következményekkel nem járnak, a tulajdonjog fentartása, a vételár fizetéséig mint halasztó feltétel köttessék ki és a kir. Curia büntető ügyekben állandóan követett gyakorlata szerint, a felek között létrejött oly megállapodást, mint az adás-vevési szerződés jogi természetével nem ellenkezőt joghatályosnak is ismert és ebből kifolyóan az eladott ingót az emlitett feltétel bekövetkeztéig az eladó tulajdonához tartozó, a vevőre

nézve idegen dolognak tekintvén, a Btk. 355. §-ában meghatározott sikkasztás tényálladékát látta fenforogni mindannyiszor, valahányszor a vevő ily ingó dologgal mint sajátjával rendelkezett. De a kir. Curiának állandó magánjogi gyakorlata is az ingóra vonatkozóan azzal a kikötéssel létesitett adás-vevési szerződést, mely szerint az eladott ingóság a vevőnek teljes tulajdonába halasztási feltételül kikötött abban az esetben megy át, ha a vételár egészen kifizettetett, mindenkor joghatályosnak ismeri el.

A kir. Curia büntető és polgári szakosztályainak ezen állandó és egyöntetű gyakorlatára való tekintettel tehát kötelező szabályként jelentkezik az a megállapitás, hogy a tulajdonjognak a vételár teljes lefizetéséig való fentartásával eladott ingó dolog, ezen feltétel bekövetkeztéig az átadás daczára az eladó tulajdona marad, a birlaló vevőre nézve pedig idegen ingó dolog, melynek jogtalan eltulajdonitása vagy elzálogositása a Btk. 355. §-ában meghatározott sikkasztás tényálladékát állapitja meg.

E határozat a Bp. 442. §-a értelmében a felekre nézve hatálylyal nem bir. (1902 április 1-én 2926. sz.)

A pactum reservati dominii érvényességének kérdésében a Curia büntető tanácsainak felfogása mindig szorosan simult a polgári szakosztály véleményéhez. Mikor a 80-as években a polgári tanácsok a tulajdon-fentartás kikötésének joghatályosságát nem ösmerték el, a bűnügyi osztály állandó gyakorlata volt, hogy a vevő nem követ el sikkasztást, ha a megvett dolgot a vételár teljes lefizetése előtt eladja (Bjt. V. k. 48. l., VI. k. 215. l., IX. k. 108. l., X. k. 249. l.); a kilenczvenes években fordulat állott be a Curia civilis praxisában, s azóta a tulajdonjog fentartása mellett eladott ingóságoknak a vevő által a vételár lefizetése előtti elidegenitése a Btk. 355. §. alapján büntettetik (Bjt. XXXIV. k. 185. l., XXXIV. k. 219. l., XXXVI. k. 91. l., XXXVII. k. 264. l.). A Curia fenti határozata megfelel az utóbbi évek állandó gyakorlatának.

40. Bűnösség megállapitása két egybehangzó felmentő itélettel szemben. Ravasz fondorlat a csalásnál.

(Btk. 1. 379. §§., Bp. 385. §. 1. a) p. 437. §. 3. bek).

Vádlottak a részükről megszerzett alig egy-két korona értékü négy kilogramm sulyu sárgaréz rudat abból a czélból, hogy saját vagyoni hasznuk végett valakinek aranyrudként adják el, együttesen talált kincsnek hiresztelvén: a hírről szintén értesült Schlesinger Saroltát a rudnak talált kincs és arany mivoltára nézve tévedésbe ejtették, miáltal öt az ismeretlen helyen tartózkodó Veiszner Jakab közvetitése mellett 1900. évi október hóban Zentán a rudnak 2400 koronáért megvételébe belevitték, s a 2400 korona vételár kifizetésével megkárositották.

A szabadkai kir. törvényszék a vádlottakat a Btk. 379.

380. §§-ban meghatározott csalás büntettének vádja alól a ravasz fondorlat hiánya miatt a Bp. 326. §. 2. pontja alapján fölmentette.

A szegedi kir. itélőtábla ezt az itéletet helybenhagyta.

A kir. Curia azonban az itéletet a Bp. 385. §. 1. a) pontjában körülirt anyagi semmiségi ok alapján megsemmisitette, s a vádlottakat mint a Btk. 70 §-a szerinti társtetteseket bünösöknek mondotta ki a Btk. 379. §-ába ütköző és a 380. §. szerint minősülő csalás büntettében, s őket a 383. 388. §§. alapján és a 91. §. alkalmazásával személyenként hat hónapi börtönre, és 40 korona pénz- mint mellékbüntetésre itélte, továbbá mellékbüntetésül a politikai jogok gyakorlatának öt évi tartamra felfüggesztését s hivatalvesztést állapitott meg.

(*C.*) A kir. táblai ténymegállapitásokból kétségtelen egyrészről az, hogy a vádlottaknak, Schlesinger Saroltát valótlan tények valókként történt szinlelésével és egyidejüleg a megvételre kinált rud arany mivoltára vonatkozó valótlan állitásokkal ténybeli tévedésbe ejteniök sikerült; nevezetesen tévedésbe ejtették arra nézve, hogy ők a Btk. 365. vagy 366. §-ába ütköző jogtalan elsajátitás vétségének valamelyikét követték el, a rud vevője pedig ama vétségek valamelyikével kapcsolatos orgazdaság vétsége utján szerzi meg a 2400 koronáért megvett rudat; másrészről kétségtelen az, hogy vádlottak a jogtalan vagyoni haszonszerzés czéljából keresztülvitt tévedésbe ejtés által Schlesinger Saroltának száz koronát sokszorosan felülhaladó vagyoni kárt okoztak.

Minthogy a Btk. 379. §-ában meghatározott csalás egyik elkövető cselekedete a törvény szerint a ravasz fondorlattal tévedésbe ejtés; ez pedig abból áll, hogy a csaló valakiben az ennek tulajdonságaiból, állapotából, viszonyaiból vagy egyéb körülményeiből felhasznált alapon valótlan tényeknek valókként feltüntetése által saját akaratának megfelelő tévtudatot ébreszt és pedig azért, hogy az a tudat a tévedésbe ejtettben elhatározó legyen az önmagát vagyonilag megkárositó, a csaló czéljaival azonban egyező cselekedetnek vagy mulasztásnak mint saját akaratából keletkezettnek véghezvitelére;

minthogy ahány a csalás szenvedő alanya, azok személyi tulajdonsága, hajlama, fogyatkozása, állapota, viszonyai vagy egyéb körülményei: mindannyiféle lehet az annak tévedésbe ejtésére alkalmasnak veendő ravasz fondorlat, — általában csak annyi lévén mondható, hogy az ember saját erkölcsi vagy társadalmi vagy vagyoni előnyeinek vagy érdekének rovására önmagát vagyonilag megkárositó cselekedetet vagy mulasztást önszántából nem szokott elkövetni, ha tehát az itt fenforgó esetben Schlesinger Sarolta 2400

korona vételárt fizetett ki vádlottak részére az alig 1—2 korona értéket képviselő sárgarézrudért és ez által a vádlottak javára önmagát vagyonilag tetemesen megkárositó cselekedetet vitt véghez: akkor tekintettel arra, hogy ennek a cselekedetnek ekként véghezvitele nem az ő szándéka, hanem az öt tévedésbe ejtő vádlottak szándéka volt, azt kell mondani, hogy Schlesinger Sarolta a személyi tulajdonságai vagy fogyatkozásai vagy egyéb körülményei miatt szenvedő alanya a csalóknak, — habár ő az elfogadott tények szerint különben kellő értelmiséggel biró kereskedő, habár a rézrud ilyennek első tekintetre könnyen felismerhető, habár Schlesinger Sarolta nagyfoku vigyázatlanságot és gondatlanságot tanusitott és cselekedetének rugója a minden óvatosságot nélkülöző kapzsiság volt, habár továbbá neki Birczlin Györgyné a vételt tetszésére bizta;

minthogy vádlottak jogtalan vagyoni haszonszerzés czéljából sikeresen ejtették sértettet tévedésbe a vele szemben alkalmas ravasz fondorlatot képezőnek veendő ama móddal, hogy a részükről csalási czélzatból megszerzett rézrudat, a nagy pénzösszegért való megvételre csábitás sikeresitése végett talált kincsnek és aranyrudnak hiresztelték és állitották és ezáltal öt a saját czéljuknak megfelelő tévtudatba s az önmagát vagyonilag megkárositó cselekedet véghezvitelébe, t. i. a rudnak 2400 koronáért megvételébe belevitték;

minthogy a Btk. 379. §-a szerint csalást követ el az, a ki azon czélból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, valakit ravasz fondorlattal tévedésbe ejt és ezáltal annak vagyoni kárt okoz; a Birczlin György és Birczlin Györgyné terhére vád alapjául szolgáló tett pedig a valóknak elfogadott tények folytán a felhivott 379. §. szerint büntetendő cselekmény tényálladékát megállapitja: tévedett ezeknél fogva a biróság, midőn a büntetőtörvény megfelelő rendelkezését a vád alapjául szolgáló tettre nem alkalmazta, miáltal a B. P. 385. §-ának 1. *a*) pontjában körülirt ama semmiségi ok megállapitására szolgáltatott okot, melyet Birczlin György és Birczlin Györgyné ellenében a közvádló semmiségi panaszának alapjául felhozott. (1902. november 18-án. 9912.)

Ez egyike ama ritka eseteknek, a melyekben a Curia a Bp. hatálybaléptе óta megállapította oly vádlott bűnösségét, kit az alsófokú biróságok felmentettek. Hasonló eseteket közölt Bjt. XLIV. k. 56. l.; Jogt. K. Mell. 1902. 554. sz.; Bj. Dtár I. 120. l.

41. Magánokirathamisitás bevégzése és kisérlete.

(Btk. 65. 401. 403., §§. Bp. 385. §. 1 b) pont.)

Vádlott 1901. május 18-án a bünjelként lefoglalt váltóra a kibocsájtó, az elfogadó, a forgató névaláirásait hamisitotta, s a hamis aláirásokkal ellátott, egyébként kitöltetlen váltót az ugyanezen aláirásokkal ellátott és 540 koronáról kiállitott váltó kicserélése végett a beszterczebányai hitelbankhoz elküldötte; a bank tisztviselői által azonban a váltó hamis volta felösmertetvén, az eset a birósággnál följelentetett.

A *beszterczei kir. törvényszék* vádlottat bünösnek mondotta ki a Btk. 401. §-ába ütköző s a 403. §. 1. p. szerint minősülő és büntetendő magánokirathamisitás bevégzett büntettében.

A *budapesti kir. tábla* ezt az ité'etet a Bp. 385. §. 1. b) pontjában körülirt s hivatalból észlelt semmiségi ok alapján megsemmisitette, s a vádlottat a magánokirathamisitás büntettének a Btk. 65. §-a szerinti kisérletében nyilvánitotta bűnösnek, mert a vádlott fenti cselekményével a hamis okirat készitését csak megkezdette, de az aláirások hamisságának legott történt felfedezése, folytán be nem fejezte.

A főügyész semmiségi panaszszal élt a Bp. 385. §. 1. b) pontja alapján.

Curia : A másodfoku itéletnek a minősitésre s ezzel kapcsolatban a büntetés meghatározására vonatkozó része megsemmisittetik, a vádlott a magánokirathamisitás bevégzett büntettében mondatik ki bünösnek. Ugyanis a kir. tábla által valóknak elfogadott tények szerint vádlott az általa készitett hamis okiratot arra használta, hogy a hamis aláirásokkal megnevezett egyének ellen az 540 koronás váltó czélba vett rendezése után fenmaradó összeg erejéig fennálló váltójogi kötelezettség bizonyittassék; mihez képest a Btk. 403. §. szerint bevégzett büntett forog itt fenn.

Csupán a Curia iránti tisztelet tartott vissza attól, hogy ezt az itéletet «elsikkasztott kisérlet» czim alatt rovásra tegyük. Mert komoly birálatot az nem igényel. Még ma is a bünügy iratai közt fekszik egy váltóürlap, a melyen semmiféle összeg, vagyis érték kitüntetve nincs. Miféle érték erejéig váltak tehát kötelezettekké azok, a kiknek nevei e váltóürlapra hamisan irattak? Ezt magából a kérdéses bünjelből senki sem tudná megmondani, mert ez a bünjel gyanánt szereplő váltó egyelőre értéket még nem képvisel. Igaz, hogy az illető hitelintézet azt bizonyos számitás alapján az érték tekintetében jogositva volt kitölteni; de hát a vádlott akaratától független körülmény épen az, hogy a hamisitás már a váltó kitöltése előtt felösmertetvén: az ennélfogva nem csak czélját el nem érte, de valamely értéket képviselő váltóvá sem lett. Ha ez nem kisérlet, akkor talán nem kisérlet az sem, ha az ölési szándékkal kilőtt golyó czélt nem ért. Ez esetben a tényállladék tárgyi eleme, a kioltott emberi élet, a mi esetünkben a vagyoni érték. Itt ez, amott az hiányzik. Miként válhatik tehát a váltó-

hamisitás bevégzett büntetté vagyoni érték nélkül, ha amaz csak kisérlet, annálfogva, mert az élet kioltása nem következett be?

42. Uzsora vétségének elévülése. Kár bekövetkezése, mint a tényálladék accidentális eleme.

(1883: XXV. t.-cz. 1. §., Btk. 107. §.).

Az uzsora vétségét az 1883: XXV. t.-cz. 1. §-a szerint az követi el, a ki az abban meghatározott feltételek között: «hitelez, vagy ád fizetési halasztást.» Az elkövetési cselekedet tehát a hitelezés, vagy a fizetési halasztás megadása lévén: ezzel szemben kérdés, hogy mikor van bevégezve az uzsora, vagyis — hogy mely napon veszi kezdetét az elévülés (Btk. 107. §.). Szószerint véve a törvényt, az adóslevél (kötelezvény, vagy váltó) kiállitásának, illetőleg a halasztás megadásának napja volna ez a nap. Ámde ez oda vezetne, hogy a mennyiben az uzsorás a hitelezéstől számitott 3 éven át fiókjában heverteti a kötelezvényt: ettől kezdve már a büntetés veszélye nélkül beperelhetné azt, mert hisz az uzsora vétsége a letelt idő alatt elévült.

Másfelől tulságosan kiterjesztetnék az uzsora bevégzésének időpontja, ha ahhoz a kár, illetőleg a vagyoni romlás bekövetkezése is megkivántatnék. Helyes középút az, hogy az uzsora vétsége tartós delictum, a melynek véghezvitele mindaddig tart, a mig az uzsorás hitelező és az adós közt a hitelezési viszony fennáll, s a melynek elévülése e szerint csak a hitelezési viszony megszünése napján veszi kezdetét. Ez elvet csak részben juttatta érvényre a következő itélet:

(C). Az elévülés kérdése hivatalból felülvizsgálat alá vétetvén, a semmiségi panasz, mint alaptalan elutasítandó volt. Mert a kir. tábla által valónak elfogadott az a tény, hogy vádlott egy kevés vagyonállásu földművesnek 1892. év folyamán 40 korona kölcsönt adott, s ezért egy évre 8 korona kamatot, egy év mulva pedig, sértett fizetni nem tudván, egy 48 koronáról szóló kötvény alapján évi 14 korona kamatot kötött ki, — továbbá 1896-ban, minthogy sértett a kölcsönből mit sem fizetett vissza s a kamatokat sem volt képes megadni, vádlott 120 koronáról szóló kötvényt állittatott ki, — és ekként 1892. évtől az 1896. évig, vagyis négy évre összesen 80 korona kamatot köteleztetett: az uzsora tényálladékát foglalja magában. E miatt a bünvádi eljárásnak elévülés által kizárása nem forog fenn: *mert az uzsorás hitelezési viszony 1896. szeptember 5-ig, mint a 120 koronáról szóló kötelezvény kiállitásának napjáig tartott,* s ettől fogva a panasznak 1898. augusztus 25-én történt előterjesztéséig három év még nem telt el. Nem változtat a megállapitáson védőnek amaz érvelése, hogy az uzsora vétsége csak akkor tekinthető befejezettnek, ha az uzsora-törvény 1. §-ában irt anyagi hátrány tényleg bekövetkezett s ezzel vádlott az aránytalan

vagyoni előnyt az adóssal szemben érvényesitette; mert az uzsoratörvény 1. §-ában az uzsora fogalmának vagylagos meghatározása szerint, maga a kikötés is elkövetési cselekedet abban az esetben, ha az adós anyagi romlását előidézni, vagy fokozni alkalmas. Az uzsorának ez a tényálladéka pedig a fenn előadott tényállásban foglaltatik. (1902 évi szeptember 22-én, 8248).

Helyes megállapitás az, hogy a vagyoni hátrány tényleges bekövetkezése nem essentiális eleme az uzsora tényálladékának és igy nem is szükséges annak bevégzéséhez. Helyes továbbá az is, hogy az elévülés addig nem veszi kezdetét, mig «az uzsorás hitelezési viszony» tart; ellenben kétség fér annak helyességéhez, hogy ez esetben az uzsorás hitelezési viszony «a 120 koronáról szóló kötelezvény kiállitásának napjáig tartott». Hisz e napon csak kezdetét vette a 120 koronára vonatkozó hitelezési viszony, habár azt ezzel összefüggő két más hitelezés előzte meg. Ha a kötelezvény kiállitásának napja irányadó: akkor nem lehet bizonyos ideig tartó uzsorás hitelezési viszonyról szólani; ha pedig a viszony tartama irányadó: ugy ennek véghatára az a nap, a melyen az uzsorás hitelező követelésének érvényesitését utóljára (habár siker nélkül) megkisérli, vagyis a meddig az uzsorás hitelező az uzsorás ügyletből származó jogait kiaknázza, vagy kiaknázni törekszik.

43. A semmiségi panasz bejelentésének módja.

(Bp 390, 85 §§.)

Vádlott és védője az alsóbirósági itélet ellen a Bp. 385. §. 1. a) pontjára való puszta hivatkozással és az ok minden megjelölése nélkül jelentettek be semmiségi panaszt.

A *Curia* a semmiségi panaszokat visszautasitotta.

(C). A Bp. 390. §-a értelmében a semmiségi panasz bejelentése alkalmával vagy ennek indokolásában világosan kell megjelölni a semmiségi okot, a mely miatt a jogorvoslat használtatik; vagyis a törvény az okmegjelölés módjára oly jelzőt használ, a melynek értelmezése és concrét esetre való alkalmazása birói mérlegelést igényel.

A törvény szövegének grammatikai értelme tehát nem hagyhat kétséget az iránt, hogy annak meghatározása, vajjon az okmegjelölés a törvénynek megfelelőleg és elég világosan történt-e, esetről-esetre a birói mérlegelésre és eldöntésre van bizva.

A törvénynek a semmiségi ok világos megjelölését követelő eme rendelkezéséből és abból, hogy a törvény taxative sorolja fel a semmiségi panasz eseteit, sőt ezen esetek érvényesitését a Bp. 437. §-ának első bekezdése, 556. s egyéb szakaszai szerint további korlátozásnak veti alá, félreismerhetlen a törvényhozó azon szándéka, hogy a kir. Curia előtti eljárásban a jogorvoslatok használatát korlátozni és a kir.

Curiát az ok nélküli, a határozatlan (549., 430. §§.) s ennélfogva könnyelmű panaszoktól megóvni kivánta.

A törvény e czélzatának szigoru szem előtt tartásával pedig a semmiségi ok világos megjelölésének kellékei a következő szempontokból birálandók meg:

1. miután semmiségi panasznak csakis korlátolt számu esetekben van helye, szükséges kelléke a megjelölésnek, hogy az adott esetben panaszolt sérelem concrét adataiban és vonatkozásaiban legyen akként megjelölve, hogy világosan kitünjék, miszerint a panaszolt sérelem a törvényben megjelölt jogorvoslat utján érvényesithető sérelmek közé tartozik;

2. figyelembe kell venni azt, hogy a Bp. 430. §-a értelmében, az ennek harmadik bekezdésében emlitett szakaszok rendelkezései, a kir. Curia előtti eljárásban megfelelően alkalmazandók, vagyis a törvény a kir. Curiának tette feladatává, hogy esetről-esetre meghatározza, vajjon a panaszbejelentés, a kir. Curia előtti eljárásnak megfelelően és arra alkalmas módon van-e megjelölve. Miután pedig a ténykérdésben határozó másodbirósághoz intézett jogorvoslatban érvényesitett semmiségi okok a ténymegállapitás valótlanságából következtetett sérelmekre is kiterjednek, mig ellenben a kir. Curiánál csak azon sérelmek képezik a megvizsgálás tárgyát, a melyek törvénysértésből származtatnak s ennek következtében a Bp. 430. §-a értelmében a 390. §. csak akkor lesz megfelelően alkalmazva, ha a kir. Curiához intézett perorvoslatok okai a kir. Curia előtti eljárásnak megfelelően akként jelöltetnek meg, hogy a megjelölésből kétségtelen kitünjék, miszerint a panaszok nem a ténymegállapitás valótlanságából, hanem valamely törvénysértésből merittetnek;

3. miután oly esetben, midőn valamely törvénynek, legyen az alaki vagy anyagi törvény, valamely esetre való alkalmazása forog kérdésben, a birónak a helytelen alkalmazást megvilágositó ténybeli adatok és körülmények ismeretére van szüksége, s miután másrészről a semmiségi panasz helyes bejelentésének kérdése, magából a panaszbejelentésből, vagy annak indokolásából birálandó meg: ennélfogva a bejelentés világosságához szükséges, hogy az ne általánosságban tartva, hanem a panaszolt eset concrét adataiban és vonatkozásaiban oly módon legyen substantiálva, hogy abból a panasz megengedett voltának feltételei és a sérelem miben-állása és a panasznak a perrel szoros összefüggésben levő concrét vonatkozása kétségtelen és pedig annál is inkább felismerhetők legyenek, mert ezeknek hiánya sem a Bp. 391.

§-ában emlitett módon pótolható, sem ugy mint a ténykérdésben itélő másodbiróság előtti eljárásban, a panasz a kir. Curia előtti tárgyaláson többé nem substantiálható.

Az előrebocsátottak értelmében tehát a kir. Curia előtti eljárásra alkalmas módon csak akkor tekinthető a semmiségi panasz világosan és megfelelően megokoltnak, ha a sérelem okai és adatai magában a semmiségi panaszban világosan és akképp vannak substantiálva, hogy abból megitélhető legyen: *a)* vajjon a sérelem jogi és nem ténykérdésre vonatkozóan van-e bejelentve? *b)* hogy a sérelem legalább annyira legyen substantiálva, hogy megbiráltathassék, vajjon az concrét adataiban a törvényben felsorolt semmiségi esetek alá vonható-e? *c)* hogy a panasz tartalma és ténybeli adatai a per anyagával való vonatkozásaikban legalább annyi anyagot nyujtsanak, a mennyire a sérelem fen- vagy fen nem forgásának felismerhetésére és megbirálhatására a biróságnak szüksége van, és a mennyi a biróságot felmenti attól, hogy adat nélkül kutassa a panasz-bejelentő szándékát és azt, hogy a sérelmet a bejelentő miben keresi.

Bejelentő (vádlott és védője) a jelen esetben, a Bp. 385. §. 1. *a)* pontjára való puszta hivatkozással és az ok minden megjelölése nélkül jelentvén be semmiségi panaszát, ez a bejelentés az itt felsorolt kellékeknek nem felel meg: mert az a megtámadott s a büntetendő cselekmény ténybeli és jogi ismérveit, alkatelemeit megállapitó itélettel, concrét adatokkal vonatkozásba hozva nincs és kellő substantiálás hiányában egyáltalában nem nyujt anyagot a sérelem mibenállásának felismerésére és nélkülözi annak feltüntetését, hogy bejelentő mi okból tekinti cselekményét szabados cselekménynek, illetőleg, hogy a megállapitott ismérvek és alkatelemek közül melyik az, a melynek megállapitását tévesnek tartja és a melynél fogva büntetendő cselekmény ismérveinek hiányát vitatja. De hiányos a bejelentés azért is, mert azt sem jelöli meg, hogy a bejelentő a sérelmet a ténybeli adatok megállapitásából vagy azok jogi méltatásából és a törvény alkalmazásából származtatja-e? ezt pedig a jelen esetben annál inkább meg kellett volna jelölnie, mert vádlott védekezése egyedül a tett elkövetésének tagadására szoritkozván, a perbeni egész védekezése is csak a ténykérdés ellen irányul, a melyben pedig jogorvoslatnak helye nincs. Ezeknélfogva vádlott és védőjének semmiségi panaszát a semmiségi ok világos megjelölésének hiánya miatt a BP. 430. §-ának utolsó bekezdése alapján a Bp. 434. §-ának 3. bekezdése értelmében visszautasitani kellett. (1902. deczember 16-án 7700/902. sz.)

A kir. Curiának a semmiségi panaszok bejelentésének módja kérdésében kifejlett gyakorlatáról már megemlékeztünk (Döntvénytár 17. sz.), helytelenitvén a tulságos formalizmust, mely a Curia vonatkozó határozatait jellemzi. A fenti határozat a bejelentéshez szükséges alaki feltételeknek körülirása tekintetében tulmegy az eddigi gyakorlaton is és teljesen szakit a törvényből kiolvasható azzal az irányelvvel, hogy *nem helyesen bejelentettnek csak az a semmiségi panasz tekintendő, melyből a kivánt felülvizsgálat terjedelme, vagyis a revisio tárgya s a revisio iránya ki nem derül.* A szaksajtó kivétel nélkül helyteleniti a Curia álláspontját. V. ö. Finkey: Bjt. XLI. 281. l.; Heil: Jogt. Közl. 1903. 17. l.; Fayer: Jogt. Közl. 1903. 2. l.; Vargha: Jogt. Közl. 1901. 13. sz.; Baumgarten: Bjt. XLV. 13. sz.

A kir. Curiától egyébként, ha már annyira ragaszkodik a törvény betüjéhez, méltán megkivánhatnánk, hogy a mit a törvény «perorvoslat» névvel jelöl meg, azt ne nevezze következetesen «jogorvoslat»-nak.

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

44. A m. kir. Curia 74. sz. teljes-ülési döntvénye.

Megváltoztatandó-e, vagy módositandó-e, s ha igen, milyen irányban és mérvben, a m. kir. Curiának 59. polgári számu döntvénye, mely a határozatot foglalja magában arra a kérdésre: foganatositható-e végrehajtás oly ingatlan állagára, melynek tulajdonosára nézve elidegenitési vagy megterhelési tilalom van feljegyezve? (A 2809/902., 12122/894., 12123/894. és 1433/901. számokhoz.)

Határozat. Az 59. polgári számu döntvény szövege hatályon kivül helyeztetik, és az annak alapjául szolgáló kérdésre a kir. Curia a következően szövegezett határozatot állapitja meg:

Oly esetben, midőn valamely ingatlan tulajdonjogának akár hagyatéki birósági átadó végzés, akár szerződés alapján történt átruházásával kapcsolatosan és a tulajdonjog telekkönyvi bejegyzésével egyidejüleg harmadik személynek vagy magának az átruházónak az átruházott ingatlanra vonatkozó és a telekkönyvben kitüntetett igénye biztositására jegyeztetett föl az elidegenitési vagy terhelési tilalom, illetőleg a mennyiben ez, ily feljegyzés nélkül is már magában a bejegyzés tárgyának jogi természetében benfoglaltatik, az ingatlan állagára a zálogjog bejegyzése sem végrehajtás utján, sem ezen kivül, és pedig a tilalom kitörlésének, illetőleg megszüntének időpontjától kezdődő joghatálylyal sem rendelhető el.

A haszonélvezetre azonban a zálogjog bejegyzésének mind végrehajtás utján, mind ezen kivül, helye van.

Indokok : A kir. Curia 59. számu döntvényéhez a gyakorlatban ismételten téves értelmezés füződött, mely annak czélzatával a helyes jogszolgáltatás szempontjából határozott ellentétben áll.

Nehogy ezen döntvény téves értelmezése folytán elharapózott visszaélések és szabálytalanságok, melyeknek orvoslása számos esetben alig leküzdhető akadályokba ütközik, tovább terjedjenek, a kir. Curia, felmerült ellentétes határozatok alapján is, szükségesnek látta az idézett számu döntvény ujabb vizsgálat alá vételét, és tartalmának a fentirt szövegben szabatosabb megállapítását.

Ez az uj szöveg nem áll ellentétben az 59. számu döntvény indokolásában kifejezett törvényes állásponttal; nem különösen az 1881 : LX. t.-cz. 136. §-ának ide vonatkozó rendelkezésével; mert az a kérdés, forog-e fenn oly nyilvánkönyvi akadály, mely a további bejegyzések utjában áll, a korábbi bejegyzések össztartalmából birálandó meg.

Ép oly kevéssé érinti az 59. számu döntvény indokolásának azt az elvi kijelentését, mely szerint annak megbirálása, vajjon a bejegyzett elidegenitési és terhelési tilalomnak az anyagi jog szempontjából van-e, és mily joghatálya a végrehajtási jogot nyert hitelező igényének érvényesitésére, nem tartozik a telekkönyvi hatóság illetékességi körébe, mert a telekkönyvi hatóság ezen uj szöveg szerint sem hivatott az elidegenitési és terhelési tilalom jogi természetét és érvényességét megbirálni, hanem csak azt vizsgálja, gátolja-e a további bejegyzést, harmadik személynek a tilalommal egyidejüleg bejegyzett joga, mi kétségtelenül a telekkönyvi hatóság hatáskörébe tartozik; kitünik ez nemcsak a telekkönyvi rendelet 62. §-a végső bekezdésének ama rendelkezéséből, mely szerint «a bejegyzett jog közelebbi meghatározásai, melyek magából a telekkönyvből ki nem vehetők, azon okirat tartalma szerint itélendők meg, melyek folytán a bejegyzés megengedtetett», hanem a 69. §-nak abból a tartalmából is, melynél fogva oly okiratokra, melyekben a követeléseknek nyilván érvénytelen jogalapja foglaltatik, bekeblezés vagy előjegyzés nem történhetik, mely rendelkezések világosan bizonyitják, hogy a telekkönyvi hatóság a nyilvánkönyvi bejegyzések foganatositásánál nem zárkózhatik el feltétlenül a jogügyletek minőségének vizsgálata elől.

A mi magát az uj szövegben foglalt rendelkezés érdemét illeti, kétségtelen, hogy a tulajdonnak a tételes jog által megengedett korlátozásai közé a törvényen és birói itéleten alapuló elidegenitési és terhelési tilalmakon kivül az ilynemü jogügyleti, vagyis szerződési és végrendeleti tilalmak is tartoznak, mely utóbbiak örökösödési eljárásunk szerint a hagyatéki birósági átadó végzésben foglaltatnak. Ily tilalom nemcsak kifejezetten köthető ki, hanem bizonyos jogügyleteknek már természetes folyománya (hitbizományi helyettesitések, a bontó feltétel vagy időhatár által korlátolt átruházások), mely esetekben az elidegenitési és terhelési tilalom kikötése, mint a rendelkezés jogi természetében rejlő, teljesen felesleges is, minthogy az elidegenitést nem annyira a tilalom, mint inkább harmadik személynek a lekötött dologra vonatkozó igénye gátolja.

Az elidegenitési és terhelési tilalom azonban tételes jogszabályainak és az azokból vonható helyes következtetések szerint nem állapitható meg feltétlenül magánakarat által, hanem csak azon korlátok közt, melyek ama jogszabályokban gyökereznek. Ezek a korlátok:

1. Hogy az elidegenitési és terhelési tilalom az ingatlan tulajdonjogának telekkönyví átruházásával egyidejüleg és kapcsolatosan jegyeztessék be; mert a korlátolt tulajdon, mint dologi jog, csak magának e jognak megállapitásával létesülhet, melytől a tilalom mint korlátozás el nem választható. A tulajdonjogot az uj tulajdonos csak az elidegenitési ès terhelési tilalommal korlátoltan szerzi meg, mely az átruházásnak, mint dologi szerződésnek, ez esetben lényeges alkateleme.

2. Hogy az elidegenitési és terhelési tilalom harmadik személynek, vagy magának az átruházónak a tilalmas ingatlan állagára vonatkozó igénye biztositását czélozza. Mert mind az általános jogelvek, mind tételes jogszabályaink a tulajdonjog fogalmi teljességének csorbitását, tehát a tulajdonjog korlátozását csak a közjó, vagy egyeseknek oly szorosan megjelölt jogaik megóvása szempontjából ismerik el hatályosnak, melyek a tulajdontárgyra közvetlenül irányulnak, — iura in aliena. — Az elidegenitést és terhelést tiltó korlátozásra nézve pedig ezen szabálytól eltérés annál kevésbbé volna indokolható, mert az egyéni akaratnak magában nincs az az ereje, hogy a tételes jog engedélye nélkül valamely dolognak elidegenithetlenségét feltétlenül megállapitsa és azt egy lényeges közgazdászati rendeltetése ellenére a forgalomból kizárja. A kötelmi jognak a szerződés szabadságára vonatkozó elvei a dologi jog terén feltétlen érvénynyel nem birnak; és általános elidegenitési és terhelési tilalom által jogügyletileg korlátozott tulajdonjogot a tételes jog nem ismer. Különben is, midőn az elidegenitési tilalom nem harmadik személy jogának oltalmára szolgál, senkinek sem áll érdekében a tilalomellenes cselekményt megtámadni.

Valamint az általános (feltétlen) elidegenitési és terhelési tilalom kikötése az ingatlanok átruházásánál harmadik személyekkel szemben hatálytalan és nyilvánkönyvi bejegyzés által sem nyer dologi minőséget, annál kevésbbé korlátozhatja a nyilvánkönyvi tulajdonos önrendelkezési jogát saját ingatlanára nézve elidegenitési és terhelési tilalom nyilvánkönyvi bejegyzésének engedélyezésével, harmadik személyekkel szemben érvényes, vagyis absolut hatálylyal.

Az elidegenitési és terhelési tilalom ugyanis jogi természeténél fogva kötelmi viszonyt állapit meg a szerződő felek közt, amelyből származó jogok nyilvánkönyvi bejegyzés által sem nyernek dologi jelleget, hacsak ezzel a törvény azokat kifejezetten fel nem ruházza; ez az eset azonban az elidegenitési és terhelési tilalomnál fen nem forog. E tekintetben hazánkban az osztrák polgári törvénykönyv szabványai irányadók, minthogy az Ideiglenes törvénykezési szabályok I. Rész 156. §-a annak mindazon határozatait, melyek a telekkönyvi rendeletekkel összefüggésben állanak és amelyek valamely telekkönyvi jog megszerzésére vagy elenyésztésére alapul szolgálnak, az országgyülés intézkedéséig hatályukban fentartotta; az elidegenitési és terhelési tila-

lom azonban az osztrák polgári törvénykönyvben nem tartozik azok közé a személyi jogok közé, melyek nyilvánkönyvi bejegyzés által absolut hatályuvá válhatnának; ez csak az elő- és visszavásárlási jog és bérleti viszonyra nézve áll, kibővitve az Ideiglenes törvénykezési szabályok I. Rész 149. §-ában emlitett vétel esetével. Itt ugyanis azon általános jogszabály érvényesül, hogy valamint a törvény által megállapitott dologi jogok köre magánakarat által ki nem bővithető, épp oly kevéssé ruházhat fel az valamely kötelmi viszonyt absolut hatálylyal a tételes jog felhatalmazása nélkül. Még kevésbbé kötheti meg a nyilvánkönyi tulajdonos önmagát az elidegenitési és terhelési tilalom telekkönyvi bejegyzésével, már azért sem, mert senki önmagával jogviszonyba nem léphet.

Az a felfogás, mely szerint a telekkönyvi tulajdonos elidegenitési és terhelési tilalom által a tulajdona feletti rendelkezési szabadságról dologi hatálylyal lemondhatna, a jogrend érdekében tűrhetetlen eredményekre vezetne.

Az eddigiekből következik, hogy az elidegenitési és terhelési tilalom a nyilvánkönyvi ingatlan állagára vonatkozó igény biztositásán kivül más, tehát dologi jogok oltalmára sem szolgálhat, milyenek a zálogjog, szolgalom, dologi terhek, bejegyzett bérlet, melyek bármely tulajdonos ellenében önállóan, az átruházás vagy terheléstől függetlenül érvényesíthetők.

Minthogy pedig a telekkönyvi rendelet 63. §-a szerint ingatlan javakra csak azon jogok kebeleztethetnek be vagy jegyeztethetnek elő, melyek törvényes fogalmuknál fogva dologbani jogok vagy melyek a dologhozi joghoz tartoznak ugyan, de a telekkönyvi bejegyzés által a törvény által meghatározott jog minőségét nyerhetik;

minthogy az elidegenitési és terhelési tilalom, midőn az nem a törvény által megengedett korlátolt tulajdont állapit meg, sem az egyik, sem a másik osztályba nem tartozik;

minthogy az elidegenitési és terhelési tilalom telekkönyvi bejegyzésének czélja az, hogy annak harmadik személyekkel szemben is (dologi) hatály biztosittassék;

minthogy a jelen döntvényben foglalt eseteken kivül ily joghatály az elidegenitési és terhelési tilalomnak nem tulajdonitható:

ezekből következik, hogy oly elidegenitési és terhelési tilalom, mely a jelen döntvényben körülirt feltételeknek meg nem felel, nyilvánkönyvi bejegyzés tárgyát nem képezheti, s ha mégis bejegyeztetett volna, mint hatálytalan a további telekkönyvi jogok, tehát a végrehajtási vagy jogügyleti zálogjogok bejegyzését nem gátolhatja, minélfogva annak törlését a telekkönyvi hatóságnál bármely érdekelt fél kérheti.

Az elidegenitési és terhelési tilalom érvényes nyilvánkönyvi bejegyzésével szemben, további zálogjogok bejegyzésének a tilalom kitörlése, illetőleg megszüntének időpontjától kezdődő joghatálylyal sincs helye.

Feltételes érvényü bejegyzéseket ugyanis a telekkönyvi rendelet

kifejezetten csak a 74., 75. és 78. §§. eseteiben enged meg; és habár azokat általában világosan nem tiltja, kétségtelen, hogy halmozottságuk ellenkezik a nyilvánkönyvek rendeltetésével, melyekben a tájékozódást megnehezitik, nem is tekintve, hogy korlátlan megengedésük könnyen megtévesztéseknek és káros üzelmeknek nyitna utat; kivételes esetekre pedig kielégitő szabályok fel nem állithatók. A telekkönyvi rendelet 131. §-ának rendelkezése az ellenkező felfogást nem támogatja, mert az a feltételes jogokra vonatkozó zálogjogok megengedhetőségének kérdésével mi összefüggésben sem áll, hanem csak azt az önként érthető szabályt fejezi ki, hogy ha valamely jog szerzése vagy megszünte feltételtől, fentartástól vagy időponttól függ, az a bejegyzésben világosan kitüntetendő, mely esetek közé az elidegenitési és terhelési tilalom is tartozik; ezen esetekben azonban, eltérően a fentidézett §§. rendelkezéseitől, a zálogjog megengedhetőségéről nem tesz emlitést.

Különben is az elidegenitési és terhelési tilalommal fenállásának idejéig az ingatlan forgalmon kivül van helyezve, a meddig sem a korlátolt tulajdonosnak, sem annak, kinek érdekében kiköttetett (várományos), nincs oly joga, mely forgalmi értéket képviselő zálogtárgyul szolgálhatna, mi a zálogjog érvényesülhetésének egyik alapfeltétele.

Az elidegenitési és terhelési tilalom azonban, ha érvényesen lett is bejegyezve, nem akadályozza az ingatlan haszonélvezetére vonatkozó zálogjog bejegyzését; mert a telekkönyvi rendelet 130. § ának *b)* pontja és a végrehajtási törvény 211. §-a értelmében az ingatlan haszonélvezete (jövedelme) külön is szolgálhat zálogjog tárgyául, és mert a tulajdonos az elidegenitési és terhelési tilalommal megkötött ingatlan hasznaival szabadon rendelkezhetik, azok tehát a hitelezők javára is lefoglalhatók, és mert végre az elidegenitési és terhelési tilalom csak mint a dolog állaga feletti rendelkezés korlátozása hatályos, mely tehát a haszonélvezetet nem érinti.

Kelt Budapesten, a kir. Curia polgári szakosztályainak 1902. évi november hó 4-én tartott teljes üléséből.

Hitelesittetett az ugyanazon évi deczember hó 22-én tartott teljes-ülésben.

E döntvény birálatát l. a *Jogállam* II. évf. 133. lapján.

45. Kiskoruságban kötött szerződés utólagos hallgatag jóváhagyása.

Felperes, ki a csekefalvi 28. számu telekjegyzőkönyvben N. † 1—67 rendszámok alatt irt ingatlanokra nézve néhai L. J. egyik örököseként alperesekkel közös osztatlan tulajdonosként van bekebelezve, kérte, hogy miután alperesek neki az ingatlanokból való jutalékát természetben kiadni nem akarják, a közösség közöttük itéletileg megszüntnek nyilvánittassék és alperesek az ingatlanok természetbeni megosztása után a neki jutandó illetménynek birtokába adására köteleztessenek.

Alperesek elleniratukban becsatoltak egy 1873. évi október 28-án kelt, felperes által is sajátkezüleg aláirt eredeti kibékülési egyezményt, mely szerint felperessel a néhai L. J. után őt illethető örökségi jutalékra nézve olykép egyeztek ki, hogy a jelzett tjkvben irt ingatlanokból a becsatolt egyezményben egyenként megjelölt ingatlanokat neki örökrésze teljes kielégitéseül természetben osztályrészébe adták, s igy felperes, ki a jelzett ingatlanokat birtokába is vette, s azokat több éven át birta, sőt 1880. év körül azokat — telekkönyvön kivül bár — el is idegenitette, osztályt ujólag nem kérhet, s illetőleg a nevén álló jutalékhoz többé joga nincs, miért is a kereset elutasitását kérték. Felperes nem tagadta az alperesek által becsatolt egyezmény valódiságát, de azt hozta fel, hogy jóllehet, mint a beszerzett esketési anyakönyvi kivonatból is kitünik, 1873. év junius 10-én férjhez ment, de miután csak az 1874. évi 23. t.-cz. intézkedése folytán vált a férjhez ment nő 24-ik életéve betöltése előtt nagykoruvá, az egyezmény létrejöttekor még kiskoru volt, s miután az osztályos egyezség gyámhatósági jóváhagyással ellátva nem lett, azt magára nézve kötelezőnek el nem ismeri. Tagadja, hogy az osztályrészébe jutott ingatlanokat birtokába vette volna, vagy azok közül valamit elidegenitett volna. Hivatkozik végül arra, hogy a székely-keresztúri kir. járásbiróság által a néhai L. J. hagyatéki ügyében az 1760/882. polg. sz. alatt meghozott átadási végzés jogerőre emelkedvén, ő ennek alapján lett a peres ingatlannak közös, telekkönyvi tulajdonosaként bejegyezve s igy tulajdonjoga kétségtelen.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék 6031/1901. sz. a. felperest keresetével elutasitotta a következő *indokokból:*

A beszerzett hagyatéki iratok tanusitása szerint alperesek jogelőde, néhai L. D., már az 1882 deczember 12-én megtartott hagyatéki tárgyaláson felperesnek öröklési igényét épen a jelen perben felhozott, létrejött és teljesedésbe ment egyezség folytán nem ismerte el, s ezen hagyatéki tárgyaláson maga felperes kifejezetten beismerte, hogy az 1873. évben neki osztályrészébe adott ingatlanokat birtokába is vette, de a létrejött egyezséget épen ugy, mint a jelen perben, az annak létrejötte alkalmával való kiskorusága folytán nem tekintette érvényesnek s mégis ezen ellentétes örökösödési nyilatkozatok daczára, a hagyaték a székely-keresztúri kir. járásbiróság által a perre utasitás mellőzésével átruháztatott, mely átruházó végzés csak azon okból lett jogerőssé, mert az az ellen beadott felfolyamodást a kir. itélőtábla elkésés okából utasitotta el. Ebből láthatólag, felperesnek a jogerős átruházási végzés alapján szerzett tulajdonjoga nem nyugszik oly biztos alapon, melyre minden esetben sikerrel hivatkozhatnék és pedig jelen esetben annál kevésbbé, mert R. L., L. J. és N. M. alperesi tanuk eskü alatti vallomásaival felperes tagadásával szemben bizonyitva lett az is, hogy felperes az egyezség folytán osztályrészébe kiadott ingatlanok közül

1880. év körül, tehát már elért nagykorusága idejében, többet elidegenitett, miből az osztályos egyezség fentartására irányult szándéka, s akkor elért nagykoruságában való hozzájárulása megállapitottnak tekintendő, s mert felperes az általa becsatolt anyakönyvi kivonat szerint az egyezség létrejötte alkalmával 20 éves korát már betöltötte, tehát oly korú volt, hogy cselekménye horderejét és következményeit belátni kellő képességgel birt, daczára, hogy az 1874. évi XXIII. t.-cz. értelmében 1874. évben már nagykoruvá lett, az osztályos egyezség érvényét a jelen kereset beadásáig, azaz 1889 október 26-ig, tehát majdnem 15 éven át meg nem támadta, annak érvényét elért nagykoruságában utólag elismertnek volt tekintendő, s miután saját beismerése s a beszerzett iratok tanusitása szerint is a hagyatéki ingókból is kikapta a részét, csupán az egyezség érvénytelenségére alapitott osztályos keresetével őt el kellett utasitani.

A m. kir. Curia 3312/902. sz. a. következő itéletet hozott: A másodbiróság itélete helybenhagyatik, az abban felhivott indokokból és azért: mert a kibékülési egyezséget helyesen nyilvánitotta a másodbiróság is érvényesnek s utasitotta el felperest keresetével, mert a 2 ·/. alatti egyezségnél fogva kapott ingatlanok legnagyobb részét felperes a per adatai szerint már 24 éves korának elérte után harmadik személyeknek elidegenitvén, nincs többé abban a helyzetben, hogy az osztr. ált. polg. törvénykönyv 877. §-ának eleget tehetne, illetve, hogy a 2 ·/. alatti egyezség előtti birtokállapotot helyreállithatná, enélkül pedig a teljesedésbe ment 2 ·/. alatti egyezség megszüntetését jogszerüen nem követelheti.

46. Rosszhiszemüség az ingatlan tulajdonjoga megszerzésénél. A rosszhiszemüen keresztülvitt tkvi bekeblezés érvénytelensége.

Felperesek keresetükben azt adták elő, hogy a vámfalusi 125. sz. tjkvben foglalt birtok felerészben Cs. M. tulajdonát képezte s ennek a felét, vagyis az egész tkönyvi birtoknak az egynegyed részét a B. alatti szerződés szerint tőle megvették, tulajdonjog bekeblezése iránti keresetökkel azonban elutasittattak. I. Á. erről tudomást szerezvén, a C. alatti hamis szerződést állitotta ki, mely szerint Cs. M. a vámfalusi 125. sz. tkönyvben foglalt egész birtok illetőségét neki 50 frtért eladta és ezen szerződés alapján I. Á. a tulajdonjogot nevére be is kebeleztette, bár tudta, hogy ezt a birtokot részben felperesek, részben pedig Cs M.-nak Julianna nevü leánya már előbb megszerezték és birtokukba vették. Tagadják, hogy a jelzett birtokot Cs. M. I. Á.-nak eladta volna, hogy ez annak vételárát kifizette s Cs. M. azt felvette volna. És ha maga Cs. M. látta is el kézjegyével a C. alattit, ez csak ugy történhetett, hogy az iszákos természetü Cs. M.-t leitatta I. r. alperes s igy önkivületi állapotban irta alá a kérdéses szerződést. Kéri ennélfogva a C. alatti

szerződést és az ennek alapján létrejött tulajdonjog-bekeblezést érvénytelennek kimondani, a vámfalusi 125. sz. tjegyzőkönyvben foglalt ingatlan negyedrészére tulajdonjogukat megállapitani s alpereseket annak türésére kötelezni, hogy azon birtokrészre tulajdonjogukat bekebeleztethessék.

I. r. alperes tagadja, hogy a C. alatti okirat hamis lenne, hogy felpereseknek vagy bárki másnak korábbi birtokszerzéséről tudomása lett volna s állitja, hogy őt a szerződés megkötésénél teljes jóhiszemüség vezérelte. Tagadja, hogy Cs. M.-t lerészegitette volna s ilyen állapotban láttatta volna el kézjegyével a C. alattit. Tagadja továbbá a korábban létrejött B. alatti szerződés valódiságát s viszonkeresettel élvén, kéri a felpereseket 1891 szept. 22-től elvont hasznok fejében évi 120 frt megfizetésére és arra kötelezni, hogy a vámfalusi 125. sz. telekjegyzőkönyvben foglalt ingatlannak általuk használt negyed részét birtokába bocsássák át. Kéri egyuttal felpereseket az okozott költségekben is marasztalni.

A szatmár-németi kir. törvényszék 1901 junius 15-én 6496. sz. a. felperesek keresete értelmében itélt.

Megállapitotta ugyanis tényként, hogy Cs. M. felpereseknek a vámfalusi 125. sz. tjkvben foglalt birtokjutalékának felerészét, vagyis az egész telekjegyzőkönyvi ingatlannak negyedrészét még 1900 márcz. 2-án eladta s felperesek az általok megvett ingatlanokat birtokukba is vették s azóta folyton használják.

Minthogy pedig I. r. alperesnek a szolgáltatott bizonyitékokból következtethetőleg tudnia kellett azt, hogy az általa 1891 szept. 22-én Cs. M.-tól megvett ingatlan felerészét Cs. M. korábban felpereseknek már eladta; minthogy I. Á.-nak a korábbi adásvételről való tudomása abból is következtethető, hogy kis községekben a birtokváltozás köztudomásu tény szokott lenni; minthogy a telekkönyvi állapot megtekintése által is meggyőződést szerezhet magának arról, hogy Cs. M. a birtok illetőségének felét már előzőleg felperesnek eladta, mert az A. a. hiteles másolatban csatolt tkjkv. B. 15. tétele alatt Rákos Imre és neje tulajdonjog bekeblezése iránti kérelmének elutasitása fel van jegyezve, a kérelemnek a telekkönyvi hatóság által való elutasitása pedig az adásvételre vonatkozóan létrejött jogügylet megsemmisitését nem eredményezi minthogy N. K. tanu vallomása szerint a Cs. M. összes birtoka a terhek levonásával is egy pár száz forintot megér s igy fel sem tehető az, hogy összes birtokát 50 frt vételárért I. Á.-nak eladja; minthogy mindezek figyelembevételével I. Á. jóhiszemü szerzőnek nem tekinthető, figyelemmel különösen a felperesek előbbi szerződésére, az I. r. alperes és Cs. M. között létrejött szerződésnek

azt a részét, mely a felperesek által keresetileg követelt birtokjutalékra vonatkozik, mint szintén az erre vonatkozó tulajdonjog-bejegyzést is érvénytelennek kimondani, felperesek tulajdonjogát ugyanezen jutalékra megállapitani s II. r. alperest annak türésére kellett kötelezni, hogy a felperesek tulajdonjoguk bekeblezését végrehajtás utján kérhessék. Felperesek tulajdonjoga a külsőségekre megállapittatván, I. r. alperesnek ugyanezen ingatlan kiadása és elvont haszon megitélése iránti visszkeresetét el kellett utasitani.

A debreczeni kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletét indokai alapján helybenhagyta. (1901 szeptember 18. 2873/991. P. sz.).

C. 6915/1901. A kir. Curia (1902 nov. 14.) a másodbiróság itéletét, mellőzve abból az alperesek között létrejött adásvevési szerződés és az annak alapján a felperesek javára megitélt ingatlanrészekre vonatkozó tulajdonjogi bejegyzés érvénytelenséget tárgyazó rendelkezést, felhivott és felhozott indokai alapján helybenhagyta.

Az érintett adásvevési szerződés és tulajdonjogi bejegyzés érvénytelenségét tárgyazó rendelkezés azért mellőztetett, mert felperesek keresetüket valóságban ingatlanok tulajdona iránt intézvén, az I. rendü alperes jogánál erősebb joguk kimutatásával annak a jognak folyományául az érintett adásvételi szerződés és tulajdonjogi bejegyzés a felperesek irányában ugyis hatálytalanok, minek folytán nem volt és nincs szükség arra, hogy felperesek tulajdonjog elismerése iránt intézett zárkérésük mellett az alperesek között kötött adásvevési szerződésnek és az annak alapján kieszközölt tulajdonjogi bejegyzés érvénytelenségének kimutatását is kérjék, mihez nekik mint harmadik személyeknek joguk nincs is.

47. Akadálya-e a tulajdonjog bekeblezésének az, hogy a hagyaték, melyhez az ingatlan tartozik, még átadva nincs?

A tulajdonos tulajdonjogának telekkönyvi bekeblezését bármikor követelni jogositva van, s igy nem tartozik az átruházó hagyatékának rendezését bevárni, a mely jogát azon a jelen esetben fenn sem forgó körülmény nem szünteti meg, hogy a cserébe adott ingatlan terhelve van, módjában lévén az ez által sértett félnek az érték biztositása utján magát az esetleges joghátrányok elől megóvni. (Ipolysághi kir. törvényszék) 1900 május 11. 1182/900. P. sz.; Curia 1902 deczember 10-én 3321/902. sz. a. helybenhagyta.).

48. Közhivatalnok kártéritési felelőssége. Közigazgatási határozat anyagi jogereje. Megajándékozott felelőssége az ajándékozó kártéritési kötelezettségeért. Van-e ennél szerepe a megajándékozott vagy mindkét fél rosszhiszemüségének?

Felperes D. község birája azt adja elő keresetében, hogy az I. r. alperes, mint D. község volt birája és a III. r. alperes, mint volt körjegyző ellen, D. községnek pénztárában 1894. év folyamán megállapitott hiány miatt a bemutatott közigazgatási hatósági határozatoknak értelmében a kártéritési kötelezettség fegyelmi hatóságilag kimondatott és, hogy az okozott kár összege a H. X. alatt elfekvő jogerős határozat szerint 3284 kor. 76 fillért tesz ki. Felperes tehát ezen kártőkében és ez után 1900. évi márczius hó 27-től járó 5% kamatában az I. és III. r. alpereseket egyetemlegesen, a II. r. alperest pedig az itéletnek rendelkező részében megjelölt ingatlan jutalékok értéke erejéig elmarasztalni s a perköltség viselésére mind a három alperest egyetemlegesen kötelezni kéri; a II. r. alperes ellen az alapon kéri a marasztalást, hogy férje az I. r. alperes a fentebb már jelzett ingatlan jutalékokat kijátszási szándékkal ruházta át telekkönyvileg reá. I. r. alperes volt községi biró kifogásolja felperes D. községnek kereshetőségi jogát, egyszersmind azt vitatja, hogy a 2. V. alatt csatolt jegyzőkönyvi nyilatkozat szerint a kereseti kár miatt a III. r. alperes volt körjegyzőt terheli a felelősség, a ki a megállapitott hiányért a 2. V. alatti jegyzőkönyvben kizárólagosan vállalta el a felelősséget. II. r. alperes a kereseti kérelem ellen azzal érvel, hogy akkor, midőn férje az I. r. alperes, a keresetben körülirt ingatlanokat telekkönyvileg rá iratta, férje ellen vonatkozóan fegyelmi eljárás még meginditva nem volt, s hogy a férje által rá átiratott ingatlanok különben is hozományi vagyonából erednek, illetve hozományából szereztettek. — A III. r. alperes d-i volt körjegyző pedig a kereset ellen azon kifogással lép fel, hogy az A. I., B. I. és C. I., valamint a H. X. sz. a beügyelt közigazgatási határozatok nem szolgálhatnak elmarasztalásának alapjául, mert hasonló esetekben a kártéritési összegnek megállapitása nem a közigazgatási hatóságnak, hanem a biróságnak jogkörébe tartozik, s mert szerinte a netán felmerült hiányért nem őt, hanem az I. és II. r. alpereseket éri első sorban a vagyoni felelősség.

A *trencséni kir. törvényszék* (1901 november 5. 4457/901. P. sz.) alpereseket a kereset értelmében marasztalta a következő *indokokból:*

Hogy a felperes községi biró által képviselt D. község pénztára kereseti joggal bir az I. és III. r. alperesek ellen a keresetbe vett kártőkére nézve, ezt az A. I., B. I. és C. I. alatti három fokon hozott határozatok bizonyitják, mely határozatok szerint a kereseti kár, vagyis pénzhiány a D. községi pénztárban merült fel, de bizonyitja azt a H. X. alatt beterjesztett törvényhatósági bizottsági határozat is, a mely a keresetbe vett D. községi pénztári hiánynak, mint kártéritésnek összegét a

kereseti 3284 koronában végérvényesen megállapitotta. Minthogy pedig D. község pénztárában 1894. év folyamán felmerült hiány miatt a kártéritési kötelezettséget a C. I. alatt csatolt belügyminiszteri határozat az I. és III. r. alperesek, mint volt községi elöljárók ellen feltétlenül megállapitotta, az I., ugy a III. r. alperes által feltétlen elmarasztalásukat czélzó kereseti kérelem ellen tett kifogás birói figyelembe egyáltalán nem jöhet, de nem jöhetett birói figyelembe a III. rendü alperes részéről a kár összegének közigazgatási uton történt megállapitottsága miatt tett kifogás sem, mert a kereseti kárösszeg a közigazgatási hatóság, mint az 1886:XXII. t.-cz. 95 §-a. szerint illetékes hatóság által fegyelmi eljárás alapján az I. r. és III. r. alperesek ellen jogerősen megállapittatván, annak ujabb megállapitása per tárgyát többé nem képezheti. Az I. r. és III. r. alpereseket tehát — minthogy egyébként nem is állitották, hogy a kereseti czimen ellenük fegyelmi hatóságilag megállapitott kártéritési kötelezettség bármely oknál fogva megszünt — a terhükre megállapitott 3284 K 76 fillér kárösszegben — mint községi volt elöljárókat, kiket a kártéritési kötelezettség egyaránt terhel — feltétlenül és egyetemlegesen elmarasztalni kellett. De elmarasztalandó volt a kereseti kárösszegben a II. r. alperes is feltétlenül az itélet rendelkező részében megjelölt ingatlan jutalékoknak értéke erejéig, melyeket férje az I. r. alperes 1894. évi augusztus hó 17-diki kelettel ruházott át reá, mert mig egyrészt a II. r. alperes azon védelmi állitását, hogy a férje által reá átruházott ingatlanok hozományi vagyonából eredvén, illetve hozományi vagyonából szereztetvén, csak a téves helyszinelésnek kiigazitásakép vezettettek át a férje nevére, a felhivott és kihallgatott tanuinak vallomásával éppenséggel be nem bizonyitotta, sőt a tanukhoz kifejezetten a most érintett körülményekre nézve kérdést sem intéztetett, s mert másrészt a beszerzett fegyelmi iratokból kitetszőleg I. r. alperes, a tudvalevő ingatlan átiratást akkor eszközölte ki, mikor már a III. r. alperes volt d-i körjegyző ellen vonatkozóan már régen fegyelmi vizsgálat folyt, és a mikor a vármegye alispánja magát az I. r. alperest, mint akkori d-i községbirót, a fegyelmi iratoknál 1894. évi augusztus 2-diki kelettel felvett jegyzőkönyvnek tanuságához képest — főszámvevőileg megszámoltatta, a mely megszámoltatás 2948 K 82 fillér (1474 frt 41 kr.) hiányt deritett fel; és mert a felderitett mindezen ténykörülményekből ok- és szükségszerüen az következik, hogy I. r. alperes a tudvalevő vagyonátruházást nejére a II. r. alperesre kijátszási szándékkal azért eszközölte, hogy a már akkor terhére felfedezett községi pénztári hiány

vagyonában fedezetet ne nyerhessen, s mert ily körülmények között a II. r. alperes, már az I. r. alpereshez való házastársi viszonyánál fogva, a kérdéses ingatlanoknak szerzése körül rosszhiszemüen eljártnak jelentkezik.

A *pozsonyi kir. itélőtábla* (1902 január 8. 424/902. polg. sz.) következő itéletet hozott:

A kir. törvényszéknek itéletét helybenhagyja azzal a változtatással, hogy II. r. alperes, R. P.-né szül. T. M. fizetési kötelezettsége csak az esetre áll be, ha a marasztalási összeg R. P.-tó és S. V.-tól behajtható nem lenne, ez tehát a végrehajtásnak R. P.-né elleni kérelmezése esetén bizonyitandó. Indokok: Az első birósági itélet helyben volt hagyandó indokainál fogva és a felebbezésben felhozottakra való tekintettel még azért, mert I. és III. r. alperesek anyagi felelőssége az 1886: XXII. t.-cz. 95. §-a alapján a közigazgatási hatóságok által jogerejüleg már megállapittatván, e helyütt többé elbirálás tárgyát nem képezi; mert a községi számadások felülvizsgálata a törvényhatóság hatáskörébe tartozván, a mutatkozó pénztári hiány Trencsén vármegye közgyülése által törvényesen határoztatott meg, s ennek ellenében alperesek tartoztak volna e megállapitás helytelenségét bizonyitani; mert a tiltott cselekményekből származó kártéritési kötelezettség egyetemleges; mert az egyetemlegesen kötelezett a teljesités alól csak a társkötelezett általi fizetés, de nem egyuttal a biztositás által is menekül, I. és II. r. alperes pedig nem is állitotta, annál kevésbbé bizonyitotta, hogy a felperes követelése III. r. alperes által kifizettetett volna; mert az a különben nem is bizonyitott körülmény, hogy I. és illetve III. r. alperes a községi pénztár javára beszedett pénzeket az urbéres község tartozásainak fedezésére forditották, őket a községgel szemben fennálló felelősség alól fel nem menti, de csakis az urbéres község elleni esetleges követelési joguk megállapitására lehet alkalmas; mert a községi közegek ténykedése és mulasztása által előidézett károkért első sorban a község levén felelős, ennek van kereseti joga vétkes alkalmazottai ellenében; mert a kártéritési kötelezettség nem a tegyelmi eljárás meginditása és az anyagi felelősség megállapitása idejében, de a vétkes cselekmény vagy mulasztás elkövetésekor áll be, az ingatlanok tulajdona pedig csak későbben lett I. r. alperes által II. r. alperesre visszteher nélkül átruházva. Az első birósági itéletnek II. r. alperesre vonatkozó része azonban az itélet rendelkező része értelmében meg volt változtatandó, mert a megajándékozott felelőssége csak akkor áll be, ha a tartozás az ajándékozó vagyonából be nem hajtható; és igy bár az ajándékozó és

megajándékozott kötelezettsége egy itéletben ki nem mondható, a megajándékozott elleni végrehajtás kieszközlésének nélkülözhetetlen kelléke annak bizonyitása, hogy a követelés az ajándékozó vagyonában fedezetet nem talált. *(Curia:* helybenhagyja 1901 deczember 17-én 1604/902. P. sz.)

49. Egyoldalú főeskü mint perujitás alapjául szolgáló új bizonyiték. Perujitás és igazolási kérelem viszonya.

(1881 : LIX. t. cz. 69. §. 2. p.

A *budapesti kir. törvényszék* 1901 april 10-én 3610. sz. a. következő itéletet hozott: A kir. törvényszék alperesek perujitási kérelmének helyt ad, azonban az alapperbeli itéletet hatályában fentartja.

Indokok: Alperesek perujitási kérelmüket az 1881. évi LIX. t.-cz. 69. §-ának 2. pontjára alapitván, uj bizonyitékként előadták azt a tagadásukat, hogy az alapper kiindulási pontját képező ·/. a. kötelezvényt sem alá nem irták, sem azt kézjegyükkel el nem látták, sem annak aláirására senkit fel nem hatalmaztak, s felajánlták azon általuk leteendő egyoldalu főesküt, hogy felperestől sem készpénzt, sem gabonát nem kaptak, s hogy felperes a per tárgyát 1859 október 29-ig tőlük peren kivül soha sem követelte. Perujitó alperesek a felajánlott főeskü által lényegileg a per tárgyára vonatkozó oly uj bizonyitékot hoztak fel, melyet az alapperben nem használtak, miért is a perujitásnak hely adatott, mivel azonban az egyoldalu főeskü megitélését a prts. 235. §-a a biróság szabad belátására bizza, az állandó birói gyakorlat ezt a birói belátást ugy értelmezi, hogy az egyoldalu főeskü, mint a fél saját maga mellett szóló ünnepélyes tanuságtétele csak akkor engedhető a bizonyitó félnek, ha annak tartalmát a per egyéb körülményei támogatják; mivel pedig ily körülmények a perben fel nem merültek, a kir. törvényszék a felajánlott esküt nem alkalmazhatta, s így ennek folyományaképen az alapperbeli itélet hatályában fentartandó volt. — A *budapesti kir. itélőtábla* következő itéletet hozott: A kir. itélőtábla az elsőfoku biróság itéletét helyben hagyja indokainál fogva és azért, mert a meg nem jelenés miatt hozott itéletek megujitását az a körülmény, hogy ugyanezen itélet ellen igazolási kérelem is érvényesithető, nem zárja ki, mert az 1881. évi LIX. t.-cz. 69. §-a a perujitást minden kivétel nélkül a jogerőre emelkedett itéletek ellenében általában megengedi, továbbá mert az alapperbeli itéleti megállapitás ellenében a bizonyitási kötelezettség a perujitó feleket terhelvén, az egyoldalu főeskűvel való bizonyitásnak

csak akkor van helye, ha az ujitó felek tényállitásaikat valószinüsitik, és ennek alapján egyoldalu főesküvel való bizonyitásnak megengedését kérik. (1902 január 30. 4520/901. sz.; Curia 3328/902. sz. a. helybenhagyta.).

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

5. Szövetkezeti közgyülés határozatának megtámadása alakszerüségek mellőzése miatt.

(1875: XXXVII. t. cz. 174. §.)

Felperesek keresettel támadták az alperesi szövetkezet közgyűlésének azon határozatát, a mely szerint S. F.-nek; P. G.-nek és dr. Sz. B.-nek megszavazott hitelösszegek erejéig az igazgatóság és felügyelő bizottság ellen kártéritési keresetnek meginditása határoztatott el. Alakszerüségek mellőzését látják felperesek abban, hogy S. F. jóllehet nem tagja a szövetkezetnek, annak közgyülésén megjelent és inditványt tett, abban továbbá, hogy bár P. J. dr. sem nem tagja, sem nem tisztviselője a szövetkezetnek, szintén indítványt tett, s a jegyzőkönyvet is vezette, s végül hogy a jegyzőkönyvet hitelesitő T. J. sem tagja az alperesi szövetkezetnek.

A szegedi kir. törvényszék felpereseket keresetükkel elutasitja. Indokok: A K. T. 174. §-a a közgyülési határozat megtámadását alakszerüségek mellőzése miatt megengedi ugyan, azonban közelebbről nem jelöli meg, hogy minő alakszerüségek mellőzése szolgálhat megtámadás alapjául. A dolog természetéből következik azonban, hogy *nem minden alakszerüség mellőzése szolgálhat ily kereset alapjául, hanem csupán a lényeges alakszerüségek mellőzése.* A kereset szerint felhozott tények részint nem nyertek bizonyitást, részint pedig nem foglalják magukban az előirt alakszerüségek mellőzését, részint pedig nem vonatkoznak előirt lényeges alakszerüségekre. Ugyanis: Az a felhozott körülmény, hogy S. F., a szövetkezetnek nem tagja, a közgyülésen részt vett s ott inditványt is tett, a felvett jegyzőkönyv tartalmával is bizonyitva van ugyan, azonban a megtámadott határozat szempontjából nem vonatkozik lényeges alakszerüség mellőzésére, mert S. F. nem mint a szövetkezetnek tagja, hanem mint annak adósa jelent meg, vett részt a tanácskozásban és terjesztett elő a közgyülés beleegyezésével nem inditványt, hanem halasztási kérelmet, és igy ha szabályként el is fogadható, hogy a közgyülésen csupán a szövetkezetnek tagja vehet részt, *a nem tag részvétele úgy képez szabálytalanságot, ha tagként adja ki magát és jár el,* mert továbbá a jelenlevők közül S. F. felszólalása ellen senki kifogást nem tett

és mert főképen a megtámadott határozat alapjául szolgáló inditványt nem tett és mert főképen a megtámadott határozat alapjául szolgáló inditványt nem S. F. tette. Felhozatott továbbá, hogy a jegyzőkönyvet dr. P. J. vezette, a ki a közgyülésen ezen felül inditványt is tett, annak daczára, hogy a szövetkezetnek sem nem tagja, sem nem tisztviselője. Felperesek nem tagadták, hogy dr. P. J.-t a felszámolók a szövetkezet ügyvédi teendőivel már a közgyülést megelőzően megbizták, ily megbizásra pedig, eltekintve attól, hogy az alapszabályok ezzel ellenkező rendelkezést nem tartalmaznak, a felszámolók hatásköre nyilván kiterjed akkor, a mikor a K. T. 112. §-a értelmében a felszámolók kötelessége az összes ügyleteket lebonyolitani, a társaság vagyonát készpénzzé tenni és a társaságot a biróság előtt képviselni, mert mindezek a teendők jogi szakértelmet igényeltek és a felszámolók e teendők elvégzésében jogi szakértelemhez úgy juthatnak, ha ügyvédi — vagy a mint az alapszabályokban nevezve van — ügyészi megbizást adhatnak. A szövetkezet alapszabályainak 14. §-a értelmében pedig a közgyülési jegyzőkönyvet az ügyvéd vezeti, ily minőségben tehát a közgyülésnek tagja is. Nem képez tehát ilyen körülmények között szabálytalanságot az, hogy dr. P. J., a ki különben a szövetkezetnek nem tagja, ügyészi minőségében a közgyülésen részt vett, ott inditványt tett és ott a jegyzőkönyvet ő vezette és pedig annyival kevésbbé, mert a közgyülés tartama alatt e minőséget senki nem kifogásolta. Felhozatott továbbá, hogy a közgyülés jegyzőkönyvének egyik megbizott hitelesitője ifj. T. J. a szövetkezetnek nem tagja és úgy az ő megbizásával is mellőztetett az a szabály, hogy a közgyülés jegyzőkönyvének hitelesitésével csak a szövetkezet tagja bizható meg. Jóllehet alperes beismerése szerint is való az, hogy nevezett a szövetkezetnek nem tagja és hogy ennélfogva az alapszabályok rendelkezésénél fogva a közgyülésen másnak a képviseletében sem jelenhetett meg: a felhozott körülmény még sem tekinthető lényeges szabálytalanságnak, mert sem a törvény, sem az alapszabályok nem irják elő, hogy a közgyülés jegyzőkönyvét hitelesiteni, e czélból hitelesitőket választani és a megválasztott hitelesitőknek a közgyülés jegyzőkönyvét aláirni kell és mert felperesek nem is állitják külömben azt, hogy a közgyülés jegyzőkönyvének a megtámadott határozatra vonatkozó része nem a valósághoz hiven vétetett fel. Felhozatott továbbá, hogy a megtámadott határozat hozatalában egyenként felhozott s legfeljebb 11 nem érvényes szavazat vett részt. Ez a körülmény valódisága esetében sem képezhet lényeges szabálytalanságot akkor, a mikor a megtámadott határozat 80 sza-

vazattöbbséggel hozatott és a mikor tehát ennek a 11 szavazatnak a hozandó határozat miként alakulására lényeges befolyása nem volt.

A *szegedi kir. itélőtábla* helybenhagyja, s a *kir. Curia* is. (284/901 sz. a).

51. A befizetéseivel késedelmes szövetkezeti tag igénye a befizetett részletekre kizárása esetén.

(1875: XXXVII. t.-cz. 237. §.).

Felperes 680 K s jár. ir. inditott alperes szövetkezet ellen keresetet, mely összeg neki befizetett részletei után a K. T. 237. §-ának első bekezdése alapján jár. Alperes a kereset elutasitását kérte hivatkozással az alapszabályok 10. és 13. §-aira, melyek szerint a késedelem folytán kizárt tag befizetett részletei osztalékkal egyetemben a tartaléktőkéhez csatoltatik. Felperes utalt a 237. §. rendelkezésének absolut jellegére.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti királyi itélőtábla ezt helyben hagyta.

A kir. Curia a másodbiróság itéletét a következő indokolással hagyta helyben. Indokok: A K. T. 236. §-a a szövetkezetből egészen, vagy egyes üzletrészekre nézve kivált tagoknak a társaság hitelezői irányában fennálló kötelezettségeit szabályozza. Az idézett törvény 237. §-a pedig az ilyen, tehát a szövetkezetből egészen vagy egyes üzletrészekre nézve kivált tagoknak magával a szövetkezettel szemben érvényesíthető jogait szabályozza és kapcsolatban a törvény 236. §-a intézkedésével rendeli, hogy a szövetkezetből egészen, vagy egyes üzletrészekre kivált tagok, a mennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a szövetkezet tartaléktőkéjére és más vagyonára igényt nem tarthatnak. Ellenben igényük van a kiválás évéről szóló zárszámadás szerint reájuk eső üzletrészhez. Az idézett törvényszakaszok egybevetése nem hagy fenn kétséget arra nézve, hogy a 237. §-nak az üzletrészhez való igényt megállapitó rendelkezése az olyan tagok tekintetében, a kik a szövetkezetből egészen vagy egyes üzletrészekre nézve kiválnak, parancsoló rendelkezés. Nem vitás, hogy felperes, a ki már irásos belépési nyilatkozata alapján a K. T. 224. §-a értelmében szövetkezeti tagnak tekintendő, az általa aláirt tiz darab üzletrésznek egyikét sem fizette be teljesen, hanem azokra csak részletfizetéseket teljesitett. Ebből a nem vitás tényből pedig következik, hogy felperesre, mint kivált szövetkezeti tagra nézve, a K. T. 237. §-ának fentebb idézett parancsoló rendelkezése nem alkalmazható, hanem a részletek

befizetésének módozatait, feltételeit és a fizetési késedelem következményeit megállapitó alapszabályok intézkedései irányadók. A felperes belépése és kiválása idejében érvényben volt 5·/. és 6·/. alatti alapszabályok 13., illetőleg 10. §-ai akkép intézkednek, hogy ha a törzsbetétet aláiró tag négy részletfizetéssel hátralékban marad, és az összes hátralékos részleteket kétszeri, illetőleg egyszeri felszólitásra további négy hét alatt sem fizeti be: jogában áll az igazgatóságnak az illető tagot a szövetkezetből kizárni és a kizárt tag által befizetett részleteket és az azokra eső osztalékokat a tartalékalaphoz csatolni. *Az alapszabályoknak ez az intézkedése tehát a törvény parancsoló rendelkezésébe a kifejtettek szerint nem ütközik, mert az nem a kivált tagnak a teljesen befizetett üzletrészhez való a törvény által szabályozott igénye felett intézkedik, hanem pusztán és kizárólag a szövetkezetnek a belépő tagjai irányában a szövetkezet fennállhatása érdekében szükségkép megállapitandó fizetési módozatokat szabályozza és az ezen fizetési módozatoknak a szövetkezeti tagra kétségtelenül kötelező betartása szempontjából állapitja meg, hogy a részletfizetéssel késedelmező vagy azt megtagadó tag a befizetett részleteket elveszti.* Minthogy pedig az alsóbiróságok helyes ténymegállapitása szerint felperes a hozzá intézett irásbeli felszólitás ellenére a további részletek befizetését megtagadta: a másodbiróság itéletének a per főtárgyára vonatkozó rendelkezése az itt kifejtett indokoknál fogva, ugyanannak az itéletnek a perköltség tekintetében intézkedő része pedig az 1868 : LIV. t.-cz. 251. §-ára fektetett, az első biróság itéletéből elfogadott indoka alapján hagyatott helyben. (603/902. 1902 deczember 9.)

A kir. Curiának felfogásához nem csatlakozhatunk. A K. T. 237. §-ának az üzletrészhez való igényt megállapító rendelkezését absolut jellegünek kell elismernünk nemcsak azokra a tagokra nézve, kik üzletrészeiket befizetvén, válnak ki a szövetkezetből, — hanem azokra is, kik nem fizették be azt egészen, — s ezért kizáratnak. A törvény által úgy is mostoha sorsban részesitett szövetkezeti tagokat ilyen, a törvényben nem gyökeredző hátrányokkal sujtani nem szabad.

52. Szövetkezeti tag járandóságai az elévülési idő után elhatározott felszámolás esetében.

(1875 : XXXVII. t.-cz. 237. §.).

Felperes alperes szövetkezet ellen azon az alapon inditotta keresetét, hogy jogelődje 1894. évben 5 évnyi időtartamra az alperesi szövetkezetbe belépett és fizetéseket teljesitett, — mely jogviszonyból kifolyólag 1899. évi deczember 31-én — tagsága megszüntének idejében 182 korona követeléssel birt. Alperes szövetkezet — mely a tárgyaláson nem jelent meg — 1901 márczius 17-én a felszámolást elhatározta.

A veszprémi kir. törvényszék felperest keresetével időelőttiség miatt elutasitotta a következő okokból:

Felperes a *B)* alatti betétkönyvvel bizonyitott 182 korona öszszegü, szövetkezeti viszonyból származó üzletrésznek és kamatának kiadatását követeli a feloszlás alatt álló alperesi szövetkezet igazgatóságától. Alperes az 1901 szeptember 5-én d. e 9 órára kitüzött jegyzőkönyvi tárgyalásra a kiszabott órán túl még két óra lefolyása alatt sem jelent meg, jóllehet a kereseti tényállás közlése czéljából neki szóló kereseti példányt 1901 augusztus 28-án megkapta. Ennek daczára a kereset értelmében ezidő szerint el nem marasztalható, mert felperes maga azt adja elő, hogy alperes társaság felszámolás alatt áll. A keresk. törvény 252. §-a szerint pedig a feloszlott szövetkezet vagyonából mindenekelőtt a hitelezők követelései elégitendők ki a lejárat rendje szerint és csak a tartozások kielégitése után fennmaradó összeg osztatik fel a szövetkezeti tagok között az alapszabályokban megállapitott elvek szerint. Feloszlás után igénye van felperesnek a keresk. törvény 237. §-a szerint a kiválás évéről szóló zárszámadás szerint reája eső üzletrészhez. Mennyi lesz ez, ismeretlen dolog azért, ezidő szerint a befizetett, melynek erejéig a társaság kötelezettségeiért minden szövetkezeti tag felelős, a követelő tagnak visszaitélni nem lehet.

A győri kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletét indokánál fogva helybenhagyja.

A kir. Curia: Mindkét alsóbiróság itélete megváltoztattatik, s a kereset időelőttiség okából elutasithatónak nem találtatik, és az elsőbiróság uj érdemi határozat hozatalára utasittatik. Indokok:

Alperes törvényszerü idéztetése ellenére a tárgyaláson meg nem jelent; ennek következtében, az 1868. évi LIV. t.-cz. 111. §-a értelmében a keresetben felhozott tények és állitások, melyek a felperes bizonyitékai által meg nem czáfoltattak, valóknak tartandók. A kereseti állitás szerint pedig a felperes jogelődje az alperes szövetkezetnek előre meghatározott időre 1894. évtől 1899. évi deczember hó 31-ig terjedő időszakra lépett be tagjául, s igy tagsági minősége ez utóbbi időpontban megszünt. Igaz ugyan, hogy a hivatalból csatolt czégkivonatba 1901. évi május hó 7-én 3101. sz. a. bevezetett bejegyzés szerint, az alperes szövetkezet felszámolása az 1901. évi márczius hó 17-én tartott közgyülésen elhatároztatott; azonban ez a körülmény nem lehet akadálya annak, hogy a felperes jogelődjének a K. T. 237. §-ában meghatározott igényét már ezuttal érvényesitse; mert a fenebbiek szerint a felperes jogelődje 1899. évi deczember hó 31-én megszünvén a szövetkezet

tagja lenni, vele szemben a K. T. 254. §-ában meghatározott elévülési idő a szövetkezet felszámolásának elhatározása előtt lejárt; *a keresettel érvényesitett igénye tehát, a K. T. 237. §-a értelmében már a felszámolás előtt esedékes volt;* ezt az esedékességet pedig a később elhatározott felszámolás nem szünteti meg, mert a szövetkezetből kivált tag üzletrészének esedékessége után elhatározott felszámolásnak ilyen visszaható erőt a K. T. 237. §-ának 2. bekezdése nem tulajdonit, sőt annak abból a rendelkezéséből, hogy a kilépett tag üzletrészének és netáni egyéb járandóságainak kifizetését a 254. §-ban meghatározott elévülési idő lejártával követelheti, feltéve, hogy addig a társaság feloszlása el nem határoztatott: nyilvánvaló, hogy *a felszámolás elhatározása csakis az esetben odázhatja el az üzletrésznek és egyéb járandóságoknak kifizetését, ha az elhatározás az elévülési idő lejártát, vagyis a követelés esedékességét megelőzi.* A K. T. 252. §-ának rendelkezése pedig a szövetkezetnek csakis ama tagjaira vonatkozik, kik a szövetkezet tartozásaiért még felelősek, s nem vonatkozik azokra a volt tagokra, a kik még oly időben kiléptek, hogy velök szemben a 254. §-ban meghatározott elévülési idő már a felosztás előtt lejárt. A kereset tehát időelőttiség okából, mint azt az alsó biróságok tették, elutasitható nem volt. (763/902. sz.)

53. A kezelő orvos titoktartási kötelezettsége biztositási ügyben.

(1875: XXXVII. t.-cz. 475. §. 1893: XVIII. t.-cz. 86. §. 4. p.).

Felperes kedvezményezett alperes biztositó társaság ellen keresetet inditván, utóbbi azzal védekezett, hogy a biztositott a biztositási ajánlat kelte előtt izomcsúzban és utóbb ebből származott szívbajban szenvedett, miről biztositott tudott, és Á. K. dr. által ebben kezeltetett is, — de e betegséget a biztositó előtt eltitkolta, — a miért is a K. T. 475. és 506. §-ai értelmében elutasitást kért. A biztositó állitásának bizonyitására a kezelő orvost kérte kihallgatni. Felperes ezt ellenezte, hivatkozván az orvos titoktartási kötelezettségére.

A *budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék* a kezelőorvos kihallgatásának elrendelését mellőzte.

A *budapesti kir. itélőtábla* az elsőbiróság végzését megváltoztatja, s Á. K. dr. tanut vallomástételre kötelezi.

A S. E. T. 86. §-ának 4. pontja az orvost a tanuzás alól nem menti fel mindazon körülményekre nézve, melyeket hivatásának gyakorlása közben tudott meg, hanem csak azok tekintetében, melyeknek közlésével titoktartási kötelességét megsértené.

Ugyanazon szakasz utolsó bekezdése szerint pedig a vallomás megtagadásának jogosultsága felől a biróság határoz.

Téves tehát az elsőbiróságnak az az álláspontja, mintha a titoktartás tárgyának körének és terjedelmének meghatározása a tanukép

felhivott orvos belátására volna bizva, mert e felfogás szerint az orvos a tanuzási kötelezettség alól magát kivonhatná oly esetben is, midőn a törvény őt fel nem menti.

A felperes a felhivott tanu vallomásával azt kivánja bizonyitani, hogy néhai G. F. izomcsuzban és szívbajban szenvedett s ezt az ajánlattételkor tudta is.

Már a szavak közönséges értelme szerint sem lehet azt mondani, hogy beteg a ki ilyen, vagy hasonló bajok miatt orvoshoz fordul, vele titkot közölne.

Bizonyos az is, hogy a jelzett betegségek a gyógykezeltnek, vagy családjának jó hirnevét nem veszélyeztetik a B. T. K. 328. §-ának esete tehát fenn nem forog.

Megengedhető ugyan, hogy az orvos titoktartó kötelezettsége tovább terjed a büntető sanctiónál, mert főleg orvosnál tisztességtelen dolog lehet az is, a mi büntetés terhe mellett tiltva nincs.

De a hivatásszerü tisztesség sem indokolhatja oly körülmények eltitkolását, melyek feltárása a biróság előtt jogos érdeket nem sért, hanem jogos érdeknek szolgál.

Már pedig kedvezményezettnek érdekében állhat ugyan, de sem neki, sem gyógykezeltnek, illetve halála után hátramaradott családjának jogos érdeke nem lehet az, hogy a biztositó fizetésre köteleztessék akkor is, ha a biztositott hamis bevallást tett volna.

Ez oknál fogva Á. K. dr. tanut vallomástételre kötelezni kellett.

A kir. Curia Á K. dr. tanunak felfolyamodását visszautasitja a S. E. T. 86. §. felfolyamodásra jogot ad ugyan a tanunak az ellen a végzés ellen, a melylyel tanuvallomásra köteleztetett, minthogy azonban az idézett § azonfelül, hogy a felfolyamodásnak halasztó hatályt biztosít, a tanu által használható felfolyamodás tekintetében más különleges intézkedést nem tartalmaz; következik, hogy tanu eme felfolyamodásra vonatkozó általános rendelkezései alá esik, ezért és mert az 1881 : LIV. t.-cz. 59. §-ának értelmében a másodbirósági végzések ellen további felfolyamodásnak csupán az abban a §-ban megjelölt esetekben van helye, mely alá a tanuvallomási kötelezettség kérdésében hozott végzés nem tartozik. (1902 deczember 5. 645/1902).

Az elsőbirósági végzéssel szemben a kir. táblának fentebbi határozata helyesen hámozza ki az 1893 : XVIII. t. cz. 86. §-ának 4. pontjában az orvosnak tanuságtétel megtagadhatási jogát. Kifejezésre hozza e határozat azt, hogy az orvos jogának határait nem maga szabja meg, hanem a biróság a concrét eset körülményei szerint. Az elsőbirósági végzés túltengő liberalitással az orvosra kivánja minden esetben bizni, hogy mi tartozik az orvosi titoktartás körébe, s jogot ad az orvosnak arra, hogy a vallomástételt a titoktartó kötelezettségre való hivatkozással közelebbi indokolás nélkül megtagadja. Ez nem lehet a törvény czélja, mert az csak oda tendál, hogy ne legyen az orvos kötelezhető oly tények felfedésére, melyek publikálása kellemetlen a félre vagy hozzátartozóira, avagy általában titok.

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

54. Tanitói oklevél a tisztviselői minősités szempontjából egyenértékű az érettségi bizonyitványnyal.

(1883 : I. t.-cz. 18. §. ; 1896 : XXVI. t.-cz. 42. §. 2. pont.)

Egy törvényhatósági joggal fölruházott szabad királyi város pénztárosául oly egyént választott meg, a ki a tanitóképezde elvégzése után tanitói oklevelet nyert. E választás ellen az egyik jogosult panaszt adott be a közigazgatási birósághoz, azon a czimen, hogy az illető nem volt megválasztható, mert tanitói oklevél őt nem képesiti köztisztviselői állásra.

(Közig. biróság.) A m. k. b. a panasznak helyt nem ád.

Indokok: Az 1883 : I. t.-cz. 18. §-a szerint köztörvényhatósági pénztárnoki állásra nem kizárólag a főgymnasium vagy főreáltanodai tanulmányok bevégzése és érettségi vizsga, hanem vagylagosan e középtanodákkal egyenrangu iskola bevégzése és szabályszerü vizsgabizonyitvány is minősit. A városi pénztárnoknak megválasztott H. József a s-i ev. tanitóképezde részéről kiállitott oklevéllel bizonyitotta, hogy a tanitói-képezdét elvégezvén, a tanitói képesitő oklevelet megszerezte; már pedig a magyar királyi pénzügyminister 1889/882. szám alatt közlött rendelete értelmében, — miután a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi ministernek 37496/882. sz. kijelentése szerint a tanitóképezde elvégzését a főgymnasium vagy főreáliskola tanfolyamának befejeztével és az érettségi vizsga letételével legalább is egyenértékünek kell tekinteni, — azokat, a kik a tanitóképezdét végezték és képesitő oklevéllel birnak, adóhivatali szolgálatra alkalmazhatóknak rendeli (l. P. ü. közl. 1882. 9. sz.). A tanitói oklevélnek a középiskolai érettségi bizonyitványnyal egyenértékünek lett megállapitása, a pénzügyminister részéről pedig tanitói oklevéllel biróknak az adóhivatali ama szolgálatra, melyhez érettségi vizsga kivántatik, alkalmazhatóknak kijelentése folytán tehát H. Józsefnek tanitói oklevele alapján az adóhivatalok teendőivel egyenlően pénzkezeléssel foglalkozó pénztárnoki állásra történt megválasztása, elméleti minősités hiánya miatt megsemmisithető nem volt. (2639/1902.)

55. Hatósági állatorvos dija a vásáron teljesitett működéséért.

(1880 : VII. t.-cz. 11. §. és 130. §. *f)* pont.)

A minisztertanács alábbi határozatára az szolgált okul, hogy a fennforgó ügyben *úgy a közigazgatási hatóság, mint a kir. biróság megállapitotta hatáskörét.*

Panaszos körállatorvos az iránt panaszolta be a főszolgabirónál X. vásártulajdonost, hogy ez a vásáron teljesitett működése után járó 28 koronát nem fizette meg; a főszolgabiró azonban elutasitá a panaszost: mert a panaszolt más állatorvost hivatott a vásarra, a kinek diját megfizette. Az elutasitott állatorvos erre az illetékes jbiróságnál érvényesitette követelését; a jbiróság pedig elmarasztalta X. vásártulajdonost a kereseti 28 kor. tőkében, mert felperes a vásárra kiszállott, és alperesnek más állatorvosról gondoskodnia felesleges volt. Az ekként elmarasztalt vásártulajdonos most ismét a főszolgabiróhoz fordult azzal a kéréssel, hogy a hatásköri összeütközés tárgyában kérje ki a minisztertanács határozatát.

(M. t.) Az eljárásra nézve a birói hatáskört kellett megállapitani, mert:

Az 1888: VII. t.-cz. 11. §-a és a végreh. rendelet 33. §-a szerint az állatorvosról a vásárjog tulajdonosa tartozik gondoskodni, az id. törv. 130. §-ának *f*) pontja szerint pedig hatósági orvos közreműködésének csak akkor van helye, ha a vasártartásra jogosultak másként nem rendelkeznek. Ebből következik, hogyha a hatósági állatorvos nem a hatóság kirendelése folytán, hanem a fél megbizása alapján jár el: nem hatósági működést, hanem magánállatorvosi gyakorlatot teljesit, s az ennek ajapjául szolgáló megbizás a felek közt magánjogi viszonyt létesit, melynek elbirálása birói utra tartozik. Minthogy pedig ez esetben panaszos állatorvos követelése a vásártulajdonos vitatott megbizásán és nem hatósági kirendelésén alapszik: ennélfogva a felek közt magánjogi szerződés teljesitése lévén vitás, az ügyet a biróság hatáskörébe kellett utasitani (1902. jul. 1-én. 20.391 sz.).

Szerencse, hogy a M. t. ez esetben a biróság hatáskörét állapitotta meg. Mert ugyan mi történt volna a jogerős birói itélettel, ha a M. t. ez ügyet véletlenül a közigazgatási hatóság hatáskörébe utalja. Az talán nem képzelhető, hogy a közigazgatási hatóság, még ha a M. t. volna is az, hatálytalanná tehetne egy jogerős birói itéletet. Az igazságszolgáltatásnak a közigazgatástól való függetlenitése után (1869: IV. t.-cz. 1. §.) ez már jogi lehetetlenség. A tanulság pedig ebből az, hogy a M. t. hatásköri összeütközés eligazitása czimén ne avatkozzék oly ügybe, a melyben már jogerős birói itélet keletkezett.

56. Cselédbér vagy kártéritési követelés.

(1876: XIII. t.-cz. 26. és 119. §-ai.)

Panaszos rendes évi cselédbér kikötése nélkül oly fellétellel állott sógora szolgálatába, hogy az neki annyi évi bért ád, a mennyit felnőtt férficseléd részére adni szokás. Két évig volt ily módon sógora szolgálatában; minthogy azonban ez neki semmit sem fizetett: bepanaszolta őt a főszolgabirónál, s kártérités gyanánt évi 100 K készpénz és tiz po-

zsonyi mérő buza megitélését kérte. A főszolgabiró ez ügyet, minthogy panaszos kártéritést kivánt: az illetékes jbirósághoz tette át. A jbiróság azonban, valamint másodfokon a törvényszék, alperes pergátló kifogása folytán megszüntették az eljárást: mert felperes követelése, habár kártéritésnek nevezi, lényegét tekintve cselédbér.

Ekként hatásköri összeütközés támadván a kir. törvényszék és a főszolgabiró között; az ügy eldöntés végett az 1869: IV. t.-cz. 25. §-a folytán a ministertanács elé került.

(M. t.) Ebben az ügyben az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, mert:

a követelés jogi minősitéséhez nem a fél részéről használt elnevezés, hanem a követelés jogi természete az irányadó; minthogy pedig a felperes a létrejöttnek állitott cselédszerződés alapján a teljesített szolgálatok ellenszolgáltatása fejében bérét követeli; követelése nem kártéritési, hanem cselédbéri szerződés;

mert továbbá az 1876: XIII. t.-cz. 36. §-a a cselédbérnek határozott kikötése hiányában a cselédet megillető ellenszolgáltatás mértékét meghatározván, a bér összegének határozott kikötése a cselédszerződésnek nem lényeges alkatrésze, annak hiánya tehát a szerződésnek cselédszerződési természetén nem változtat s így az 1876: XIII. t.-cz. 119. §-ának kivételes esete nem forog fenn. (1901 szeptember 13-án. 27.846 sz.).

Az 1876 : XIII. t.-cz. 26. §-a szerint olyan esetben, midőn a cselédbér iránt kikötés nem történt: a cselédet oly bér illeti, a minő a vele hasonló foglalkozásu cselédnek az illető helyen, vagy vidéken adatni szokott. Ugyane törvény 119. §-a szerint pedig kivételesen nem közigazgatási hatóság, hanem az illetékes biróság hatásköréhez tartoznak a szolgálati szerződési viszonyból származó kártéritési követelések.

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

57. Zugirászat-e az, ha a m. á. v. hivatalnoka az államvasutat peres ügyben a biróság előtt képviseli?

(1874 : XXXIV. t.-cz. 39. §.)

A budapesti ügyvédi kamara ügyésze a budapesti büntető járásbiróság előtt zugirászat miatt vádat emelt Barts Gusztáv dr. m. á. v. főfelügyelő és igazgatóhelyettes ellen azért, mert a m. á. v. képviseletében biróságok előtt beadványokat ellenjegyzett, holott mint ügyvéd nincs bejegyezve az ügyvédi kamaránál. Az ügyészségi megbizott nem vállalta el a vád képviseletét; a járásbiróság pedig a BP. 527. §-a alapján megtagadta a bünvádi eljárás meginditását: mert a cselekmény,

mely miatt följelentés tétetett, nem büntethető. A budapesti ügyvédi kamara ügyésze e végzés ellen, mint pótmagánvádló, fölfolyamodással élt a budapesti kir. büntető-törvényszékhez, mint másodfokú birósághoz.

(Bpesti bt.-tszék.) Az iratokhoz csatolt hivatalos kiadásu «Utasitás»-nak 14. szakasza szerint, támaszkodva az e. b. által már fölhivott közmunka- és közlekedési, valamint a polgári perrendtartás 84. szakasza alapján 1885-ben kibocsátott igazságügyminiszteri 7922. sz. rendeletekre: Barts Gusztáv dr. ama fölhatalmazás alapján képviselte az államvasutakat, mint közjogi személyiséget, melyet fölhatalmazója részéről a fölhivott igazságügyminiszteri rendeletben kijelentett amaz elvnél fogva nyert, hogy mindazokat a beadványokat, melyek különben ügyvéd ellenjegyzését igénylik és a biróságokhoz vagy közigazgatási hatóságokhoz intézendők, mint a szakosztály tagja, a nyert meghatalmazás alapján adja ki és irja alá. Minthogy pedig a fentiekhez képest az államvasutak igazgatóságának, mint félnek, meghatalmazott által joga van közhatóságokkal érintkezni és mivel a büntethetőség alapföltétele az üzletszerűség, azt jelenti, hogy valaki dijazásért viszi véghez a fél tiltott képviseletét a biróság előtt, — ámde e föltétel jelen esetben elő nem fordul, mert hiszen miniszteri rendeleteken alapuló és az 1874. évi 34. törvényczikk 39. szakasza értelmében is helyt fogható meghatalmazás esete forog fönn: helyesen járt el az első biróság akkor, a mikor büntethető cselekmény fönn nem létében a vádat tárgyalás nélkül elutasitotta. E fölebbviteli biróság is elutasitotta a fönt kifejtettek alapján a pótmagánvádló fölfolyamodását. (1903.)

E másodfokú végzés a BP. 378. §-a folytán jogerős.

58. Villamos erő jogtalan elvezetése.

(Btk. 333. §.)

A budapesti általános villamossági r. társaság által a vádlott üzletében felállitott villamos berendezésnél az 1899. szeptember 29-én este eszközölt vizsgálat alkalmával megállapitották, hogy a fővezetékből jövő csak egyik huzal ment a maga szabályszerű utján a lámpához, a másik huzal azonban, melynek az árammérőn (órán) kellett volna keresztül és visszamenni a fővezetékhez, meg volt szakitva és egy hamis vezetékkel az áruasztal (pult) fiókjába volt vezetve, továbbá, hogy vádlott a rendes vezetékhez kapcsolt hamis vezeték utján az árammérő megkerülésével, a villamos áramvezetékből huzamosabb időn át 100 K-nál kevesebb értékü villamos áramot elvezetett és ekként díj fizetése nélkül saját czéljaira felhasznált.

E tények alapján a vádlott lopás vétségében mondatott bünösnek.

A *kir. Curia* a Bp. 385. §-ának 1. *a)* és *b)* pontjaira alapított semmiségi panaszokat elutasitotta.

(C). Minthogy a kir. tábla által megállapitott tények büntetendő cselekmény és pedig a vádlott terhére rótt lopás vétségének tényálladékát megállapítják s nevezetesen a Btk. 333. §-ában meghatározott lopásnak összes alkotó elemeit kimeritik, mert azon tények szerint, hogy vádlott a villamos áramot a hamis vezeték utján a pótmagánvádló készülékéből az árammérő megkerülésével elvezette s igy a villamos áramot egyik helyről a másikra átvihette a nélkül, hogy tulajdonságában vagy jellegében változást szenvedett volna, tehát vádlott azt, mint a fizikai természet alkotó részét akaratának uralma alá vette, kétséget nem szenvedhet, hogy az emlitett módon elvezetett villamos áram a lopás alkotó elemét képező ingó dolog fogalma alá esik; továbbá,

mert vádlott csak azon villamos áram használatára lévén jogositva, mely a villamos árammérőn keresztül ment s melynek értékét a a villamos árammérő a pótmagánvádló javára kimutatta, az áramkörbe vezetett villamos áram az áremmérőn átvezetése és a fogyasztott árammennyiségnek az árammérő által ki nem mutatása előtt a pótmagánvádló uralma alatt állónak tekinthető s igy a vádlottra nézve az általa jogtalanul elvezetett villamos áram idegen dolog volt; mert az elvétel az a fizikai cselekvés, melylyel valaki a dolgot az eddigi birtokló hatalmi köréből kihelyezi és azt a saját uralmának oly módon veti alá, mintha ő annak tulajdonosa volna, ez pedig mechanikai eszközök alkalmazásával is eszközölhető, s igy tehát a vádlott a hamis vezeték utján elvezetett villamos áramot, a pótmagánvádló uralmából, birtokából: annak beleegyezése nélkül helyezvén ki, a lopás elkövetési cselekedete, az idegen ingó dolog elvétele isfenforog, s mert vádlott nyilvánvalóan mindannyiszor azon czélból alkalmazta a hamis vezetéket a pótmagánvádló által felállitott készülékhez, hogy a villamos árammérő megkerülésével elvezetett villamos áramért járó dijat ne fizesse ki, az sem lehet kétséges, hogy az elvételt jogtalan eltulajdonitási czélból eszközölte; s minthogy ezek szerint a kir. tábla sem abban a kérdésben, hogy a vád alapjául szolgáló tett büntetendő cselekmény tényálladékát megállapitja-e, sem pedig a büntetendő cselekmény minősitése kérdésében a Btk. megfelelő rendelkezését nem alkalmazta tévesen: mindezeknél fogva a semmiségi panaszokat mint alaptalanokat a BP. 437. §-ának 4. bekezdése értelmében el kellett utasitani. (1903. február 3-án 973. sz.).

E felfogással szemben egyszerüen csak utalunk dr. *Balás Elemér*nek a *Jogállam* I. évf. 626., 698. és 797. l. közölt meggyőző fejtegetéseire. A jogérzetet

ugyan kielégiti a kir. tábla s a Curia itélete, de minthogy ez csak a törvény erőszakolt magyarázatával történhetett meg: a bünt. novellában feltétlenül szükséges lesz a villamos erő jogtalan elvezetéséről mint delictum specialisról rendelkezni.

59. Magánokirathamisitás okirat nélkül.

(Btk. 401. §.)

Vádlott az 1896. évi október 24-én elhalt férje halála után irásbeli magánvégrendeletet mutatott be a hagyaték fölvételére illetékes járásbiróság előtt, a melyben férje egy házból és szőlőből álló vagyonát örökség gyanánt reá hagyta. E végrendelet 1896. október 22-én kelt, s az irni nem tudó örökhagyó keze keresztvonásával és négy tanú aláirásával volt ellátva. Egyébként azonban nem felelt meg az 1876. évi XVI. törvényczikk 6. §-a szerint megkivánt ama kelléknek, hogy a végrendeletnek a végrendelkező és a tanuk együttes jelenlétében megtörtént fölolvasása, s a végrendelkezőnek az a kijelentése, hogy az okirat az ő végrendelkezését tartalmazza, a tanuk által magán az okiraton igazoltassék.

A járásbiróságnál gyanu merülvén föl e végrendelet valódisága iránt: az a büntető birósághoz tétetett át. A vizsgálat és a főtárgyalás kideritette, hogy a kérdéses irat valóban a végrendelkező halála után keletkezett — és így hamis. A nagykikindai törvényszék ennélfogva elitélte a vádlott özvegyet s a végrendeletet aláirt tanukat; a szegedi kir. tábla azonban 1901. márczius 20-án 749. sz a. fölmentő ítéletet hozott: mert az elhalt nevére hamisitott irat a benne foglalt jognak, nevezetesen az özvegy végrendeleti örökösödési jogának bizonyitására *nem alkalmas*, minthogy az nélkülözi az irni nem tudó egyén irásbeli magánvégrendeletének érvényességéhez megkivánt és semmi egyéb módon nem pótolható törvényes kellékeket. (BJT. XLV. k. 319. l.) Ez itélet ellen a közvádló kir. főügyész a BP. 385. §. 1. *a)* pontjára alapitott semmiségi panaszt használt.

(C.) A semmiségi panasz elfogadtatik; a kir. tábla itélete megsemmisittetik, s vádlottak a Btk. 92. és 20. §-ainak alkalmazásával, a 401. §-ban körülirt magánokirat-hamisitás vétségében bűnösöknek mondatnak ki, stb.

Indokok: Tekintve, hogy a megállapított tények szerint vádlottak egyetértve egy előttük állitólag tett szóbeli végrendeletről állítottak ki hamis tartalmu okiratot, melyet mindnyájuk tudtával az özvegy jog bizonyitására használt föl; — tekintve, hogy a Btk. 401. §-ában meghatározott magánokirat-hamisitásnak az nem alkotó eleme, hogy a hamis okirat a czélba vett rendeltetésre föltétlenül képesitetten kiállitott, hanem elég, hogy bizonyitási eszközül használható legyen, s a bűnjelokirat jog bizonyítására tényleg használható volt és használtatott is:

ekként a vádbeli tett büntetendő cselekmény tényálladékát megállapítja (1901. október 26. 6391. sz.).

Ez itélet ismét rovásra való. Világos ugyanis, hogy az okirathamisitás tényálladékához okirat szükséges, épugy, mint az emberöléshez élő emberi lény, és ölésre alkalmas eszköz. Okiratnak azonban a magánokirathamisitás szempontjából csak: *«a polgári törvényekben megállapitott kellékeknek megfelelő és perfectté vált irásbeli bizonyiték»* tekintendő. (BJT. VI. k. 161. l. — C. 1883. április 24. 12,556. sz. 1882.). A C. ezt még fénykorában mondotta ki; ma már úgy látszik, elfeledték. Pedig nem kell hozzá sem decisió, sem különös jogászi tudás, hogy a szóban forgó egyszerü igazságot felismerjük. Lehet-e sonkacsonttal vagy nyúllábbal valakit agyonlőni? Ugyebár nem? Lehet-e egy végrendeletnek címzett irattal, a mely azonban úgy viszonylik az érvényes végrendelethez, mint a sonkacsont a pisztolyhoz, valakit örökségétől megfosztani vagy jogaiban bármiként sérteni? Ugyebár nem? Hát akkor? . . .

60. Kötelező védelem esetében helyettesitheti-e a kirendelt védőt ügyvédjelölt a főtárgyaláson?

(Bp. 55., 56., 58., 59., 285., 302. §-ok és 384. §. 6. pont.)

E kérdés tekintetében a birói gyakorlat ez ideig ingadozott. Igy különösen:

a) 1901. évi május 4-én 2639. sz. a. kimondta a C., hogy a Bp. 55. §-a által az 1874: XXXIV. t.-cz. hatálya érintve nem lévén, e törvény 62. §-ának *b)* pontja és 15., 16. §-aihoz képest a vádlott által korlátozás nélküli meghatalmazással védőül választott ügyvéd magát a nála joggyakorlaton levő ügyvédjelölttel esetleg a kir. tábla főtárgyalásán is helyettesítheti (B. T. XLII: 117. l.);

b) 1902. évi márczius 29-én 2544. sz. a. kimondta a C., hogy a ügyvédi rdt. szerint az ügyvéd jogositva lévén magát ügyvédjelölttel helyettesiteni, e tekintetben a választott és kirendelt védő közt nincs különbség (B. T. XLV: 309. l.); mihez képest 1900. évi deczember 29-én 11255. sz. a. is elfogadta az ügyvédjelölt, mint védő által a törvényszék másodfoku itélete ellen bejelentett semmiségi panaszt (U. o.).

Az *a)* alatti esetben a kir. tábla a védőügyvéd helyett megjelent ügyvédjelöltet védőül nem fogadta el. A következő esetben, melynek tárgya a kalocsai esküdtbiróság által gyilkosság és rablás miatt két vádlottra kiszabott halálbüntetés volt, a C. is azt az álláspontot foglalta el, hogy a védőül kirendelt ügyvédet a védelemben ügyvédjelölt nem helyettesitheti.

(C. II.) Az esküdtbiróság itélete az esküdtbirósági főtárgyalással együtt megsemmisíttetik.

Indokok: Az 1902. márczius 24-én tartott esküdtbirósági főtárgyalási jegyzőkönyv szerint a főtárgyaláson a kirendelt védő ügyvéd helyett dr. B. J. ügyvédjelölt volt jelen. E főtárgyalás eredménye az

lett, hogy a törvényszék a további eljárást a Bp. 371. §-a alapján felfüggesztette és az ügyet a legközelebbi ülésszak esküdtbirósága elé utasitotta. Az uj főtárgyaláson a kirendelt ügyvéd helyett ismét dr. B. J. ügyvédjelölt volt jelen és az töltötte be a védői tisztet . . .

Tekintve, hogy a 384. §. 6. pontja és végső bekezdése szerint mindig hivatalból figyelembe veendő alaki semmiségi ok az, hogy ha a főtárgyalást oly egyén jelenléte nélkül tartották meg, kinek jelenlétét a törvény mellőzhetetlennek nyilvánitja, ideértve a védőt azon esetekben, melyekben a védelem kötelező; tekintve, hogy itt ily eset forog fenn, mert bevégzett és megkisérlett gyilkosság bűntettei s rablás bűntette miatt emeltetvén a vád, a BP. 56. §-a szerint a védelem nem volt mellőzhető, tekintve, hogy D. P. részére a főtárgyalás elnöke G. I. ügyvédet rendelte védőnek, ez a védő azonban nem jelenvén meg, a főtárgyalásokat az ő jelenléte nélkül tartották meg; tekintve, hogy D. P. részére védőt az elnök a BP. 58. §. s 285. §. utolsó bekezdése szerint Kalocsán, hol ügyvédi kamara nincsen, csak a védők névsorába felvett ügyvédek közül nevezhetett; tekintve, hogy a BP. 59. §. ama rendelkezéséből, mely szerint a kirendelt védő csak fontos okból kérhet felmentést, a kérelem felett pedig ebben az esetben az őt kirendelő elnök határozhatott, továbbá a BP. 58. §-ból, a 285. §. utolsó bekezdéséből, a 302. §. 4. bekezdéséből, valamint az 1897. évi XXXIV. t.-cz. 24. §-ból világosan kitünik, hogy az elnök által kirendelt védő helyett, ha őt az elnök fontos okból felmenti is, vagy a kirendelt védő elmaradása vagy idő előtti távozása esetén is, csak az elnök és ez is csak ügyvédet rendelhet védőnek; maga tehát, — a kirendelt védő helyettesnek a kirendelésére (1874. évi XXXIV. t.-cz. 63. §.), vagy önmagának ügyvédjelölt által az ügyvédi rendtartás 15., 16. §-a értelmében való helyettesitésére, vagy az elnök az általa kirendelt védő mellett gyakorlaton levő ügyvédjelöltnek helyettesül kirendelésére vagy elfogadására a BP. szabályai szerint nincs jogositva; a mikből az következik, — hogyha az elnök elfogadta vagy kirendelte is dr. B. I, ügyvédjelöltet a részéről kirendelt G. I. ügyvéd helyett D. P. védőjének, és ha dr. B. I. ügyvédjelöltre mindazok az esetek fenforogtak is, melyek az 1874: XXXIV. t.-cz. 15., 16. §-ába foglalvák, a BP. értelmében dr. B. I. ügyvédjelölt még sem volt, — mert nem lehetett, — a D. P. vádlott védője: mindezek szerint e bűnvádi ügyben a főtárgyalásokat akként tartották meg, hogy D. P. vádlott érdekében védő nem volt jelen.

(1903 január 21. 623. sz.).

E határozat ellentétben lévén a fennebb *b)* alatt közölt itélettel: a Curia február 20-án teljes ülésben döntötte el a kérdést. Az uj döntvény, melyet a 133. lapon közlünk, a korábbi határozatot emelte érvényre.

61. Elhalasztható-e a tanu megesketése tárgyában hozandó határozat?

(Bp. 311. §.).

A Curia V. sz. t. ü. határozata.

A Bp. 311. §-a értelmében: a biróság mindenik tanu megesketése vagy meg nem esketése tárgyában a tanu kihallgatása s a felek inditványainak meghallgatása után külön határoz; a *megesketést* azonban bármelyik fél inditványára vagy hivatalból is *későbbre halaszthatja.*

Kétség merült fel az iránt, vajjon e §. szerint a tanu megesketése vagy meg nem esketése tárgyában a *határozathozatal is elhalasztható-e*, vagy pedig a megesketés tárgyában mindig a tanu kihallgatása után azonnal kell határozni s csak az eskü tényleges kivételét lehet későbbre halasztani.

A *győri kir. itélőtábla* akként határozott, hogy a biróság későbbre halaszthatja nem csupán a tanu megesketését, hanem a megesketés vagy meg nem esketés tárgyában a határozathozatalt is — (4. számu döntv., 1902 junius 16-án, Ig. Közl. XI. 210.). Ezzel szemben a *kassai kir itélőtábla* ugy döntött, hogy a tanu megesketése vagy meg nem esketése tárgyában mindig a tanu kihallgatása s a felek inditványának meghallgatása után azonnal kell határozni; ez a határozathozatal el nem halasztható és csak az eskü tényleges kivételét lehet későbbre halasztani (5. számu döntv. 1902 junius 7-én, u. o. 212. l.).

Curia: A Bp. 311. §-a értelmében nemcsak a tanu megesketése, hanem a megesketés tárgyában hozandó határozat is későbbre halasztható.

Indokok: A Bp. 311. §-ában két rendelkezés foglaltatik. Az első az, hogy minden tanu megesketésének kérdése külön határozat tárgyává teendő; a másik rendelkezés az, hogy a megesketés későbbre is halasztható.

A két rendelkezés szoros összefüggésben áll egymással, de a lényegesebbnek az első tekintendő. Törvényhozásunk különös sulyt fektet arra, hogy a régi eljárásban szokásos tömeges megesketések megszünjenek.

E szerint a Bp. 311. §-ának értelmezésénél annak kell az irányadó szempontnak lenni, hogy a külön-külön való megesketés biztositva legyen; mert az ettől való eltérés határozottan ellenkeznék nemcsak a törvény szavaival, hanem a törvényhozó félre nem ismerhető czélzatával is.

Ellenben a második rendelkezésnél a törvény nyilván szabad kezet kivánt hagyni a biróságnak, reá bizván, hogy a per körülményei szerint járjon el. Azért nem szabott az eskü kivételére változhatatlan időpontot, csak általánosságban «a kihallgatás után»-ra tevén az ebbeli határozathozatal és foganatositás idejét.

Ezen időpont előtt a vallomás megerősitéséről intézkedni ellenkeznék a törvény alapelvével, az utóesküvel. A tanu néha nem egyhuzamban hallgattatik ki.

A tanunak megszakitásokkal való kihallgatása igen sürüen fordul elő. A törvényjavaslat eredeti szövegének indokolása kifejezetten tárgyalja is azt az esetet, a melyben az eskü elrendelése és kivétele körül az egész eljárást későbbre kell halasztani. (Indokolás 528. l.).

A törvény e czélzatán mit sem változtatott az a körülmény, hogy a törvényben a megesketés foganatositására nézve külön is kimondatott, hogy az későbbre is halasztható. A megesketésnek ugyanis nélkülözhetetlen előfeltétele a megesketést rendelő határozat; ily határozatot pedig nem lehet hozni addig, mig a biróság a kihallgatást befejezettnek nem találja; ha pedig befejezettnek látja, nincs ok a megesketés elhalasztására. Merüljön föl a halasztás szükségessége, akár abból, hogy a tanu ujra kihallgatandó lesz, akár abból, hogy a biróság a tanu megbizhatóságát csak további bizonyitás után véli eldönthetőnek: mind a két esetben nemcsak az eskü kivétele, hanem az e tárgyban hozandó határozat is meg van akasztva. Az első esetben a kihallgatást nem lehet befejezettnek tekinteni; a második esetben a vallomás megbizhatóságának, természetszerüen a tanu részvétele mellett tisztázandó kérdése még nem érett meg az eldöntésre. A határozathozatal és az eskü kivételének időpontjai oly szoros kapcsolatban vannak, hogy az egyiknek meghatározására hivatott biróságot a másiknak meghatározására is jogositottnak kell tekinteni. Minthogy pedig az eskükivétel időpontjának kijelölését a törvény a biróság belátására bizza, a határozathozatal időpontja is a biróság mérlegelésének van fenntartva.

Kelt Budapesten, a kir. Curia büntető szakosztályának 1902 decz. hó 29-én tartott teljes üléséből. Hitelesittetett az 1903. évi január hó 22-én tartott teljes ülésben.

62. A fölebbviteli főtárgyaláson jelen nem volt, de védő által képviselt vádlott előtt kihirdetendő-e az elsőfokú biróságnál a másodfoku biróság bűnösséget megállapitó itélete?

(BP. 425. és 431. §. utolsó bek.)

A szegedi kir. tábla 1. sz. btjogi döntvénye.

A föltett kérdés már több izben foglalkoztatta a Curiát is, mely azonban ezideig egységes megállapodásra nem jutott. Mert a mig több határozatában kijelentette, hogy a mennyiben a fölebbviteli főtárgyaláson külön védő képviselte a vádlottat: a törvényszéknél nem kell kihirdetni a kir. tábla itéletét, és ha a kihirdetés mégis megtörtént, s vádlott semmiségi panaszt jelentett be, ez — mint a törvényben kizárt — visszautasitandó (l. péld. az 1902. évi 3279., 3830., 6487., 8425. B. sz. határozatokat), — addig más esetekben a vádlott részéről bejelentett semmiségi panasz folytán az ügyet érdemleges elbirálás alá vette, és igy elismerte, hogy a fölebbviteli főtárgyaláson képviselt vádlottnak joga van külön semmiségi panaszt bejelenteni (1902. évi 2129., 2493., 2996., 3205., 5157. stb. sz.).*

Ujabban a bpesti kir. tábla büntető-tanácsai is foglalkoztak e kérdéssel, s azt állapitották meg, hogy a fölebbviteli főtárgyaláson vádlott védője előtt kihirdetett itéletet nem kell a vádlottal közölni. E megállapodás indoka az, hogy miután a BP. 430. §-a által fölhivott 383. §. általánosságban jelöli meg azokat, a kik a semmiségi panasz használatára jogositvák, ezzel szemben pedig a B. P. 425. §-ának 2. bekezdése, kapcsolatban a 431. §. utolsó bekezdésével külön meghatározott eltéréseket állapit meg, ezek szerint pedig a kir. törvényszék az itélő tábla határozatát csak abban az esetben hirdeti ki vádlottnak, ha a kir. itélő tábla főtárgyalásán sem ő, sem védője nem volt jelen: ennélfogva az esetben, ha a fölebbviteli főtárgyaláson a meg nem jelent vádlott külön védője jelen volt, s a kir. itélő tábla itélete ellen semmiségi panaszt jelentett be, az elmaradt vádlott előtt a kir. itélő táblai itélet nem hirdetendő ki, hanem a külön védő által használt semmiségi panasz folytán az iratok közvetetlenül a kir. Curiához fölterjesztendők. Ugyanez áll akkor is, ha a vádlott külön védője az itéletben megnyugodott, ellenben a vádló az ellen semmiségi panaszt jelentett be (B. T. XLV. k. 297. l.).

A szegedi kir. tábla e kérdésben ezzel épen ellentétes határozatot hozott.

(Szegedi k. t.). Ha a felebbviteli főtárgyaláson a vádlott nem volt jelen, külön védője azonban jelen volt és a kir. itélőtáblának másodfokban hozott itélete ellen, melylyel vádlott elitéltetett, a felebbviteli főtárgyaláson semmiségi panasz jelentetett be, az iratok a kir. Curiához nem közvetetlenül terjesztendők fel,

* B. T. XLV. k. 209. l.

hanem a kir. itélőtábla itéletének a vádlott előtt leendő kihirdetése végett a kir. törvényszékhez küldendők le.

Indokok: A B. P. 431. §-ának utolsó bekezdése szerint a felebbviteli főtárgyaláson bejelentett semmiségi panasz folytán az iratok csak abban az esetben terjesztendők fel közvetetlenül a kir. Curiához, ha a semmiségi panasz bejelentésére jogosultak a kir. itélő-tábla főtárgyalásán mind jelen vagy képviselve voltak. Az eldöntendő kérdés tehát elválaszthatatlanul egybefügg azzal a kérdéssel, hogy a felebbviteli főtárgyaláson megjelent védő a semmiségi panasz bejelentésére való jogosultság tekintetében képviseli-e az ugyanott meg nem jelent vádlottat; vagy pedig a vádlott önállóan a védő nyilatkozatától függetlenül a saját személyében jogosult-e a semmiségi panasz bejelentésére.

A B. P. 383. §-ának és 430. §-ának értelmében a semmiségi panaszra is alkalmazandó II. pontja szerint felebbezéssel, tehát semmiségi panaszszal is élhetnek a vádlott javára: *a)* a vádlott, vagy helyette házastársa stb.; *b)* a védő a vádlottnak kifejezett akarata ellen is. Semmiségi panasz bejelentésére jogosult tehát úgy a vádlott, valamint a védő. Hogy pedig erre a védő nem a vádlott helyett, vagy annak képviseletében, hanem mint védő csupán a saját nevében jogosult, ez nemcsak a bűnügyi védelem jogi természetéből, hanem a törvénynek ama szerkezetéből is következik, mely szerint a vádlott is, a védő is külön pont alatt van mint jogosult megjelölve, és következik a törvénynek akkép való szövegezéséből is, hogy mig az *a)* pontban a házastársra nézve világosan ki van jelentve, hogy csak a vádlott helyett élhet felebbezéssel, illetőleg semmiségi panaszszal, addig a védőre vonatkozó *b)* pont ilyen kijelentést nem tartalmaz; holott fel kell tenni a törvényhozóról, hogy ha a védőre nézve is ugy akart volna rendelkezni, a mint a házastársra nézve rendelkezett, ugyanazt az akaratát legalább ez egymást közvetetlenül követő pontokban ugyanazon a módon fejezte volna ki. De a helyett, hogy összekötötte volna a vádlott és a védő jogosultságát, inkább szétválasztotta azzal, hogy a védőnek a vádlott kifejezett akarata ellen is megadta a perorvoslati jogot.

Minden vitán kivül áll az, hogy a B. P. 383. §. II. *a)* és *b)* pontjai értelmében a vádlott is, a védő is önállóan, egyik a másik nyilatkozatától függetlenül jogosult a felebbezésre, tehát, hogy e jogosultság tekintetében a védő a vádlottat nem képviseli. Ugyanez nem vitás a semmiségi panaszra nézve sem abban az esetben, ha a felebbviteli főtárgyaláson ugy a vádlott, mint a védő jelen volt. Minthogy pedig a B. P. 430. §-a szerint a 383. §. II. *a)* és *b)* pontjaiban meg-

nevezettek az «idézett pontok értelmében» élhetnek semmiségi panaszszal: ugyanazoknak a pontoknak nem lehet más értelmet tulajdonitani akkor, a mikor azok felebbezésre, és ismét mást akkor, a mikor a semmiségi panaszra vonatkoznak; valamint nem volna törvényes alapja annak a megkülönböztetésnek sem, hogy a semmiségi panasz bejelentésére való jogosultság tekintetében a védő a felebbviteli főtárgyaláson megjelent vádlottat nem képviseli, a meg nem jelentet pedig képviseli.

A főkérdéssel egybefüggő fentebb megjelölt előzetes kérdést tehát ugy kell eldönteni, hogy a felebbviteli főtárgyaláson megjelent védő az ugyanott meg nem jelent vádlottat a semmiségi panasz bejelentésére való jogosultság tekintetében nem képviseli, hanem a vádlott a védő nyilatkozatától függetlenül, a saját személyében jogosult a semmiségi panasz bejelentésére.

Minthogy pedig a B. P. 431. §-ának második bekezdése szerint csak a felebbviteli főtárgyaláson jelen volt vagy képviselt jogosultak tartoznak semmiségi panaszukat a kir. itélőtáblának másodfoku itélete ellen is e biróságnál bejelenteni, a harmadik bekezdés szerint pedig minden más esetben a semmiségi panasz az elsőfoku biróságnál jelentendő be;

minthogy a B. P. 430. §-ának harmadik bekezdése értelmében a semmiségi panaszra is alkalmazandó 388. §. szerint a semmiségi panasz az itélet kihirdetésekor, vagy ha az itéletet kézbesités utján közlik, a kézbesitéstől számitott nyolcz nap alatt jelentendő be; tehát annak, a ki a semmiségi panasz bejelentésére jogosult, a másodfoku biróság itélete kihirdetendő vagy kézbesitendő; ezt pedig a felebbviteli főtárgyaláson jelen nem volt vagy nem képviselt jogosultak részére a 431. §. harmadik bekezdése a 425. §. szerint a kir. törvényszék teljesiti, stb.: mindezeknél fogva a kérdést a határozat értelmében kellett eldönteni. (Kelt 1903. január 10-én; hitelesíttetett február 7-én.).

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

63. Okirat valódiságának elismerésére való kötelezés.

Kézdivásárhelyi kir. törvenyszék. (1901. szeptember 26., 4117/901):

Alperes köteles a Szörcsén 1898. április 4-én kelt «nyilatkozat» czimü okirat valódiságát elismerni.

Marosvásárhelyi kir. itélőtábla. (1901. november 21., 3061/901):

Az elsőfoku biróság itéletében alperest arra kötelezte, hogy ő a Szőrcsén 1878. évi április hó 4-én kelt okiratnak valódiságát elismerje és pedig 15 nap alatt és végrehajtás terhe mellett. Ez az itéleti rendelkezés igy több irányban helytelen. Először is nyilvánvaló, hogy a biró jogköre és hatalma nem terjed ki annyira, hogy az elmarasztaltat valaminek elismerésére, lényegben tehát arra kötelezze, hogy az elmarasztalt mit gondoljon vagy ne gondoljon s mit gondoljon 15 nap előtt vagy után. Az itéletnek ilyen rendelkezését nem is lehet végrehajtani, holott az 1868 : LIV. t.-cz. 256. §-a szerint az itélet lehetőleg akkép szerkesztendő, hogy az végrehajtható legyen. Ismeri ugyan a törvénykezési gyakorlat a pusztán megállapitó (præjudicialis) pereket is, s ezeket a rendes perekben kifeljődött törvénykezési gyakorlat az 1893. évi XVIII. t.-cz. 16. §-ában körvonalazott határok keretén belül szintén megengedi. De az 1868. évi LIV. t.-cz. 256. §-ának intézkedéséből nyilvánvaló, hogy ily megállapitás vagy okirat valódiságának megállapitása felperes jogviszonyainak biztositására szükséges legyen, azaz nem szükséges az okirat valódiságának külön kijelentése, ha felperes azon okiratból folyó jogát már érvényesitheti vagy a perben már tényleg érvényesiti is, mivel már az utóbbi esetben az okirat valódiságának kinyilvánitása nem a rendelkező részbe, hanem az indokolásba tartozik. S a jogviszonyt megállapitó perben is a biró ismeri el és nyilvánitja ki, hogy az okirat valódi és nem alperest kötelezi arra, a mire nem lehet, hogy ő az okiratot valódinak ismerje el. Az első birósági itéletnek elől idézett rendelkezése tehát mint téves és felesleges mellőzendő volt. (*Curia*, 1903. febr. 10-én 2820/902. sz. a. helybenhagyta).

V. ö. a magyar polg. tkv. tervezetének 88. §-át (»... kérheti, hogy .. *e joga elismerésére köteleztessék*«.)

64. Orvosi tiszteletdij. Mikor tekintendő az orvos háziorvosnak?

Felperes keresetét arra alapitja, hogy az alperes házánál az 1895—1898. években eszközölt orvosi látogatások és működések folytán 920 frt dijai merültek fel, a mely követelésére alperes 1897-ik évben 120 frtot, 1899-ben pedig ismét 120 frtot fizetett, a többletet azonban felhivás daczára vonakodik megfizetni, miért kéri alperest a hátralékként még jelentkező 680 frt tőke, ennek a kereset beadásától járó 5 % kamata, és a perköltség megfizetésében marasztalni. Alperes a keresetet elutasitani kérte, azzal védekezvén, hogy felperes rendes házi orvosa volt, a kit nem a tett látogatások száma és a kifejtett működés mérve szerint dijazott, hanem a szokásos és megfelelő évi átalánydijban részesitett, a mennyiben 1 évre 60 frtot fizetett s igy fel-

peresnek, miután a felszámitott 4 évre 24 frt járt, ezt az összeget pedig saját előadása szerint megkapta, több követelni valója nincs. Tagadta egyébként az A. alatti kimutatás helyességét és valóságát, tagadta, hogy felperes a felsorolt látogatásokat és müködéseket végezte és hogy azokért a felszámitott dij járna. Annak bizonyitására, hogy az az orvos, a ki egy családnál éveken át müködik, az orvosi praxis szerint külön megállapodás nélkül is rendes házi orvosnak tekintetik és a helyi szokásnak megfelelő évi átalányösszeggel dijaztatik, továbbá arra nézve, hogy évi 60 forint B.-on megfelelő dijazásként jelentkezik: orvosszakértők meghallgatását kérte. Felperes tagadta, hogy alperesnek évi átalánynyal dijazott házi orvosa volt, hogy köztük ez irányban valami megállapodás létesült, vagy hogy alperes előtte kijelentette volna, hogy házi orvosa lesz.

A meghallgatott orvosszakértők egyértelmüleg azt a szakvéleményt nyilvánitották, hogy a helyi viszonyok figyelembevételével B.-n a házi orvos évi 120 koronával kellőleg van dijazva, ebben az összegben azonban benn nem foglaltatik a végzett orvosi műtétek és az alperes ó-léczi pusztájára tett kirándulások dija, mert ilynemü teendőkre nézve az évi fizetést huzó házi orvos is megfelelő külön dijazást igényelhet; hogy továbbá az A. alatti kimutatásban felsorolt látogatások, orvosi működések, mütétek és a pusztára tett kirándulások a kifejtett tevékenység és idővesztésnek megfelelően, sőt mérsékelten vannak felszámitva, kivéve a consultáló levelek diját, a melyekért levelenként legfeljebb 3 korona számitható, hogy végül az orvosi praxisban oly szokás nem létezik, melynél fogva az orvos arra vonatkozó kifejezett megegyezés nélkül, csupán ama körülmény folytán, hogy az illető valamely családnál huzamosabb időn át orvosi teendőket végez, évi általánynyal dijazandó házi orvosnak volna tekinthető.

A *nagybecskereki kir. törvényszék* (8546/901. sz. a., 1901 október 25-én) alperest marasztalta, a következő indokolással: Minthogy a szakértők véleménye, de a dolog természete szerint is a házi orvosi minőség kifejezett előleges megegyezést feltételez, alperes pedig nem is állítja, hogy közte és felperes között ily előleges megegyezés létesült, melynél fogva felperes csak évi általánydijra tarthatna igényt, az a felperes által különben is tagadásba vett körülmény pedig, hogy alperes felperesnek, még mielőtt ez B.-ra jött, kilátásba helyezte, hogy házi orvosa lesz, a megkivánt előleges megegyezést nem pótolhatja, ennélfogva kétségtelen, hogy felperes évi általánydijjal megelégedni nem tartozik, hanem minden orvosi müködéseért megfelelő külön dijazásra tarthat igényt. (*Szegedi kir itélőtábla,* 1902 junius 30-án 6602/901. sz. a. helybenhagyja; *Curia,* 1903 február 5-én 2643/902. sz. a. helybenhagyja).

65. Nemleges illetékességi összeütközés kir. tszékek között házassági perben.

G. Sándor Budapesten házasságra lépett Sz. Katalinnal, ki őt a házasság megkötése után nyomban elhagyta, s jelenleg Kispesten él.

G. S. neje ellen a házassági életközösség helyreállitására leendő felhivás kibocsátása iránt (1894. XXXI. t.-cz. 77. §-a) a pestvidéki kir. törvényszéknél nyujtotta be a kérelmet. Ez magát illetéktelennek mondta ki, mert a házasságkötés helye Budapest volt. Viszont a budapesti kir. tszék is leszállitotta az illetékességét, mert az alperes Kispesten, tehát nem a kir. tszék területén lakik.

A felmerült illetékességi összeütközésben az 1881. LIX. t.-cz. 7. §-a alapján a m. kir. Curia következőleg határozott:

(C.) G. S.-nek a nejével való életközösség helyreállitása iránt beadott kérvénye elintézésére a pestvidéki kir. tszék mondatik ki illetékesnek.

Indokok: Az 1868. 54. t.-cz. 36. §-a értelmében a házassági összeköttetésből és elválásból keletkező keresetek annak a tszéknek az illetőségéhez tartoznak, melynek területén a házasfeleknek állandó és utolsó együttlakásuk volt. A törvény az illetőség tekintetében arra a kivételes esetre, a midőn a házas felek az együttélést meg sem kezdették, nem rendelkezik ugyan; tekintve azonban, hogy az idézett szakasz második bekezdése szerint olyan esetben, midőn az egyik fél tartózkodási helye ismeretlen, már elfogadja a személyes birói illetőség elvét, a mennyiben az ismeretlen tartózkodásu fél az elé a tszék elé idézendő, melynek területén a folyamodó fél lakik, — tekintve továbbá, hogy az 1868 : LIV. t.-cz. 30. §-ában szabályozott személyes birói illetőség elve az általános szabály és a legszélesebb keretü, s ott, a hol az ettől való kivételek nem szabályoztatnak, vagy nem alkalmaztatnak, ez az általános illetőségi szabály követendő; tekintve, hogy az, hogy a házasfelek az együttélést meg sem kezdették, tanusitva van, valamint tanusittatik az is, hogy G. S.-né, ki ellen a felhivás kibocsátása kéretik, a pestvidéki kir. tszék területén levő Kispesten lakik: a pestvidéki kir. tszék illetőségét kellett megállapitani (692/903. P.).

66. Végrendelet alaki kellékei. Favor testamenti. Helyettesités a magyar örökjogban.

Felperesek a hagyatéki ingatlanokra ági öröklés czimén tartanak igényt és azt vitatják, hogy néhai V. S. végrendelete az 1876. évi XVI. t.-czikknek meg nem felelvén, alakilag érvénytelen azért, mert a hivatkozott törvény 37. §-ában felsorolt érvényességi feltételek fenn nem

forognak. De megtámadják a végrendeletet tartalmánál fogva is, az örökhagyó akaratát akként értelmezve, hogy ő a vonatkozó törvényes követelmények figyelmen kivül hagyása mellett egy családi hitbizomány alapitását czélozta, midőn a hagyatéki ingatlanok tulajdonáról nem rendelkezvén, vagyonának haszonélvezetét nemzedékeken át a V. család fiága javára kivánta fentartani. Ezen az alapon a végrendelet érvénytelenitését s a törvényes öröklés rendjének megállapitását kérik és hivatkozva B. és F. alatti okiratok tartalmára, valamint az ő családi leszármazásuk igazolása végett felmutatott okiratokra, a B. alatti okirat szerint néhai V. S.-nal osztozkodott I. ág jogán a hagyatéki ingatlanok $^2/_3$ részét igénylik. Az *aranyosmaróthi kir. törvényszék* felpereseket keresetükkel elutasitotta és a végrendeletet az első utóörökösig terjedő részében érvényesnek mondotta ki;

mert felperesek az örökhagyó végrendeletének sem alaki, sem tartalmi érvénytelenségét ki nem mutatták. Az örökhagyó által sajátkezüleg aláirt irásbeli magánvégrendelet záradékából ugyanis kitünik, hogy n. V. S. az okirat tartalmát 5 tanu együttes jelenlétében a saját végrendeletének vallotta és azt sajátkezüleg aláirta; minélfogva az 1876. évi XVI. t.-cz. 5. §-ának teljesen megfelelő végrendelettel szemben nem jöhet figyelembe felpereseknek ama semmivel sem igazolt előadása, mintha a tanuk a végrendeleti záradékban tanusitott kijelentésnél és az aláirásnál együtt jelen nem lettek volna. De nem bir elfogadható alappal felpereseknek amaż érvelése sem, hogy a végrendeleten szereplő K. J. plébános és H. K. tanuk az örökhagyó intézkedése folytán előnyben részesülvén, a hivatkozott törvény 9. és 10. §-ai értelmében kifogás alá esnek, mert a K. J.-ra vonatkozó ama rendelkezés, melynek értelmében ő a temetési szertartásért a szokásos mértéken felül dijaztassék, nem nyujt a nevezett plébánosnak oly előnyt, mely az ő érdekeltségét igazolná, és mert H. K. semmiféle előnyben nem részesittetvén végrendeleti végrehajtóvá lett kineveztetésénél fogva, szintén nem érdekelt. Ha azonban a vonatkozó rendelkezés szoros értelmezése mellett K. J. érdekeltsége mégis kérdés tárgyát képezhetné, akkor sem lehetne a végrendeleti tanuk száma ellen kifogást tenni, mert a végrendeleti záradék K. J.-n kivül az idézett törvény 1. §-a b) pontjának megfelelőleg még 4 tanu aláirásával van ellátva. Ezek szerint az örökhagyónak az 1876. évi XVI. t.-cz. életbe lépte előtt alkotott végrendelete alaki kellékek tekintetében az emlitett törvény rendelkezéseinek megfelelvén, a 37. §. a—c) pontjai a fenforgó esetre nem alkalmazhatók. A végrendelet tartalmát illetőleg annyiban való a kifogásoló felperesek álláspontja, hogy az örökhagyó ingatlan vagyonáról több utóörökös nevezésével és ismételt helyettesitésével hosszabb

időre kiterjedőleg akart a V. család fiága javára rendelkezni. Minthogy azonban az alább kifejtendők szerint nem felelhet meg a végrendelkező akaratának a végrendeletnek oly értelmezése, mintha ő a hagyatéki ingatlanok tulajdonát a végrendeletben megnevezett személyek egyikének sem akarta volna hagyni és minthogy a helyettesitésnek több utóörökösre való kiterjesztése birói gyakorlatunk értelmében nem a végrendelet érvénytelenségét, hanem csak a helyettesités korlátozását eredményezi: ugyanazért a végrendelet tartalmának érvénytelenségére alapitott felperesi kifogás sem volt elfogadható. Tekintve már most azt, hogy birói gyakorlatunk szerint a végrendelet homályos szövege esetében lehetőleg oly magyarázatnak van helye, mely mellett a végakarat érvényesülhet és a végrendelet legalább részben fennáll; és tekintettel arra, hogy a hivatkozott homályos részek nem állanak utjában annak, miszerint az örökhagyó többi rendelkezései a törvényes gyakorlat korlátai között és a végrendelkező akaratának megfelelőleg érvényesüljenek: ugyanazért a részben érthetetlen szövegezés daczára az örökhagyó többi rendelkezéseit összefüggőleg és akként kellett értelmezni, hogy a mennyiben az a birói gyakorlat korlátai között lehetséges, az utóöröklés fennmaradjon. A végrendeleti intézkedések értelmének összefüggő része nem hagy fenn kétséget az iránt, hogy az örökhagyó ingatlan vagyonáról hitbizományi helyettesitéssel kivánt rendelkezni, mert nyilvánvaló az, hogy néh. V. S. ugy nejét valamint testvérét V. J.-t és a tovább helyettesitett személyeket világosan arra kötelezte, hogy azok az örökséget haláluk után, illetve a tovább megnevezett személyek öröklésre hivatott utódainak nem létezése esetében egymásnak átengedjék, nem állhat meg tehát V. K. felperesnek abbeli érvelése, mintha a végrendelet közönséges helyettesitést tartalmazna, melynek lényege abban áll, hogy a végrendeletileg helyettesitett személy vagy személyek csak akkor lépjenek az örökös helyébe, ha ő az örökséget meg nem szerezhetné vagy el nem fogadná, mert a fenforgó esetben nem az, hanem az utolsó helyettest megelőző összes személyek végrendelkezési jogának megszoritása vagyis helyesebben reájuk nézve a végrendelkezési tilalom felállitása czéloztatott. Ez a megszoritás azonban birói gyakorlatunk szerint csak az első helyettesre kiterjedő érvénynyel bir; minélfogva a további helyettesekre vonatkozó intézkedést érvénytelennek kellett tekinteni és a végrendeleti öröklés jogát csak az első utóörökösre kellett kiterjeszteni. (*Curia* 2823/902. sz. a.: helybenhagyja.)

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

67. Czégbitorlás.

(1875 : XXXVII. t.-cz. 24. §-a.)

Felperes czégbitorlás miatt azon az alapon inditott alperes ellen keresetet, hogy ez vevőinek majd azt állitotta, hogy az ő czége tulajdonképen felperesfiók-telepe, majd pedig hogy az ő czége felperesi czégnek társtulajdonosa.

A *budapesti kir. kereskedelmi váltótörvényszék* felperest keresetével *elutasitja.*

Indokok: A kereskedelmi törvény 24. §-ában emlitett czég-bitorlás megállapitásához annak a körülménynek a bizonyitása szükséges, hogy alperes a felperes czégét jogosulatlanul használja. Használata alatt pedig az értendő, ha valaki az illető czéget jegyzi, vagy czimtáblájára, számláin, levélpapirjain irja vagy rányomtatja. Ezek szerint, ha alperes valóban tette volna is a keresetben emlitett nyilatkozatokat, ez által nem használta felperes czégét és igy czégbitorlást nem követel.

Curia helybenhagyja (426/902.).

A mily helyes biróságainknak az az álláspontja, hogy a szóbanforgó eset a K. T. 24. §-ának rendelkezése alá nem vonható, annyira áll az is, hogy alperes csupán a tisztességtelen versenyt sujtó törvényes rendelkezések hijján szabadul büntetlenül, miután tagadhatatlan az, hogy a kereskedelmi tisztességbe ütköző cselekményt követ el fenti nyilatkozataiban, alperes magát másokhoz alaptalanul olyan viszonyban levőnek tüntetvén fel, mely esetlegesen ezek érdekeit is sértheti.

68. Biztositási dij részletfizetése váltóval.

(1875 : XXXVII. 485. §. 4. p.)

Alperes felperesi biztositási társaságnak az 1901 február 4-től 1901 május 4-ig terjedő negyedévre eső dijrészletét 1901 febr. 4-én váltóval egyenlitette ki. Felperesi biztositó társaság a váltót peresitvén, alperes azon az alapon kérte a sommás végzésnek hatályon kivül helyezését, hogy ő a biztositási dijat nem fizetvén meg, a biztositási szerződés hatályát veszité, s ő a váltót kifizetni nem tartozik.

A *nagyváradi kir. itélőtábla* az elsőbiróság marasztaló itéletét helybenhagyja.

Indokok: A bizonyitás felvételnek az első biróság által helyesen megállapitott eredménye szerint a kereseti váltót alperes a kötvényfeltételek értelmében 1901. évi február hó 4-től 1901. évi május hó 4-ig

terjedő negyedévre eső dijrészlet fedezéseül adta, ezzel a jogcselekménynyel pedig az *A)* és *B)* szerint kötött biztositási ügylet hatályát 1901. évi május hó 4-ig fenntartotta, a mire nincs befolyással az, hogy a szerződést 1901. évi április hó 24-én kelt levelében felmondotta, mert a váltót *fizetés helyett* 1901. évi február hó 4-én az ekkor esedékes részlet biztositására adván, a felmondás az emlitett dijrészletre nézve vállalt kötelezettséget meg nem szüntette. Mivel pedig az alperes a váltóval biztositott kötelezettséget nem teljesitette, őt az első foku biróság helyesen marasztalta.

A *kir. Curia* a másodbiróság itéletét az első biróság itéletében felhozott indokoknál annyival inkább helybenhagyja, mert *alperes a kereseti váltót a dijnyugta átvétele mellett fizetés gyanánt adta felperesnek, felperes pedig azt fizetés gyanánt fogadta el.* (838/902.)

69. Vasutak eladási joga a czimzett által át nem vett gyors romlásnak kitett árukat illetőleg.

(Vasuti üzletszabályzat 70. §. 3. p.)

Felperes kártéritési keresetet inditott alperes M. Á. V. ellen azon az alapon, hogy azt a tojásküldeményt, melyet a czimzett nem vett át, 2402 márka és 95 pfenniggel olcsóbban adott ez el szabadkézből, mint a mennyiben a vételár meg volt állapitva. Megjegyzendő az, hogy alperes feladót 1899. február 16-án értesitette arról, hogy czimzett a küldeményt nem vette át. Feladó erre nem válaszolt, miért is alperes február 23-án ujra értesitést küldött felperesnek, kérve annak rendelkezését. Felperes azonban ugyancsak február 23-án akkép rendelkezett, hogy a kérdéses tojások I. B. czégnek Bonnba küldessenek, mely értesítés alpereshez csak február 25-n érkezett. Időközben — és pedig ugyancsak február 23-án — a vasut az árut szabadkézből eladta.

A *kir. Curia* a másodbiróság itéletét helybenhagyja. Indokok:

A vasuti üzleti szabályok 70. §-ának 3. pontjában és az ezzel egyező «Betriebsreglement des Vereins Deutscher Eisenbahnverwaltungen» 62. §-ának 3. pontjában foglalt annak a rendelkezésnek, hogy *romlás veszélyének kitett és át nem vett árut a kiszolgáltató vasut minden további alakszerüségek nélkül a lehető legjobb áron eladhatja*, helyesen magyarázták az alsó biróságok abban az értelemben, hogy a vasut *az ilyen árut szabad kézből is eladhatja.* Ebben az esetben azonban az ilyen szabadkézből történt eladás eredménye csak akkor fogadható el szabályszerünek, ha a vasut bizonyitja, hogy annak eszközlésével a rendes kereskedő gondosságával járt el, minthogy pedig e körülmény bizonyitva is van az által, hogy felperes nem tagadta alperesnek azt az állitását, hogy

nyilvános árverésen a kiszolgáltató vasut által H. H. vevővel szemben megállapitott vételárnál kisebb ár volt volna csak elérhető, a mely vételár különben meg is felel a felperes által H. H.-nak tett vételi ajánlatban foglalt vételárnak, és minthogy felperes mi adatot sem hozott fel arra nézve, hogy a kiszolgáltató vasut a kérdéses tojás-árut az eladás idejében és helyén volt kereskedelmi értéken alul adta volna el, a kiszolgáltató vasut által eszközölt ezt a szabad kézből történt eladást a felperes terhére eszközöltnek helyesen fogadták el az alsó biróságok, miért is a másodbiróság itéletét ebből az okból és a benne az első biróság itéletéből elfogadott egyéb megfelelő indokok alapján kellett helybenhagyni. (951/1902. V.).

70. A szabadalmi bejelentés közzétételének időpontja.

(1895 : XXXVII. t.-cz. 34. §.)

A K. 1799, és M. 1768 alapszámú bejelentések után járó első évi díjat, mely a szabadalmi törvény 45. §-a értelmében a találmány közzététele napját követő 60 nap alatt fizetendő, mert különben a találmányi bejelentés visszavontnak tekintetik; — a Szabadalmi Közlönynek a kihirdetést tartalmazó számán olvasható kelettől számított 61. napon fizették be és ennek folytán az erre vonatkozó hivatalos jelentés a szabadalmi bejelentés visszavontnak tekintése végett a nyilvántartás részéről meg is történt. A bejelentő, még mielőtt a bejelentési osztály határozott volna, kérvényt adott be, a melyben előadta, hogy a «Szabadalmi Közlöny» a homlokán olvasható jelzés szerint rendesen szombati napon jelenik meg és azon a napon küldik azt széjjel, hogy ugy történt az a jelen esetben is, habár a kihirdetést tartalmazó szám — bizonyára tévedésből — a pénteki keletet viseli; kérte ezek alapján, hogy a díjbefizetés kellő időben történtnek tekintessék.

A *szabadalmi hivatal bejelentési osztálya* 1836/903. szám alatt hozott végzésével megállapította, hogy a Szabadalmi Közlöny csak sajtóhiba következtében viseli az 1902. évi deczember hó 5-iki keletet s ennélfogva ama kérelemnek, hogy a K. 1799 és M. 1768 alapszámu bejelentések után járó első évi díj idejekorán befizetettnek tekintessék, helyt adott s ehhez képest a díj-fizetés belajstromozását elrendelte.

E határozat hordereje abban rejlik, hogy a szabadalmi törvény 22. §-ának 2. bekezdése értelmében az érvényét vesztett szabadalom nem léphet többé hatályba, már pedig a «Szabadalmi Közlöny»-ön feltüntetett kelet alapul vétele mellett egy napi díjbefizetési késedelem megállapitása a szabadalom megszüntét tehát helyrehozhatatlan kárt eredményezett volna.

71. Kényszer fogalma a váltóaláírásnál, s csőd alatt álló egyén váltóképessége.

(1875: XXVII. t.-cz. 92., és 1. §-ai.)

Felperes 4000 kor. váltótőke jár. ir. inditott keresetet. Alperes kifogásokkal élt a sommás végzés ellen, előadván először azt, hogy ő a váltót kényszethelyzetben irta alá, másodszor pedig, hogy a váltó aláirása alkalmával csőd alatt állott szenvedő váltóképességgel amugy sem birt.

A szabadkai kir. törvényszék a sommás végzést hatályában fentartotta. Indokok:

Az alperesi kifogások alappal nem birnak, mert valamely jogügylet érvényességét a szerződő félnek csak olyan kényszerhelyzete szünteti meg, melyet *jogtalan és veszélyes fenyegetés idéz elő.*

Már pedig felperes, mint csődtömeggondnoknak azon kijelentése, hogy a csőd megszüntetésébe addig nem egyezik bele, mig tömeggondnoki járulékai kielégitve vagy biztositva nincsenek, jogtalan és veszélyes fenyegetésnek nem tekinthető, mert a tömeggondnok azon követelése, hogy dijai és kiadásaira nézve biztosittassék, jogos, mert mig ez meg nem történt, a csődtömeget a csődtörvény értelmében kiadni nem köteles.

Az pedig törvénykezési gyakorlatunk által megállapitott jogszabály, hogy a csőd alatt álló egyén, ha egyébként szenvedő váltóképességgel bir, — a csőd alatt is megtartja szenvedő váltóképességét és vállalhat váltói kötelezettséget.

A kir. Curia helybenhagyja (1902. decz, 20. 723. sz. a.).

72. Lényeges kellékhiány a régi váltótörvény szerint.

(1840: XV., 14. §.)

Az 1840: XV. t.-cz. 14. §-a az 1875: XXVII. t.-cz. 3. §-ának 7. pontjához hasonlóan a váltó lényeges kellékei közé sorolta a fizetés helyét, a nélkül azonban, hogy utóbbihoz hasonlóan felállitotta volna azt a vélelmet, hogy az intézvényezett neve vagy czége mellett előforduló hely — ha magán a váltón külön fizetési hely kijelölve nincsen — egyuttal a fizetési helynek is tekintendő. A kereseti váltón, mely 1871-ben állittatott ki, az intézvényezett neve alatt annak lakhelye «Neutra» is meg volt jelölve, fizetési hely azonban feltüntetve nem volt.

A kir. *Curia* mindkét alsóbiróság itéletét megváltoztatja s felperest keresetével feltétlenül elutasitja. Indokok: a mint ezt az elsőbiróság itéletének vonatkozó indokolásában helyesen kifejti, a kereseti váltó, kellékeire nézve az 1876: XXVII. t.-cz. 115. §-a értelmében a ki-

állitása idejében, vagyis 1871-ben érvényben volt 1840: XV. t.-cz. vonatkozó rendelkezései alapján lévén elbirálandó, minthogy ezen most idézett törvény 14. §-a értelmében a váltó lényeges kellékét képezi a váltóban azon helynek kitétele, hol a fizetés történend, és *minthogy továbbá ez a most idézett váltótörvény nem tartalmazza az új váltótörvény 3. §. 7. pontjában foglalt azt a vélelmet, melynek értelmében az intézvényezett lakhelye fizetési helynek tekinthető és tekintendő*, a miből az következik, hogy a váltóban az intézvényezett neve mellett előforduló hely is csak abban az esetben tekinthető fizetési helynek, ha annak ily czélból történt kijelölése magából a váltóból kitünik, és minthogy épen ezért a kereseti váltóban az *elfogadó neve alatt annak lakhelyéül kijelölt «in Neutra» fizetési helynek nem tekinthető*, és minthogy végül mindezek szerint a kereseti váltó az idézett törvény 14. §-ának *G* pontjában meghatározott lényeges kelléket nélkülözi, ugyanazon törvény 19. §-a értelmében a kereseti váltó váltójogi viszonyok alapjául nem szolgálhat. (921/902.)

73. Telepitett váltó. Az osztrák-magyar bank jogi személyiségének kérdése.

(1876: XXVII. t.-cz. 44. §-a.)

Felperes 2140 korona s járulékai iránt az alperes elfogadó ellen váltókeresetet inditott. Alperes a sommás végzés ellen kifogásokkal élt, s elutasitást kért, azt adván elő, hogy a kereseti váltó telepitett váltó, — s felperes miután óvással nem élt, — keresetét az elfogadó ellen is elvesztette.

A debreczeni kir. törvényszék a sommás végzést hatályában fenntartja.

Indokok: Habár a kereseti váltó tartalma szerint, az a kifogásoló alperes mint elfogadónak a váltóban kitett lakhelyéiől különböző helyen «Debreczenben az osztrák-magyar bank fiókintézeténél» fizetendő: — de a mennyiben az osztrák-magyar bank fiókintézete nem bejegyzett czég, a váltóban pedig az a phisikai vagy jogi személy, a ki ezt a fiókintézetet személyesiti, megnevezve nincsen, — a váltó telepitett ugyan, de telepesnek az osztrák-magyar bank debreczeni fiókintézete nem tekinthető, s igy a V. T. 44. §-ának 2-ik pontban foglalt eset forogván fenn, a sommás végzést hatályában fenntartani kellett.

A debreczeni kir. itélőtábla helybenhagyja.

A kir. Curia mindkét alsóbiróság itéletét megváltoztatja, s felperest elutasitja, mivel:

A kereseti váltó az intézményezett lakhelyétől különböző helyen Debreczenben az osztrák-magyar bank ottani fiókintézeténél fizetendő.

A váltón tehát az a jogi személy is, mely a fizetést a fizetési helyen teljesiteni fogja külön és kifejezetten ki lévén jelölve: ez a váltó határozottan telepitett váltónak tekintendő.

Nem változtat ezen az a körülmény, hogy a telepesként megnevezett bank debreczeni fiókintézete bejegyezve és a váltón az a physikai személy, ki az emlitett fiókintézetet képviseli, megnevezve nincsen, mert eltekintve attól, hogy az osztrák-magyar bankról szóló 1878: XXV. t.-cz.-nek kiegészitő részét tevő bankalapszabályok 91. czikke értelmében a bank külön jogaként meg van állapitva, hogy az sem a saját, sem a fő, sem a fiókintézetei czégét bejegyezni nem köteles: különben is jogi személy létele a bejegyzés tényétől független.

Ezek szerint a V. T. 44. §-a 2-ik bekezdésének egyike sem forogván fenn, s miután az óvás felvétele elmulasztatott, felperes az alperes elleni váltókereseti jogát is elvesztette. (1285/902. okt. 31.)

Ezt az esetet az teszi érdekessé, hogy az elsőfokú biróságok az 1878. évi XXV. t.-cz. ellenére az osztrák-magyar bank jogi személyiségének megállapíthatásához a bejegyzéstől teszik függővé. Ezt a felfogást a Curia helyesen czáfolja meg.

74. A közadós jogcselekményeinek megtámadása a fizetésképtelenségről való tudomás folytán.

(1881 : XVII. t.-cz. 27. §. 2. bekezdése).

Felperes tömeggondnok azon az alapon inditott keresetet alperes czég ellen, hogy ennek egyik tagja a közadós fizetésképtelenségéről tudván, a tömegnek visszaadandó a nyert kielégités.

A *bpesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék* felperest keresetével elutasitja.

A *bpesti kir. itélőtábla* az elsőbiróság itéletét helybenhagyja.

Indokok: Ha való volna is az a körülmény, hogy az alperes által elleniratában és viszonválaszában megjelölt egyezségi tárgyalások folyamán K. A. alperesi czégtag oly kijelentést tett, hogy az egyezségileg felajánlott összeget csak azért fogadja el, mivel a közadós czég fizetésképtelenségéről tudomása van, — *e puszta kijelentésből oly ténybeli adatok bizonyitása nélkül, melyek alapján a fizetések megszüntetésére jogszerű következtetés volna vonható, — a fizetések megszüntetésének tényét megállapitani nem lehet.* (1901 nov. 20. 1110/901.) A *kir. Curia* helybenhagyja. (1902 deczember 23. 263. sz. a.)

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

75. Összeférhetetlenség megállapitása Gy. Gy. orsz. képviselő ellen a Leszámitoló- és Pénzváltó-Banknál elfoglalt ügyészi állás miatt.

(1901:XXIV. t.-cz. 5. §. 9. pont.)

Nem lehet országgy. képviselő az, a ki a kormánynyal üzleti viszonyban álló pénzintézet igazgatósági stb. tagja, állandóan alkalmazott jogtanácsosa (ügyésze, ügyvédje), vagy más alkalmazottja (5. §. 9. p.).

A Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank nem áll egyenes üzleti viszonyban a kormánynyal; e bank azonban megalapitotta a fiumei raktárrészvénytársaságot, a mely a kormány fönhatósága alatt áll, s a melynek nyeresége részben az államvasutakat illeti; továbbá megalapitotta a Forgalmi-Bankot, a mely 68% erejéig részvényese a fiumei raktárvállalatnak, a melynek 68 részvénye azonban szintén a Leszámitoló-Bank tulajdona. Bizonyos lévén, hogy a fiumei raktárrészvénytársaság üzleti viszonyban van az állammal, minthogy részvényeinek 22%-a, sőt a Forgalmi-Bank részvényeivel együtt 90%-a a Leszámitoló-Bank birtokában van: a kérdés ezek folytán az, vajjon a fiumei részvénytársaságra nézve kétségtelenül fönforgó inkompatibilitás kiterjed-e a főrészvényes Leszámitoló-Bankra, illetőleg az ennél viselt állásokra is.

Beck Marczell igazgatósági tag ellen megtétetvén a bejelentés, ezután Györffy Gyula dr. országgyülési képviselő is, mint a Leszámitoló-Bank ügyésze, maga tette meg saját személyére nézve az összeférhetetlenségi bejelentést. Beck Marczell, az itélő bizottság tárgyalása előtt képviselői állásáról lemondott; Györffy Gyula azonban bevárta annak itéletét, védelmére felhozván, hogy a Leszámitoló-Bank, melynek ő ügyésze, meggyőződése szerint semmiféle üzleti összeköttetésben sincs az állammal. Itt legföljebb burkolt incompatibilitásról lehetne szó, de csak annál a viszonynál fogva, a melyben a Leszámitoló-Bank a Forgalmi Bankkal, ez pedig a Fiumei Raktárvállalattal van. Ily módon azonban határtalan tág tér nyilik az incompatibilitási följelentésekre és nyomozásokra.

(Összeférh. itélő bizotts.) A Györffy Gyula képv. ellen bejelentett tényre nézve fönforog az összeférhetetlenség (tiz szóval kettő ellen); rosszhiszemüség azonban a törvényben megszabott kötelezettség elmulasztása miatt nem terheli őt (tizenegy szóval egy ellen). Az 1901:XXIV. t.-cz. 24. §-a alapján tehát fölhivatik, hogy e határozatnak a Házban való bejelentését követő 8 nyolcz nap alatt vagy szün-

tesse meg összeférhetetlen helyzetét, vagy mondjon le a képviselői megbizásról (1903. febr. 4.).

Görffy Gyula a kitüzött 8 nap letelte előtt lemondott a banknál elfoglalt ügyészi állásáról, utóbb pedig képviselői megbizásáról is. De kerülete ujból megválasztotta. Minthogy ugyane képviselő ellen az 1901:XXIV. t.-cz. 11. §-a alapján is (fonógépek közvetitése a kormánynál) folyt az eljárás: kérdés, hogy lemondása által végleg megszünt-e ez az ügy, — avagy tekintettel a 25. §. 2. bekezdésére — ujra megindittható-e ellene megválasztása után az eljárás, ha valaki bejelentést tesz. A törvény egyik hézaga, hogy e fontos kérdés világosan eldöntve nincs.

76. Összeférhetetlenség nem forog fenn, ha az országgyülési képviselő megválasztatása után incompatibilis helyzetét megszünteti.

(1901:XXIV. t.-cz. 5. §. 5. pont és 21. §.)

Az összeférhetetlenségi törvény 5. §-ának 5. pontja szerint nem lehet országgyülési képviselő az, a ki a kormánynyal oly szerződési viszonyban áll, a melyben a kormány szállitó vagy bérbevevő, kivéve, ha az évi bérösszeg, illetőleg az évi szállitás ára 10,000 koronát fölül nem halad; a 21. §. szerint pedig köteles a képviselő, kire nézve ez az eset fönforog, végleges igazolásától számitott 30 nap alatt az összeférhetetlenségi helyzetet megszüntetni.

Bauer Antal 1901. október 2-án választatott meg az ugodi kerület képviselőjévé. Ezt megelőzőleg még 1898-ban bérbeadta csikótelepül a közös hadügyminiszteriumnak, anyjával és nejével közösen birt 1212 holdas ihászi birtokát. A katonai kincstár ezért 29,088 korona évi bért fizetett, a melyből Bauer Antalt birtokrészének arányához képest évi 12,592 korona illette. E szerint B. A. megválasztásakor összeférhetetlen volt. E helyzetét 1901. október 27-én akként változtatta meg, hogy saját birtokrészének $^1/_3$-ad részét, 80,000 korona értékben, átruházta nejére; minélfogva ettől kezdve az évi bérösszegből reá már csak 8393 korona esett.

Az összeférhetetlenség bejelentetvén: ez ügyet az állandó bizottság előkészitette, az összeférhetetlenségi itélő bizottság pedig 1903. évi február 13-án tárgyalta. B. A. mind a két bizottság előtt azt állitotta, hogy nejének 80,000 koronával adósa volt, s hogy ez okból, egyszersmind pedig azért ruházta reá birtoka egy részét, hogy ezáltal összeférhetetlen helyzetét megszüntesse. A bejelentő Sz. J. dr. ennek ellenére föntartotta azt az állítását, hogy összeférhetetlenség forog fönn.

(Összeférh. állandó bizotts.) A bizonyítékok kiegészítése mellőzhető: mert az a körülmény, hogy eladó a vevőnek (nejének) adósa volt, és hogy a vételár egy részével tartozása törlesztetett, közjegyzői okirattal van igazolva.

Az összeférhetetlenségi állandó bizottság ennélfogva befejezett-

nek nyilvánitja az előkészitő eljárást a Bauer Antal ellen bejelentett összeférhetetlenségi ügyben, a mely elbirálás végett a házsz. 160. §-a alapján az itélő bizottság elé terjesztendő.

(Összeférhetl. itélő bizotts.) Az itélő bizottság szótöbbséggel (7 szóval 5 ellenében) kimondja, hogy a Bauer Antal képviselő ellen Sz. J. dr. által bejelentett esetben összeférhetetlenség *nem* forog fönn (1903. febr. 13-án.).

A képviselőház ez itéletet február 14-én tudomásul vette.

A kérdés itt nyilván az volt, hogy valóban tartozott-e B. A. nejének, avagy csak a törvény kijátszása végett ruházta át arra vagyona egy részét, hogy ez által összeférhetetlen helyzetét megszüntesse. Mert kétségtelen, hogy a törv. 21. §-a az incompatibilis helyzetnek csak valódi és őszinte megszüntetését engedi meg az ily helyzetben lévő képviselőnek. Az itélő bizottság többsége ezt bebizonyitottul fogadta el B. A. ügyében.

77. A csatolt pusztai jelleg, mint a féladókedvezmény elnyerésének alapja.

(1871 : XVIII. t.-cz. 21. §. és 1886 : XXII. t.-cz. 130. §-a.)

K. vármegye törvényhatósági bizottsága K. nevü birtok önálló pusztai jellegét megállapitotta, és a pótadó-kedvezményt megadta, mert az 1846 január 1-én kelt jelentés igazolta, hogy a K. nevü birtok arányositása a K. községi tagositástól függetlenül lett keresztül vive és egyéb okiratok is nem mint a község kiegészitő részét, hanem mint közbirtokosságot tüntetik fel. A törvényhatósági bizottság határozata ellen S. és érdektársai panaszt nyujtottak be.

(A közigazgatási biróság). A k. b. a panasznak helyt ad; a fél adó-kedvezményt nem adja meg. Megállapitható ugyan, hogy 1848 előtt a birtok, ha nem is külön adományozás, de valami más birtokjogi alakulás folytán önálló és a községhez nem tartozó földbirtokossági nemes vagyon volt, minthogy azonban az 1886 : XXII. t.-cz. 130. §-ában adott félkedvezmény elnyerésére nem elegendő annak kimutatása, hogy a birtok valamikor önálló volt, hanem az 1871. évi XVIII. t.-cz. 21. §-ában foglalt rendelkezéshez képest ehhez az is szükséges, miként «eddig», vagyis ezen törvény életbelépteig a puszta egyik községhez sem tartozott s adóját is közvetlenül a kir. adóhivatalnál fizette, mert csakis az ily puszták csatoltattak csupán közigazgatásilag ezen törvény alapján valamely községhez, s csakis az ily, addig önállóságát fentartott pusztákat illeti meg a kedvezmény (2152/1902. k. sz.).

78. Gyógyszer kiszolgáltatásának elhalasztása járvány esetén.

(1879 : XL. t.-cz. 93. és 96. §§-ok.)

A Ktk. 93. és 96-ik §-a szerint büntetendő a gyógyszerész, ki az orvosilag rendelt gyógyszer kiszolgáltatását alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja. Vádlott gyógyszerész diftéria járvány esetén az orvos által rendelt serumot, mely időközben elfogyott, igérete ellenére nem táviratilag, hanem posta utján rendelte meg. Ennek folytán maga az orvos szerezte azt be, a mi azonban szintén három napot vett igénybe. Az orvos feljelentette a gyógyszerészt a főszolgabirónál; ez viszont, hivatkozással a Ktk. 96. §-ára, az illetékes járásbirósághoz tette át az ügyet. A járásbiróság azonban ismét a főszolgabiróhoz küldte az iratokat: mert a gyógyszerész a kérdéses kihágást csak oly gyógyszerre vonatkozólag követheti el, a melyet gyógyszertárában tartani köteles, a diftéria elleni serum azonban a 102,233/95. számu m. r. szerint nem ilyen szer. Az ekként támadt hatásköri összeütközés folytán az ügy a minisztertanács elé került.

(M. t.) Ebben az ügyben az eljárás a kir. biróság hatásköréhez tartozik, mert:

A Ktk. 96. §-a nem tesz különbséget oly gyógyszerek között, a melyeknek a gyógyszertárban való tartása kötelező és az e kategoriába nem tartozó gyógyszerek közt, hanem csak ahhoz a feltételhez köti a büntethetőséget, hogy a gyógyszer orvosilag rendelt legyen és hogy a kiszolgáltatás megtagadása vagy elhalasztása alapos ok nélkül történjék. Ebből és az 1876. évi XIV. t.-cz. 124. és 138. §-aiból következik, hogy a gyógyszerész az 1879. évi XL. t.-cz. 93, illetőleg az uralkodó járványra tekintettel, jelen esetben helyesebben 96. §-ában meghatározott kihágást oly gyógyszer kiszolgáltatásának megtagadása, illetőleg elhalasztása által is elkövetheti, a melyet ugyan tartani nem köteles, de a melyet szokásnál és gyakorlatnál fogva tényleg tart, különösen pedig az oly esetben, a midőn a gyógyszer beszerzését magára is vállalja s ezáltal a rendelő orvost mintegy megakadályozza abban, hogy a kérdéses gyógyszert másutt szerezze be (1902. évi szeptember hó 13-án, 18551. sz.).

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

79. Lopás vétségének kisérlete vagy lopás kisérletének vétsége?

(Btk. 65. és 338. §§.)

A budapesti kir büntető törvényszék vádlottat bünösnek mondotta ki a Btk. 338. §-a szerint büntettet képező, de a 65. §. felhivásával a 20. §-hoz képest minősülő *lopás vétségének kisérletében.*

(Budapesti K. T.) Büntetendő kisérlet esetében nem az a cselekmény minősitendő büntettnek vagy vétségnek, melyet a sértett véghez vinni megkezdett, hanem maga a megvalósitott büntetendő cselekmény. Ennélfogva a kir. törvényszék itéletét akként kellett helyesbiteni, hogy vádlott a *lopás kisérletének vetségében* bünös.

80. A büntetés kiszabásánál a törvényben vont határ meg nem tartása-e az, ha a biróság súlyosító körülmény megállapítása nélkül a büntetés maximumát megközelítő büntetést szab ki?

(Btk. 89., 90. §-ok; B. P. 385. §. 2. pont.)

A karánsebesi kir. törvényszék, mint esküdtbiróság az esküdtek verdiktje alapján bünösnek mondotta ki a vádlottat a Btk. 279. §-ának 1. bekezdése szerint minősülő szándékos emberölés büntettében és ezért a Btk. 281. §-ának 1. bekezdése, valamint a Btk. 289. §-a alapján 8 évi fegyházbüntetésre stb. itélte. A büntetés kimérésénél enyhitő körülményül vette a vádlottnak 20 éven alóli korát, továbbá hogy hasonló természetű cselekményért eddig büntetve nem volt (1902. február 8-án, 366. sz.).

A *kir. Curia* ezt az itéletet az esküdtek határozatának érintetlenül hagyása mellett megsemmisitette s az eljárt biróságot uj itélet hozatalára utasitotta.

(C.) A megsemmisités indoka az, hogy a kir. törvényszék, mint esküdtbiróság, midőn a fentebb idézett itéletében vádlott fegyházbüntetését kiszabta, ennél a törvényben megállapitott büntetési tételnek törvényszabta határait nem tartotta meg. Ez a törvényellenes határozata pedig a Bp. 385. §-ának 2. pontjába ütköző semmiségi okot foglalja magában, a mely ok a nevezett vádlott sérelmére szolgálván, ugyanazon törvényszakasz végső bekezdése szerint hivatalból volt figyelembe veendő. Hogy a kir. törvényszék mint esküdtbiróság a nevezett vádlott terhére megállapitott s a Btk. 279. §-ába ütköző, annak 281. §-a első bekezdése szerint büntetendő szándékos emberölés büntettére nézve meghatározott fegyházbüntetési tételnek a törvényben vont határait nem tartotta meg, ez kitünik abból, hogy a nevezett vádlottra nyolcz évi fegyházbüntetést szabván ki, ez által az emlitett büntettre a fennebb idézett 281. §. első bekezdésében meghatározott fegyházbüntetésnek legmagasabb, azaz tiz évi tartamát megközelitő mértékét alkalmazta, holott ezt a Btk. 90. és 281. §-ának egybevetett értelmében csak számuk vagy nyomatékuk tekintetében tulnyomó sulyositó körülmények fenforgása mellett alkalmazhatta volna. Sulyositó körülményeket azonban, a melyek a Bp. 328. §-ában

foglalt rendelkezéséhez képest szintén megjelölendők lettek volna, a kir. törvényszék mint esküdtbiróság a fentebb idézett itéletében egyáltalán véve meg nem állapitott. A midőn tehát a kir. törvényszék mint esküdtbiróság a nevezett vádlott fegyházbüntetését, sulyositó körülmények megállapitása nélkül, mégis a fennebb irt nyolcz évi tartamban szabta ki, nem ismert fel avagy mellőzött oly lényeges körülményt, a melynek megállapitását a Btk. megfelelő rendelkezésének alkalmazhatása szükségessé teszi.(1902. május 12-én. 4367. sz.).

A kir. Curia a Bp. 385. §. 2. pontjának oly értelmezést adott e határozatban, mely eddigelé — tudtunkkal — egészen egyedül és elszigetelten áll. Mindezideig t. i. az volt az állandó gyakorlat, hogy az e pontban meghatározott semmiségi ok akkor forog fenn, 1, ha a biróság a törvény különös részében az egyes büntetendő cselekményekre megállapitott büntetési tételeket nem tartotta meg, az által példának okáért, hogy a specialis minimumokkal vagy maximumokkal biró büntetések határait helytelenül tullépte, vagy hogy az egyes büntetési nemeknek a törvényben megállapitott generalis minimumát vagy maximumát áthágta, vagy végül valamely mellékbüntetést törvény ellenére alkalmazott, illetőleg törvény ellenére mellőzött; és 2., ha a büntetési tételeknek a Btk. 66., 72., 85. §-aiban s a 91. §. 2. bekezdesében megengedett enyhitésénél, a Btk. 53., 92., 93. §-aiban megengedett átváltoztatásánál, vagy a Btk. 97., 98.. 99., 100. s az 1880:XXXVII. t. cz. 35., 36. §-aiban megengedett sulyosbitásánál átlépte a biróság a törvénybeli korlátokat. Tehát kizárólag csak azokban az esetekben vették fönforgónak a Bp. 385. §. 2. pontjában megjelölt semmiségi okot, a hol a tévedés technikus jellegű. Legfelső biróságunk a közölt határozat kelte után is azt a fölfogást követi, hogy a büntetéskiszabás körüli meritorius tévedés corrigálásának a semmiségi eljárásban csak akkor van helye, ha a tévedés a Bp. 385. §. 3. pontja alá vonható, azaz ha a Btk. 92. §-ának helytelen alkalmazásáról vagy mellőzéséről van szó. A Btk. 89., 90. s 91. §-okbeli büntetéskimérési szabályoknak meg nem tartását ma sem tekintik semmiségi oknak, holott a most közölt itélet helyes logikája és törvény magyarázata szerint e §-ok rendelkezéseinek megsértése is oly túllépése a törvényben vont határoknak, a mely sok esetben orvoslást igényel.

81. Megfertőztetés vagy szemérem elleni vétség.

(Btk. 236. és 249. §§. és B. P. 385. §. 1. b) p. s 437. §. 3. bek.)

A *kir. tábla* vádlottat ama cselekményért, hogy 1900 április 25-én Kolozsvárott a Muzeum-kertben, nyilvános helyen, nappal, több személy szemeláttára a tizennégy éven aluli panaszosnővel nemileg közösült, a Btk. 236. §-ába ütköző megfertőztetés büntettében mondotta ki bünösnek.

A *kir. Curia* ezt az itéletet a Bp. 385. §. 1. *b)* pontjában meghatározott s hivatalból figyelembe vett anyagi semmiségi oknál fogva megsemmisitette s vádlottat a Bp. 437. §. 3. bek.-re hivatkozással a

Btk. 249. §-ában körülirt szemérem elleni vétségben nyilvánitotta bünösnek.

(C.) A Btk. 236. §-ában körülirt büntett csak tisztességes lányon követhető el; minthogy pedig eme kellék fenforgását az alsóbiróság nem állapitotta meg, a vád tárgyát képező cselekmény megfertőztetés büntettének nem minősithető. Tekintettel azonban arra, hogy a kir. tábla által megállapitott s a Bp. 437. §. 1. bekezdése értelmében a Curia határozatának alapjául szolgáló tényállás szerint vádlott 1900 április 25-én Kolozsvárott a Muzeum-kertben nyilvános helyen, nappal, több személy szemeláttára panaszosnővel nemileg közösült, s tekintve, hogy e cselekmény a Btk. 249. §-ában meghatározott vétség ismérveit kimeriti, az itélet megsemmisitése mellett a fenti itélet volt hozandó (1902. november 25-én, 10137. sz.).

A Btk. 236. §-ának szerkezete s ratioja arra utalnak, hogy a tizennégy éven aluli leánygyermekek, kivéve a már ily korban feslett életüeket, feltétlen oltalomban részesitendők. Ebből következőleg ahhoz, hogy a biró megtagadja a védelmet, mellőzhetetlen kellék az illető leánygyermek megromlottságának tényként való megállapitása. Ha a Curia, a közölt esetben, a kir. tábla által valóknak elfogadott tények közt nem találta föl a panaszosnő feslettségének megállapitását, a helyes eljárás az lett volna, hogy a Bp. 437. §-ának 5. bekezdésében foglalt rendelkezésre utalással az itélet megsemmisitése mellett a kérdésre nézve uj eljárást rendel. A fönti itélettel az elkövetett corrupcio egyáltalában nem nyert megtorlást.

82. Halott ember elitélése.

(Bp. 301. §. ut. bek., 385. §. 1 c) pont, 396. §. és 430. §. 3. bek.)

A budapesti királyi törvényszék 1901 nov. 20-án kelt itéletében S. B.-t két társával, B. K.-nal és B. F.-czel együtt sulyos testi sértés büntettéért a BTK. 308. és 91. §§-nak alkalmazásával hat havi börtönre, egyenkét 20 korona pénzbüntetésre és a bünügyi költségek fedezésére itélte. A kir. ügyész és mindhárom elitélt a kir. itélőtáblához felebbezett.

A budapesti kir. itélőtábla 1902 junius 25-én a törvényszék itéletét S. B.-ra és B. F.-re nézve megváltoztatta, ezek büntetését a BTK. 302. és 92. §§-nak alkalmazásával, három havi fogházra és egyenként 10 korona pénzbüntetésre leszállitotta; a B. K.-ra vonatkozó részt pedig helybenhagyta. A főügyész mindhárom vádlott terhére a BP. 385. §. 3. p. alapján semmiségi panaszt jelentett be. A táblai itéletet kihirdetés végett leküldötték a törvényszéknek, S. B. az itélethirdetésen nem jelent meg. Az itéletet czimére kézbesitvén, az átadó értesült, hogy S. B. időközben meghalt. A törvényszék erre átirt az anyakönyvi hivatalnak; ez megállapitotta, hogy az illető még a tábla itéletét megelőzőleg, *1902 junius 3-án meghalt.* A törvényszék a hite-

les halotti bizonyitványt a Curiához felküldte. A koronaügyész azonban S. B.-ra nézve a sem. panaszt visszavonta, és pedig a tárgyaláson tett kijelentése szerint azért, mert ez a terhelt *időközben* meghalt.

(C.) A főügyész által S. B.-ra vonatkozóan bejelentett semmiségi panasz elbirálása mellőztetik; mert: a koronaügyész a sem. panaszt visszavonta (1903 febr. 10-én 1193/1902.).

Kit illet ez esetben a rovás? Mert bizonyos, hogy valaki megint rászolgált. A kir. tábla ténybeli tévedés folytán elitélt egy halott embert. Szerencsére azonban a főügyész semmiségi panaszt jelentett be az itélet ellen, s igy az ügy a holta után elitélt ember halotti bizonyitványával együtt felkerült a kir. Curiához, a melynek most már módjában volt a Bp. 301. §-ának ut. bek. alapján megszüntetni az eljárást. Csakhogy a koronaügyész épen e vádlottra nézve vonta vissza a semmiségi panaszt, és pedig azért, mert az illető időközben meghalt. Csodálatos. A koronaügyész abban az esetben, ha ez a téves elitélés semmiségi panaszszal meg nem támadtatik: talán pörorvoslással élt volna a jogegység érdekében, — mint ezt pl. a katonai biróság hatósága alá tartozó egyének téves elitélése miatt ismételve megtette. Igy azonban, midőn előtte volt az orvoslás természetes módja: a kir. Curiát már nem engedte akcióba lépni, hanem élt azzal a jogával, a melyet a B. P. 430. §-ának 3. bekezdése, s az ebben hivatkozott 396. §. alapján tévesen igénybe vesz. Igaz, hogy a C., minthogy az ügyet egyébként felülvizsgálta: a Bp. 385. §-ának 1. c) pontja és 3. bek. folytán S.-ra nézve is hivatalból felülvizsgálhatta volna az ügyet s megszüntethette volna azt a jogi képtelenséget, hogy az elhalt ember ellen, halála után hozott büntető itélet jogerős maradjon; de hát a C. annak idején elismerte, hogy a koronaügyészséget a semmiségi panasz visszavonásának joga megilleti, és most már szorosan ehhez tartja magát. Arra aligha gondoltak, hogy ilyen következményre is fog az vezetni. Pedig még czifrább esetekre is el lehetünk készülve: mert a helytelen elv következményei beláthatatlanok. Egyelőre ez az eset is elég kirivó bizonyitéka annak, hogy a koronaügyésznek tulajdonitott visszavonási jog a legnagyobb jogtalanságnak válhatik forrásává.

83. Az ártatlanul előzetes letartóztatást vagy vizsgálati fogságot szenvedett egyén kárpótlása.

(B. P. 580. §.)

(C.) A Bp. 580. §-a értelmében a kártalanitási igény a szabadságvesztésért az állam által fizetendő megfelelő készpénzbeli kárpótláson kivül csak az elitélt által pénzbüntetés és bünügyi költségek gyanánt fizetett összegekre, az elitélttől elkobzott tárgyak értékére s végül annak a munkának, melyet a szabadságvesztésbüntetés tartama alatt teljesitett, tiszta jövedelmére terjedhet ki, — és e szerint az előzetes letartóztatást és vizsgálati fogságot szenvedett, de el nem itélt terheltek által, ugy erkölcsi, mint anyagi kártalanitás fejében, törvényszerü-

leg csak az 580. §-ban első helyen emlitett pénzbeli kárpótlás igényelhető (1902. november 27-én. 6210. sz.).

El kell ösmerni, hogy a Bp. idézett §-ának szükkeblü rendelkezése alapján tényleg ugy áll a dolog, hogy az *elitélt* személy, ki munkára *kényszerithető*, igényelheti végzett munkájának tiszta jövedelmét, ellenben az *előzetesen letartóztatott* vagy *vizsgálati fogoly*, kit munkára kényszeriteni *nem lehet*, önkéntesen elvállalt és teljesitett munkájának hozadékára nem tarthat igényt; ugyanily inconvenienczia áll fenn a bünügyi költségek tekintetében is: az elitélt kárigénye kiterjed erre is, az előzetesen letartóztatotté és vizsgálati fogolyé nem.

Viszont ha e kérdésben a Bp. annyira fiscalitási érdekeket tartott szem előtt, a törvény kezelőitől lenne az egyoldalu szempontok mérséklete várható. Az igazságügyminiszter, mint a ki a Bp. 587. §-a értelmében a kártalanitás öszszege tekintetében dönt, volna hivatva a kártalanitás összegének méltányos megállapitásával lehető vagyoni elégtételt szolgáltatni. Az e tárgyban kelt miniszteri határozatok ritkán kerülnek nyilvánosságra; a melyek azonban közzététettek, a kártalanitásra rendelt pénzalap tulságos kiméletére engednek következtetni.

Ily határozatok: K. G. vádlott 1899 november 18-tól 1900 márczius 22-ig volt ártatlanul vizsgálati fogságban, a kártalanitás összege 120 koronában állapittatott meg; K. J. és B. K. 1900 julius 30-tól 1900 augusztus 2-ig előzetes letartóztatást, ettől kezdve 1900 szeptember 2-ig vizsgálati fogságot szenvedtek ártatlanul; a kártalanitás összege fejenkint 33 koronában állapittatott meg.

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

84. Tévedés a vevő személyében árverési vételnél.

Felperesek keresetképen előadják, hogy 1881. évben mint Tasádfő község volt urbéres lakosai elhatározták, hogy a tasádfői 40. sz. tjkvben felvett s árverés alá került ingatlanokat az 1882. évi január 2-ára kitüzött árverésen a maguk javára megveszik s az akkori községi biró, A. L.-t megbizták, hogy az árverésen az ő képviseletökben s nevökben vegyen részt, s a jelzett ingatlanokat az ö, illetőleg a község volt urbéresei részére vegye meg. Nevezett községi biró e megbizásuk folytán az árverésen résztvett, azonban fogalomzavarból nem tudván megkülömböztetni a községi volt urbéres lakosok összeségét, a község, mint jogi személytől, a község nevében jelentkezett az árverésnél, s az ők, mint megbizók tudta és beleegyezése nélkül vevőnek Tasádfő községet, mint jogi személyt nevezte meg, s a képviselőtestület meghallgatása nélkül a vételt a törvényhatóság által jóváhagyatta, s az ingatlanok tulajdonjoga alperes község javára lett bekebelezve; s minthogy minden jogalap és szerzői czim nélkül iratott a kereseti ingatlan alperes község tulajdonául s az mint tévedésen alapuló s jogtalan, érvénytelen: kérik felperesek, hogy a tasádfői 40. sz. tjkvben felvett s alperes község nevére irt ingatlanokra a

tulajdonjog határozatlan arányban, illetőleg az 1901 évi április 12-én felvett jegyzőkönyvhöz csatolt kimutatásban kitüntetett arányban részökre megitéltessék, s alperes község a tulajdonjoguk bekebelezésének tűrésére köteleztessék.

A *nagyváradi kir. törvényszék* (1901. ápril 24-én 6423/901. P. sz. a.) felpereseket keresetükkel elutasitotta.

1881. évi decz. 30-án kiállitott s Zs. A. és társai képviselőtéstületi tagok által aláirt meghatalmazás azt bizonyitja, hogy a képviselőtestület adta A. L. akkori volt községi birónak a meghatalmazást és megbizást, hogy a kereseti ingatlanra alperes község nevében s javára árvereljen, s igazolva van, hogy tényleg s valójában a községi képviselőtestület előzetes határozata alapján adatott ki a hivatolt meghatalmazás.

Nagyváradi kir. itélőtábla (1901. november 5-én 2185/901. P. sz.) A kir. törvényszék itéletében a per adataival egyezően megállapitott tényállásból levont következtetést a kir. itélőtábla elfogadhatónak nem találta, annak daczára, hogy A. L. községi volt biró az 1882. évi január hó 2-án megtartott birói árverésen a kereseti ingatlant az árverési jegyzőkönyv vonatkozó tartalma szerint Tasádfő község nevében és részére vette meg s hogy a vételári részleteket a csatolt telekkönyvi iratok szerint ugyanazon község képviseletében fizette le s daczára annak, hogy ily módon a község részére teljesitett vételt a közigazgatási felettes hatóság jóváhagyta s az ingatlan Tasádfő nevére iratott. — A mennyiben ezekkel a tényekkel szemben a keresethez *B* ·/. alatt csatolt A. L. községi volt birónak közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatától eltekintve, a telekkönyvi iratok által igazolva van, hogy A. L. községi volt biró az árverés alkalmával megbizotti minőségét nem igazolta, s midőn erre felhivatott, ennek a 1447/1883. számu telekkönyvi kérvénynyel megfelelt ugyan, s ezen kérvény csatolmányaival igazolta, hogy az árverési vételt a község részére teljesitette, de mivel a perhez csatolt közigazgatási iratoknál fekvő képviselőtestületi határozat nem az árverés előtti időben, hanem jóval később, vagyis 1882 évi november 30-án hozatott, ebben a határozatban pedig csak azt tanusitja a képviselőtestület, hogy az árverést megelőzően 1881. évi deczember 30-án tartott gyülés és értekezletről a képviselőtestületi tagok és községi lakosok 30 nappal megelőzően értesitve vottak, de nem tanusitja egyuttal azt, hogy az 1881 évi deczember hó 30-án egybehivott gyülés és értekezlet tényleg megtartatott s hogy ugyanazon alkalommal mily tárgyu és ér-

telmü határozat hozatott s igy a törvényhatóság nem az 1881 évi deczember 30-iki határozatot, hanem a hozzá intézett kérvényben bejelentett korábbi vételt a kérvény adatai alapján hagyta jóvá, minthogy továbbá az 1882 évi november 30-án tartott képviselőtestületi gyülésről felvett jegyzőkönyv bevezető része tanusitja, hogy ezen gyűlés kizárólag abból a czélból hivatott egybe, hogy az árverési vételt illetően a tkvi hatóság felhivása teljesittessék, illetve a tkvi átiráshoz szükséges adatok pótoltassanak s e végből az árverelő községi biró részére kiállitandó megbizás is szükségeltetvén, a kiállitott megbizás tartalmából megállapitható, hogy ezt a megbizást a képviselőtestület nem az árverést megelőzően, hanem csakis az 1882 évi november hó 30-án tartott gyülés alkalmával állitotta ki, mely körülmény egyébként is igazolva van alperesnek az 1898 évi junius hó 28-án felvett jegyzőkönyben foglalt azon határozott beismerése által, hogy az árverést megelőzően képviselőtestületi gyülés nem tartatott, következésképen az emlitett megbizás az árverést megelőzően ki sem adathatott, minthogy továbbá a perben külömben is a döntő ténykörülményt az képezi, hogy a községi birót a vételre ki bizta meg és a megbizás mire szólott, s közömbös az, hogy ezen megbizástól eltekintve egy harmadik a megbizó által véghez vitt cselekvényt, illetve annak előnyös részét minden ellenszolgáltatás nélkül a maga részére elfogadta, a jelen perben felhivott felperesi tanuknak a lényegben egyező vallomása által pedig bizonyitva van, hogy a kereseti ingatlan vétele a községi volt biró által nem a politikai község, hanem a községbeli volt urbéresek megbizásából és részére történt, s hogy a kereseti ingatlan a vétel óta állandóan az utóbbiak birtokában van, annak jövedelmét, a mint azt egyébként maga alperes is kifejezetten elismerte, a politikai község soha el nem számolta a saját számadásaiban s a kereseti ingatlannak a volt urbéresek által való állandó és háboritlan birtoklása, valamint azon igazolt tény, hogy a politikai község a vételár törlesztéséhez egy krajczárral sem járult, hanem azt kizárólag a községi volt urbéresek teljesitették, kétségtelenül a mellett bizonyit, hogy egyes volt urbéresek megbizásából a községi volt biró a kereseti ingatlant a megbizók részére vette meg, kikhez a keresettel fellépett volt urbéresek csatlakoztak s ezzel szemben a politikai község utólagos tényei, melyek szerint a vagyonszerzés a politikai község részére teljesitettnek tüntettetett fel, s ennek felettes hatósági megerősitése s az ennek alapjan teljesitett telekkönyvezés annál kevésbbé vehetők figyelembe, mivel a peradatok egybevetése mellett

nyilvánvaló, hogy a politikai község beavatkozása csakis arra vezethető vissza, hogy a törvénytudatlan köznép körében köztudomás szerint azon fogalomzavar tapasztalható, melynél fogva a politikai községet a volt urbéresek összegével azonositják, s minthogy végül az a körülmény, hogy egyes községi volt urbéresek a jelen pert megelőzően ugyancsak a kereseti ingatlan tulajdona iránt folyamatba tett pert letették, a jelen kereset elbirálását és megitélését azért nem akadályozhatja, mert egyesek ténye a volt urbéresek összességét az ezeket illető jog érvényesitésére befolyással nem birhat, ennélfogva a kir. törvényszék itéletének részbeni megváltoztatásával az ingatlan tulajdonának megitélésére irányuló kereseti kérelemnek helyt adni kellett. Ellenben abban a részében, mely szerint felperesek további keresetükkel elutasittatnak, a kir. törvényszék itélete helybenhagyatott, mert felperesek a községi volt urbéresek összességének tagjaiként léptek fel s a kereseti ingatlannak javukra való telekkönyvezését határozatlan arányban kérték a tkvi rdts 55. §-ában foglalt rendelkezéssel szemben a tulajdonjognak határozatlan arányban való telekkönyvezése nem engedhető meg, s mert a kir. itélőtábla 3663/899. számú feloldó végzése folytán felperesek által bemutatott kimutatás a tasádfői volt urbéresek birtokarányának hiteles kimutatásául nem szolgálhat, de nem szolgálhat különösen bizonyitékul arra nézve, hogy csakis az abban megnevezettek volnának a község urbéresei, s ennek hiányában a vonatkozó kereseti kérelem nem teljesíthető, illetve a most említett kimutatásnak megfelelően itélet nem hozható, miért is a kereseti ingatlan az összes urbéresek részére volt megitélendő. (*Curia* 1903. január 27-én 721/902. sz. a. helybenhagyta.)

85. Háztulajdonos felelőssége valamely a házra erősitett tárgy leeséséből származott kárért.

Felperes keresetét arra alapitja, hogy férjének, néhai N. A.-nak 1896 május 13-án bekövetkezett halálát a 4. r. alperes Gizella-téri palotájának tetejéről, az oda 1. r. alperes által a köteles gondosság elmulasztásával helyezett vastag nyelü nagy zászlónak az utczára történt leesése idézte elő az által, hogy a leesett zászlórud az akkor erre haladó N. A.-t agyonütötte. Azt állitja, és védekezésének sulypontját arra alapitja 4. r. alperes, hogy az ezredévi ünnepségek alkalmával 1896 április utolsó napjaiban 3. r. alperes a H. F. és fiai czég üzletvezetője és a Gizella-téri H.-féle palota kezelője, az ő megbizásából a palota feldiszitését elrendelte s a nagyobb műizlést igénylő diszitési munka végzését, melynek körébe a zászlók kitüzése

is tartozott, K. S. kárpitosra, tehát szakértőre bizta, ki azt magára vállalván, 1. r. alperes K. M. és F. K. segédei által végeztette el.

A budapesti kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletének azt a részét, mely szerint felperes B. J. alperessel szemben a 840 K. 60 f. temetési költség mint kár megtéritése iránti keresetével, ugy H. L. és F. K. alperesek elleni egész keresetével elutasittatott, indokainál fogva helybenhagyta, az itéletnek többi részét megváltoztatta, s B. J. alperessel szemben a felperes eltartása és kiskoru gyermekei neveltetési költsége czimén felmerült kár, H. F. alperessel szemben pedig ugy a néhai N. A. temetési költsége, mint a felperes eltartása s kiskoru gyermekei neveltetési költsége czimén felmerült kár tekintetében a kártéritési kötelezettséget megállapitotta. Mert B. J. 1. r. alperessel szemben a marasztaló büntető birósági itéletek bizonyitékot képeznek arra, hogy néhai N. A. halálát ezen alperes vétkes gondatlansága okozta, miből folyólag alperest a kár megtéritésének kötelezettsége terheli, mely a büntető eljárásban csak a temetési költség erejéig bíráltatott el s felperes többi kárigényével polgári perre utasittatott, s mert az épület tulajdonosa — a vis major esetét kivéve — felelős az épületen emelt minden mű lehullásából másra háramló kárért, még ha magát a tulajdonost gondatlanság nem is terheli. H. F. alperes maga is beismeri, hogy az ő épületéről lehullott zászlórud okozta N. A. halálát, s a büntető birósági iratoknál kideritett tényállás szerint meg van állapitva, hogy a zászlórud leesését nem elháríthatlan természeti erő, hanem a zászlórud helytelen beillesztése idézte elő. (1901 szeptember 4. 8386/900. sz. a.)

A m. kir. Curia 1902 november 25-én 6610/901. sz. alatt a kir. tábla itéletét felebbezett abban a részében, mely szerint 4. r. alperesnek kártéritési kötelezettsége felperes irányában, ugy a néhai N. A. temetési költsége, mint a felperes eltartása és kiskoru gyermekei neveltetési költsége czimén megállapittatott, helybenhagyta a következő indokokból: Ha mindenben ugy állana is a dolog, mint 4. r. alperes állitja, ezekből bizonyos, hogy palotájának feldiszitését, s igy a zászlók, különösen a leesett zászló kitüzését K. S. kárpitos, illetve ennek segédei az ő utasitásából eszközölték. Minthogy pedig a háztulajdonos az épületére akár általa, akár utasitására mások által elhelyezett tárgyaknak, — vis major esetén kivül, mi a jelen perbeli esetnél fenn nem forog, — leesése által a másoknak okozott kárért felelős: 4. r. alperes az ő utasitására palotájára, a köteles gondosság hiányával kitüzött zászló leesése altal felperes és kiskoru gyermekeinek okozott

kárt megtériteni tartozik, semmit sem változtatván ezen az a körülmény, hogy az, ki a zászló kitüzését teljesitette, erre kellő szakértelemmel birt, mivel az esetleg csakis az ő visszkeresetének a szakértővel szemben megállapitására szolgálhatna alapjául.

86. Az épitőmester felelőssége pallérjának gondatlanságából származott kárért. Az életjáradék biztositása.

Alperes, mint felelős épitőmester által vezetett épitkezésnél 1895 november 21-én bekövetkezett baleset folytán felperes teljesen munkaképtelenné lett. A beszerzett bünügyi iratoknál levő curiai itélettel a balesetért S. J. pallér felelőssége megállapittatott és felperessel szemben a btkv. 310. §. első bekezdésében meghatározott sulyos testi sértés vétségében bünösnek nyilvánittatott.

Budapesti kir. törvényszék kötelezi alperest, hogy felperesnek a gyógyitási költséget, a baleset napjától számitott havonként előre fizetendő 60 koronát felperes 60 éves koráig, esetleg korábbi elhalálozásáig a lejárt részletek után a kereset beadásától, a lejárandó részletek után pedig a mindenkori esedékességtől számitandó 5%-os kamatok megfizetésére.

Indokok: A vezető pallér a felügyelet szempontjából alperest csak helyettesitette és habár büntetőjogi szempontból alperes felelőssége meg nem állapíttatott, mert a biróság culpa in eligendo fenforgását nem látta, *magánjogilag felperes művezető pallérjának gondatlanságából származó minden kárért felelős.*

A budapesti kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletét azzal a részbeni változtatással hagyja helyben, hogy alperes az életjáradékot felperes életfogytáig tartozik fizetni és arra is köteleztetik, hogy az életjáradék biztositására 10,000 koronát a per biróságánál birói letétbe helyezzen. *Indokok:* Felperes a baleset folytán válván teljesen keresetképtelenné, kártalanitási igényének az életfogytáig való életjáradék felel meg, az elsőbiróság tehát helytelenül korlátolta ezt az igényt felperes 60 éves koráig és mert az 1874. évi XVIII. t.-cz. 4. §-a a fenforgó joghasonlatosságnál fogva az ipari üzemben bekövetkezett balesetnél is alkalmazandó s igy tekintettel arra, hogy alperes, mint vállalkozó, foglalkozásánál fogva ki van téve az anyagi veszteségek esélyeinek, felperes megfelelő biztositék nélkül oly helyzetbe juthat, hogy megitélt követelésére fedezetet nem talál, miért is alperes biztositék letételére volt kötelezendő. (*Curia* helybenhagyja 1903. február hó 13-án 400. sz. a.).

87. A beismerés szerepe a gyermek születésének törvényességét tárgyazó perben.

Ujvideki tszk. 1902. április 28-án 4463/902. P. sz. a. itélt:

A házasság tartama alatt született gyermekek törvénytelen származását azért kellett kimondani, mert alperes maga is beismerte, hogy felperestől gyermeke nem származott, beismerte azt is, hogy a született gyermekek K. J.-tól származtak és alperes maga is kérte a gyermekek törvénytelen származását kimondani, mert K. J. maga is elismerte, hogy mind a négy gyermek ő tőle származott, s végül mert a kiskorúak gyámhatósága által kirendelt ügygondnok sem ellenezte a törvénytelen származás kimondását.

A szegedi kir. itélőtábla (1902. szeptember 11-én 3252/902. P. szám alatt.) az első biróság itéletének a gyermekek törvénytelen születésének kimondását illető részét azért hagyta helyben, mert a perben megállapitott s a házasság felbontásának alapjául vett tények s főleg a B. E., G. K. és K. J. tanuk vallomásai alapján, a melyek szerint I. r. alperes már az első gyermekének nemzését megelőző idő óta felperestől folyton különválva és állandóan K. J.-val él, a most nevezett házánál és a felperessel nem érintkezik: kizártnak vehető, hogy a különélés ideje alatt született gyermekeket a felperes nemzette, s ezzel ellenkező tényekre mutató adatokat a gyermekek érdekeinek védelmére hivatott ügygondnok sem volt képes felhozni. (*Curia*, 1903. febr. 11-ér 6799/902. sz. a. helybenhagyja.)

A kir. itélőtábla nem mondja ugyan ki határozottan azt a jogelvet, hog ily perekben a beismerés a per sorsát el nem dönti, de kiviláglik ez az álláspontja abból, hogy felsorolja azokat a ténykörülményeket, a melyek alapján kizártnak tartja, hogy a gyermekek a férjtől származtak legyen; ily indicium-ként a férj, az anya és az apa beismerése (helyesebben vallomása) mindenesetre elfogadható. V. ö. pl. *pozsonyi tszék* 1896. nov. 10-én 11508. sz. a. kelt határozata, *Márkus:* Elvi hat., IX. k. 15164. sz.; lásd még Márkus id. m. II. kiad. II. köt. 126—127. ll.

88. Ingatlan-hozomány haszonélvezete idejének határa. A nő gyógykezelésének és temetésének költsége terheli-e a férjet?

Szegedi kir. itélőtábla (1901. decz. 18-án 205/901. sz.): Az első biróság itéletének felebbezett az a része, mely szerint felperesek a leltár cselekvő állapota 1. és 2. tétele alatt felvett termés egyenértéke iránti kereseti kérelmökkel elutasittattak, helybenhagyatik oly értelemben, hogy a leltár 1. és 2. tétele alatt felvett termés az örökhagyó

hagyatékául elismertetik, és erre a termésre nézve az alperesnek hitvestársi öröklési joga megállapittatik. Ugyanennek az itéletnek az örökhagyó gyógyitási és temetési költségeiről, valamint a perköltségről intézkedő felebbezett része azonban megváltoztattatik és az alperes végrehajtás terhével arra köteleztetik, hogy a felpereseknek 188 K 40 fil. tőkét és ennek az 1889. évi augusztus hó 2-ik napjától számitandó 5%-os kamatát 15 nap alatt feltétlenül megfizessen.

Indokok: Felperesek a per során előadták, hogy azt a $7^1/_2$ holdnyi ingatlant, a melyen a leltár 1. és 2. tétele alatt felvett buza és kukoricza termett, az alperes nejének haszonélvezetül abból a czélból engedték át, hogy legyen neki miből megélnie. Tekintve, hogy e szerint a felperesek ezt a $7^1/_2$ hold szántóföldet, a melyen a per tárgyát tevő buza és kukoricza termett, a házassági terhek könynyitése czéljából engedték át haszonélvezetül az örökhagyónak; tekintve, hogy a házassági terhek könnyitése czéljából átengedett ingatlanok függő termése még abban az esetben is, ha a haszonélvezetre jogositott a termés beszedése előtt hal el, a haszonélvezet rendeltetésénél fogva nem az ingatlan tulajdonosát, hanem a túlélő házastársat illeti, s hogy a haszonélvezőnek a termés beszedése előtt történt elhalálozásának a jogszerü következménye csak az, hogy a házassági terhek könnyitése czéljából átengedett ingatlanok a gazdasági év leteltével mennek vissza a tulajdonos birtokába és használatába; s tekintve, hogy az ingatlanok termése, mint a haszonélvezetül átengedett ingatlanok jövedelme a szerzett vagyon tekintete alá esik, és igy nem tekinthető az örökhagyó ági vagyonának, mely mint ilyen az örökhagyónak lemenők és végrendelkezés nélkül történt elhalálozása esetén az ágra visszaszállna: ugyanazért az elsőbiróság itélete e részét a most kifejtett okoknál fogva helybenhagyni kellett. Ellenben meg volt változtatandó az elsőbiróság itéletének az örökhagyó gyógyitási és temetési költségeiről rendelkező felebbezett része és az alperes ezeknek a megfizetésére feltétlenül marasztalandó, mert az alperes elismerte, hogy ezeket a 188 K. 40 f-t kitevő költségeket a felperesek viselték és csak azzal védekezett, hogy a felperesek az örökhagyónak 484 korona 40 fillér értékü kiházasitási ingóit elvivén, ezeknek az értékével a temetési és gyógyitási költségek fedezve vannak. Minthogy azonban az alperes a per során azt is elismerte, hogy a felperesek által elvitt ingók az örökhagyónak a felperesektől származó kiházasitási tárgyai voltak, a melyek az örökhagyónak leszármazók és végrendelet hátrahagyása nélkül történt

elhalálozása folytán a szülőkre szállnak vissza, s minthogy a hagyatéki terhet képező gyógyitási és temetési költségek első sorban az örökhagyónak szerzeményéből és csak ennek elégtelensége esetén elégitendők ki az öröklött vagyonból, — a per adatai szerint pedig az örökhagyónak a terheket meghaladó szerzeménye maradt, mely hitvestársi öröklés czimén az alperesre hárult: az alperest ezeknek a költségeknek és járulékainak a megfizetésére feltétlenül kötelezni kellett (*Curia* 1903. február 4-én 1827/902. sz. a. helybenhagyta).

89. Végrendelet érvénytelenitése iránti kereset elévülése.

(Osztr. polg. törvénykönyv 1487. §.)

Felperesek keresetet inditottak a néhai V. F. által 1891. febr. 9-én illetőleg ugyanazon évi márczius hó 12-ik napján alkotott két rendbeli végrendeletnek egészben, esetleg e végrendeleteknek részben t. i. a felpereseket mint néhai V. F. törvényes örököseit illető köteles részét sértő részeikben leendő érvénytelenitése iránt. Alperesek elévülési kifogást érvényesitettek azon az alapon, hogy a felperesek által érvényesiteni kivánt e jogok a kereset beadása idején az osztr. polg. törvkv 1487. §-a értelmében elévültek; mert a megtámadott végrendeletek, melyeket alperesek mutattak be, 1894. május hó 12-ik napján hirdettettek ki, és akár ezen, akár az alperesek öröködési nyilatkozatának beadása napjától — 1895. decz. 2-tól — számittassék is az osztr. polg. törvénykönyv 1487. §-ában meghatározott 3-évi kereset-elévülési határidő, felperesek keresete elévült, mert azt csak 1899. január hó 21-én, tehát jóval a három év lejárta után inditották. Felperesek ezzel szemben azt vitatták, hogy keresetüket idejében inditották, mert az elévülési idő csak a hagyatékbiróság perre utasitó végzésének képviselőjük kezéhez való kézbesitése napjától — 1898. jun. 14-étől — számitható, mert csak ekkor tudták meg, vajjon nekik kell-e a pert meginditaniok.

A fiumei kir. törvényszék elfogadva felperesek érvelését az alperesek elévülési kifogásainak elvetésével, a keresetnek helyt adott és — minthogy alperesek érdembeli kifogásait is alaptalanoknak találta — a megtámadott végrendeleteket érvényteleneknek mondta ki.

A budapesti kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletét megváltoztatja, és felpereseket keresetükkel elutasitja.

Indokok: Az ált. osztr. polg. törvénykönyv 1487. §-a értelmében ugyanis azon jogok, a melyeknél fogva a végrendelet érvénytelenittetik és a köteles rész, vagy ennek kiegészitése követeltetik, három év alatt érvényesitendők, mert különben elévülnek. Ezen szakasz-

ban nem foglaltatván külön intézkedés arra nézve, hogy a három évi elévülés mely időponttól számitandó s általánosan azon jogszabály veendő alkalmazásba, mely szerint az elévülés kezdete attól az időponttól számitandó, a mikor a vonatkozó jog érvényesithető lett volna. Ez az időpont pedig a vonatkozó végrendeletnek kihirdetése napja vagy legkésőbben az a nap, a melyen a végrendeleti örökösök örökösi nyilatkozatukat előterjesztették, de semmi esetre sem az a nap, a melyen a törvényes örökösöket perre utasitó végzés hozatott, illetve kézbesittetett. A fenforgó esetben a keresetileg érvényesitett jogokat felperesek már a szóban forgó két végrendeletnek a néhai V. F. hagyatékára vonatkozó a jelen per irataihoz csatolt ügyiratok közt elfekvő 4126/1894. sz. jegyzőkönyv szerint 1894. évi május hó 12-ik napján történt kihirdetése, illetve az alperesek által a hagyatéki iratok közt elfekvő 1895. évi deczember 2-ik napján beadott kérvényben foglalt örökösi nyilatkozat megtétele után nyomban érvényesithették, mert a kihirdetett végrendeletek és az örökösi nyilatkozat tartalmából kétségtelenül kivehették, hogy vélt jogaikat mily alapon és kikkel szemben kell érvényesiteniök. Felperesek azonban jelen keresetüket csak 1899. évi január hó 21-én tehát az emlitett örökösi nyilatkozat előterjesztése napjától 1895. évi deczember 2-tól, s ekként a reájuk nézve legelőnyösebb időponttól számitott három évi határidőn túl, tehát oly időben adták be, a mikor a keresettel érvényesiteni kivánt jogok már elévültek. Nem bir sulylyal felpereseknek az az érvelése sem, hogy a felpereseket a végrendeleti örökösök ellen perre utasitó végzésnek képviselőjük kezéhez történt kézbesitése előtt kereseti joggal nem birtak volna, miből folyólag az elévülés kezdő időpontja a jelzett hagyatéki birósági végzés kézbesitésének napjától lenne számitandó, mert keresetileg érvényesiteni kivánt vélt jogokat a dolog természetéhez képest már a perre utasitó végzés meghozatala előtt is érvényesithették, s mert a perre utasitó végzésnek csak az a hatálya, hogy ha a perre utasitott örökös, illetve igénylő a kitűzött határidő alatt vélt jogaikat per utján nem érvényesiti, a hagyatéki eljárás a bejelentett igényre való tekintet nélkül folytattatik; a törvénynek az elévülésre vonatkozó anyagi jogi rendelkezéseire azonban az (a perre utasitás) semminemü befolyással nem lehet. A kifejtettek szerint ezek a jogok, a melyek érvényesitésére a jelen kereset irányul, annak beadásakor már elévülve voltak, s így per utján többé nem érvényesithetők, a miből folyólag a pervitának egyéb részei méltatást nem igényelnek.

A kir. Curia 1903. január hó 22-én a másodbiróság itéletét helybenhagyta.

Indokok: Az érvényteleniteni kivánt alperesek által bemutatott két végrendeletet a hagyatéki biróság 1894. május hó 12-én hirdette ki. A hagyatéki tárgyalás 1894. évi május 18-án folytattatván felperesek a most vita tárgyát képező két végrendeletről már nyilatkoztak; minélfogva kétségtelen, hogy felperesek ezen a napon tudták, hogy ez a két végrendelet létezik, és hogy alperesek azokra jogokat alapitanak. Felperesek tehát tartoztak volna az emlitett időponttól számitott három év alatt a végrendeletek érvénytelenitése iránti pert meginditani, és mivel ezt csak 1899. évi január hó 21-én inditották meg, keresetök az ált. polg. törvénykönyv 1487. §-a értelmében elévült (1504/1902. P.).

A táblai és a curiai itélet közt az az eltérés, hogy mig az előbbi, bár nem egész határozottsággal — a végrendelet érvénytelenitése iránt inditott kereset elévülési idejét a végrendeleti örökös örökösi nyilatkozatának beadása napjától számitja, a curiai itélet attól a naptól, a melyen az érvényteleniteni kivánt végrendelet kihirdettetett. A törvényes örökösöket perre utasitó hagyatékbirósági végzés azonban a megtámadási igények elévülése tekintetében mindkét itélet szerint irreleváns.

90. Telekkönyvi bekebelezés törlése eredeti érvénytelenség miatt. Továbbszerző jóhiszemüségének kérdése.

(Telekkönyvi rendelet 148 és 150 §§.)

Felperes özv. Nebrigics Alexandra mint eladó, kéri 1) az I. r. alperessel, Nebrigics Vászával mint vevővel kötött adásvételi szerződésnek vele szemben való érvénytelenitését, mert az általa kézjegyelt irásbeli szerződésben az eredetileg megállapitott feltételek nem voltak benne, kéri továbbá az e szerződés alapján I r. alp. javára a felperes nevén állott ingatlan jutalékra történt tulajdonjogi bekebelezés törlését, 2) a Nebrigics Szvetozár II. r. és Nebrigics Lázár III. r. alperes javára, az ugyanezen ingatlanjutalékra I. r. alperessel kötött adásvételi szerződés érvénytelenítését, a nélkül azonban, hogy ezek rosszhiszemüségét a per során bizonyitotta, vagy csak állitotta volna is.

A pancsovai kir. törvényszék I. r. alperessel szemben a keresetnek helyt ad, mert a kihallgatott tanukkal igazolva látja azt, hogy felperes a szóban forgó adásvételi szerződést csak azután kézjegyelte, miután I. r. alperes arról biztositotta, hogy a kikötött feltételek, t. i. az, hogy az ingatlanra felperes életfogytiglani haszonélvezeti joga, és az, hogy I. r. alperes felperes halála után 1000 kor.-t fizet vételár fejében felperes leányának, benne foglaltatik; ámde a haszonélvezet kikö-

tése a szerződésben egyáltalában elő nem fordult, a vételár pedig 600 koronában volt feltüntetve. Már pedig felperes, mint irni, olvasni nem tudó és a szerződés nyelvét nem értő fél a szerződésben foglalt lényeges határozatokra nézve tévedésben volt, és ezért ezen szerződésnek felperesre vonatkozó részét érvénytelenitettnek kellett kimondani. A II. és III. r. alperessel szemben felperes nem állítja, hogy azok szerzése rosszhiszemű volna, és hogy tudomással birtak volna arról, hogy jogelődjük tulajdonjoga érvénytelen szerződésen alapszik, ők tehát a tulajdonjogot a nyilvánkönyvbe helyezett bizalom alapján szerezték meg és pedig olyan időben, a mikor felperesnek már tudnia kellett volna, hogy az általa kikötött életfogytiglani haszonélvezet bekebelezése nem történt meg, hogy tehát a szerződés nem felel meg a megállapitott feltételeknek, és azért ők mint harmadik jóhiszemü vevők az eladó jogerőre emelkedett tulajdonjog bekebelezését joggal tekinthették érvényesnek, annyival is inkább, mert felperes az 1888. márcz. 5-én 947. sz. a. kiadott igazságügyministeri rendelet 8. §-ában meghatározott időben, vagyis a bekebelezést rendelő végzés kézbesitésétől számitott 60 napon belül nem jegyeztette fel azt a szándékát, hogy kitörlési perrel kiván élni, ennélfogva tehát ezen alperesekkel szemben felperest keresetével elutasitani és mint pervesztest arra kellett kötelezni, hogy ezen alpereseknek a perköltséget fizesse meg.

A temesvári kir. itélőtábla a kir. törvényszék itéletének I. r. alperesre vonatkozó részét helybenhagyta, ugyan ennek az itéletnek egyéb részeit azonban megváltoztatja, a keresethez E. és F. a. csatolt (t. i. a II. és III. r. alpereseknek az I. r. alperessel kötött) szerződéseket az eredetileg a felperes nevén állott ingatlan jutalékok tekintetében hatálytalanoknak mondja ki és ehhez képest alpereseket végrehajtás terhével kötelezi annak türésére, hogy ezen ingatlanokra vonatkozólag az előbbi telekkönyvi állapot helyreállittassék, illetőleg a felsorolt ingatlanokra a felperesnek tulajdonjoga bekebeleztessék.

Indokok: I. r. alperesre vonatkozó része a törvényszéki itéletnek indokainál fogva helybenhagyatott. A mi pedig a keresethez E. és F. alatt csatolt adásvevési szerződésnek azon részeit illeti, a melyekkel az I. rendü alperes a per tárgyát képező ingatlanjutalékokat II. és III. r. alpereseknek eladja, azok azért voltak felperessel szemben hatálytalanoknak kimondandók, mert a II. és III. r. alperesek nemcsak ugyanabban a községben laknak, melynek lakói felperes és I. r. alperes, hanem a családi név hasonlatosságából következtetve az összes felek egy családnak tagjai, a miből következik, hogy II. és III. r. alperesek

tudhatták, sőt abból a körülményből, hogy a vett ingatlanoknak felperes birtokában lévő részét nem vehették, tudniok kellett azt, hogy az I. r. alperes a kérdéses ingatlanoknak felperest illető részét jogszerüen meg nem szerezvén, azokat az ingatlanrészeket nekik jogszerüen el sem adhatta, minélfogva a II. és III. r. alperesek a jelzett ingatlanrészek rosszhiszemű szerzőinek tekintendők, a telekkönyv pedig, mint közhitelességü nyilvánkönyv a rosszhiszemüen szerzett jogok védelmére nem szolgálhat.

A kir. Curia 1903 febr. 19-én tartott ülésében a másodbiróságnak ezen itéletét a benne foglalt indokok alapján helybenhagyta. (4111. 902. P. sz. a.)

91. Pergátló kifogás igazolás esetében.

(1881 : LIX. t.-cz. 62. §; keresk. eljárás 13. §.)

Alperes az ellene indított rendes keresk. perben az első tárgyalás elmulasztása alapján hozott itélet ellen igazolással élt. Az igazolási kérelemnek hely adatott és a tárgyalásra ujabb határnap tüzetett ki. Alperes az ennek folytán kitűzött tárgyaláson a helyi illetékesség ellen kifogást emelt.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék, mint keresk. biróság belebocsátkozott a kifogás elbirálásába és azt elvetette.

A budapesti kir. itélőtábla az elsőbirósági végzésnek azt a részét, mely által alperesnek illetőségi kifogása elbiráltatott, hivatalból megsemmisíti, és alperesnek idevonatkozó kifogását *visszautasitja. Indokok:* A keresk. eljárás 13. §-a rendelkezése szerint a rendes eljárásban a birói illetőség elleni kifogás az első tárgyalás kezdetén adandó elő s a későbben előterjesztett ilyen kifogás csakis azon esetben vétethetik figyelembe, melyben a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincsen. Minthogy azonban alperesnek kifogása azon esetek egyikére sem vonatkozik, melyekben a rendes birói illetőségtől való eltérés törvény rendelkezésénél fogva ki van zárva (prdts 53., 54. §§., keresked. elj. 8. §) és minthogy valamely tárgyalási határnap elmulasztása miatt megadott igazolás az 1881 : LIX. t.-cz. 62. §-ának rendelkezésénél fogva az illetékességi kifogás emelhetésére ki nem terjed, alperes a biróság illetősége ellen a jelzett alapon az ujabban kitüzött, vagyis nem az első tárgyalási határnapon már merőben szabályellenesen terjesztett elő kifogást, és a midőn a kir. törvényszék alperesnek a fent kifejtettek szerint kizárt ezen kifogását a helyett, hogy azt visszautasitotta volna, érdemi elbirálás alá vette és a felett határozott, oly

lényeges eljárási szabálysértést követett el, mely miatt határozatát ebben a részében az 1881 : LIX. t.-cz. 39. § o. pontja alapján hivatalból megsemmisíteni kellett. — (1903. jan. 21-én 3711/902 sz. a.)

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

92. Fontosabb teendőkkel megbizott kereskedelmi meghatalmazott felmondási ideje.

(1875 : XXXVII. t.-cz. 57. §., 1884 : XVII. t.-cz. 92. §., 1893 : XVII. t.-cz. 50. §.)

Felperes keresetet inditott alperes ellen 4800 K s jár. iránt mint olyan fontos és önálló teendőkkel megbizott kereskedelmi meghatalmazott, kinek indokolatlan és azonnali elbocsájtása esetében egy esztendei végkielégitésre van jogigénye. Az elsőbiróság, a perfelvételi tárgyalásnál alperes nem jelenvén meg, a kereset értelmében marasztaló itéletet hozott. (Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 108390/901.)

A budapesti kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletét megváltoztatja s felperest kereseti követelésének 1200 K tőkét és kamatát meghaladó részével elutasitja.

Indokok: Felperesnek a keresetben kifejtett az a jogi álláspontja, hogy számára mint kiválóan fontos és önálló teendőkkel megbizott kereskedelmi meghatalmazott számára más megállapodás hiján a birói gyakorlat azonnali indokolatlan elbocsátás esetére egy esztendei végkielégitést állapit meg, téves, mivel ilyen birói gyakorlat, a mely nyilván az 1884 : XVII. t.-cz. 92. §-ának 3. bekezdésébe ütközněk, nem létezik.

Ekként a keresetben felperes által elfoglalt jogi álláspontot a fentebb idézett törvény világos rendelkezése megdönti, s alperes nem védekezése daczára is nyilvánvaló, hogy felperest nem egy évi, hanem csak három havi felmondási időre járó fizetés illeti meg. (3956/902.)

A *kir. Curia* a másodbiróság itéletét indokainál fogva helybenhagyja. (1902 november 25. 602. sz.)

93. Biztositási ajánlat elfogadásának ideje.

(1875 : XXXVII. t.-cz. 468. és 315. §-ai.)

Felperes alperesnél 60 napra életbiztositási szerződést kötött E 60 nap letelte után felperes alperesnek ajánlatot tett a szerző-

dés meghosszabitására nézve s lefizetett 1421 frc. 83 cts.-et. aranyban, *kikötvén* az ideiglenes kötvényben, hogy a mennyiben az ajánlat elfogadtatnék, a kötvény kiállitandó s mihelyt csak lehet, a jogositottnak kiszolgáltatandó, míg ellenesetben a lefizetett összeg visszaadandó. Ajánlattevő ajánlatára választ nem kapván, azt visszautasitottnak tekintette, s a befizetett összeg iránt keresetet inditott.

A *budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék* alperest a kereset értelmében marasztalta. Indokok:

Alperes azt vitatta és kivánta bizonyitani, hogy ő az ajánlatot könyveibe bevezette, a kötvényt kiállitotta és erdélyi főügynökének megküldötte, a ki viszont M. J. brassói ügynökének küldte továbbkézbesités czéljából és kijelentette, hogy ő arról, vajjon M. a kötvényt felperesnek átadta-e, nem bir tudomással. Ezek szerint megállapittatott az, hogy alperes az ajánlatot nem fogadta el és hogy ehhez képest a felperes által teljesitett befizetést az ideiglenes kötvény értelmében visszafizetni köteles, mert alperes az ajánlat elfogadása esetében nemcsak a kötvény kiállitására, hanem annak mielőbbi kiadására is kötelezte magát, azt pedig, hogy ezt megtette volna, vagy hogy felperest az ajánlat elfogadásáról értesitve, a kötvény átvételére felhivta volna, nem is állitotta. Nem jöhet figyelembe az az ellenvetés sem, hogy a kötvény kiadásának elmulasztása esetén is létrejött a biztositás azáltal, hogy alperes azt 60 nap alatt vissza nem utasitotta, mert *az ideiglenes kötvény a biztositás elfogadásának következményeként a kötvény kiállitását és kiadását kötvén ki, ennek elmulasztásával a biztositás létrejöttnek nem tekinthető.*

A *kir. Curia* indokaiból és azért hagyja helyben a fenti itéletet, mivel: Alperes az ideiglenes kötvény tartalma szerint az abban jelzett 60 napon tuleső biztositási ajánlat elfogadása esetében a végleges biztositási kötvényt, mihelyt csak lehet, tartozott magának a jogositottnak kiszolgáltatni, hogy azonban alperes ennek a kötelezettségnek eleget tett, nem állitja, sőt megengedi, hogy felperes a végleges kötvényt még ez ideig sem kapta kézhez. Már pedig a keresk. törvény 468. §-a rendelkezéséből szükségképpen folyik, hogy a *biztositott ajánlatának elfogadása és a szerződés létrejötte iránt tulsokáig bizonytalanságban nem tartható, mert a biztositás czélja éppen abban van, hogy a biztositás az ajánlattevő szándékához képest mielőbb, tehát a biztositó önkényétől függetlenül kezdetét vehesse.* (141/1902.)

Helyesen utal a kir. Curia a K. T. 468. §-ának intentiójára. Következik azonban a fenti eredmény a K. T. 315-ból is, mely távollevők között az ajánlat-

tevőt — megállapitott fél idő hijján — addig kötelezi csak mig rendes körülmények szerint válasz adható. Hasonló kikötések lehetőségét a kir. Curia már több izben elismerte (781/87; 1315/96).

94. Vasut felelőssége oly állatokért, melyek kisérettel küldöttnek jeleztettek, a nélkül, hogy a jelzés a valóságnak megfelelne.

(1875: XXXVII. t.-cz. 425. §. 6. p. Ü. Sz. 77. §.)

Felperes 3000 korona kártéritési összeg iránt inditott a Déli vaspálya társaság ellen keresetet, azt adván elő, hogy jóllehet a fuvarlevélhez ragasztott igazolványban meg van említve, hogy a ló kisérővel együtt fog szállitatni, mégis, miután a kisérőért fizetendő fuvardijrovat nincsen kitöltve, a küldeményt az eljárt vasuti hivatalnok abban a tudatban vette fel, hogy a kisérőre vonatkozó megjegyzés valótlan s hogy a ló kisérő nélkül adatott fel. Ezért, miután a ló megfulladt s a K. T. 425. §-ának 6-ik pontjában meghatározott kikötés nem történt meg, — a vasut felelős.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék felperest keresetével elutasitja a következő okokból:

A 2. alatti levélhez ragasztott igazolványban megvan emlitve, hogy a feladó a feladott ló mellé egy kiserőt ad. Mit sem bizonyit e kérdésben felperesnek az az előadása, hogy az igazolványban a kisérőért fizetendő fuvardij rovata kitöltetlenül maradt, mert az alperes által a 4. al. kivonatban csatolt és felperes által valódiságára nézve kétségbe nem vont szabályzat szerint a fenforgó esetben a kisérőért külön menetjegyet kellett váltania és igy *abból, hogy a kisérőért fizetendő fuvardij rovata az igazolványban nincs kikötve, nem lehet azt következtetni, a mit felperes vitat, hogy t. i. a küldeményt felvevő vasuti hivatalnok a küldeményt annak tudatában vette fel, hogy az igazolványban a kisérőre vonatkozólog olvasható megjegyzés valótlan és hogy a ló kisérő nélkül adatik fel.* Minthogy a fuvarlevél mellékletéül szolgáló igazolványban a ló mint kisérővel feladott emlittetik és igy az Ü. Sz. 44. §. 4. pont VII. póthatározmányában foglalt szabálynak eleget tett azáltal, hogy a lovat kisérővel ajánlotta fel vasuti szállitásra, minthogy e szerint nem forgott fenn ok arra, hogy a vasuti közegek a feladótól az ez által az igazolvány szerint önkényt felajánlott kisérő adását külön követeljék, ennélfogva alaptalan felperesnek az a perbeli előadása, hogy a vasuti közegeknek kivánniok kellett volna, hogy a feladó a kisérő hiányára vonatkozó nyilatkozatot a fuvarlevélre ráirja. Alaptalan felperesnek az az előadása, hogy a vasuti közegeknek kellett volna arról gon-

doskodniok, hogy a kisérő állandóan a lószállitó kocsiban maradjon, mert a vasuti közegéknek ily kötelessége az üzletszabályzatból nem következik, sőt a kisérő adásának czéljából épen az következik, hogy az állatról gondoskodni a kisérő feladata és a kiséret czélja épen az, hogy a vasuti közegek az állatról való gondoskodás szüksége alól felmentessenek. A vasuti üzletszabályzat 77. §. 1. pont 6. bekezdése értelmében a vasut kiserettel szállitandó élő állat szállitásánál nem felelős azért a kárért, mely a kiséret által elháritani czélzott veszélyből eredt, a mely veszélyek közt a IV. póthatározmány az állat megfulladását kifejezetten kiemeli. Ennélfogva a jelen esetben a döntő kérdés az, hogy a küldött lónak az 5. pont alatti tényálladéki jegyzőkönyv szerinti megfulladása azok közé a veszélyek közé tartozik-e, a melynek elháritása a kiséret adásakor czélba van véve. Nem döntő a kérdés mellett az, hogy a kisérő a lószállitó kocsit elhagyta-e, mert ha a ló megfulladása oly természetü veszélyből eredt, a mely az emlitett szabály alá tartozik, akkor a vasut a felelősség alól az esetben is mentesül, ha a kisérő nem volt a kocsiban. E tekintetben F. R. és M. Z. szakértőknek egymást támogató véleménye alapján Sz. K. szakértő egyedül álló véleményének mellőzésével a kir. törvényszék bizonyitottnak fogadja el, hogy a kisérőnek rendes körülmények között ideje és módja lehet, ha a ló a heveder rácsozaton fejét keresztül dugja, a lovat a megfulladástól megmenteni azáltal, hogy vagy visszadugja a ló fejét, vagy elvágja a heveder rácsozatot, mielőtt a ló megfulladása beáll. — Ebből pedig következik, hogy a hevederrácsozatban való megfulladás az idézett üzletszabályzati határozmányokban emlitett oly veszélyek közé tartozik, a melyeknek a kisérő által leendő elháritása czéloztatik — Minthogy nem merült fel adat arra nézve, hogy a heveder-rácsozat rossz állapotban volt és e körülmény okozta a ló megfulladását, minthogy a szakértőknek az az egybehangzó véleménye, hogy az általuk leirt rögzitett hevederrácsozat a megfulladás elkerülése czéljából tökéletesebb szerkezetü volna, mint a vasutnál használatban lévő nem rögzitett hevederrácsozat: nem döntő azért, mert nem merült fel adat arra, hogy a rögzitett rácsozat más vasutaknál használatban van és igy nem lehet alperes vasut vétkességèt megállapitani annak folytán, hogy alperes vasut nem rögzitett heveder-rácsozatot alkalmaz a lószállitó kocsikban, — minthogy e szerint az üzletszabályzat 77. §. 3. pontjának a vasut vétkessége esetére vonatkozó intézkedése a jelen esetben nem alkalmazható, — minthogy tehát az üzletszabályzat 77. §. 2. bekez-

désében foglalt vélelem alapján a jelen esetben azt kell bizonyitottnak tekinteni, hogy a ló elhullása a kiséret által elháritani czélzott veszélyből eredt, azért pedig a vasut az idézett szakasz (·/.) pontja értelmében nem felelős; — ennélfogva felperest keresetével el kellett utasitani. (*Bpesti tábla:* helybenhagyja.)

A m. kir. Curia: A másodbiróság itélete helybenhagyatik. Indokok: A keresethez maga a felperes által becsatolt A. alatti feladási vevény tartalmából kitünik, hogy annak melléklete gyanánt egy igazolvány (legitimation) megjelöltetett, s minthogy felperes nem is állitja, hogy a feladási vevényben annak melléklete gyanánt megjelölt igazolvány a vasut birtokában maradt s a 2·/. alatti fuvarlevélhez ragasztott igazolványtól különböző más igazolvány volt volna s minthogy az érintett fuvarlevélhez ragasztott igazolványban megvan említve, hogy a feladó a feladott ló mellé egy kisérőt ad: közömbös az, hogy ez az utóbbi körülmény magában a fuvarlevélben megjelöltetett-e vagy nem; — és mert e szerint a másodbiróság az érintett igazolványt a fuvarlevél mellékletének s igy a fuvarozási szerződés kiegészitő részének helyesen tekintvén, itélete a benne felhozott indokok alapján helybenhagyatott. (106/1902.)

95. Többszörös biztositás.

(1875: XXXVII. t.-cz. 471. §.)

D. A. felperes a M. á. biztositó társaságtól 1900. évi leégett buzatermésért kért kártéritést. D. A. 1900 julius 26-tól augusztus 26-ig a m. á. biztositó társaságnál biztositotta buzatermését és ezt a szerződést augusztus 23-án augusztus 26-tól szeptember 26-ig meghosszabbította. A tüzeset augusztus 28-án történt. Alperes azzal védekezik, hogy felperes a T. általános biztositó társasággal 10 évi időszakra összes terményeire — tehát elégett buzatermésére is — kiterjedő átlagos (pauschal) tüzkárbiztositási szerződést kötött, mely a csatolt kötvény szerint már 1900 augusztus 14-én, tehát az alperesi meghosszabbitott szerződés létrejötte előtt vette kezdetét.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék felperest keresetével elutasitja, mert a biztositásra kötelezett felperes alperes tagadásával szemben meg sem kisérelte bizonyitani, hogy a T. ált. bizt. társasággal létrejött szerződésben 1900 augusztus 14-től kikötött biztositási összeg a biztositás tárgyának (t. i. az összes évi terményeknek a melyeknek az elégett buza is egy részét képezte), teljes értékét nem fedezte és a k. t. 471. §. szerint, ha valamely tárgy ugyanazon

időre s ugyanazon esemény ellen ujból biztosittatik, a későbbi biztositás abban az esetben, ha a korábban biztositott összeg által a biztositás tárgyának teljes értéke fedezetet nyert, érvénytelen (61566/1901. *A budapesti kir. itélőtábla* 3668/1901. sz. a. helybenhagyta).

Curia: Mindkét alsóbirósági itéiet megváltoztattatik és alperesnek kártéritési kötelezettsége megállapittatik.

Indokok: Alperes a felperesnek kártéritési igényeit elutasittatni kéri, mert a biztositási szerződés, melyre felperes keresetét alapitja, érvénytelen a k. t. 471. §-a alapján. Ez az alperesi kifogás azonban alappal nem bir. Tekintve ugyanis, hogy a felek egyező előadása szerint az *A)* alatti biztositási kötvény szerint biztositott tárgyak alperesnél 1900. év julius 26-tól augusztus 26-ig biztositva voltak és azután ugyanezen tárgyakra nézve a biztositás alperes által 1900 évi augusztus 26-tól szeptember 26-ig terjedő időre meghosszabbittatott; tekintve, hogy alperesnek előadása szerint az *A)* alatti kötvény szerint biztositott tárgyak a T. általános biztosító társulatnál teljes érték erejéig 1900. évi augusztus 14-én biztosittattak; tekintve, hogy ezek szerint az alperesnél biztositott tárgyak abban az időben, midőn azok a T. általános biztosító társulatnál biztosittattak, már alperes társulatnál biztositva voltak; tekintve, hogy a teljes érték erejéig biztositott ugyanezen tárgyakra nézve, s ugyanazon időte s ugyanazon esemény ellen ujabb érvényes biztositás a k. t. 471. §. 2-ik kikezdése értelmében nem köthető, és pedig még akkor sem, ha biztositott a már fennálló érvényes biztositás alapján a biztosító elleni igényeiről lemond (471. §. 3. kikezdés); tekintve, hogy az előadottakból nyilvánvaló, hogy a felperes által alperesnél 1900. évi julius 26-tól augusztus 26-ig terjedő időre teljes érték erejéig biztositott tárgyak ugyanez évi augusztus 14-én, midőn a T. ált. biztosító társulatnál teljes értékben ujból biztosittattak, már biztositva voltak és igy a T. társulatnál eszközölt biztositás a későbbi biztositás; tekintve, hogy a k. t. 471. §-a értelmében a teljes érték erejéig biztositott tárgyaknak ujbóli, tehát későbbi biztositása érvénytelen, a fenforgó esetben pedig nem az alperesnél, hanem a T. társulatnál eszközölt biztositás a későbbi és igy nem az alperesi biztositás vált az által érvénytelenné, hogy a T. társulattal köttetett biztositás, hanem ellenkezőleg a T. társulattal kötött biztositás érvénytelen, miután az alperesi biztositás már érvényesen fennállott; tekintve, hogy ezek szerint 1900. évi augusztus 28-án, midőn a tüzkáreset bekövetkezett, az *A)* alatti kötvényen alapuló alperesi biztositás érvényesen fennállott, alperesnek a k. t. 471. §-ára alapi-

tott kifogása birói figyelembe vehető nem volt. (1903. évi február 17-én 1439/1902. sz.)

96. A szabadalmazható találmány fogalma.

(1895 : XXXVII t.-cz. 2. §.)

A m. kir. szabadalmi hivatal birói osztálya a megsemmisitési perrel megtámadott 15123. sz. szabadalmat megsemmisiti.

Indokok : A kérdés csak az, hogy alperes az által, hogy az általánosan ismert szifonpalaczkot a szintén általánosan ismert kupos alakuan megszükiti, oldott-e meg olyan műszaki feladatot, mely az 1895. évi XXXVII. t.-czikk szerint szabadalmazható találmányt képez. Erre a kérdésre a szabadalmi hivatal birói osztálya szintén nemmel válaszol; mert az üveggyártási iparban közönségesen használatban levő kupos üvegalaknak, a szifonpalaczkoknál való alkalmazása feltalálói tevékenységet nem igényel, ugyanis annak, a ki az eddigi, illetve ujabban szokásos hengeres alaku szifonpalaczkok helyett ezeket kuposan megszükülő alakban készitette, csakis az alakon kellett változtatni, mely alaki változtatás az üvegek előállitását illetőleg műszaki effectust nem tüntet fel; azzal pedig, hogy feltaláló ezen kuposan szükülő üvegeket szifontartásra használja fel, *műszaki feladatot nem oldott meg* s következésképen szabadalmazható találmányt nem létesitett. Az a tény továbbá, hogy az ily alaku szifonüvegek a szállitásnál könnyebben kezelhetők és nem rongálódnak olyannyira, mint a hengeres alaku üvegek, még valódiság esetén sem indokolná a szabadalom tárgyának találmányi jellegét, mert *ez legfeljebb csak gazdasági előnyt nyujt*, a mely a szabadalmazást feltételező technikai megoldás hiányát nem pótolhatja; egyébként is szabadalomjogi tekintetben ez figyelembe sem vehető: mert alperes *szabadalma leirásában erről meg sem emlékszik*, már pedig a szabadalom csakis a tudatos feltalálói tevékenység eredményére adatik, az utólag felfedezett előnyökre a szabadalmi oltalom ki nem terjed, a miért is az alperes részére engedélyezett 15123. számu szabadalmat az 1895. évi XXXVII. t.-cz. 21. §. 1. p. alapján, hivatkozással az 1. §-ra, találmányi jelleg hiányából semmisnek kellett kimondani.»

Három fontos elv jegeczedik ki ez indokból, a törvényben nem definiált találmány fogalmi kellékei tekintetében. Az első, hogy ösmert alaknak ösmert tárgyra való alkalmazása még ha uj is, nem találmány. A második, hogy az alakváltoztatás magában véve, még ha gazdasági előnynyel járna is, ha nem egyuttal egy technikai feladatnak a megoldása, illetőleg, hogy ha nem eredményez műszaki hatást, nem tekinthető találmánynak. Már ezelőtt is volt néhány eset,

a mikor ezt a felfogást a hivatal kifejezésre juttatta. De egészen uj a harmadik tétel, a mely e határozatban kifejezésre jut, t. i., hogy a találmányt nem teszik szabadalmazhatóvá ama nemtudatos hatások, a melyeket a feltaláló a leirásban nem jelölt meg, a melyeket tehát csak később fedezett fel. E minden elemében helyes állásfoglalás annál inkább nevezetes, mert a bejelentési osztályt, a mely a bejelentés alkalmával a találmányi jelleget vizsgálni tartozott, desavouálja.

97. Helyi érdekü vasut javára kötelezett törvényhatósági hozzájárulási összeg lejárati ideje.

(1888 : IV. t.-cz. 7. §.)

Felperes h. é. vasut az alperes törvényhatóság által az 1888: IV. t.-cz. 7. §. alapján kötelezett hozzájárulási tőke késedelmes fizetése alapján a lejárattól a fizetésig felszaporodott késedelmi kamatot veszi keresetbe. Alperes a fenti tőke felét a felperesi vonat alépitményének elkészültekor tartozott fizetni. Alperes azt vitatja, hogy késedelem őt nem terhelvén, kamatfizetésre sem köteles, késedelme pedig azért nem terheli, mert a hozzájárulásra kötelező határozatát a belügyminiszter azzal a kikötéssel hagyta csak jóvá, hogy a fedezet iránt hozandó határozat és jóváhagyás végett fel lesz terjesztendő, mely jóváhagyás csak 1898 augusztus 14-én történt meg. A megállapitott fizetési határidő csak a törvényes korlátok között lévén alperesre nézve kötelező, e korlátot a jóváhagyás képezvén, előbb fizetni sem jogositva, sem kötelezve nem lehetett. Ha előbb fizetett, ezt csak a közgyülés felelősségére tette.

A budapesti kir. törvényszék e kifogást elveti, *mert* a segélyösszeg fizetésére és a fizetés határidejére vonatkozó alperesi határozatot a belügyminiszter feltétlenül hagyta jóvá, azaz annak érvényét nem a fedezet kimutatásától tette függővé. Hogy a fedezetre vonatkozó határozatot is külön jóváhagyásának fentartotta, csak a fedezet módozataira vonatkozik. Miután a fedezetről és kellő időben rendelkezésre állásáról első izben hozott kötelező határozata után alperesnek volt kötelessége, az kétségtelen, s ha abbeli kötelezettsége teljesitésében bármi okból is késedelem állott be, ezen késedelem alperest terheli. Késedelmi kamat mindig jár, ha a fizetési határidő meg van állapitva, mire nézve nem szükséges, hogy az naptárilag legyen megállapitva. A felek által megállapitott, a lejáratot meghatározó körülmények beálltával pedig alperes azon felül értesitve is lett. Az pedig, hogy felperes az utalványozott összeg kifizetését kérte, a kamatokról való lemondást nem igazolja, azzal felperes csakis a kiutalt összeghez kivánt jutni, mert világos, hogy felperesnek első sorban már a tőkére volt szüksége. A nyugta pedig oly kijelentést ugyancsak nem tartal-

maz, mely a felvett összeget végkiegyenlitésképen nyugtatná, mert joggyakorlatunk értelmében a tőketartozásról kiállitott nyugta vélelmet csak a kamatok kifizetése, de nem azok elengedése tekintetében állapit meg. Végül nem áll meg alperes kifogása, hogy késedelem őt legrosszabb esetben a törzsrészvények átadása idejétől terhelhetné, mert eltekintve attól, hogy alperes nem is vitatja, hogy felperes a törzsrészvények kiadását megtagadta volna, ilyenek átadását alperes sürgette volna, vagy hogy felperes ezek kiadására képtelen lett volna a fizetési határidő ezek átadásától egész függetlenül volt megállapitva, s a fizetés tényleges eszközlése adott csak jogot alperesnek a törzsrészvények követeléséhez, tehát nem felperesnek volt kötelessége alperest azokkal megkinálni. (21244/1900. A *budapesti kir. itélőtábla* 1901 november 7-én 7838/1900. sz. a. Curia 1903 január 23-án 1023/1902. sz. a. helybenhagyta.)

98. A váltóképesség hiányának kifogása a per mely stadiumában hozandó fel?

(1876: XXVII. t.-cz. 1. §., váltóeljárás 21. §.)

Felperes váltókeresetet inditott alperes ellen 1200 korona s járulékai iránt. Alperes kifogásaiban a legkülönbözőbb kifogásokat hozta fel, de nem emlitette kiskoruságát, hanem csak egy a jegyzőkönyvi tárgyalás után beadott külön kérvényben.

I. A *nagybecskereki kir. törvényszék* mint váltóbiróság *a sommás végzést hatályon kivül helyezte.*

Indokok. Minthogy alperes az 5064/1901. sz. a. beadott kérvényéhez mellékelt és teljes hitelt érdemlő anyakönyvi kivonattal igazolta, miszerint 1880. évi január hó 20-án született és igy a kereseti váltónak 1900. évi junius hó 20-án történt kiállitásakor még csak 20 éves volt és igy az 1876: XXVII. t.-cz. 1. §-a szerint szenvedő váltóképességgel nem birt, ennélfogva a sommás eljárást hatályon kivül helyezni és felperest keresetével elutasitani kellett (12075/901.).

II. *A szegedi kir. itélőtábla a sommás végzést hatályában fenntartja.*

Indokok. Alperes kifogásaiban nem hozta fel, hogy ő szenvedő váltóképességgel nem bir, hanem csak az 5064/901. sz. kérvényben. Minthogy a váltóeljárás 21. §-a értelmében alperes kifogásait csak a kifogásokra kitüzött jegyzőkönyvi tárgyalás első napján pótolhatja, de ekkor is csak olyan uj kifogásokat hozhat fel, a melyek a tárgyalás alkalmával megszemlélt eredeti váltó megtekintésénél észlelt körülményekre vezethetők vissza, alperes utólagos kifogása pedig nem

ilyen természetü, és minthogy felperes az utólag felhozott kifogás figyelembe vételét annak elkésett volta miatt ellenezte; minthogy végül *a szenvedő váltóképesség hiánya nem olyan kifogás, a mely az eljárás bármely szakában felhozható vagy hivatalból figyelembe vehető lenne:* ennélfogva alperesnek emlitett utólagos kifogása figyelembe nem vehető (1906/902.). A *kir. Curia* a másodbiróság itéletét indokainál fogva helyenbhagyja (542/902.).

99. Csődeljárási költségek.

(1881: XVII. t.-cz. 87. §-a.)

A panaszlott vagyonhiány miatt kérte a csődnyitás iránti kérvény elutasítását, és panaszosnak a felmerült költségek megfizetésében való marasztalását. A budapesti kir. tőrvényszék, — a nélkül, hogy panaszost a csődeljárás költségeinek fedezésére felhivta volna, az adóst a 87. §. 2. szerinti eskü letételére kötelezte, azzal a kérelmével pedig, hogy a panaszos költségben marasztaltassék, elutasította.

A budapesti kir. itelőtábla «az elsőbiróság végzésének egyedül panaszlott által neheztelt azt a rendelkezését, a mely szerint a panaszlott eskü letételére köteleztetett és panaszos költségben nem marasztaltatott, helybenhagyja. *Indokok: Annak, hogy a csődtörvény 87. §. 2. bekezdésében meghatározott körülmények között, az ott körülirt eskü letételére panaszlott köteleztessék, nem előföltétele az, hogy panaszos a csődeljárás költségeinek előlegezésére megelőzően sikertelenül felhivassék,* mely felhivásnak különben is csak akkor van helye, ha a csődöt kérő az eljárási költség viselésére önkényt késznek nyilatkozik s ott, a hol a körülmények olyanok, hogy csődeljárás utján sem volna a hitelezők kielégítésére szolgáló valamely vagyon előállítható, minthogy ilyen esetben a csődeljárás merőben czéltalan volna, a kérdéses felhivás tárgyában intézkedés egyáltalán nem is tehető és mert *oly esetben, a mikor a csődkérvény csak a panaszlott vagyontalansága miatt nem vezethetett sikerre, panaszos a tárgyalás költségében még akkor sem marasztalható, ha panaszlott költségeit a tárgyalás során fel is számítja s abban a panaszosnak elmarasztalását kéri.*» (3266/902 sz.)

E határozat azért érdekes, mert az eddigi gyakorlat a fenti itéletben foglalt mindkét tételnek ellenkezőjét vallotta, s a 87. §. 2. pontjában foglalt esküt csak akkor tartotta megitélhetőnek, «ha a vagyonhiány miatt szükséges költség előlegezését a csődöt kérő hitelezők is megtagadják» (Budapesti tábla 2805/902); a kérelmével elutasitott hitelezőt pedig a költségek megfizetésében rendszerint marasztalta.

100. Tőzsdebiróság hatásköre.

(1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *d)* pont).

Dr. L. G. ügyvédjelölt szerződésileg egyezséget kötött a K. bankkal, mely késznek nyilatkozott követelése kiegyenlitéseül 26000 kor. névértékü részvényt elfogadni, de viszont L. G. arra kötelezte magát, hogy az átengedett 26000 kor. névértékü részvényeket kivánatra pari cursuson visszaváltja. A szerződésben a felek a budapesti áru- és értéktőzsde választott biróságának eljárását kötötték ki.

A tőzsdebiróság illetékességét leszállitja, mert alperes nem kereskedő és a szerződésben szabályozott ügylet nem kereskedelmi ügylet. (361/1902.)

A budapesti tábla e végzést megváltoztatja és a választott biróságot a per elbirálására illetékesnek kimondja.

Az *A* ·/. a. szerződés szerint az alperes az ott közelebbről körülirt részvényeknek előre meghatározott, a névértéknek megfelelő áron leendő átvételére kötelezte magát. Ez a kötelezettség feltételes időhöz kötött és annyiban egyoldalu, a mennyiben a felperes tetszésére bizatott, hogy záros határidőn belül a részvények átvételét követelje. Ha a felperes e jogával nem él, az alperesnek kötelezettsége megszünik. Az utóbb érintett kikötések azonban a választott biróság illetékességének meghatározása szempontjából nem lényegesek, mert az *A* ·/. alatti okiratban foglalt jogügylet, akár vételnek minősitessék, akár másszerü szerződésnek, a mennyiben egyoldalu foganatba megy, az alperesre nézve részvények megszerzésével jár és részvények megszerzésére irányul, tehát a K. T. 258. §-ának 3. pontja értelmében feltétlen kereskedelmi ügyletet képez, melyre nézve az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának *d)* pontja szerint a választott biróság illetékessége folytatólagosan kiköthető akkor is, ha a szerződő felek egyike nem kereskedő. A dolog ily állásában és tekintettel arra, hogy a felperes bejegyzett czég, az *A* ·/. a. okiratban foglalt alávetés alapján a választott biróságot a jelen per elbirálására illetékesnek kimondani kellett. Közömbös e részben az, hogy az *A* ·/. a. megállapodás egy későbbi hitelügylettel, melyben az alperesnek része nem volt, összefüggésben áll, és egyuttal azt czélozza, hogy a veszteség, mely hitelnyujtásból keletkezhetik, a felperesnek megtérüljön, mert a jelen perben nem a hitelügylet felett, hanem egyedül arról kell határozni, vajjon az alperes az *A* ·/. a. szerződés értelmében köteles-e a részvényeket megvenni, tehát megszerezni, minek folyományakép a névértéknek megfelelő összegben kikötött árt megfizetni vagy nem? (Budapesti tábla, 2141/902. sz. *Curia* helybenhagyja október 9-én 1170/902. sz.).

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

101. Országgyülési képviselőválasztás ellen intézett kérvény elutasitása bizonyitás elrendelése nélkül. — Záróra kitüzése. — Hivatalos hatáskörbe eső igéret. — Vesztegetés, etetés-itatás.

(1899 : XV. t.-cz. 3. §. 5., 10. és 26. pontok, és 159. §.).

Kérvényezők a szombathelyi kerületben megválasztott *Éhen Gyula* képviselő ellen egy feltétlen és két viszonylagos érvénytelenségi ok alapján adtak be kérvényt. Az előbbit az 1899 : XV. t.-cz. 3. §. 5. pontjának felhivásával arra alapitották, hogy a megválasztott képviselő, akkor Szombathely r. t. város polgármestere, Nárai községben tartott programmbeszédében megválasztása esetére a Szombathely városi helypénz leszállitását igérte. Viszonylagos érvénytelenségi okul azt hozták fel, hogy 1. a záróra szabálytalanul, nem azonnal a községek sorrend szerinti leszavazása után tüzetett ki, hanem azt megelőzően még leszavaztattak a jelentkezett választók; 2. mert a képviselő pártja vesztegetett, etetett-itatott, minek igazolására megjelöltek 14 választót, a kikkel szemben e cselekmények elkövettettek. A kérvény elutasittatott.

(C. I. t.). I. Az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-ának 26. pontjában foglalt érvénytelenségi ok első sorban föltételezi annak a ténynek a fönforgását, hogy az idézett t.-cz. 159. §-ának a záróra kitüzésére vonatkozó rendelkezései megsértettek, ennek hiányában a 3. §. 26. pontjában megjelölt második föltétel, az első és főföltétellel való szoros kapcsolatánál fogva, tekintetbe nem jöhet. Kérvényezők szerint a 159. §-nak a záróra kitüzésére vonatkozó rendelkezései az által sértettek meg, mert — szerintük — tény, hogy a községek sorrend szerinti leszavazása után a záróra azonnal ki nem tüzetett, hanem azt megelőzően még leszavaztattak a jelentkezett választók. Ez a tény valóságának esetére sem alkalmas arra, hogy annak alapján az 1899 : XV. t.-cz. 3. §-ának 26. pontjában foglalt érvénytelenségi ok fönforgása megállapittassék, mert: *a)* az 1874 : XXXIII. t.-cz. 75. §-a, melyet az 1899 : XV. t.-cz. nemcsak hatályon kivül nem helyezett, de hatályában, miután a 3. §. 21. pontjában arra hivatkozik, kifejezetten is föntartott, utolsó bekezdésében azt a rendelkezést tartalmazza, hogy azok a választók, kik szavazásra akkor nem jelentkeztek, mikor a megállapitott sorrend szerint azon községen vagy városrészen volt a sor, a többi választóknak szavazása után szavazhatnak; *b)* mert kérvényezők a tárgyalás folyamán beismerték, hogy a községek sorrend szerinti szavazása után

s a záróra kitüzése előtt 300 választó szavazott le, a *C)* alatti rovatos szavazási ivekből pedig kitünik, hogy magából Szombathely városából 315 választó szavazott le, tehát jelentkezett szavazásra; *c)* mert a 159. §. 1. bekezdésének az a rendelkezése, hogy: «miután minden község vagy városrész a megállapitott sorrend szerint szavazott és szavaztak vagy szavazásra fölhivattak azok a községek vagy városrészek is, a melyek a megállapitott sorrendben meg nem jelentek, a választási elnök .... határidőt tűz ki a szavazásra való jelentkezésre», az 1874: XXXIII. t.-cz. érvényben levő 75. §-ának rendelkezésével összeegyeztetve, nem pedig azzal ellentétesen értelmezendő, és pedig annál is inkább, mert az 1899: XV. t.-cz 159. §-ának most idézett 1. bekezdése, magára a záróra kitüzésének időpontjára nézve, ugyanazt a rendelkezést tartalmazza, a melyet az 1874: XXXIII. t.-cz. 83. §-ának 1. bekezdése tartalmazott és a most idézett két törvényhely csak anynyiban tér el egymástól, hogy mig a 83. §. hatályon kivül helyezett 1. bekezdése szerint: «a záróra lefolyása után többé szavazat el nem fogadtatik», a 159. §. szerint a záróra a szavazásra való jelentkezésre tüzetik ki, a miből önként következik, hogy a záróra előtt jelentkezett választók a záróra kitüzése előtt szavazhatnak; és *d)* mert ezek szerint a panaszolt ténynyel az 1899: XV. t.-cz. 159. §-ának a záróra kitüzésére vonatkozó rendelkezése meg nem sértetvén, e törvény 3. §-ának 26. pontjában foglalt érvénytelenségi ok meg nem állapitható.

II. Kérvényezők továbbá kérvényüket az 1899: XV. t.-cz. 3. §.-ának 5. pontjában körülirt érvénytelenségi okra alapitották. Ennek fönforgása sem volt megállapitható; mert ha valónak vétetnék is, hogy É. Gy. — akkor Szombathely r. t. város polgármestere — Nárai községben tartott programm beszédében a választóknak abból a czélból, hogy reá szavazzanak, azt igérte, hogy ha őt megválasztják, Szombathely városában a helypénzt le fogja szállittani: ez a ténye az 1899: XV. t.-cz. 3. §. 5. pontjában foglalt érvénytelenségi ok tényálladékának fogalma alá nem vonható; azért, mert ez az érvénytelenségi ok akkor forog fönn, ha a képviselő, a ki a választás alkalmával közhivatalt viselt, hivatali hatáskörébe eső cselekménye vagy erre vonatkozó igérete által törekedett arra birni valamely választót, hogy reá szavazzon; r. t. városokban azonban a helypénz leszállitása nem a polgármester, hanem a képviselőtestületi közgyülés hatásköréhez tartozik (1886: XXII. t.-cz. 21., 62., 63. §§.).

III. Végül az 1899: XV. t.-cz. 3. §-ának 10. pontja alapján

kérték kérvényezők a megtámadott választást érvényteleniteni, mert Éhen Gyula pártja a kerület községeiben vesztegetett és etetett-itatott, tehát a 3. §. 2. és 6. pontjaiban megjelölt cselekményeket követte el abból a czélból, hogy a választók É. Gy.-ra szavazzanak és hogy az igy befolyásolt választók a képviselőre le is szavaztak. A kérvénynek ezt a részét szintén a bizonyitás elrendelése nélkül kellett elutasitani; mert a 3. §. 10. pontjában foglalt rendelkezése szerint nemcsak az bizonyitandó, hogy választók, a kikkel szemben a 3. §. 2. és 6. pontjaiban meghatározott cselekmények más valaki, nem a képviselő által elkövettettek, a képviselőre szavaztak, vagy pedig a szavazástól tartózkodtak, hanem bizonyitandó az is, hogy az igy befolyásolt s a 4. §. értelmében érvénytelen szavazatok levonása esetében a képviselő az érvényes szavazatok általános többségét el nem nyerte; már pedig kérvényezők a kérvényükhöz mellékelt nyilatkozatokban É. Gy. képviselő 330 többségével szemben mindössze csak 14 Éhen-párti választóra vonatkozva jelölték meg a vesztegetés és etetés-itatás tényét, mi ha valónak vétetik is és e 14 szavazat, mint érvénytelen, a képviselőre beadott 1709 szavazatból levonatik: ez a képviselő általános többségét el nem enyészteti. Mindezeknél fogva a kérvény az 1899: XV. t.-cz. 121. §-a alapján el volt utasitandó, (206/1902. c. b. sz.).

102. Idegen rét jogtalan lekaszálása, ha a károsult a kártévő megbüntetését nem kivánja.

(1894. évi XII. t.-cz. 93. §. *c)* pont, 103., 108. és 109. §-ok és 1877. évi XXII. t.-cz. 11. és 14. §-ok).

Panaszos rétjét panaszlott jogtalanul lekaszálván: az utóbbit a községi biróság panaszos kérése folytán 2 kor. és 80 fill. kár megtéritésére itélte. Ez itélet ellen panaszlott fölebbezést jelentett be, minek folytán a községi biróság az ügyet az illetékes kir. járásbiróság, mint sommás pörbeli birósághoz terjesztette föl, ez azonban, hivatkozással az 1894:XII. t.-cz. 93. §-ának *c)* pontjára, azzal küldte vissza az ügyet, hogy azt a községi biró mint mezőrendőri kihágást tárgyalja, s a mennyiben itélete ellen fölebbezés jelentetik be: az ügyet az illetékes főszolgabiróhoz terjeszsze föl. A községi biróság ezzel szemben, miután panaszos a kártévő megbüntetését nem kivánta, megmaradt előbbi határozata mellett, mire az ügy az 1869:IV. t.-cz. 25. §-a folytán a minisztertanács döntése alá került.

(M. t.) Ebben az ügyben az eljárás a kir. biróság hatáskörébe tartozik, mert panaszos a panaszlott megbüntetését nem kérvén: a kihágási eljárást nem kivánta meginditani, hanem kárigényét magánjogi uton kivánta érvényesiteni; a szóbanforgó kihágás miatt pedig az

1894: XII. t.-cz. 93. §-ának utolsó bekezdése szerint panaszlott csak a károsult fél inditványára üldözhető; mert a károsult fél inditványára üldözendő mezőrendőrségi kihágással okozott kárnak vagy kárdijnak megitélése az 1894: XII. t.-cz. 103., 108. és 109. §-ának egybevetéséből kitünőleg csak adhæsio esetében, vagyis csak akkor tartozik a közigazgatási hatóság hatáskörébe, ha ezek a kihágás fölött határozhatnak; mert a csakis kártérités iránti pörös kérdésben a községi biróság az 1877: XXII. t.-cz. 14. §-ának, illetőleg 11. §-a 4. pontjának alapján már határozott és az ügy a 25. §., illetőleg az 1893: XVIII. t.-cz. 225. §-a értelmében a kir. járásbiróság elé vitetett, következésképp annak megbirálása most már a kir. biróság hatáskörébe tartozik (11,741/1902. I. M. sz.).

103. Városi ingatlan-átiratási dij kivetése a kincstárra.

(1886: XXI. t.-cz. 15. §.)

A cs. és k. közös hadügyministerium által vásárolt ingatlan 4410 K vételára után 44 K 10 fillér városi átiratási dij rovatott ki. E kirovás ellen panasz adatott be.

(Közigazgatási biróság.) A k. b. a panasznak részben helyt ad és a kirovott dijból 22 K 05 fillér törlését elrendeli, mert a kincstári átruházási illeték mellett a törvényhatósági joggal felruházott városok által igénybevett ingatlan átiratási dij a kincstári illeték pótlékának természetével bir és ezért csak ott és annyiban szedhető, a hol és a mennyiben a kincstári illeték is kivettetett; a császári és királyi katonai kincstár czimezés Magyarországon a magyar királyi államkincstár czimezéssel veendő azonosnak; a kincstárt 22 K 05 fillér illetékkel a vételár felének alapulvétele mellett azért kellett megróni, mert a szerződés szerint a másik fél ebbeli kötelezettségét magára vállalta (1504/1902. k.).

104. Czégek felvétele a községi virilisták névjegyzékébe.

(1886: XXII. t.-cz., 32., 36., 38. §§.)

M. czég a legtöbb adót fizetők névjegyzékéből töröltetvén, az alispáni és közigazgatási bizottsági határozat ellen panaszszal él azon alapon, hogy a községnél előirt összes állami adói alapján tarthat igényt a névjegyzékbe leendő felvételre.

(Közigazgatási biróság.) A k. b. a panaszt elutasitja. Az 1886. évi XXII. t.-cz. 36. §. második bekezdése a községi választói jog megállapitásánál kimondja, hogy községi választó minden testület,

intézet, társulat, czég és általában minden jogi személy, ha a községben fekvő vagyonnal bir és attól adót fizet. A községi jogok gyakorlása és igy a panaszolt esetben panaszos czégnek községi képviselőtestületi taggá minősitése szempontjából nem a jogi személyiség magánjogi fogalma, miként a panaszló czég fejtegeti, hanem a községi törvény rendelkezéseinek egybevetett s valódi értelme lehetett csak döntő. Ezért a panaszló czég javára a legtöbb adót fizetők névjegyzéke összeállitásánál kizárólag a község területén fekvő föld- és házbirtoka után fizetett földadó, házadó és az ezekre eső általános jövedelmi pótadó voltak számbaveendők, s ilykép a czég terhére előirt III. osztályu keresetadó joggal mellőzendő (3158/1902. k.).

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

105. Kötelező védelem esetében helyettesitheti-e a kirendelt védőt ügyvédjelölt a főtárgyaláson?

(A Curia 83. sz. döntvénye. Bp. 384. §. 6. pont).

A bpdt. 384. §. 6-ik pontja szerint meghatározott alaki semmiségi ok fennforog-e, ha oly esetben, melyben a védelem kötelező, a főtárgyalást a kirendelt védő jelenléte nélkül, azonban az ez által helyettesül megbizott ügyvéd vagy a nála alkalmazott ügyvédjelölt jelenlétében tartották meg? (a 2544/B. 1902. és 623/B. 1903. számokhoz).

Határozat:

A bpdt. 384. §-ának 6-ik pontjában meghatározott semmiségi ok nem forog fenn, ha oly esetben, melyben a védelem kötelező, a főtárgyalást a kirendelt védő jelenléte nélkül, azonban az ez által helyettesül megbizott ügyvéd vagy a nála alkalmazott ügyvédjelölt jelenlétében tartották meg.

Indokolás: A bünv. perrendtartás V. fejezetében foglalt szabályok szerint, a terhelt vagy maga választja védőjét, vagy pedig a biróság rendeli azt ki.

A kirendelt védőt a bpdt. 58. §-a szerint az ügyvédi kamara székhelyén, esetről-esetre, a kamara, — más helyeken vagy sürgős esetekben a kamara székhelyén is a törvényszék elnöke nevezi ki a védők névsorába felvett ügyvédek közül.

A kötelező védelemnek, illetve a védő kirendelésének nemcsak a bpdt. 56. §-a 1-ső pontjában meghatározott sulyosabb beszámitás

alá eső büncselekményeknél van helye, hanem e törvényszakasz 2—4. pontjai szerint, számos más esetben is, — sőt bármely büntett esetében, ha a vádlott vagy törvényes képviselője, illetőleg házastársa, fel- vagy lemenő ágbeli rokona kivánják, — de a bpdt. 57. §-a szerint a biróság, valahányszor az ügy körülményeinél fogva czélszerünek találja, már a főtárgyalás előtt is, az eljárás bármely szakában rendelhet védőt.

Helye van továbbá védő kirendelésének a bpdt. 127., 246., 299., 412., 448., 472., 477. és 518. §-aiban meghatározott esetekben is.

E mellett figyelembe veendő a bpdt. 54. §-ának az a rendelkezése, mely szerint a terhelt, mikor csak szükséges, már első kihallgatásakor, továbbá ha ellene letartóztatás, vizsgálat, vizsgálati fogság lett elrendelve, a védő kirendelésének módozatairól és az ingyenes védelelem eseteiről felvilágositandó.

Midőn ezek szerint a törvény a kötelező védelmet, illetve a védő kirendelését ily számos és különböző esetekre nézve megszabja, nem lehetett czélja, hogy a védelem gyakorlását kizárólag a kirendelt védő *személyéhez* kösse, a nélkül, hogy az magát a védelem egyes cselekményeinél, köztük a főtárgyaláson való eljárásnál is helyettesithesse.

A törvény csak arról kivánt gondoskodni, hogy a terhelt, szakképzett fegyelmi felelősség alatt eljáró, nem pedig egyszerü megbizott által legyen képviselve. Ámde a törvény eme czéljának elég van téve akkor is, ha a kirendelt védő, a védelem *egyes cselekményeit*, tehát a főtárgyalásnál való eljárást is, nem személyesen, hanem a saját fegyelmi felelősségének terhével, megbizott helyettese által végezteti.

Az ingyenes védelem számos eseteire való tekintettel sem kivánhatta a törvény az ügyvédi karnak a *személyes* eljárással járó súlyos megterheltetését, a mi különben is a gyakorlatban majdnem kivihetetlen lenne.

A bünvádi perrendtartás, a védelem ellátásának módját nem szabályozza, különösen nem tartalmaz oly rendelkezést, mely szerint a kirendelt védő *személyesen* lenne köteles eljárni és a védelmet *személyesen* ellátni.

A védelem ellátásának módjára nézve, a mennyiben ügyvédről van szó, az ügyvédi szervezetről szóló törvény — az ügyvédi rendtartás — rendelkezései alkalmazandók.

Az erre vonatkozó 1874 : XXXIV. t.-cz. 15. §-a szerint az ügyvédjelöltek lajstromába bevezetett ügyvédjelölt, az ügyvédnek,

kinél joggyakorlaton van, a biróságok és hatóságok előtti tárgyalásoknál helyettese lehet, — a helyettes ügyvédjelölt által elkövetett mulasztásokért és hibákért a megbizó ügyvéd felelős.

A választott védőnek a meghatalmazása pedig az ügyv. rendt. 62. és 63. §-ai szerint, helyettes ügyvéd megbizására is kiterjed olyképen, hogy a helyettes ügyvéd minden cselekményeiért a helyettesitő felelős.

Minthogy nincs elfogadható ok arra, hogy e tekintetben a vádlott részéről választott és az ő részére a biróság által kirendelt védő közt külömbség tétessék, — a mint azt polgári ügyekben a védővel ugyanegy tekintet alá eső ügygondnokra nézve az 1868: LIV. t.-cz. 268. §-a határozottan ki is mondja: ugyanazért a helyettesitést a hivatalból kirendelt védőre nézve sem lehet a törvény által kizártnak tekinteni.

Hogy a bünv. perrendtartás az ügyv. rendtartásnak a helyettesitésre vonatkozó rendelkezéseit nem kivánta hatályon kivül helyezni, bizonyitja a törvényhozás elé terjesztett törvényjavaslat indokolása is, midőn kifejtvén azt, hogy miért kivánja a javaslat a védelem gyakorlását elsősorban a bejegyzett ügyvédekre bizni, azt mondja: «Ezzel szemben az ügyvédi rendtartás általános szabályain nem akart változtatni, nevezetesen sem a substitutiót, sem az ügyvédjelöltek ügyködését nem kivánta kizárni.»

Nem szenved tehát kétséget, hogy a bpdtás, a kötelező védelem és illetve a védő kirendelése esetében is fentartani kivánta az ügyvédi rendtartásnak az ügyvéd helyettesitésére és az ügyvédjelöltek ügyködésére vonatkozó rendelkezéseit, sőt kitünik a BP. 523. §-ából, hogy a járásbiróság előtt folytatott ügyekben a védelemmel az ügyvédjelölt önállóan is megbizható.

A Bp. 59. §-a, melynél fogva a kirendelt védő a védelem alól csak fontos okból kérhet felmentést, mely kérelem fölött az határoz, a ki a védőt kirendelte, az előrebocsátottakkal egyáltalában nincsen ellentétben, mert mig a fentebbiek szerint a kirendelt védő a védelem körébe tartozó *egyes cselekmények* ellátását saját felelőssége mellett megfelelő helyettesre bizhatja: addig a bpdt. 59. §-a esetében a védő, minden kötelessége és felelőssége, de egyáltalában védői tiszte alól egészben fölmentetik, ha fontos okból a védelmet el nem vállalhatja, vagy pedig arról egészben lemondani kénytelen. E törvényszakasz tehát a helyettesitést nem zárja ki, csak azt határozza meg, hogy a védelem alól való felmentés mi okból és ki által adható meg.

Mindezek szerint nem forog fenn alaki semmiségi ok, ha a kötelező védelem esetében a főtárgyalást a kirendelt ügyvéd helyett a nála alkalmazott ügyvédjelölt vagy az általa helyettesül megbizott ügyvéd jelenlétében tartották meg.

Kelt Budapesten, a Kir. Curia büntető szakosztályának 1903. évi február hó 20-án tartott teljes üléséből. Hitelesittetett az ugyanazon évi márczius hó 20-án tartott teljes ülésben.

E döntvény birálatát l. e füzetnek 278. lapján; előzményeit l. a «Döntvénytár» 60-ik folyó száma alatt.

106. A találmányi szabadalombitorlás kihágása nem főmagánvád tárgya.

Je. é. 40. sz.

(1895 : XXXVII. t-cz. 49. 50. §§.; Bp. 41. §. 384. §. 6. p.)

A *budapesti kir. büntető járásbiróság* szabadalombitorlás kihágása miatt folytatott bünügyben a tárgyalást az ügyészségi megbizott jelenléte nélkül tartotta meg s hozott itéletet.

A *felebbviteli biróság* az elsőfoku biróság itéletét a jelzett szabálytalanság daczára nem semmisitette meg.

Curia: A szabadalom bitorlása által elkövetett, az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 49. §-ában körülirt kihágás ugyane törvény 50. §-ának 1-ső bekezdése szerint csak a sértett fél inditványára üldözhető. A Bp. 41. §-ában fel vannak sorolva azok a vétségek és kihágások, melyek esetében a sértett mint főmagánvádló, a kir. ügyészségnek a vád képviseletére való előleges felhivása nélkül vádat emelhet. Ezekben az esetekben a vádat a Bp. 2. §-ának utolsó bekezdése értelmében első sorban és rendszerint a sértett, más esetekben pedig ugyanazon szakasz első bekezdéséhez képest rendszerint a kir. ügyészség képviselt és fellépésében csak annyiban van korlátozva, a mennyiben a Bp. 3. §-a szerint csak magáninditványra üldözhető büncselekmény miatt az inditvány megtétele előtt vádat nem emelhet. A szabadalom bitorlása által elkövetett, az 1895. évi XXXVII. törvényczikk 49. §-ában körülirt és a jelen bünügyben az eljárás tárgyát képezett kihágás a Bp. 41. §-ában felsorolt kihágások között elő nem fordul. Nyilvánvaló tehát, hogy ennek a kihágásnak megtorlása iránt a magáninditványnak az arra jogosult sértett fél részéről történt megtétele folytán folyamatba tett *jelen bűnügyben a vád képviseletére első sorban a kir. ügyészség, illetve a* közvádnak a járásbiróság előtt való képviseletére a Bp. 522. §-ában rendelt *ügyészségi megbizott volt hivatva:* hogy ez a Bp. 529. §-a szerint a tárgyalásra megidézendő lett volna és hogy annak jelenléte nélkül a

tárgyalást megtartani nem lehetett (Bp. 539. §-ának első bekezdése). A kir. járásbiróság ezekhez képest megsértette a törvényt az által, hogy a tárgyalást az ügyészségi megbizott jelenléte nélkül tartotta meg és hogy ily tárgyalás alapján itéletet hozott. De törvénysértést követett el a budapesti kir. büntető törvényszék is annyiban, a mennyiben az első foku biróság itéletét és az ennek alapjául szolgált tárgyalást a Bp. 384. §-ának 6. pontjában körülirt alaki semmiségi ok fenforgása miatt meg nem semmisitette, daczára annak, hogy ez a semmiségi ok K. I. és társai irásbeli felebbezésében érvényesittetett és daczára annak, hogy az emlitett szabálytalanság a Bp. 384. §. utolsó bekezdése szerint hivatalból is figyelembe veendő okot képez (1902 április 8-án 3188. sz.).

Az e határozatban hangsulyozott tétel kétségtelen. Mindenesetre azonban következetlenség, hogy mig az 1895 : XLI. t.-cz. 8. 9. §-aiban körülirt áruvédjegy-bitorlási kihágás a főmagánvád esetei közé tartozik, az azzal egyenlő sulyu szabadalombitorlási kihágás közvád tárgya.

107. Pénz mint mellékbüntetés kiszabása törvény ellenére orgazdaságnál.

— Je. é. 41. —

(Btk. 1. 370. §§. Bp. 441. §.)

A marosujvári kir. járásbiróság vádlottat jogtalan elsajátitás vétségével kapcsolatos orgazdaság vétsége miatt, a Btk. 370. §.-ára hivatkozással, jogerősen három napi fogházra és behajthatatlanság esetén további egy napi fogházra változtatandó 10 korona pénzbüntetésre itélte.

Vádlott a négy napi szabadságvesztésbüntetést már ki is állotta.

Curia : A kir. járásbiróság azzal, hogy nevezett vádlott ellen a fogházbüntetésen felül mellékbüntetésképp pénzbüntetést is szabott ki, megsértette a törvényt, nevezetesen a Btk. 1. és 370. §-ában foglalt rendelkezéseket, mert a Btk. 1. §-a szerint senki sem büntethető más büntetéssel, mint a melyet arra elkövetése előtt a törvény megállapitott; a Btk. 370. §-ának bekezdésében pedig az orgazdaság vétségének büntetéseül csak fogház van megállapitva.

Egyuttal az itéletnek a mellékbüntetést megállapitó része hatályon kivül helyeztetik és mellékbüntetés alkalmazása mellőztetik. (1902 április 8-án 3191. sz.).

A megsemmisitett alsóbirósági itélet a mellékbüntetésre vonatkozó részében nyilván törvényellenes, s igy a fönti határozat kétségkivül helyén való. De ettől az esettől semmiben sem különböznek azok a határozatok, a melyek sulyos testisértés bűntettének vétséggé való minősitése esetében a fogház mellett pénzbüntetést szabnak ki, ugyszintén a melyek a felmenő ágbeli rokonon

elkövetett könnyü testi sértést fogház- és pénzbüntetéssel bünteti, a mely állandó gyakorlat pedig épen a Curia auctoritásán, t. i. a 2. és 37. számu döntvényen alapul.

108. A kir. táblai főtárgyaláson hozott határozatnak közvetlenül a kir. Curiához való felterjesztése, ha vádlott külön védője jelen volt.

(Bp. 431. §.):

— A kolozsvári kir. itélőtábla IV. sz. büntetőjogi döntvénye. —

Ha a kir. itélő táblai felebbviteli főtárgyaláson a vádlott személyesen nem volt jelen, különvédője azonban megjelent és a felebbviteli biróság itélete ellen a semmiségi panaszt a főtárgyaláson bejelentette, vagy az itéletben megnyugodott, de a mind jelen vagy képviselve volt többi jogosultak valamelyike részéről semmiségi panasz jelentetett be, a vonatkozó iratok a BP. 431. §-ának utolsó bekezdése értelmében közvetlenül a m. kir Curiához terjesztendők fel.

Indokok: A BP. 431. §-ának rendelkezése szerint a kir. itélő tábla előtt tartott felebbviteli főtárgyaláson jelen volt, vagy képviselt jogosultak a kir. itélő táblának másodfoku itélete ellen használható semmiségi panaszukat e biróságnál kötelesek bejelenteni. Minden más esetben a semmiségi panasz az elsőbiróságnál jelentendő be.

Az idézett §. e rendelkezéseinek logikai folyománya, a mint a BP. 425. §-ában, valamint a 431. §. utolsó bekezdésében kifejezetten is meg van mondva, az, hogy a kir. itélő táblának másodfokban hozott itélete, vádlottnak az elsőbiróság által csak akkor hirdetendő ki, illetőleg kézbesitendő, ha a kir. itélő tábla előtt tartott főtárgyaláson sem ő, sem különvédője nem volt jelen; ha tehát a semmiségi panasz bejelentésére jogosultak a felebbviteli főtárgyaláson mind jelen, vagy képviselve voltak, tehát ha vádlott is személyesen vagy különvédője által képviselve jelen volt, s a jelen volt vagy képviselt jogosultak valamelyike semmiségi panaszszal élt, a kir. itélő tábla az iratokat közvetlenül a m. kir. Curiához terjeszti fel.

A BP. 425. §-a ugyanis a 431. §-szal összhangban kifejezetten akképpen rendelkezik, hogy a kir. itélőtábla határozata a felebbviteli tárgyaláson jelen nem volt vádlónak és sértettnek kézbesittetik, vádlottnak pedig csak az esetben kézbesitendő vagy hirdetendő ki a törvényszék által, ha a kir. itélő tábla főtárgyalásán sem ő, sem különvédője nem volt jelen.

A BP. idézett rendelkezéseinek összefüggő és egymást kiegészitő intézkedéséből szükségkép következik az is, hogy ha a vádlott nem, de különvédője jelen volt a kir. itélő tábla előtt tartott főtár-

gyaláson, és a kir. itélő tábla másodfokban hozott itélete ellen a különvédő akár élt semmiségi panaszszal, akár megnyugodott abban, a kir. tábla itélete a felebbviteli főtárgyaláson jelen nem volt vádlottnak sem ki nem hirdetendő, sem pedig nem kézbesitendő, tehát az iratoknak e czélból az elsőbirósághoz leendő leküldése nem szükséges, s igy az esetben, minthogy a BP. 430. §-ának harmadik bekezdése értelmében a semmiségi panaszra is alkalmazandó 388. §. szerint a semmiségi panasz az itélet kihirdetésekor, kézbesités esetén pedig a kézbesités napjától számitandó törvényes határidő alatt jelenthető be, a kir. itélőtábla előtt tartott felebbviteli főtárgyaláson jelen nem volt, de különvédő által képviselt vádlottra nézve lehetősége is ki van zárva annak, hogy a kir. itélő tábla itélete ellen törvényes határidőben semmiségi panaszt jelenthessen be.

A BP. javaslat indokolása is reá mutat, hogy a fentebb érintett intézkedéseinek czélja az eljárás gyorsitása volt, s e czél következetes keresztülvitelére vallanak az érintett törvényszakaszok összevágó s egymást kiegészitő rendelkezései is.

A törvény emez értelmezésének helyességét nem döntheti meg a 430., illetve a 383. §-nak ama rendelkezése, hogy a kir. itélő tábla másodfokban hozott itélete ellen, a vádlott és védője saját személyükben külön és együtt is jogosultak semmiségi panaszszal élni, minthogy a 431. §., mely e jog mikénti gyakorolhatását szabályozza, csakis abban az esetben teszi ezt a kir. itélő tábla előtti felebbviteli eljárásban reájuk nézve lehetővé, midőn a felebbviteli főtárgyaláson mind a vádlott, mind pedig különvédője jelen vannak, azonban az, a ki közülök a felebbviteli főtárgyaláson nincs jelen, e joga gyakorolhatásában korlátozva van, és pedig annyiban, hogy a felebbviteli főtárgyaláson személyesen meg nem jelent, de különvédő által képviselt vádlott a semmiségi panasz bejelentésére való jogosultságát csak a felebbviteli főtárgyaláson megjelent és őt képviselő különvédő által érvényesitheti, ki azt ugy a saját, mint a vádlott nevében van hivatva gyakorolni, ha azonban a különvédő nem jelent meg a felebbviteli főtárgyaláson, ő jogorvoslattal egyáltalában nem élhet.

Mindezeknél fogva tehát a határozat értelmében kellett dönteni.

Kelt a kolozsvári kir. itélő táblának 1903 márczius 20-án tartott büntető teljes ülésében.

Ezzel ellentétesen határozott a szegedi kir. tábla I. sz. a. hozott döntvényével (l. a 62. folyószám alatt).

109. Nemzetiség elleni izgatás és büntévő földicsérése vétségeinek halmazata.

(Btk. 172., 174., 95., 96. és 101. §-ok).

Vádlott a K. Zeitungban az 1902 szeptember 13-tól 19-ig terjedő időközben öt közleményt tett közzé. Ezekért nemzetiség elleni izgatás és büntévő feldicsérése miatt vád alá helyeztetett. A főtárgyalásra az esküdtekhez hét főkérdést intéztek, ötöt az iránt, vajon a közlemények mindegyike megállapitja-e a 172. §. 2. bekezdésének tényálladékát, kettőt pedig az iránt, vajon a közlemények közül kettő nem ütközik-e egyszersmind a 174. §-ba is? Az esküdtek, valamennyi kérdésre «igen»-nel feleltek. Az esküdtbiróság azt a két közleményt, mely egyben a 172. §. 2. bekezdésébe és a 174. §-ba ütközött, két-két cselekménynek nyilvánitotta és anyagi halmazat alapján — noha az államfogház fogházzal találkozott — összbüntetésként államfogházat szabott ki.

A kir. Curia a két közleményre vonatkozólag anyagi halmazat helyett eszmei halmazatot állapitott meg és az esküdtbiróság itéletét ehhez képest megváltoztatta.

(Marosvásárhelyi kir. törvényszék mint esküdtbiróság). Vádlott bünösnek mondatik ki a B. T. K. 172. §. 2-ik bekezdésében meghatározott s ugyane §. 1. bekezdése alapján büntetendő 5 rendbeli nemzetiség elleni izgatás vétségében, továbbá a B. T. K. 174. §-ában körülirt s ugyane szakasz alapján büntetendő két rendbeli büntevő feldicsérésének vétségében, s ezért a B. T. K. 96. és 97. §§-nak alkalmazásával a 172. §-nak 1-ső bekezdése alapján egy évi államfogházra itéltetik.

(C. I. t.). Az esküdtbirósági itélet a B. P. 427. §. 3. bekezdése értelmében a B. P. 385. §. 1. *b)* és 2. pontjának semmiségi okán hivatalból részben megsemmisittetik; vádlottnak a K. Z. 1902 szeptember 15-én megjelent 214-ik számában és a szeptember 18-án megjelent 217-ik számában közzétett czikkek utján elkövetett, a B. T. K. 172. §. 2. bekezdésében, és a 174. §-ba ütköző két-két cselekménye a B. T. K. 95. §-a értelmében 1—1 cselekménynek nyilvánittatik; vádlott tehát hét rendbeli vétség helyett a B. T. K. 172. §. 2. bekezdésébe ütköző öt rendbeli vétségben mondatik ki bünösnek, fő- és összbüntetése a B. T. K. 172. §. 1. bekezdése alapján tiz havi államfogházban állapittatik meg.

Indokok: az esküdtbiróság az összbüntetést helytelenül szabta ki. Minthogy ugyanis vádlott államfogházzal és fogházzal sujtott cselekményekben mondatott ki bünösnek: a B. T. K. 101. §. 3. és 4. bekezdése értelmében az összbüntetés fogházban lett volna kiszabandó. Ez a körülmény most már elesik, mert az izgatással eszmei

halmazatban állóknak nyilvánitott feldicsérési cselekmények is a B. T. K. 172. §. 2. bekezdése alapján büntettetnek (1903 márczius 26-án 1764. sz.).

Azt hittük, hogy a kir. Curia már tul van azokon a nehézségeken, a melyek az egység és többség és a többség keretén belül az eszmei és anyagi halmazat elhatárolása tekintetében a Btk. hatálybalépését követő első időszakban fölmerültek. A 28. sz. döntvény óta, a mely anyagi halmazatot állapitott meg, ha a hatóság elleni erőszak például testi sértéssel van kapcsolatban, a judicatura helyes iránya általában az, hogy eszmei halmazat csak oly deliktumok tekintetében mondatik ki, a melyeknek tényálladékai annyira össze vannak forrva, hogy elválasztásuk lehetetlen. Anyagi halmazatnak veszik pld. azt, ha egy lövés, vagy egy gondatlanság több ember sérelmét, vagy halálát okozta, ha egy sajtóközlemény több egyén ellen irányul, vagy több külön tényálladéku büntetendő cselekményt (pld. királysértést és közönséges rágalmazást) foglal magában, stb. Ki merné állitani, hogy a nemzetiség elleni izgatás (172. §.) s a büntévő földicsérése (174. §.) nem külön tényálladéku vétségek, a melyek semmikép sem forrhatnak össze, és igy külön állanak akkor is, ha egy sajtóközleményben fordulnak elő.

És mégis mit tett a kir. Curia? Kimondta, hogy vádlottnak két-két cselekménye a Btk. 95. §-a alapján egy-egy cselekménynek nyilvánittatik; vádlott tehát *hét* rendbeli vétség helyett a Btk. 172. §. 2. bekezdésébe ütközö *öt* rendbeli vétségben mondatik ki bünösnek. Hiszen ez egyáltalán nem is halmazat, nem többség, hanem egység; más szóval a Curia ez esetben az alsófoku biróság által megállapitott két külön tényálladéku vétséget elsikkasztott. Honnan veszi ehhez a jogot a kir. Curia? Honnan veszi a jogot különösen ahhoz, hogy államfogházzal büntessen oly egyént, a kinek egyik cselekményére a törvény fogházat állapit meg? Ha tényleg eszmei halmazat forogna is fenn, ki kellett volna tenni az itéletben a törvénynek azt a rendelkezését is, melyet a cselekmény szintén megsértett, t. i. a Btk. 174. §-át és az összbüntetést ennek megfelelően (Btk. 101. §.) vagyis a sulyosabb nemü szabadságvesztésben kellett volna kiszabni. Ez az itélet a kir. Curia gyermekéveire emlékeztet és igy remélhető, hogy utánzásra nem talál.

110. Sértett semmiségi panasza az esküdtbiróság felmentő itélete ellen, midőn a kir. ügyész is jelentett be semmiségi panaszt, de ezt a koronaügyész visszavonta.

(Bp. 430. §. 3. bek., 390. § 2. bek. és 434. §. 3. bek.)

Szándékos emberölés kisérletével vádolt H. J. büntető ügyében a székesfehérvári kir. törvényszék, mint esküdtbiróság 1902. évi május hó 22-én felmentő itéletet hozott. Ez itélet ellen nemcsak a kir. ügyész, hanem a sértett képviselője is jelentett be semmiségi panaszt, a törvényszék pedig az utóbbit is elfogadta. A kir. ügyészség semm. panaszát azonban a koronaügyész visszavonta, s így a Curia csak a sértett által használt semm. panaszszal foglalkozhatott.

(C. IV. t.) Miután a koronaügyész az 1902. évi szeptember hó 15. napján 3338. sz. alatt kelt nyilatkozatával a királyi ügyésznek

semmiségi panaszát visszavonta a dr. Sch. ügyvéd által képviselt H. K. sértettnek, mint pótmagánvádlónak ez itélet ellen közbevetett semmiségi panaszát 1903. évi január hó 22-ik napján tartott nyilvános tanácsülésében birálat alá vevén, következő végzést hozott: A semmiségi panasz visszautasíttatik.

Indokok: Az esküdtbiróságnak felmentő itélete ellen H. K. sértett mint pótmagánvádló «a vádlott fölmentése miatt» semmiségi panaszt jelentett be. Minthogy azonban a dr. Sch. ügyvéd által képviselt sértett mint pótmagánvádló, a Bp. 430. §-ának harmadik bekezdése szerint a semmiségi panaszra nézve is megfelelően alkalmazandó 390. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezés ellenére világosan nem jelölte meg, hogy mily semmiségi ok miatt használt semmiségi panaszt, az a kijelentése pedig, hogy azt a vádlott fölmentése miatt jelenti be, a Bp. 384., 385. és 427-ik §-aiban meghatározott semmiségi okoknak meg nem felel; minthogy a Bp. 430. §-ának utolsó bekezdése szerint az a semmiségi panasz, melyben a semmiségi ok megjelölve nincs, visszautasítandó: ezeknél fogva a fönnebb nevezett sértettnek, mint pótmagánvádlónak, a semmiségi ok megjelölése nélkül használt semmiségi panaszát, a Bp. 434. §-ának harmadik bekezdése alapján vissza kellett utasítani (1903. január 25-én 9389/902. B. sz.).

E határozat nyilván ellenkezik a BP. 430. §. 2. bekezdésével, mely szerint a sértett magánvádlóként csak akkor élhet semmiségi panaszszal, ha «már a másodfokú biróság *itéletének meghozása* előtt képviselte a vádat». A BP. itt a kir. táblát és a törvényszéket, mint a II. fokú biróságot érti; minthogy azonban ezzel azt az elvet fejezi ki, hogy a sértettnek annál a biróságnál kellett képviselnie a vádat, a melynek itélete ellen csak semmiségi panasznak van helye: ebből kétségtelen, hogy az itt kifejezett szabály az esküdtbiróság által hozott itéletre is áll. Ha tehát a sértett nem élhet semmiségi panaszszal a kir. Tábla itélete ellen, midőn a főügyész volt a vádló: úgy az esküdtbiróság itéletével szemben is csak akkor illeti meg e jog, ha «a vádat már az itélet meghozása előtt képviselte». Minthogy a fenforgó esetben a kir. ügyészség képviselte a vádat, sőt az itélet ellen semmiségi panaszt is jelentett be: a Curia nagyon is túllőtt a czélon, midőn itt a sértettet pótmagánvádlónak elfogadta, csak azért, mert a koronaügyész a kir. ügyész semmiségi panaszát visszavonta. Ilyen törvényellenes foldozgatásokkal nem lehet jóvátenni azt a hibát, hogy a kir. Curia a koronaügyész visszavonási jogát elismerte.

111. Sértett semmiségi panasza a kir. tábla felmentő itélete ellen, midőn a vádat a kir. főügyész képviselte.

(Bp. 430. §. 2. bek.)

Sértett a Btk. 386. §-ába ütköző csalás miatt tett feljelentést vádlott és neje ellen, a kiket a székesfehérvári kir. törv.-szék 1902. évi

márczius 18-án el is itélt. A vádat a kir. ügyész képviselte. Az első fokú itélet ellen vádlott és védője, valamint a kir. ügyész felebbezést jelentvén be, a budapesti kir. tábla 1902. évi julius 2-án vádlottakat felmentette, az itéletben pedig a kir. főügyész is megnyugodott, ellenben a sértett semmiségi panaszt jelentett be.

(C. III. t.) A semmiségi panasz a Bp. 434. §-a harmadik bekezdése értelmében visszautasíttatik.

Indokok: A kir. itélőtáblánál tartott tárgyaláson a vádat a kir. főügyész képviselte — a sértett félnek ebbeli minősége tehát változást nem szenvedett. Minthogy a Bp. 430. §-a szerint a sértett fél nem tartozik azok közé, a kik semmiségi panaszszal való élésre jogosítvák, az általa mint arra nem jogosított által bejelentett semmiségi panasz vissza volt utasítandó (1903. január 27-én 7206/1902 B. sz.).

A Curia itt, nagyon helyesen, nem tisztelte meg a sértett felet a pótmagánvádlónak még elnevezésével sem, annál kevesbbé tekintette őt pótmagánvádlónak. Ez egészen megfelel a törvénynek; tehát kivánatos, hogy a Curia IV. büntető-tanácsa is ily irányban fejleszsze tovább gyakorlatát, a mely — az előző pont alatt közölt határozatának tanusága szerint — nyilván helytelen útra tévedt.

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

112. Házasság felbontása hütlen elhagyás alapján.

(1894 : XXXI. t.-cz. 77. §. *a)* pontja.)

Felperes az alperessel kötött házassága felbontását kéri a házassági törvény 77. §-ának *a)* pontja alapján. Alperes azzal védekezik, hogy felperesnek az életközösség visszaállitása iránt 1898 november 23-án beadott kérvénye nem komolyan czélozta az életközösség helyreállitását, hanem csak azon reményben adatott be, hogy annak alperes nem fog eleget tenni, mert a peres felek közt 1896 deczember 22-én létrejött közjegyzői okiratba foglalt megállapodás szerint peres felek elhatározták, hogy házasságukat felbontják.

A beregszászi királyi törvényszék: Felperes a házassági kötelék felbontása iránti keresetével elutasittatik. *Indokolás:* Az 1894: XXXI. t.-cz. 77. §. *a)* pontjának rendelkezésével szabályozott válóok csak akkor létesül, ha a 6 havi különélés után a jogos ok nélkül elhagyott fél az életközösség visszaállitását komolyan kéri és az elhagyott fél birói felhivás daczára az életközösséget vissza nem állitja. Felperes az életközösség visszaállitása iránti kérvényét 1898 november 23-án adta be, felperesnek 7864. sz. kérvényéhez hiteles másolatban csatolt közjegyzői okirat igazolása szerint pedig 1896

deczember 22-én peres felek «komoly és higgadt megfontolás után» elhatározták, hogy a közöttük létrejött házasságot felbontják és vagyoni viszonyaikat válás czéljából azon közjegyzői okiratba foglalt egyezséggel rendezték. Tehát a közjegyzői okiratban foglalt egyezség megkötése után, majdnem 2 év mulva a kir. törvényszékhez 13,962. sz. alatt beadott kérvényével felperes nem az életközösség visszaállitását, hanem azt czélozta, hogy azon kérvényre hozandó birói határozatnak az idézett közjegyzői okiratba foglalt megállapodás értelmében alperes nem fogván eleget tenni, bontó okot létesit. De a közjegyzői okiratban foglalt megállapodás folytán az 1894: XXXI. t.-cz. 77. §. *a)* pontjában meghatározott válóoknak egyik kelléke, hogy kérelmező az életközösség visszaállitását csupán a czélból kérje, a jelen esetben hiányzik, ennélfogva, ha elhagyó félnek különben alperes is lenne tekinthető, azzal, hogy a kir. törvényszék végzésére az életközösséget vissza nem állitotta, bontó ok nem állott elő, miért is felperest alaptalan keresetével elutasitani kellett.

A kassai kir. itélő tábla: Az elsőbiróság itéletét helybenhagyja.

A kir. Curia: A kir. tábla itélete abban a részében, melylyel alperes viszonkeresetével elutasittatott, indokaiból helybenhagyatik; abban a részében pedig, melylyel felperes keresetével elutasittatott, mindkét alsóbiróság itélete megváltoztattatik, a peres felek közt Ungváron az orth. izr. hitközség rabbija előtt 1891 november 11-ikén kötött házasság alperes hibájából, felperes keresete folytán az 1894 : XXXI. t.-cz. 77. §-ának *a)* pontja alapján felbontatik s alperes az idézett t.-cz 85. §-a alapján vétkesnek mondatik ki. *Indokok:* Habár peres felek az Ungváron 1896 deczember 22-én 526/96. sz. alatt felvett közjegyzői okirat szerint abban állapodtak meg, hogy egymástól elválnak, s a fentirt időben a házassági együttélést meg is szüntették; tekintve azonban, hogy a házassági életközösség czéljával ellentétes és közjegyzői okiratba joghatálylyal be sem foglalható ez a megegyezés nem gátolhatta felperes abban, hogy az alperestől az életközösség visszaállitását kivánja s azt erre birói határozattal köteleztesse; tekintve, hogy felperes kérvényéből nem lehet arra következtetni hogy az életközösség visszaállitását nem komolyan akarta; tekintve, hogy alperes a birói határozatnak az abban megszabott határidő alatt eleget nem tett; azt pedig, hogy erre jogos oka lenne, ki nem mutatta, alperes olyannak volt tekintendő, mint a ki az életközösség visszaállitását meghagyó birói határozatnak igazolatlanul nem tett eleget, a miért is a peres felek házassága mindkét alsóbiróság

itéletének megváltoztatása mellett felperes keresete folytán a házassági törvény 77. §-ának *a)* pontja alapján felbontandó s alperes a 85. §. értelmében vétkesnek kimondandó volt (1903 február 25-én 7619. sz. a.).

113. Gyermekek törvényességének kérdése a házassági semmiségi perben. Semmis házasság tartama alatt született gyermek elhelyezése és tartása tekintetében való intézkedés.

(1894 : XXXI. 95., 96. §. Osztr. polg. tkv. 160. §. Tervezet 186. §.)

A kir. ügyész, mint felperes azon az alapon kérte keresetében az I. L. és R. E. alperesek között 1896 junius 16-án kötött házasság megsemmisitését, hogy annak kötésekor az R. E. és F. H. között 1891 február 10-én kötött házasság még érvényben volt és igy e házasság az 1894 : XXXI t.-cz. 12. §-a értelmében semmis. Kérte továbbá, hogy a házasságból született gyermekek törvénytelen voltának kitüntetése végett az itélet az állami anyakönyvvezetőhöz áttétessék.

A deési kir. törvényszék : Az alperesek között kötött házasságot megsemmisiti; azonban felperes kir. ügyészséget keresetének azon részével, hogy az ezen házasságból született gyermekek törvénytelen minőségének kitüntetése végett az itélet a bethleni állami anyakönyvvezetőhöz áttétessék, elutasitja. *Indokok :* Tekintettel arra, hogy a csatolt bűnügyi iratokkal kétségtelenül bizonyitva van, hogy alperesek, a midőn egymással házasságot kötöttek, azon hiszemben voltak, hogy R. E. és F. H. közötti házasság már jogérvényesen fel van bontva, pedig csak az entradami főrabbi által kiállitott válólevélnek (geth) voltak birtokában, s igy az R. E. és F. H. közötti házasság érvényben volt, tekintettel arra, hogy alperesek az igénybe vett idő alatt sem voltak képesek kimutatni, hogy R. E. és F. H. a megsemmisittetni kért házasság megkötésekor törvényesen el lettek volna választva, mindezekért a házasságot felperes keresete folytán megsemmisiteni kellett. A megsemmisitett házasságból született gyermekek azért nem voltak törvénytelen ágyból származottaknak kimondandók, mert az osztrák polgári törvénykönyv 160. §-a értelmében törvényes ágyból származottaknak vélelmezendők.

A kolozsvári kir. itélő tábla : Az elsőbiróság itélete azon részében, hogy alperesek közötti házasságot megsemmisitette, és hogy felperes kir. ügyészt az alperesek házasságából született gyermekek törvénytelen születésének kimondása iránti kérésével elutasitotta, azzal a kiegészitéssel hagyatik helyben, hogy a kiskoru gyermekek tartása és elhelyezése tárgyában való intézkedéstétel végett az ügyiratoknak az illetékes árvaszékhez leendő áttétele elrendeltetik.

A m. kir. Curia: A kir. tábla itélete annyiban megsemmisittetik, amennyiben az elsőbiróságnak azt a rendelkezését is hivatalból vizsgálat alá vette és érdemileg eldöntötte, hogy felperes a kiskoru gyermekek törvénytelen származásának kimondására irányult kérelmével elutasittatott. A kir. tábla itélete egyébként a házasság megsemmisitésére vonatkozó rendelkezésére nézve indokaiból helybenhagyatik. A kir. táblának az az intézkedése azonban mellőztetik, hogy az iratok az illetékes árvaszékhez áttenni rendeltettek. *Indokok:* Minthogy felperes az elsőbiróság itéletének kizárólag a perköltségre vonatkozó rendelkezése ellen élt felebbezéssel, a kir. tábla azzal lényeges eljárási szabályt sértett meg, hogy a semmiségi per keretében hivatalból nem vizsgálandó származás kérdésének érintetlenül hagyása helyett a felperes elutasitására vonatkozó elsőfoku rendelkezést hivatalból megvizsgálta és érdemileg eldöntötte, s igy az elsőbiróság itéletét a kiskoru gyermekek törvénytelen származásának kimondására irányult kérelemre vonatkozó rendelkezésére nézve hivatalból megsemmisiteni kellett. Tekintettel azonban arra, hogy a házassági törvény az iránt nem rendelkezik, hogy ennek 95., 96. §-ai a megsemmisitett házasság tartama alatt született gyermekekre is alkalmazandók, a kir. táblának azt az intézkedését mellőzni kellett, mely szerint az iratoknak az illetékes árvaszékhez leendő áttétele elrendeltetett. (1903 márczius 3. 7753/902. sz.)

114. A munkaadó felelőssége a munkás részéről alkalmaztatása közben szenvedett sérülésből eredő kárért.

A *budapesti kir. törvényszék* (13876/902. sz., 1902 junius 5.): A kir. törvényszék alpereseket egyetemleg kötelezi, hogy felperesnek 1900 évi május hó 29-től számitva havonként 50 koronát és pedig minden hó 1-én, az itélet hozatalig lejárandó részleteket a lejárattól számitandó 5% kamatokkal egy összegben 15 nap alatt s végrehajtás terhe mellett egyetemlegesen fizessenek meg.

Indokok: A kereset kártéritésre irányul azon baleset alapján, mely felperest az alperes czég által keresztülvitt épitkezésnél 1900 évi május 29-én érte s munkaképtelenné tette. Megállapitható volt ezek után, hogy a baleset főleg azért következett be, mert az alkalmazott gép alsó kapaszkodó fogai, melyek annak megcsuszamlását vannak hivatva megakadályozni, hiányzottak. Nem vitás, hogy a követ emelő és a gépre támasztott farud eltörése folytán zuhant le a kőlap.

Miután pedig joggyakorlatunk szerint az épitkezésnél történt balesetért közvetlenül a vállalkozó felel, kivéve ha a munkás hibáját

igazolja, ily hiba azonban a fentiek szerint nem bizonyittatott, alperes czég és tagjainak felelősségét meg kellett állapitani. *Budapesti kir. itélőtábla* (7068/902. sz., 1902 november 18.) helybenhagyja. *Curia* (789/903. sz., 1903 márczius 4.) helybenhagyja.

Figyelemreméltó ez itéletben a felelősségnek kizárólag a causalis nexusra való alapitása, mely független a vétkesség kérdésétől.

115. Kártyázás közben adott kölcsön perelhetősége.

Felperes előadása szerint ő 1660 koronát azzal adott volt kölcsön alperesnek, hogy ez (alperes) eme kölcsönösszeget neki (felperesnek) rövid időn belül meg-, illetőleg visszafizesse. Alperes időközben 460 koronát visszafizetett a kérdéses kölcsönből, de a maradékösszeg visszafizetésével késlekedik, miért is felperes keresete értelmében alperest marasztalni kéri. Alperes tagadta, hogy felperestől a kérdéses kölcsönösszeget felvette vagy arra részfizetést teljesitett volna. Annyi tény, alperes előadása szerint, hogy egy alkalommal felperesnél mulatozás közben ferbliztek és mikor a játékot abbanhagyták, felperes emlitette, miszerint ő (alperes) néhány száz koronával adósa maradt. Miután azonban felperes a kérdéses kölcsönt kártyázás közben adta és ezért eme kölcsön, illetőleg kötelezettség olyan természetü, hogy a birói uton nem érvényesithető: alperes felperest keresetével elutasitani kérte.

A *temesvári kir. törvényszék* 1902 május 9-én 7710/902 sz. a. felperest keresetével elutasitotta a következő okokból: a tanuvallomásokat a S. E. 215. §-a értelmében a rendes eljárásban is alkalmazandó S. E. 64. §. rendelkezéseihez képest mérlegelve, bebizonyitottnak vette azt, hogy felperesnek kereseti követelése ama kölcsönösszegből származik, melyeket felperes alperesnek kártyázás közben és kártyázás folytatására adott volt. Minthogy pedig a kártyajáték közben s a kártyázás folytatásának czéljára tett kölcsönzést a fönálló birói gyakorlatnál fogva jogczimmel birónak tekinteni nem lehet, annak érvényesitése birói uton nem eszközölhető: felperest keresetével elutasitani kellett, mert hisz a birói uton nem érvényesithető kártyaadósság lényegén az mit sem változtat, hogy felperes alperesnek tényleg valóban készpénzt olvasott le.

A magyar jognak ez következetesen keresztülvitt álláspontja. Németországban e részben a birói gyakorlat — miként «Jogtudományi Közlöny» 1903. évi 17. száma irja — nem egységes: a frankfurti Oberlandesgericht szerint az ily kölcsön perelhető, mig a stettini Oberlandesgericht azt meg nem itéli.

116. Érdemetlenség hatása az ajándékozásra. Haszonélvezettel terhelt ingatlanra vonatkozó vagyonközösség megszüntetése.

Felperes és elhalt neje B. E. alperesnek, ki II. rendü felperesnek mostoha, B. E.-nek édes fia, a holtig tartó haszonélvezet fenntartásával ajándékozták a j.-i . . . . sz. tjkvekben felvett ingatlanokat, a mely ingatlanokra alperes tulajdonjoga, az ajándékozók haszonélvezeti joga bekebeleztetett. Felperes azt adta elő keresetében, hogy alperes magát az ajándékozásra érdemtelenné tette, mert őt teljesen magára hagyta, egy asztalt tőle erőszakkal elvitt és ez alkalommal őt hasba rugta, egy széket reá emelt és őt agyonütéssel fenyegette, mely tiszteletlen és hálátlan magaviselete folytán kérte, hogy az ajándékozási szerződés érvénytelennek kimondassék és az ajándékozott ingatlanok tulajdonjoga neki visszaitéltessék. Alperes tagadta, hogy ő hálátlan lett volna, tagadta a felperesi előadást és azt adta elő, hogy édes anyja elhalálozván, az ő tőle kapott ingatlanokra nézve viszonkeresetként a vagyonközösség megszüntetését kérte árverés utján.

A szolnoki kir. törvényszék (1902 junius 27., 9117/902. sz.): Felperes keresetét elutasitotta; alperest pedig viszonkeresetével utasitotta el; mert az ajándékozási szerződés harmadik pontja helyes értelmezése szerint megajándékozott alperes csak mindkét ajándékozó elhalálozása után jut az ingatlanok birtokába és a telekkönyvben is mindkét ajándékozó haszonélvezeti joga van bekebelezve, a nélkül, hogy ez a jog a haszonélvezők egyike vagy másika tulajdonát képezett jutalékra lenne korlátozva.

Minthogy azonban az ajándékozás feltétlen, az a haszonélvezeti jogon kivül semmi kikötés által korlátozva nincs; minthogy egyedül B. R., felperes neje, tehát nem érdektelen tanu által bizonyitott szidalmazás és fenyegetés a perben álló felek társadalmi állása és müveltségi foka figyelembe vétele mellett még bebizonyitottság esetén sem tekinthető oly magaviseletnek, mely az ajándékozásnak vastag hálátlanság czimén való visszavonására alapos okul szolgálhatna; minthogy az egyik ajándékozó elhaltával felperes legfeljebb csak az általa ajándékozott ingatlanokra vonatkozólag kérhetné az ajándékozási szerződés érvénytelenitését.

Budapesti kir. itélő tábla (1902 deczember 9., 7055/902. sz.): Helybenhagyja.

Curia (1903 márczius 10., 1501/903. sz.): Helybenhagyja.

117. Előterjesztés beadásának határideje.

(1881 : LX. tcz. 35. §.)

A győri kir. itélőtáblának 30. sz. polgári határozata: A végrehajtási eljárásban a birói kiküldöttnek eljárása ellen az 1881. évi

XL. tcz. 35. §-a értelmében benyujtható előterjesztés, ugy a végrehajtató és a végrehajtást szenvedő, mint az előterjesztés benyujtására jogosultsággal biró harmadik fél által a sérelmes eljárás foganatositásától számitott nyolcz nap alatt adandó be, tekintet nélkül arra, hogy az illető fél az eljárásról mikor nyer tudomást? Az ezen határidőn tul beadott előterjesztés tehát mint elkésett, hivatalból visszautasitandó.

Indokok: Az 1881:LX. tcz. 35. §-ában szabályozott előterjesztést ezen szakasz rendelkezése szerint a sérelmes eljárástól számitott 8 nap alatt kell beadni. Ez a rendelkezés ugy a végrehajtató és a végrehajtást szenvedő, mint minden harmadik személy irányában, a ki előterjesztési jogosultsággal bir, feltétlenül hatályos, még abban az esetben is, ha az érdekelt fél a sérelmes eljárásról a 8 napi határidő eltelte után nyert tudomást, mert a törvény czélzatával ellenkeznék, ha valamely végrehajtási cselekmény meg nem határozott ideig (esetleg az elévülési határidő beálltáig) megtámadható volna, s ezáltal joghatályossága bizonytalanná válnék. Ezért a fenti értelemben kellett határozni. (Kelt Győrött, 1903. évi április hó 2-án. Hitelesittetett Győrött, 1903. évi április hó 4-én.)

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

118. Közkereseti társaság felszámolása.

(1875:XXXVII. 108. §, 98. §.)

H. és Társa közkereseti társaságnak egyik és pedig az a tagja, ki csupán munkájával járult a társasághoz elhalván, annak örököse a társaság felszámolásának elrendelése iránt inditott keresetet. Alperes társasági tag azzal védekezett, hogy felszámolásnak ez esetben nem lehet helye, mivel felperes jogelőde nem járult anyagilag hozzá a társasághoz.

A szabadkai kir. törvényszék a felszámolás mellőzésével a társaságot csupán feloszlottnak mondotta ki.

A szegedi kir. itélőtábla az elsőbiróság itéletének nem felebbezett azon részét, a mely szerint a H. és Társa czéggel bejegyzett közkereseti társaság feloszlottnak mondatott ki, érintetlenül hagyja, felebbezett többi részét pedig megváltoztatja akként, hogy a közkereseti társaság felszámolásának helye találtatik.

Indokok: A K. T. 108. §-ának rendelkezésénél fogva a közkereseti társaság feloszlása után, csőd esetét kivéve, felszámolásnak van helye. E szabály alkalmazandó abban az esetben is, ha a köz-

kereseti társaság valamelyik tagjának halála következtében oszlik az fel a K. T. 98. §-ának 2. pontja alapján. *Nem tesz a keresk. törv. idézett rendelkezése a felszámolás alól kivételt abban az esetben sem, ha az elhalt társtag csak munkájával járult a társasághoz.* Minthogy tehát az a körülmény, hogy a felperesek jogelőde: néhai K. L., a kinek halála következtében oszlott fel a közte és az alperes közt létesült közkereseti társaság, csak munkájával járult a társasághoz, törvényes okul a felszámolás mellőzésére nem szolgálhat, mert alperes nem is állitja, hogy néhai K. L-t, vagy ennek örököseit a társas viszony alapján támasztható vagyoni igényekre nézve kielégitette, illetve velök a felszámolás mellőzésében és más lebonyolitási módban megállapodott volna, s minthogy a néhai K. L.-t a társaságból folyóan netán megillető vagyoni igények (nyereség, jutalék, munkadij) magát a feloszlott társaságot, illetve ennek vagyonát terhelik s azok nem képeznek olyan tartozást, a mely az alperest csupán személyesen a társaság vagyonától függetlenül terhelné, ezeknél fogva a szóban forgó közkereseti társaságnak felszámolását a keresk törv. 108. §-a alapján el kellett rendelni.

A kir. Curia: A másodbiróság itélete a benne felhozott indokok alapján annál inkább helybenhagyatik, mert csak a hitelezők követeléseinek kielégitése után állapitható meg a felperesek vagyoni igénye, ez pedig a hitelezőkkel történt ellenkező megállapodás hiányában csak felszámolás utján eszközölhető. (590/902 sz. április 7.)

119. Ügynök által kiállitott biztositási ajánlat. — Előző tűzkár elhallgatása.

(1875: XXXVII. 474. és 475. §§.).

Alperesi biztositó társaság azon az alapon tagadta meg a kárösszegnek a biztositott részére történendő kifizetését, hogy a biztositási ajánlatban az előző tüzkárra vonatkozó kérdésre nemleges válasz van adva, holott a biztositott már megelőzőleg két izben szenvedett tüzkárt. Az ajánlatot egész terjedelmében az ügynök állitotta ki. A kihallgatott tanuk azt vallották, hogy a biztositott az előző tüzeseteket közölte az ügynökkel.

A m. kir. Curia: A másodbiróság itélete megváltoztattatik és az elsőbiróság itélete hagyatik helyben. Indokok:

Ha az ügynök által kitöltött ajánlat oly tényre vagy körülményre nézve tartalmaz valótlan feleletet, mely tény vagy körülmény nem közvetlen észlelet, hanem csak a biztositottnak közlése alapján jutott vagy juthatott az ügynöknek tudomására, akkor a biztositott a valótlan felelet tartalmáért felelős és pedig tekintet nélkül

arra, hogy a valótlan felelet az ügynök megkérdezésére adatott és vezettetett be az ajánlatba, vagy hogy a valótlan bemondás megkérdezés nélkül vezettetett be az ügynök által az ajánlatba. A biztositott az ily valótlan felelet tartalmáért előbbeni esetben azért felelős, mert a bemondott körülmény valótlanságáról az ügynök nem közvetlen észlelet alapján szerzett tudomást, hanem a valótlan bemondás a biztositottnak közlésén alapul, saját közleményeiért pedig a biztositott felel; utóbbi esetben pedig a valótlan bemondás azért kötelezi a biztositottat, mert a vélelem a mellett szól, hogy élt azzal a gondossággal, hogy az ajánlatot elolvasta és annak tartalmát ismerte, ebben az utóbbi esetben tehát a biztositott a felelősség alól csak akkor mentesül, ha bizonyitja, hogy az ajánlatban foglalt valótlan bemondást nem ismerte, arról az ajánlat aláirásakor tudomást nem nyert. Abban az esetben pedig, ha az ügynök a biztositott tényleges bemondásának meg nem felelő tényállást vezetett be az ajánlatba és a biztositott ezt az ajánlatot aláirja, akkor a biztositott az ajánlatot kitöltő ügynöknek megtévesztő, hamis bevezetéseért nem vonható felelősségre és a valótlan bemondás jogkövetkezményeivel nem sujtható, ha azt is kimutatja, hogy a bemondásától eltérő feleletnek az ajánlatba történt bevezetéséről tudomással nem birt.

Tekintve már most, hogy a felek között nem vitás, hogy az ajánlatot egész terjedelemben az alperesi ügynök töltötte ki és igy a biztositást megelőző tüzkáresetre vonatkozó kérdésre a «nem» feleletet ez az ügynök vezette be az ajánlatba;

tekintve, hogy Cs. S. tanunak vallomásából kétségtelenül megállapitható, hogy az ajánlatnak D. K. ügynök által történt kitöltésekor felperes és Cs. S. és D. K. között a felperest előzően ért két tüzkáreset megbeszélés tárgyává tétetett és hogy felperes ezeket a tüzkáreseteket a nevezett ügynökkel közölte;

tekintve, hogy tanunak ebből a vallomásából arra való tekintettel is, hogy az ügynök az előző tüzkáresetek megbeszélése és közlése után közvetlenül töltötte ki az ajánlatot, megállapítható, hogy felperes nem birt tudomással arról, hogy a tényleges bemondásának meg nem felelő válasz vezettetett be az ajánlatba és

tekintve, hogy ezek szerint az alperesi ügynök akkor, midőn az ajánlatnak vonatkozó kérdését a nemleges felelettel kitöltötte, a biztositott tényleges bemondásának meg nem felelő választ vezetett be az ajánlatba és a biztositott erről a bevezetésről tudomást nem nyert, az *ajánlatot kitöltő ügynöknek ily megtévesztő bevezetéseért pedig a biztositott nem felelős, alperes a biztositási szerződés érvényességét azon az alapon, hogy felperes az előző tüzkáreseteket elhallgatta, meg nem támadhatja.*

Mindezek alapján a másodbirósági itéletnek megváltoztatásával, az elsőbirósági itélet ezekből az okokból, valamint a K. T. 487. §-ára alapitott alperesi kifogás figyelmen kivül hagyása, a kár nagyságának megállapitása és a kamat s költség megitélése tekintetében a benne felhozott indokokból volt helybenhagyandó. (1903. évi márczius hó 17-én. 1299. szám).

A kir. Curiának az az ujabbi helyes joggyakorlata nyilvánul eme **határozatban** is, hogy a biztositási ügynök immár nem feltétlenül a biztositott **megbizottja** az ajánlat kitöltése körül. (L. *Jogállam* 1903. I. füz. 29. sz. esetét).

120. A közadós jogcselekményeinek megtámadása. A hat havi határidő kezdete.

(1881:XVII. t.-cz. 27. §.)

B. Á. egri kereskedő ellen a csőd 1902. évi junius 7-én nyittatott meg, a csődhirdetmény pedig, a mint ezt a hivatalból megtekintett csődiratok közt levő hirdetményre vezetett kiadói bizonylat igazolja, 1902. évi junius hó 8. napján függesztetett ki. A felperes által megtámadott kielégitési végrehajtást alperes a közadós ellen 1901. évi deczember hó 7-én foganatositotta. Felperes megtámadási keresetét az 1881:XVII. t.-cz. 27. §-ának 2-ik pontjára alapitotta. Ezzel szemben alperes a csődtörvény 27. §-ának utolsó bekezdése alapján azt vitatta, hogy a közadós ellen a csődnyitást 6 hónappal megelőzőleg foganatositott kielégitési végrehajtás meg nem támadható s így a javára lefoglalt ingók elárverezetéséből és a javára letiltott követelésekből befolyt kereseti összegek őt és nem a csődtömeget illetik.

Az egri kir. törvényszék a keresetet elutasitja, mert a csődtörvény 1. §-a értelmében a csődnyitás joghatálya azzal a nappal veszi kezdetét, melyen a csődnyitást elrendelő határozat a csődbiróságnál kifüggesztetett. A csődeljárás a vagyonbukott rendelkezési jogának elvesztése és jogcselekményeinek joghatálya a csődnyitást rendelő határozat kifüggesztéséhez van kötve. — Ugyanez áll a közadós jogcselekményeinek megtámadhatóságára nézve. Habár tehát a csődtörvény 27. §-ának utolsó bekezdése a csődnyitást és nem a csődnyitás hatályának kezdetét 6 hónappal megelőzőleg történt jogcselekmények megtámadhatatlanságáról intézkedik, kétségtelen, hogy e határidőt a csődnyitás hatályának kezdetétől, vagyis a csődnyitási határozat kifüggesztése napjától kell számitani. Következik a csődtörvény 13 §-ából is, mely szerint a csődnyitás hatályának kezdete előtt szerzett zálogjog a csődnyitás után is végrehajtás utján érvényesíthető.

A kir. Curia az itéletet 1903. ápr. 15-én helybenhagyta, mert a csődtörvény 27. §-a végbekezdésének helyes értelme az, hogy a csődmegnyitásnak úgy a közadós mint harmadik személyekkel szemben nem a csődnyitó végzés kelte napján, hanem akkor tekintendő, amikor az a csődbiróság hirdetési tábláján kifüggesztve hatályba lépett és köztudomásra hozatott: az adott esetben pedig a megtámadott végrehajtási jogcselekmény a csődhirdetmény kifüggesztését több mint 6 hónappal megelőzőleg foganatosittatván, felperes azt azon az alapon, hogy alperesnek a közadós fizetéseinek megszüntetéseiről a megtámadott jogcselekmény foganatositásakor tudomása volt, meg nem támadhatja; egyéb alapon pedig meg nem támadta, sőt kifejezetten kijelentette, hogy a végrehajtás alapügyletét képező kötelezvényt megtámadni nem kivánja. (472/1903. sz.)

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

121. Felfüggesztés az ügyvédség gyakorlatától jogerős büntető itélet alapján, a mely hivatalvesztést nem állapit meg.

(1887 : XXVIII. t.-cz. 4. §. *c)* pont.)

Dr. S. F. ügyvéd azelőtt kir. aljárásbiró volt, de ettől az állásától idegrendszerének megrendülése folytán az 1900. év végén kénytelen volt megválni. Az igazságügyminiszter végkielégitésül 4400 kor. összeget utalványozott ki részére, a melyet a miniszteri rendelet értelmében a szabadkai kir. adóhivatalnál minden levonás nélkül felvehetett. E rendelet folytán S. az 1901. év elején az egész összeget fel is vette, habár albirói fizetése a Magyar Általános Tisztviselő-Egylet javára 1300 korona erejéig biróilag le volt foglalva. Minthogy e foglalás a fizetés helyébe lépett végkielégitésre nézve is érvényes volt: S. nem lett volna feljogositva arra, hogy az egész összeget felvegye. Az illető adóhivatalnokok figyelmét is kikerülte e körülmény, és igy ők, nehogy fegyelmi eljárás alá kerüljenek: sajátjukból kifizették a Magy. Általános Tisztviselő-Egylet követelését, S. ellen pedig megtették a bünvádi feljelentést.

Mialatt ezek történtek: S. több hónapon át egy sanatoriumban gyógyittatta magát s midőn onnan gyógyultan kikerült, még az *1901. év folyamán* felvétette magát a székesfehérvári ügyvédi kamara lajstromába. Mikor a szabadkai járásbiróság, mint büntető-biróság 1901. B. 169/9. sz. a. a bünvádi feljelentés folytán itéletet hozott, a melylyel S. volt albirót jogtalan elsajátitás miatt 14 napi fogházra itélte: ő már gyakorló ügyvéd volt. Ez itéletet a kir. tábla, majd a kir. Curia is helybenhagyta. S. azonban ügyének ujra felvételét kérte, a mi meg is történvén, a szabadkai járásbiróság őt 1902. B. 150/8. sz. itéletével a Btk. 92. §-ának alkalmazásával most már csak 100 kor. pénzbüntetésre itélte, és pedig azzal a megokolással, hogy tanuk vallomása szerint vádlott még mint albiró oly nagyfoku idegességben szenvedett, a mely tettének beszámithatósága iránt alapos kétséget támasztott. Ez az itélet, minthogy S. időközben az adóhivatalnokokat is kifizette: közmegnyugvással fogadtatott és jogerőre emelkedett, egyszersmind azonban áttétetett az a székesfehérvári ügyvédi kamarához. Az ügyvédi kamara már most, valamint S. felebbezésére a kir. Curia az 1887 : XXVIII. t.-cz. 4. §-a folytán abban a kérdésben határozott, hogy addig is, mig az S. ellen inditandó fegyelmi eljárás véget ér: felfüggesztessék-e az áttett itélet alapján az ügyvédség gyakorlásától? E kérdésre mindkét biróság igennel válaszolt.

(Székesfehérvári ügyvédi kamara.) A fegyelmi biróság dr. S. F. ügyvédet az 1887 : XXVIII. t.-cz. 4. §. *c)* pontja alapján és rendelkezése folytán az ügyvédség gyakorlásától felfüggeszti.

Indokok. Be lévén bizonyitva, hogy dr. S. F. ügyvéd nyereségvágyból elkövetett vétségért jogerősen elitéltetett, mely esetben az 1887 : XXVIII. t.-cz. 4. §. *c)* pontja értelmében a felfüggesztés kimondása kötelező: a fegyelmi biróság a nevezett ügyvédet az ügyvédség gyakorlásától felfüggesztendőnek találta (1902 augusztus 18-án 122/1902 II. sz.).

(C) Tekintve, hogy az 1887 : XXVIII. tcz. 4. §-a utolsó bekezdésének esete fenn nem forog, az ügyvédi kamara fegyelmi biróságának fenti keletü és számu határozata — az első birósági felhozott indokoknál fogva helyben hagyatik. (492/1903. fgy.).

Mindkét határozat nyilván ellenkezik a törvénynyel. Mi czélja van az 1887 : XXVIII. t.-cz. 4. §-ának? E §. szövege a következő: A fegyelmi biróság az ügyvédet az ügyvédség gyakorlatától felfüggeszti: *a)* ha bünügyi vizsgálati fogságban van; *b)* ha a büntető biróság által ellene olyan büntett miatt, melyre a büntető törvénykönyv szerint a hivatalvesztés mint mellékbüntetés van megállapitva, vagy nyereségvágyból elkövetett büntett vagy vétség miatt hozott vádhatározat jogerőssé vált; *c)* ha a fentebbi pontban felsorolt büntett vagy vétség miatt ellene, habár még jogerőre nem emelkedett, bűnösségi itélet hozatott; *d)* ha a *b)* pontban emlitettek közé nem tartozó valamely büntett vagy vétség miatt jogerejüleg vád alá helyeztetett, avagy ellene még nem jogerejü bünösségi itélet hozatott, s a fegyelmi biróság a felfüggesztést a fenforgó körülményeknél fogva alkalmazandónak találja; *e)* ha a fegyelmi biróság vádlottat az ügyvédségtől elmozditásra itélte, s az ellen felebbezéssel élt; *f)* ha ellene csőd nyittatott, vagy ha gondnokság alá helyeztetett. A felfüggesztés megszüntetendő, ha az ok, mely miatt az elrendeltetett, megszünt, mely esetben a megszüntetés feljegyzésére és közzétételére nézve az 1874 : XXXIV. t.-cz. 104. §-ában foglalt eljárás követendő. — E §. *a)—d)* pontjainak czélja, hogy ideiglenesen se lehessen az ügyvédi kamara tagja az, a ki ellen oly cselekmény miatt folyik bünvádi eljárás, a mely miatt akár a büntető biróság az ügyvédi állás elvesztésére (Btk. 55. §. 2. pont), akár a fegyelmi biróság az ügyvédségtől való felfüggesztésre, vagy elmozditásra (1874 : XXXIV. t.-cz. 70. §. 3. és 4. pont) itélheti. A törvény czélja tehát, az ügyvédi kar erkölcsi érdekeinek megóvása végett, a præventio. Ennek azonban csak addig van értelme, mig a bünvádi eljárás, melynek az emlitett súlyos eredménye lehet, folyamatban vagyis függőben van. Mihelyt ez eljárás véget ér, ezzel megszünik a bizonytalanság is, mely miatt az ügyvédségtől való ideiglenes felfüggesztés helyén volt.

A hivatkozott 4. §. mindegyik pontja kétségtelenné teszi, hogy itt csak folyamatban levő eljárásról s a felfüggesztésnek csak oly okairól van szó, a melyek az eljárás további folyamán elenyészhetnek vagy változhatnak. A vizsgálati fogság (*a)* máról-holnapra megszünhetik, a jogerős vádhatározatot, valamint a nem jogerős bünösségi itéletet (*b), c)* és *d)* pont) felmentő itélet válthatja fel, a fegyelmi biróságnak az ügyvédségtől való elmozditást kimondó itéletét (*e)* pont) a Curia megváltoztathatja, a csőd és gondnokság pedig (*f)* pont) szintén megszünhetik. E lehetőségekre való tekintettel a 4. §. utolsó bekezdése kimondja, hogy: »A felfüggesztés megszüntetendő, *ha az ok, mely miatt az elren-*

deltetett, megszűnt.» E rendelkezéssel kiegészitve a 4. §. *a—f* pontjait, világos, hogy itt a felfüggesztésnek csak oly okairól van szó, a melyek valamely módon megszünhetnek, a melyek tehát, a mig meg nem szüntek, fenhagyják azt a lehetőséget, hogy az ügyvéd ellen megindult bünvádi eljárás állásának elvesztésére vezethet. De vajjon megszünhetik-e, vagy megváltozhatik-e a jogerős birói itélet eredménye?

A jogerős itélet végleges helyzetet teremt, a mely után már nincs szükség ideiglenes intézkedésre. Ha a büntető biróság jogerős itélete hivatalvesztést mond ki az ügyvédre: úgy ezt az ügyvédi kamara az itélet vétele után nyomban foganatositja; ha pedig a büntető biróság nem mondta ki a mellékbüntetést, s az illető ügyvéd az itélet hozatala előtt felfüggesztve nem volt: az ügyvédi kamara fegyelmi biróságának módjában áll a jogerős büntető itélet s az ehhez tartozó bünügyi iratok alapján aránylag rövid idő alatt megtartani a tárgyalást és végleges itéletet hozni. Minő értelme volna tehát annak, hogy ily esetben valaki az ügyvédség gyakorlatától ideiglenesen felfüggesztessék? Ha a fegyelmi biróság netalán elmozditásra itéli azt az ügyvédet, a kit a büntető biróság hivatalvesztésre nem itélt: ekkor a 4. §. *e)* pontja alapján különben is fölfüggesztheti, sőt köteles fölfüggeszteni őt az ügyvédség gyakorlatától, a mig a Curia jogérvényesen határoz; ha azonban a fegyelmi biróság csak feddésre vagy pénzbüntetésre itéli az illető ügyvédet: ez esetben mivel teszi jóvá azt, hogy őt az ügyvédség gyakorlásától a közbeeső időre fölfüggesztette? Igy tehát sem a törvénynyel, sem az igazsággal nem egyeztethető meg az, hogy az ügyvéd ideiglenesen felfüggesztessék az ügyvédség gyakorlatától olyan jogerős büntető itélet alapján, a melylyel az illető hivatalvesztésre itélve nincs.

122. Önálló puszták birtokosainak községi közmunkamentessége.

(1886: XXII. t.-cz. 130. és 135. §§. és 1890: I. t.-cz.)

Sz. vármegye közigazgatási bizottsága H. I.-nek mint az 1886: XXII. t.-cz. 130. §-ában előirt községi pótadókedvezményben részesülő puszták haszonbérlőjének felebbezésére őt a községi közmunkateljesités kötelezettsége alól felmentette. E határozat ellen Ny. város képviselőtestülete élt panaszszal.

(Közigazgatási biróság.) A k. b. a panaszt elutasitja és a H. I. terhére történt kivetést töröltei, mert az 1886: XXII. t.-cz. 130. és 135. §-aiban foglalt különleges rendelkezés (lex specialis) — miként az a 45830/1902. sz. alatt kiadott kereskedelemügyi miniszteri utasitás második fejezetének második §-ában is kimondatott — az 1890: I. t.-cz. által nem érintetvén, továbbra is érvénynyel bir. (3148/1902. k.)

123. Mezőgazdasági szeszgyárak községi közmunkatartozása.

(1890: I. t.-cz. 49 és 159 §§. és 1890: XIII. t.-cz. 2. §.)

R. B. mezőgazdasági szeszgyártulajdonos a törvény által biztositott törvényhatósági utadó alóli mentessége alapján a községi közmunkatartozás alól is mentességet igényel.

(Közigazgatási biróság.) A k. b. a panaszt elutasitja, mert a közutakról és vámokról szóló 1890 : I. t.-cz. 49. §-ának az igás közmunka alól való mentességeket megállapitó *a—e)* pontjai a fent jelzett czimen való mentességet nem tartalmazzák; a fentidézett t.-cz. 159. §-a pedig, a melynek hatálya az 1890 : XIII. t.-cz. 2. §-ának *d)* pontja szerint az állami kedvezményekben részesülő mezőgazdasági szeszgyárakra is kiterjed, csakis a törvényhatósági utadó alól való mentességre tartalmaz rendelkezést, ez a mentesség tehát, kedvezményt, kivételt, tartalmazó törvények szorosan lévén magyarázandók, nem vonatkozik a községi közmunkatartozásra. (2429/1902. k.)

124. Végrehajtási jog feljegyzése esetén bejegyzési illeték nem jár.

(Illetékszabályok 1. §. C. 5. pontja; illetéki dijjegyzék 16. tétel B. pont; 1881 : LX. t.-cz. 135., 136., 142., 144. és 192. §§.)

(Közigazgatási biróság.) A k. b. a panasznak helyt ad és az illeték törlését rendeli el. Indokok: Az illetékszabályok 1. §. *C)* 5. pontja csak azokat a telekkönyvi bejegyzéseket mondja ki illetékköteleseknek, melyekkel dologi jog szerzése jár. Megegyezik ezzel a rendelkezéssel az illetéki dijjegyzék 16. tételének *B)* pontja is, mely szerint a 0·7%-os illeték szintén csak dologi jogok szerzése után követelhető. Az illeték alapjául szolgált telekkönyvi végzésből kétségtelen, hogy az itt szóban forgó esetben nem végrehajtási zálogjog kebeleztetett be, hanem kizárólag csak a végrehajtási jog jegyeztetett fel. A végrehajtási törvény értelmében azonban a végrehajtási jog feljegyzése zálogjogot nem ad és a telekkönyvi rendtartás és a magyar magánjog szabályai szerint zálogjog, általában véve dologi jog csak telekkönyvi bekebelezés vagy előjegyzéssel, de nem feljegyzéssel szerezhető. E szerint tehát panaszos zálogjogot nem szerzett és igy a bejegyzési illetéknek is hiányzik a törvényes alapja; ezért a panasznak helyt adni és az illeték törlését elrendelni kellett. (7202/1902. p.)

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

125. Inditványi határidő kezdete a Btk. 387. §-ába ütköző csalás esetében.

(Btk. 112. §.)

Vádlott terhére az alsófokú biróságok megállapitották, hogy áruit értéken alul tömegben eladta és a vételárból csak hitelezői egy

részét elégitette ki. E cselekmény bukás esetén a Btk. 414. §-ának 1. és 3. pontjai alá eső hivatalból üldözendő csalárd bukás; ha azonban a fizetésképtelen adós ellen a csőd, akár azért, mert csak egy hitelezője van, akár azért, mert vagyona a csőd költségeinek fedezésére elégtelen, ki nem mondatott: a tettes csak a 387. §-ba ütköző és csak a sértett inditványára üldözhető csalás miatt vonható felelősségre. Az utóbbi esetben tehát felmerül az a kérdés, hogy mely naptól számítandó az inditványi három hónap. E kérdésben határozott a vádlott és védőjének semmiségi panasza folytán a kir. Curia.

(C. III. tanács.) A Bp. 385. §-ának 1. c) pontjára alapított semmiségi panasz alaptalan: mert a BTK. 387. §-ába ütköző s a vádlott terhére megállapitott cselekménynek lényeges ismérve, hogy a bukott ellen csőd kéressék, de az ki ne mondassék, s így a vád tárgyává tett cselekmény a csőd ki nem mondásával válván büntető uton üldözhetővé: a magánfél inditványának az előterjesztése a BTK. 112. §-a értelmében attól a naptól, illetőleg ennek tudomásra jutása idejétől számítandó, a mely napon a csődbiróság végzést hozott az iránt, hogy a csőd ki nem mondatik; minthogy pedig a vádlott ellen kért csőd ki nem mondásának napjától a BTK. 387. §-ába ütköző bűntett miatt a magáninditvány 3 hónapon belül előterjesztetett: a bűnvádi eljárást kizáró ok nem forog fenn. (1903 február 24-én, 1678. sz.).

126. Megállapíthat-e összefoglalt büntettet (delictum complexum) a biróság, midőn az esküdtekhez ez iránt kérdés nem intéztetett?

(Btk. 279., 344. és 349. §§.; Bp. 359. §. és 385. §. 2. pont.)

G. B.-t a kir. ügyészség 2 rendbeli lopás büntettén kivül azzal vádolta, hogy M T.-t kirabolta és szándékosan megölte. Az esküdtekhez intézett kérdések e büntettek mindegyikére külön tétettek fel és pedig külön kérdéscsoport tétetett fel a M. T. ellen elkövetett rablás és külön az ellene elkövetett szándékos emberölés büntettére nézve is. Az esküdtek a feltett kérdésekre *igennel* válaszoltak. A budapesti kir. büntetőbiróság a rablást és szándékos emberölést a Btk. 349. §-a szerint büntetendő egy büntettbe foglalta össze, habár ez iránt külön kérdés föltéve nem volt. Vádlottat ehhez képest a Btk. 349. §-a alapján életfogytig tartó fegyházra itélte. Ez itélet ellen a vádlott és védője a B. P. 385. §. 2. pontja alapján semmiségi panaszszal éltek.

(C. II. t.) A Bp. 385. §. 2. pontjára alapitott semmiségi panasz alaposnak találtatván, az esküdtbiróság itélete részben és pedig a G. B. vádlottra kiszabott szabadságvesztés büntetésre és a hivatalvesztésnek és a politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére vonatkozó mellékbüntetésre nézve megsemmisíttetik, a vádlott a Btk. 349. §. utolsó bekezdésére való hivatkozás mellőzésével a Btk. 279., 348., 340., 96.,

97. és 100. §-ai alapján összbüntetésül a mai naptól számitandó 15 évi fegyházra, továbbá a Btk. 289., 341. és 354. §-ai alapján 10 évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlatának ugyanily tartalmu felfüggesztésére itéltetik. *Indokok:* Tekintve, hogy az esküdtek a kérdésekhez képest a bünösséget a két büncselekmény tekintetében külön mondották ki; tekintve, hogy a megállapított szándékos emberölés büntettének szabadságvesztés büntetését a Btk. 279. §-a, a rablás büntetését pedig a Btk. 348. §-a határozza meg, ellenben a Btk. 349. §-ának utolsó bekezdése oly rablás büntettére, mely szándékos emberöléssel is követtetett el, tehát a szándékos emberölés büntettével egybefoglalt rablás büntettére külön büntetési tétel állapíttatott meg, mely rendelkezés a bünhalmazat szabályaitól eltérő, külön és pedig sokkal súlyosabb büntetést tartalmaz; tekintve, hogy ily súlyosabb büntetési tétel alkalmazására szolgáló okra a Bp. 359. §-ának parancsoló rendelkezése szerint az esküdtekhez külön kérdés intézendő, azonban ily külön kérdés az esküdtekhez nem intéztetett és e hiány a Bp. 427. §-ának 2. bekezdése értelmében most már nem pótolható; tekintve, hogy e szerint a sulyosabb büntetési tételt tartalmazó büntettre nézve az esküdtek határozata ki nem terjedt és ez okból a Btk. 349. §-ának utolsó bekezdése alapján büntetés ki nem szabható, hanem az esküdtek határozatához képest a Btk. 279. és 348. §-ai alapján, a Btk. 96., 99. és 100. §-ai figyelembe vételével, valamint figyelemmel az e büntetteken felül megállapított két rendbeli lopás büntettére, a Btk. 340. §-ára való hivatkozással is csak összbüntetés szabható ki; ezeknél fogva a Bp. 385. §-ának 2. pontjában meghatározott semmiségi okból a semmiségi panasznak helyt adni, az esküdtbiróság itéletét részben és pedig a Btk. 349. §-ának utolsó bekezdése alapján kiszabott büntetésre nézve a Bp. 437. §-ának 3. bekezdéséhez képest megsemmisiteni és e tekintetben a törvénynek megfelelő itéletet hozni kellett.» (1903. márczius 18-án 2447/903. sz. a.)

127. Megvesztegetés-e az, ha a telekkönyvi hivatalnok lustrum kiadásáért, vagy utólagosan más cselekményért pénzt fogad el?

(Btk. 465. és 466. §§.)

A csákovai jbiróságnál alkalmazott telekkönyvvezető és segédtelekkönyvvezető azzal voltak vádolva, hogy a felek részére adott irásbeli értesitésért (lustrum) több izben egy-egy korona jutalmat fogadtak el; továbbá, hogy a tkvi kivonatért a bélyegre szükséges két koronán felül, még két-két koronát kaptak. Az ugyane biróságnál alkalmazott irnok (tkvi kiadó) pedig azzal volt vádolva, hogy bizonyos

iratok lemásolásáért, illetőleg végzések gyorsabb expediálásáért kapott egyes ügyvédektől pénzbeli jutalmat.

A *temesvári törvényszék* 1902. deczember 29-én megtartott fő-tárgyalásán mindhárom vádlottat bünösnek mondta ki a Btk. 465. §-ában meghatározott passiv megvesztegetés vétségében. A *temesvári kir. tábla* ez itéletet 1903. évi január 29-én helybenhagyta; megokolásában különösen kiemelvén, hogy: »a feleknek kiszolgáltatott tkvi szemlék (lustrum) utáni dijazás jogosultsága nem alapulván a birói ügyviteli szabályok, vagy a tkvi rendelet rendelkezésein, másrészt azoknak kiszolgáltatása sem lévén oly rendkivüli munkának tekinthető, a melyért a köztisztviselő jutalmazásra jogos igényt tarthatna: a Btk. 466. §-a szempontjából is kétségtelen, hogy vádlottak cselekménye a 465. §-ban meghatározott vétség alkotó elemeit kimeriti.

A kir. tábla itélete ellen vádlottak a Bp. 385. §. 1. *a)* pontja alapján semmiségi panaszt jelentvén be: a kir. Curia 1903. március 18-án nyilvános tárgyaláson foglalkozott az ügygyel.

(C. IV. tanács.) A vádlottak és védőik által bejelentett s a B. P. 385. §. 1. *a)* pontjára alapitott semmiségi panaszoknak hely adatik s ezen semmiségi okból a Bp. 437. §. 3. bekezdése értelmében mindkét alsóbiróság itélete egészben megsemmisittetik és vádlottak az ellenük emelt s a Btk. 465. §-ában meghatározott megvesztegetés vétségének vádja alól a Bp. 326. §. 1. pontjának 1. tétele alapján felmentetnek. Az iratok az illetékes fegyelmi birósághoz áttétetni rendeltetnek. *Indokok:* Minthogy a kir. tábla által valóknak elfogadott tények szerint a vádlottak a hozzájuk fordult felektől a meg nem engedett jutalmakat nem a még csak teljesitendő hivatali cselekményekért, hanem ezek teljesitése után fogadták el; s minthogy a kir. tábla sem fogadott el valóknak oly tényeket, a melyekből megállapittathatnék, hogy a vádlottak a hivataluknál fogva teljesitendő cselekményért vagy annak elmulasztásáért jutalmat követeltek, vagy a cselekmény teljesitését jutalom igérése előzte meg, a mit vissza nem utasitottak, ezek nélkül pedig a vádlottak cselekményében a Btk. 465. §-ában meghatározott megvesztegetés vétségének lényeges ismérve hiányzik; de ezen cselekmények a Btk.-nek más rendelkezésébe sem ütköznek, mint az a Btk.-nek az idézett §-ra vonatkozó miniszteri indokolásából is kitetszik; minthogy továbbá a vádlottaknak a telekkönyvi rendtartás 170. §-a értelmében hivataluknál fogva csakis szóbeli felvilágositások adása állott kötelességükben és igy a telekkönyvi szemléknek (lustrum) magánfelek részére való elkészitése alkalmával hivataluknál fogva teljesitendő cselekményeket nem végeztek: ugyanezért téves a valóknak elfogadott tényekből levont az a következte-

tés, hogy vádlottaknak a telekkönyvi szemlék kiállítása s kiadása is hivataluknál fogva teljesitendő cselekményük volt; minthogy végül a fentebb kifejtettek szerint a biróság a Btk. megfelelő rendelkezését tévesen alkalmazta ama kérdésben, hogy a vád alapjául szolgáló tettek büntetendő cselekmény tényálladékát megállapitják-e: mindezeknél fogva a Bp. 385. §. 1. *a)* pontjában meghatározott semmiségi okból az idézett §-ok értelmében mindkét alsóbiróság itéletét megsemmisiteni s vádlottakat a vád alól felmenteni kellett. A vádlottak cselekményeiben az 1871: VIII. t.-cz. 20. §-ában meghatározott fegyelmi vétség jelenségei mutatkoznak, ezért az iratoknak az illetékes fegyelmi birósághoz való áttételét elrendelni kellett. (1903. márczius 18-án 2459/903. sz. a.)

A Curia ez itéletéhez nem fér szó. A kir. Tábla itéletéből kiemelt megokoláshoz azonban van egy szavunk. A Btk. 466. §-ának a 465. §. mellett az a jelentősége van, hogy midőn a cselekmény egyébként az utóbbi §. tényálladékát kimeriti: a közhivatalnok még sem büntethető, ha a 466. §-ban kiemelt esetek valamelyike fennforog. Ha tehát a vádbeli cselekmény különben sem vonható a 465. §. alá, mert a közhivatalnok nem a «hivatalánál fogva» teljesitendő cselekményért vagy mulasztásért fogadta el a jutalmat, vagy mert az neki nem előre adatott, vagy igértetett: ez esetben a megvesztegetés tényálladéka már a 465. §. rendelkezése által ki van zárva, és igy az ilyen esethez a 466. §-nak semmi köze.

128. Halott ember elitélése.

(Btk. 105. §. 1.; Bp. 301. §. ut. bek. és 494. §.)

A «Jogállam» Döntvénytárának folyó évi IV. füzete (103. oldal) közölte azt az esetet, hogy a kir. Curia — a főügyész által bejelentett semmiségi panasznak a koronaügyész által való visszavonása folytán — mellőzte a határozathozatalt oly esetben, a mikor az iratokból kitünt, hogy az egyik vádlott az őt bünösnek kimondó táblai itélet előtt három héttel meghalt, és ezzel helybenhagyta öntudatosan a kir. táblának azt a ténybeli tévedésen alapuló határozatát, melylyel halott embert elitélt. Az eset kapcsán közölt kritikánk folytán az iratcsomó ismét felvándorolt a budapesti kir. törvényszék tárgyalótermébe, és ott a következő határozat hozatalára adott alkalmat:

(Budapesti kir. büntető-törvényszék.) A budapesti kir. itélő tábla 1901. évi junius hó 25-én 4371/B. sz. a. kelt itéletének B. K. és B. F. vádlottakra vonatkozó részei jogerősnek mondatnak ki. S. B. ellenében a bűnvádi eljárás a Btk. 105. §. 1. pontjához képest megszüntettetik. *Indokok:* A rendelkező részben körülirt másodbirói itélet ellen bejelentett semmiségi panaszok a m. kir. Curia által 1193/903. sz. alatt elutasittatván, ezen itéletnek B. K.-ra és B. F.-re vonatkozó részei

jogerőre emelkedtek, ellenben S. B.-t illetőleg a bünvádi eljárás megszüntetendő volt, mert nevezett 1902. évi junius 3-án a Napló 52. sz. alatt halotti anyakönyvi kivonat szerint meghalt és mert a Btk. 105. §. 1. pontja értelmében a bünös halála a bünvádi eljárást kizárja (17157/903. szám alatt).

Ez a határozat merőben törvényellenes. A Bp. 494. §-a világosan megmondja, hogy mikor emelkedik jogerőre a büntető itélet. E szerint a Curia s az alsófokú biróságnak felebbezéssel vagy semmiségi panaszszal meg nem támadható itélete *meghozatala napján*, más itélet azon a napon emelkedik jogerőre, a melyen a pörorvoslatra jogosult az e czélra nyitva álló határidőt elmulasztotta, *illetőleg a bejelentett pörorvoslatot visszavonta*, vagy a melyen az arra jogositott biróság *a pörorvoslatot végérvényesen visszautasitotta.* Ez a Bp. 494. §. 2. bekezdésének félre nem magyarázható értelme. A fönforgó esetben a kir. Curia 1903 február 10-én foglalkozott az ügygyel. E napon tehát a még életben volt vádlottakra nézve jogerőre emelkedett az itélet. Az időközben elhalt vádlottakra vonatkozó pörorvoslat fölülvizsgálatát a kir. Curia a miatt mellőzte, mert azt a koronaügyész visszavonta, és igy e vádlottra nézve azon a napon emelkedett jogerőre a kir. tábla itélete, a melyen a semmiségi panasz visszavonása megtörtént. A törvényszék tehát ezt követőleg már nem határozhatott akként, hogy a kir. tábla itéletének B. K. és B. F. vádlottakra vonatkozó része «jogerősnek mondatik ki», sem akként, hogy: «A. B. ellenében a bünvádi eljárás a Btk. 105. §. 1. pontjához képest megszüntettetik». A törvény sem az egyik, sem a másik rendelkezést nem bizta az eljáró kir. törvényszékre, melynek a Curia jogerős határozata után már csak az a föladata, hogy a jogerős birói itéletet kihirdesse, illetőleg kézbesitse. A koronaügyészségnek most szép tere nyilnék a jogegység érdekében pörorvoslattal élni abban az ügyben, a melyben a semmiségi panasz helytelen visszavonása által ily törvényellenes határozat hozatalára alkalmat szolgáltatott.

129. Bíróküldés.

(Bp. 29. §.)

A pancsovai törvényszéknél lefolyt két rágalmazási ügyben újrafelvételt kértek. Sértett fél gyanánt az egyik bűnügyben a kir. törvényszék elnöke, másikban a kir. ügyész lépett fel. Ez okból a terheltek más biróság kiküldetését kérték.

(C. IV. tanács.) Minthogy a királyi törvényszék elnökének felügyeleti jogából származó befolyása méltán azt a gyanut kelthetné fel, hogy a bírák az őt érdeklő újrafelvételi ügyben nem minden elfogultság nélkül járnának el, s minthogy a kir. ügyészt érdeklő ügy azzal együtt elbirálandó: a bíróküldés ezekre való tekintettel a Bp. 29. §-ának 2. pontja alapján elrendelendő volt. (1903. február 5-én 11,258. sz.)

A bíróküldés előző eseteit lásd a 13. szám alatt.

130. Ujrafelvétel a rendőri büntetőbiróság hatásköréhez tartozó kihágási ügyben.

(1893. évi XXIII. t.-cz. 5. és 6. §-ok.)

Vádlott borkereskedő mesterséges bor készitése és forgalombahozása miatt a vármegye alispánja által másodfokúlag jogerősen elitéltetvén, ezután ujrafelvételért folyamodott, s midőn e kérésével az alsófoku biróság elutasitotta: új bizonyiték alapján másodizben is kérte ügyének ujrafelvételét. Az alispán e kérésével is elutasitotta, mire azután felebbezéssel élt a belügyminiszterhez.

(B. M.) A vármegye alispánjának másodfoku határozata feloldatik és magára az ujrafelvételi kérelemre vonatkozó indokokból uj másodfoku határozat hozatala rendeltetik el.

Az az indokolás, hogy ujrafelvételi kérelem csak egyszer lenne beadható, a kérelem elutasitására el nem fogadható, mert ez érvelés ellene szól annak, hogy vádlott utólag olyan bizonyítékok birtokába juthat, mely bizonyitékok az újrafelvételt indokolttá tehetik, miután e bizonyitékok esetleg alkalmasak lehetnek arra, hogy vádlott a terhére rótt kihágás vádja és jogkövetkezményei alól felmenthető lenne. Az az érv továbbá, hogy az ismételt újrafelvételi kérelem az ügynek érdemben való hosszabb ideig történő elnyujtását vonja maga után, azaz a jogerős itélet végrehajtását késleltetné, szintén meg nem állhat, mert az ujrafelvételi kérelem a jogerős itélet végrehajtását nem akadályozza, a hatóság belátására bízván azt, vajon a jogerős itélet végrehajtása foganatositandó-e, avagy felfüggesztendő. (3919/902. sz.)

A rendőri büntető-biróság eljárását szabályozó 1880. évi 38.547. sz. rendelet nem szól az ujrafölvételről, és igy a belügyminiszter e határozatának az a jelentősége is van, hogy ezzel az ujrafölvételnek ily ügyekben való megengedése is kétségtelenné válik. Minthogy azonban az ujrafölvétel föltételei és az erre vonatkozó eljárás teljesen szabályozatlan: ez szintén egy ok arra, hogy a rendőri büntető-biróság eljárását szabályozó uj rendelet mielőbb kiadassék.

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

131. A vaspályák felelősségéről szóló törvény alapján támasztott kereset elévülése.

(1874: XVIII. t.-cz. 9. §.).

Felperes férje, R. G., a ki a magyar királyi államvasutaknál mint fékező és vonatmálházó volt alkalmazásban, a tolatás alatt álló vasuti kocsik által elgázoltatott, s a szenvedett sulyos sérülések következtében ugyanaz napon meg is halt. Neje a saját és gyermekei nevében életjáradék iránt perelte a m. kir. államvasutakat. Alperes a kereset elévülé-

sével védekezett, mert a kereset a baleset napjától számitott három év eltelte után adatott be.

A budapesti kir. törvényszék 1902 október 30-án 28471/902. sz. a. következő itéletet hozott: Alperes köteles felperesnek 1896. évi szeptember 28-tól kezdődőleg haláláig, avagy ujabbi férjhez meneteléig évi 500 korona tartásdijat előleges havi 41 korona 66 fillér reszletekben, továbbá kiskoru R. T., J. és M. részére ugyanazon időtől azok 14 éves koráig ugyancsak felperes kezéhez fejenként 6—6 koróna nevelési dijat, és pedig az eddig már lejárt részleteket egyszerre és egy összegben, az ezennel 180 koronában megállapitott perköltséggel együtt, 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett, az ezután lejáró részleteket pedig minden hó 28-án mindenkori végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok: Az alperes által érvényesitett elévülési kifogás figyelmen kivül volt hagyandó, mert igaz ugyan, hogy felperes keresetét a baleset, illetve halálozás napjától számitott három év eltelte után adta csak be, tekintve azonban, hogy a felperes által D. alatt csatolt s valódiság tekintetében nem kifogásolt alperesi levél által igazolást nyert, hogy alperes kártéritési igényét felperesnél irásban is érvényesitette s hogy alperes felperes ezen igényét tárgyalva a felett csak hat hó mulva határozott, és felperesnek a kérvényhez csatolt okiratait, mit alperes nem tagadott, csak 1897. évi augusztus végén kézbesittette vissza — tehát addig magánál tartotta: felperesnek ezen igénye iránt folyamatba tett eljárása és ezen igénynek alperes részéről történt hosszas tárgyalása alatt az elévülés szünetelőnek volt tekintendő mindaddig, míg felperes az elutasitó határozatot s kérvényéhez mellékelt okiratokat felperesnek nem kézbesittette; miután pedig ez a fentiek szerint 1897 augusztus végén történt, az elévülési idő ujabban csak ezen határidőtől lévén számitható, nyilvánvaló, hogy a kereset az elévülési határidőn belül beadottnak jelentkezik.

A budapesti kir. itélőtábla 1902 deczember 23-án 10089/902. sz. a. következő itéletet hozott: A kir. itélőtábla az első biróság felebbezett itéletét megváltoztatja, a felperest keresetével elutasitja, a perköltséget azonban a felek között kölcsönösen megszünteti.

Indokok: A vaspályák által okozott halál vagy testi sértés iránti felelősségről intézkedő 1874. évi XVIII. t.-cz. 9. §-ának rendelkezése szerint az emlitett okokból a vasut ellen támasztható kártéritési követelések halál esetében a halálozás időpontjától számitandó három év alatt évülnek el.

Minthogy a felperes jelen keresetét az alperes ellen csak 1900. évi augusztus hó 10-ik napján, az emlitett három évi határidő eltelte után inditotta meg s igy kártéritési követelése elévült: az alperes által emelt elévülési kifogásnak helyt adni, s az első biróság itéletének megváltoztatásával a felperest keresetével elutasitani kellett.

Nem lehetett figyelembe venni a felperesnek azt az érvelését, hogy az alpereshez segélyezés iránt beadott kérvényét elutasitó D. alatti határozat neki állitólag az 1897. évi augusztus hó végén kézbesittetvén, ez időpontig az elévülés kezdetét nem vehette, mert a birói gyakorlat szerint az elévülést csakis az illetékes birósághoz beadott kereset szakitja félbe. Ugyszintén nem volt figyelembe vehető a felperesnek az az érvelése sem, hogy az alperesnek mint munkaadónak az alkalmazottját szolgálat közben ért baleset folytán beállott felelőssége a fennálló jogszabályok szerint három évi elévülésnek alávetve nincs, mert a vaspályák által okozott halál vagy testi sértés iránti felelősségről külön törvény intézkedvén, ily esetre csakis annak a törvénynek rendelkezései nyerhetnek alkalmazást.

Curia 1903 ápril 7-én 1827/903. sz. a. a másodbiróság itéletét hagyta helyben.

132. Állat tulajdonosának felelőssége az állat okozta sérülésért.

A zilahi kir. törvényszék 1902 november 22-én 7582/902. sz. a. következő itéletet hozott: A kir. törvényszék alpereseket egyetemlegesen kötelezi, hogy felperes részére a keresetinditás napjától, vagyis 1901. junius hó 8-tól a M. I. elhalálozása napjáig évenként 109 kor. életjáradékot fizessenek, és pedig az időközben lejárt és lejárandó évenkénti járandóságokat ezen itélet jogerőre emelkedésekor egy összegben, a későbbi időre eső összegeket pedig évenként, mindenik év január hava 1. napján előre. *Indokok:* A kir. törvényszék bizonyitottnak találja, hogy M. I., az alperesek hamis kanja által 10—11 éves korában történt megsérelmeztetés következtében vált jobblábára nyomorékká, s hogy ez azt munka- és keresetképességében állandóan akadályozza.

Törvénykezésünk által elfogadott és állandóan követett jogszabály pedig, hogy az állattartással együtt járó s másokra háramolható veszélyekért s illetőleg károkért az állat gazdája felelős, még ha őt hiba vagy mulasztás nem terheli is, ha csak ki nem mutatja, hogy a kárt a kárositott hibája okozta. Ezen jogszabály alapján figyelemmel arra, hogy alperesek nem mutatták ki, hogy a kereseti kárt ama kárositott

hibája okozta, alpereseknek, mint a kárt okozott állat tulajdonosainak kártéritési kötelezettségét felperessel szemben meg kellett állapitani. *Debreczeni kir. itélő tábla* 1903 január 1-én 5685/902. sz. a. helybenhagyja. *Curia* 1903 april 15-én 1664/903. sz. a. helybenhagyja.

133. Köteles rész kiegészitése ajándékozás esetében.

(Orsz. bir. ért. I. r. 8. §.)

Felperesek nagyatyja, néhai P. György az iratokhoz *B)* alatt csatolt 1888 julius 20-án kötött szerződéssel ingatlanait mostoha fiára, alperesre ruházta, mely vagyonátruházást felperesek, mint 1888 augusztus 22-én elhalt néhai P. György igazolt egyenes leszármazói, mint visszteher nélküli ajándékozást törvényes osztályrészük megsértése okából támadnak meg és kérik, hogy alperes mint megajándékozott a törvényes osztályrész kiadására, illetőleg megfizetésére köteleztessék. Alperes azzal védekezik, hogy a *B)* alatti szerződés nem ajándékozás, hanem visszterhes szerződés, mert az átruházott ingatlanok ellenértékéül az átruházó P. György és neje eltartása s holtuk után leendő tisztességes eltakaritása köttetett ki.

A pestvidéki kir. törvényszék: Kötelezte felperest a törvényes osztályrész és járulékai megfizetésére. *Indokok:* Minthogy P. György az átruházást követő hónapban már elhalt, minélfogva az átruházás viszonzásául alperes részéről kötelezett tartás kiszolgáltatásának szüksége csakhamar megszünt, s különben felperesek tagadásával szemben alperes nem is bizonyitotta azt, hogy P. Györgyöt egyáltalában tartotta, P. György irányában a kötelezett tartást kiszolgáltatta, s temetési költségeit fedezte, M. Zsuzsanna, mint saját édesanyja irányában pedig hazai joggyakorlatunk szerint a kötelezett és netán kiszolgáltatott természetbeni eltartás visszterhet nem képez, következéskép a *B)* alatti szerződés egész terjedelmében ajándéknak minősitendő: ugyanazért az Orsz. Bir. Ért. I. R. 8. §-a alapján az átruházási szerződésnek a törvényes osztályrész megsértése okából való megtámadásának helye lévén, felpereseknek a törvényes osztályrészt megitélni kellett.

A budapesti kir. itelőtábla: Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja, felpereseket keresetükkel elutasitja. *Indokok:* A kötelesrész kiegészitését a leszármazó egyenes örökösök csak ajándékozás esetében jogositvák követelni; visszterhes ügyletet azonban kötelesrészük megsértése czimén eredménynyel meg nem támadhatnak. Már pedig nem lévén törvényes intézkedés, melynél fogva a mostoha fiu mostoha apját eltartani köteles, az alperes és elhunyt mostoha apja között az eltartás és egyéb szolgáltatás fejében teljesitett vagyonátruházás csak akkor

vagy abban a részében volna ajándékozásnak tekinthető, ha az átruházott vagyon forgalmi értéke az elvállalt kötelezettséggel arányban nem állna, vagy az elvállalt kötelezettség a vagyon jövedelméből teljesithető volt volna. Azonban egyik eset sem forog fenn. . . . Így a szerződést, mint megengedett szerencseszerződést kellett tekinteni, s mint ilyennek megbirálásánál nem jöhet figyelembe az a körülmény, hogy a vagyonátruházó meddig élt még a szerződéskötés után, mert felperesek nem bizonyitották, hogy a vagyonátruházó egészségi állapota a szerződéskötés idejében olyan volt volna, a miből közönséges belátás mellett a tartás igen rövid idejére bizton következtetni lehetett. Mindezeknél fogva felpereseket keresetükkel elutasitani kellett.

A m. kir Curia: A másodbiróság itéletét az abban felhozott indokokból helybenhagyja. (1903 január 9-én 239. sz. a.)

134. Határozat a perköltség kérdésében — biróságon kivüli egyezség esetében.

Felek a peres utra terelt 6666 korona 67 fillér tőke s járulékai iránti ügyükben a kereset meginditása után a birói eljárás folyamán kiegyeztek, a nélkül, hogy a perköltségek ki által leendő viselésében is határoztak volna, s azt birói döntésre bizták.

A *kolozsvári kir. törvényszék* és *Tábla* felperest marasztalta a költségekben.

A *kir. Curia* a következő végzést hozta:

Mindkét alsóbiróság itélete hivatalból megsemmisittetik.

Indokok: A póttárgyalás során bizonyitva lett, hogy a felek a per főtárgyára nézve biróságon kivül kiegyeztek, a mennyiben nem vitás az, hogy felperes az alperes czégből kilépvén, összes vagyonilletőségére nézve végleg kielégittetett. A biróság tehát nincsen már abban a helyzetben, hogy a keresetben vitássá tett kérdések felett a feleket kötelező határozatot hozzon. Minthogy azonban a perköltség viselésének kérdése a kereset főtárgyának elbirálása nélkül el nem dönthető és *csupán a perköltség viselése kérdésének eldönthetése czéljából pedig esetleges bizonyitási eljárásnak helye nem is lehet*, kétségtelen, hogy abban az esetben, ha a per főtárgyára nézve a per folyama alatt a felek kiegyeztek, a perköltség ki által való viselésének kérdése külön birói intézkedés tárgyául már nem szolgálhat, hanem az a per főtárgyára vonatkozó biróságon kivüli egyezséggel elintézettnek és ha abban az egyezségben a felek maguk közt a perköltségre nézve külön kifejezett intézkedést nem tettek, a perköltség is kölcsönösen kiegyenlitettnek tartandó (667/902. 1903. február 5.).

Nem tehetjük fenntartás nélkül magunkévá a kir. Curia álláspontját. A mily helyes a perben egyébként a kir. Curia által itt is hangoztatott oeconomiai szempont, a jelen esetben való alkalmazása nem áll kétségen felül. Tudvalevő, hogy a peres felek, igényük tekintetében igen gyakran kiegyeznek s ennek lehetősége végett áldozatokat is hoznak, ámde a perköltségek ki által leendő viselésének kérdésében hajthatatlanok s folytatják csupán e kérdésben a birói eljárást. Ilyen esetben a biróságnak nemcsak joga, hanem kötelessége belemenni a kérdés meritumába, s nem mehet odáig, mint a jelen esetben, hol egyszerüen megtagadja még a lehetőségét is annak, hogy e kérdés birói itélet tárgyává tétessék.

135. Birói egyezség végrehajthatósága.

A pécsi kir. itélő tábla 1902 deczember 9-én 2836/902. sz. a. következő végzést hozott: A kir. itélő tábla az eljáró kir. járásbiróság végzését megváltoztatja, kérvényezőt kielégitési végrehajtás elrendelése iránt benyujtott kérelmével elutasitja, annak következményeit hatályon kivül helyezi, és a kir. járásbiróságot további szabályszerü eljárásra utasitja.

Indokok: Az elsőbiróság neheztelt végzésének megváltoztatásával kérvényező kielégitési végrehajtás elrendelése iránti kérelmével elutasitandó volt, mert a kérelem alapjául becsatolt birói egyezség jogérvényes itélet erejével felruházva nem lett, mert az érvényesittetni czélzott szolgalmi utnak az iránya és terjedelme a birói egyezségben a felek által pontosan meghatározva és kétséget kizáró módon megállapitva nincsen, mert ehhez képest végrehajtást szenvedő a kérdéses szolgalomjognak bekebelezésére alkalmas okirat kiállitására sikeresen kötelezettséget nem is vállalhatott, s mert ilyen körülmények között eme hiányos birói egyezség alapján kért kielégitési végrehajtást elrendelni nem lehet.

A m. kir. Curia 1903 április 17-én 1487/900. sz. a. következő végzést hozott: A felfolyamodás visszautasittatik; mert a másodbiróságnak a végrehajtás elrendelése kérdésében hozott végzése nem tartozik a végrehajtási törvényben helyenként megjelölt azok közé a határozatok közé, a melyek ellen a további fölebbvitel megengedtetik.

136. Házbérkövetelés járulékainak jogi természete.

(1881 : LX. 72. §. Lakbérleti szabályzat 27., 28. §§.)

A vételárfelosztási tárgyaláson a háztulajdonos házbérkövetelésén felül annak járulékait, nevezetesen kamatait és a perlése folytán felmerült költségeket is, a házbérkövetelés rangsorozatában előnyös tételként kéri sorozni.

A pozsonyi kir. járásbiróság: A házbérkövetelés kamatait és a perköltséget is előnyös tételként sorozta.

A pozsonyi kir. itélő tábla: Az elsőbiróság végzését azon részében, mely szerint a 41. sz. alatt B. P. javára sorolt 69 kor. 50 fill. házbérkövetelésen felül a nevezett javára a házbérkövetelésnek kamatai és a házbérkövetelés perlésével járt költség is soroztatott, megváltoztatja: a most megjelölt tételnek sorozását mellőzi. *Indokok:* A bérbeadó részére az 1881 : LX. t.-cz. 72. §-ában biztositott törvényes zálogjog csak magára a bérösszegre terjed ki; a bérösszeg kamata és az annak behajtásával felmerült per- és végrehajtási költség ellenben nem birván a lakbér természetével, nem tekinthető a bérbeadó oly követelésének, a melyre nézve a törvényes zálogjog elsőbbsége meg volna állapitható.

A m. kir. Curia: A másodbiróság végzésének megváltoztatásával az elsőbiróság végzése hagyatik helyben. *Indokok:* A követelések járulékai rendszerint az illető követelés jogi természetét követik s ekként a jelen esetben is a házbérkövetelésnek vitás kamatja s a perköltség követi az alapkövetelés jogi természetét és a végrehajtási törvény 72. §-a nem tartalmaz oly kifejezett rendelkezést, hogy a törvényes zálogjog hatálya kizáróan a bérkövetelést illeti meg s hogy az ki nem terjedne a törvényes járulékokra, jelesen annak kamatjára s a követelés behajtása körül felmerült költségekre. (1903 február 13-án 7962. sz. a.)

A Curia döntése annál érdekesebb, mert világosan kifejezi azt az elvet, a melynek ellenkezőjét követi biróságaink nagy része (igy pl. a budapesti V. ker. járásbiróság és a budapesti kir. tábla is), a mikor tévesen nem sorozza a házbérkövetelés járulékait a főkövetelés rangsorában.

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

137. Depositum irregulare.

Felperes 40113 K s jár. iránt azon az alapon inditott alperes ellen keresetet, hogy az általa alperesnél időnkint eszközölt pénzelhelyezésből javára ennyi mutatkozik. Alperes a követelés mennyiségét nem kifogásolta, állitotta azonban, hogy közöttük nem letét (szabályellenes letét) hanem kölcsön, illetőleg folyószámlai viszony keletkezett, s hogy igy felperes nem a fenti összeget, hanem csak a felszámolás folyamán a fenti összeg szerint reá jutó hányadot követelheti, — mint egyszerü hitelező, — a kölcsönre nem lévén visszakövetelési jog.

A győri kir. törvényszék és itélőtábla alperest kötelezte.

A kir. Curia az alsóbiróságok itéletét helyben hagyta.

Indokok : A peres felek között nem vitás, hogy felperes alperes czégnél időközönként pénzösszeget helyezett el; vitán kivül áll továbbá az, hogy alperes a felperes által nála elhelyezett pénzekből felperes megbizása és utasitása folytán felperes helyett fizetéseket teljesitett és vitán kivül áll az is, hogy alperes a nála elhelyezett összegek után kamatot fizetett. Ezekből a nem vitás tényekből pedig megállapitható, hogy felperes alperes czégnél azzal a rendeltetéssel helyezett el pénzeket, hogy azokból alperes felperes helyett és utasitása szerint fizetéseket teljesitsen és a fizetések után felperes javára fenmaradó összegek után kamatot fizessen.

A felek között létesült és fennállott ez a jogügylet sem nem tisztán kölcsön, sem tisztán letétügylet, hanem oly vegyes ügylet (negotium mixtum), mely részint letét, részint kölcsön és pedig azért, mivel az ügyletnek lényeges czélja abban állott, hogy felperes mint letevő a megőrzés gondjától szabaduljon, de ezzel kapcsolatban az ügyletnek további czélja az volt, hogy alperes mint letéteményes, a nála elhelyezett pénzt nem egyedileg (in eadem specie), hanem ugyanazt az összeget (tantundem eiusdem generis) szolgáltassa vissza. A másodbiróság tehát helyesen állapitotta meg ezt a jogügyletet szabályellenes letétnek (depositum irregulare) és ebből a jogviszonyból kifolyólag helyesen állapitotta meg, hogy alperesnek nincs joga ahhoz, hogy a kereseti követelés megfizetését megtagadja (293/1903. április 21.)

138. Osztálysorsjegy — bemutatóra szóló értékpapir.

Felperes osztálysorsjegyére eső nyeremény kifizetése iránt inditván keresetet, alperes azzal védekezett, hogy felperes jogelőde nem volt jogszerü birtokos, mivel ez az általa vételi ajánlatként küldött sorsjegyet egyszerüen megtartotta, a nélkül hogy az alperesi ajánlatot elfogadta és a sorsjegyet kifizette volna. Felperes jogelődének e tényéről nem tudott, jogelődjétől a sorsjegyet megvette és árát neki kifizette.

A kir. Curia az alsóbiróság itéletének megváltoztatásával alperest kötelezi felperes keresete értelmében.

Indokok : A csatolt sorsjegy szövege szerint az arra eső nyeremény a játékterv szerint kifizettetik a sorsjegy visszaadása ellenében. E szerint a fizetési igéret nem valamely megnevezett személy részére, hanem annak a részére szól, a ki a sorsjegyet visszaadja, vagyis az alperesnek bemutatja. A sorsjegynek ebből a tartalmából kétségtelen, hogy annak birto-

kosa a kibocsátó sorsjegytársulattal szemben feltétlen hitelezőnek jelentkezik, a kire nézve maga a papir képviseli az értéket; mint ilyen pedig a bemutatóra szóló forgalmi papir lényeges kellékével bir. Az adós az ilyen papirnál is bizonyithatja ugyan, hogy a papir bemutatója nem jogszerü birtokos, s ezért helyes az alperesnek az az álláspontja, hogy az osztálysorsjegy olyan birtokosa nem követelheti a nyereményt, a ki az alperes elárusitójától küldött sorsjegyet egyszerüen megtartja s a vételárt a huzásig ki nem fizeti; mert ilyen esetben az illető nem jogszerü birtokos. Ugyanis a sorsjegy csupán vételi ajánlatként jutott birtokába és ő az elárusitó vételi ajánlatát kellő időben el nem fogadta, az elárusitó pedig az ajánlathoz a huzás megtörténtéig kötve nincs, és igy a már csak a huzás megtörténte után tett elfogadási nyilatkozatot visszautasithatja. Abból azonban, hogy a sorsjegy korábbi birtokosa, a kitől felperes a sorsjegyet vette, nem volt jogszerü birtokos, felperes rosszhiszemüsége még nem következik, *mert a bemutatóra szóló papir birtokosának joga önálló s a követelést nem az előzője jogán érvényesíti.* De nincs megállható alapja az alperes abbeli érvelésének sem, hogy a felperes tartoznék a sorsjegy jóhiszemü szerzését igazolni; mert a felperes jogát a sorsjegy birtoklása igazolja, ezenfelül egyéb bizonyitékot nyujtani a felperes nem köteles, s ezzel szemben a rosszhiszemüséget az alperes tartoznék igazolni. Tekintve azonban, hogy az alperes egyáltalán nem bizonyitotta, hogy a felperes jogszerütlen vagy rosszhiszemü birtokos; tekintve továbbá, hogy nem vitás, hogy a sorsjegyre a kereseti összeget tevő nyeremény esett: alperes köteles a sorsjegyre esett 1250 K nyereményt az osztálysorsjáték kezelési szabályzat 11. §-ában meghatározott 20 % levonásával, vagyis 1000 K-át mint tőkét és ennek a kezdőpont tekintetében nem kifogásolt törvényes kamatját a felperesnek, mint a nyerő osztálysorsjegy bemutatójának megfizetni. (1198/1903. április 12-én.)

139. Rendes kereskedelmi érték.

(1875 : XXXVII. t.-cz. 399. §.)

A felperesnek Cataniából küldött árticsókát alperesi tengerhajózási társaság Fiume helyett Triestbe szállitotta, majd innen 9 nap mulva vissza Fiumébá, a hol a megromlásnak indult árut saját állitása szerint szabad kézből eladta.

A fiumei kir. törvényszék elmarasztalja alperest az árunak és a tartálynak Fiumében volt rendes kereskedelmi értékének és a felperes által alperesnek kifizetett fuvardijnak megfizetésében.

A budapesti kir. itélőtábla az itéletnek e részét helybenhagyta.

A kir. Curia alperes rendkivüli felülvizsgálati kérelme folytán* az alsóbirósági itéleteket részben megsemmisiti és a keresetnek a kifizetett fuvardijra vonatkozó részét elutasitja, mert «*a Cataniából érkezett árunak Fiuméban volt rendes kereskedelmi értékében a fuvarozással felmerült minden költség benfoglaltatik*, az alsóbiróságok tehát helytelenül alkalmazták a törvényt, a midőn alperest az árunak Fiuméban volt rendes kereskedelmi értékén felül még a fuvarozásnak költségeiben is elmarasztalták.» (1902 deczember 29-én 902/1902. sz. a.).

140. Felelet nélkül hagyása az ajánlati kérdésnek.

(1875: XXVII. 475. §.)

Felperes — biztosított — 8400 korona biztositási összeg s jár. iránt inditott alperes biztositó társaság ellen keresetet. Alperes azzal védekezett, hogy felperes, — kinek fakészlete, tehát tüzveszélynek erősen kitett vagyona volt biztositva, — az ajánlatban foglalt arra a kérdésre, hogy űz-e faraktára közelében más ipart, egyáltalában *nem felelt*, holott beigazolást nyert, hogy ott tényleg szénégetési ipart folytatott.

A kir. Curia: A másodbiróság itélete helybenhagyatik a benne felhozott indokokból és még azért:

mert ha valónak vétetnék is az, hogy a felperes czég azon hely közelében, a hol a biztositott fakészlet volt, a biztositási ajánlat megtételekor szénégetési ipart folytatott, és ezt a körülményt az alperes társaságnak be nem jelentette: ez a fennforgó esetben a biztositási szerződésnek a keresk. törvény 475. §-a értelmében való érvénytelenitésére — habár ily körülmény a biztositás elvállalására rendszerint befolyással is birhat — okul azért nem szolgálhat, mert felperes az ajánlatban foglalt vonatkozó kérdésre egyáltalán nem felelt. Tekintettel már pedig arra, hogy felperes a keresk. törvény 474. §-ának utolsó bekezdése értelmében csak a kérdésekre adott feleletek valóságáért felelős: alperesnek jogában állott és a mennyiben ezen körülményre kifogást alapitani kiván, *kötelességében is állott volna, a felperestől erre a kérdésre határozott feleletet kivánni;* minthogy azonban alperes ezt nem tette, hanem a biztositási kötvényt e körülmény felderitése nélkül kiállitván: a biztositási szerződést megkötötte, — nincs joga a szer-

* A jelen esetben tengeri fuvarozási ügyletről lévén szó, nem a mi kereskedelmi törvényünk, hanem a franczia Code de Commerce alkalmaztatott. Az eljárás pedig a fiumei magy. kir. törvényszék előtt az 1852-iki ideiglenes osztrák törvénykezési rendtartás szerint folyt.

ződés érvényességét a kereskedelmi törvény 475. §. alapján megtámadni. (1166/902., márczius 12.).

Ugyanigy döntött már a kir. Curia az 1602/96. sz. határozatban. Mindkettőben helyesen valósitja meg azt a czélt, hogy a biztositó társaságok a szerződések megkötésénél fejtsenek ki legalább olyan foku gondosságot, mint a biztositó fél, kit jó sokáig egyedül terhelt meg judicaturánk igen rigorozus és tőle nem is mindig követelhető gondossággal. Annál indokoltabb a kir. Curiának itt kifejezett felfogása, mivel ha a biztositó-társaságok, a melyek valami hézagot vagy hibát vettek volna észre, ezzel nem törődtek, helyesen vonta le a biróság a fenti consequentiákat.

141. Vis major okozta helyváltoztatás.

(1875 : XXXVII. 488. és 490. §§.)

Felperesek 2286 k. s jár. kárösszeg iránt inditottak keresetet alperes biztositó társaság ellen, miután biztositott vizimalmuk leégett. Alperes két lényeges kifogást emelt a kereset ellen. Előadta először azt, hogy az ajánlat szerint a vizimalom a «Guta» község alatti Vág-Dunán volt, s onnan felperes azt a «Duna-Ujfalu» község alatti Nagy-Dunára helyezte át, mely *áthelyezést* neki a biztositási feltételekben megállapitott 24 óra eltelte után jelentette csak be, másodszor pedig azzal érvelt az elutasitás mellett alperes — hivatkozással a K. T. 488. és 500. §-aira, hogy a kérdéses malom, nem is az utóbb említett Nagy-Dunán, azaz a vizen, hanem annak a partján, a *szárazföldön* égett le.

A *budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék* kötelezte alperest a tőke s járulékok fizetésére.

Indokok: Alperesnek az áthelyezésre vonatkozó kifogása, tekintettel arra, hogy a levélileg neki bejelentett helyváltozást a kárt okozó tűz kiütése előtt hat héttel kelt levelében jóváhagyólag tudomásul vette, úgy, hogy ezen naptól fogva a Duna-Ujfalu alatti Nagy-Duna volt szerződésileg megállapitott azon hely gyanánt tekintendő, a melyre nézve a biztositás érvényes — tárgytalan s ez okból figyelembe nem jöhet.

De nem lehet figyelembe venni alperesnek második kifogását sem (azaz azt, hogy a malom nem bent a vizben, hanem a Duna partján égett le), melyet alperes a keresk. törvény 490 és 488. §-aira alapít.

A keresk. törvény 490. §-a a jelen esetre nem alkalmazható. Mert ennek a §-nak az intézkedése arra az esetre vonatkozik, ha magában a biztositott épületben, vagy annak rendeltetésében olyan a tűzveszélyességet fokozó változás történt, hogy a biztositó, ha ezt a körülményt tudta volna, vagy egyáltalában nem, vagy nem a kikö-

tött díjfizetési feltételek alatt kötötte volna meg a biztositási ügyletet; a szóban levő vizimalomnál azonban ez az eset elő nem fordul, mert a malom épületében vagy rendeltetésében semmiféle változás nem, hanem az történt, hogy a vizimalom a szerződésileg kikötött helyről (Duna vizéről) más helyre (a Duna partjára) került s ott égett el.

De nem tagadhatja meg alperes a kár összegének fizetését a keresk. törvény 488. §-a alapján sem, mert felperesek által bizonyitékúl felhivott s a perben kihallgatott kifogástalan tanuk az alperes tagadásával szemben egybehangzólag bizonyitották, hogy a felperes által 1900. decz. hóban téli szállásra a part mellé — tehát nem a mint alperes állitja a partra vontatott vizimalmot 1901. január 30-án hirtelen bekövetkezett jégzajlás szoritotta ki a partra, tehát a helyváltozást «vis major» okozta, a melyet a felperesek meg nem akadályozhattak;

mert ezek a tanuk azt is bizonyitják, hogy a jégzajlás több napig tartott s mikor megszünt, hirtelen oly vizapadás állott be, a mi miatt a malmot még nem lehetett a vizbe visszabocsátani, végre mert ezek szerint azt, hogy a biztositott malom a tüzeset idejében nem azon a helyen volt, mely a biztositás helyéül megjelöltetett (a Duna) nem felperes ténykedése, hanem erőhatalom okozta, és ennélfogva e körülmény a biztositást hatálytalanná nem is teheti.

Minthogy pedig a keresetileg követelt kárösszeget alperes nem kifogásolta, őt a kereseti tőkének fizetésére kellett kötelezni.

A *kir. Curia* helybenhagyja 1537/902. sz. a. márczius 12-én.

142. Életbiztosítási szerződés hatálytalansága. Büntetőbirósági itélet magánjogi jogereje.

(Keresk. törv. 505. §.)

Felperes mint K. I. jogutóda kérte alperest marasztalni 920 korona biztosítási összeg s jár. megfizetésében, mert jogelőde K. I. és neje P. R. életüket egymás javára 1000 korona erejéig kölcsönösen alperesnél biztosították s utóbbi 1901 május 29-én meghalt, s alperes felperesnek, mint K. I. jogán kedvezményezettnek a kötvényre már felvett 80 korona levonása után még kijáró biztosítási összeg megfizetését megtagadá.

Alperes kérte felperest keresetével elutasítani, mert a biztositott P. R., felperes jogelődének cselekménye által, miután azt megölte, veszitette el életét s így a K. T. 505. §. 4. pontja, valamint az alperes által a biztosítási ügyletre vonatkozólag 2 ·/. alatt csatolt bizto-

sitási kötvény IX. czikk *c)* pontja alapján alperes biztositó a biztositási összeg fizetésére nem kötelezhető.

A biróság a felek által közösen beadott kérvény folytán beszerezte a szolnoki kir. törvényszék mint esküdtbiróságtól a szándékos emberöléssel vádolt K. I. bünperére vonatkozó iratokat s azokat feleknek a tárgyaláskor rendelkezésökre bocsátotta.

Felperes azon az alapon, hogy jogelőde a büniratok szerint a szándékos emberölés büntette miatt emelt vád alól jogerős itélettel fel lett mentve, az alperes által felhivott törvényszakasz és biztositási feltételeknek alkalmazhatását kizártnak jelentette ki.

A *bpesti V. ker. kir. járásbiróság* 1902 október 7-én 1902 Sp. X. 419. sz. a. kelt itéletével felperest keresetével elutasitja. *Indokok:* A kir. jbság a K. T. 505. §. 4. pontja s a 2'/. alatti bizt. kötvény 9. czikk *e)* pontja alapján megállapitja, hogy alperes a biztositási összeg megfizetésére nem kötelezhető; mert a kérdéses büniratok szerint felperes jogelőde azon tényre nézve, hogy nejét P. R.-t megölte, minek következtében meghalt, nem bűnösnek lett kimondva s az alapon csakis felperes jogelődének büntethetősége tekintetében lett a biróság által felmentő itélet hozva, de a cselekménynek az azzal összefüggő magánjogi ügyletre vonatkozó hatálya ezzel elbirálást nem nyert.

Azon ténye felperes jogelődének, hogy nejére, a biztositottra lőtt, minek következtében az meghalt, magánjogilag megállapitja a K. T. 505. §. 4. pontjában meghatározott cselekmény szándékosságát s a biztositott életének megröviditésében ártatlannak nem tekinthető.

Minthogy az előadottak alapján a felperes jogelőde és neje, valamint alperesek között kötött életbiztositási ügylet a K. T. 505. §. 4. pontja és a 2'/. alatt kötvényre vezetett biztositási feltételek 9. czikk *c)* pontja értelmében hatályát vesztette, felperest az arra fektetett keresetével elutasítani kellett.

A bpesti kir. keresk. és váltótvszék felebbezési tanácsa 1902. decz. 30-án 1902 D. 715. sz. a. helybenhagyja az elsőbiróság itéletét.

Indokok. A kir. törvényszék a felek egyező előadása alapján tényként megállapitja, hogy a felperes jogelődje és alperes közt létrejött és a keresetben körülirt biztositási ügylet P. R., a biztositott halála idején, 1901 május 29-én hatályában fennállt; megállapitja továbbá a felek egyező előadása és az elsőbiróság által beszerzett bünügyi iratok adatai alapján, hogy P. R.-t K. I., a kedvezményezett, ölte meg, a mennyiben a jelzett napon őt forgópisztolylyal közelről hátba lőtte; megállapitja végül a jelzett iratok adatai, jelesül K. I. vallomása és az orvosszakértők véleménye alapján azt, hogy K. I. tettét beszámitható állapotban, tudatosan és szándékosan, abból az okból

követte el, mert neje, P. R. a házassági együttélést rá nézve tűrhetetlenné tette.

A kir. törvényszék ebből a tényállásból az elsőbiróság jogi álláspontjával egyező azt a következtetést vonja le, hogy felperes alperestől a biztositási összeget nem követelheti. Igaz ugyan, hogy a büntetőbiróság K. I.-t a btkv. 279. §-ba ütköző és 280. §-a szerint minősülő szándékos emberölés vádja és következményeinek terhe alól jogerejüleg felmentette. Azonban az itélet jogereje csak annak a tényállásnak a körére terjed ki, a mely tényállásra vonatkozóan az kimondatott; már pedig a bünügyi iratokból, jelesül a főtárgyalási jegyzőkönyvből és az elsőbirósági itéletből kitünik, hogy az esküdtbiróság csupán arra nézve döntött, vajjon K. I. bűnös-e a P. R.-n elkövetett szándékos emberölés büntettében, de nem döntött és nem dönthetett ama kérdésben, vajjon nem-e követte el K. I. ugyanezt a tettet szándékosan bár, de oly körülmények között, melyek igazságossá teszik büntetlenül hagyását, vagy nem-e okozta lövésével P. R. halálát más, a btkv. 279. §-a alá nem vonható, bár szándékos cselekmény útján? Mivel pedig e ténykérdések a jelen per elbirálására nézve a keresk. törv. 505. §-ának 4. pontjára való tekintettel döntő jelentőségüek s mivel másrészt azokra vonatkozóan a büntető biróság itélete, mint kifejtetett, res judicata-ként nem jelentkezik: a vonatkozó ténykörülményeket a felek előadásai és bizonyitékai alapján perrendszerű módon meg kellett állapitani. Ily bizonyitékul felperes a beszerzett bünügyi iratokra hivatkozott, melyek alapján, jelesül K. I.-nak a főtárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt vallomása és a kihallgatott orvosszakértők véleménye alapján állapittatott meg már fent az a tényállás, hogy K. I. beszámitható állapotban, tudatosan és szándékosan ölte meg P. R.-t.

Mivel pedig a keresk. törv. 505. §-ának 4. pontja értelmében az életbiztositási szerződés hatálytalanná válta már akkor is bekövetkezik, ha a kedvezményezett a biztositott életét *veszélyeztető* valamely cselekményt szándékosan követ el, tehát annál inkább bekövetkezik, ha a kedvezményezett a biztositott életét szándékos cselekménynyel egyenesen *kioltja*, s mivel ez a magánjogi jogkövetkezmény a jelzett cselekmény büntetőjogi minősitésétől függetlenül áll be: ennélfogva a jelen esetben a felek közt fennállt biztositási szerződést K. I. cselekménye folytán hatálytalanná váltnak kell tekinteni, miből következik, hogy abból a szerződésből sem K. I., sem engedményese, a ki az engedményezőnél több joggal nem birhat, alperessel szemben a biztositási összeg kifizetésére igényt nem támaszthat.

Felperes, elutasittatása esetére, alperest a befizetett dijak visszafizetésére kötelezni kérte. E kérelme nem teljesithető, mert a keresk. törv. idézett 505. §-ának végbekezdése szerint a befizetett biztositási dijak egyedül az idézett §. 1. és 2. pontja esetében, de nem a 4. pont esetében követelhetők vissza.

A bpesti kir. itélőtábla II. 918/1903. sz. a. a felperest felülvizsgálati kérelmével elutasitja.

Indokok: Alaptalan felperesnek az a felülvizsgálati panasza, hogy a felebbezési biróság, midőn tényül megállapitotta, hogy a kedvezményezett a biztositott életét — forgópisztolyból reá lőve — beszámitható állapotban, tudatosan és szándékosan kioltotta, alaki jogszabályt sértett, azért, mert ez a megállapitás ellenkezik a büntető biróság határozatával, mely szerint ez az utóbbi a kedvezményezettet a biztositott ellen elkövetett szándékos emberölés bűntettének vádja alól jogerősen felmentette.

Biztositásjogi szempontból ugyanis a K. T. 505. §. 4. pontjának alkalmazásánál egyedül az a döntő, hogy a kedvezményezett a biztositott életét veszélyeztető valamely cselekményt szándékosan elkövetett-e és közömbös az, hogy az elkövetett cselekmény képez-e bűntettet vagy sem. Már pedig a büntető biróság csak azon kérdés felett határozott, hogy a kedvezményezett az által, hogy a biztositottat, forgópisztolyból reá lőve, ölési szándékkal, de anélkül, hogy szándékát előre megfontolta volna, megölte, büntetendő cselekményt követett-e el vagy nem. A miből önként következik, hogy a büntető biróság felmentő itélete nem akadályozta a felebbezési biróságot abban, hogy a K. T. 504. §. 4. pontjára vonatkozó tényállást a per adatainak a S. E. T. 64. §-nak megfelelő mérlegelése mellett megállapitsa.

Minthogy pedig a felebbezési biróság által ekként, jogszabály megsértése nélkül megállapitott s a felperes által egyébként meg sem támadott tényállás a S. E. T. 197. §. értelmében a felülvizsgálati eljárásban irányadó, alaptalan felperesnek a S. E. T. 185. §. *a)* pontjára alapitott felülvizsgálati panasza is, mert ugy a K. T. 505. §-nak 4. pontja, mint a kötvényfeltételek IX. czikkének *c)* pontja kizárja a biztositó felelősségét, ha a kedvezményezett a biztositott életét veszélyeztető valamely cselekményt szándékosan elkövet, ez az eset pedig, ha a kedvezményezett a szándékos emberölés bűntettének vádja alól fel is mentetett, a megállapitott tényállás szerint kétségtelenül fenforog; a felebbezési biróság tehát helyesen értelmezte a törvényt és kötvényfeltételt, midőn felperest, mint a kedvezményezett engedményesét a biztositott halála esetére kikötött biztositási összeg iránti keresetével elutasitotta.

Végül nem sértett a felebbezési biróság anyagi jogszabályt az által sem, hogy felperest a befizetett dijak visszatéritése iránti esetleges kérelmével elutasitotta, mert helyesen értelmezte a K. T. 505. §-ának utolsó bekezdését, midőn kimondotta, hogy e szakasz 4. pontjának esetében ily visszatéritésnek helye nincs.

Mindezeknél fogva felperest minden irányban alaptalan felülvizsgálati kérelmével elutasitani kellett.

Az esküdtbirósági eljárásnak a polgári biráskodásra az a hatása van, hogy a *res iudicata* kifogása jelentékenyen szükebb körre szorul. Az esküdtbiróság érdemleges indokolás nélkül hozza meg itéletét, miből következik, hogy *res iudicata* csupán annyi, a mennyi a rendelkező részből következik. A felmentő esküdtbirósági itéletből a felmentés oka meg nem állapitható; ezért ily itéletből a magánjogi viszonyokra nézve egyáltalán semmi sem következik: a felmentő esküdtbirósági itélet a polgári biróság előtt nem *res iudicata*.

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

143. Összeférhetetlenség megállapitása T. M. orsz. képviselő ellen miniszterré való kinevezése miatt.

(1901 : XXIV. t.-cz. 23., 24. és 27. §§.)

Az összeférhetetlenségi törvény 23. §-a szerint az a képviselő, a ki időközben kinevezéstől függő olyan állami szolgálatba lép, mely a képviselőséggel összefér, magát uj választásnak tartozik alávetni. E végből a kinevezési okmány kézbesitésétől, illetőleg közzétételétől számitott 48 óra alatt a képviselőségről lemondani tartozik.

T. M. a horvát külön országgyülés által a magyar országgyülésre megválasztott képviselő 1903 junius 27-én tárczanélküli horvát-szlavon-dalmát miniszterré neveztetett ki, de képviselőségéről le nem mondott és magát uj választásnak alá nem vetette arra hivatkozva, hogy az összeférhetetlenségi törvény 27. §-a értelmében: azt a viszonyt, melyben a horvát-szlavon képviselők saját országgyűlésükhöz és saját kormányukhoz állanak, az összeférhetetlenségi törvény nem érinti.

Az összeférhetetlenséget K. B. orsz. képviselő 1903 julius 20-án a magyar országgyülés képviselőházának nyilt ülésében jelentette be.

(Összeférhetetlenségi állandó bizottság). T. M. orsz. képviselő ellen bejelentett összeférhetetlenség esete fennforog. Miért is felhivja a nevezett orsz. képviselőt az 1901 : XXIV. t.-cz. 24-ik §-a alapján arra, hogy az itélet bejelentését követő 8 nap alatt vagy az összeférhetetlenségi helyzetet magára nézve megszüntesse, vagy a képviselői megbizásról mondjon le.

Indokolás : Ez összeférhetetlenségi eset a ház által az összeférhetetlenségi állandó bizottsághoz utasittatván, a bizottság megállapitotta azt, hogy az 1901. évi XXIV. t.-cz. 23. §-ának intézkedése alól az i. t. 27. §-ában tett kivétel a jelen esetben alkalmazást nem nyerhet; mert T. M. mint *a közös országgyülés tagja a központi kormány tagjául* neveztetvén ki, a magyar, illetve közös országgyüléssel szemben állott elő az i. t. 23. §-ának azon intézkedése, mely alól csak az esetben képezne a 27. § kivételt, ha saját, külön — azaz a horvát-szlavon-dalmát országgyüléssel szemben való összeférhetetlenségi eset állott volna be, mely esetben ennek elbirálása nevezett külön országgyülés autonom jogkörébe tartoznék.

A törvény e magyarázatával nem áll ellentétben azon körülmény, hogy T. M. horvát-szlavon képviselő nem közvetlen, hanem közvetett, a horvát-szlavon-dalmát országok autonom országgyülése által összes

választott tagjaiból történt választás által lett a magyar országgyülés tagja, mert a választásnak e különböző módja, külön jogi állást nem teremtett, s ő, mint a magyar országgyülés tagja, erre való tekintet nélkül a magyar országgyüléssel szemben való viszonyában épen olyan elbirálásban kell hogy részesittessék, mint a magyar országgyülés bármely más tagja.

Rosszhiszemüséggel T. M. orsz. képviselő azért nem volt terhelhető, mert előadásából megállapitható, hogy a törvény téves értelmezése miatt mulasztotta el a 23. §-ában kimondott kötelezettség teljesitését. (1903 augusztus 1-én).

T. M. ez itélet folytán a miniszterségről lemondott. — Az összeférhetetlenség megállapitásában az a helyes elv nyert kifejezést, hogy a magyar képviselőház tagjai között akár közvetett, akár közvetlen választás által lettek képviselők, az összeférhetetlenségi törvény nem tesz különséget. A horvát-szlavon külön országgyülésnek adott autonomia nem jelentheti azt, hogy a magyar képviselőháznak a horvát országgyülés által választott tagjai személyes privilegiumokat élvezzenek. Nem mondta ki az itélet határozottan azt, vajon T. M.-nak, ha a miniszteri tárczát megtartja, a horvát vagy a magyar képviselőségről kell lemondania, illetőleg magát uj választásnak kitennie. Mivel pedig T. M. a miniszterségről mondott le, a kérdés nem vált actuálissá. — Mégis az itélet indokolásából az következik, hogy T. M.-nak csak a magyar képviselőségről kellett volna lemondania, illetőleg magát uj közvetett választásnak alávetnie, horvát képviselői mandátumát azonban megtarthatta volna. — Már ebből is világos, hogy az a gáncs, hogy a bizottság ez itélete a horvát autonomián ejtett csorbát, semmi alappal sem bir.

144. Fegyelmi eljárás az országgyülési képviselőválasztás félbeszakitása miatt.

(1899 : XV. t.-cz. 123. és 162. §§.)

Az s.-i. választó-kerületben 1901. okt. 2-ra kitüzött országgyülési képviselőválasztás félbeszakitása miatt F. D. választási elnök és G. J. küldöttségi elnök ellen inditott fegyelmi eljárást P.-vármegye közigazgatási bizottságának fegyelmi választmánya megszüntette. E határozat ellen P. J. panaszt adott be a közigazgatási birósághoz.

(Közigazgatási biróság.) A k. b. a panaszt elutasitja.

Indokok: Az 1899 : XV. t.-cz. 162. §. értelmében a választási vagy szavazatszedő küldöttségi elnök ellen, ki eljárásában a fennálló törvényeket akár cselekvése, akár mulasztása által megsérti, fegyelmi eljárásnak van helye, s ha a törvénysértés a választás meghiusitását, esetleg megsemmisitését vonná maga után, a kiszabandó pénzbirság 4000 koronáig terjed. Egybevetve ezt a rendelkezést ugyanazon törvény

123. §-ával, mely a magy. kir. Curia hatáskörébe utalt érvénytelenitési ügyekben a választásnál hivatalosan közremüködő közegnek 4000 koronáig terjedő megbüntetését ama feltételhez füzi, hogy az illető közeg törvényszerü kötelességét szándékosan vagy gondatlanságból sértse meg, a magy. kir. közigazgatási biróság a 162. §. fegyelmi esetei közé a joghasonlat elvének alkalmazásával szintén csak a szándékosságból vagy gondatlanságból elkövetett törvénysértéseket tartja sorolhatóknak. Következik a 162. §. ilyen értelmü magyarázatának helyessége a törvény 3. §-ából is, mely a választást érvénytelenitő okok egyik föismérvéül rendszerint bizonyos czélzatosságot állapit meg, de következik az általános büntetőjogi felfogás azon alaptételéből is, hogy szándékosság, vagy gondatlanság nélkül nincs büntetés, tehát ezen ismérv és alaptétel a 162. §. eseteiben sem hiányozhatik. Ezek után a magy. kir. közigazgatási biróság mérlegelés tárgyává tette, vajjon F. D. és G. I. ellen a szándékosságból vagy gondatlanságból elkövetett olyan törvénysértés, mely a kérdéses választás meghiusitását vonta maga után, bebizonyitottnak volt-e tekinthető? A biróság ez irányban a panaszolt határozatban kifejtett érveléssel egyetértve a nevezettek szándékosságának vagy gondatlanságának kétségtelen megállapitásához szükséges bizonyitó adatokat fenforogni nem látta (58/1903 k. sz.).

145. H. é. vasut és államvasut közt felmerülő vitás költségkérdés.

(1896: XXVI. 69. §. 4. és 5. p.)

(Közigazgatási biróság.) A k. b. a panasznak helyt ad és a panaszló h. é. vasutat a m. á. v. részéről hósövény felállitásáért követelt költségek megfizetése alól felmenti.

Indokok: Ha valamely h. é. vasuti részvénytársaság az épitési létesitmények és berendezések kivitelét egyezségileg a magyar királyi államvasutakra ruházta, s utóbbi a létesitmények teljesitése után a h. é. vasut terhére felszámitott összeget felvette, és kifejezetten elismerte, hogy a h. é. vasut müszaki felülvizsgálatából folyólag a vasuttársaságra rótt kötelezettség végleg rendezést nyert, mire azután a h. é. vasut részvénytársaság épitési vállalkozóját a vasutépitésből folyó kötelezettségei alól jóhiszemüen felmentette s egyuttal a vállalkozó biztositékát is kiszolgáltatta, a h. é. vasut a szóban levő czimen nem terhelhető meg többé, ha valamely létesitmény költsége az államvasutak hibájából tévesen volt kiszámitva s utólag a felszámitott összegnél többe kerülőnek bizonyult is (2756/1902. k. sz.).

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

146. A felebbviteli főtárgyaláson jelen nem volt, de védő által képviselt vádlott előtt kihirdetendő-e az elsőfokú biróságnál a másodfokú biróság bünösséget megállapitó itélete, — avagy közvetlenül a kir. Curiához terjesztendő-e az fel? vonatkozással a szegedi kir. itélőtáblának 1. számu és a kolozsvári kir. itélőtáblának IV. számu * ellentétes büntető döntvényeire.

(Bp. 425. és 431. §. ut. bek.)

A kir. Curia VI. számú büntetőjogi döntvénye.

Ha a kir. itélőtábla felebbviteli főtárgyalásán a vádlott nem volt jelen, az általa választott védő azonban megjelent, és akár az, akár a többi jelen volt vagy képviselt jogosultak valamelyike semmiségi panaszt jelentett be a kir. itélőtábla itélete ellen: ez esetben az iratok a B. P. 431. §-ának utolsó bekezdése értelmében, a B. P. 425. §-ban irt eljárás mellőzésével, közvetlenül a kir. Curiához terjesztendők fel.

Indokok: A B. P. 425. §. 2. bekezdésének a vádlottra vonatkozó tétele több irányban kivételt állit fel a B. P. általános szabályai alul. A felhivott tétel kivételes intézkedést tartalmaz a B. P. 431. §-ában foglalt ama rendelkezéssel szemben, mely szerint a perorvoslat folytán az iratok csak akkor terjesztendők fel közvetlenül a kir. Curiához, ha a kir. itélőtábla főtárgyalásán a semmiségi panaszra jogosultak mind jelen vagy képviselve voltak; kivételt tartalmaz továbbá a B. P. 78. és 329. §§-ban kifejezett azon szabály alól, hogy a birói határozatok a felekkel (B. P. 13. §.) rendszerint közlendők; kivételt tartalmaz végül az eljárási törvényünkben rendszeresen keresztül vitt azon elv alól is, hogy a védő nem közönséges értelemben vett képviselője a vádlottnak, hanem önálló hatáskörrel is biró igazságügyi közeg, ki különösen a perorvoslatokat a vádlottól függetlenül érvényesitheti.

Hogy a törvény a 425. §-ban kivételt akart tenni az általános szabály alól: kitünik a törvényjavaslat indokolásából (637. l.) is, mely megjelöli a szabálytól való eltérés jogszolgáltatási indokát: az eljárás megröviditését, nem különben azt, hogy e czélból a szabálytól «el kellett térni»; ugyszintén azt is, hogy a vádlottat ezen esetben védője

* L. *Jogállam Döntvénytára* 1903. évf. 83. s. köv. l. 138. s köv. l.

által «képviselt» félnek, vagyis a főtárgyaláson a B. P. 431. §. utolsó bekezdése értelmében jelenlevőnek tekinti.

Ezt a felfogást támogatja azon magyarázati szabály is, hogy nem szabad feltételezni, hogy a törvényhozó oly rendelkezést tesz, melyet alkalmaztatni nem kiván; már pedig a szegedi kir. itélőtábla határozatában érvényesült nézet azon eredményre vezetne, hogy a táblai itélet a vádlottal mindig közlendő s így a B. P. 425. §-ának a vádlottra vonatkozó tétele hatályos egyáltalában nem volna.

Kétségtelen ezek szerint, hogy a törvényhozó a szóban levő esetet kivételesen akarta szabályozni; a törvényben tehát nincs ellenmondás, mert a 425. §. oly különleges intézkedést tartalmaz, mely a szabályozott esetre nézve az elvet hatályon kivül helyezi.

A B. P. 425. §-ának rendelkezése azonban, mint kivételes, szigoruan magyarázandó, vagyis csak azon esetekben alkalmazható, midőn valóságos képviselet esete forog fenn, vagyis midőn a megbizást a vádlott adta. Ha tehát a védő a kir. itélőtábla főtárgyalásán a B. P. 53. §-a értelmében nem a vádlottól, hanem a vádlottnak törvényes képviselőjétől, házastársától, fel- vagy lemenő rokonaitól nyert megbizás alapján jár el: a B. P. 425. §-a már nem alkalmazható. A B. P. 53. §-nak idézett esetében a védő nem mint a vádlott, hanem mint a most nevezett személyek megbizottja és közérdekből jár el. Kitünik ez a képviselőház igazságügyi bizottságának, mely a javaslat 53. §-át ilyképen szövegezte, a módosításhoz irt indokolásából, mely szerint «ezt a kiterjesztést a védelemnek biztositására irányuló *közérdek* és a legközelebbi *hozzátartozóknak* méltánylást érdemlő érdeke igényli.»

Az e §-ban nyilvánuló törvényhozási czélzat tehát egészen más, mint a B. P. 425. §-ának czélzata. A törvény itt főként a család érdekét tartja szem előtt; ez a védő tehát nem tekinthető olyannak, mint a kit a vádlott hatalmazott fel a perorvoslat jogaival való rendelkezésre.

Mindezeknél fogva a fenti értelemben kellett határozni.

Kelt Budapesten, a kir. Curia büntető szakosztályának 1903. évi május hó 22-én tartott teljes üléséből.

Hitelesittetett az ugyanazon évi junius hó 18-án tartott teljes ülésben.*

* E döntvénynyel folyóiratunk főlapjának legközelebbi füzetében részletesen fogunk foglalkozni.

147. Több postautalványnak egy alkalommal és egy akaratelhatározás folytán való meghamisitása folytatólagos delictum-e vagy anyagi halmazat?

(Btk. 96., 391. és 392. §§.)

M. F. hat egyenként 1000 koronáról szóló póstautalványt és feladó vevényt hamisitott, melyeket saját magának Budapestre «poste-restante» czimzett. Vádlott mind a hat utalványt egy alkalommal és egy akaratelhatározás folytán hamisitotta s egyszerre csempészte be a póstazsákba. Kérdés, vajjon folytatólagos, tehát egy delictum avagy anyagi halmazat, tehát több delictum forog-e fenn?

A trencséni *kir. törvényszék* anyagi halmazatot állapitott meg. A *pozsonyi kir. itélőtábla* az itéletet megsemmisitette és a hamisitásokat egy cselekménynek vette. *A kir. Curia* az anyagi halmazat mellett foglalt állást.

Pozsonyi kir. itélőtábla: Minthogy vádlott ezt a 6 rendbeli közokirathamisitást egy akaratelhatározás folytán, ugyanannál a póstahivatalnál ugyanazon napon eszközölte, és az összegeket csak azért irta 6 külön utalványlapra, illetőleg egy utalvány és feladóvevény helyett azért állitott ki hatot, mert a pruzsinai póstahivatalnál 1000 kor-t meghaladó összeget nem lehetett egy utalványon feladni: ennek folytán vádlottnak ezen cselekménye nem minősithető hat rendbeli közokirat hamisitás büntette anyagi halmazatának, hanem az akaratelhatározás és kivitel egységénél, az időpont és a károsított jogalany ugyanazonosságánál fogva, csak egy rendbeli közokirathamisitást képez; az utalványoknak és feladóvevényeknek többszörös kiállitása pedig csak sulyosbitó körülmény gyanánt vehető figyelembe (1903. február 20-án, 202. szám.).

(C. III. t.) Vádlott hat hamis póstautalványt készitvén, minthogy ezek mindegyikének a készitése kimeriti már magában is egy-egy közokirathamisitás büntettének ismérveit, a kir. itélőtábla tévesen alkalmazta a Btk. vonatkozó rendelkezéseit akkor, mikor a vádlott eme cselekményeit egy büncselekménynek minősitette. A kir. itélőtábla itélete vonatkozó részének megsemmisitésével tehát a vádlott a póstautalványok hamisitására nézve hat rendbeli közokirathamisitás büntettében volt bűnösnek kimondandó (1903. május 5-én 4026. szám.).

Más hasonló esetben a kir. C. épen ellenkezőleg itélt (Bj. T. IV. 44.). Most közölt itélete annak a mindinkább tértfoglaló felfogásnak az eredménye, hogy folytatólagos büntett (egység) csak akkor állapitandó meg, ha az akarat által összefüggő egyes cselekmények tényálladékát külön-külön felismerni és

meghatározni nem lehet; így péld. ha egy pénztáros többszöri hozzányulással bizonyos összeget sikkaszt el, anélkül, hogy ki lehetne mutatni, mikor — mennyi pénzt vett ki a pénztárból, — vagy péld., ha valaki folytatólagosan elfogyasztja valakinek borát, vagy elviszi padlásáról búzáját stb. Ennek épen ellentéte az, ha a tettesnek, habár egy akaratelhatározás folytán és közvetlenül egymásután véghezvitt cselekményei, mint megannyi külön tényálladékok, egymástól teljesen elkülönithetők. Ily esetben nincs elfogadható ok arra nézve, hogy miért állapittassék meg folyt. delictum, holott a tettes felismerhetőleg több külön ényálladékot valósitott meg. Hogy miért tette ezt: ez közömbös. Az egyik esetben azért készit több utalványt, nehogy az összeg nagysága feltünést keltsen, a másikban azért, mert a kérdéses postahivatalnál csak bizonyos összeget lehet egy utalványra feladni. Ámde ez mitsem változtat azon, hogy a tettes több hamis utalványt akart késziteni, s hogy tényleg több ilyen hamisitványt állitott ki. Véleményünk tehát az, hogy a kir. C. ez esetben helyesen állapitott meg anyagi halmazatot, a mint péld. kétségkivül anyagi halmazat az, ha valaki egy akaratelhatározás folytán (esetleg egy lövéssel vagy robbantással) több embert foszt meg életétől.

148. Az alsófoku itélet megsemmisitése az elévülés kimondására alapul szolgáló körülmények megállapitása végett.

(Btk. 106. §. ut. bek. Bp. 385. §. 1. *c)* és 437. §. 5. bek.)

1896. február 5-én a Btk. 290. §-ába ütköző gondatlanságból okozott emberölés vétsége követtetett el. Ismeretlen tettesek ellen folyamatba tett nyomozás során F. M. ellen a vizsgálat elrendeltetett. A kir. ügyészség 1899. április 1-én az eljárásnak Sch. A. ellen leendő kiterjesztését inditványozta. A vizsgálóbiró 1899. április 17-én Sch. A. tartózkodási helyének kipuhatolása iránt intézkedett és a puhatolás után feltalált Sch. A. az iglói kir. járásbiróságnál 1899. évi deczember 19-én hallgattatott ki terheltként. Sch. A. elitéltetett. Semmiségi panasz folytán a kir. Curiához került az ügy, mely mindkét alsóbiróság itéletét megsemmisitette.

(C. I. t.) Az iratokból vett adatok szerint Sch. A. mint gyanusitott ellen az 1896. február 5-én elkövetett vétség miatt irányzott elsőbirói intézkedés 1899. április 17-én, vagyis a vétség elkövetésétől számitandó több mint három év mulva tétetett. Minthogy pedig vétségekre nézve a bűnvádi eljárás meginditása a Btk. 106. §-ának utolsó bekezdése értelmében három év elteltével elévül s minthogy az elévülés a Btk. 105. §. harmadik pontjához képest a bűnvádi eljárást kizárja; minthogy ezekből kifolyólag a fent jelzett tény megállapitása esetén a bűnvádi eljárás meginditását kizáró ok forogna fenn, melynek figyelmen kivül hagyása a Bp. 385. §-ának 1. *c)* pontjában körülirt, annak utolsó bekezdése értelmében hivatalból is figyelembe veendő anyagi

semmiségi okot állapitana meg s minthogy a büntető törvény az elévülésre vonatkozó rendelkezésének alkalmazhatása a fentebbiekben megjelölt lényeges körülménynek az alsóbb fokú biróságok részéről mellőzött megállapitását teszi szükségessé: mindkét alsóbbfokú biróság itéletét a Bp. 437. §-nak ötödik bekezdéséhez képest megsemmisiteni, a szükségesnek talált megállapitást és uj határozat hozatalát elrendelni kellett (1903. február 10-én 1184. szám.).

149. A hatósági személy ellen irányuló erőszak vagy veszélyes fenyegetés, mint a hatóság elleni erőszak lényeges ismérve.

(Btk. 165. §. Bp. 385. §. 1. *a)*)

J. P. pénzügyőri felvigyázó jövedéki kihágás tárgyában tényvázlatot akart felvenni. A már megkezdett tényvázlati ivet azonban F. H. vádlott elkapta és összegyürte. A veszprémi kir. törvényszék és a győri kir. itélőtábla hatóság elleni erőszakot látott fennforogni. Semmiségi panasz folytán a kir. Curiához került az ügy. A kir. Curia F. H. vádlottat felmentette.

(C. IV. t.). A kir. itélőtábla által F. H. vádlottra nézve valónak elfogadott s a kir. Curia határozata hozatalánál alapul veendő az a tény, hogy vádlott a megkezdett tényvázlati ivet elkapva összegyürte és ekként a pénzügyőr a tényvázlat felvételében meggátoltatott, nem meriti ki a vád alapjául szolgáló büntetendő cselekmény ismérveit, *mert a hatóság elleni erőszak tényálladékának lényeges ismérvét a hatósági közeg személye ellen irányuló erőszak vagy veszélyes fenyegetés és tettleges bántalmazás képezi*, a kir. itélőtábla pedig itéletében nem állapitotta meg azt, hogy F. H. vádlott a tényvázlati ivet a J. P. pénzügyőr vagy társa ellen irányzott erőszak vagy veszélyes fenyegetés által keritette volna hatalmába, nyilvánvaló tehát, hogy a másodfoku biróság részéről F. H. vádlottra nézve valónak elfogadott tény a hatóság elleni erőszak tényálladékát nem foglalja magában és igy abban a kérdésben, hogy vádlottal szemben a vád alapjául szolgáló tett megállapitja-e a hatóság elleni erőszak tényálladékát: tévesen alkalmaztatván, a Bp. 385. §-nak 1. a/ pontjában meghatározott semmiségi ok fenforog. (1903. julius 1. 6131. szám.)

150. Másoktól hallott rágalmazó állitások terjesztése.

(Btk. 258. és 259. §§.)

(C. III. t.) Nem volt figyelembe vehető vádlottnak az a védekezése, hogy a hirlapi czikkben nem saját nézetének adott kifejezést,

hanem csak a másoktól hallottakat jóhiszemüen ismételte, mert az a körülmény, hogy vádlott csak hallomás alapján tette közzé a czikkben foglaltakat, a rágalmazás vétségének tényálladékát le nem rontja, a közlés jóhiszemüségét pedig kizárja a maró guny, mely a közleményben a főmagánvádló ellen nyilvánul (1903 április 15-én, 3339. szám.).

151. Házi fegyelem jogának túllépése.

(Btk. 313. §.)

M. I. uradalmi ispán B. I.-né uradalmi alkalmazotton abból az okból, mivel ez azt mondta: «sohase jöjjön ki a pokolból az, ki ezt a kenderföldet iderendelte», 8 napon belül gyógyult sérüléseket okozott bántalmazást követett el. M. I. avval védekezett, hogy fegyelmi jogát gyakorolta.

(C. IV. t.). B. I.-né főmagánvádló által használt kifejezés nem képez oly tényt, melylyel szemben még akkor is, ha főmagánvádló felett a vádlott a házi fegyelem gyakorlására jogositva volna, ennek a jogosultságának a Btk. 313. §-a által megengedett mértékben való gyakorlása is helyet foghatna: ezeknél fogva büntethetőséget kizáró ok nem forogván fenn, a semmiségi panasz, mint alaptalan, a Bp. 437. §-ának 4. bekezdése értelmében elutasitandó volt. (1903 márczius 19-én, 2516. szám.)

Ez itélet kétségben hagy az iránt, vajjon az uradalmi ispán az uradalmi alkalmazottal (pl. béres vagy más cseléddel) szemben házi fegyelemre jogositott személy-e, — holott ez nem lehet kétes, mert az uradalmi gazdatiszt a gazdát helyettesiti, ennek házi fegyelmi joga pedig törvényen alapul.

152. Magánlaksértés büntette correctionalisatió esetén sem válik inditványi cselekménynyé.

(Btk. 92., 330., 332. §§.)

(C. II. t.) A különvédő a kir. itélőtábla itélete ellen a B. P. 385. §-ának 1. *b)* és *c)* pontjaiban megjelölt okokból azért jelentett be semmiségi panaszt, mert a vád alapjául szolgált tett a Btk. 332. §-a szerint minősülő magánlaksértés vétsége helyett a 330. §-a szerint büntettnek minősittetett s mert vádlott a vád visszavonása folytán a vád alól felmentendő lett volna. Minthogy azonban a kir. itélőtábla azokat a tényeket fogadta el valóknak, hogy vádlott Szombathelyen 1902. márcz. 3-án sértett L.-né lakásába ennek beleegyezése nélkül jogtalanul és erőszakkal behatolt és sértettet tettleg bántalmazta is, mely megállapitott tények a

Btk. 330. §-ában meghatározott magánlaksértés büntettének minden alkatelemét kimeritik; minthogy továbbá magánlaksértés büntette nem magáninditványi, hanem hivatalból üldözendő büncselekményt képez, s igy a vád visszavonása hatálytalan lévén, az eljárás megszüntetését nem eredményezheti: ennélfogva a kir. itélőtábla a törvényt tévesen nem alkalmazta, midőn a vád alapjául szolgáló tettet a Btk. 330. §-a szerint minősülő magánlaksértésnek s a Btk. 92. §-a alkalmazásával s a 20. §-ra való tekintettel vétségnek minősitette s a vádnak a sértett részéről való visszavonása folytán az eljárást meg nem szüntette (1903 ápril 15-én 3327. szám.).

A C. ujabban a magánlaksértés büntettét vétséggé való correctionalisálás esetén is hivatalból üldözendőnek tekinti; igy B. J. T. XXXI. 73; XXXIII. 285; XXXV. 189.

153. Lopott kulcs fogalma.

(Btk. 336. §. 4. p.)

(Curia II. t.) A kir. itélőtábla által valónak elfogadott tény szerint vádlott a pénzes fiók kulcsát rendes rejtekhelyéről, a másik fiókból kereste elő és azt használta a fiók felnyitására, melyből 7 koronát elvett azon czélból, hogy azt jogtalanul eltulajdonitsa és minthogy az elrejtett kulcs elvétele a lopott kulcs fogalma alá esik, a kir. itélőtábla a büntető törvény rendelkezésének megfelelőleg határozott, a midőn a vádba vett bűncselekményt a Btk. 336. §. 4. pontja szerint lopás bűntettének minősitette (1903 február 12-én, 1273. szám.).

154. Magánokirathamisitás-e a vad jogos szerzését igazoló bizonyitvány meghamisitása?

(Btk. 401., 404. §§.).

Somogy vármegye területére nézve az orvvadászat és vadászati kihágások megszüntetése végett 1901. évi január 10-én 133641/900. sz. alatt kiadott belügyminiszteri rendelet szerint a vadak eladása, vétele és szállitása csak a vad jogos szerzését igazoló bizonyitványok előmutatása mellett történhetik. E bizonyitványokban először a vadászati jog tulajdonosa, bérlője vagy ezek meghatalmazottja bizonyitja azt, hogy a bizonyitvány kiséretében forgalomba bocsátott vad az ő tulajdonához vagy bérletéhez tartozó vadászterületen ejtetett el, másodsorban a község birája tanusitja, hogy a bizonyitvány kiállitója csakugyan a községi vadászterület tulajdonosa, illetőleg bérlője.

R. S. vádlott ez igazolványokban a vadak számát jogosulatlanul

nagyobbra változtatta azáltal, hogy az igazolványokban benn nem foglalt vadakat is bele szurt a szövegbe, továbbá kitöltetlen, de aláirt igazolványokat a kiállitó tudta és beleegyezése nélkül kitöltött. G. M. vádlott a vadak számát változtatta egy izben nagyobbra. A kaposvári kir. törvényszék és a pécsi kir. itélőtábla felmentő itéleteket hoztak. A kir. Curia mindkét itéletet megsemmisitette és a kir. törvényszéket uj eljárásra utasitotta.

Kaposvári kir. törvényszék: Minthogy lényegökben ezen igazolványok egyszerü tanusitványokul szolgálnak arra, hogy a vad elárusitója által szállittatni kivánt vad oly egyénektől vétetett, kik vadászati területtel birnak, illetve bizonyos vadászterületen vadászni jogositvák s igy ezen igazolványok valamely kötelezettség vagy jog létezése, megszünte vagy megváltoztatása bizonyitására fel nem használhatók, miután ezek kötelezettséget vagy jogot egyáltalán meg nem állapitanak, minthogy a Btk. 401. §-ba ütköző magánokirathamisitásnak egyik constitutiv alkateleme az, hogy a hamis vagy hamisitott okirattal valamely jog létezése vagy megszünte vagy megváltoztatásának bizonyitása céloztassék, a mire tehát jelen igazolványok nem alkalmasak; mindezeknél fogva a kir. törvényszék megállapitotta azt, hogy a vádlottak ellenében vád tárgyává tett cselekmény nem bűncselekmény (1902. okt. 28. 7582. B. sz.).

Pécsi kir. Tábla: Az igazolvány nem tartalmaz sem a kiállitó ellen, sem pedig ez által valamely harmadik személy ellen érvényesithető kötelezettséget, sem jogot, hanem egyszerűen arra van hivatva szolgálni, hogy senki igazolvány nélkül vagy gyanusnak feltünő igazolvány mellett vadat ne vegyen, a szállitással foglalkozó egyének s intézmények, a vasut, hajó stb. pedig a szállitást megtagadják. Tekintettel arra, hogy R. S. a bűnjelkép felhozott és az azokban eredetileg bevezetett vad mennyisége tekintetében jogosulatlanul megváltoztatott igazolványokat nem valamely jog vagy kötelezettség létezésének, megszüntének vagy megváltoztatásának bizonyitására használta fel, továbbá a P. F. által kitöltetlenül aláirt három ürlapot annak a kiállitó tudta nélkül történt kitöltése után nem használta fel arra, hogy azok által az aláiróval szemben valamely jog vagy kötelezettség létezését vagy megszüntét bizonyitsa, tekintettel arra, hogy G. M. azt az igazolványt, a mely mellett P. F.-től egy nyulat vásárolt, a mennyiségnek 7-re történt átváltoztatása után szintén csak 7 db. nyulnak szintén csak Bécsbe leendő elszállitására kivánta felhasználni, de a szállitmány a vasuton elkoboztatott; tekintettel arra, hogy a vádlottak terhére rótt cselekményekben a Btk. 401., illetve 404. §-aiban meghatározott

magánokirathamisitás tényálladékának egyik leglényegesebb alkotó eleme hiányzik, de ténykedésük a kbtk. rendelkezései alá sem vonhatók: a kir. itélőtábla sem talált törvényes alapot arra, hogy az elsőbirósági itélet megváltoztatásával kimondhassa azt, miként a vádlottak terhére rótt cselekmény akár a Btk. 401. vagy 404. §-ba ütköző magánokirathamisitás vétségét, akár a kbtk. valamely szakaszában tiltott kihágást, akár végül valamely miniszteri rendelettel kihágásnak nyilvánitott büntetendő cselekményt képeznek. (1903. február 23.337/B.).

(C. III. t.) A vadak forgalomba hozatala végett az idézett rendeletnek megfelelően kiállitott bizonyitványok tartalmának abból a czélból való megváltoztatása, hogy a jogos szerzés a valóval ellenkezőleg a vadak nagyobb számára kiterjedően bizonyitassék, a Btk. 401. §-ban meghatározott okirathamisitás tényálladékának megállapitására kétségtelenül alkalmas, ha a vonatkozó bizonyitványok vadak eladása, vétele vagy szállitása czéljából tényleg használtatnak. Minthogy azonban a vád tárgyát képező bizonyitványokról az alsófoku biróságok által tényként csak az van megállapitva, hogy vádlottak azoknak tartalmát, az azokban feltüntetett vadak száma tekintetében az itélet meghatározása szerint jogosulatlanul megváltoztatták, de annak megállapitása mellőztetett, hogy vádlottak a kérdéses igazolványokat (helyesen bizonyitványokat) használták-e és hogy a használat vagy annak megkezdése vádlottaknak minő ténykedésében nyilvánult?

S minthogy a büntető törvény megfelelő rendelkezésének alkalmazhatása az alsófoku biróságok által mellőzött eme lényeges körülmény megállapitását teszi szükségessé, a fenforgó hiány pedig a Bp. 385. §-nak I. a) pontjában megjelölt anyagi semmiségi ok fenforgását tünteti fel: mindezeknél fogva az alsófokú biróságok itéletét megsemmisiteni s a kir. Törvényszéket a B. P. 438. §-ának második bekezdésére való figyelemmel új eljárásra utasitani kellett (1903. julius 1. 6123. szám.).

E jogeset czimfelirata, a Curia itéletét véve alapul, ismét ez lehetne: «Magánokirat-hamisitás okirat nélkül» (lásd. az 59. sz. esetet). Mert miről van szó? Az orvvadászat s általában a vadászati kihágások megakadályozása czéljából, tehát szélesebb körökre kiterjedő érdekből, belügyminiszteri rendelet alapján kiállitott bizonyitványról. Akár közhivatalnok, akár a vadászati jog tulajdonosa vagy bérlője állitja ki az ily bizonyitványt, természete ugyanaz marad. A bizonyitvány kiállitójára ennek tartalma semmikép sem hat vissza, hanem csak másokat érdekel, illetőleg korlátoz az. Érdekli a vadászatra jogosultakat és a vad szállitását eszközlő közlekedési vállalatokat, — korlátozza a vad elárusitóit; de jogviszonyt sem ezek, sem mások között — e bizonyitvány nem létesit.

Tehát lehet-e azt mondani, hogy ez a bizonyitvány magánokirat, vagyis «a felek közötti jogviszonyról készitett, a polgári törvényekben megállapitott kellékeknek megfelelő és perfectté vált irásbeli bizonyiték» (B. T. VI. 161. C.)? — lehet-e ezt a bizonyitványt, miként a magánokiratot, valamely jogviszonyban álló gyanánt feltüntetett fél ellen bizonyitékul felhasználni, holott ez jogviszonyt egyáltalában nem állapit meg, hanem csupán egy tényt igazol? De ha mindez nem lehetséges: úgy miként állithatja a kir. Curia, hogy a kérdéses bizonyitvány meghamisitása a Btk. 401. §. alá eső okirathamisitás tényálladékának megállapitására «kétségtelenül» alkalmas, — holott maga is elismeri, hogy itt «a vadak forgalomba hozatala végett» (tehát közérdekből) kiállitott bizonyitványról van szó. Ha a Curia minden kijelentése csak ilyen «kétségtelenül» volna igaz: akkor nagyon gyenge lábon állana hitelt-érdemlősége és jogászi tekintélye.

155. Alsóbiróság a semmiségi panaszt csak akkor utasithatja vissza, ha az a törvény által meg nem engedett alapon jelentetett be.

(B. P. 432. §).

Kir. ügyész a kir. törvényszék mint esküdtbiróság itélete ellen a Btk. 92. §-ának téves alkalmazása miatt jelentett be semmiségi panaszt, noha e szakasz egyáltalán nem alkalmaztatott. A biróság a semmiségi panaszt visszautasitotta, mi ellen a kir. ügyész felfolyamodással élt.

(C. III. t.) E felfolyamodás folytán a végzés megsemmisitendő, s a panasz elfogadandó volt, mert a kir. ügyész a törvény által megengedett alapon jelentette be azt a panaszt s arra nézve a B. P. 432. §-ának egyik esete sem forog fenn. (1903. április 21-én, 3535. szám).

156. Ujrafölvétel főmagánvád esetében.

(Bp. 43., 442. és 449. §§.)

Je. é. 61. sz.

Főmagánvádlók a vádlottakat a Btk. 301. §-ába ütköző két rendbeli könnyü testi sértés, és a Btk. 261. §-a alá eső két rendbeli becsületsértés vétségével vádolták. A szatmárnémeti kir. járásbiróság II. r. vádlottat a könnyü testi sértés vétségében bünösnek mondotta ki és e miatt megbüntette, ellenben a becsületsértések vádja alól felmentette, valamint felmentette I. r. vádlottat is az ellene emelt vádak alól, mert azokat nem találta bebizonyitottaknak. Ezt az itéletet a szatmárnémeti kir. törvényszék jogerőre emelkedett itéletével helybenhagyta. Főmagánvádlók uj bizonyitékok alapján ujrafelvételt kértek, mely kérelem teljesitését az ügyészi megbizott is inditványozta, a nélkül azonban, hogy a vád képviseletét átvette volna. A kir. járásbiróság az ujrafelvételi kérvény folytán megtartott tárgyalás alapján előbbi itéletét felmentő részében megváltoztatta, és II. r. vádlottat könnyü testi sértés és két rendbeli becsületsértés, I. r. vádlottat két

rendbeli könnyü testi sértés és két rendbeli becsületsértés vétségében mondotta ki bünösnek, és ezek miatt szabott ki vádlottakra büntetést.

A szatmárnémetii kir. törvényszék itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta és főmagánvádlók ujrafelvételi kérelmét visszautasitotta, mert az ujrafelvétel a Bp. 449. §. 3. pontja értelmében csak akkor engedhető meg, ha a kir. ügyészség hoz fel uj tényt vagy bizonyitékot, a jelen esetben pedig az uj bizonyitékot a főmagánvádlók hozták fel. — (5638/902. sz. a.). Ez itélet ellen, minthogy az jogerőre emelkedett, a koronaügyész a jogegység érdekében perorvoslattal élt.

(C.) A koronaügyész perorvoslata alaposnak találtatván, kimondatik, hogy főmagánvád esetében a felmentett terhére az eljárás ujrafelvételének inditványozására a Bp. 449. §-a értelmében a főmagánvádló jogosult, és hogy e körül a főmagánvádlót a kir. ügyészség jogai illetvén, az a körülmény, hogy a Bp. 449. §. 3. pontja szerint az ujrafelvétel elrendelésének egyik feltételét képező uj tény vagy bizonyiték nem a kir. ügyészség, hanem a főmagánvádló részéről hozatott fel, az ujrafelvétel megtagadásának indokául nem szolgálhat. Megsértette tehát a törvényt nevezetesen a Bp. 449. és 43. §-aiban foglalt rendelkezéseket a szatmárnémetii kir. törvényszék . . . Jelen határozat a felekre nézve hatállyal nem bir. *Indokok :* Az eljárás tárgyát a Btk. 301. §-ában meghatározott könnyü testi sértés és a Btk. 261. §-a alá eső becsületsértés vétségei képezvén, sértettek a vád emelésére a Bp. 41. §-a szerint mint főmagánvádlók jogosultak és mint ilyenek a Bp. 43. §-a szerint általában véve a kir. ügyészség jogait gyakorolják. Minthogy pedig a Bp. 449. §-ához képest a felmentett terhére az ujrafelvétel a kir. ügyészség vagy a főmagánvádló inditványa folytán engedhető meg, minthogy a sértettek, mint főmagánvádlók az eljárás ujrafelvételét inditványozták, s minthogy a kir. ügyészségnek az ujrafelvételi eljárás alapjául szolgáló uj tények vagy bizonyitékok felhozatalára vonatkozó jogositványát főmagánvád esetében a főmagánvádló gyakorolja, nyilvánvaló, hogy főmagánvádlóknak ujrafelvételi kérelme abból az okból, mert az uj bizonyitékokat nem a kir. ügyészség hozta fel, visszautasitható nem volt. Mindezeknél fogva a koronaügyész perorvoslatát alaposnak felismerni, és a törvénysértést megállapitani kellett. Annak kimondása, hogy a jelen határozat a felekre hatálylyal nem bir, a Bp. 442. §-ának utolsó bekezdésén alapul. — (1903. április hó 7-én. 3116/903. sz. a.).

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

157. A kir. Curiának az 1890. évi XXV. t.-cz. 13. §-a alapján hozott XV. számu polgári döntvénye.

A végrehajtató ügyvédjét, ha a végrehajtás foganatositásánál közbenjárt helyettese nem ügyvéd, vagy be nem jegyzett ügyvédjelölt, a közbenjárásért dij és költség megilleti-e?

(Vonatkozással a kolozsvári kir. itélőtábla 11. számu és a marosvásárhelyi kir. itélőtábla 6. számu polgárjogi teljes-ülési döntvényeire.)

Határozat: A végrehajtató ügyvédjét akkor is, ha a végrehajtás foganatositásánál közbenjárt helyettese nem ügyvéd, vagy nem bejegyzett ügyvédjelölt, a közbenjárásért dij és költség megilleti.

Megokolás: Az 1874 : XXXIV. t.-cz. 15. §-a csak a biróságok és hatóságok előtti tárgyalásokra nézve irja elő, hogy az ügyvéd magát az ügyvédjelöltek lajstromába bejegyzett ügyvédjelölttel helyettesitse. Egyéb közbejövetelt igénylő eljárásra az idézett szakasz rendelkezése ki nem terjed.

A később hozott 1881 : LX. t.-czikknek a végrehajtató közbejöttével eszközlendő végrehajtási cselekmények foganatositását tárgyazó szakaszaiban sem foglaltatnak oly rendelkezések, hogy a végrehajtató ügyvédje magát a bejegyzett ügyvédjelöltön kivül más megbizott irodai alkalmazottjával ne helyettesithetné.

Ha pedig az ügyvéd irodai alkalmazottja a végrehajtási cselekményeknél a közbenjárástól törvény által elzárva nincs, akkor nem foroghat fenn törvényes akadály arra nézve, hogy az ekként törvényszerüen közbenjárt helyettesnek az eljárásnál felmerült napidija és egyéb költsége megállapittassék, és pedig annál kevésbbé, mert az 1881 : LX. t.-czikknek a végrehajtási eljárásoknál felmerült költség megállapitásáról intézkedő szakaszai sem tartalmaznak oly rendelkezést, hogy ha a végrehajtató ügyvédje megbizásából jogi képesitéssel nem biró egyén járt közben a végrehajtási cselekmények foganatositásánál, az ilyennek közbenjárásával felmerült dij és kiadás a megállapitásnál mellőztessék.

Kelt Budapesten, a kir. Curia polgári szakosztályainak 1903. évi április hó 24-én tartott teljes-üléséből.

Hitelesittetett ugyanazon évi junius hó 2-án tartott teljes-ülésben.

158. Büntető itélet praeiudicialis jellege a házassági perben.

(1894:XXXI. t.-cz. 78. és 80. §. *a)* pontja.)

Felperes házasságfelbontási keresetet inditott férje ellen az alapon, hogy ez őt egy bottőrrel életveszélyesen megszurta, s igy élete ellen tört, mely cselekménye miatt alperest esküdtbiróság elé is állították.

A szegedi kir. törvényszék: Peres felek között megkötött házasság az alperes hibájából a ht. 78. §-a, ugy a 80. §. *a)* pontja alapján felbontatik és az alperes vétkesnek nyilvánittatik. Az alperes viszonkeresetével elutasittatik.

Indokok: Az alperes a felperesnek a ht. 78. §-ára alapitott kereseti kérelmével szemben azt adta elő, hogy igaz ugyan, hogy ő a felperest egy bottőrrel megszurta, mi által ellene merényletet követett el, ennek a tettének jogosságát azonban a büntető biróság is megerősitette, a szegedi esküdtbiróság ama itélete által, a melylyel az ellene emelt vád s ennek következményeinek terhe alól felmentetett.

A kir. törvényszék a felperes keresetének a H. T. 78. §-ára alapitott kérelmi része elbirálásánál előrebocsátja, hogy *az esküdtbiróság felmentő határozata az alperesnek csupán a büntető igazságszolgáltatás megtorló intézkedése alóli megszabadulását eredményezte, ennek a hatálya tehát a válóper sorsára kihatással nem bir, hanem ez a polgári per, az abban megállapitható tények alapján kell hogy eldöntessék.*

Az alperes a jelen perben is azt hozta fel védelmül, hogy neje ellen azért követett el merényletet, mert ez házasságtörést követett el. Ennek az állitásnak a valódiságát azonban a perben nem bizonyitotta, mert a kérelmére kihallgatott tanuknak a felperes és X. közti szerelmi viszonyról közvetlen tudomásuk nincsen és csupán azt bizonyitják, hogy erről a viszonyról a városban beszélnek. Minthogy pedig a tanuk által bizonyitott szóbeszéd nem alkalmas arra, hogy a felperessel szemben a házasságtörés fennállását megállapithassa, a miből folyóan megdől az alperesnek az a védekezése is, hogy a felperest jogos felháborodásában szurta meg a tőrrel: a kir. törvényszék az alperesnek eme tényében, figyelemmel arra, hogy a lefolytatott bűnperben kihallgatott orvosszakértő véleménye szerint a két szurás függőleges iránya esetén könnyen halálos kimenetelü lehetett volna, a H. T. 78. §-ában meghatározott bontó ok fennforgását látja, mihez képest a peres felek házasságát az alperesnek hibája miatt a H. T.

85. §. értelmében, vétkessé kimondása mellett, felbontotta. (*Curia* helybenhagyja 1903 junius 10. 3796.)

159. Tulajdonjogi korlátok.

Alperesek hivatkozva arra az emberemlékezet óta fennálló helyi szokásra, a mely szerint Szombathely városában a közös belsőségen épült oly házaknál, melyeknél az utczára néző és az udvarban emelt épület más-más egyénnek a tulajdona, az utczára néző házak tulajdonosai ellenszolgáltatás nélkül türik, hogy az udvari házak tulajdonosai vagy bérlői czimtábláikat és lakáshirdető czéduláikat az utczai ház falára vagy kapujára kifüggeszthetik, felperesek házán is ugyanezt tették. Felperesek ennek jogosságát nem ismervén el, keresetet inditottak.

A *szombathelyi kir. törvényszék*, s a *győri kir. tábla* felpereseket keresetükkel elutasitotta, s a költségekben marasztalta.

A kir. Curia: Mindkét alsóbiróság itélete megváltoztatik, felpereseknek keresetének hely adatik és ehhez képest kimondatik, hogy alpereseknek nincs joguk a felperesnek tulajdonát képező háznak falára, sem annak utcza felőli, sem más részére, sem saját, sem bérlőik czégtáblájának vagy bármiféle czimtáblának és lakáshirdető czéduláknak kifüggesztésére, továbbá, hogy kötelesek alperesek a jelenleg kifüggesztett czipészi iparos-czégtáblát és lakáshirdető czédulákat a felperesek házának faláról eltávolitani és felpereseknek felebbezési költségét megfizetni.

Indokok: Az, hogy Szombathelyen azon közös udvarral biró házaknál, hol az utczai ház s az udvari ház is más-más személy tulajdonát képezi, emberemlékezet óta azon helyi szokás van gyakorlatban, hogy az udvari házak tulajdonosait és lakóit érdeklő czimtáblák és lakáshirdetési czédulák is az utczai ház falára kifüggesztetnek, illetőleg megerősittetnek, a 2/. a. okirattal bizonyitottnak tekintendő ugyan, de a jelen perben elsősorban és főleg az a kérdés igényel birói eldöntést, vajjon az emlitett szokás felperesekkel szemben kötelező hatálylyal bir-e?

Ez a kérdés pedig nemleges értelemben volt eldöntendő azért:

mert a telekkönyvi tulajdonjog tartalmához képest, ingatlannak tulajdonosa annak ugy állagával, mint hasznaival szabadon rendelkezhetik, annak bármi használatából minden mást kizárhat, és a jelzett szabad rendelkezési joga, mely a tulajdonnak főalkatelemét képezi, csak harmadik személynek jogszabályon alapuló jogai által és közérdekben jogszabály által meghatározott megszoritások által van korlátozva, és mert ezekkel szemben az alperesek által elleniratukban védel-

mül egyedül felhozott a 2. ·/. okiratban körülirt, a telekkönyvi tulajdonra vonatkozó jogszabályokban is csupán visszatérő hasonló tényekben megnyilatkozó helyi, pusztán tényszokás figyelembe nem vehető. (2166/903).

160. Rosszhiszemüség vélelme rokonok közötti jogügyletnél.

X. eladta ingatlanát, miután neje vele szemben a tartási pert megnyerte, testvérének: alperesnek. Az átruházó neje (hitelezője) az uj tulajdonos rosszhiszemüségét állitván, annak türésére kérte azt kötelezni, hogy ő magát az átruházott ingatlanból kielégithesse.

Az alsóbiróságok felperest keresetével elutasitották.

A *kir. Curia* mint felülvizsgálati biróság mindkét biróság itéletének megváltoztatásával alperest a kereset értelmében marasztalta.

Indokok: Felperes felülvizsgálati kérelmében elsősorban azért támadja meg a felebbezési biróság itéletét, hogy a felebbezési biróság megsértette azt a jogszabályt, hogy midőn a közel rokonok között létrejött jogügylet a hitelezők megkárositását idézte elő, az a vélelem áll fenn, hogy az átvevőnek tudomása volt az átadó tartozásáról és a hitelező kijátszása szándékáról.

Ez a panasz lényegében alapos. A felebbezési biróság ugyanis megtámadott itéletében abból a felfogásból indul ki, hogy egymagában véve az a körülmény, hogy alperes P. I.-nak, az átadónak testvére, nem szolgáltat megnyugtató adatot annak megállapitására, hogy alperesnek tudomása volt arról, hogy P. I. a végett adta el ingatlanait, hogy neje megitélt követelése elől a kielégitési alapot elvonja.

Ez a felfogás, illetőleg itéleti indokolás pedig nyilván téves, mert az ellentétben áll azzal a törvényes gyakorlat által általában elfogadott jogszabálylyal, hogy a midőn közel rokonok között létrejött jogügylet által a hitelező elől a kielégitési alap elvonatik, fennáll az a vélelem, hogy az átvevő tudott az átadónak a szándékáról, hogy hitelezője elől a kielégitési alapot elvonja és ez által hitelezőjét kijátszsza. Ezt a most emlitett körülményt tehát nem a hitelezőnek kell bizonyitani, hanem az átvevő által bizonyitandó: hogy a kijátszási szándékról tudomással nem birt.

Minthogy pedig erre nézve a felebbezési biróság ténymegállapitása szerint alperes semminemü bizonyitékot fel nem hozott; minthogy felperes követelése az átruházáskor fennállott s az átruházás által felperestől a kielégitési alap elvonatott: az anyagi jogszabály szerint felperes követelése erejéig a jelzett átruházás joghatálylyal nem bir;

következőleg alperes annak türésére volt kötelezendő, hogy felperes a keresetileg megjelölt ingatlanokból követelése és járulékai erejéig magát kielégithesse. Ezen nem változtat az, hogy a felebbezési biróság itéleti ténymegállapitása szerint alperes az ellenértéket megadta, mivel az ellenérték nem fordittatott felperes követelésének kielégitésére és igy tényleg fenforog a kielégitési alap elvonása. (I. G. 572/903. sz.).

161. A nyilvános versenytárgyalás eredményét befolyásoló megállapodás mint erkölcstelen szerződés.

Peres felek egy vasuti vonal kiépitése iránt közösen tettek ajánlatot, azonban maguk között abban állapodtak meg, hogy a mennyiben a közös ajánlat elfogadtatnék, felperesek a vállalattól visszalépnek, s a munkát annak minden esetleges nyereségével vagy veszteségével alpereseknek engedik át, kik ezért nekik 132,000 koronát fizetnek. A közös ajánlatot tevők a kérdéses munkát tényleg meg is kapták, s alperesek a fenti megállapodás értelmében a kikötött 132,000 koronának $^{2}/_{3}$-ad részét is kifizették. A per most a 3-ik harmad megfizetésére irányul, mely perben alperesek azt a kifogást érvényesitik, hogy a fenti megállapodás a jó erkölcsökbe ütközik. A két alsóbiróság alpereseket kötelezte.

A *kir. Curia* felülvizsgálati tanácsa:

Alperesek felülvizsgálati kérelmének hely adatik, s felperesek keresetükkel elutasittatnak.

Indokok: A felebbezési biróság által alakilag és tartalmilag valónak elfogadott okirat szerint felperesek és alperesek kifejezést adván annak, hogy együttesen szerződtek egy vasuti vonal kiépitése iránt, abban állapodtak meg, hogy ha az épités iránt a szerződés felsőbb helyen véglegesen elfogadtatik, a szerződésből származható minden jog és kötelezettség egyedül az alperesekre hárul, kik is a többi szerződő felet illető jutalék tekintetében magukat arra kötelezték, hogy ezt ők 132,000 korona átalányösszeggel megváltják és ezt az összeget a többi szerződő fél részére a vasutépitési vállalatból származható nyereség vagy veszteségre való tekintet nélkül kifizetik, a többi szerződő fél pedig arra kötelezte magát, hogy alperesek kivánságára az illető vállalat ügyében és érdekében mindenütt eljárni fognak és azt tőlük telhetőleg előmozditani fogják.

A felebbezési biróság által alakilag és tartalmilag valónak elfogadott okirat szerint felperesek az alperesekkel szemben kötelezőleg azt jelentették ki, hogy tekintettel arra, hogy az illető vasut kiépitésére alperesekkel közös ajánlatot fognak beadni, elismerik, hogy közöttük

az a megállapodás jött létre, hogy ha a közös ajánlat felsőbb helyen véglegesen elfogadtatik, ők, vagyis felperesek és fenn megnevezett társaik a vállalattól visszalépnek és ezért alperesek kötelesek nekik, tekintet nélkül a vállalat eredményére, a megállapitott költségvetési összeg 3%-át kielégitésképen kifizetni, ők pedig arra kötelezik magukat, hogy minden befolyásukat érvényesitik az iránt, hogy az illető ajántat felsőbb helyen elfogadtassék, de alpereseket az épitési vállalatnál is személyes befolyásukkal támogatni és segélyezni fogják.

A felebbezési biróság itéletében foglalt tényálás szerint az illető vasuti vonal kiépitésének biztositása hatósági felügyelet alatt álló nyilvános verseny utján történt, felperesek és társaik eredetileg külön ajánlatot szándékoztak tenni, de utóbb alperesekkel közös ajánlattételre társultak, de már a közös ajánlat megtétele és a versenytárgyalás előtt történt azzal az előleges megállapitással, hogy felperesek és társaik a közös ajánlat elfogadása esetében a vállalatban tényleges részt nem vesznek, a vállalattal kapcsolatos jogok és kötelezettségek egyedül az alperesekre hárulnak és alperesek kötelesek a vállalat átruházásáért felpereseknek a három százalékot, vagyis 132,000 koronát fizetni, a felperesek pedig tartoznak a vállalat ügyét és sikerét támogatni és előmozditani.

A felebbezési biróság itéleti tényállása szerint a felperesek és alperesek által tett közös ajánlat a többi beérkezett ajánlatnál olcsóbb volt és el is fogadtatott.

Sem az *A)* és 3·/. alatti okirat nem tartalmazza azt, sem a felebbezési biróság itéletében nincs ténymegállapitás az iránt, hogy az alperesek részéről lekötött 132,000 korona egészben vagy részben ellenértéke volna a felperesek vagy társaik részéről már teljesitett vagy teljesitendő és pénzértékben meghatározható munkának vagy kiadásnak; ellenkezőleg az *A)* és 3·/. alatti okiratok egyenes tartalma és a felebbezési biróság itéleti tényállása szerint az alperesek részéről lekötött 132,000 koronának a felek akaratához képest az volt az ellenértéke, hogy felperesek és társaik még a közös ajánlat megtétele előtt lekötelezték magukat arra, hogy a 132,000 K fejében a fenn ismertetett módozatok mellett a vállalatból, ha közös ajánlatuk felsőbb helyen elfogadtatik, kilépnek és azt a vállalatot egyébként egészben alpereseknek engedik át.

Mindezekből okszerüen következik az, hogy alperesek, ha felperesek és társaik részére a fenn ismertetett módon előre 132,000 koronát le nem kötöttek volna, minden vagyoni hátrány nélkül az illető

vasuti vonal kiépitésére a közös ajánlathoz képest 132,000 koronával olcsóbb versenyajánlatot tehettek volna, és igy minthogy a fentiek szerint a közös ajánlat fogadtatott el, a versenytárgyalás eredménye 132,000 koronával kedvezőbb lehetett volna; következésképen az *A)* alatti okiratban foglalt és fenn ismertetett megállapodás a maga egészében jogilag nem egyéb, mint nyilvános versenytárgyalás eredményének csökkentésére, vagyoni előny igérete és elfogadása által történt közremüködés, a mi pedig törvény által tiltott (1879: évi XL. t.-cz. 128. §.), de mindenesetre egyenesen a jó erkölcsökbe is ütköző cselekmény.

Minthogy pedig a törvény által tiltott, vagy a jó erkölcsökbe ütköző cselekmény iránt létesült szerződésszerü megállapodásra alapitott teljesitést czélzó, vagy a nem teljesitésből származtatott vagyoni igények birói oltalomban egyáltalában nem részesithetők, ezeknél fogva a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett azzal, hogy alpereseket felperesek javára az *A)* alatti okiratban foglalt megállapodás alapján fizetésre kötelezte, éppen ezért alperesek ekként tárgytalan egyéb panaszának mellőzésével, alperesek felülvizsgálati kérelmének helyt kellett adni, a felebbezési biróság itéletének e részben megváltoztatásával felpereseket keresetükkel egészen elutasitani kellett. (455/902. sz.)

162. Irásbeli magánvégrendelet alakisága.

(1876: XVI. 6. §.)

Végrendelkező szellemi képességeinek teljes birtokában közjegyzőnek tollba mondotta végrendeletét, s azt ezzel három tanu együttes jelenlétében fel is olvastatta részben, majd utóbb végrendeletének jelentette ki. A végrendelet felolvasása közben az első kelet után a végrendeletet szerkesztő közjegyzővel még egy pontot vezettetett az okiratra, melyről nem volt megállapitható, hogy felolvastatott-e, vagy nem. Ezek után az eljárt közjegyző a végrendelkező ágyához vitte a végrendeletet, de az oly gyönge volt már, hogy sem aláirni, sem kézjegyével nem tudta ellátni a végrendeletet. Mindez constatáltatott a végrendelet záradékában.

A *nagykanizsai kir. törvényszék* felpereseket keresetükkel elutasitja.

Indokok: Hogy néhai T. K. a végakarat nyilvánitásával nem az 1876. évi XVI. t.-cz. 19. §-ában körülirt szóbeli, hanem iratos magán végrendeletet kivánt tenni, azt felperesek nemcsak nyilván beismerik, de keresetük kérelmi része kifejezetten arra irányul, hogy ez az okirat T. K. érvényes iratos magán végrendeletének mondassék ki.

E kérelmüknek azonban nem volt hely adható. Örökhagyó ugyanis habár irástudó, a megállapitott tényállás szerint betegsége előrehaladása folytán beállott nagymérvű elgyengülése következtében az okiratot aláirni képes nem volt, miért is ahhoz, hogy végrendelete érvényesnek legyen elfogadható, szükséges, hogy az 1876: XVI. t.-cz. 6. §-ában előirt kellékekkel el legyen látva, s hogy e kellékeknek a végrendelkezés körül történt megtartása magából a végrendelet tartalmából kitünjék. A most felhivott törvényszakasz rendelkezése szerint abban az esetben, ha végrendelkező a végrendeletet alá nem irhatja, nevét az okiratra az irni és olvasni tudó tanunak egyike mint névirό aláirja, végrendelkező pedig kézjegyével ellátja, a törvény által előirt e kellékeket tehát a végrendelet egyébként szabályos s az egyéb törvényes kellékeknek mindenben megfelelő záradékának az a kitétele, hogy végrendelkező beállott gyengesége következtében az okiratot sem alá nem irhatta, sem pedig kézjegyével el nem láthatta, nem pótolja.

Az okiratnak az első keletet követő utolsó pontja azonban az esetben is érvénytelennek lenne kimondandó, ha a fentebb előadott törvényes kellékek hiányától eltekinteni s a végrendeletet érvényesnek kimondani lehetne, mert a fenti tényállás szerint nem volt megállapitható, hogy az ebben a pontban foglalt rendelkezés végrendelkező akaratából került az okiratba, felperesek válasziratában foglalt az az érvelés, hogy néhai T. K. a végrendelete különös rendkivüli és kiváltságos végrendeletnek tekintessék, az okból nem volt figyelembe vehető, mert a törvény csak 30. és következő §-aiban körülirt kiváltságos végrendeleteket ismeri, az ilyennek alkotásához megkivánt, s a törvény 27—29. §-aiban részletezett előfeltétel pedig néhai T. K. elhalálozása alkalmából fenn nem forgott.

A *pécsi kir. itélő tábla:* A kir. tábla az elsőbiróság itéletét helybenhagyja.

Indokok: A vitássá tett irásbeli magánvégrendeletét az örökhagyó nemcsak alá nem irta, hanem kézjegyével sem látta el. Minthogy oly okirat, melyet a kiállitó sem önkezüleg alá nem irt, sem kézjegyével el nem látott, részéről kiállitottnak nem tekinthető és e vitássá tett okirat az 1876: XVI. t.-cz. 6. §-ában előirt kellékeknek megfelelő irásbeli magán-végrendeletként már ebből az okból sem fogadható el, az elsőbiróság itéletét az itt és az abban felhozott indokokból helyben kellett hagyni.

A *m. kir. Curia:* A kir. tábla itélete helybenhagyatik az elsőbiróság itéletéből átvett s a saját indokaiból annyival inkább, mert általáno-

san elfogadott s az 1876: XVI. t.-cz. 5. és 6. §-a alapján keletkezett folytonos itélkezési gyakorlattal is megerősitett jogszabály, hogy az irásbeli magánvégrendelet alaki érvényességének megbirálása csakis maga a végrendelkezésről felvett okirat alapján eszközölhető; következőleg, ha azon alaki kellékek közül, melyeket az idézett t.-cz. a végrendelet érvényességére kötelezőleg megszab, csak egy hiányzik is, e hiány a végrendelet érvénytelenségét vonja maga után. Az idézett §-ok pedig világosan és határozottan megszabják, hogy a végrendeletnek a végrendelkező által aláirva, esetleg kézjegyével ellátva kell lenni; és minthogy T. K. irásbeli magánvégrendelete sem általa aláirva, sem kézjegyével ellátva nincs, az e lényeges kellék hiányának okára való tekintet nélkül érvénytelen. (1903 junius 30, 4756/903).

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

163. Czégbitorlás peren kivül nem orvosolható.

(1875: XXXVII. t.-cz. 17. és 24. §§; keresk. eljárás 6. §. 2. p.)

«S. & Co. varrógépgyári r. t.» czég előterjesztést adott be, melynek alapja, hogy S. G. és S. S. az S. és társa, németül: S. & Comp. czég használata és e czégnek a czégjegyzékbe való bejegyezhetése által az előterjesztéssel élő czég jogait sértik, mivel a bejegyeztetni kért czég szövege az ő már előzőleg bejegyzett czégének szövegétől nem különbözik oly világosan, a mint azt a k. t. 17. §-a előirja és az ezek alatt folytatott két üzlet könnyen összetéveszthető lévén, az előterjesztő czég a korábbi bejegyzés által szerzett jogait veszélyeztetve látja. Mindkét alsóbiróság érdemileg birálta az előterjesztést, a m.-i t.-szék elutasitotta, a k.-i kir. tábla helyt adott az előterjesztésnek. Alperes felfolyamodással élt.

Curia: Mindkét alsóbiróság végzését megsemmisiti, s az előterjesztést visszautasitja.

Indokok: Az előterjesztés tartalmából nyilvánvaló, hogy az ezzel élő társaság S. G.-t és S. S.-t czégbitorlással vádolja és ez ellen kér birói oltalmat. Annak a kérdésnek az eldöntése azonban, vajon a panaszolt czégbitorlás fennforog-e, nem perenkivüli utra, hanem a keresk. ügyekben követendő eljárást szabályozó 3209/1881. sz. igazságügy min. rend. 6. §. 2. pontja értelmében a k. t. 24. §-a alapján indithatό perre tartozik. (636/1903. v. sz).

164. Minőségi kifogás.

(1875: XXXVII. t.-cz. 347. §.)

Felperes áruk vételára iránt inditott keresetet, mely árukat alperes a felperes eladónak visszaküldötte, s melyek felperes által át nem vétetvén, elárvereztettek. Alperes minőségi kifogást emelt. Felperes azt állitotta, hogy miután előbbi legfölebb rendelkezésre bocsájtásra volt jogositva, de nem az áru visszaküldésére, a minőségi kifogás bizonyitása már egyáltalán nem foghat helyet, de ha igen, úgy a bizonyitás terhe alperesre hárul.

Az *eljárt biróság* alperest marasztalta.

Alperes felülvizsgálati kérelmére a *budapesti kir. törvényszék* az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s felperest keresetével elutasitotta.

Indokok: Alperes felülvizsgálati kérelmében azt panaszolta, hogy az emlitett ténymegállapitásból a felebbezési biróság anyagi jogszabály megsértésével vonta le azt a jogi következtetést, hogy alperes a kereseti összeget megfizetni tartozik, mert abból a tényből, hogy alperes a rendelkezésére bocsátott árut felperesnek visszaküldötte és így a kereskedelmi törvény 347. §-a rendelkezése ellenére annak megőrzéséről nem gondoskodott, nem az következik, hogy alperes az árunak, a melynek szerződésszerű minőségét felperes nem bizonyitotta, szerződési vételárát tartozik megfizetni, hanem csupán az, hogy a megőrzés elmulasztása által az eladó felperesnek esetleg okozott kárt megtéritse; erre azonban a kereset nem irányult. Ez a panasz alapos. Felperes ugyanis keresetét az áruk szerződési vételárának megfizetése iránt támasztotta. Alperes azáltal, hogy a kereseti árukat a kereskedelmi törvény 347. §-a rendelkezése ellenére alperesnek visszaküldötte, nem esett el az árunak állitólag hiányos minősége miatt emelt kifogástól és a bizonyitási kötelezettség, mely a rendelkezésre bocsátott áru szerződésszerü minősége tekintetében az eladó felperest terhelte, ez által változást nem szenvedett.

Felperes azonban a felülvizsgálati kérelemre beadott válasziratában maga azt adja elő, hogy az áruknak a vasut által történt átadása következtében azoknak a mustrának megfelelő voltát bizonyitani már nem is képes.

Ily körülmények között alperes a szóban forgó áruk szerződési vételárának fizetésére jogosan nem kötelezhető.

A felebbezési biróság tehát a kereskedelmi törvény 347. §-ának rendelkezését helytelenül alkalmazta s ekként anyagi jogszabályt sér-

tett meg akkor, a mikor pusztán azon az alapon, hogy alperes a rendelkezésre bocsátott árut meg nem őrizte, hanem azt felperesnek visszaküldötte, a vasut pedig a felperes által vissza nem vett árut elárvereztette, az alperest a keresetben követelt szerződési vételár fizetésére kártérités czimén, s ekként a kereseti követelésnek meg sem felelő jogczimen kötelezte.

Ezeknél fogva a felebbezési biróság itéletét megváltoztatni, felperest keresetével elutasitani kellett. (II. G. 99/1903).

165. Actio redhibitoria.

(1875 : XXXVII. t.-cz. 348. §.)

Alperes felperestől egy könyvfűzőgépet vásárolt, mely a per során produkált bizonyitékok szerint csak javitás után volna használható. Alperes vevő e. hiány folytán a vételtől, — mely helyi volt — elállott, s a gépet az eladónak visszaküldte. Felperes a vételár iránt inditott perben azt vitatta, hogy a vevő legfölebb a netaláni javitási költségek megtéritését követelheti, de az ügylettől elállani nincsen jogositva.

A két elsőbiróság a felperesi álláspontot elfogadva, alperest a kereset értelmében marasztalta.

A *kir. Curia felülvizsgálati tanácsa* mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával felperest keresetével elutasitotta.

Indokok : A felebbezési biróság által megállapitott tényállás szerint felperes budapesti raktárában volt, oly könyvfűző gépet adott el alperesnek, mely ha hibától ment, 42 cm. magas könyvek fűzésére alkalmas : eladta pedig a nélkül, hogy a géphez nem értő alperes azt előzőleg megpróbálhatta volna. Azt is megállapitotta a felebbezési biróság, hogy alperes a gép megvizsgálásához szükséges szakértő megszerzése végett azonnal megtette a kellő lépéseket, és a mint a Budapesten csak igen korlátolt számban található szakértőt megkapta, ezzel a gépet azonnal megvizsgáltatta, a mikor is kitünvén, hogy a gépnek oly hibája van, mely miatt csak javitás után lehetne 42 cm.-es könyvek fűzésére használni, azt a nélkül, hogy használta volna, felperes rendelkezésére bocsátotta. Megállapitotta végre a felebbezési biróság, hogy alperes 1901. évi márczius hó 9-én, szombaton este tudta meg a gép hibás voltát és ugyanannak a hónapnak 11-én, hétfőn bocsátotta a felperes rendelkezésére.

A kir. törvényszék azután alperest a gép vételárának megfizetésére kötelezte, úgy azonban, hogy abból felperes beleegyezése következtében 20 K. előrelátható javitási költséget leszámitott.

Ezt az itéletet alperes elsősorban a S. E. 185. §-ának *a)* pontja alapján anyagi jogszabály megsértése miatt támadja meg, azt panaszolván, hogy a felebbezési biróság a keresk. törv. 348. §-ában foglalt azt az anyagi jogszabályt sértette meg, mely szerint: ha az áru a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, a vevőnek jogában áll az ügylettől elállani, a mit azzal, hogy a gépet felperesnek a hiba felismerése után késedelem nélkül rendelkezésére bocsátotta, meg is tett.

Ez a panasz alapos.

A felebbezési biróság ugyanis ily értelmü felperesi kifogás hiányában azt nem állapitotta meg, hogy alperes a gépet mint tudva hibásat vette. A gépnek tehát azzal a törvényes kellékkel kellett volna birnia, hogy jó és javitás nélkül nyomban használható, a minek ellenkezőjét azonban a felebbezési biróság megállapitotta.

Ily körülmények között — tekintve, hogy piaczi vételről lévén szó, a vevő a keresk. törv. 346. és 347. §§-ban foglalt jogszabályokhoz kötve nem volt, — alperes az eladó által előtte elhallgatott hiba felfedezése után a gépet az eladónak nyomban vissza is küldhette volna; de eljárhatott úgy is, a mint eljárt, hogy azt felperes rendelkezésére bocsátotta és igy tudatta vele, hogy a vételtől eláll.

Minthogy pedig *a keresk. törv. nem jogositja fel az eladót arra, hogy a vevőt, a vételár némi leszállitásával a hibás és ennélfogva a törvényes kellékekkel nem biró áru megtartására birja,* a felebbezési biróság a keresk. törv. 348. §-ából már idézett jogszabályt sértette meg, midőn a helyett, hogy alperes kifogása következtében a szerződést felbontottnak mondotta volna ki, azt a felperes által alperes hozzájárulása nélkül tett árleengedés folytán hatályában fentartotta és alperest a leengedéshez képest leszállitott vételár megfizetésére kötelézte. (9217/902. sz. felülvizsgálati tanács.)

166. Az árú minőségi hiányára alapitott kereseti jog elévülése.

(1875: XXXVII. t.-cz. 349. és 350. §§.)

Felperes két helyi vételügylet folytán minőségi hiányra alapitott keresetet adott be 1901 junius 13-án. Az árukat 1900 november 24. és deczember 5-én vette át és 1900 deczember 26-án felszólitást intézett alpereshez, melyben kártéritést követelt.

Curia: a másodbiróság itéletét helybenhagyja, felperest keresetével elutasitja:

Indokok: Minthogy a felperes által alpereshez 1900 deczember

26-án intézett és kártéritést követelő levélbeli felszólitás a felperes kereseti jogának elévülését *meg nem szakitotta* és minthogy felperesnek a törvényesnél hosszabb elévülés kifejezett megállapitására és a 350. §-ra alapitott kifogása az elsőbiróság által kifejtettek szerint helyesen mellőztetett: felperesnek kereseti joga elévült. (241/1903. v. sz.)

167. Illetékesség budapesti járásbiróságok között.

Felperes a Budapesten lakó alperes ellen nem annak közigazgatási kerületében levő járásbiróság előtt inditotta keresetét. Alperes pergátló kifogást emelt, melynek az elsőfokon eljárt járásbiróság helyet adott.

A budapesti királyi kereskedelmi és váltótörvényszék felebbezési tanácsa : A kir. törvényszék az elsőbiróság végzését megváltoztatja, alperes pergátló kifogását elveti, az elsőbiróságot a per elbirálására illetékesnek mondja ki és a további szabályszerü eljárásra utasitja.

Indokok : Tekintve, hogy kérdéses ügylet mindkét félre nézve kereskedelmi ügylet volt, megállapitja a kir. törvényszék, hogy az elsőbiróság mint kereskedelmi biróság járt el.

Az elsőbiróság végzését azért kellett megváltoztatni és a pergátló kifogás elvetésével az elsőbiróság illetékességét azért kellett megállapitani, mert az állandó birói gyakorlat szerint, Budapest székesfőváros egész területe egy kereskedelmi telepnek vétetik, tekintet nélkül kerületekre való közigazgatási beosztására, s igy azoknak a kereskedelmi pereknek az elbirálására, melyekre nézve budapesti kir. járásbiróság hatáskörrel bir, bármely budapesti kir. járásbiróság, minden korlátozás nélkül egyformán illetékes és ebből folyólag nem lévén vitás az, hogy alperes kereskedelmi telepe Budapesten van, figyelemmel az 1868 : LIV. t.-cz. 35. §-ára, az elsőbiróságnak a jelen per elbirálására való illetékessége kétségtelen. (1903. május 28-án E. 173.)

Emlitésre csak azért méltó a jelen határozat, hogy utalhassunk arra az ellentétre, mely e kérdésben a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék, és a polgári törvényszék között van, mely utóbbi következetesen az itt elsőbiróságilag kifejezett felfogást vallja.

168. A váltóhitelező igazolásának hiányára alapitott kifogás és előterjesztésének határideje.

(1876 : XXVII. t.-cz. 36. §. és váltóeljárás 21. §.)

Felperes váltókeresetet inditott. Alperes a sommás végzés ellen kifogásokat adott be, majd a tárgyalás kezdetén ujabb kifogás gyanánt a legitimatio hiányára hivatkozott.

Curia: 1903 junius hó 4-én mindkét alsóbiróság itélete megváltoztatik, sommás végzés hatályon kivül helyeztetik s a felperes keresetével elutasittatik.

Indokok: Az a kifogás, hogy a kereseti váltó a felperes tulajdonosi minőségét nem igazolja, a váltóügyekben követendő eljárást szabályozó rendelet 21. §-ának rendelkezéséhez képest a tárgyalás első napján, az eredeti váltó megtekintése után megtehető. Az alperesnek ebben az irányban a tárgyalás kezdetén tett kifogása tehát — habár felperes elkésve történt felhivás okából ellenezte — figyelembe veendő. Ezért — és tekintve, hogy a fizetés hiánya miatt felvett óvással a váltókapcsolatban levő személyek sorozata lezáratik; tekintve, hogy az óvás felvételekor a «M. é. és m. részvénytársaság» czég volt a kereseti váltó birtokosa; tekintve, hogy ekkép a K. L.-nak a kereseti váltón levő üres forgatmányával igazolt váltótulajdonosként az emlitett részvénytársaság jelentkezik, s ugyanaz a forgatmány a felperes váltótulajdonosi minőségének igazolására már nem szolgálhat; tekintve, hogy a kereseti váltó tartalma szerint a felperes visszkereset alatt előzőként sem fordul elő a váltón, s igy a váltót az emlitett részvénytársaságtól esetleg beváltott előzőként sem jelentkezik; tekintve, hogy óvás után való forgatmány, mely a felperest, mint utóforgatmányost igazolhatná, a kereseti váltón nincs; tekintve végül, hogy a felperes a kereseti váltó tekintetében köztörvényi jogutódlást sem mutatott ki: a felperes, mint a kereseti váltónak a törvényszerü igazolást nélkülöző birtokosa, ama váltó alapján keresettel fel nem léphet. (1495/1902. v. sz).

169. Váltókifogás.

(1876: XXVII. t.-cz. 92. §.)

Felperes 11,000 K erejéig inditván sommás váltókeresetet, I. r. alperes kifogásaiban azt adta elő, hogy ő a kereseti váltókat azért adta a II. r. alperesnek (kibocsátó és forgató), hogy ez összeg erejéig az ezeknek majd szállitandó gabona vételárára előleget kapjon. Ez előlegből I. r. alperes azonban csak 1000 K-át kapott, miért is a sommás végzést az ezt meghaladó összeg tekintetében hatályon kivül helyezni kérik, jóllehet felperes harmadik személy, kivel szemben e magánjogi kifogás nem volna érvényesithető, de ki ennek következményeit viselni tartozik azért, mivel a szerződést megkötő II. r. alperessel ily gabonavételekre alkalmi egyesülésben volt, s igy nem jóhiszemü harmadik.

A nagykanizsai kir. törvényszék a sommás végzést hatályában teljesen fentartotta.

A pécsi kir. itélőtábla. A kir. tvszék itéletét részben megváltoztatja s a kifogásoknak részben helyadásával a sommás végzést I. r. alperessel szemben részben hatályon kivül helyezi és ehhez képest I. r. alperest csak arra kötelezi, hogy a kereseti 11,000 K összegből a felperesnek 1000 K tőkét, stb. a sommás végzéssel már marasztalt II. r. alperessel szemben egyetemleg 3 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett fizessen meg; miglen felperest az ezen összeget meghaladó többlet iránti keresetével elutasitja, és a kifogások körül felmerült költséget kölcsönösen megszünteti.

Indokok: I. r. alperes a felperes keresetének elutasitását kifogásában azon az alapon kérte, mert felperes a kérdéses megállapodást létrehozó II. r. alperes G. & S. czéggel szoros viszonyban volt, ennek üzletét és összes üzleti összeköttetéseit ismerte, tudta, hogy a kereseti váltókat I. r. alperes a kibocsátó G. & S. czégnek eladott 10 vaggon buza vételárára nyujtandó, de tényleg nem folyósitott előleg fejében fogadta el, s hogy ezek szerint felperes rosszhiszemüleg perel a váltók alapján. I. r. alperesnek a tárgyalás alkalmával előterjesztett ama védekezése tehát, hogy alperes a kibocsátó II. r. alperessel a gabonavételi ügyletekre és az azokra adandó előlegekre nézve alkalmi egyesülésben állott, a haszonban részesedett s hogy a kifogásokban előadott ténykörülményeket tudta, a kifogásnak kibővitését képezi és I. r. alperesnek eme védekezése oly uj kifogásoknak, mely a váltó-eljárás 21. §-a szerint elkésett lenne, nem tekinthető.

Tekintve mármost, hogy igazoltatott azon körülmény, miszerint felmutatattak, s a másolatok a felperes és G. és S. czég között az uraságoktól vásárlandó gabonák továbbeladására a vevők részére adandó váltók leszámitolására felehaszonnal egy évi időtartamra alkalmi egyesülés jött létre; tekintve másrészről, hogy bizonyitást nyert az, hogy I. r. alperes az alkalmi egyesülés fennállása alatt a G. és S. czégnek eladott 10 vaggon buzára nyert előleg egyrésze fejében állitotta ki a kereseti 2000 K értékü váltót, és hogy I. r. alperes az alkalmi egyesülés fennállása alatt eme váltókra 1000 K előlegnél többet nem kapott, tekintve hogy a felperes G. & S. czég között fennállott alkalmi egyesületet képező eme gabonavételi és előlegezési ügyletnek ezen állása mellett I. r. alperes az alkalmi egyesület mindkét tagjával, tehát felperessel szemben is csak a tényleg kapott és beismert 1000 K erejéig áll váltójogi kötelezettségben, miglen a váltók ellenértékeként kikötött, de nem folyósitott 10,000 K többletet az alkalmi egyesülés egyik tagja sem követelheti sikerrel, tekintve végezetül, hogy felperesnek mint a

többször emlitett alkalmi egyesülés tagjának mindezekről tudomással kellett birnia, következve a kereseti váltóknak 10,000 K értékére nézve felperes oly 3-ik jóhiszemü váltóbirtokosnak, a ki ellenében a nem magából a váltóból eredő alperesi kifogások az 1876 : XXVII. t.-cz. 92. §. szerint érvényesithetők nem volnának, nem tekinthető, ugyanezért a kir. tvszék itéletének részbeni megváltoztatásával I. r. alperest csak a beismert és igazolt 1000 K váltótőkének, kamatának, óvási költségnek, 1/3% váltódijnak és az 1000 K tőkének megfelelő sommás kereseti költségnek megfizetésére lehetett kötelezni, miglen felperest a többlet iránti keresetével el kellett utasitani, felperes a kifogások folytán részben pervesztes lévén, a kifogások körül felmerült költségnek kölcsönös megszüntetése a polg. prt. 251. §. 2. bek. alapján indokolt.

A *m. kir. Curia :* A II-od biróság itéletének nem felebbezett marasztaló része érintetlenül, felebbezett elutasitó része pedig vonatkozóan felhozott indokainál fogva helybenhagyatik, stb. (18/v. sz. 1903 május 28.)

170. Megtámadási kereset.

(1881 : XVII. t.-cz. 27 §. 2. és 3. p.)

Felperes megtámadási keresetet inditott a csödtv. 27. §. 3 p. alapján, azzal érvelve, hogy 15 napon belül kelt végrehajthatósági záradékot tartalmazó közjegyzői okirat kiállitása megtámadható jogcselekvény. Az alsóbiróságok ezt az érvet nem fogadták el és egyéb indokból (rosszhiszemüség folytán) a 27. §. 2. p. alapján adtak helyt a keresetnek.

Curia : Az itéletet helybenhagyja, de a következő indokolással: Téves az alsóbiróságoknak az a jogi megállapitása, hogy oly esetben, a melyben a közadós hitelezőjének a közadós elleni kielégitési végrehajtáshoz alakilag joga van, a kielégítési végrehajtás által nyert zálogjogi biztositás a csődtörvény 27. §.-ának 3. pontja alapján meg nem támadható; téves pedig azért, mert a *kir. Curiának 56. sz. polgári döntvénye* értelmében a fent idézett törvényhelyben meghatározott 15 napi válságos idő alatt szerzett biztositás csak ugy és akkor nem eshetik ezen törvénypont tekintete alá, ha a hitelezőnek a biztositáshoz való igénye a válságos idő előtt keletkezett szerződésen vagy anyagi törvény rendelkezésén alapul, ilyennek pedig a végrehajthatósági záradékot tartalmazó közjegyzői okirat nem tekinthető. (*Curia* 2137/1903. szám. h.)

171. Tömeggondnoki számadás.

(1881 : XVI. t.-cz. 161—164. §§.)

A budapesti kir. itélőtábla: Az elsőbiróság végzését hivatalból megsemmisiti és a csődtömeggondnok számadásait az azokra vonatkozó összes okiratokkal együtt a tömeggondnoknak visszaadatni rendeli. Ehhez képest utasitja az eljáró kir. törvényszéket, hogy a tömeggondnokot záros határidő kitüzésével hivja fel, hogy ugy az általános csődtömegből és már értékesitett ingóságokból álló csődvagyon, valamint a csődtömeghez tartozó *ingatlanok mindegyikének bérjövedelmeiről és netáni egyéb bevételeiről számadásait elkülönitve* készitse el, s az ingó vagyonra vonatkozó számadásait a csődbiztoshoz, az ingatlanra vonatkozókat pedig a csődtörvény 164. §-a szerint illetékes dologi birósághoz nyujtsa be és annak megtörténte s a szabályszerü eljárás befejezése után hozzon ugy az ingó, mint az ingatlan vagyon feletti számadások kérdésében *elkülönitett* határozatot.

Indokok: Az által, hogy az elsőbiróság a tömeggondnoknak különböző vagyonokra vonatkozó és különböző eljárást igénylő számadások felett együttesen és különösen a csődtv. 164. §-a rendelkezésének mellőzésével határozott, olyan *lényeges eljárási szabályt* sértett meg, mely miatt az ügy alapos elbirálása lehetetlenné vált. (113/1899; *Curia* helybenhagyja 865/1903. sz. alatt.)

172. Tőzsdebiróság vagylagos kikötése.

(1881 : LIX. t.-cz. 94. §.).

Peres felek kikötötték azt, hogy peres ügyükben vagy a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága, vagy pedig valamelyik budapesti kir. járásbiróság járjon el. Felperes keresetével az előbbihez fordult, mely biróság illetékességét meg is állapitotta. Alperes felfolyamodására:

A *budapesti kir. itélőtábla:* A felfolyamodásnak helyt ad, a budapesti áru- és értéktőzsde biróságának a birói hatáskör kérdésében hozott végzését megváltoztatja, a keresetet az elsőbiróság hatásköréhez nem tartozónak nyilvánitja, ennek következtében az elsőbiróság itéletét az 1881 : LIX. t.-cz. 96. *a)* pontja alapján megsemmisiti.

Indokok: Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §. *b)* pontja szerint kereskedők kereskedelmi ügyletekből felmerült peres kérdések tekintetében magukat az idézett § első bekezdésében emlitett választott biróság itél-

kezésének irásban és kifejezetten alávethetik ugyan; minthogy azonban az ide vonatkozó kikötésnek a törvény hivatkozott rendelkezéséből kifolyóan minden kétséget kizáróan világosnak és határozottnak kell lenni; és minthogy a kötlevélnek a birói hatáskör megállapitására vonatkozó azon rendelkezése, mely által kiköttetett, hogy per esetére vagy a budapesti áru- és értéktőzsde választott birósága, vagy pedig valamelyik budapesti kir. járásbiróság járjon el, a megállapodás vagylagos voltánál fogva a tőzsdebiróság illetőségének a törvény szerint megkivánt határozott megállapitását nem tartalmazza: az elsőbiróság alperesnek a birói hatáskör ellen kellő időben és helyen emelt kifogását helytelenül vetette el. (1903 január 29. 3978/902. sz.)

A *magyar kir. Curia*: A másodbiróság végzése indokaiból annál inkább helybenhagyatik, mert a tőzsdebiróságnak mint kivételes biróságnak illetékességét meghatározó 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-a szoros magyarázatu lévén, az idézett törvényszakasz által megkivánt kifejezett irásbeli alávetés feltételezi, hogy a felek a nevezett kivételes biróság illetékességét határozottan kössék ki. *A határozott kikötés pedig hiányzik akkor, midőn a felek, mint a jelen esetben, az emlitett biróság illetékességét nem kizárólagosan, hanem csak vagylagosan kötötték ki,* mert az ilyen vagylagos kikötés nem zárja ki azt, hogy az ellenfél ugyanazon szerződésből származó igényét a rendes biróság előtt érvényesitése és a vagylagos kikötés folytán a rendes biróság illetékességét megállapitsa. Már pedig az 1881 : LIX. t.-cz. 95. §-a szerint olyan ügyekben, melyek a polgári hatóság által már érdemileg elintéztettek, vagy előtte még folyamatban vannak, a kivételes tőzsdebiróság el nem járhat. Már pedig vagylagos kikötés esetében az ellenfélnek a polgári biróság előtt fellépése esetleg mindenkor beállhat s emez eshetőségből következik az, hogy a vagylagos kikötés nem oly kifejezett és határozott, mint azt a törvény feltételezi. (1903 május 19. 529/903. sz.)

Az 1881 : LIX. t.-cz. 94. §-ának hivatkozott *b)* pontjában megkivánt »kifejezett alávetés« nem gyengittetik az alternativitás által. A »kifejezett«-ség nem kizárólagosság, és a vagylagosság nem határozatlanság. A Curia indokolása a novella 95. §-ára hivatkozik, pedig ha az összeütközés a lis pendens előtt történik, nem baj, — ha pedig utána, — ugy segit az éppen hivatkozott törvényhely.

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

173. Az ügyvédségtől való ideiglenes felfüggesztést kimondó curiai végzést megváltoztathatja-e az ügyvédi kamara fegyelmi hatósága?

(1887 : XXVIII. 4. §., 1874 : XXXIV. 104. §.)

Döntvénytárunk 121. sz. a. közölte a székesfejérvári ügyvédi kamarának és a kir. Curiának S. F. ügyvéd fegyelmi ügyében hozott végzéseit, melyekkel a nevezett ügyvéd az 1887 : XXVIII. t.-cz. 4. §-ának *c)* pontja alapján az ügyvédség gyakorlásától ideiglenesen felfüggesztetett. Ugyanakkor érdemük szerint méltattuk e birói határozatokat, magából a törvényből kimutatván, hogy azok nemcsak a törvénybe ütköznek, de igazságtalanok is.

A Curia végzésének meghozatala után S. F. folyamodványt adott be az ügyvédi kamarához azzal a kéréssel, hogy tekintettel az ellene folyó ügy csekély sulyára, az ideiglenes felfüggesztést szüntesse meg. A kamara fegyelmi birósága e kérvény folytán kimondotta, hogy a 122/II. 1902. sz. a. elrendelt felfüggesztést megszünteti s egyidejüleg a 82/II. 1903. sz. a. elrendelt közzétételt mellőzi: mert 22/II. 1903. sz. a. igtatott igazoló nyilatkozatból arra a meggyőződésre jutott, hogy oly súlyos fegyelmi vétség jelenségei nem látszanak fenforogni, melyek a felfüggesztés további fentartását és igy annak közzétételét indokolnák. E határozat ellen a kamara ügyésze felebbezéssel élt.

(C.) Az elsőfoku fegyelmi biróság végzése megváltoztattatik, az ügyvédség gyakorlásától való felfüggesztése megszüntetésének helye nem találtatik és az elsőfoku fegyelmi biróság a m. kir. C. 1903. évi márczius 28-i 492/1902. számu határozatának foganatositására utasittatik.

Indokok: A m. kir. C. kisebb fegyelmi tanácsa, mint II. foku fegyelmi biróság 1903. évi márczius hó 28-án 492/902. sz. a. hozott határozatával helybenhagyván az ügyvédi kamara fegyelmi biróságának 1902. évi augusztus 18-án 122/1902. sz. a. S. ügyvédnek az ügyvédség gyakorlatától való felfüggesztését kimondó végzését, a kamara fegyelmi birósága nincs jogositva arra, hogy a felfüggesztést kimondó jogérvényes határozat foganatositására vonatkozólag az 1874 : XXXIV. t.-cz. 104. §-ában parancsolólag előirt intézkedések megtételét a felfüggesztési ok fenforgásának ideje alatt mellőzhesse, minélfogva végzése meg volt változtatandó (1903 aug. 12-én 452. sz. a.).

Az ügyvédi kamara ujabb határozata, a melylyel úgyszólván jóvá akarta tenni elhamarkodva hozott első végzését, teljesen igazolja a mi álláspontunkat.

De abban meg már a Curiának van igaza, hogy jogerős határozatát, bármily igazságtalan legyen is az, az elsőfokú fegyelmi hatóság ujabb végzéssel meg nem változtathatja, sem egyszerűen félre nem teheti. A tanulság pedig ebből az, hogy a kinek birói hatalom van a kezében, az jól megfontolja és értse a törvényt, mielőtt annak alapján valakit életbevágó jogaitól, esetleg kenyerétől megfoszt.

174. Fegyelmileg felfüggesztett tisztviselő igénye visszatartott fizetésére.

(1886 : XII. t.-cz. 103., 104. §§. 1896 : XXVI. t-cz. 27. §.)

(Közigazgatási biróság) : Fegyelmi eljárás során felfüggesztett rendezett tanácsu városi tisztviselő csak akkor igényelheti visszatartott fizetésének pótlólag való kiadatását, ha a fegyelmi vétség vádja alól teljesen felmentetett vagy ha az ellene inditott fegyelmi eljárás, fegyelmi vétség tényálladékának hiánya miatt, megszüntettetett; más esetben ellenben pl. ha a fegyelmi eljárás azért lett beszüntetve, mert a tisztviselő a közbejött tisztujitáskor meg nem választatott, a fegyelmi eljárás alatt visszatartott fizetés kiszolgáltatása nem igényelhető. (3267/1902. k. sz.)

175. Állami kedvezményben részesitett gyár illetékmentessége.

(1899 : XLIX. t-cz. és ill. szab. 13. §.)

Szp. részvénytársaság, mint állami kedvezményben részesitett gyár az ingatlan vételár fele után előirt 4·3%-os adásvételi illeték törlését kérte. A magyar királyi pénzügyigazgatóság a kérelem teljesitését azért tagadta meg, mert az ügyfél illetékegyenértékre köteles jogi személy, az illeték felét tehát az illetékszabályok 13. §-a értelmében a másik szerződő fél, az eladó tartoznék megfizetni, helyette azonban panaszostól a különben eladót terhelő illeték azért követelhető, mert az illetékfizetési kötelezettséget szerződésileg elvállalta. A részvénytársaság panaszszal élt.

(Közig. biróság.) A kb. a panasznak helyt ad, a részvénytársaságot az előirt illeték megfizetésének kötelezettsége alól felmenti s a törlést elrendeli.

Indokok : Az illetékmentesség, melyet az 1890 : XIII. t.-cz. illetőleg az 1899 : XLIX. t.-cz. a gyári vállalatoknak a megfelelő feltételek mellett biztosit, tárgyi mentességnek felel meg, a mely magát a szerzési jogügyletet illeti. A törvény ellenkező értelmezése és alkalmazása annak célját teljesen megsemmisitené, mert a szerzés nem maradna illetékmentes, csak a fizetési kötelezettség tolatnék át a másik szerződő félre, a mi ismét csak a gyári vállalatot terhelné akár szerződéses kikötés mellett, akár a magasabb vételár alakjában. Ugyanis, ha

a gyári vállalat csakugyan olyan jogi személy, melynek vételi szerződése után csak a fél illeték irható elő, akkor állami kedvezmény nélkül is csak fél illeték követelhető a másik szerződő féltől s ha a szerződésben a gyári vállalat az illetékfizetést elvállalta, ezt a fél illetéket is ő tartozik megfizetni, tehát a gyári kedvezmény fizetési kötelezettségen mit sem változtatna; sőt ha, mint ebben az esetben is, a kincstár különben tehát a kedvezmény nélkül a teljes illetéket igényelhetné, a panaszolt végzés indokolásának következetes alkalmazása mellett a másik fél a teljes illetéket az illetékszabályok 95. §-ának 4. pontjában előirt egyetemlegességénél fogva a kedvezmény esetén is megfizetni tartoznék, a ki ezt a kötelezettséget ismét a vevőre, a gyári vállalatra háríthatná; vagyis az 1899 : XLIX. t.-cz. által engedett illetékmentesség daczára a kincstár mindig azt az illetéket követelhetné, a melyhez a kedvezmény megadása nélkül joga volna. Minthogy a törvénynek ilyen alkalmazása annak lényegével, rendeltetésével és czéljával belső ellenmondásban van, minthogy a panaszos azt, hogy az állami kedvezményeket gyári vállalatához elnyerte, felebbezése mellett igazolta, a kincstár képviselete pedig azt, hogy az illeték alá vont szerzés gyári czélra történt, elismerte, a panasznak helyt adni és az illeték törlését elrendelni kellett (5506/1903. p. sz.).

176. Iparigazolvány kiadása földbirtok eladásának és bérletének közvetítésére. E foglalkozás elhatárolása a zugirászattól.

(1884 : XVII. t.-cz. 3—10. §§.)

V. J. az elsőfoku iparhatóságtól «földhitel és forgalmi intézet»-re szóló iparigazolványt nyert. A kir. ügyész felebbezésére K. város tanácsa mint másodfoku iparhatóság az alsófokulag kiadott iparigazolványt megsemmisitette és folyamodónak «kölcsönközvetitési ügynökségre» szóló iparigazolványt adott ki és büntetés terhe alatt megtiltotta folyamodónak, hogy a valóságnak meg nem felelő «földhitel és forgalmi intézet» czimet használja. V. J. e határozat ellen felfolyamodást adott be a kereskedelmi ministeriumhoz.

A kereskedelmi minister a másodfoku iparhatósági határozatot — az elsőfoku határozat érintetlenül hagyása mellett — az igazságügyministerrel egyetértőleg feloldja.

Indokok : A konkrét esetben a kir. ügyészt felebbviteli jog nem illetvén meg, a kir. ügyész által az alsófoku iparhatósági határozat ellen beadott felebbezés figyelembe veendő nem lett volna, illetve hivatalból lett volna elutasitandó. Nem illeti meg a kir. ügyészt a felebbviteli jog,

mert a kir. ügyész csak olyan ügyek elintézésére gyakorolhat befolyást, a melyekre nézve ezt részére törvényes rendelkezés állapitja meg; olyan rendelkezés azonban sem az ipartörvényben, sem más helyütt nincsen, a mely a kir. ügyészt iparigazolvány kiadása elleni felebbvitelre s általában iparhatósági eljárásban való közremüködésre feljogositaná s ilyen közremüködési jog a közérdeknek az ügyészi felebbezésben hangsulyozott arra a szempontjára sem alapitható, hogy a szóban levő vállalat esetleg büntetendő üzelmekre adhat alkalmat. Tévesnek kellett ez alkalommal jelezni a városi tanácsnak azt az álláspontját, mely szerint iparigazolvány csak kereskedelmi ügyletek folytatására adható és ebben az esetben azt másra, mint pénzkölcsön közvetitésére azért nem lehet kiadni, mert a földbirtok eladásának, cseréjének és bérletének közvetitése nem kereskedelmi ügylet, de nem is ipar, földbirtok elkülönitése pedig, mint az ügyvéd és közjegyző hatáskörébe utalt munka, szintén nem kereskedelmi ügylet és nem ipar. És pedig azért téves ez az álláspont, mert az ipari foglalkozásnak általában nem kriteriuma, hogy az a kereskedelem körébe essék, sőt sok olyan ipari foglalkozás, van, a melynek nem kereskedelmi ügylet a tárgya, pl. a tisztán megrendelésre dolgozó szabó, a ki csak a munkát adja, a kéményseprő ipara s magának az ipartörvénynek 10. §-a [*c)* pont] szerint ipari foglalkozás a cselédszerzőnek és általában a foglalkozást közvetitőnek az ipara, a miből nyilvánvaló, hogy iparigazolványt lehet kiállitani olyan vállalat részére, a mely nem kereskedelmi ügyletek közvetitésével, hanem más természetü közvetitéssel iparszerüen foglalkozik. Nem lehet tehát alapos kifogást tenni az ellen, hogy ingatlan adás-vételének, cseréjének és bérletének közvetitésére — a mely foglalkozás egyébként természete szerint ipari foglalkozásnak tekinthető — iparigazolvány adassék ki. Nem lehet az ingatlanok elkülönitésére vonatkozó iparigazolvány kiadása ellen sem azon az alapon, hogy ez a törvény szerint ügyvédi vagy közjegyzői tevékenység, megállható kifogást emelni. Ingatlanok elkülönitése kizárólagos ügyvédi vagy közjegyzői hatáskörbe utasitva nincs, az a körülmény pedig, hogy csak ügyvéd vagy közjegyző van jogositva feleknek biróságok vagy hatóságok előtti hivatásszerü képviseletére, ennek a foglalkozásnak ipari foglalkozássá minősitését épugy nem zárja ki, mint nem zárja ki az ingatlanok átruházásának, bérletének vagy jelzálogos kölcsönöknek közvetitését az ipari foglalkozás köréből, mert habár mindezeknek az ügyleteknek lebonyolitása birósági beadványok készitésével jár, a beadványok szerkesztése és beadása ezeket a foglalkozásokat nem meriti ki, hanem oda olyan te-

vékenység is tartozik, (pl. a felek összehozása, az alkudozások vezetése, az eldarabolandó ingatlanokra vonatkozó vázrajzok készitése stb.), a mely nem kizárólagos ügyvédi vagy közjegyzői tevékenység. Ha az ilyen vállalat tulajdonosa — bár vállalata körében — üzletszerüen foglalkozik beadványok készitésével, kétségtelenül zugirászat vádjának teszi ki magát, de ez csak a felmerülő esetben a bünvádi eljárás meginditását és nem már eleve az iparigazolvány megtagadását indokolhatja és pedig annál kevésbbé, mert nincs kizárva, hogy arra a tevékenységre, a melyet mint ügyvédi munkát ő nem végezhet, ügyvédet fog alkalmazni (1903 aug. 5-én 50896. sz.).

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

177. A kihágás miatt kiszabott pénzbüntetés átváltoztatása kihágás és vétség halmazata esetén.

(Ktk. 22. §.)

Je. é. 62. sz.

A teregovai kir. járásbiróság sulyos testi sértés vétsége és közcsend elleni kihágás miatt elitélt F. G. és U. I. ellen a közcsend elleni kihágás után mellékbüntetésül egyenként kiszabott nyolcz (8) korona pénzbüntetést behajthatlanság esetére négy (4) napi fogházra változtatta át. A koronaügyésznek a jogegység érdekében használt perorvoslata folytán a kir. Curia kimondotta, hogy a kihágás esetében kiszabott pénzbüntetés átváltoztatásánál a ktk. 22. §-a szerint két forinttól tiz forintig (4 koronától 20 koronáig) terjedő összeg helyett egy napi elzárás állapitandó meg, és hogy ez a szabály a szabadságvesztés-büntetés tartamát illetően akkor is alkalmazandó, ha a kihágás után kiszabott pénzbüntetés a fenforgó bünhalmazatra és az ennek következtében elzárásnál sulyosabb szabadságvesztés-büntetésben megállapitott összbüntetésre való tekintettel, ezen sulyosabb büntetési nemre változtatandó át. Kimondotta a kir. Curia, hogy a szóban forgó határozat a törvényt sérti s egyben azt hatályon kivül is helyezvén a pénzbüntetést helyettesitő fogházbüntetés tartamát egy napra szállitotta le.

(C. I. t.) Az a körülmény, hogy vádlottak a jelen esetben a közcsend elleni kihágáson felül sulyos testi sértés vétsége miatt is elitéltetvén, az összbüntetés fogházban szabatott ki, és hogy ebből kifolyóan a közcsend elleni kihágás után mellékbüntetésképp kiszabott pénzbüntetés is fogházra volt átváltoztatandó, a fentebb jelzett törvényes rendelkezés alkalmazását nem akadályozhatta, mert nyilvánvaló, mikép a pénzbün-

tetést helyettesitő szabadságvesztés-büntetésnek törvényileg meghatározott tartama ezen szabadságvesztés-büntetésnek sulyosabb büntetési nemben való kiszabása folytán felebb nem emelhető, hogy tehát a jelen esetben a közcsend elleni kihágás után mellékbüntetéskép kiszabott nyolcz korona pénzbüntetés csak egy napi fogházra volt átváltoztatható (1903 április 7. 3114. sz.).

178. Rendbüntetésül kiszabott pénzbüntetés átváltoztatása elzárásra.

(Bp. 12, §).

Je. é. 63. sz.

K. V. a dettai kir. járásbiróságnál tartott tárgyalás alkalmával a tárgyalás rendjét a tárgyaló biró intése daczára zavarta, minek következtében a tárgyaló biró K. V. ellen a BP. 542. §-ának harmadik és 124. §-ának második bekezdése alapján rendbüntetésképen ötven (50) korona pénzbüntetést alkalmazott; ezt behajthatatlansága miatt husz (20) napi elzárásra változtatta át; és ezt a szabadságvesztésbüntetést, minthogy a vádlott a határozatban megnyugodott, végre is hajtotta. A kir. Curia a koronaügyésznek a jogegység érdekében használt perorvoslata folytán a szóban forgó határozatot a törvényt sértőnek találta s annak hatályon kivül helyezésével az 50 kor. pénzbüntetést három napi elzárásra változtatta át.

(C. I. t). A bünvádi eljárás folyamán rendbüntetésül kiszabott, de be nem hajtható pénzbüntetések a bünvádi perrendtartásban különösen meghatározott esetekben elzárásra változtatandók át és ezen átváltoztatásnál a BP. 12. §-ában foglalt szabályok irányadók.

E törvényszakasz második bekezdése szerint: az öt koronát felül nem haladó összeg, vagyis az ily összegben kiszabott pénzbüntetés 12 óráig terjedő elzárásra, az öt koronától husz koronáig terjedő összegű pénzbüntetés pedig egy napi elzárásra változtatható át.

Arra vonatkozóan, hogy minő módon eszközöltessék a pénzbüntetésnek elzárásra való átváltoztatása abban az esetben, ha a kiszabott pénzbüntetés husz koronát meghalad, a BP. 12. §-a kifejezetten nem rendelkezik ugyan, az azonban kétségtelen, hogy ebben az esetben a büntető törvénykönyvnek egyedül a büntettekre és vétségekre vonatkozó 53. §-a nem alkalmazható, hanem e részben is a BP. 12. §-ának a kihágási büntető törvénykönyv rendelkezéseivel lényegileg megegyező határozmányai követendők.

Kitűnik ez már abból, hogy a rendbüntetésül kiszabott pénzbüntetések helyett általában csak elzárás, nem pedig fogház vagy a szabad-

ságvesztésbüntetések egyéb neme állapitható meg; kitünik különösen abból, hogy a húsz koronáig terjedő pénz-, mint rendbüntetés átváltoztatására nézve a BP. 12. § ának második bekezdésében foglalt szabály csekély eltéréssel megfelel a pénzbüntetések átváltoztatása tekintetében a KBTK. 22. §-a második kekezdésében és harmadik bekezdése első tételében foglalt intézkedésnek; kitünik végül a BP. 12. §-ára vonatkozó miniszteri indokolás ama tételéből, mely szerint magától értendő, hogy a husz koronát meghaladó összeg szintén a második bekezdés végső mondatában foglalt szabály alkalmazásával változtatandó át.

Minthogy pedig a jelen esetben kiszabott ötven korona pénzbüntetés a 20 koronát kétszeresen és ezenfelül még egy 10 koronát tevő összeget foglalván magában, ezen összegek mindegyike helyett a BP. 12. §-ában meghatározott átváltoztatási kulcs alkalmazásával csak egy napi elzárás volt megállapitható, nyilvánvaló, mikép a kiszabott ötven korona pénzbüntetés helyett, tekintettel a KBTK. 22. §. harmadik bekezdésének második tételére is, a törvénynek megfelelően csak három (3) napi elzárás volt szabható (1903. ápr. 7. 3113. sz.).

E határozat helyességéhez kétség fér. A Bp. 12. §-a ezt mondja: «Öt koronát felül nem haladó összeg tizenkét óráig terjedő elzárásra, öt koronától husz koronáig terjedő összeg pedig egy napi elzárásra *változtatható* át; a Btk. 53. §-a igy szól: «egy forinttól tiz forintig terjedő összeg helyett egy nap *számitható*»; a Ktk. 22. §-a pedig ezt rendeli: «Két forinttól tiz forintig egy napi, azon felül pedig minden tiz forintig terjedő összeg helyett *egy-egy napi elzárás állapittatik meg.*» E rendelkezések egybevetéséből világos, hogy a Bp. 12 §-a lényegileg a Btk. 53. §-ával, nem pedig a Ktk. 22. §-ával azonos. Az utóbbi parancsolólag rendeli a tiz forintot felülhaladó minden további tiz forint helyett egy-egy napi elzárás megállapitását, mig a Bp. 12. §-a szerint erről szó sincs, hanem az öt koronától husz koronáig terjedő összegről is csak azt mondja, hogy az egy napi elzárásra *változtatható* át. E «*csekély eltérés*» azonban nyilván azt mutatja, hogy a Bp. 12. §-a a Btk. 53. §-ának mintájára készült s ugyanazt jelenti, a mit ez. Hogy a pénzbüntetés egyik esetben fogházra, a másikban elzárásra változtatandó át: ez a fenforgó kérdést illetőleg egészen közömbös. Megjegyezzük még, hogy tudomásunk szerint a büntető novella a Ktk. 22. §-át is a Btk. 53. §-ának szellemében tervezi átváltoztatni, mert ez kétségtelenül helyesebb, mint az a merev szabály, a melylyel a Ktk. 22. §-a a biró kezét megköti.

179. I. Az inditványi határidő számitása.
II. Nyomtatvány-e a kőnyomatos? A kőnyomatosból átvett sajtóközleményért való felelősség. A felelősség alól való mentesség nem a büntetendő cselekmény hiányát jelenti (Bp. 385. §. 1. *a)* p.), hanem büntethetőséget kizáró oknak tekintendő (U. a. §. 1. *c)* p.).

(1848 : 18. t.-cz. 13. és 33. §§., Btk. 63. és 112. §§.)

A «Magyar Hiradó» czimü kőnyomatos ujság 1900. évi január 7-én egy közleményt hozott «Gyilkosság Albertfalván» czim alatt s ebben a vérengzés okozójául a két Dragovics nővért nevezte meg, mint a kik ledér életmódjukkal a legények közötti versengésre alkalmat szolgáltattak. E közleményt január 8-án hat budapesti napi lap átvette; minek folytán a nevezett nővérek, mint főmagánvádlók ápr. 8-án feljelentést tettek a budapesti sajtóügyi vizsgálóbirónál rágalmazás miatt. A vizsgálat kideritette, hogy az eredeti közleményt Pápai Jenő, a M. H. munkatársa irta; a napi lapokba való átvételt pedig Donát Vilmos, Zemplény P. Gyula, Szeredai Leó, Adorján Sándor, Kovács Arnold és Dobó Miksa hirlapirók, mint az illető lapok munkatársai eszközölték. A vádtanács valamennyit vád alá helyezte és pedig P. J.-t, mint szerzőt, a többieket (2—7 rendű vádlottak) az 1848 : 18 t.-cz. 33. §-a alapján, mint a sértő közlemény átvevőit.

A budapesti kir. büntető törvényszék, mint sajtóbiróság 1901 febr. 21-én 8453. sz. alatt itélt ez ügyben, és pedig akként, hogy a már jelzett értelemben valamennyi vádlott felelősségét és bűnösségét megállapitotta. A törvényszék részletesen foglalkozik a védelem ellenvetéseivel és kifogásaival, a melyeket egytől egyig elvet. A terjedelmes megokolásból kiemeljük a következőket:

«A Btk. 112. §-a szerint a magánfél inditványa azon naptól számitott 3 hó alatt terjesztendő elő, a melyen az elkövetett büntett vagy vétség . . . az inditványra jogositottnak tudomására jutott. Minthogy főmagánvádlók az inkriminált közleményekről a vádlottakra nézve legkedvezőbb esetben is *1900 jan. 8-a* előtt nem értesülhettek: ez a nap az a kezdő nap, a melytől az inditványi határidő számitandó. Az *első nap január 9.*, a második jan. 10-e, az első hó febr. 8., a harmadik hó utolsó napja *ápr. 8-a.* Ez utóbbi napon tehát a feljelentés még kellő időben tétetett meg. stb.»

«A 2.—7. rendü vádlottak védekezése szerint az ügy érdemében elfoglalt álláspont az, hogy a jelen sajtóperben egyedül Pápai Jenő, a «M. H.» tudósitója az, a kit felelősségre lehet vonni; felelős pedig, mint szerző. A többi vádlottak azonban, a kik lapjukban az inkriminált czikket közölték, a fokozatos felelősség elveinél fogva kérdőre nem vonhatók . . . . A biróság azonban e védekezést figyelembe nem vette: mert a törvényekből és a birói gyakorlatból megállapitotta, hogy a «M. H.» önálló sajtótermék, melytől a többi lapok kölcsönöztek és az utóbbiak az átvett közleményekért a sajtó-

törv. értelmében külön felelettel tartoznak. A «M. H.» nem volt kéziratnak . . . . tekinthető: mert a Btk. értelmében nyomtatvány alatt értetik valamely iratnak vagy ábrázolatnak nyomda, metszet, minta, gép vagy más mesterséges készület vagy vegyészet általi többszörösitése (63. §.). A «M. H.» egyes számait e lap munkatársai vegytintával irják. Ezzel előttünk áll az irat, a mit a törvény emlit. Ez az irat mesterséges készület és vegyészeti eljárás — litographia — segitségével többszörösittetik. Ezzel előttünk fekszenek a sokszorositott példányok, melyeket a Btk. nyomtatvány elnevezéssel jelöl meg.»

Miután a törvényszék ekként megállapitotta, hogy a kőnyomatos ujság nyomtatvány, habár az csak a szerkesztőségek részére, tehát csak korlátolt számban adatik ki: ebből azt a következtetést vonta le, hogy a «M. H.» közleményéért P. J., mint szerző, felelős s hogy a többi vádlottak az átvételért külön felelősek.

A budapesti kir. tábla 1901 decz. 21-én 7294/B. alatt hozott itéletével szintén ez álláspontot foglalta el; az inditványi határidő számitása tekintetében azonban helyreigazitotta a törvényszék tévedését, mig a dolog érdemére nézve uj érvekkel egészitette ki az e. f. biróság itéletét.

Az inditványi határidőt illetőleg kimondta a kir. tábla, hogy a mennyiben be volna bizonyitva, hogy főmagánvádlók a vádbeli cselekmények elkövetését még 1900 jan. 8-án tudták meg, akkor az inditványi határidőt *ápr. 7-ének végével* lejártnak s az ápr. 8-án beadott feljelentést elkésettnek kellene tekinteni: «mert a Btk. 112. §-a szerint az inditványt *azon naptól*, nem pedig *azon napra következő naptól* számitott három hó alatt kell előterjeszteni, a mely napon stb.

A bünvádi felelősség kérdését illetőleg kiemelte a kir. tábla, hogy a felebbviteli főtárgyaláson a kir. főügyész is magáévá tette 2—7. r. vádlottaknak azt a védekezését, hogy a 22 példányban megjelenő «M. H.» az előfizető lapok számára kézirat gyanánt szolgál és igy a Btk. 63. §-a értelmében nem nyomtatvány, minek az a következménye, hogy a közlemény csak a napi lapokban való közlés által válik a Btk. 259. §-a szerint minősülő cselekménynyé, a melyért eszerint csak P. J. mint a kézirat szerzője felelős.

Kiemelte továbbá a kir. tábla, hogy a főügyész e felfogást az 1884 : 16. t.-cz. 6. §. 7. p.-val kivánta bizonyitani, mely pont szerint a szerzői jog bitorlását foglalja magában a kizárólag napi lapokba leendő felvétel végett összegyüjtött tudósitásoknak valamely hirlapba történt jogosulatlan átvétele, mondván, hogy nem lehet nyilvánosan közzétett hirnek tekinteni az olyant, a melynek napi lapban való közzététele a szerzői jog bitorlását állapitja meg, — és végre, hogy a főügyész az 1874 máj. 8-án kelt német bir. sajtótörvényre és a német bir. főtörvényszék döntéseire is hivatkozott, melyek szerint a kőnyomatos nem önálló lap, hanem a napilapok részére kéziratot szolgáltató munkatársnak tekintendő.

A kir. tábla azonban nem tette magáévá ez érvelést: mert «az 1884 : 16. t.-cz. sem kifejezetten, sem hallgatag nem foglalkozik a

Btk. 63. és 259. §§-nak értelmezésével, hanem csak a szerzői jog védelmére állit fel szabályokat s mert a Btk. 63. §-ával egészen jól megfér az, hogy a ki kőnyomatosra elő nem fizet, az tartalmának közlése által a szerzői jog bitorlását «követi el»; mert továbbá: «hogy mikép értelmezte a német bir. főtörvényszék a német sajtótörvényt: ez a magyar sajtótörvény és Btk. értelmezésénél egészen közönbös». Minthogy pedig a «M. H.» a Btk. 63. §. szerint nyomtatvány, annak 22 napilap részére megküldése pedig már terjesztésnek tekintendő; ennélfogva P. J. a Btk. 261. §-a alá eső cselekményt a 259. §-ban meghatározott módon elkövette, — miből a többi vádlottak bünössége is önként következik: «mert egy más lapban megjelent büntetendő tartalmu közleményt több más lapban ujra közöltek, a mi az 1848 : 18. t.-cz. 33. §-ának 2. tétele szerint a sajtójogi felelősséget megállapitja.»

A kir. táblának ez itélete ellen több rendbeli semmiségi panasz jelentetett be, a melyeket a Curia itt következő itéletében egyenként méltatott.

(Curia I. tanács). A semmiségi panaszok elutasittatnak.

Indokok. I. P. J. és A. S. vádlott védője, valamint védőjéhez csatlakozva P. J. vádlott is semmiségi panaszt emeltek a kir. tábla II. foku itélete ellen a BP. 385. §-ának 1. *c)* pontja alapján, az irásbeli indokolás szerint azon okból, mert szerintük főmagánvádlók a sérelmükre elkövetett rágalmazás, illetve becsületsértés elkövetéséről és elkövetőiről már 1900 január 8-án szereztek tudomást, minthogy pedig feljelentésüket 1900 április 8-án adták be, az ezekhez képest a Btk. 112. §-ában megállapitott 3 havi határidőn tul elkésetten előterjesztett vádinditványuk a bünvádi eljárás meginditására alapul nem szolgálhatott; a kir. tábla tehát tévesen alkalmazta a Btk. megfelelő rendelkezését akkor, midőn a bünvádi eljárás meginditását kizáró ezen ok fenforgását meg nem állapitotta.

Ámde a kir. tábla — eltérően az elsőbirósági itélet álláspontjától — azt vette megállapitottnak, hogy főmagánvádlók a vád tárgyává tett cselekmény elkövetéséről és elkövetőiről csak 1900. évi január 9-én szereztek tudomást. Ezt a ténymegállapitást a BP. 437. §. 1. bekezdése szerint a kir. Curia is köteles határozatának alapjául elfogadni. Minthogy pedig 1900 január 9-étől április 8-ig 3 hónap nem telt el, nyilvánvaló, hogy főmagánvádlók magáninditványukat a Btk. 112. §-ában megszabott határidőn belül terjesztették elő; hogy tehát az inditványozási jog elévüléséből származtatott, a bünvádi eljárás meginditását kizáró ok fen nem forog.

II. A. S. vádlott védője a BP. 385. §. 1. *a)* és D. A. vádlott

érdekében a 385. §. 1. *a)* és *c)* pontja alapján jelentett be semmiségi panaszt és ehhez maga D. V. vádlott is csatlakozott; D. V., Sz. L., K. A. és D. M. vádlottak védője pedig szintén a BP. 385. §. 1. *a)* és *c)* pontja alapján jelentettek be semmiségi panaszt a kir. tábla II. foku itélete ellen a kir. tábla előtt tartott felebbviteli főtárgyaláson és az irásbeli indokolásban kifejtettek szerint azért, mert a vádbeli sajtóközleményben foglalt vétségért az 1848:XVIII. t.-cz. 13. és 33. §-aiban megállapitott fokozatos felelősség elvénél fogva egyedül P. J. vádlott mint a közlemény szerzője tartozik büntetőjogi felelősséggel; ellenben a többi vádlottak ez alól szabadulnak, annálfogva, mert a szerző tudva van és felelősségre vonatott. A védelem részéről ezek szerint nem az állittatik, hogy a vád tárgyává tett sajtóközlemények tartalma valamely bűncselekmény tényálladékát meg nem állapitja, hanem hogy a fenforgó bűncselekményekért P. J.-n kivül a többi vádlottak a büntethetőségüket kizáró fentjelzett ok miatt feleletre nem vonhatók. Az ezen irányban emelt semmiségi panasz tehát helyesen nem a BP. 385. §. 1. *a)*, hanem annak 1. *c)* pontjára volt volna fektethető. A «Magyar Hiradó» czimű kőnyomatos lap a védelem álláspontja szerint nem önálló sajtótermék és nem időszaki lap, hanem a reá előfizető napilapok hirszerző munkatársa, a napilapokra nézve kéziratot képez. Az abban foglalt közlemények önálló sajtótermékekké csak a nagy közönség kezén megforduló napilapokban való megjelenés folytán válnak. Ez a felfogás azonban téves. A «Magyar Hiradó» a kir. tábla által valónak elfogadott megállapitás szerint kőnyomat utján, vagyis mesterséges készület igénybevételével többszörösittetik; előállitási módja tehát a Btk. 63. §-ában meghatározott kelléknek megfelel. Rendeltetése a terjesztés, melyet az által ér el, hogy mindazon napilapoknak, melyek előfizetői — jelenleg 22 napilapnak — megküldetik. Az a körülmény, hogy reá közvetlenül a közönség köréből előfizetni nem lehet, épp oly kevéssé fosztja meg ezt az önálló sajtótermék jellegétől, mint az a tény, hogy a lap jelenleg aránylag csekény számu példányban jelenik meg.

Kétségtelen tehát, hogy a «Magyar Hiradó» a Btk. 63. §-ának meghatározott nyomtatvány, illetve szerkesztésének és kiadásának módozatait tekintve, az 1848:XVIII. t.-cz. III. fejezetben tárgyalt időszaki lap minden tulajdonságával bir. A védelem álláspontjának támogatására hivatkozás történt a szerzői jogról szóló 1884:XVI. t.-cz. 6. §. 7. pontjában foglalt arra a rendelkezésére is, mely szerint a kizárólag a napilapokba leendő felvétel végett összegyüjtött és többszörözve meg-

jelent táviratoknak és tudositásoknak valamely hirlapba történt jogosulatlan átvétele a szerzői jog bitorlásának tekintendő. Ámde hogy a felhivott törvény, melynek tárgyát a nyomtatvány sajtójogi fogalmának meghatározása nem is képezi, jelzett rendelkezésével a kőnyomatos tudósitásoknak a «kézirat» jellegét tulajdonitani nem akarta, világosan kitünik abból, hogy a még meg nem jelent kéziratnak a szerző beleegyezése nélkül történt többszörözéséről, közzétételéről és forgalomba helyezéséről, mint a szerzői jog bitorlásának egyik esetéről, a 6. §. 1. pontjában külön rendelkezik. Mindezeknél fogva a «Magyar Hiradó» önálló sajtóterméknek lévén tekintendő, az abban megjelent közleményért, amennyiben ez valamely büncselekmény tényálladékát megállapitja, az 1848:XVIII. t.-cz. 13. és 33. §-ához képest felelősségre vonható személyek felelősséggel tartoznak, tekintet nélkül arra, vajon a közlemény még más lapban is megjelent vagy sem. — Nem fogadható el alaposnak a védelem az a további érvelése sem, mely szerint a jelen esetben P. J.-n kivül, a további vádlottak a büntetőjogi felelősség alól akkor is mentesek, ha a «Magyar Hiradó» önálló sajtóterméknek tekintetnék, minek támogatására az hozatik fel, hogy más lapból átvett czikkért is az 1848:XVIII. t.-cz. 33. §-a szerint első sorban a szerző felelős; a többi személyek pedig csak akkor tartoznak felelősséggel, ha a szerző felelősségre nem vonathatnék; minthogy pedig a jelen esetben P. J. mint az átvett közlemény szerzője felelősségre vonatott, a többi vádlottak felelősségre vonása az 1848:XVIII. t.-cz 13. és 33. §-aiban elfogadott fokozatos felelősség elvének egyenes megtagadásával egyértelmü volna. Ezen érveléssel szemben utalni kell arra, hogy a Btk. általános határozatai, amennyiben külön rendelkezések kivételt nem állapitanak meg, a sajtójog terén is alkalmazandók. Alkalmazást nyernek tehát ezen általános határozatok a nyomtatvány utján elkövetett bűncselekmények tényálladékának megállapitása, a cselekmény bevégzése, annak egysége vagy többsége körül fölmerülhető kérdések elbirálásánál, s csak a cselekményért felelős személyek kilétének meghatározása tekintetében zárja ki a törvény azok alkalmazását, amennyiben ez irányban a Btk. életbeléptetéséről szóló 1880. évi XXXVII. t.-cz. 7. §-ának 2. bekezdése szerint nyomtatvány utján elkövetett büntettek és vétségek eseteiben a büntettekről és vétségekről szóló Btk.-nek a felelősséget tárgyazó mindazon intézkedései, amelyek az 1848:XVIII. t.-cz. 13. és 33. §-aiból folyó felelősséggel ellentétben állanak, nem alkalmazandók. A nyomtatvány utján elkövetett büncselekmény be van végezve, mihelyt a büncselekmény tényálladékát megvalósitó közlemény sajtó

utján közzététetett. Ebből következik, hogy a vádbeli közleménynek a «Magyar Hiradó»-ban, valamint a többi hirlapok mindegyikében történt közzétételével mindmegannyi külön, önálló büncselekmény jött létre, és hogy ezen cselekmények mindegyike külön megtorlás tárgyát képezi. Csak a mindegyik külön cselekményért felelős személy meghatározása körül lép hatályba a fokozatos felelősségnek az 1848: XVIII. t.-cz. 13. és 33. §-ában elfogadott elve, melynek alkalmazása azonban D. V., Sz. L., A. S., K. A. és D. M. vádlottak bünösségének megállapitását nemcsak ki nem zárja, hanem egyenesen követeli. Ugyanis az 1848: XVIII. t.-cz. 33. §-a kiterjeszti a büntetőjogi felelősséget arra az esetre, ha a büncselekmény tényálladékát megvalósitó közlemény más lapból vétetett át és ennek ujabbi közzétételéért felelősekké teszi a fokozatban egymásután következő személyeket, tekintet nélkül arra, hogy az átvett eredeti közlemény megtorlás tárgyát képezte-e vagy sem. Kitünik ez különösen az idézett §-nak ama rendelkezéséből, mely szerint átvétel esetében az ujabb közzétételért felelős személy büntetése mindig kisebb a szerző vagy az első közlő büntetésénél, ami határozottan ellene szól annak a magyarázatnak, mely szerint a törvény a más lapból átvett közlemény szerzőjének vagy első közlőjének felelősségre vonásával az ujabbi közlőnek büntetlenséget biztositani akarta volna. Ezekhez képest, minthogy a kir. tábla valónak elfogadott megállapitás szerint D. V. vádlott a vád tárgyává tett közleménynek a «Neues Politisches Volksblatt» czimű napilapban német forditásban, Sz. L. vádlott az «Egyetértés» czimű napilapban változatlanul, K. A. vádlott a «Neues Pester Journal» napilapban német forditásban szintén némi változtatással való közzétételét eszközölték; A. S. vádlott pedig a közleménynek a «Magyar Nemzet» napilapban változatlanul történt közzétételéért a felelősséget mint a nevezett lap felelős szerkesztője elvállalta; s minthogy az a körülmény, hogy D. V., K. A. és D. M. a közleményt német nyelvre forditva, az utóbbi két vádlott azonfelül az alakra vonatkozó némi változtatással, de a lényeget illően azonos tartalommal tette közzé, a büntetőjogi beszámitást nem befolyásolja: D. V., Sz. L., A. J., K. A. és D. M. vádlottak büntetőjogi felelőssége az alsófoku biróságok által helyesen állapittatott meg; az ezen vádlottak érdekében a büntethetőséget kizáró ok czimén a Bp. 385. §. 1. *a*) és *c)* pontjára való hivatkozással emelt semmiségi panasz tehát alappal nem bir. Mindezeknél fogva a vádlottak részéről a kir. tábla II. foku itélete ellen használt összes semmiségi panaszokat a BP. 437. §-ának 4. bekezdése értelmében elutasitani kellett. (1903 jun. 5. 5125/903. sz.)

Az inditványi határidő számitására vonatkozólag a kir. tábla és C. által elfoglalt álláspont helyességét már a *Jogállam* 1902. évi folyamában (167. lap) kifejtettük. A jelen ügyben hozott felsőbirósági itéletek azt mutatják, hogy ez a felfogás immár megszilárdult birói gyakorlatnak tekinthető.

Abban a kérdésben, hogy nyomtatvány-e a kőnyomatos ujság, véleményünk eltér a biróságnak ez ügyben kifejezett véleményétől. Szerintünk csak a Btk. 63. §-ának betüszerinti magyarázata vezethet ez eredményre, ha azonban a lényegest tekintjük, úgy igazat kell adnunk a budapesti kir. főügyészségnek, a mely a védelemmel egybehangzólag azt vitatta, hogy a kőnyomatos ujság az illető lapokra nézve, a melyek arra előfizetnek, csupán kéziratnak tekintendő. E szempontból tehát az itélet a maga egészében helytelen. Ha azonban azt fogadjuk el alapul, hogy a kőnyomatos önálló időszaki lap: úgy logikailag helyes az összes vádlottaknak elitélése. Helyes ennélfogva a C. egy korábbi itélete (l. a J. K. 1902. évi melléklet 253. lapján) is, mely szerint a felelősség az 1848: 18 t.-cz. 33. §-a alapján a más lapból átvett czikkekre is kiterjed, habár az eredeti közlés miatt bünv. elj. nem indittatott, és habár e szerint az eredeti közlemény szerzője nem is kerestetett; ellenben nem oszthatjuk a C.-nak egy másik itéletét (Dvt. XXXVIII. k. 55. sz.), a melylyel kimondotta, hogy a s. törv. 33. §-ának első pontja szerint az időszaki lap részéről bejelentett felelős személyek csak akkor tartoznak felelet-teherrel, ha a szerző felelősségre nem vonható és igy az átvett czikkekre is csak akkor terjed ki a szerkesztő (illetőleg átvevő) felelőssége, ha a szerző felelősségre nem vonható. Ezzel szemben helyes a C. fentebbi kijelentése, hogy mindegyik lapban való közzététel által megannyi külön büntetendő cselekmény jön létre és csak a mindegyik külön cselekményért felelős személy meghatározása körül lép hatályba a fokozatos felelősség elve

180. Enyhitő körülmények mérlegelése.

(Btk. 92. §.)

(C. szüneti tanács.) Vádlottnak beismerése, büntetlen előélete, ittas állapota és az a körülmény, hogy őt a büncselekmény elkövetésére a fián és önmagán szenvedett sérelem birta rá, mint enyhitők nem annyira nyomatékosak, hogy ezek a Btk. 92. §-ának alkalmazására alapul szolgálhatnának (1903 julius 15-én 6444. sz.).

181. Szóbeli becsületsértéssel kapcsolatos testi sértés.

(Btk. 96. 261. és 301. §§).

Vádlott H. A.-nét »czafat, kurva» kifejezésekkel illette és egy bottal ütlegelte. A törvényszék mint felebbviteli biróság könnyü testi sértés és becsületsértés vétségeit állapitotta meg. A C. az itéletnek a becsületsértésre vonatkozó részét megsemmisitette és a vádlottat felmentette.

(C. IV. t.). Minthogy ezek a tények a Btk. 301. §-ában megha-

tározott könnyü testi sértés vétségének tényálladékát megállapitják; másfelől minthogy a jelen esetben tekintettel arra, hogy a fenti tényekből kitetszően vádlott ugyanazon időben, egy alkalommal és folytonosságban illette a meggyalázó kifejezésekkel és bántalmazta bottal sértettet, a meggyalázó kifejezések a sulyosabb beszámitás alá eső könnyü testi sértés vétségének tényálladékába beolvadnak, s igy azok egyszersmind önálló büntetendő cselekményt nem képeznek: ezeknél fogva a kir. törvényszék itéletének ama részére nézve, mely szerint vádlott terhére a becsületsértés vétsége is megállapittatott, alaposaknak találtatván, mindkét alsófoku biróság itéletének fent megjelölt részeit a rendelkező rész szerint megsemmisiteni és a Bp. 437. §-ának 3. bekezdése értelmében a törvénynek megfelelő itéletet kellett hozni. (1903. május 26, 4846. sz).

Ez itélet ismét ellenkezik a 28. számu döntvénynyel, mely szerint a hatóság elleni erőszak és testi sértés, habár egy alkalommal volt elkövetve, anyagi halmazat (Btj. T. VII. 366.). Hogy olvadhat bele a szóbeli becsületsértés a testi sértés tényálladékába, holott a kettőnek minden ismérve különbözik? Igaz, hogy a Btk. 261. §-ának ut. bekezdése azt rendeli, hogy a mennyiben «a cselekmény testi sértést képez, az arról rendelkező törvény alkalmazandó,» — kétségtelen azonban, hogy ez csak a tettleges becsületsértésre vonatkozhatik, a melyet, ha a tettlegesség testi sértést okoz, ép úgy elenyésztet az utóbbi, mint a hogy elenyészteti a testi sértést az ez által okozott emberölés.

182. Élőszóval adott meghatalmazás alapján előterjesztett magáninditvány joghatálya.

(Btk. 113. §. Bp. 90. §. és 385. §. 1. *c*) p.).

K. Ferenczet a tizenkét éves K. M. sértettnek anyja, özv. K. Mihályné, utasitotta arra, hogy menjen be a sértett leánynyal együtt a siklósi járásbirósághoz, s ott G. P. ellen panaszt emeljen. G. P. vádlott és védője az inditvány joghatálya miatt semmiségi panaszszal éltek. A kir. Curia az emlitett módon megtett inditványt joghatályosnak mondotta ki.

(C. IV. t.). A kir. itélőtáblának mint másodfoku biróságnak itélete ellen G. Péter vádlott és védője, a Bp. 385. §-ának 1. *c)* pontja alapján nyilvánvalóan azért éltek semmiségi panaszokkal, mert a 12 éves K. Mária sértettnek törvényes képviselője, az édesanyja, özv. K. Mihályné, a Btk. 238. §-a szerint csak a sértett fél inditványára üldözhető büntett miatt, a Btk. 112. §-ában meghatározott idő alatt inditványát elő nem terjesztette, tehát, hogy a bünvádi eljárás meginditását kizáró ok forog fenn. Ezek a semmiségi panaszok, mint alaptalanok,

a Bp. 437. §-ának 4. bekezdése értelmében elutasitandók voltak; mert a Bp. 437. §-ának első bekezdése szerint, a kir. Curia köteles határozatát a kir. itélő tábla által valóknak elfogadott tényekre alapitani, a kir. itélő tábla pedig valóknak fogadta el azt, hogy K. Ferenczet a tizenkét éves K. Mária, sértettnek anyja, tehát törvényes képviselője, özv. K. Mihályné, utasitotta arra, hogy menjen be a sértett leánynyal együtt a siklósi járásbirósághoz s ott G. Péter ellen panaszt emeljen, hogy tehát K. Ferencz, midőn a kir. járásbiróság előtt megjelent és vádat emelt, a sértett törvényes képviselőjének, özv. K. Mihálynénak megbizásából járt el s ekként, hogy a magánfél inditványa, a Btk. 112. §-a szerint kellő időben terjesztetett elő. Ezek szerint a valóknak elfogadott tények szerint pedig a Btk. 385. §-ának 1. *c)* pontjában foglalt s a bünvádi eljárás megindítását kizáró okra alapitott semmiségi ok fenn nem forog (1902 jan. 15, 328 sz.).

183. Hatóság előtti rágalmazás illetékes birósága, ha a cselekmény államvasuti hivatalnok ellen, hivatali kötelességeire vonatkozólag, követtetett el.

(Btk. 260. és 270. §§. Bp. 384. §. 4. p. Bp. Élt. 17. §. 3. p.).

Államvasuti állomásfőnök ellen, hivatali kötelességeire vonatkozólag, rágalmazás követtetett el. Ez ügyben elsőfokulag a kir. járásbiróság, másodfokulag a kir. törvényszék járt el. A kir. Curia mindkét alsóbiróság itéletét hivatalból megsemmisitette s az ügy elsőfoku elintézésére a kir. törvényszéket utasitotta.

(C. III. t.). Vádlott ellen a vád F. S. m. kir. államvasuti állomásfőnök, tehát közhivatalnok sérelmére, hivatali kötelességeire vonatkozólag elkövetett, a Btk. 260. §-ába ütköző rágalmazás vétsége miatt emeltetett, mely miatt a Btk. 270. §. 2. pontja értelmében hivatalból van helye a bünvádi eljárásnak. Minthogy pedig a Btk. 260. §-a alá eső rágalmazás abban az esetben, ha az eljárás a Btk. 269—272. §-ai értelmében hivatalból inditandó meg, az 1897. évi XXXIV. t.-cz. 17. §-ának 3. pontja szerint a kir. törvényszék hatáskörébe van utalva: a kir. járásbiróság az által, hogy ezt az ügyet elsőfokulag birálta el, valamint a kir. törvényszék az által, hogy ebben az ügyben a Bp. 554. §-ának 3. bekezdésében foglalt rendelkezés figyelmen kivül hagyásával másodfokulag itélt, törvényes hatáskörét tullépte. Mihez képest mindkét alsóbiróság intézkedése a Bp. 384. §-ának 4. pontjába ütköző s hivatalból figyelembe veendő semmiségi okot képezvén, mindkét alsóbiróság ité-

letét hivatalból megsemmisiteni s a kir. törvényszéket utasítani kellett, hogy ebben az ügyben elsőfokulag járjon el (1902 május 7. 4235. sz.).

A Btk. 260. §-nak esete, helyes felfogás szerint, sohasem tartozhatnék a hivatalból üldözendő felhatalmazási vétségek közé, különösen pedig nem volna a 270. §. 1. és 2. pontja s a 271. §. alá vonható; mert a mig az utóbbi §§. szerint olyan tény állitásáról van szó, a mely valódisága esetében bünv. vagy fegyelmi büntetést vonna maga után, a mi a 258. §. tényálladékának felel meg: addig a 260. §. vétségét az követi el, a ki mást valamely hatóság előtt büntetendő cselekménynyel vádol.* A kir. Curia azonban már eddig is következetesen eltért e törvényes felfogástól, ujabban pedig erre még törvényes alapot is nyert azáltal, hogy a Bp. Élt. 17. §-nak 3. p. kifejezetten a törvényszék hatáskörébe utalja a Btk. 258., 260., 261. és 262. §-aiban meghatározott vétségek amaz eseteit, melyekben az eljárás a 269—272. §-ok értelmében hivatalból inditandó meg. Kivánatos, hogy a várva-várt büntető novella ez anomalia megszüntetésére is kiterjedjen.

184. Sikkasztásnak tekintetik-e a lefoglalt tárgy helyettesitése más tárgygyal, midőn ez ellen a végrehajtató kifogást nem tesz?

(Btk. 359. §., BP. 385. §. 1. *a)* p.)

(C. III. t.) A védő azért jelentett be semmiségi panaszt a BP. 385. §-ának *a)* pontja alapján, mert a vádbeli cselekmény az 1881. évi LX. t.-cz. 106. §. rendelkezésére való figyelemmel nem büntetendő cselekmény. Ez a semmiségi panasz alaposnak találtatott. Ugyanis a kir. törvényszék mint felebbviteli biróság által valónak elfogadott és a BP. 437. §. első bekezdésében foglalt rendelkezésnél fogva a kir. Curia határozatának alapjául szolgáló tények, jelesen az ezek alapját képező árverési jegyzőkönyv szerint a birói árverésen eladott iróasztal a végrehajtási jegyzőkönyvben 4. tétel alatt lefoglalt iróasztallal azonosnak vélhető és ha helyt foghat is az a vád, hogy a végrehajtásilag lefoglalt asztal bocsáttatott árverés alá, ez esetben sem képezhetne büntetendő cselekményt vádlottnak a vád alapjául szolgáló az a tette, hogy a lefoglalt asztalt árverés előtt eladta, mert a lefoglalt tárgynak más tárgygyal való helyettesitése az 1881 : LX. t.-cz. 106. §-a által megengedett jogon alapszik és a végrehajtató fél ebbe a helyettesitésbe beleegyezett, a mennyiben az ellen az árverés foganatositása alkalmával kifogást nem tett.

Az alsófoku biróságok tehát tévesen alkalmazták a büntetőtörvénynek megfelelő rendelkezését, midőn a nevezett vádlottnak a vád alapjául szolgáló tettét büntetendő cselekménynek állapították meg és

* Ez álláspont bővebb kifejtését lásd Illés: Btk. magyarázata II. köt. 349. l.

vádlottat bünösként elitélték, a mely itéleti rendelkezés a BP. 385. §-ának 1. *a)* pontjában megjelölt anyagi semmiségi ok. Ezeknél fogva az alsófoku biróságok itéletét az elitélt vádlottról rendelkező részében a BP. 437. §-ának harmadik bekezdésében foglalt rendelkezéshez képest megsemmisíteni s a nevezett vádlottat fölmenteni kellett (1903 május 27, 4881. sz.).

185. A főtárgyalási terem nyilvános hely.

(Ktk. 84. §.)

A pancsovai törvényszék: Vádlott bünösnek mondatik ki a kbtk. 84. §-ában meghatározott kihágásban, elkövetve az által, hogy az alulirott kir. törvényszéknél ellene és társai ellen csalárd bukás miatt inditott bünügyben tartott főtárgyalás alkalmával 1902 november 2-án a főtárgyalási teremben részeg állapotban jelent meg s hányt.

Indokok: A kir. törvényszéki orvos véleménye alapján kétségen kivül megállapitható lévén, hogy a vádlott a főtárgyaláson ittas állapotban jelent meg s hogy botrányt ez állapota folytán okozott; minthogy a kir. törvényszék főtárgyalási terme nyilvános tárgyalás alkalmával nyilvános helynek tekintendő; vádlott terhére a rendelkező részben megjelölt büncselekmény megállapitható s e miatt vádlott bünösnek volt mondandó (1902 november 8. 1329. sz.).

(C. III. t.) Vádlottnak a BP. 385. §-ának 1. *a)* pontja alapján bejelentett semmiségi panasz folytán: a semmiségi panasz a BP. 437. §-ának negyedik bekezdése értelmében elutasittatik.

Indokok: A kir. törvényszék megállapitása szerint vádlott az ellene és társai ellen csalárd bukás büntette miatt folyamatban levő bünvádi ügyben tartott főtárgyalásra részeg állapotban jelent meg s ugyanott hányt.

Ezen, a BP. 439. §. 1. bekezdése szerint e helyütt is valónak elfogadott tényben büntetendő cselekmény tényálladéka benfoglaltatván, a semmiségi panasz mint alaptalan, el volt utasitandó (1903 április 23-án, 3616. sz.).

186. Biróküldés.

(BP. 29. §. és 64. §. 1. p.)

(C. I. t.) A jelen ügyben való eljárásra az illetékes rimaszombati kir. törvényszék helyett a kassai kir. törvényszék küldetik ki.

Indokok: A Rimaszombat és vidéke fogyasztási szövetkezetnek, mint a melynek kárára a sikkasztás elkövettetett, a rimaszombati kir. törvényszék jelentése szerint: az elnök és birái, úgy a kir. járásbiróság is, mint részjegyek tulajdonosai sértettek gyanánt tekintendők.

Ehhez képest a BP. 13. §-ának 6. bek., 64. §. 1. p. és 29. §. 1. pontjára való tekintettel a biróküldést el kellett rendelni (1903 május 7-én, 3424. sz.).

187. Semmiségi panasz a törvényszék másodfokú itélete ellen, ha a vád tárgya szabadságvesztéssel büntetendő vétség, de a két alsófokú biróság csak pénzbüntetéssel büntetendő vétséget állapit meg.

(Bp. 556. §.)

(C. III. t.) A vád szerint az elbirálás tárgya szabadságvesztés-büntetéssel büntetendő vétség volt, s igy habár ugy az első-, mint a másodbirósági itélettel csak pénzbüntetéssel büntetendő vétség állapittatott is meg, a BP. 556. §. 2. bekezdésének esete nem forog fenn, hanem fenforog annak 3. bekezdésében foglalt az az esete, hogy a vádlott a a BP. 385. §. 1. *a)* pontja alapján a kir. Curiához semmiségi panaszszal fordulhat (1903 junius 18. 5637. sz.).

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

188. Törvénytelenités.

Felperes törvénytelenités iránt az alapon inditott keresetet, hogy őt neje 1850. évi szeptember havában elhagyta, s jóllehet azóta vele nem közösült, mégis az 1852-ben (márcz. 14) született gyermek, mint az ő törvényes gyermeke vezettetett be az anyakönyvbe.

I. *A pécsi kir. törvényszék* felperes keresetének feltétlenül helyt adott.

II. *A pécsi kir. tábla* az első biróság itéletét nem felebbezett abban a részében, melylyel a felperes keresetének a II. r. alperes ellen irányuló részével elutasittatott és ezen alperes javára 47 korona 10 fillér perköltség megfizetésére köteleztetett, nem érinti, *felebbezett egyéb részében azonban azt megváltoztatja* és az I. rendü alperest törvénytelen születésünek csak abban az esetben nyilvánitja, ha a felperes póteskűt tesz arra, hogy: «neje szül. Gy. K. őt 1890. évi szeptember hónapban elhagyta és hogy az elhagyás idejétől kezdve nevezett nejével nemileg nem közösült». Érdekében áll tehát a felperesnek a jelen itélet jogerőre emelkedésétől számitott 15 nap alatt póteskü letétele iránt jelentkezni és azt a kitüzendő határnapon letenni, minthogy ellenesetben a kir. itélőtábla őt az I. r. alperes ellenében is ennek születése törvény-

15*

telenségének kimondása iránti keresetével elutasitja és a felperest az I. r. alperes javára is 47 korona 10 filiér perköltségnek 15 nap alatti megfizetésére végrehajtás terhe mellett kötelezi. Abban az esetben, ha a felperes a megitélt póteskűt leteszi, a királyi itélőtábla a perköltséget a felperes és az I. rendű alperes közt kölcsönösen megszünteti.

Indokok: A királyi itélőtábla a per során felhozott összes adatok figyelembe vétele és méltatása mellett is csak abban az esetben látja bizonyitva azt, hogy az I. rendű alperes a felperestől nem származott, ha a felperes a felhozott részbizonyitékok kiegészitéseképp póteskűvel megerősiti azt a ténybeli állitását, hogy neje szül. Gy. K. az I. rendü alperes anyja őt 1850. évi szeptember havában elhagyta és az elhagyás időpontjától kezdve felperes nevezett nejével nemileg nem közösült. Azt, hogy a kir. itélőtábla a póteskűt a felperes ténybeli állitása szerint és nem az I. rendű alperes nemzésének a törvény szerint vélelmezett szoros időre szóló tartalommal itélte meg, ama körülménynél fogva indokolt, hogy a felperes tényállitásában benfoglaltatik az is, hogy felperes az I. rendü alperes nemzésének törvény szerint vélelmezett idejében, vagyis 1851. évi május 14-től 1851. évi november hó 14-ig nem közösült és hogy az ezen időponttól lefolyt hosszú időtartam a felperesnek amugy is perdöntő tényállásának napok szerinti időbeli meghatározását mellőzendőnek tünteti fel. Miért is elfogadva egyébként az elsőbiróság indokaiban felsorolt ténykörülmények valódiságát és ezekből levont bizonyitékokat, a jelen itélet rendelkezése szerint kellett itélni.

III. *A m. kir. Curia* következő itéletet hozott: Mindkét alsóbiróság itélete az I. rendü alperes irányában rendelkező részében megváltoztattatik, felperes keresetével elutasittatik. *Indokok:* T. J. felperes, fiának az 1852. évi márczius hó 14-én született T. J. I. rendü alperes születésének származását az *1902. évi január hó 2-dikán* beadott keresettel megtámadni jogositva nincsen, mert az 1852. évi november hó 29-én kelt nyilt parancscsal Magyarországon életbe lépett osztrák polg. törv. könyv 158. §-ában * meghatározott záros határidő alatt ezt a jogát nem érvényesitette és ezen elenyészett jogát többé fel nem elevenitheti, miért is mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával felperest keresetével feltétlenül elutasitani kellett. (3398/903. III. polg. tan. julius 22.)

* A tudomásul vételtől számitott 3 hó.

189. Feltételes ajándékozás.

Felperes az alapon inditott keresetet, hogy nagybátyja őt előbb azzal kecsegtette, «hogy minden vagyonát reá fogja iratni», arra az esetre, ha ő X leányt nem fogja nőül venni, ha pedig mégis nőül veszi, végkielégitésül 4000 koronát fog csak kapni. Miután felperes épen ezt az X leányt vette nőül, s miután nagybátyja vonakodott a 4000 koronát megfizetni, ellene keresetet inditott.

I. *A szegedi kir. törvényszék* felperest keresetével elutasitotta.

II. *A szegedi kir. itélőtábla* az elsőbiróság itéletét helybenhagyta.

Indokok: A kihallgatott tanuk bizonyitották ugyan alperesnek a kereseti követelés alapjául vett azt a nyilatkozatát, hogy alperes arra az esetre, ha a felperes nem veszi el azt a leányt, a kit neki szánt, hanem a Pásztori leányt, akkor alperes a felperesnek «egyszersmindenkorra» a végkielégitésül 4000 koronát ad, de sem ő nem megy a felpereshez, sem azt nem engedi, hogy a felperes ő hozzá jöjjön («őt meglátogassa»). Tekintettel azonban a peres felek között fenforgó családi összeköttetésre, és tekintettel arra, hogy a családtag egyikének a másikkal szemben tett olyan nyilatkozatnak kötelező erőt tulajdonitani nem lehet, a mely bármilyen körülmény miatt izgatott, illetve felhevült kedélyállapotban tétetvén, a kötelem jogérvényességéhez megkivántató komolyság hijján levőnek jelentkezik: a felperes keresete már ennél az oknál fogva is alaptalan. De ettől eltekintve a felperes alaptalan a következő okoknál fogva is. A kérdésben levő nyilatkozat, illetve igéret, úgy a mint az a tanuk vallomásával bizonyitva van és elvontan azoktól az előző ténykörülményektől, a melyek a nyilatkozó szándékát és akaratát előidézték, illetve irányitották, egymagában tényleg és jogilag érthetlen, mert nem lehet feltenni azt, hogy valaki másnak azért igérjen nagyobb összeg erejéig fizetést, mert az utóbbi az igérőnek kifejezett kivánságát teljesiteni vonakodik. A jelen esetben tehát a tanuk bizonyitotta igéretet kapcsolatba kell hozni annak előzményeivel, illetve annak inditó okával, a mely a felperesnek a válasziratba foglalt, és az alperes részéről nem tagadott előadása szerint az volt, «hogy alperes, a mikor a fürdőbe ment, a felperest azzal biztatta, hogy minden vagyonát rá fogja iratni és hagyni halála esetére». A tanuk által bizonyitott, valamint az alperes részéről előzően tett igéretnek kapcsolatánál fogva tehát, és tekintettel arra, hogy az alperes a felperessel szemben semmi kötelezettségben nem állott, másrészt tekintettel arra is, hogy a tanuk vallomása alapján nem állapitható meg az, hogy a 2000 forintnak átadása határozott időhöz kötve lett volna és

hogy az összeg «egyszersmindenkorra», végkielégitésül igértetett, mindezeknél fogva ezt kellett megállapitani, hogy az alperes igérete a hagyományozási igéret tekintete alá esvén, egyáltalán kötelező erővel nem bir, a fenforgó esetben annál kevésbbé, minthogy irásba foglalva nem lett, tehát halálesetre szóló ajándékozásnak sem volt vehető.

III. A *m. kir. Curia* következő itéletet hozott: *Mindkét alsó biróság itélete megváltoztattatik*, és alperes 4000 korona tőkének, ezután 1897. évi november hó 12-től járó 5 százalékos kamatnak, és 250 kor. per- és felebbezési költségnek felperes kezéhez 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetésére köteleztetik.

Indokok: A tanuk egybehangzó vallomásával perrendszerü bizonyitást nyert, hogy alperes — ki felperesnek a Pásztori leánynyal tervezett házasságát ellenezte — az esetre, ha ez mégis megköttetnék, felperesnek 2000 forintot adni igért, és hogy felperes ezt elfogadta. Tekintve már most, hogy a tanuknak abból a vallomásából, hogy ez a 4000 korona végkielégités czimén igértetett, illetve köteleztetett, okszerüen következtethető, hogy alperes az esetre, ha az általa ellenzett házasság létre nem jön, felperesnek nagyobb vagyoni előnyt helyezett kilátásba, és e körülmény nemcsak ifj. L. F. tanunak azzal a vallomásával támogattatik, hogy alperes «az esetre, ha felperes a Pásztori leányt elveszi, kijelentette, hogy akkor felperest a vagyonából kitagadja», de ezzel is támogattatik, hogy alperes nem tagadta felperesnek azt az állitását, hogy a jelzett nyilatkozatot megelőzőleg alperes azzal biztatta felperest, «hogy minden vagyonát reá fogja iratni és hagyni halál esetére», kétségtelen, hogy alperesnek igérete komolynak és annak előzményeire figyelemmel indokoltnak tekintendő és hogy felperes elfogadása folytán kötelező erővel bir. Minthogy pedig a tanuk szerint a fizetés a házasság megkötése esetére köteleztetett, és az nem vitás, hogy az egybekelés 1897. évi november 12-én történt, alperest a kereseti tőke és kamatja, és mint pervesztest a per és felebbezési költség fizetésére kötelezni kellett. (3836/1903. I. tan. junius 23.)

190. Gyógyszertár eladása.

Alperes felpereshez távirati kérdést intézett az iránt, hogy ennek gyógyszertárát 49,000 K-ért megkaphatja-e. Felperes igenlöleg válaszolt s kérdezte, hogy a megkötéshez mikor jönnek hozzá. Ezek jövetelüket kilátásba is helyezték, de odaérkezvén, kijelentették, hogy a gyógyszertárra nem reflectálnak. Felperes ez alapon azt kérte, hogy alperesek köteleztessenek a vételár lefizetése mellett a gyógytár átvételére.

A nagykikindai kir. törvényszék felperest keresetével elutasitja.

Indokok : Tekintettel arra, hogy a felek között nem vitás, miszerint a kereseti 49,000 korona nemcsak a gyógytár berendezésének és a gyógyszernek, hanem egyuttal a felperest megillető és pedig csak személyhez kötött gyógytári jogositványnak is az ellenértékét képezte, tekintettel továbbá arra, hogy az 1876. évi XVI. t.-cz. 131. §-a értelmében ilyen személyhez kötött gyógyszertári jogositvány el nem adható, hanem a belügyminister jóváhagyásával csak átruházható, nyilvánvaló, hogy az adásvétel tárgyát nem is képezhető gyógyszertári jogositványra nézve a felek között adásvételi szerződés létre nem jöhetett, *nem hivatkozhatik ebből folyólag felperes az adásvételi ügyletre vonatkozó arra a jogszabályra, hogy a vétel megkötöttnek tekintendő, mihelyt a felek az adásvétel tárgyára és az árra nézve megegyeztek;* felperes ennélfogva a törvény által kizárt adásvételi ügylet teljesitését nem is követelheti, hanem csak a gyógyszertári személyes jogositvány átruházása iránti ügylettől őt illető jogokat érvényesithetné abban az esetben, ha ez az ügylet teljesen megköttetett volna és az érvényességi kellékeknek is mindenben megfelelne.

Tekintve azonban, hogy a belügyministeri hozzájárulás mint érvényességi kellék szempontjából az is megállapodás tárgyává lett volna teendő, hogy ez a jóváhagyás mennyi idő alatt és kinek a költségén lesz kieszközlendő, az ellenérték mikor és mily részletekben lesz fizetendő; a felek azonban mindezen kérdésekre nézve megállapodásra egyáltalán nem jutottak, már pedig a szerződés nincs megkötve mindaddig, mig a felek minden pontra nézve, mely megállapodás tárgyává teendő, meg nem állapodtak; tekintve továbbá, hogy habár a felperes sürgönyében az általa már korábban elfogadott alperesi ajánlat visszavonása nem foglaltatik, felperes a gyógyszertárhoz tartozó lakás bérletét, az ügylekötés szempontjából maga is lényegesnek ismeri el, midőn alpereseket a sürgönyben arról értesitette, hogy X.-né, kivel alpereseknek a lakáskérdésében esetleg uj megállapodásra kellett lépniök, két hétre elutazott, elfogadhatónak jelentkezik tehát alpereseknek az a védekezése is, hogy miután ők ezen elutazás miatt a lakásra nézve egyhamar meg nem egyezhettek, holott az ügy reájuk nézve a nekik szintén megvételre kinált reáljogu gyógyszertár miatt sürgős volt, és mert felperes gyógytárát a szükséges lakás nélkül át nem vehették, a végleges szerződés megkötésétől jogosan léphetett volna vissza; tekintve továbbá, hogy, mint ez már fentebb is kiemeltetett, az átruházás érvénye a belügyminister jóváhagyásához van kötve, és

az 1883. évi 22370. számu belügyministeri rendelet 12. §-a értelmében a jóváhagyás iránt az átadónak és átvevőnek együtt kell folyamodniok, tekintve, hogy alperesek a közös kérvény beadására nem kényszerithetők, és ha a közös kérvény beadatnék, és ha az átruházás ellen a belügyministernek az 1876. évi XIV. t.-cz. 131. §-án alapuló kifogása nem volna is, alperesre a felperes személyes gyógytári jogositványa már csak azért se volna többé átruházható, mert mint ez a felek között nem vitás, nevezett időközben Nagykikindán Cs. K.-tól reáljogu gyógyszertárt szerzett, a fentebb idézett belügyministeri rendelet 10. §-a pedig kizárja, hogy ilyen körülmények között a felperes joga átruháztassék; tekintve hogy ezek szerint az átruházási ügylet jogérvényt már nem is nyerhet; tekintve végül, hogy az a körülmény, miszerint a szükséges belügyministeri jóváhagyás megszerzését az alperesek maguk tették tehetetlenné, azon a tényen, hogy az átruházási ügylet belügyministeri jóváhagyás hiányában jogérvénynyel nem bir, nem változtat következéskép alpereseknek ez a feltevése, hogy szerződésellenes magatartása nem az ügylet teljesitésének a követelhetésére, hanem csak kártéritésre szolgálhatna alapul, felperes azonban kárt nem követel, és hogy kárt szenvedett volna, nem is állittatik, mindezeknél fogva felperest keresetével elutasitani és mint pervesztes felet a prts. 251. §-a alapján az összes perköltségben marasztalni kellett.

II. *A szegedi* kir. tábla helybenhagyja.

III. *A kir. Curia.* A másodbiróság itélete indokolása alapján és azért hagyatik helyben, mert, mint azt az alsó biróságok helyesen megjegyezték, gyógyszertári üzlet átruházásánál, illetőleg megszerzésénél nemcsak az ellenértéke, hanem a gyógyszertári üzlet körébe eső és a jogositvány megszerezhetéséhez szükséges egyéb kérdésekre nézve is a feleknek végleges és határozott megállapodásra kell jutniok, ebből következőleg tehát szükséges, hogy ugy a vételár lejárta és fizetésének feltételei, a gyógyszertár átadásának módja, esetleg a lakás kérdései pontosan és szabatosan megoldassanak, már pedig az kétséget nem szenved, hogy ez a jelen esetben meg nem történt, és hogy a felek maguk sem tekintették az ügyet befejezettnek, tanusitják a kölcsönös táviratok, melyek az ügylet véglegezésénél (Abschluss), tehát az addig még nem is tárgyalt és függőben maradt kérdések, illetve feltételek elintézését jelölik ki tervezett összejövetelük tárgyául, de felperesnek az a ténye is, hogy az állitása szerint jogérvényesen létrejött szerződés daczára a gyógyszertár eladását megkisérelte és hirdette, azt bizonyitja, hogy felperes a szerződést végleg megkötöttnek és szabad

rendelkezési jogát megszüntnek nem tekintette. (3216/903; I. p.-t. junius 16.)

191. A hagyatéki eljárás alkalmából felmerült dijak telekkönyvi biztositása.

(1894 : XVI. t.-cz. 117—121. §§.)

A nagyváradi kir. itélőtábla 2. számu polgári döntvénye.

A hagyatéki eljárás alkalmából felmerült közjegyzői dijaknak és költségeknek a hagyatéki vagyonra leendő telekkönyvi biztositása iránt a hagyatéki biróság az átadó végzésben akkor sem intézkedhetik, ha erre nézve a közjegyző és az örökösök a hagyaték tárgyalása alkalmával megállapodtak és a telekkönyvi bekebelezés által való biztositást a tárgyalási jegyzőkönyvben kérték.

Indokok: A hagyatéki biróság ügybiróság. Mint ilyennek a hatáskörébe csak azok a teendők és olyan terjedelemben tartoznak, a melyeket a törvény hatáskörébe tartozóknak különösen megszab.

Az örökösödési eljárási törvény (1894 : XVI. t.-cz.), a mely törvénynek különben is az a czélja és rendeltetése, hogy az örökhagyó hagyatékának az örökösök részére való átháramlást elősegitse, közvetitse, biztositsa és az ezekkel összefüggő kérdéseket rendezze, határozott rendelkezéseket tartalmaz a tekintetben, hogy a hagyatéki biróság ebben a hatáskörében milyen intézkedéseket tehet, illetve tartozik megtenni. Az emlitett törvény 117., 119., 120. és 121. §§-ban különösen rendelkezik az eljáró kir. közjegyző részéről igényelhető dijakról és költségekről, azoknak befizetéséről, esetleg behajtásáról és arról is, hogy ezek tekintetében a hagyatéki biróságra milyen teendők hárulnak, rendelkezvén akképen, hogy azok az átadó, esetleg a perreutasitó végzésben állapittatnak meg és ha a tárgyalások során ki nem fizettettek, a közjegyző kérelmére a hagyatéki biróságnak az átadást vagy perre utasitást rendelő végzésben megteendő rendelkezésére első sorban a kötelezetteknek ingóságaiból közadók módjára hajtandók be, a behajtásnak ily módon való sikertelensége esetében pedig a hagyatéki biróság a fizetésre kötelezettnek ingatlanaira rendeli el a kielégitési végrehajtást.

A törvény tehát a dijaknak és költségeknek kifizetésére, illetve behajtása felől ekképen rendelkezvén, egyrészt módot nyujt a kir. közjegyzőnek arra, hogy dijait a hagyatéki biróság közvetitésével behajthassa, másrészt határozottan megszabja a hagyatéki biróságnak hatáskörét is a behajtás körüli teendők tekintetében; a mely rendelkezés a

hagyatéki bíróságra irányadó lévén, attól eltérő eljárást nem foganatosithat, vagyis ha a kir. közjegyző dijainak a behajtását nem kivánja, hanem azok kifizetésére a kötelezetteknek esetleg haladékot enged, ezeknek biztositása iránti intézkedés a hagyatéki biróság hatáskörébe nem tartozik és ez azt el nem rendelheti.

A törvénynek fentebb kifejtett rendelkezése mellett a kir. közjegyző és a felek a dijak és költségek miként való fizetésére és biztositására nézve kölcsönösen más megállapodást létesithetnek ugyan, ugyde ez már az érdekelteknek olyan magán megállapodását képezi, a mely mint ilyen az örökösödési eljárás keretén kivül esőnek tekintendő és igy annak foganatositása nem a hagyatéki birósághoz, hanem az arra megszabott külön utra tartozik.

Kelt Nagyváradon, a kir. itélőtáblának az 1903. évi junius hó 5-én tartott polgári teljes ülésében.

Hitelesittetett a kir. itélőtáblának 1903. évi julius hó 3-án tartott polgári teljes ülésében.

192. Özvegyi jog korlátozása.

(1840 : VIII. 18. §.).

Felperesek özvegyi jog korlátozása iránt inditottak keresetet. Alperes védekezése abban állott, hogy az összes érdekeltek a hagyatéki tárgyalás alkalmával az özvegy özvegyi jogának épségben tartásában állapodtak meg. Felperes e megállapodás ideiglenes voltát vitatta.

A nagybecskereki kir. törvényszék, s a *szegedi kir. tábla* felpereseket keresetükkel elutasitotta.

A kir. Curia: Mindkét alsóbiróság itélete megváltoztattatik, alperes özvegyi joga a horvát-bókai 510. számu tjkvben 1280/a. hr. sz. a., továbbá a horvát-bókai 1261. számu tjkvben 3032. hr. sz. a. felvett ingatlanok, végül a horvát-bókai 1288. számu tjkvben 128/a. hr. sz. a. felvett belsőségen épült 127. össz. számu házban levő hátsó szoba és a belsőségből elkülönitendő 100 négyszögöl terület életfogytiglani haszonélvezetére és évenként kiszolgáltatandó két kocsi fára korlátoztatik, egyszersmind alperes végrehajtás terhével köteleztetik, hogy felperesnek 157 korona 50 fillér perbeli és 60 korona 60 fillér kétszeri felebbezési költséget 15 nap alatt megfizessen.

Indokok: A peres felek néhai L. J. végrendeletének érvényességét elismervén, nem szenved kétséget, hogy akkor, a midőn a hagyaték tárgyalása alkalmával az alperes özvegyi jogának épségben tartása ily általánosságban kiköttetett, a peres felek az özvegyi jog mértékét

illetően másra, mint az özvegy részére a közös háztartás lehetetlensége esetére végrendeletileg biztositott haszonélvezetre, figyelemmel nem lehettek. Áll ez annyival inkább, mert a haszonélvezetnek az a mértéke, a mit a végrendelet alperes özvegynek biztosit, alperesre nézve jóval kedvezőbb ugy tárgyilag, mint a haszonélvezet tartalmát illetően, mint az, a mit alperes özvegy az 1840. évi VIII. t.-cz. 18. §-a alapján igényelhetne. Ezek szerint alperes, a mennyiben ettől eltérő utólagos megállapodást nem bizonyit, haszonélvezetül mást nem igényelhet, mint a mit az örökhagyó részére a végrendeletben biztositott. Alperes vitat ugyanily utólagos megállapodást és azt a 2/a. csatolt okirattal kivánja bizonyitani. Minthogy azonban a kihallgatott tanuk azt vallották, hogy felperes ezt a nyilatkozatot csak fentartással, az özvegyi jog korlátozására irányuló jogainak per utján érvényesitéséig terjedő joghatálylyal irta alá és az ingatlanokat csupán ily fentartással ideiglenesen bocsátotta alperes birtokába, és minthogy nevezett két tanu vallomását a fent kitejtett tények is támogatják s ekként ezekkel szemben P. J. tanu vallomása figyelembe nem jöhet, a kir. Curia bizonyitottnak fogadja et felperesnek azt az érvelését, hogy a 21. sz. alatt csatolt nyilatkozat czélja csupán ideiglenes, a peres felek között fenforgó vitás kérdés végleges birói rendezéseig terjedő tényleges állapot létesitése volt, a mely tehát felperes kereseti kérelme érvényesitésének utjában nem áll. A dolog ilyen állásában tehát és tekintettel arra, hogy alperes nem tagadta azt, mikép a felperes által válasziratilag megjelölt ingatlanok azonosak azokkal, a melyeknek életfogytiglani haszonélvezete alperesnek végrendeletileg biztosittatott, felperes keresetének a rendelkező rész értelmében helyt kellett adni. (753/903. I. p. tanács, junius 25.).

193. Végrendelet alakszerűsége.

(1876 : XVI. t.-cz. 6. §.)

Felperesnek végrendelet érvénytelenitése, s a törvényes öröklési rend megállapitása iránt inditottak keresetet az alapon, hogy a kérdéses végrendelet a törvényszabta kellékeknek nem felel meg.

A fehértemplomi kir. törvényszék felpereseket keresetükkel elutasitja.

Indokok: Felperesek, mint az 1900. évi november hó 7-én Palánk községben elhalt V. B. örökhagyó oldalági rokonai az ezen örökhagyó által 1900. évi november hó 7-én alkotott irásbeli végrendelet érvénytelenitését, s a végrendelet félretételével a törvényes öröklést kérték megállapitani, mert a végrendelet az 1876. évi XVI. t.-cz. 6. §-ban

körülirt alaki kellékeknek nem felel meg. Alperesek pedig felperesek elutasitását és a végrendelet érvényben tartását kérték, mert a végrendelet az összes előirt alaki kellékeknek megfelel; védekezésük szerint a végrendelet már azért is érvényes, mert felperesek annak tartalmát nem tagadták. Alperesek ezen utóbbi érvelése meg nem áll; az 1876. évi XVI. t.-cz. tüzetesen állapitja meg a föltételeket, a melyek mellett a végintézkedés érvényesnek tekinthető; ebből folyólag érvényes csak azon végintézkedés, a mely az előirt alaki föltételek közt jött létre. Ilykép ha a végintézkedés tartalmilag meg nem támadtatik is, hanem valónak fogadtatna is el az, ha és a mennyiben alakilag hiányos és megtámadtatna, meg nem áll. Azonban felperesek kereseti előadásai sem birnak alappal. Felperesek a végrendeletet ugyanis azon alapon támadták meg, mert 1. örökhagyó irni-olvasni nem tudván, sem a magyar nyelvet nem értvén, szükséges lett volna magán az okiraton annak kitüntetése, hogy a végrendelet az irni-olvasni tudó egyik tanú által felolvastatott, s hogy végrendelkező nevét is az egyik irni és olvasni tudó tanu irta; 2. a végrendeleten nincs tanusitva, hogy tanuk közül ki olvasta fel és magyarázta meg a végrendeletet; 3. a végrendeleten nincs kitüntetve, ki irta a végrendelkező nevét; végül: 4. a tanuk nem birván a magyar nyelvet, a végrendelet tartalmának a végrendelkező végakaratával való azonosságát nem bizonyithatják. Az 1876. évi XVI. t.-cz. 6. §. föltételként szabja, hogy tanuk a végrendelkező által használt nyelvet értsék; a végrendelkező jelen esetben a szerb nyelvet használta, a mi az összes tanuk anyanyelve. Igazolva van magán az okiraton, hogy a végrendelet tartalma a végrendelkező és tanuk együttes jelenlétében felolvastatott. Azt az 1876. évi XVI. t.-cz. 6. §. nem irja elő, hogy a végrendeleten ki legyen tüntetve annak a tanunak a neve, a ki a végrendeletet felolvasta, mert kellékként csak azt szabja meg, hogy az egyik irni és olvasni tudó tanu olvassa fel a végrendeletet. Miután pedig a tanuk vallomásai szerint a végrendeletet K. J. irni és olvasni tudó tanu olvasta fel, a törvény kivánalmainak elég tétetett. Maga az okirat tartalma igazolja, hogy végrendelkező nevét K. J. irta, s hogy végrendelkező sajátkezüleg ellátta kézjegyével; a felperesek erre vonatkozó kifogásai alapnélküliek. A mi végül azon megtámadási okot illeti, hogy sem végrendelkező, sem tanuk (K. J. kivételével) a magyar nyelvet nem értik, tehát a felolvasott végrendelet tartalmát sem érthették, figyelmen kivül volt hagyandó, mert bár igaz, hogy O. V. a magyar nyelvet teljesen nem birja, sőt a magyar nyelvben ritkábban használt szavakat sem érti, sem pedig összefüggő-

leg magyarul nem beszél, de viszont a biróság közvetlen tapasztalatból megállapithatta, hogy ezen tanu az előtte felolvasott végrendeleti egyes részeket megértette, szerb anyanyelvére átfordithatta, s az előtte szakaszonként felolvasott végrendeletet egész terjedelmében megértette. Tekintve már most, hogy azon rendelkezés, mely szerint tanuk közül legalább kettő az okirat nyelvét értse, csak azért szükséges, hogy ellenőrizhető legyen az, vajjon végrendelkező végakaratának megfelelően lett-e az okirat tartalmilag felvéve, tekintve, hogy K. J. teljesen birja a magyar nyelvet, O. N. tanu is megértvén a magyar okirat felolvasott szövegét, ő is meggyőződést szerezhetett arról, hogy végrendelkezőnek szerb nyelven előterjesztett végintézkedése valójában magyar nyelven irásba foglaltatott, a kir. törvényszék a törvény eme rendelkezését is teljesitve látja. A végrendelet egyébként is megfelelvén teljesen a törvény előirt kellékeinek, az okból felperesek annak érvénytelenitése iránti keresetükkel elutasitandók voltak s alperesek viszonkeresetének helyadása mellett az érvényes végrendelet alapján a végrendeleti öröklés rendje volt megállapitandó.

Curia helybenhagyja. (3330/903. I. p. t. junius 23.)

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

194. Versenytilalom megszegése esetére kikötött kötbér.

(1875 : XXXVII. t.-cz. 274. §.)

Alperes szerződésileg átruházta trieszti szivacsáru-üzletét St. L.-re, felperes jogelődjére. Ebben a szerződésben alperes 5000 korona kötbér fizetésének terhe alatt arra kötelezte magát, hogy a szerződés megkötésétől számitandó öt éven belül Budapest és Bécs kivételével az osztrák-magyar monarchiában és Németországban «a szivacsárus üzletágban semmiféleképen dolgozni nem fog». Alperes beismerte, hogy U. A. esztergomi és G. K. brünni kereskedőtől szivacsáru rendeléseket kapott és ezeket E. R. A. C. trieszti czéghez küldötte be. Felperes kereset inditott 5000 korona, ennek kamatai és járulékai iránt.

A budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék alperest 5000 korona és a perköltségek megfizetésére kötelezi.

Indokok: Alperes eljárásával a dolog természeténél fogva ezen megrendeléseknek teljesitését és ezzel együtt, tekintettel arra, hogy ezek a hozzá intézett megrendelések, az általa birt, de St. L.-re átru-

házott üzletet illették meg, azt czélozta, hogy ezek a St. L.-re átruházott üzlettől elvonassanak. Alperesnek ez a ténykedése tehát kétségtelenül, a szerződésben 2500 forint kötbér fizetésének terhe alatt tiltott, szivacsáru üzletágban való dolgozás fogalma alá esik, s igy ezzel, tekintve, hogy a megrendelések a müködhetési körére nézve tiltott területre érkeztek hozzá, alperes az *A)* alatti szerződésben kikötött abbanhagyási kötelezettségét megszegte, következőkép az erre az esetre kikötött kötbért fizetni is tartozik. Az, hogy alperesnek a kikötéssel ellenkező eme cselekménye folytán a felperes jogelőde szenvedett-e kárt vagy sem, a K. T. 274. §-ánál fogva, a kötbér követelhetésére befolyással nincs. Ezeknél fogva tehát egyfelől alperest a 2500 forint kötbér fizetésére, s mint pervesztest a prts. 251. §-ánál fogva a perköltség viselésére is kötelezni, másfelől pedig felperest, miután a kötbér, mint büntetés jellegével biró birság után kamat nem jár, keresetének kamatra irányuló részével elutasitani kellett.

A *Curia* alsóbiróságok itéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasitja.

Indokok: Arra nézve, hogy alperes a szerződés érintett pontját megszegte, felperes felhozta azt, hogy alperes saját beismerése szerint U. A. esztergomi és G. K. örökösei czég brüxi kereskedőktől szivacsáru megrendeléseket kapott s azokat a helyett, hogy a tilos területen lakó megrendelőkhöz visszaküldte volna, az E. R. & Co. czéghez küldte el. Alperesnek ez az eljárása azonban magában véve a tiltot szivacsáru üzletágban való tényleges ügyködés, illetve a felek által használt «dolgozás» fogalmát ki nem meritvén s igy ez alá a fogalom alá nem vétethetvén, alperesnek ez által az eljárása által a szerződésnek, a felperes által vitatott módon történt megszegése bizonyitottnak nem vehető. Ezek szerint a szerződés megszegésének ténye sem a tanuk vallomásával bizonyitva nem lévén, sem alperesnek érintett eljárásával bizonyitottnak nem tekinthető. (1519/1903. sz.).

195. Biztositási ügylet megtámadása az ügynök által való megtévesztés alapján.

(1875: XXXVII. t.-cz. 468., 469., 473. §§.)

Felperes biztositó társaság az első évi biztositási dij fejében 64 korona 60 fillérre kiállitott kereseti váltó alapján sommás végzést nyert. Alperes kifogást adott be az alapon, mert az a biztositási ügylet, melynek kapcsán a kereseti váltó kiállittatott, a felek közt joghatályo-

san létre nem jött. Alperes u. i. a biztositási ajánlatot kitöltetlenül adta át az ügynöknek és vele abban állapodott meg, hogy az évi biztositási dij 10—12 koronát meg nem halad.

A budapesti tábla a sommás végzést hatályon kivül helyezi, felperest keresetével elutasitja, *mert:* peres felek közt a szerződés lényeges pontjára nézve, a fizetendő dijak mennyisége tekintetében, akarategység hiányozván, a biztositási szerződés joghatályosan létre nem jött. Minthogy ezek szerint felperes koczkázatot nem viselt, ennek ellenértékét, a biztositási diját nem követelheti; mihez képest a rendelkező rész szerint itélet volt hozandó. (2478/902. sz.)

A Curia a tábla itéletét indokainál fogva annál inkább helybenhagyja, *mert*: az eljárt ügynök a tekintetben, hogy alperes vitatása szerint nem megállapodásszerüen járt el, hanem az ajánlatban a megállapitottól eltérő magasabb dijat tüntetett ki, illetve ennek kitüntetését a felperes társaság igazgatóságára bizta, nem tekinthető az alperes megbizottjának s ezen eljárásának joghátrányai nem alperest, hanem a felperes társaságot terhelik, mivel ez esetben az ügynök, mint a társaságnak ügyletek megszerzésére megbizottja, megbizottnak tekintendő arra, hogy a biztositási dij összege tekintetében a biztositottnak kellő felvilágosítást adjon, a miből pedig következik, hogy alperes jelen esetben midőn a biztositási kötvény a dijösszegre megállapodás-ellenesen kitöltött ajánlat alapján állittatott ki, az ügynök által való megtévesztése folytán a biztositási ügylet érvényes létrejöttét megtámadhatja. (1903 május 19. 911/902. sz.)

V. ö. 781/1902. és 1299/902. sz. curiai határozatokat, melyeket Döntvénytárunkban 29. és 119. sz. a. közöltük. Mindhárom határozat rést üt a Curia ama sokat támadott álláspontján, hogy az ügynök feltétlenül a biztositott megbizottjának tekintendő az ajánlat kikötése körül.

196. A vasut felelőssége az állomásfőnöknek fuvardijra vonatkozó téves értesitéseért.

(Vasuti üzletszabályzat 61. §. 4. pont.)

Felperes M. Á. V. keresetet inditott fuvardijkülönbözet czimén. Alperes a kereseti követelés ellen azzal védekezett hogy a fuvardijkülönbözet utólagos megfizetése esetében kárt szenvedne, mert ő előre megtudakolta az állomásfőnöktől, hogy mennyi fuvardij fogja őt terhelni, ezt a fuvardijat ki is fizette és csak azért használta a vasutat, mert a szekéren való fuvarozásnál olcsóbbnak hitte.

A budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék alperest a kereset értelmében marasztalja.

Indokok: Alperesnek az a védekezése nem döntő, mert a jogszabály-erejü vasuti üzletszabályzat 61. §. 4. pontja általánosságban megállapitja, hogy a dijszabás helytelen alkalmazása esetében a hiány utánfizetendő és mert a fuvardij-nyilvánosság elvén alapuló eme szabály alkalmazása alól az üzletszabályzat nem tesz oly kivételt, mely szerint a vasutnak a számitás körüli vétkessége, vagy a fuvaroztató fél károsodása esetében a hiány utánfizetésének szabálya nem alkalmazandó.

A *Curia* az alsóbiróságok itéletét helybenhagyja.

Indokok: Általános jogszabály ugyan, hogy a saját vétkességéből senki más ellen jogokat nem származtathat s igy abban az esetben, ha B. alatti nyilatkozatban tévesen megjelölt helyi dijszabásra való utalás a felperes részéről az alperes egyenes megtévesztésére rosszhiszemüleg történt volna, a felperes nem vehetné igénybe a megfelelő dijszabásból őt megillető jogokat, — de minthogy a dijszabásnak a B. alattiban foglalt téves megjelölése nem vezethető vissza a felperes ilynemü rosszhiszemüségére, a mit kizár az alperes által az elsőbiróság itélete ellen beadott felebbezéséhez csatolt kisérő levélnek az a tartalma is, «hogy a dijszabásszerü illeték lesz fizetendő» — felperes jogszerüen veheti igénybe az őt az ezen menthető tévedés daczára a megfelelő dijszabásból eredő jogokat; — miért a másodbiróság itéletét az elsőbiróság itéletéből elfogadott egyéb, a fentiekkel nem ellenkező indokai alapján annyival inkább helyben kellett hagyni, mert alperes a köteles kereskedői gondosság alkalmazása mellett a B. alattiban a dijszabásnak fejezet, szakasz és lapszám szerinti megjelölésében előforduló tévedést felismerhette volna, s igy a maga részéről menthető tévedést sikeresen nem vitathat (1191/1902. v. sz. 1903 szept. 10-én.).

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

197. A csongrádi választókerület képviselő-küldési jogának felfüggesztése.

(1899: XV. t.-cz. 140. §.)

A Csongrádon 1901. okt. 10-én megtartott képviselőválasztás érvénytelenitése iránt a kir. Curiánál kérvény adatván be: a C. e választást 502/902. sz. a. hozott itéletével az 1899: XV. t.-czikk 3. §-ának 6. pontja alapján megsemmisítvén, ugyane törvény 126. §-a alapján azt is kimondotta, hogy a vizsgálat során felmerült jelenségekből arra lehet következtetni, hogy e választókerületben *az etetés és itatás nagyobb mérvben üzetett.** A képviselőház ennek folytán a C. itéletét 1902. jun. 17-én kiadta az igazoló állandó bizottságnak (Házsz. 111. és 115. §§.), s minthogy e bizottság az 1899: XV.t.-cz. 137. §-ához képest a vizsgálat elrendelését hozta javaslatba: a képvh. ezt el is rendelte s ennek teljesítésére 3 tagú bizottságot küldött ki (Házsz. 116. §.). E bizottság, miután előbb az ügy iratai az igazságügyminisztertől átkérettek: jun. 30-án, majd szept. 5. és 6-án elhatározta, hogy a C. által megállapított tényeket újabb vizsgálat tárgyává nem teszi, ellenben a választásnál leszavazott, de a vizsgálat alkalmával ki nem hallgatott 273 szavazót az etetésre és itatásra nézve eskü alatt kihallgatja. A bizottság 1902. évi szept. 22—26-ig eszközölte e kihallgatásokat.

Befejeztetvén e vizsgálat: a kiküldött vizsgáló bizottság az ügy iratait az e czélra kisorsolt külön biráló bizottsághoz tette át, a mely 1902. évi nov. 6. és 7-én Apponyi Albert gróf elnöksége alatt tárgyalta az ügyet és hozta meg határozatát. E bizottság tárgyalásán az elnökkel együtt 9 bizottsági tag vett részt. A tárgyalás eredménye az lett, hogy a bizottság 7 tagja azt az indítványt fogadta el, hogy a csongrádi választókerület képviselőküldési joga ne függesztessék fel, míg két tag e választókerület képviselőküldési jogának felfüggesztését hozta javaslatba. Mindkét vélemény a képviselőház elé terjesztetvén, ez 1902. évi nov. 14-én hozott határozatot, melylyel a kisebbség véleményét tette magáéva.

(A kisorsolt biráló bizottság véleménye.) Tekintettel arra:

hogy pénzzel való vesztegetés (a mi pedig a corruptio főcriteriuma) nem történt, hogy a választás napján és a pártoknak a párt együtt-tartását czélzó — gyülekező-helyein történt igen mérsékelt ellátás, nem terjedt ki tovább, sőt annyira sem, mennyit a törvény (1899): XV. t.-cz. 7. §-a 6. pontja) a több községből álló választó-

* Ez itéletet lásd: *Gyomai,* A Curia biráskodása képviselőválasztási ügyekben 109. lap.

kerületekben megenged, a mit pedig a törvény más viszonylatok közt imperative megenged, észszerűen nem minősíthető oly nagy mérvű etetés-itatásnak — bárha az magára a választásra nézve érvénytelenségi ok is lehet — a mi a választók megromlottságát mutatná egyáltalán, s különösen a csongrádi választókerületben, hol a választójogosultak egy része a várostól távoli tanyákon lakik,

tekintettel arra, hogy a Baross-párti egyének által rendezett vacsorák, már terjedelmükre való tekintetből is, a nagymérvű etetés-itatás fogalma alá be nem vonhatók, valamint az 1—2 pohár sörrel való ellátás szórványos esetei sem, — de a választók felelősségre sem vonhatók ezen vacsorák miatt, mert az azokban résztvett választópolgárok előtt ezen vacsorák politikai intentiója és kortesczélzata, általuk valódinak hitt czimek által elleplezve volt;

tekintettel arra, hogy étellel-itallal való ellátásukat maguk a választók nem követelték, tehát nem a választók kisebb vagy nagyobb részének szándékosságában, hanem a Curia itéletével már megtorolt legszűkebb körű egyéni intentiókban rejlik a törvény korlátai részbeni átlépésének oka; és valamint a Curia csakis a megválasztott képviselő részességének és szándékosságának beigazolása után állapította meg az érvénytelenségi tényt és okot, azonképen a választókerület képviselőküldési jogának felfüggesztése is csakis a választópolgárok szándékosságával és öntudatos részességének beigazolása után lenne kimondható,

tekintettel arra, hogy nincs beigazolva, miszerint egyetlen választó is az etetés-itatás feltételéhez kötötte volna szavazatát, és nincs beigazolva az sem, hogy a vacsorák és más ellátások a választókat befolyásolták volna, sőt ellenkezőleg az áll, hogy ezen vacsorákon, — a Curia megállapítása szerint is, capacitálások nem történtek, tehát a választók nem befolyásoltattak, de azok pártállása már megelőzőleg ki is volt jegeczedve, de sőt ha feltennők is, hogy az etetés-itatás kevesebb számú választót befolyásolhatott — mely körülmény a két párt számarányában mutatkozó csekély különbség mellett (Baross János 349 szavazatot, Hegyi Antal 320 szavazatot kapott) a választás esélyeinek elbirálásánál talán ponderálhatna is, — de a választók oly jelentős számú megvesztegethetősége, mely a választókerület képviselőküldési joga felfüggesztése tekintetében figyelembe jöhetne, semmiféle következtetéssel meg nem állapítható; s végül tekintettel arra, hogy az összes adatok és jelenségek mérlegelése alapján a csongrádi választókerület választó polgárai megvesztegethetőségére, meglazult erkölcsi érzékére stb. következtetni egyáltalában nem lehet: *javaslatunk az, hogy*

a t. Képviselőház ne függeszsze fel a csongrádi választókerület képviselőküldési jogát.

(A csongrádi választókerület képviselőküldési jogának felfüggesztése kérdésében kisorsolt külön biráló biráló bizottság, 1902. november 6. és 7-ik napján tartott üléséből.

(Kisebbségi vélemény.) Tekintve, hogy a képviselőválasztások feletti biráskodásról szóló 1899 : XV. t.-cz. 7. §. *b)* pontjában minden kétséget kizárólag megállapitja, hogy oly választókerületekben, melyek nem több községből állanak, a választóknak szükséges ellátása a választás helyén és annak idején megengedve nincs;

tekintve, hogy Csongrád város maga küld képviselőt az országgyűlésre s a hozzátartozó tanyák községeknek nem tekinthetők;

tekintve továbbá, hogy a hivatkozott törvény 137. §-a a nagymérvű etetést és itatást oly visszaélésnek minősíti, mely vizsgálat elrendelését feltétlenül szükségessé teszi;

miután a Csongrádon 1901 október 10-én megejtett képviselőválasztást a m. kir. Curia 502/1902. sz. itéletével megsemmisítette és egyuttal megállapította, hogy azok a vacsorák melyek Fekete Lajos, Kaszanitzky Dénes és Szlávik János csongrádi lakosok házánál rendeztettek, a meghivott és megjelent választók szavazatainak dr. Baross János részére való megnyerése és biztosítása céljából rendeztettek és ennélfogva azok az 1899 : XV. t.-cz. 9. §-a szerinti vendéglátásnak egyáltalán el nem fogadhatók;

miután ugyancsak a kir. Curia fentebb hivatkozott itéletében kimondotta, hogy tekintettel arra, hogy a csongrádi választókerület választóinak összes száma 848 s hogy a Fekete Lajosnál, Kaszanitzky Dénesnél és Szlávik Jánosnál rendezett Baross-párti kortes-vacsorák mindegyikén legalább 100—120 választó vett részt, — Hegyi Antal-párti választó pedig a választás napján több mint 200 lett itatva és etetve, az 1899 : XV. t.-cz. 126. §-a értelmében az itéletben felemlítendő volt, hogy az érvénytelenné tett választás alkalmával a csongrádi választókerületben oly jelenségek merültek fel, a melyekből arra lehet következtetni, hogy az etetés-itatás nagyobb mérvben üzetett;

miután továbbá az etetés és itatás nagyobb mérveit nem az szolgáltatja, hogy arra mily összeg fordíttatott, hanem azon szám, melyet az etetésben és itatásban résztvett választók szolgáltatnak;

tekintve, hogy a m. kir. Curia, mint a kiküldött parlamenti vizsgáló-bizottság által szolgáltatott adatokból kétségtelenül kiderül, hogy a Csongrádon 1901 október 10-én megejtett képviselőválasztás alkal-

mával leszavazott 601 választó közül 409 részesült törvénytelen ellátásban, *indítványozom :*

hogy a csongrádi választókerület képviselőküldési joga az 1899 : XV. t.-czikk 140. §-a értelmében a folyó országgyülés tartamára függesztessék fel.
Boda Vilmos s. k., a szegzárdi kerület országgyűlési képviselője.

(A képviselőház határozata.) A képviselőház a biráló-bizottságok kebeléből kisorsolt külön biráló-bizottságnak a csongrádi képviselőválasztókerület képviselő küldési joga kérdésében benyujtott azon javaslatát, hogy a kerület képviselőküldési joga ne függesztessék fel, el nem fogadja s Csongrád választókerület képviselő küldési jogát az 1899: XV. t.-czikk 140. §-a rendelkezéséhez képest a jelen országgyűlés tartamára felfüggeszti.

Ezen határozat a házszabályok 122. §-ának rendelkezéséhez képest hivatalos lapban közzéteendő s a választókerületet képező Csongrád nagyközségben 60 napon át hirdetmény útján közhirre teendő.

E határozat végrehajtása iránt a belügyminiszter a ház elnöke útján megkerestetik (1902 november 14-én tartott 147. ülés.).

198. Cseléd és gazda közti viszonyból kifolyó vagy kártéritési követelés?

(1876: XIII. 115. és 119. §§.)

Felperes alperesekhez cselédül elszegődött, s náluk 100 K értékü takarékpénztári könyvet tett le kauczióképen. A szolgálati viszony felbontása után alperesek a takarékpénztári könyvet nem adták vissza.

Felperesnek a VII. ker. kir. járásbiróságnál beadott keresetével szemben alperesek az 1893: XVIII. t.-czikk 27. §. 1. pontja alapján pergátló kifogást emelnek. A biróság a pergátló kifogásnak helyt ad, mert az 1876: XIII. t.-cz. 115. §. értelmében a gazda és cseléd közt támadható viták elintézésére a közigazgatási hatóságok vannak hivatva, és mert e kereset nem e viszonyból származó kártéritési kereset, mely egyedül tartozik a biróság hatáskörébe.

Felperest ezután a budapesti VII. ker. kapitányság is elutasitotta panaszával és illetékességét leszállitotta, «mert magánjogi kártéritési kereshetőség esete forog fenn, mire a kiadatni kért könyv értékére tekintettel a kir. járásbiróság illetékes.»

Minisztertanács: Ebben az ügyben a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik az eljárás.

Indokok : A hatáskör kérdését a kereset szempontjából kell megbirálni. Felperes pedig keresetében visszatartott értékpapirjának kiadását követeli, tehát olyan követelést érvényesit, a mely felől a felek között

fennállott cselédviszonyra tekintettel az 1876 : XIII. t.-cz. 115. §-ának rendelkezése szerint a közigazgatási hatóságnak kell határoznia.

Alpereseknek az a védelme, hogy ő a keresetben követelt értékpapirt az alperes által elkövetett lopással okozott kár megtéritése fejében és az ő beleegyezésével tartja vissza, a biróság hatáskörét az 1876 : XIII. t.-cz. 119. §-a alapján azért nem állapitja meg, mert az ebben az alakjában nem kártéritési kereset, hanem a felperes keresetével szemben emelt beszámitási kifogás, a melynek megbirálása az ügy érdemére tartozván, ez a védelem a közigazgatási hatóságnak a felperesi kereset alapján fennálló hatáskörét nem érinti.

(Közölve a m. kir. igazságügyminiszterium 1702/1903. IM. I. sz. rendeletével).

199. A betegsegélyző pénztáraknak a közkórházi gyógyköltségekre való kötelezettsége utalvány nélkül felvett tagjaikért.

(1876 : XIV. t.-cz. 58. §., 1891 : XIV. t.-cz. 25. §. és 1898 : XXI. t.-cz. 4. §.)

Sz.-i kerületi betegsegélyző pénztárt J. vármegye közigazgatási bizottsága a B. vármegyei közkórházban ápolt K. István pénztári tag után felmerült 9 korona 60 fillér gyógyköltség megfizetésében marasztalta. E határozat ellen a pénztár panaszszal élt.

(Közigazgatási biróság.) A k. b. a panaszt elutasítja.

Indokok: Panaszttevő felebbezéseiben és panaszbeadványában azzal érvel, hogy a kórház pénztári utalvány s sürgős szükség nélkül vette nevezettet ápolás alá, már pedig a belügyminiszter által 35,000/1902. sz. a. kibocsátott kórházi szabályrendelet 49. §-a értelmében a betegsegélyző pénztár igényjogosult, de a kórházba utalvány nélkül felvett tagjáért csak abban az esetben köteles az ápolási költséget 30 napra megfizetni, ha véletlen baleset, vagy rögtön beállott sulyos megbetegedés tette szükségessé az illető tagnak utalvány nélkül való felvételét. De tekintettel az 1876 : XIV. t.-cz. 58. §-ára, mely szerint a közkórházak minden jelentkező beteget befogadni kötelesek, míg fekhely van, továbbá 1898 : XXI. t.-cz. 4. §-ára való tekintettel, mely szerint a pénztár igényjogosult tagjaiért 30 napig terjedőleg a kórházi költséget még abban az esetben is köteles megfizetni, ha a kórházi ápoláshoz utólagosan sem adná beleegyezését, a pénztári alapszabályoknak fentebb idézett, ezen törvényes rendelkezéssel ellenkező akarata joghatálylyal nem birhat (1693/1903. k. sz.).

200. A volt urbéresek egyetemének osztatlan tulajdonában levő erdő- és legelőterület vadászterület is lehet.

(1883 : XX. t.-cz. 2. és 3. §§.)

Zs. község képviselőtestületének és Zs. község volt urbéres birtokosságának a községi vadászterületeken, továbbá a községi volt urbéresek osztatlan erdőterületein gyakorolható vadászati jogának bérbeadásához Sz. vármegye alispánja 1903. évi február 12-én 998. sz. a. határozatával a jóváhagyást megtagadta. Ez ellen panaszt adtak be a közigazgatási birósághoz.

(Közigazgatási biróság.) A k. b. a panasznak helyt ad és az eljáró alispánt e bérleti szerződés jóváhagyására utasítja.

Indokok: Minthogy az 1883 : XX. t.-cz. 3. §-a értelmében csak azon községi birtokterületek adandók bérbe a község tulajdonát képező ingatlanokkal kapcsolatosan, melyeken az 1883 : XX. t.-cz. második szakaszában foglalt meghatározás szerint a vadászati jog a tulajdonos által önállólag nem gyakorolható, Zs. község pedig csak ezeket bocsájtva árverés alá, az idézett törvény rendelkezéseinek megfelelt, minthogy kitünik, hogy a kérdéses erdő és legelőbirtok a volt urbérések egyetemének, mint jogi személynek osztatlan tulajdonát képezi, arra nézve, hogy ezen terület önálló vadászterületnek tekintessék, a közös birtokosok egyesülésének szüksége fenn nem forog s minthogy a birtokosság a vadászati jogot minden hatósági beavatkozás nélkül gyakorolni s azzal rendelkezni jogosult, minthogy a vadászati bérleti szerződés felülbirálására Sz. vármegye alispánja hatáskörrel nem birt, a panasznak helyt kellett adni. (1026/1903. k. sz.)

201. Illeték visszatérítése a szerződéstől való elállás esetén.

(Bélyeg- és illetékszabályok 99. §-a.)

Dr. H. Ferencz k.-i lakos terhére a h.-i magyar kir. adóhivatalnál 1897. évi A. s. k. 2614. tételszám alatt 258 korona illeték rovatott ki. Ennek törlése iránt dr. H. Ferencz beadott kérvényét a b.-i magyar kir. pénzügyigazgatóság elutasította. Ez ellen a közigazgatási birósághoz panaszt adott be, azon az alapon, hogy a vételi szerződéstől a felek kölcsönösen elállottak.

(Közigazgatási biróság.) A k b. a panasznak helyt adva, a panaszló terhére előírt 258 korona illetéknek törlését, illetőleg visszatérítését elrendeli.

Indokok: Az 1897. évi november 30-án kelt szerződéssel, a mely-

től fenti illeték előiratott, Zs. József és István oly ingatlanukat adták el dr. H. Ferencznek, a melyre a telekkönyvben utóöröklési jog volt feljegyezve s míg ez fennáll, az ingatlanra vonatkozó tulajdonjog az utóörökösödésre jogosítottak hozzájárulása nélkül át nem ruházható. Az adás-vételi szerződés tulajdonjogot átruházó jogügylet lévén, mindaddig míg a tulajdonjog a vevőre érvényesen át nem szállhat, az adásvevési szerződés teljesülése érvényesen be nem következhetik. Amidőn tehát a felek, mert a feljegyzett utóöröklési jog miatt a tulajdonjog átruházható nem volt, 1900 ápr. 1-én az adás-vevési szerződéstől kölcsönösen elállottak, a szerződést még foganatba menetele előtt vonták vissza. Tehát dr. H. Ferencz az illeték törlését a bélyeg- és illetékszabályok 99. §-a alapján jogosan igényli. (427/1903. P. sz.)

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

202. Enyhitő körülmények megállapitása a Curia által következtetés utján s az iratokból vett adatok alapján. Semmiségi panasz bejelentése az ok megjelölése nélkül.

(Btk. 92. §., Bp. 385. §. 3. p., 390. és 437. §.)

Magánokirathamisitás büntette miatt vádolt K. K. ellen a kézdivásárhelyi kir. törvényszéken B. E. (vádlott apósa), továbbá vádlott neje és két idegen egyén mint sértettek panasza folytán inditott ügyben vádlott öt rendbeli váltóhamisitása miatt három évi fegyházra itéltetett.

A marosvásárhelyi kir. tábla a törvényszék itéletét helybenhagyta

(C. III. t.) A semmiségi panasznak a Bp. 385. §. 1. *b*) pontjára hivatkozással bejelentett része visszautasittatik; annak az érintett törvényszakasz 3-ik pontjára alapitott részét illetőleg azonban hely adatik, mindkét alsófoku biróság itéletének a büntetést meghatározó rendelkezése a Bp. 437. §. 3-ik bekezdése értelmében megsemmisittetik: vádlott az elsőfoku biróság itéletében meghatározott büntettekért a Btk. 403., 96. és 92. §-ai alapján összbüntetésül a foganatba vételtől számitandó egy (1) évi börtönre itéltetik.

Indokok: Semmiségi ok alapjául szolgáló sérelem megjelölése nélkül, pusztán a Bp. 385. §. 1. *b)* pontjára hivatkozással bejelentett semmiségi panasz, mint ok megjelölése nélkül használt, visszautasitandó, ellenben a büntetés kérdésére vonatkozóan annak hely adandó, vagyis a Btk. 92. §-a alkalmazásának feltétele megállapitandó volt; mert:

Az itéletek ténymegállapitásaiból vont következtetés szerint B. E., egyik sértett fél, a vád alapjául szolgáló váltó aláirásainak hamis voltára nézve a váltóperekben esküt nem tett, a bünvádi eljárás folyamán pedig a vallomás tevését a Bp. 206. §-a által nyujtott jogkedvezmény alapján megtagadta, minek folytán a váltó aláirások hamis voltának meghatározása és ezzel a tényálladék megállapitására nézve a vádlott beismerése nyomatékos enyhitő körülménynyé vált; valamint ennek *a beismerésnek a vádra előnyös és hátrányos tételeit egyenlően mérlegelve* — megállapitandó enyhitő körülményül még az is, hogy vádlott már az első váltó-aláirás hamisitásáról a fennevezett sértettet, mint apósát utólagosan értesitette, de ez sem jót, sem rosszat nem válaszolt, — ebből folyóan tehát a rokonsági viszony a bün folytatásában annyira ingerlő hatást gyakorolhatott, hogy ezek, valamint az elsőfoku biróság itéletében már felhozott enyhitő körülmények a büntetés rendkivüli enyhitéséhez — a fenforgó halmazat daczára — törvényszerü alapot szolgáltattak (1903. szept. 29. 7989/1903. sz.).

Ez itélettel a kir. Curia eltért a Bp. 437. §-nak ama rendelkezésétől, hogy határozatát az alsófoku biróság által valóknak elfogadott tényekre köteles alapipitani. A felhozott enyhitő körülmények egy részét ugyanis az alsófoku itéletekből vont következtetésre alapitotta, más részét pedig vádlott beismerő vallomásából meritette. Az utóbbi eljárás azt jelenti, hogy a C. az iratok közt levő bármely vallomásból merithet sulyositó vagy enyhitő körülményt, habár a kérdéses vallomásban vagy iratban foglalt tényt az alsófoku biróságok teljesen ignorálták is, tehát valónak nem állapitották meg. Vajjon megegyeztethető-e ez a Bp. 437. §-ának kiemelt rendelkezésével: ehhez legalább is kétség fér.

203. Kártérítés megitélése méhmagzat részére.

(Btk. 292. §., Bp. 5. §.)

(T., mint esküdtb.) A sátoraljaujhelyi törvényszék, mint esküdtbiróság Iski József 43 éves büntetlen előéletű földmives vádlottat a Btk. 279. §-ába ütköző s a 281. §. 1. bek. szerint minösülő s ugyanazon §. szerint büntetendő erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés büntettében bünösnek mondja ki stb.; továbbá kötelezi vádlottat, hogy özv. V. J.-né részére utánjárás és temetési költség czímén 180 K-t, kártérítés czímén pedig 500 K-t, továbbá a kiskorú Vécsi István részére 400 K-t, végül pedig V. J.-né születendő méhmagzata részére ugyancsak 400 K-t és pedig a két előbbi részére ezen itélet jogerőre emelkedésétől számitva 15 nap, míg a születendő méhmagzat részére élveszületésének napjától számított 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett

fizesse meg és pedig olykép, hogy a kiskorú V. J. és a születendő méhmagzat részére fizetendő marasztalási összeg Zemplén vármegye árvapénztárába lesz fizetendő.

Indokok: Az esküdtszék vádlott bünösségét az eléje terjesztett kérdésekre adott feleletében megállapította.

Az e szerint megállapított büncselekmény a Btk. 279. §-ába ütköző s a 281. §. 1. bek. szerint minösülő erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés büntettét képezi, ennélfogva a vádlottat az esküdtszék határozata alapján ebben biróilag is bünösnek kellett kimondani.

Sértett, kiskorú V. István, illetőleg a méhmagzat részére a kártérítés a Bp. 5. §-a alapján itéltetett meg (1903 május 26. — 3893/1903. btő.).

Az esküdtbiróságnak ez itélete, minthogy ez ellen a sértett a Bp. 430. §-a szerint perorvoslattal nem élhet: jogerőssé vált (a C. itéletét, melylyel a bejelentett perorvoslatot visszautasította, lásd alább a 208. sz. a.). Szokatlan s ez ideig talán magában álló eset, hogy a biróság a születendő méhmagzat részére is kártérítést itélt meg és pedig egyszerűen csak a Bp. 5. §-ára való hivatkozással, holott a vádlott kártérítési kötelessége első sorban a Btk. 292. §-án alapul. E §. szerint azonban csak azok részére itélendő meg kártérítés, kiknek tartásáról a megölt *«gondoskodni köteles volt»*, a miből a biróságok eddig azt következtették, hogy az elvesztett tartás czimén kártérítést csak az igényelhet, a kit az elhalt tényleg már eltartott. Hogy a méhmagzat ezek közé nem tartozik: ez kétségtelen.

204. Jogtalan elsajátitás.

(Btk. 367. §.)

L. M. pinczér abban a hiszemben, hogy 50 forintot vált fel, két drb pénztekercset adott át a neki T. A.-né által átadott 50 korona ellenében, mely pénztekercsek mindegyike 50 korona ezüst pénzt tartalmazott. T. A. a két tekercset elvitte s a tévedésből átadott másik 50 koronás tekercsért csakhamar jelentkező L. M. sértettnek kiadni nem akarta.

Vádlott bünösségét mindkét alsófoku biróság megállapitván, vádlott védője semmiségi panaszt jelentett be.

(C. II. t.). A semmiségi panasz elutasittatik.

Vádlott védője a kir. törvényszék másodfoku itélete ellen a Bp. 385 §. 1. *a)* pontjára való hivatkozással azért jelentett be semmiségi panaszt, mert a jelen ügyben pénzváltásból eredő igényről lehetne szó s ily körülmények között védencze cselekménye nem büncselekmény, ezt ebben az értelemben irásban bővebben indokolta.

A kir. törvényszék elfogadva a kir. járásbiróságnak a bünösség kérdésében kifejtett ténymegállapitásait, azokat a tényeket fogadta el valóknak, melyek a Bp. 437. §. első bekezdése szerint, az itt fenforgó Bp. 426. §. 5-ik pontjára való tekintettel a kir. Curia határozatának alapjául szolgálnak: «hogy vádlott 1902. évi szeptember hó 1-én pénzfelváltás közben a tévedés folytán kezeihez jutott s L. M. pinczért megillető 50 K pénztöbbletet megtartotta és ennek visszaadását megtagadta.»

Minthogy ezen elfogadott tények szerint kétségtelen, hogy azon 50 K többlet tévedésből jutott vádlott birtokába, ennélfogva a Btk. 367. §-ával szemben alaposan nem mondható, hogy a kir. törvényszék a Btk. rendelkezéseit tévesen alkalmazta, midőn a vád alapjául szolgáló tettben büntetendő cselekményt állapitott meg (1903. okt. 7. 8207/1903. sz.).

205. Pótmagánvád átvétele csalárd és vétkes bukás esetén.

(Bp. 42. és 430. §§.)

(C. III. t.) A vádnak a közvádló részéről való elejtése esetén nem az egyes hitelezők, hanem a hitelezők egyeteménck képviseletére hivatott csődtömeggondnok van jogositva a Btk. 414. és 416. §-aiban meghatározott cselekmények s mulasztások megtorlása végett folyamatba tett bünvádi perben a vád átvételére és a megengedett perorvoslatok használatára (7354/1903.).

Ez itélet megegyezik a C. 1902. évi decz. 10-én kelt 10857. sz. itéletével (Bj. T. XLV. 271. l.); ellenben eltér a C. korábbi gyakorlatától (1511/1902. sz. Bj. T. XLIV. 178. l.), valamint a bpesti kir. tábla praxisától (Bj T. XLIV. 179. és 180. l.), mely szerint a csődhitelezők képviselik a pótmagánvádat. Helyesebbnek az utóbbi felfogást tartjuk, mert a csődhitelezők mindegyike önálló sértett, a ki maga képviselheti a vádat, illetőleg csatlakozhatik a vád képviseletéhez, ha többen vannak (Bp. 44—46. §§.); holott a csődtömeggondnok nem gondnoka, illetőleg törvényes képviselője a csődhitelezőknek is, és igy ezek nem is tartoznak azok közé a személyek közé, a kiket a Bp. 47. §-a szerint a vádképviselet tekintetében törvényes képviselőjük helvettesit.

206. Esküdtbirósági itélet megsemmisitése érthetetlenség miatt.

(Bp. 355. §., 384. §. 10. p.)

Az esküdtek verdiktje alapján H. J. a Btk. 301. §-ába ütköző és a 306. §. szerint minősülő halált okozó sulyos testi sértés büntettében

bünösnek mondatik ki. L. A., M. Gy. és M. M. vádlottakra vonatkozólag a kisegitő kérdés külön-külön a következőkép tétetett fel: «Bünös-e L. A., M. Gy., M. M. vádlott abban, hogy Bikityen 1902 julius 27-én délután hat óra tájban az I. főkérdésben körülirt büncselekménynek valamelyik tettes által történt elkövetését könnyitette vagy előmozditotta?» A főkérdés mind a három vádlottra nézve a tettességre vonatkozott. Az esküdtek mindhárom vádlottra nézve 7-nél több «igennel» feleltek. A verdikt alapján vádlottak a szóban forgó delictumban, mint segédek bünösöknek mondattak ki. A Curia e három vádlottra nézve az esküdtbiróság itéletét a vonatkozó főtárgyalással együtt mesemmisitette és az esküdtbiróságot uj eljárásra utasitotta.

(C. III. t.). Az esküdtbiróság itélete L. A., M. Gy. és M. M. vádlottakra vonatkozóan érthetetlen, mert a B. P. 355. §-ának rendelkezése ellenére az esküdtekhez feltett kérdésekben nincs meghatározva az a tény, melyből levonható az a következtetés, hogy a nevezett vádlottak mint bünsegédek a tettesként bünösnek talált H. J. vádlottnak vádbeli cselekményét szándékosan előmozditották vagy könnyitették.

Minthogy pedig az itéletnek érthetetlensége a B. P. 384. §-ának 10. pontjában megjelölt semmiségi okot képez, mely a szakasz utolsó bekezdése szerint hivatalból mindig figyelembe veendő;

s minthogy a B. P. 429. §-ban meghatározott eset fenn nem forog, mert a nevezett vádlottak és védőjük a B. P. szerint érvényesithető semmiségi panaszszal éltek;

mindezeknél fogva az esküdtbiróság itélete a fent nevezett három vádlottra nézve az arra vonatkozó főtárgyalással együtt jelen végzés rendelkezése szerint megsemmisitendő és az esküdtbiróság uj eljárásra utasitandó volt.

E megsemmisités folytán a nevezett vádlottak és védőik részéről a B. P. 385. §-ának 2., 3. pontjai alapján bejelentett semmiségi panaszok, mint tárgytalanok mellőzendők voltak (1903 február 14-én. 966. sz.).

207. Beszámithatóság tárgyában inditványozott kérdés mellőzése.

(Bp. 353., 358. §§., 384. §. 9. p. és 3. bek., 427. §. 4. p. és 2. bek.)

Az esküdtbiróság előtti tárgyaláson a védő a vádlott beszámithatóságára nézve kérdés feltevését inditványozta, a mit azonban a biró-

ság mellőzött. A védő e miatt a Bp. 384. §. 9. pontjára alapitott semmiségi panaszt jelentett be.

C. (III. tan.) A semmiségi panasz elutasittatik.

Indokok: A Bp. 384. §. 9. pontja, illetőleg a 427. §. 4. pontja alapján emelt semmiségi panasz a Bp. 384. §. 3. bekezdése és 427. §. 2. bekezdése szerint csak akkor volna érvényesithető, ha az esküdtbiróság intézkedése a vádlottak érdekeinek kétségtelen sérelmével járt volna. Már pedig ez a jelen esetben ki van zárva, mert a biróságilag megállapitott kérdések felolvasása a védők meghallgatása után az esküdtek a Bp. 353. §-a értelmében a tárgyalás félbeszakitásával felhivattak arra, hogy a kérdések netáni kiigazitása, megváltoztatása vagy ujabb kérdések feltevése iránt előterjesztést tehetnek, mire az esküdtek kijelentették, hogy más kérdések feltevését nem kivánják Ebből nyilvánvaló, hogy az esküdtek határozata a védők ajánlotta kérdések feltétele mellett sem lett volna más, mert ha csak egy esküdt is azon nézetben lett volna, hogy az erős felindulás vagy épen az öntudatlanság avagy elmezavar esete látszik fenforogni, a Bp. 353. §. 4. bekezdése értelmében módjában volt e nézetének inditvány alakjában kifejezést adni. (6156/902.)

A fenti határozatban elfoglalt álláspont ellenkezik a Curia eddigi gyakorlatával, a mely ilyen esetben rendszerint azt kutatta, indokolt volt-e az adott körülmények között a kérdés feltevése, vagy sem és ehhez képest adott helyt a semmiségi panasznak, vagy utasította azt el. A jelen itéletben elfoglalt álláspont már azért is helytelen, mert az esküdtekhez a Bp. 353. §-a értelmében a kérdések szövegezése a vád- és védbeszédek előtt tétetik fel, már pedig lehet, hogy e beszédek után az esküdtek esetleg egészen más relevantiát tulajdonitanak valamely ténynek; hogy tehát erre előbb nem fektettek súlyt. egymagában még nem bizonyitja, hogy az itéletnél sem vették volna figyelembe.

208. Enyhítő körülmények méltatása a Curia által. Sértett perorvoslatának visszautasítása.

(Bp. 385. §. 3. p., 437. §. 4. bek. — 426. §. 1. p. 430. §., 434. §. 3. bek.)

(C. IV.) A sátoraljaujhelyi kir. törvényszéknek mint esküdtbiróságnak itélete ellen özv. Vécsi Istvánné sértett és képviselője által bejelentett felebbezés visszautasíttatik, az Iski József vádlott védője által bejelentett semmiségi panasz pedig elutasíttatik.

Indokok:

Iski József vádlott védője a kir. törvényszéknek mint esküdtbiróságnak itélete ellen ennek kihirdetésekor a Bp. 385. §-ának harmadik

pontja alapján nyilvánvalóan a Btk. 92. §-ának nem alkalmazása miatt jelentett be semmiségi panaszt.

Ezt a semmiségi panaszt mint alaptalant a Bp. 437. §-ának negyedik bekezdése értelmében elutasítani kellett, mert *az esküdtbiróság által a vádlott javára megállapitott egyetlen enyhítő körülmény* nem annyira nyomatékos, hogy vádlott büntetésének kiszabásánál a Btk. 92. §-ának alkalmazását indokolná és ehhez képest eme szakasz alkalmazhatásának feltételei fenn nem forognak.

Özv. Vécsi Istvánné sértett és képviselője az itélet ellen ennek kihirdetésekor a kártérítési összeg csekély volta miatt jelentettek be felebbezést.

Minthogy azonban egyrészt a sértett a Bp. 430. §-a szerint a kir. Curiához semmiségi panaszszal nem élhet, másrészt pedig a Bp. 426. §-ának első pontja szerint az esküdtbiróság itélete ellen a kir. Curiához csak semmiségi panasz használható s így a sértett és képviselője által bejelentett felebbezésnek még az esetben sincs helye, ha az semmiségi panasznak tekintetnék.

Ezeknél fogva a felebbezést mint a törvényben kizárt perorvoslatot a Bp. 434. §-ának harmadik bekezdése értelmében visszautasítani kellett (1903 szept. 29. — 7998/1903. sz.).

Ez itélet épen ellentéte a 202. sz. alattinak, mert a C. itt csakis az alsófokú biróság által megállapitott enyhitő körülményt (részegség) fogadta el itélete alapjául. A s.-ujhelyi Tsz. vonatkozó itéletét l. a 203. sz. alatt.

209. Semmiségi panasz hiányos bejelentése.

(Bp. 390., 430., 557. §§.)

(C. IV. t.) A kir. törvényszéknek másodfokú itélete ellen ennek kihirdetésekor a vádlott azért jelentett be semmiségi panaszt, mert ártatlan.

Minthogy azonban a Bp. 557. §-ának harmadik bekezdéséhez képest alkalmazandó 430. és 390. §-oknak egybevetett értelme szerint a semmiségi ok, melyre a semmiségi panasz alapíttatik, világosan megjelölendő, a fentebbi kijelentéssel pedig a Bp.-ban meghatározott valamely semmiségi ok megjelölve nincsen, mert *a bünösség meg vagy meg nem állapítása mint a bizonyítás körébe tartozó ténybeli körülmény semmiségi okot nem képez :*

ezeknél fogva a semmiségi panaszt a semmiségi ok megjelölésének hiánya miatt a Bp. 557. §-ának harmadik bekezdéséhez képest

alkalmazandó 437. §-ának negyedik bekezdése értelmében visszautasítani kellett (1903 szept. 30. — 4853. sz.).

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

210. Törvénytelen gyermek tartásának elvállalása.

Curia : A törvénytelen gyermek tartása a vélelmezendő nemzővel szemben törvényen alapulván, a mennyiben a törvényen alapuló kötelezettséget egy harmadik magára vállalja, eme átvállalás a jogosult részéről kifejezett elfogadásra szoruló egyoldalú igéret fogalma alá nem vonható; és mert ha mint a jelen esetben megállapíttatott, hogy a törvénytelen gyermek gondozását harmadik személyek — az alperesek — vállalták el, a gondozás mérve az átvállalók akaratától függővé nem tehető, hanem a törvényen alapuló kötelezettség mérve szintén a törvény alapján a biróság által levén megállapítandó, az határozza meg, hogy a gondozásra, vagyis a gyermek ellátására mi szükséges; már pedig a felebbezési biróság az irányban jogszabályt nem sértett, mivel a tartásdíj összegének megállapításánál a gyermek szükségletét és alperesek vagyoni viszonyait mérlegelése körébe vonta s a gyermek keresetképességének idejét is a körülményekhez képest szabadon állapította meg. (Felülvizsgálati tanácsa 1903. évi szeptember hó 19-én, I. G. 195/1903. P. sz. a.)

211. A hütlen elhagyás és az ú. n. relativ bontó okok (1894 : XXXI. t.-cz. 77. §. *a)* pont és 80. §. *a)* pont) egymást kölcsönösen kizárják.

Az 1894 : XXXI. t.-czikk 77. §. *a)* pontjára és a 80. §. *a)* pontjára alapitott válókeresetnek a *szegzárdi kir. törvényszék* helyt ad.

Minthogy tanuk vallomásával bizonyitást nyer az is, hogy felperes alperest kérte, hogy ne menjen el, alperes erre azonban kijelentette, hogy inkább elemészti magát, minthogy felpereshez visszatérne és hogy alperes azt mondotta, hogy felperes sem testének sem lelkének nem kell és a felperessel való együttélést megszüntetve, ezzel az együttéléssel egy bekötött összes házastársi kötelességeit szándékos magaviselete által súlyosan megsértette; és minthogy a peres felek viselkedéséből és abból, hogy a 3973/P. 1902. számu itéletben a kibékülésre engedett határidő anélkül telt el, hogy az bekövetkezett volna, a kir. törvényszék ama meggyőződésre jutott, hogy a peres felek közötti

házassági viszony alperes viselkedése folytán immár annyira fel van dulva, hogy az életközösség ujbóli felvétele felperesre nézve elviselhetetlen volna, mindezek alapján alperes vétkességének megállapitása mellett és hibájából a felek között létrejött házasságot az 1894. évi XXXI. t.-cz. 77. §-ának *a)* és 80. §-ának *a)* pontja alapján felbontani kellett.

A pécsi kir. itélőtábla, az I. biróság itéletének részben megváltoztatásával, a 80. §. *a)* alapján a keresetnek helyt ad, a 77. §. *a)* alapján emelt keresetet elutasitja.

Indokok: Az 1894. évi XXXI. t.-cz. 77. §-ának *a)* pontjára alapitott válóperben lényeges előfeltételt képez az, hogy az a házasfél, a kit házastársa jogtalanul elhagyott, a maga részéről hajlandó legyen a házasságot arra az esetre valóban folytatni, ha a másik házasfél a birói felhivásnak eleget tenni akar, — de felperes már 636/902. számú kérvényében határozottan kijelentette, hogy alperes ellen bontó pert akar inditani, — azért felperes az elsőbiróság által, azzal a kérelmével, hogy alperes az életközösség folytatására felhivassék, — már eleve el lett volna utasitandó, — s minthogy felperes a tárgyalások során ismételten is kijelentette, hogy alperessel együtt élni nem akar, azért keresetének a H. T. 77. §-ának *a)* pontjára fektetett jogalapja teljesen hiányzik.

A *Curia* mindkét alsóbiróság itéletének megváltoztatásával felperest keresetével elutasitja:

Indokok: Felperes a házassság felbontására irányzott kérelmét az 1825/902. szám alatt beadott keresetében az 1894. évi XXXI. t.-cz. 77. §-ának *a)* pontjára és esetleg a 80. §. *a)* pontjára is alapitotta, s az 1902. évi április hó 24-én tartott tárgyaláskor eme kereseti kérelmét kifejezetten fentartotta. Minthogy pedig az idézett törvényhelyek rendelkezéseiben körülirt bontó okok különböző előfeltételei, az azokra egyidejüleg való hivatkozását s ebből kifolyólag azoknak alkalmazhatását kizárják, mindkét alsóbiróság itéletének megváltoztatásával felperest keresetével elutasitani, a perköltséget pedig a házasságból származható érdekközösségnél fogva kölcsönösen megszüntetni kellett. (1903. szeptember 30-án 3410. sz. a.)

212. A férjnek tőle külön élő neje iránti eltartási kötelezettsége.

Curia: Minthogy H. P.-nak az elmegyógyintézetben való elhelyezése ennek érdekében történt és felperes hibáján kivül s alapos okból kénytelen külön élni; minthogy a felebbezési biróság itéletében nin..

csenek olyan tények megállapitva, melyekből következtethető volna, hogy felperes a tartásdijáról lemondott s az, hogy H. P. időközben elmebeteg lett, a házassági törvény szerint bontó okot nem képezvén, házas felek a házassági viszonyt bontó perben véglegesen nem rendezhetik: ezekhez képest felperesnek a családi viszonyból kifolyóan törvényes igénye van arra nézve, hogy a gondnokság alatt álló, azonban tetemes vagyonnal biró férjétől tartást követeljen és a fenforgó körülmények közt az, hogy felperesnek 2000 K évi jövedelme van, nem szolgálhat alapul a felperes keresetének elutasitására, mert a jelen esetben a nőtartási dij a válóper keretén kivül érvényesittetvén, itten a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. t.-cz. 90. és 102. §§-ai alkalmazást nem nyerhetnek, hanem irányadó a törvényes birói gyakorlat által megállapitott az a jogszabály, mely szerint a férj, mint a család feje, tartozik a házastárs szükségleteiről gondoskodni, nejét vagyoni állásához illő módon rendszerint természetben eltartani, azonban jogos különélés esetében a külön élő nő tartásdiját is köteles fedezni. (Felülvizsgálati tanács, 1903. szeptember 25-én I. G. 207/1903. P. sz. a.)

213. Árverésen való részt nem vétel kikötése erkölcstelen szerződés.

A sátoraljaújhelyi törvényszék : Felperesnek ama ténykedése, miként csak az esetre állt el a kereset tárgyát képező ingatlanságot is magában foglaló Konstantin-féle ingatlanságra való árveréstől, ha neki alperes átengedi általa az árverésen megveendő ingatlanság bizonyos részét, nem bir az alperes által vitatott kényszer azon ismérveivel, melynek következtében az annak hatása alatt létrejött jogügylet érvénytelenithető volna, nem pedig azért, mert felperes jelölt ténykedése sem nem jogellenes, sem pedig egyáltalán nem volt alkalmas alperesnél oly alapos félelmet, lelki megrendülést előidézni, melynek folytán inkább előnyös lett volna rá nézve a vitatott szerződés megkötése; mint annak nem teljesitése esetén tűrni azt, hogy felperes is árvereljen, a mihez különben felperesnek feltétlenül joga volt.

A kassai itélőtábla helybenhagyja: *Curia :* A két alsó birósági itelet megváltoztatásával elutasitja felperest habár kényszer fenforgását nem látja, a következő indoklással: A peres felek mindkettőjének az árverést megelőzően az lévén a czélzata, hogy a kereseti ingatlant ki-ki a maga részére megvegye, nyilvánvaló, hogy a peres feleknek fentebbi megállapodása összejátszást képez arra nézve, hogy a versenynek csökkentésével az árverésen elérhető vételárt lenyomják, s ily módon olcsób-

ban kaphassák meg az ingatlant. A peres feleknek érintett cselekménye a közerkölcsökbe és ezen felül tiltó törvény be is ütközvén (1879: XL. t.-cz. 128. §.) a mondott körülmények között, az ingatlan egy részének átengedését tárgyazó jogügylet érvénytelen, miből jog és kötelezettség nem származik. (561. P. 1903. sz. a.).

V. ö. a Curia 455/1902. sz. határozatával l. Jogállam Döntvénytára. 1903. évf. 161. sz.

214. A gazda felelőssége a gazdasági üzemben előállott kárért.

Az alperesnél cselédkép alkalmazva volt K. E. felperes a cséplőgépnél teljesített munkaközben szerencsétlenül járt s bal lábát elveszti. Kártéritési keresetének a *nyiregyházi törvényszék* helyt ad. Az indoklásból:

Alperes, mint az állandó veszélylyel járó gazdasági üzem tulajdonosa, felelős az üzemben előállott károsodásért még akkor is, ha őt a köteles gondosság elmulasztása nem terhelné, a mennyiben az ilyen üzem körében előálló veszély és az ebből eredő kár alkotó része a minden gazdasági vállalattal járó rendes koczkázatnak.

A *debreczeni tábla:* helybenhagyja a következő indoklással:

Az 1876. évi XIII. t.-cz. 30. §-a határozottan rendeli, hogy a gazda köteles ügyelni arra, hogy cselédje testi erejét meghaladó vagy egészségét veszélyeztető munkával ne terheltessék; minthogy pedig a per adataiból az derült ki, hogy az akkor még 15 éves K. E. koránál fogva csak könnyebb szolgálatra volt alkalmas, alperes pedig őt nem is munkaköréhez tartozó és a cséplőgépnél rendszerint felnőtt és tapasztaltabb munkás által végezni szokott kéve-adogatásra alkalmazta, melyről tudhatta, hogy életveszélylyel jár: — minthogy K. E. korára tekintettel alperesnek állott kötelességében nemcsak oly könnyebb munkát végezzen, a mely veszély nélkül nők által is végezhető, hanem arra is, hogy ilyen veszélyes helyen alkalmazott cselédje a veszélyre figyelmeztetve legyen és óvatosságra intessék, alperes azonban mindezen óvintézkedéseket elmulasztotta: kétségtelen, hogy alperes az 1876. évi XIII. t.-cz. 30. §-a rendelkezését megszegte és miután K. E. ezen munkája közben megsérült, azért alperes mint munkaadó felelősséggel tartozik.

A kir. Curia: Az alperes kártérítési kötelezettségének meg vagy meg nem állapítása annak a kérdésnek elbirálásától függ: vajjon az a baleset, mely K. E-t az alperes részére teljesített munkaközben érte, az alperes gondatlanságával vagy mulasztásával okozati összefüggésben

áll-e vagy nem? — Minthogy pedig az alperes cséplőgépén alkalmazva volt védőszerkezetnek hiányos voltát N. J. gépésznek a bünügyben tett vallomásán felül már magában véve az a körülmény is bizonyítja, hogy a beállott baleset elhárítására tényleg alkalmatlan volt, másrészről az alperes nem bizonyitotta, hogy K. E-t a baleset előidézésénél szintén gondatlanság terhelné, a baleset az alperes mulasztásának tulajdonítandó; a minél fogva a másodbiróság itéletét az alperes kártérítési kötelezettségére vonatkozóan ezekből az indokokból helyben kellett hagyni. (1903. évi 1884. sz. a.)

Biróságainkban ismételten mutatkozik az a törekvés, hogy az 1874: XVIII. t.-cz. 1. §. által a vasútakra rótt nagyfokú, egész a vis majorig menő felelősséget más nagyobb ipari és gazdasági üzemekre is kiterjeszszék. Igy p. o. a Döntvénytárnak 1903. évf. 85., 86., 114. és 132. sz. eseteiben. A Curia ezekkel ellenétben az itt közölt határozatában csakis a culpáért való felelősség mellett foglalt állást.

215. Teljesítés lehetetlenülése az adós hibáján kívűl.

Curia: A felek között keletkezett szerződésből jogilag következik, hogy a szerződés létesítésére mindkét szerződő fél részéről egyaránt az szolgált indokul, hogy az illető házban hatósági engedélytől függő, de még nem engedélyezett ipar üzessék és mindkét félre nézve a szerződéssel czélba vett vagyoni érdek egyaránt ezzel az iparüzéssel éressék el; következésképen habár az engedélyt külön kikötés nélkül is a dolog természeténél fogva alperes tartozott megszerezni, az iránt, hogy az engedély kiadassék és ezzel az illető háznak szerződésileg meghatározott hasznosítása megkezdhető legyen, a koczkázat mindkét felet terhelte, és így az a körülmény, hogy az az engedély a nélkül, hogy ez iránt alperest jogilag számításba vehető késedelem vagy egyéb mulasztás terhelné, csak az 1903. évi márczius hó elején adatott ki és e miatt eddig az ideig a szállodai ipar az illető házban gyakorolható nem volt, felpereseket nem jogosítja fel arra, hogy az addig elő sem állítható szerződési ellenérték helyett alperestől kártérítést követeljenek. (Felülvizsgálati tanács 1903 szeptember 29-én G. 506/1903. sz. a.)

216. Kötelezettségvállalás végrendeleti intézkedésre.

Peres felek arra a megállapodásra léptek, hogy alperes bizonyos ingatlanát felperesnek fogja végrendeletileg juttatni. Felperes annak kimondására perel, hogy alperes arról az ingatlanáról nem rendelkezhetik

és hogy alperes halála után örökösei azt az ingatlant kiadni tartoznak. Ez a kereset eluttasíttatik.

A gyulai törvényszék: Habár jogilag nem tekinthető ugyan érvénytelennek az olyan jogügylet, a melynek az értelmében az ügyletet kötő egyik fél arra kötelezi magát, hogy vagyonának egy részét végrendeletileg a másik félre fogja hagyni, ebből az ügyletből azonban a jogositott magára a kérdéses dologra dologi jogot nem nyer, s ha a kötelezett a dologgal akár élők között kötött, akár halál esetére szóló jogügylettel másképen rendelkezett, az előbb emlitett jogügylet ez utóbbinak az érvényességére befolyással nem bir, s ha a kötelezett kötelezettségének eleget nem tenne, a jogositott fél csak kártéritést követelhet, a miből folyik, hogy ha alperes felperessel megegyezett volna is arra, hogy a házát végrendeletileg felperesre hagyja, s erre magát kötelezte volna is, mit pedig felperes sem állit, felperes még ez esetben sem kérheti azt birói-lag kimondani, hogy alperes a kérdéses házzal többé nem rendelkezhetik, hanem csak arra lehetne joga, hogy a mennyiben alperes az elvállalt kötelezettségét nem teljesitené, nevezetesen a házat végrendeletileg neki nem hagyná, az ebből eredő kárát az alperes halála után ennek az örököseitől kérhesse. *A nagyváradi tábla* és a *Curia* (1903 szeptember 15-én 5505. P. 1902. sz. a.) helybenhagyja.

Judikaturánk ismételten érvényesnek ismert el hasonló tartalmú szerződéseket, ellentétben a német gyakorlattal, a mely az ilyen korlátozását a halál esetére való rendelkezés jogának, mint a jó erkölcsökkel ellenkezőt, perhorreskálja. Hogy esetünk az örökösödési szerződéstől elvileg különbözik, szembetűnő.

217. Özvegyi jog egyezségi szabályozása.

A házasfelek az özvegyi jog terjedelmére nézve, a házasság megkötésekor szerződésileg megegyeztek. A túlélő özvegy férje örököseit a jogszabályszerű özvegyi jog erejéig perli. Elutasittatik.

A gyulai törvényszék : A házasfelek a nő özvegyi jogának a terjedelmét egyezségileg szabályozhatják s ez esetben a férjét túlélő nő a férj örököseitől özvegyi jog czímen csak a részére egyezségileg meghatározott szolgáltatások teljesítését követelheti s viszont a férj örökösei a nő részére özvegysége idejére egyezségileg biztosított szolgáltatásokat teljesiteni tartoznak, hacsak az által törvényes osztályrészük nem sértetik. Minthogy pedig az 1875. évi XXXV. t.-cz. életbelépte előtt a férj és feleség avagy a jegyesek között kötött vagyonjogi ügyletek érvényessége különös alakszerűségekhez kötve nem volt; minthogy a férj és neje

között az özvegyi jog szabályozását tartalmazó jogügylet egyszerű élők között kötött jogügylet, melynek érvényességéhez az 1875. évi XXXV. t.-cz. életbelépte előtt külalak tekintetében a felek megegyező akaratának kijelentése minden különös alakszerűség nélkül elégséges volt, a kir. törvényszék a felperes és férje között létrejött fenti egyezséget alakilag is érvényes jogügyletnek tekinti. (*Nagyváradi tábla* és *Curia* (1903. október 1-én 5545. P 1902. sz. a.) indokai alapján helybenhagyják).

218. A köteles rész iránti igény és özvegyi haszonélvezet.

Az örökhagyó vagyona tekintélyes részét tevő ingatlanát oly kikötéssel ajándékozta az alperesnek, hogy annak haszonélvezete haláláig az örökhagyót, annak halála után az örökhagyó özvegyét illesse és hogy az özvegy halála napjától számitott 4 év leteltével a megajándékozott a mostani felperesnek örökségi igénye kielégitéseül 1600 K-t fizessen ki. Felperes, mint köteles részre jogosult, e jogát érvényesiti perrel a megajándékozott ellen.

Az eperjesi kir. törvényszék alperest marasztalja a kereset értelmében:

Tény ugyan, hogy az ajándékozó az ajándékozási szerződésben a megajándékozott alperest arra kötelezte, hogy a felperesnek az ő és felesége halála bekövetkezésének napjától számitott negyedik évben örökségi igénye teljes kielégitéseül 800 frtot fizessen, s hogy ez az összeg a felperes részére nyilvánkönyvileg is biztositva van, de tekintve, hogy az ily kikötés illetően rendelkezés fennálló magánjogi szabályaink és a birói megállapodott gyakorlat értelmében figyelembe nem vehető, mert a köteles rész az általános birói gyakorlat szerint a jogositott részéről az örökhagyó halála bekövetkezte napjától követelhető, illetően az ajándékozás joghatálya a köteles rész követelhetésének szempontjából, az örökhagyó halála után, mint a köteles részhez való jog megnyiltakor azonnal megtámadható; tekintve továbbá, hogy a köteles részre jogositott annak kiadását minden korlátozás nélkül követelheti, sem az a körülmény, hogy az örökhagyó összes vagyonának holtig tartó haszonélvezetét özvegyének biztositotta, illetően hagyta, sem pedig az ajándékozási szerződésben foglalt ama körülmény, hogy az örökhagyó a felperes részére az ő és a felesége halála után négy évre fizetendő — telekkönyvileg is biztositott 800 frtot (1600 koronát) hagyott — nem szolgálhat akadályul arra nézve, hogy a felperes köteles részének kielégitését az alperestől már most ne követelhesse. (*A kassai itélőtábla* és a *Curia* 1903 szeptember 23-án 4297/902. sz. a. helybenhagyja.)

219. A járdaköltség közadó természetével bir.

(1881: LX. t.-cz. 189. §. *b)*

Az ujpesti járásbiróság: az ingatlant terhelő járdaköltségek elönyös tételként sorozását megtagadja.

A járdaköltség a sorrendből kihagyandó, illetve annak sorozása mellőzendő volt, mert igaz ugyan, hogy (bár más községek tekintetében) több rendbeli felsőbb birósági határozatok a járdaköltségnek elönyös tételként való sorozását rendelik; azonban ennek az 1881 : LX. t.-cz. 189. §-a *b)* pontjának a kiterjesztő magyarázatára alapított rendelkezésnek az képezi elengedhetlen előfeltételét, hogy ez a járdaköltség közadók módjára kivethető és beszedhető köztartozásnak a jogi természetével birjon, ez a feltétel pedig Ujpest községre nézve be nem következett, fenn nem áll. Fontosabb községi ügyek állandó rendezéséhez különösen tehát közadó jellegével biró köztartozás statuálásához érvényben levő törvényeink a törvényes formák betartásával alkotott szabályrendeletet kivánnak meg. Ujpest községnek ilyen szabályrendelete nincsen. De ha a bemutatott képviselő-testületi határozat mindenben pótolná is a szabályrendeletet, még akkor sem lehet, még akkor sem szabad annak az alapján adótartozást kivetni és beszedni, mert abban a képviselő-testületi határozatban nincsen megállapitva a kivetés alapja, nincsen meghatározva az adókulcs; ennélkül pedig adót kivetni és behajtani képtelenség.

A budapesti tábla: megváltoztatja e végzést: Mert a járdaköltségek az ingatlan tulajdonosának hozzájárulása nélkül vettetnek ki és az egyenes adók módjára hajtatnak be, ekként a községi adóval egy természetüek levén, az ingatlan vételárának a felosztásánál az 1881. évi LX. t.-cz. 189. §-ának *b)* pontjában jelzett előfeltételek mellett elönyös tételként sorozandók, az adott esetben pedig ezek az előfeltételek fenforognak, mert a felfolyamodó által a sorrendi tárgyalási jegyzőkönyvhöz mellékelt kimutatás szerint a bejelentett járdaköltség az árverést megelőzően esedékessé vált és az árverés napjától vissza számított három évnél nem régibb időről van hátralékban. *(Curia* 1902. évi 5418. sz. a. helybenhagyja.)

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

220. A rendelkezésre bocsátó vevő kötelességei.

(K. T. 347. §.)

Alperes eredeti kötésű könyveket rendelt felperesnél, ki azonban más kötésüt küldött, mire alperes a küldött könyveket felperes rendelkezésére bocsátotta, ki ezt tudomásul is vette és felhivta alperest, hogy a könyveket küldje vissza, megigérve a felmerülő fuvardíj visszatérítését. Alperes megtagadta a könyvek kiadását, mert felperes nem megfelelő szállításából kára merült fel. Felperes erre az árú vételárára keresetet indított.

A budapesti IV. ker. járásbiróság: Felperes keresetével elutasittatik. Igaz, hogy alperesnek nem állott jogában azért, mert kára volt, a visszaadást megtagadni, ennek azonban befolyása csak akkor volna, ha ezt jelentkező felperesnek vagy megbizottjának tagadta volna meg, mi azonban nem bizonyíttatott. Alperes a K. T. értelmében csak a könyvek gondos megőrzésére, de nem egyuttal visszaküldésére köteles. Minthogy továbbá felperes nem megfelelőt szállított és alperes kellőleg bocsájtotta rendelkezésre, a kereset elutasítandó.

A budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék felebbezési tanácsa: I. fokú itéletet helybenhagyja, mert alperes ténykedése felperest csak arra jogosítaná, hogy az árú kiadását avagy a megtagadás által okozott kár megtérítését követelhesse, de nem a vételár követelésére. Felperes pedig ezt követelte s nem állította, hogy alperes ténykedése neki kárt okozott volna.

A budapesti itélőtábla: A felülvizsgálatnak helyt ad és kötelez alperest a vételár megfizetésére. Fel. biróság helytelenül vonta le azon jogi következtetést, hogy felperes csak az árút vagy esetleges kárát követelheti. Mert az erre vonatkozó jogvita nem dönthető el annak vizsgálata nélkül, hogy az árúnak rendelkezésre bocsátása a kiadás megtagadása által nem vesztette-e hatályát, mert ha a megtagadás jogos ok nélkül történt, úgy ezáltal a rendelkezésre bocsájtás hatályát vesztė és ez esetben alperes a szerződéstől el nem állhat, hanem az árú általa megtartottnak tekintendő s a kellő időben tett minőségi kifogás, csak a K. T. 348. §. alapján a vételár aránylagos leszállítására s kártérités követelésére ad jogot. Irányadó jogszabály ugyanis, hogy a vevőnek a rend. bocs. által oly helyzetbe kell hoznia az eladót, hogy az való-

sággal rendelkezhessék is az árúval. Ennélfogva alperes csak annyiban korlátozhatta felperest a rendelkezésben, a mennyiben erre a rendelkezésre bocsájtás mellett is jogos oka volt. Ez akkor áll, ha alperes felperes ellenében, ez utóbbi ellen fennálló valamely követelés alapján, megtartási jogot érvényesíthet. Ez eset azonban nem forog fenn, mert a K. T. 309. §. ennek feltételeit tüzetesen meghatározza. Áll azon általános szabály, hogy csak lejárt követelésekre érvényesíthető a megtartási jog, míg a K. T. 309. §. 2. bekezdésben felsorolt kivételes esetek egyike se forog fenn, mert az csak egy, esetleg a jövőben keletkezendő kártérítési igény volt, mit alperes érvényesített. Nem változtat e jogi következtetés helyességén, hogy a visszaadás esetén alperest fuvarbér illete volna, mert felperes a fuvarlevél megküldése esetében annak kiegyenlítését felajánlá, mely felhivásnak alperes eleget nem tett. De az sem befolyásolhat, hogy felperes nem kisérlé meg az átvételt, mert a megtartás után felperes az áruval már nem rendelkezhetett. Ennélfogva alperes az árú kiadását jogos ok nélkül tagadta meg a rendelkezésre bocsájtás így hatályát veszté és a vételárért ép úgy felelős, mint ha ez nem is történt volna meg.

(A budapesti kir. itélőtábla felülvizsgálati tanácsa 1903 október hó 1-én, II. G. 68/1903. sz. a.)

221. Balesetbiztosítási szerződés. Foglalkozási ág bemondása.

(1875:XXXVIII. t.-cz. 474., 475., 490. és 502. §§.)

Cs. P. felperest baleset érte s a biztosító társaság ellen keresetet inditott. A biztosító társaság a kereseti követelés elutasítását azon az alapon kérte, hogy a testi baleset következményei ellen biztosított Cs. P., habár a földjét saját maga művelte és a gazdasági munka minden nemét saját maga végezte, mégis az ajánlat szerint hozzáintézett kérdésre gazdálkodó földbirtokosnak vallotta magát, ki felügyeletegyakorol és tényleg a munkában részt nem vesz és igy valótlan bemondás folytán a k. t. 475. §. rendelkezésénél fogva a biztositási szerződés érvényét vesztette.

A budapesti kir. tábla: az első biróság itéletét helybenhagyja, felperest keresetével elutasítja.

Indokok: A keresk. törvény 474. és 475. §-aiban szabályozott közlési kötelezettség, miként ez az id. törv. 490. és 502. §-aiból is kitünik, nemcsak olyan ténykörülményekre vonatkozik, melyek a biztosítás egyáltalábani elvállalására lehetnek befolyással, hanem olyanokra is, melyek habár csak az elvállalás közelebbi feltételei, mint például a biztosítási díj magassága tekintetében birhatnak fontossággal; már pedig

a fennforgó esetben, a mint ez az első biróság itéleti indokolásának helyes megállapításából kitünik, a biztosított valódi és az ajánlatban bevallott foglalkozása közt oly különbség forog fenn, hogy a biztosított foglalkozása miben állásának a valódisághoz hiven való feltárása esetén a biztosító a szerződés megkötése által reá háruló koczkázat elvállalásáért lényegesen magasabb dijhoz tarthatott volna igényt; továbbá, — mert az, hogy az elhallgatott vagy valótlanul előadott s a biztosítás elvállalására befolyással biró valamely körülmény és a beállott esemény között okozati összefüggés nincs, biztosítónak a keresk. törvény 475. §-án alapuló megtámadási jogának érvényesíthetését egyáltalán nem befolyásolja. (3765/1901. sz.)

Curia: alperest a kereset értelmében marasztalja.

Indokok: A vallomások mérlegelése alapján megállapítható, hogy biztosított Cs. P., a kinek saját földje, kocsija és lova volt, a saját földjén gazdálkodott, a földmunkák teljesítésére rendszerint napszámosokat alkalmazott, ezek felett felügyelt és csak kivételesen segített ő is a munkában, különösen a vetést maga végezte, de napszámba sohasem járt, ebből pedig az következik, hogy biztosított akkor, midőn az ajánlati kérdésre azt a választ adta, hogy gazdálkodó birtokos, ki a felügyeletet gyakorolja és tényleg a földmíves munkát nem végzi, nem tett a biztosítás elvállalására fontos körülményre valótlan bemondást azért, mert tényleges foglalkozása a bevallott foglalkozástól nem különbözik oly értelemben, hogy a két foglalkozás, a fentebb kifejtettek szerint, eltérő koczkázat alá esnék, már pedig csak az ily foglalkozásnak helytelen bemondása birhat a biztosítás elvállalására befolyással és tekintve, hogy ezek szerint a baleset ténye bizonyítva van és alperesnek a közlési kötelezettség megsértésére alapított kifogása jogosultsággal nem bir. (723/1902. v. sz.)

I. KÖZJOG ÉS KÖZIGAZGATÁS.

222. Önálló pusztai jelleg, mint féladó-kedvezmény alapja.

(1871: XVIII. t.-cz., 1886: XXII. t.-cz. 130., 135. §§. és 1896: XXVI. t.-cz. 33. §.).

Közigazgatási biróság: Valamely terület önálló pusztai jellegének megállapitása, ha a községi pótadók kivetésének kérdésével kapcsolatosan birálandó el, a m. kir. közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. A pusztai önálló jelleget a pusztai terület szétdarabolása egymagában nem szünteti meg (1019/1899. k. sz.).

Közigazgatási biróság: Ahhoz, hogy valamely birtok bizonyos községhez csupán közigazgatási tekintetben csatolt pusztának mondassék ki, nem elegendő sem a pusztai elnevezés, sem a külön adóterületi beosztás, sem a pótadóegyezségnek, illetőleg a pótadókedvezménynek bizonyos ideig fennállott gyakorlata, hanem szükséges beigazolni, hogy az *külön praediumot képezett s urbéri rendezésbe bevonva nem volt* (2142/1899. k. sz.).

Közigazgatási biróság: Ha a község valamely önálló pusztai birtokra csupán az állami adó fele arányában vetette ki a községi adót, ezen eljárása ellenében egy későbbi, s az előző évekre egyáltalán nem vonatkozó felsőbb határozat alapján a saját maga által kivetett községi adót felebb emelni nincs jogositva (2539/1901. k. sz.).

Közigazgatási biróság: Minden az általános szabálytól eltérő külön jogkedvezmény érvényesülésének feltétele az lévén, hogy a kedvezmény igénybe is vétessék, az önálló pusztáknak az 1886: XXII. t.-cz. 130. §-ában a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségek fedezése szempontjából biztositott községi félpótadókedvezmény, ha ez a költségvetésnél figyelmen kivül marad s e miatt az érdekelt fél kellő idő alatt sikeresen nem szólal fel, sem jogorvoslattal nem él, a költségvetés évére kiterjedően hatályát veszti. A félpótadó-kedvezmény igénybevételével egyenlő jogi elbirálás alá esik, midőn az érdekelt fél a vitás önálló pusztai jelleg megállapitása iránt az eljárást szabályszerüen meginditja. Önálló puszta után visszatéritendő pótadó fedezésére az 1886: XXII. t.-cz. 130. §. második bekezdésében felsorolt adónemek arányában kivetendő községi pótadóhoz az idézett törvényszakaszban emlitett adói arányában az illető pusztáknak is hozzá kell járulni (3498/1902. k. sz.).

Közigazgatási biróság: Ha valamely birtok önálló pusztai jellege itéletileg el nem ismertetett, de addig az illető birtok tényleg a fél-pótadó-kedvezmény birtokában volt, a községi pótadó az 5 évi elévülési határidőn belül visszamenőleg csupán a jogvita folyamatba tételének idejéig vethető ki (3225/1902. k. sz.).

Az önálló pusztai jellegre vonatkoznak még a 2152/1902 és a 3148/1902, sz. határozatok (l. Döntvénytárunk f. é. 77. és 122. sz. a.). Ezeknek egybevetésével a közigazgatási biróság gyakorlatának alaptételeit a következőkben foglalhatjuk össze. Az 1886:XXII. t.-cz. 30. §-a alapján az önálló puszták birtokosaira a közigazgatási költségek fedezésére a fizetett egyenes adóknak csak felerésze után vethető ki községi adó; továbbá utak és közlekedési eszközök fenntartásához nem tartozik hozzájárulni (i. t. 35. §.). A közigazgatási biróság nem csak az adókivetés és hozzájárulás kérdésében bir hatáskörrel (1896:XXVI. t.-cz. 33. §.), hanem az önálló pusztai jelleg megállapitására is illetékes (a minisztertanács 1898 okt. 19-iki határozata a belügyminiszter és a közigazgatási biróság közt felmerült hatásköri összeütközésben). Az önálló pusztai jelleg megállapitásához szükséges annak igazolása, hogy a terület az 1871:XVIII. t.-cz. életbeléptéig egyik községhez sem tartozott és adóját közvetlenül a kir. adóhivatalnál fizette, azaz hogy *külön praedium* volt és urbéri rendezésbe be nem vonatott. Az előző gyakorlat, akár az egész adó fizetésében, akár féladó-kedvezmény megadásában állott, nem praejudikál. Az önálló pusztai jelleg megállapitása vagy megtagadása csak a jogvita folyamatba tétele utáni időre hat ki; az eljárás meginditása előtti időre a befizetett adót visszakövetelni vagy pedig a be nem fizetett féladót behajtani nem lehet.

223. A különváltan élő házasfelek gyermekeinek eltartása iránti rendelkezés nem a biróság, hanem a gyámhatóság hatáskörébe tartozik.

Curia felülvizsgálati tanácsa: A gyermektartási igény tekintetében az eljárást hivatalból megszüntetni kellett, mert abban az esetben, ha a szülők egymástól különválva élnek és gyermekük eltartásáról nem intézkednek, az iránt, hogy a tartás és neveltetés költségeit melyik szülő legyen köteles viselni, az 1877:XX. t.-cz. 13. §-a értelmében ideiglenesen a gyámhatóság határoz, ez iránti intézkedés tehát a biróság hatáskörébe nem tartozik.

Ugyanúgy határozott a biróság és gyámhatóság között hasonló ügyben felmerült negativ hatásköri összeütközés tekintetében a minisztertanács. Közölve az 10902 I. M. 1902. sz. igazságügyminiszteri rendelettel.

II. BÜNTETŐJOG ÉS ELJÁRÁS.

224. Hatóság elleni erőszakkal kapcsolatos becsületsértés.

(Btk. 165., 261. §§.)

(C. III. 1.) A bejelentett semmiségi panasznak hely adatik; ennek, valamint a Bp. 385. §-nak hivatalból alkalmazott 1. *b)* pontja okából mindkét alsófoku biróság itéletének a vádlott cselekményének minősitését és büntetését meghatározó rendelkezése a Bp. 437. §. 3. bekezdése értelmében megsemmisittetik, s vádlott csak a Btk. 165. §-ába ütköző hatóság elleni erőszaknak a Btk. 92. és 20. §-ai alapján minősitett vétségében mondatik ki bünösnek.

Indokok: A kir. itélőtábla által elfogadott első foku biróság itéletében a büntetés kimérésénél sulyositó körülményül vétetett ... a bünhalmazat, holott *vádlottat ebben az ügyben bünhalmazat nem terheli; mert: a hatóság elleni erőszak elkövetesével ugyanazon egy indulat folyamában kiejtett meggyalázó állitások a legsulyosabb tettbe olvadt egy cselekménynek tekintendők.*

E jogi megállapitásnak az a folyománya, hogy az előző itéletekben felhozott sulyositó körülmény mellőztetett, s az összeszólalkozásból támadt és ekként felindulásban kezdett erőszaknak kisebb fokára s ezzel az okozott jogsérelem csekélyebb jelentőségére, mint felette nyomatékos enyhitő körülményre tekintettel, a Btk. 92. §-a alkalmazásának feltétele megállapittatott (1903 junius 16-án 5537. sz.).

A C. eddigi gyakorlata támogatja e megoldást. Kérdés azonban, hogy nem helyesebbek-e az alsóf. biróságok itéletei, a melyekkel bünhalmazatot állapitottak meg. Hiszen a szóbeli becsületsértés legalább is oly független a hatóság elleni erőszaktól, mint pl. az e közben okozott testi sértés. Ha tehát a két utóbbi, bár kapcsolatban és egyidejüleg követtettek el, a 28. sz. döntvény szerint anyagi bünhalmazatot állapitanak meg, úgy következetesen a becsületsértést sem lehet a hatóság e. erőszak által absorbeáltnak tekinteni, és pedig annál kevésbbé, mert a meggyalázó kifejezések sem az erőszakot, sem a fenyegetést nem helyettesitik és igy nem is lehetnek eszközei a czélba vett büntett elkövetésének, holott a testisértés azonos azzal az erőszakkal, a melyet a tettes czélja elérése végett használt.

225. Erőszakos nemi közösülés kisérlete. Sulyositó körülmény, hogy a kisérlet a befejezéshez nagyon közel állott. A 25. számu büntetőjogi döntvény alkalmazása.

(Btk. 232. §. 1. p., 65. és 113. §§.)

L. J. vádlott 1901. évi május hó 25-én este 8—9 óra tájban Ujvidéken, a Duna folyamnak a Ferencz-József csatorna torkolatánál levő részén többedmagával haladó B. Máriát, előtte eddig ismeretlen sértettet megfogta, a földhöz csapta, kezeit lefogva, ruháit felhuzta és himvesszőjét sértett mezitelen czombjai közé lökdöste, majd midőn sértett kérte, hogy engedje el, sértettet megütötte, megöléssel s kanálisba dobással fenyegette, s hogy sértett sikoltozásának elejét vegyék, a vádlott társa sértett száját befogta; L. J. vádlott kéjkielégülése ezután a sértett ellenállása folytán bekövetkezett a nélkül, hogy a büncselekmény befejeztetett volna. Az ujvidéki törvényszék vádlottat 1 évi börtönre itélte. Társa elmenekülvén, felelősségre vonható nem volt.

(Szegedi kir. itélőtábla.) A kir. törvényszék itéletének L. J. vádlott büntetésére vonatkozó felebbezett része helyben —, egyéb, nem felebbezett része pedig érintetlenül hagyatik.

Indokok: Ámbár nem sulyositó körülmény az, hogy L. J. vádlott a cselekményt, mint nős ember s nappal követte el, mert a tettesnek nős vagy nőtlen állapota a bünösség fokára befolyással nincsen, s mert a kir. törvényszék által helyesen megállapitott tényállás szerint a cselekmény esti nyolcz-kilencz óra közt, tehát nem nappal követtetett el; mégis minthogy a fiatal kor L. J. vádlott javára enyhitő körülményül be nem tudható, mert a cselekmény elkövetése idejében már huszonnégy éves volt, s minthogy sulyositó körülmény az is, hogy a kisérlet a befejezéshez nagyon közel állott: a kir. törvényszék itéletének a büntetés kiszabására vonatkozó felebbezett részét helybe hagyni kellett.

A közvédő részéről a felebbviteli főtárgyaláson előterjesztett az az érvelés, hogy mivel az életkorának tizenhatodik évét már betöltött sértett magáninditványt nem tett, a kir. törvényszék itélete törvényes vád hiányában megsemmisitendő: azért nem vétetett figyelembe, mert a kir. Curiának 25. számu büntetőjogi döntvénye szerint a kiskoru sértett törvényes képviselője is jogosult a magáninditvány előterjesztésére; sértettnek az atyja, mint ugyanannak törvényes kép-

viselője, pedig a magánindítványt törvényes határidőben előterjesztette. (1903. febr. 18. — 433/B. 903. sz.)

(C. III. t.) A semmiségi panasz a Bp. 434. §-ának harmadik bekezdése alapján visszautasittatik.

Indokok: Minthogy L. J. vádlott már a kir. törvényszék itélete ellen is csupán a büntetés enyhitése végett felebbezett s igy a kir. törvényszék itélete egyebekben jogerőre emelkedvén, vádlott a kir. itélőtábla itélete ellen a Bp. 385. §. 1. *a)* pontja alapján semmiségi panaszt most már nem érvényesithet, ennélfogva azt a Bp. 434. §-ának harmadik bekezdése alapján vissza kellett utasitani. (1903. október 27. — 4081/903. sz.)

226. Való tények jóhiszemü feljelentése nem rágalmazás.

(Btk. 260. §.)

Orodi Nándor glogováci községi jegyző és Straub Péter községi biró 1896. november 22-én Niedermayer János községi tanitó ellen az orodi főszolgabirósághoz följelentést adtak be, mely szerint N. J. a gondozására és kezelésére bízott községi faiskolából 100 drb szőlőoltványt eltulajdonitott, és e lopás, sikkasztás vagy legalább is jogtalan eltulajdonitás számba menő visszaélés miatt a nevezett panaszos megbüntetését kérték.

Vádlottak e följelentése folytán a főszolgabiróság a nevezett tanitó ellen az eljárást meg is inditotta, miután azonban a feljelentést alaptalannak találta, panaszos kihallgatása után az eljárást megszüntette. Ez alapon panaszos feljelentésére a közvádló a btk. 260. §-ába ütköző rágalmazás vétsége miatt emelt vádat vádlottak ellen. A *tszék* és *kir. tábla* becsületsértést állapitottak meg.

(C. IV. t.) Mindkét alsófoku biróság itéletének megváltoztatásával Straub Péter és Orodi Nándor vádlottak az ellenük emelt vád alól felmentetnek.

Indokok: Az eljárás adatai szerint való az, hogy N. J. sértett Glogovácz község faiskoláját ama szabályrendelet szerint tartozott kezelni, melyet az emlitett község képviselőtestülete az 1885-ik évi junius hó 16-án tartott közgyülésén megállapitott, eme szabályrendeletnek 7-ik §-a szerint pedig «a faiskolában tenyésztett fák közárverésen és esetleg előre meghatározott árakon a faiskola-alap javára eladatnak.»

Való továbbá az is, hogy N. J. a gondozására bizott faiskolából 1896. év őszén 100 drb szőlő-oltványt a szabályrendelet idézett ren-

delkezése ellenére nem közárverésen vásárolt, hanem azokat — bár nem jogtalan eltulajdonitási szándékkal, hanem elszámolási kötelezettséggel — a községi elöljáróság engedélyének kieszközlése nélkül használta fel saját czéljaira.

Straub Péter és Orodi Nándor vádlottak, mint községi elöljárók, eme tényben a községi vagyonnak szabályellenes kezelését s büntethető cselekmény fenforgását vélvén, arról felettes hatóságuknál, a járási főszolgabirónál jóhiszemüen tettek feljelentést, sőt ama felelősségnél fogva, melylyel a községi elöljáróság a községi vagyon kezeléséért tartozik s a közérdek megóvása czéljából feljelentés tételére kötelezve is voltak.

Minthogy pedig a vádlottak való tényt jelentettek fel s az a körülmény, hogy a községben éveken át olyan gyakorlat fejlődött ki, miként a községi faiskola termékei a hatályban levő szabályrendelet ellenére is értékesittettek, a vádlottak jóhiszemüségét meg nem változtatja; s minthogy *való tényeknek jóhiszemü följelentése — ha az azokból vont következtetés helytelen is — nem büntethető* s ezért a vádlottak cselekményében büntetendő cselekmény tényálladéka fel nem ismerhető:

ezeknél fogva mindkét alsófoku biróság itéletét megváltoztatni s vádlottakat a vád alól felmenteni kellett (5208/1903., 1903. október 13-án.).

227. Köz- és jogos magánérdek az exceptio veritatis szempontjából; az erre vonatkozó kérdés mellőzése.

(Btk. 263. §. 5. p.)

(Debreczeni tvsz., mint esküdtb.) Közérdek nem forog fenn, mert vádlott azzal, hogy a közleményt «*nyilttéri*» rovatban tette közzé, közérdeket nem szolgált, de nem forog fenn *jogos magánérdek* sem, mert vádlott saját előadása szerint is az állitólag ellopott pénzt visszakapta, tehát *vagyoni kárt nem szenvedett.* «Igaz-e, hogy magánvádló a lopás után vádlottnak a 13 koronát Bordó Jenő által visszaadatta?» Vádlott által inditványozott e kérdés föltevése megtagadtatott, mert magánvádló ellenezte — és mert vádlott a valódiság bizonyitása iránt előterjesztett inditványával elutasittatott, — e kérdés pedig szintén nem czélzott volna egyebet, mint a valódiság bizonyitását, illetve abból egy rész kiszakitását (11206. B/902. sz.).

228. Biróküldés mellőzése concret kizárási ok megjelölésének hiánya miatt.

(Bp. 29. §.)

Hivatali sikkasztás büntettével terhelt Motyvay J. a rimaszombati kir. törvényszék helyett azért kérte a nyiregyházai törvényszék kiküldését, mert egyrészt ő az elől emlitett törvényszék területéről elköltözött, másrészt pedig, mert a per folyama alatt a gömörmegyei közigazgatási állapotokról compromittáló leleplezéséket fog tenni, a megyei tisztviselők pedig a törvényszék tagjaival rokoni és baráti viszonyban lévén, azoknak információi az övénél nagyobb hitelre találnak, a rimaszombati kir. törvényszéktől tehát részrehajlatlan itéletet nem várhat.

(C. I. t.) A biróküldés iránti kérelem elutasittatik.

Indokok: Minthogy ezen általánosságban előterjesztett kifogásból sem mellőzési, sem pedig kizárási ok meg nem állapitható, de még kevésbbé állapithatók meg a B. P. 29. §-ában felsorolt okok, miért is sem ezek, sem pedig az, hogy terhelt a rimaszombati kir. törvényszék területéről elköltözött, a biróküldésre indokul nem szolgálhatván, a kérelem elutasitandó volt (1903. október 13. 7099/1903.).

229. Biróküldés mellőzése, midőn a trvszék elnöke a járásbirósághoz terheltként idéztetett.

(Bp. 29. §.)

Párviadal vétsége miatt terhelt Eö. V. mármarosszigeti kir. törvényszéki elnöknek biróküldés iránt tett kérelme.

(C. II. t.) A biróküldés iránti kérelem elutasittatik.

Indokok: Jóllehet ez ügyben a mármarosszigeti kir. törvényszék elnöke a terhelt; de mivel a mármarosszigeti kir. járásbiróság tagjaira nézve sem kizárási, sem mellőzési ok érvényesitve nem lett s más törvényes ok sincs indokolva: a biróküldés iránti kérelmet *ezuttal* elutasitani kellett (1903. október 13. 6985/1903. sz.).

230. Biróküldés elrendelése kizárási ok miatt.

(Bp. 29. §. 1. és 64. §. 1. p.)

Nyilvános rágalmazás vétsége miatt terhelt Tatai Gyula ellen inditott bünügyben a kolozsvári kir. törvényszéknek *biróküldés* iránt tett fölterjesztése.

(C. I. t.) A jelen bünügyben illetékes kolozsvári kir. törvényszék helyett a deési kir. törvényszék küldetik ki.

Indokok: A vádbeli cselekmény a kolozsvári kir. törvényszék ellen követtetett el, ennek birói tagjai tehát a bünvádi ügy elintézéséből a B. P. 64. §. 1-ső pontja alapján kizárvák, minélfogva a biróküldés a B. P. 29. §. 1-ső pontja szerint indokolt (1903. október 13. 7102/1903. sz.).

231. Biróküldés elrendelése kizárás okából.

(Bp. 29. §. 1. p. és 64. §. 1. p.)

(C. I. t.) A biróküldés iránti kérelemnek

1.-ör a Pastilla Géza és társai panaszára a nagybecskereki kir. törvényszék vádtanácsának 1900. május 11-én 1655. sz. a. kelt határozatával hamis vád büntettei miatt folyamatba tett bünvádi ügyre vonatkozóan;

2.-or. A nagybecskereki rendőrfőkapitány panaszára 1900. évi 3269. szám alatt hatóság elleni rágalmazás miatt folyamatba tett bünvádi ügyre vonatkozóan hely adatik s ezen bünvádi ügyek további ellátására a különben illetékes nagybecskereki kir. törvényszék helyett a szegedi kir. törvényszék küldetik ki.

Indokok: Jóllehet Gockler Lajosnak biróküldés és a nagybecskereki kir. biróság ellen büntető eljárás meginditása iránt előterjesztett s a kir. Curiához 2539 1902. sz. a. közvetlenül benyujtott kérvénye alapján, az *igazságügyi miniszter* ur a megtorlási eljáráshoz szükséges *felhatalmazást nem adta meg:* ez nem változtat azon a tényen, hogy ezek a biróságok megsértettek; s minthogy a felterjesztett iratok tanusága szerint, de magából a biróküldés iránt legutóbb előterjesztett kérvényből is kitünik, hogy a nagybecskereki kir. biróságok ellen, ugy azok egyes birói tagjai ellen is, sulyos rágalmazásokat ad elő, s igy ezeket megsértette, ezek a körülmények a nagybecskereki kir. biróságokat, mint sértetteket a B. P. 64. §. 1. pontja értelmében a folyamodó ellen meginditott ügyekben való biráskodásból kizárják.

Ehhez képest a Bp. 29. §-ának 1. pontja alapján a biróküldés elrendelendő volt (1903. október 20-án. 7152/1903. szám.).

A biróküldés alapja itt az, hogy a különben illetékes nagybecskereki törvényszék biráit a C. sértetteknek tekinti (64. §. 1. p.), ez annyiban elvi jelentőségü felfogás, hogy ez esetben az illető birák még fel sem léphettek a terhelt ellen sértettek gyanánt, mert ehhez az igazságügyminiszter a felhatalmazást még meg sem adta (Btk. 271. §.). A C. mindazonáltal helyesen rendelte el a biróküldést, és pedig nemcsak azért, mert a terhelt tényleg rágalmakkal illette a nagybecskereki törvényszék biráit, hanem azért is, mert a Bp. 4. §-a szerint fel-

hatalmazási vétség esetében a felhatalmazás megadása előtt is folyamatba lehet tenni a bünvádi eljárást, a mennyiben az a nyomozáson tul nem terjed.

232. Biróküldés mellőzése kizárási ok hiánya miatt.

(Bp. 29., 74., 75. §§.)

A biróküldés iránti kérelem elutasittatik. *Indokok*: T. A. fegyencz az ellene lopás büntette miatt folyamatba tett bünvádi ügyben azért kéri az illetékes kaposvári kir. törvényszék helyett más biróságnak kiküldését, mert a kir. ügyész az előző bünvádi ügyben őt vassal, sötét magánelzárással s különféle zaklatásokkal terhelte.

Minthogy azonban a kir. ügyész, a fegyelmi büntetésnek a folyamodó elleni alkalmazására jogosult s igy ez az indok biróküldés alapjául amugy sem szolgálhat, de eltekintve ettől a Bp. 29. §-a értelmében biróküldésnek alapjául csakis a biróság ellen jogosan emelhető törvényes kifogás szolgálhat indokul, a kir. ügyész személye elleni kifogás azonban csakis annak mellőzésére szolgálhat alapul: ehhez képest a biróküldés elrendelésére alapul szolgáló ok hiányában a kérelem elutasitandó volt (1903 szeptember 30; 6194/1903. sz.).

233. Esküdtekhez intézendő főkérdés szövege.

(Bp. 355. §.)

(Debreczeni kir. törvsz., mint esküdtb.) Inditványozta vádlott, hogy az esküdtek elé feltett kérdés ne azzal a kifejezéssel kezdődjék, hogy: «Bünös-e vádlott?» — hanem azzal, hogy: «*Büntethető-e vádlott?*» Minthogy azonban vádlottnak emez inditványa a Bp. 355. §-ának a főkérdés feltételi módjára vonatkozó intézkedésével ellentétben áll, a kir. törvényszék a vádlott inditványának mellőzésével a kérdést a Bp. 355. §-ának megfelelően állapitotta meg (11206. B/902. sz.).

234. Semmiségi panasz bizonyos iratok felolvasásának mellőzése (Bp. 313. §.) és a miatt, mert az esküdtek határozata a bizonyitékokkal ellenkezik (427. §. 6.).

(Bp. 384. §. 9. p.)

Nyomtatvány utján elkövetett rágalmazás és becsületsértés vétsége miatt vádolt B. E. elleni ügyben, mely Szabó Károly főmagánvádlónak előterjesztett vádja folytán indittatott, a debreczeni kir. törvényszék mint esküdtbiróságnak fölmentő itélete ellen főmagánvádló és képviselője élt semmiségi panaszszal.

(C. II. t.) A semmiségi panasz elutasittatik.

Indokok: A főmagánvádló és képviselője a Bp. 384. §-ának 9. pontja és a 427. §. 6. pontja alapján használnak semmiségi panaszt.

Az első irányban érvényesített perorvoslat arra támaszkodik, hogy a perhez csatolt és részben ugyanazon felek között lefolyt ügyek iratai fel nem olvastattak.

Ezen iratok közül a vádlottnak korábbi elitéltetéséről szóló itélet olyan okirat ugyan, mely a Bp. 313. §-a értelmében felolvasandó lett volna; annak fel nem olvasása tehát kétségtelenül mulasztás volt.

Az esküdtbiróság e mulasztását azonban a magánvádló a Bp. 384. §-ának 9. pontja alapján csak ugy panaszolhatná, ha a felolvasás a vád szempontjából lényeges vagyis szükséges lett volna.

Minthogy azonban az emlitett marasztalás más, a jelen per tárgyával oki összefüggésben nem álló esetre vonatkozik, az tehát *a vádlott bünösségének megállapitására befolyással nem lehetett;* amaz itélet fel nem olvasása nem sértette a vád jogos érdekeit.

A felolvastatni kért többi irat szintén nem vonatkozván a jelen per tárgyát képező büncselekményre, azoknak felolvasása a Bp. 313. §-a értelmében helyesen mellőztetett.

Az első irányban használt semmiségi panasz tehát alaptalan. De alaptalan a Bp. 427. §-ának 6. pontja alapján használt semmiségi panasz is.

Az esküdtek határozatában ugyanis ellenmondás egyátalán nem található. A semmiségi panasz indokolásában ellenmondásnak megjelölt az a tény, hogy az esküdtek határozata a bizonyitékokkal ellenkezik, egyrészt nem ellenmondás, másrészt pedig ez a kifogás mint *a felül nem vizsgálható ténymegállapitásra vonatkozó,* figyelembe nem jöhet.

A semmiségi panasz mindkét irányban alaptalan levén, az a Bp. 437. §-ának negyedik bekezdése alapján elutasitandó volt (1903 október 13-án. — 8356/903. sz.).

235. Vádlott uti és egyéb költségei nem bünügyi költségek.

(Bp. 482. §. 2. bek., 479 §.)

(Debreczeni kir. törvsz., mint esküdtb.) A fölmentő itélet folyományaként tekintettel arra, hogy az eljárás egyedül magánvád alap-

ján folyt, a Bp. 482. §. 2-dik bekezdése alapján kötelezendő volt magánvádló a felmerült 81 K 60 fill. eljárási, mint bünügyi költségeknek, az 1890. évi XLIII. t.-cz. 9. §-ában megirt módozatok mellett leendő megfizetésére.

Ellenben vádlottnak ama kérelmét, hogy magánvádló a vádlott részére utazási költség czimén felszámitott 500 K megfizetésére köteleztessék, — a kir. törvényszék azért utasitotta el, mert a Bp. 482. §-ának világos rendelkezése szerint, ha az eljárás egyedül magánvád alapján folyt, a vádlott felmentése esetén magánvádló csupán a bünügyi költségeket köteles megtériteni, — a vádlott által felszámitott uti- és egyéb költségek, — figyelemmel a Bp. 479. §-ában foglaltakra, a bünügyi költségek fogalma alá nem vonhatók. (11206. B/902. sz.).

III. MAGÁNJOG ÉS ELJÁRÁS.

236. Felhivás a házassági együttélés folytatására az ideiglenes tartás iránti per folyama alatt.

Curia felülvizsgálati tanácsa: A felebbezési biróság itéleti tényállásából kitünik, hogy alperes bizonyitani kivánta, hogy felperest a házassági együttélés folytatására felhivta; a felebbezési biróság a tényállásnak e részben való megállapitásába azért nem bocsátkozott, mivel a szóban forgó visszahivás, ha megtörtént is, az elsőbirósági itélet hozatala után történt A felebbezési biróságnak ebbeli elfoglalt álláspontja téves, mert a per folyama alatt, ide értvén a felebbezési birósági eljárást is, ideiglenes tartás iránti perekben mindkét félnek jogában áll az együttélés megkezdése iránt a lépéseket megtenni; jelen esetben tehát jogosan hivhatta fel alperes a felperest a visszatérésre az elsőbirósági itélet meghozatala után, mivel szemben felperesnek állott érdekében és kötelességében felhozni és megállapitani oly tényeket, melyek alapján ő a visszahivás ellenére is jogositva van az együttélés megkezdését megtagadni, a nékül, hogy ezáltal tartás iránti igénye érintethetnék.

Az a körülmény, hogy esetleg felperes eredetileg elegendő ok nélkül hagyta el alperest, és hogy ez alapon felperes a nőtartási keresetével elutasittatott, a házassági viszony társadalmi és erkölcsi jelentőségénél fogva egymagában véve nem fosztja meg felperest attól az igényétől, hogy férjéhez visszatérjen, és ha ez az alperes hibája miatt meghiusul, ez alapon alperestől tartásdijat követeljen. (I. G. 478/1902. sz. a.).

237. A házassági kötelék fennállása alatt a férjétől külön élő nő sem követelheti vissza a hozományi javakat.

Curia felülvizsgálati tanácsa: A felebbezési biróság tényállásából és az általa elfogadott elsőbirósági tényállásból kitünik, hogy a peres felek házastársak s bár különválva élnek, a házassági kötelék közöttük birói itélettel fel nem oldatott, és hogy a per tárgyát képező ingókat felperes férjhezmenetele alkalmával vitte férje házához. Ily tényállás mellett, minthogy jogszabály, hogy a nő a házassági kötelék fennállása alatt a hozományi javakat férjétől vissza nem követelheti, a kérdés az, hogy a követelt ingók a nő külön vagyonának vagy hozománynak tekintendők-e? a mi jogkérdést képez és a felülvizsgálat tárgya.

A felebbezési biróság itéletében fölsorolt és felperes által férje házához vitt ingók: butorok, ágy- és asztalnemüek, evő- és ivóedények és eszközök mind olyanok, a melyek nem kizáróan a nő személyes szükségletére, hanem mindkét házasfél használatára szolgálnak, következően hozományi tárgyaknak tekintendők (Curia 1901 április 13. G. 100.). E szerint jogszabályba ütközik a felebbezési biróságnak az a jogi döntése, mely szerint annak ellenére, hogy a felek között a házassági kötelék mindez ideig fel nem bontatott, I. r. alperest a hozomány kiadására kötelezte, mihez képest a felebbezési biróság itéletét a felülvizsgálati kérelemmel megtámadott részében meg kellett változtatni, felperest keresetének eme részével I. r. alperessel szemben is elutasitani. (G. 466/902. sz. a.)

238. Az ideiglenes nőtartás mértéke.

Curia felülvizsgálati tanácsa: Az ideiglenes női tartást nem az 1894: XXXI. t.-cz., hanem a törvényes birói gyakorlat szabályozza és a törvényes gyakorlat értelmében e czimen a nőt csak a szükséges tartás illeti meg; e tekintetben tehát nem alkalmazhatók az 1894: XXXI. t.-cz. 91. §-ában a kiszabott tartás felemelésére vonatkozó elvek, melyek különben nemcsak a férj vagyoni helyzetének javitásán, hanem a nő jövedelmének kevesbedésén is alapulnak. Minthogy pedig felperes részére a szükséges tartás már megitéltetett, e mellett egymagában a felperes által felhozott az a ténykörülmény, hogy alperes magasabb fizetésbe jutott, a tartásdij felemelésére indokul nem szolgálhat. A felebbezési biróság az a jogi döntése tehát, mely szerint felperest keresetével elutasitotta és az okozott költségben marasztalta, jogszabályba nem ütközik. (I. G. 662/901. sz. a.).

239. Bérbe adott ingó dolog koczkázata. — A teljesités felajánlása.

A *budapesti kir. itélőtábla* felülvizsgálati tanácsa: Alperes a sommás eljárási törvény 185. §. *a)* pontjára alapitott felülvizsgálati kérelmében anyagi jogszabály megsértését panaszolja azért, mert a felebbezési biróság a *NB.* alatti kimutatás ... 6. tétele alatt előirt vasbunkóért felszámitott 6 korona összeget meg nem itélte.

Ez a panasz azért alaptalan, mert a felebbezési biróságnak irányadó ténymegállapitása szerint felperes, ki a munkálat feletti felügyeletet gyakorolta, saját eszközeit dijazás ellenében engedte át használatra, ily körülmények közt pedig felperes a használat közben eltört eszköz értékét nem követelheti, mert használati dij kikötése esetén a koczkázatot a tulajdonos viseli s igy a rendes használat közben a munkaeszközben beállott kár a tulajdonosra hárul. A felebbezési biróság tehát ezen tétel megállapitását a fennálló jogszabály alapján tagadta meg.

Alapos azonban a felülvizsgálati kérelemnek a perköltségre vonatkozó része.

Téves a felebbezési biróságnak az az álláspontja, hogy miután alperes a per meginditása előtt s a per folyama alatt a megitéltet meghaladó összeget ajánlott felperesnek, felperes azonban azt el nem fogadta, alperes a perre nem szolgáltatott okot s alperest késedelem nem terheli, a jelen esetben tehát a sommás eljárási törvény 111. §. alkalmazása helyén van.

Alperes ugyanis az ajánlott fizetés visszautasitásának következményeit csak ugy hárithatta volna felperesre, ha a kérdéses összeget, illetve annyit, a mennyi felperest jogosan megillette s a mely összeg felperes javára megitéltetett, birói letétbe helyezett volna, ezt azonban alperes nem tette s igy felperesnek visszautasitó nyilatkozatát a késedelem tekintetében mentségül fel nem hozhatja. (I. G. 313/1902. sz. a.).

240. Szerzői jog elévülése.

Felperesek, kiknek néhai G. J. után a «P. n.» czimü bohózathoz való szerzői jog $^{11}/_{12}$ részben hagyatékbirói jogerős végzéssel átadatott, szerzői jog bitorlása czimén perli alperest, a ki budapesti szinházában ezt a bohózatot előadta.

A *budapesti kir. törvényszék* a keresetnek helyt ad: A szerzői jog a szerzőt illeti meg, illetve a törvény 3. §-a értelmében a törvényes örökösöket, a mennyiben az szerződés vagy halálesetre szóló intézkedés

által másokra nem ruháztatott. Felperesekkel szemben tehát alpereseknek azt kellett volna igazolniok, hogy a szerző az előadási jogot végleg másra, vagy hogy alperesre ruházta. Ilyen bizonyitékot azonban alperes nem szolgáltatott. Azon körülmény ugyanis, hogy a peres darab évtizedeken át szabadon előadatott, a szerző jogát meg nem szünteti. Jogelévülést, elbirtoklást a törvény nem ismer, 36—41. §-ai csak keresetelévülést állapitanak meg az egyes bitorlási tényekkel szemben, de alperes a maga részéről a törvény 78. §-ára nem hivatkozhatik, miután, ha más szinházak a törvény életbelépte előtt netán jogosan is adták elő a peres bohózatot, ebből alperesre, ki azt nem adta elő, jog nem származhatik. Alperes ezek szerint mi jogczimre sem hivatkozhatván, jóhiszemüségét sem vitathatja alaposan, tekintettel arra, hogy beismerte, miszerint az első peresitett előadást megelőzőleg már értesittetett felek képviselője utján irásban, de dr. F. és dr. D. utján szóval is, a beszavatolt végzés elküldése mellett, hogy felperesek a darab előadását meg nem engedik. Az az érvelés, hogy felperesek tartoztak volna jogukat kimutatni, annál kevésbbé talál, mert mint törvényes leszármazóknak joga amugy is vélelmezendő volt, de a hagyatékátadó végzés számára világosan hivatkoztak is, alperes pedig a maga részéről jogszerző tényre nem is támaszkodhatott, de sőt az első kereset beadása után is a bohózatot harmad izben is előadatta.

A budapesti *itélő tábla* felpereseket elutasitja. Nem vitás a peres felek közt, hogy G. J.-nek «A peleskei nótárius» czimü bohózata első izben a Nemzeti szinházban az 1838. évben adatott elő; ezen idő után pedig ez a bohózat ugy a Nemzeti szinház, mint Magyarország összes szinpadain szabadon adatott elő a nélkül, hogy az 1866 február 27-én elhalt G. J. az egyes előadások után bármiféle tantièmeket huzott, vagy hogy a mű szerzői tulajdonjogához bárminemü jogot támasztott volna. A Nemzeti szinház okirattárának elégése folytán ma már nem bizonyitható ugyan, hogy G. J. érintett bohózatának előadási jogát mely feltételek mellett ruházta át a Nemzeti szinházra, mindazonáltal a H. a. előszavából «G. J. emlékezete Szigligeti Edétől» megállapitható, hogy a szinműirók az 1837. év előtt csupán a m. kir. Akadémia által kiirt pályadijakra tarthattak igényt és hogy csupán a pesti Nemzeti szinház megnyitása után, 1837. évi deczember hó 28-án jelent meg az az okirat, melyben a szinház igazgatósága az eredeti szinmű- és operairóknak a három előadásból egész jövedelmet biztosit, a többi előadásokból azonban tantièmet nem kapott szerző, mely jutalmazási rendszer még az 1840. évben sem változott, a midőn a szinház országossá vált és

csak 1843-tól kezdve fizettek a szinházigazgatók a szerzőknek 5, illetve 10% tantièmet. Ezen körülményeknek és különösen annak figyelembevétele mellett, hogy G. J. érintett bohózatának egyes előadásai után 1843-tól kezdve sem a Nemzeti szinháztól, sem Magyarország egyéb szinházaitól tantièmet nem huzott, a vélelem a mellett harczol, hogy G. J. ezen bohózatának előadási jogát véglegesen a Nemzeti szinházra ruházta át, annál is inkább, mert N. F. vallomása szerint ezt a darabot a Nemzeti szinház igazgatósága mindenkor jogmentesnek tekintette. Ezzel a vélelemmel szemben az ellenkezőnek, vagyis annak bizonyitása, hogy az előadási jog átruházása nem véglegesen, hanem bizonyos jogfentartás mellett történt, a felpereseket terhelte. Minthogy azonban felperesek ennek a körülménynek a bizonyitását meg sem kisérelték stb.

A *kir. Curia* (2744/1903. sz. a.) a másodbiróság itéletét hagyja helyben.

241. Szolgálatképtelenség mint nyugdijra való jog előfeltétele.

Felperes, mint az alperesi nyugdijintézet tagja, azon az alapon követel nyugdijat, hogy szolgálata teljesitése által szolgálatképtelenné vált.

A budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék megállapitja, hogy felperes lábbaját szolgálata teljesitése által szerezte. Mindazonáltal elutasitja.

A nyugdijszabály 6. és 2. pontja szerint azonban tiz évi nyugdijintézeti tagság eltelte előtt felperes nyugdijigénye csak arra az esetre volna megállapitható, ha bizonyitva volna nemcsak az, hogy felperes baját szolgálat folytán szerezte, hanem az is, hogy azáltal szolgálatképtelenné vált.

Ámde szakértők felperes megvizsgálása alapján kijelentették, hogy felperes szolgálatképes azzal a korlátozással, hogy oly szolgálatot, mely több járással van egybekötve, nem teljesithet, ellenben irodai munkára alkalmas. Minthogy a fent kifejtettekből kétségtelen, hogy a szolgálatban szerzett baja őt szolgálatképtelenné és az alperesi társaságnál végzett teendőire alkalmatlanná nem tette, ennélfogva felperesnek a *C)* a. nyugdijszabályzat 6. §-a értelmében nyugdijra igénye nincs. *A budapesti kir. itélőtábla* helybenhagyja.

A kir. Curia: mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával alperest kötelezi. A *C)* alatti nyugdijszabályzat 6. §. 2. pontjában foglalt ama rendelkezésnek, mely szerint a nyugdijintézet tagja 10 év letelte előtt is nyugdijra igényt tarthat, ha a szolgálat folytán lett szolgálatképtelen, helyesen csak az az értelem tulajdonitható, hogy a nyugdij

iránti jogosultság nemcsak akkor áll be, ha a nyugdijintézet tagja általában és teljesen (absolut) szolgálatképtelenné válik, vagyis ha egyáltalán semmiféle szolgálatot nem végezhet, hanem akkor is, ha a társulatnál elfoglalt állásának és képességének megfelelő szolgálatot nem teljesithet, vagyis, ha a rendes szolgálata folytatására való képessége elveszett. (1143, polg. 1902.).

242. Haszonbérlő társak kötelezettsége egyetemleges kötelezettség.

Curia felülvizsgálati tanácsa: Minthogy általánosan elfogadott jogszabály az, hogy ellenkező megállapodás nem létében a haszonbérbe adóval szemben az összes haszonbérlő társak minden külön kikötés nélkül is egyetemlegesen felelősek, annálfogva a jelen esetben az ügy eldöntésére nem az bir fontossággal, hogy alperesek tettek-e az egyetemleges kötelezettség elvállalására irányuló nyilatkozatot, hanem az, hogy K. S., Z. L. és B. M. alperesek, felperessel szemben mint közvetlen szerződő felek és mint a többi alperes haszonbérlő társai jelentkeznek-e? (G. 566/1902. sz. a.)

243. Harmadik javára kötött szerződés.

Curia felülvizsgálati tanácsa: D. N. volt verseczi szerb gör. kel. vallásu püspök, a keresetileg érvényesitett összeget alperesnek nem a felperesként fellépett egyház vagyonából, hanem sajátjából adta ugyan kölcsön, mind a mellett a kölcsönről kiállitott adóslevélben alperes arra kötelezte magát, hogy a kölcsönvett összeget a felperesként fellépő egyházi alapnak, tehát a jogügyletben részt nem vett harmadik személynek fizesse vissza; minthogy az ily módon létesült jogügylet halálesetre szóló jogügyletnek nem tekinthető, az ez iránt perbe vitt jog feletti döntésnél nem az örökösödés tekintetében fennálló különleges, hanem a kötelmi jogra vonatkozó általános jogszabály alkalmazandó.

Már pedig általánosan elfogadott jogszabály az, hogy olyan esetekben, melyekben az adós a hitelezővel szemben arra kötelezi magát, hogy a szolgáltatást egy harmadik javára teljesiti, az ekként kedvezményezett közvetlenül van jogositva a teljesitést követelni. (G. 20/1903. sz. a.).

244. Ügyvéd felelőssége.

(1874: 34. t.-cz. 71. §-a.)

Felperes alperest megbizta, hogy N. N. ellen ingatlanok birtokba bocsátása iránt pert inditson. Alperes ezt a megbizást elfogadta, de a

per meginditását felperes folytonos sürgetése daczára folyton halogatta. A végre beadott keresettel felperes mind a három fokon elutasittatott. Felperes kártéritést követel azon az alapon, hogy keresetét mindhárom foku biróság azzal az indoklással utasitotta el, hogy N. N. a kereseti ingatlanokat 1896 január 11-én letelt 32 év alatt elbirtokolta. Alperes a keresetet 10 nappal utóbb, 1896 január 21-én adta be; holott felperes ezzel állitólag már 1894-ben, bebizonyithatólag 1895 november 13-án megbizta.

A *szatmárnémeti törvényszék* elutasit:

Tekintve, hogy felperes által K. Zs. ellen ingatlan felerészének birtokba adása iránt inditott rendes perben az, hogy alperes a keresetet az elévülési határidő eltelte után adta be, csak akkor volna mint mulasztás alperes terhére róható, ha a felperes az eljárás során beigazolta volna, hogy alperesnek tudnia vagy legalább gyanitania kellett, hogy felperes érdekeit veszélyezteti, ha a keresetet nem 1896 január 11. napja előtt adja be; tekintve továbbá, hogy felperes mindezek igazolására egyedül a K. L. által irt levélre hivatkozott, melyből állitólag alperes az elévülés idejét hó és nap szerint pontosan megjelölve, tudomásul nyerte, azonban felperes az alperes tagadásával szemben nemcsak azt nem igazolta, hogy alperes ezen levelet megkapta, de sőt K. L. tanuvallomásából megállapitható volt, hogy meg sem kaphatta, mert K. L. ily tartalmu levelet sohasem irt; tekintve, miszerint mindezekből megállapithatólag felperes azt, hogy alperes az elévülés idejét tudta vagy gyanitotta, az eljárás során csak állitotta, de mivel sem bizonyitotta, mert erre nézve az O. a. csatolt, állitólag alpereshez irt levél sem fogadható el bizonyitékul, az pedig, hogy alperes a keresetet a megbizás vételétől számitva két hó és hét nap eltelte után adta be, oly mulasztásnak, mely a kártérités alapjául szolgálhatna, nem tekinthető; tekintve, miszerint felperesnek azon állitása, hogy ő alperest a per meginditására már két évvel előzőleg megbizta, a mennyiben ezen megbizás nem a szabályszerü ügyvédi meghatalmazás aláirása által történt, mert az csak 1895 november hó 13-án állittatott ki, figyelembe vehető nem volt; tekintve, hogy a fenti perben mind a három biróság s igy különösen a kir. Curia itéletéből kivehetőleg felperes nemcsak egyedül a keresetnek nem kellő időben történt beadása s igy felperes perelhetőségi jogának elévülése miatt lett pervesztessé, hanem ezenkivül egyrészt azért, mert az ingatlanok sohasem képezték a felperes édes apjának tulajdonát s csak téves helyszinelés folytán kerültek a felperes édes apja nevére, másrészt azért, mert felperes mostoha anyja az ingatlanokat K. Zs. nagyatyjának eladta s ez és jogutódai a vételárt

kifizették; abból pedig, hogy mind a három biróság az elévülési idő kezdetét az adásvételi szerződés keltétől számitja, megállapitható, hogy felperes pervesztességének főoka a vételi szerződés s az elévülés csak azon főok következménye s annak támogatására szolgál, annyival is inkább, mert pusztán a törvényben megkivánt idő eltelése által az elévülés érvényes jogczim nélkül helyt nem foghat s ez a másodbirósági itéletben különösen hangsulyoztatik is; tekintve, hogy a törvényben megállapitott azon szabályt, mely szerint két egybehangzó itélet alapján végrehajtás rendelhető el, felperesnek ismernie kellett s igy alperes annak különös közlésére köteles nem volt; tekintve, hogy felperes az alperes részére a perben teljesitett munkálataiért a biróság által megállapitott költségeket, a mennyiben alperest a pernek vitele tekintetében mulasztás nem terheli, visszakövetelni jogositva nincs, felperest keresetével elutasitani kellett.

A *debreczeni itélő tábla* és a *kir. Curia* (2216. 1903. sz. a.) helybenhagyja.

245. Okozati összefüggés szerződésszegés és károsodás közt.

Felperes kötelezte magát, hogy Budapesten a VII. kerületben liszt- és kenyérelárusitási üzletet nyit és az ahhoz szükséges árút kizárólag alperestől fogja beszerezni; minek ellenében alperes arra kötelezte magát, hogy a VII. kerületben felperesnek fogja liszt- és kenyérgyártmányait elárusitásra eladni. Felperes kártéritésre perel, mert alperes a szerződést megszegte és a VII. kerületben másoknak is adott elárusitásra lisztet és kenyeret; minek következtében felperes üzlete tönkrement, azt beszüntetni és eladni volt kénytelen. Felperes keresete arra irányul, hogy alperes fizesse meg azt az összeget, a melylyel kevesebb folyt be az üzlet vételáraként annál az összegnél, a melybe az üzlet berendezése és fentartása került

A kereskedelmi- és váltótörvényszék felperest keresetével elutasitja. Felperes az üzlet beszüntetéséből származó kárának a megtéritését követeli; keresetének jogalapjához tartozik tehát az alperes szerződésszegése és a felperesi üzlet tönkremenetele, beszüntetése (kényszerü eladása) közti okozati összefüggés fenforgása, vagyis az, hogy felperes üzletének tönkremenetelét, annak beszüntetését az okozta, hogy alperes a VII. kerületben másoknak is adott elárusitásra lisztet és kenyeret. Az okozati összefüggés fenforgását azonban felperes az alperes tagadásával szemben nem bizonyitotta. Ugyanis egymagában abból a tényből, hogy alperes másoknak is engedett gyártmányaiból elárusitást, nem lehet következtetni arra, hogy a felperesi üzlet tönkremenetelét szükségkép az alperes jogellenes cselekménye okozta, mert mig egyrészről

az üzlet tönkre mehetett az alperes jogellenes cselekménye nélkül is, ugy másrészről virágozhatott a jogellenes cselekmény daczára is. A jogellenes cselekmény kárt okozó hatására, nevezetesen a jelen esetben arra a hatására, hogy a felperesi üzlet elért forgalmának és azon üzletek ugyanazon időbeni forgalmának ismerete alapján lehetne következtetést vonni, a melyeknek alperes az elárusitást szerződésellenesen megengedte. Felperes azonban e tekintetben semmiféle adatot elő nem terjesztett. Alperes előterjesztésével adatot szolgáltatott ugyan a tekintetben, hogy a VII. kerületben üzlettel biró S. F. az alperes gyártmányaiból a felperesi üzlet fennállása alatt (augusztus hó 5-től 25-ig) 259 K értéküt vásárolt elárusitásra. Kétséget nem szenvedhet azonban, hogy a S. F. által felperestől elvont forgalom a felperesi üzlet tönkretételét nem okozhatta, másrészről pedig felperes a S. F. által tőle elvont haszon iránti követelést alperes ellen érvényesiteni nem kivánja, hanem kizárólag az üzlet beszüntetéséből származó kárának megitéléséhez ragaszkodik. Ezt a kárát azonban, ha mindaz igazolva volna is, mit felperes a perben állit és ha nem igazoltatnék is az, mit a keresettel szemben alperes vitat; minthogy nincs igazolva az okozati összefüggés a jogellenes cselekmény és a vitatott károsodás között, megitélni nem lehetne. A *kir. tábla* és a *kir. Curia* (738/P. 902. sz. a.) helybenhagyja.

249. A hitvestársi öröklési jogot és az özvegyi jogot a hitvestársak különélése nem szünteti meg.

Az örökhagyó felesége a hagyaték szerzeményi természetü részére hitvestársi öröklési jogát, öröklött ági természetü részére pedig özvegyi haszonélvezeti jogát érvényesiti. Alperesek azon az alapon kérnek elutasitást, hogy a hitvestársak állandóan külön élnek, ámbár házasságuk az örökhagyó haláláig fennállott.

A *budapesti kir. törvényszék* a keresetnek helyt ad: Alpereseknek a felperes keresetileg érvényesitett joga ellen a házasfelek külön élésére s felpereseknek a különélés alatt tanusitott magaviseletére alapitott kifogása nem volt figyelembe vehető s a kereset elutasitására okul bizonyitás esetén sem szolgálhatna. A hitvestársi öröklési jognak, s az özvegyi haszonélvezeti jognak is forrása ugyanis az érvényes házasság. A házastársaknak erre való igénye az érvényes házasság megkötésével keletkezik s következőleg csak annak megszünésével enyészik el. Érvényben levő hazai törvényeink az emlitett igények szempontjából együttélő és különélő házastársak között különbséget nem tesznek, és nincsen állandó, jogszabályul követendő birói gya-

korlat sem, a mely a különélésnek, legyen az bár állandó jellegü, vagy a házasfél vétkességének jogszüntető hatályt tulajdonitana. A házassági viszony különös természetét, annak csupán a két házasfélre korlátolt kizárólagosságát szem előtt tartva, helyesnek kell felismerni a házassági jogról szóló törvényünk V. fejezetében elfoglalt azt az álláspontot, mely szerint a bontó okok felhasználásával az érvényes házasságnak felbontás általi megszüntetését szorgalmazni, minden más harmadik személy kizárásával egyedül a házasfelek jogositvák. A házasság felbontásának szorgalmazása tehát a házasfelek személyéhez kötött, attól elválaszthatlan jog, a mely a házasfelek jogutódaira át nem száll, a felbontás iránti kérelem alapjául felhozható okok pedig csak házassági perben birálhatók meg. Ha azonban fenálló törvényeink szerint nincs joguk a házasfeleken kivül harmadik személyeknek a házasság felbontását szorgalmazni, nem illetheti meg harmadik személyeket az a jog sem, hogy a tulélő házastársnak a házassági viszonyból eredő hitvestársi öröklési jogát a házassági viszonyból vett okok alapjáról megtámadják. Ennek az álláspontnak megerősitésére, hasonlatosságánál fogva, felhozható öröklési jogunknak az a szabálya is, mely szerint a kitagadás jogát egyedül csak az örökhagyó érvényesitheti, s az örökösök kitagadási okul szolgálható érdemetlenségi eseteket a szükségörökössel szemben nem érvényesithetnek. A fent kifejtettekkel ellenkező álláspont nemcsak a házassági viszony különleges természetével ellenkeznék, de különösen mai jogrendszerünk mellett nem volna indokolható sem. Akkor ugyanis, a mikor a kötelező polgári házasság jogintézményének behozatala s az egyházi biróságok megszüntetése mellett a házasság felbontása hitelvi nehézségekkel többé nem jár, akkor továbbá, a midőn a házastársak halálesetére szóló rendelkezési joga a szerzeményi javakra is korlátlan, s a végrendeletalkotás a lehetőségig meg van könnyitve, s ha mindezek daczára az örökhagyó házasfél sem bontó pert nem inditott, sem végrendeletet nem alkotott: a különélésnek vagy a tulélő házastárs egyes tényeinek érdemetlenségi okul érvényesitése az oldalrokonoknak meg nem engedhető. Ezeknél fogva mellőzte a biróság az alperesek támadó tényállitásai bizonyitását, minthogy azokat bebizonyitva sem vette volna figyelembe. A *budapesti kir. itélőtábla* és a *kir. Curia* (7652/1902. sz. a.) helybenhagyja.

IV. KERESKEDELMI-, VÁLTÓ- ÉS CSŐDJOG.

247. Kivált czégtag felelőssége a czég váltótartozásaiért.

(K. T. 64. 88. és 121. §.)

Curia : A K. T. 88. §-ának ama rendelkezéséből, hogy a közkereseti társaság tagjai a társasági kötelezettségekért egyetemlegesen felelősek, önként folyik, hogy a közkereseti társaságtól származó váltókötelezettség alapján nemcsak maga a közkereseti társaság, hanem egyuttal ennek tagja is váltói uton perelhetők, és a váltóhitelezőnek ez a joga a K. T. 121. §-a korlátai közt a közkereseti társaságból a kereset inditása előtt kivált tag ellen is fennáll. (1903. október 15-én 633. sz.).

248. Elsőbbségi részvények névértékének leszállitása.

(K. T. 209. §.)

Curia : Minthogy a kereskedelmi törvény 209. §-a határozza meg azt, hogy a részvények névértékének leszállitása mely határig történhetik, nem tekinthető törvénybe ütközőnek a részvények teljes névértékének lebélyegzése vagyis leszállitása sem, feltéve, hogy a törzsrészvényeseknek törvény és alapszabályszerü jogai el nem vonatnak. (1903. okt. 18-án 727. sz.).

249. Biztositási szerződés hatálybaléptének kezdőpontja.

(K. T. 468. és 472. §§.)

Curia : A biztositási szerződés alapját képező biztositási kötvényben az érvényesen létrejött biztositási szerződésnek hatálybalépése ahhoz a határozott feltételhez köttetett, hogy az első évi biztositási dij tényleg lefizettessék. Minthogy pedig az érvényesen megkötött biztositási szerződésnek hatálybalépése, tekintettel arra, hogy a szerződés hatálybaléptének kezdőpontja naptárszerüleg a kötvényben meghatározva nincs, ehhez a feltételhez joghatályosan köthető volt és minthogy ez a feltétel be nem következett és e szerint a megkötött biztositási szerződés hatályba nem lépett és ennél fogva felperes koczkázatot nem viselt, felperes a koczkázatnak egyenértékét képező biztositási dijat sem követelheti. (1903. szeptember 22. 1237/902.).

250. Többszörös biztositás.

(K. T. 471. §.)

Ugyanaz a tárgy ugyanarra az időre és ugyanazon esemény ellen ujabb szerződéssel is biztosittatott, még pedig mindkét szerződéssel a teljes érték háromnegyed-háromnegyed része erejéig.

Curia: A felperes által biztositott tárgyak értékének háromnegyed részére vonatkozó biztositás a kereskedelmi törvény 471. §-ának értelmében érvénytelen lévén, a felperesi biztositás alapján a biztositott tárgyak értékének csupán egynegyed részére nézve áll fenn érvényében a biztositás; minthogy pedig a szerződő felek akarata szerint a biztositott tárgyak értéke egynegyed részének biztositatlannak kellett maradni, helyesen állapitotta meg az első biróság, hogy felperesek csakis az érvényében fennálló szerződés alapján biztositott tárgyak értéke (az egész érték egynegyed része) háromnegyed részének megtéritését követelhetik. (1903 október 13-án 964/1902. sz.).

251. Megtámadási kereset kezességvállalás ellen.

(Csődtörvény 28. §.)

Curia: A csődtörvény 28. §-ának 1. pontja alá eső, vissztehér nélküli ügyletnek tekintendő a közadósnak mindama rendelkezése, melyet megfelelő ellenérték nélkül más részére, saját vagyona rovására tesz. A vissztehér nélküli ügylet fogalma tehát tágabb, mint az ajándékozásé, mert annak előfeltételét nem képezi a másik félnek az ügylet folytán beállott gazdagodása, hanem csak az, hogy a közadós jogcselekménye folytán vagyona ellenérték nélkül kevesbedett. Ezért az ajándékozási szerződéstől eltekintve az eset körülményei szerint birálandó el, hogy vissztehér nélküli ügylet forog-e fenn. A kezességnél az ellenérték rendszerint abban a vagyoni felelősségben van, a melylyel az adós a kezesnek a helyette teljesitett fizetésért tartozik. Abban az esetben tehát, ha a kezességvállalás kifejezetten ellenérték ellenében történt, illetőleg ha az adós annak a ki tartozásáért kezességet vállalt, ezért a tényeért pénzbeli értéket adott, vagy igért, a vissztehér nélküli ügylet előfeltételei fenn nem forognak. (1903. junius 16. 508. sz. a.).

252. Az átvevő felelőssége a fuvardijpótlékért.

(Üzletszabályzat 61. és 67. §§.)

Curia: Helytelen bevallás esetében az áru átvevője a dijszabás helytelen alkalmazásából előállott hiány tekintetében csakis azon ösz-

szeg erejéig felelős, mely a teljes fuvardijból a helytelen tartalombevallás folytán hiányzik, mert ez az összeg az, a melylyel a vasut a helyes dijszabáshoz képest károsodik. De az ezen felül kiszabott dijpótlékért az átvevő nem felelős, mert a fuvardijból hiányzó és az Ü. Sz. 61. §-ának 4. bekezdése szerint utánfizetendő összeg a fuvardij ekképeni kiegészitése által meg van fizetve, az ezen felüli dijpótlék pedig nem a dijszabás helytelen alkalmazásából eredő fuvardij, hanem a helytelen tartalombevallás által elkövetett szabálytalan eljárásból származó kötbér jellegü követelés, a melyre az áru átvevőjének felelőssége az Ü. Sz. 67. §-a értelmében azért nem terjedhet ki, mert az átvevő az idézett szakasz értelmében a fuvarlevél és az áru elfogadása által, a vasuttal szemben csakis azon összeg erejéig válik felelőssé, mely a fuvarlevélben mint fizetendő összeg fel van tüntetve. (1903 október 21-én 1564. sz.)

253. Megtámadási kereset a közkereseti társaságból kilépett tag jogcselekvényei ellen.

(Csődtörvény 27. 241. és 244. §§.)

Felperes a csődtörvény 27. §-a alapján megtámadási keresetet inditott és a bekebelezett zálogjognak a csődhitelezőkkel szemben leendő hatálytalanitását kérte. Alperes azzal védekezett, hogy a vagyonbukott a csődnyitás idején már nem volt kereskedő és hogy ellene a csőd nem mint kereskedő ellen rendeltetvén el, vele szemben a csődtörvény 241. §-a nem alkalmazható.

Curia: A keresetnek helyt ad, az alsó birósági itéleteket helyben hagyja. *Indokok:* A csődtörvény 241. §-a azt rendeli, hogy a csődtörvénynek a kereskedelmi csődre vonatkozó határozatai abban az esetben is alkalmazandók, ha a csőd a czégtörléstől számitandó egy éven belül nyittatik. Ez a rendelkezés a dolog természeténél fogva alkalmazást nyer a társasági tagnak a közkereseti társaságból való kilépésére, illetőleg társtagi minőségének törlésére nézve is, mert a czég képviseletére is jogositott társasági tag ebbeli minőségében kétségtelenül kereskedőnek tartandó. A Cs. T. 241. §-ának egész általánosságban tett megkülömböztetést és megszoritást nem tartalmazó az a rendelkezése tehát, a mely szerint a csődtörvénynek a kereskedelmi csődre vonatkozó határozatai abban az esetben is alkalmazandók, ha a csőd a czégtörléstől számitandó egy éven belül nyittatik meg, nem magyarázható akként, hogy a «kereskedelmi csődre vonatkozó határozatok» szavak alatt a kereskedelmi csődnek a közönséges csődtől

eltérő különös eljárási szabályai volnának csak érthetők; ellenben a csődmegtámadási jognak a kereskedőkre vonatkozó szabályai a megszünt czégre vagy az abból kilépett czégtagra nézve kilépés, illetőleg a törlés időpontjától alkalmazást nem nyerhetnének. Ilyen megkülönböztető és megszorító rendelkezés hijján tehát alkalmazandó a Cs. T. 244. §-ának szabálya, a mely szerint, ha a kereskedő fizetéseit megszünteti, azt a csőd megnyitása végett az illetékes törvényszéknél bejelenteni tartozik. Ez a törvényi rendelkezés pedig visszavezet a Cs. T. 27. §-ának abbeli intézkedésére, mely egyenes utalással a Cs. T. 244. §-ára a kereskedő fizetéseinek megszüntetését csődmegtámadási alapul állitja fel. (1903. október 16-án 6147. sz.).

Ugy e határozat, mint a 378/V. 902., 1020/V. 902. és 5426/P. 902. számu határozatok a joggyakorlat fordulatát jelentik, mert megelőzőleg s igy legutóbb a 3536/1901. számu határozatában a Curia az ellenkező álláspontot foglalta el.

254. Alaki okokból már törölt védjegynek törlése anyagi okok alapján.

(1890:II. t.-cz. 21. §. d. pont).

Keresk. miniszter. Valamely védjegynek az átiratás elmulasztása miatt hivatalból elrendelt törlése nem zárja ki azt, hogy ugyanezen védjegy régebbi használat czimén benyujtott törlési kérelem alapján oly hatálylyal is töröltessék, mintha az egyáltalában belajstromozva sem lett volna (1902 február 7. 666/901. sz.).

255. Elsőbbség kérdése belajstromozott és lajstromozatlanul használt védjegyek között.

(1895:XLI. t.-cz. 4. §.).

Keresk. miniszter: A lajstromozás elsőbbsége alapján az ugyanazon árunemre vett és későbben lajstromozott védjegygyel szemben nincs helye törlésnek, ha igazoltatik, hogy a későbben belajstromozott védjegy, — bár lajstromozatlanul — de árujelkénti használatban a korábban belajstromozott védjegyet megelőzte (1902 február hó 7. 615/901. sz.).

